

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ๗

ISSN-P 2392-5507
ISSN-O 2673-0030

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๕
Vol.9 No. 2 May - August 2022

Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-003

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน

(กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

(กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม

(กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.
พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
พระสุรธมเมธาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พระเมธีธรรมาจารย์, รองศาสตราจารย์ ดร.
พระราชสุตาภรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร

ที่ปรึกษาอธิการบดี
อธิการบดี
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
คณบดีคณะครุศาสตร์
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

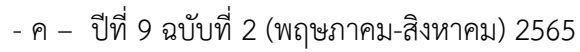
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิจารย์, รองศาสตราจารย์ ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เป่าวงศากุล
ดร.เสน่ห์ เดชะวงศ์
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
W.H.Taft University
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยสยาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา

[illegible]

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา หุ่นวิไล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษัตย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุฑม บัญศรีตัน

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ฝ่ายจัดการ

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตฺตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

ดร.สุทิศ สวัสดิ์

ดร.ทองดี ศรีตระการ

ดร.ณัฏชา อมราภรณ์

พระสุรชัย สุรชโย, ดร.

ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ

นางสาวอรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล

นายประวิทย์ ชัยสุข

ฝ่ายศิลป์

ดร.ณัฏชา อมราภรณ์

นายประวิทย์ ชัยสุข

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตฺตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ เฉพาะฉบับออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2565 ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ให้เป็น “วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)” โดยกองบรรณาธิการได้ปรับปรุงรูปแบบบทความให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารในรอบต่อไป

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2565 ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความทั้งหมด จำนวน 40 เรื่อง โดยแบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 35 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดี จึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

หน้า

ฉ

บทความวิจัย Research Articles :

- แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย 1
GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS
OF TEACHER-MONKS IN THAI SOCIETY
พระมหากัมพล อตฺถปาโล (ชำนาญ) Phramaha Kamphol Atthapalo (Chamnan)
เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา Prakrusangkarak Chakkit Bhuripanno
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษา 11
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20
DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING MODELS ACCORDING TO
THE TRISIKHA PRINCIPLE OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER UDON THANI PROVINCIAL SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 20
พระชาญชัย อินทญาโณ (ยันต์ฉิมพลี) Phra Chanchai Indanano (Yanchimplee)
พระมหาสมบัติ ธนปัญญา Phramaha Sombat Dhanapañño
ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn
- แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม 22
ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร
GUIDELINES OF PERSONAL MANAGEMENT DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH
BUDDHADHAMMA PRINCIPLES FOR PRIMARY SCHOOL IN BANG KHO LAEM DISTRICT,
BANGKOK
พระมหาจักรพันธ์ ฐานสมปนฺโน (แก้วก้า) Phramaha Chakkaphan Thanasampanno (Kaewkam)
เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา GUIDELINES FOR PARIYATTIDHAMMA TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT IN DHAMMA STUDY DIVISION OF CHACHOENGSAO PROVINCE ACCORDING TO THE FOURTH CHAKRA PRINCIPLES พระมหาชนะชัย มงคลโล Phramaha Chanachai Monkalo พระครูโอภาสณนทกิตติ Phrakruophatnonthakit พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano	34
แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING ACTIVITIES IN BUDDHISM IN THAILAND 4.0 FOR SECONDARY SCHOOLS, YANNAWA DISTRICT, BANGKOK พระมหาไกรสร อรุณ (ตรงดี) PhramahaKraisorn Aruno (Trongdee) พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrukittiyanaawisit สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo	45
การพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม THE DEVELOPMENT OF RAJASITHARM TECHICAL COLLEGE, VOCATIONAL COMMUNICATIVE ENGLISH SPEAKING SKILLS THROUGH A ROLE-PLAY ACTMITY PACKAGE วิไลวรรณ สันป่าแก้ว Wilaiwan Sanpakaew วีระ วงศ์สรรค์ Weera Wongsan ธนาตล สมบูรณ์ Thanadol Somboon	56
การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 A STUDY OF THE CURRENT STATE, DESIRABLE STATE AND NEED ANALYSIS FOR APPROACHES FOR DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY OF TEACHERS OF NONTHABURI SCHOOL CLUSTER 2 เตือนตา สุพรรณทอง Tuentta Suphanthong นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง DEVELOPING THE SPEAKING ABILITY FOR CAREER OF STUDENTS AT HIGH VOCATIONAL CERTIFICATE THROUGH ACTIVE LEARNING ชุตินา ฟุงสุข Chutima Fungsuk ชิดชไม วิสุตกุล Chidchamai Visuttakul	77
รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา A MODEL OF STUDENT'S AGGRESSIVE BEHAVIORS PROMOTING ADJUSTMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION AREA เปมิกา สุขสำราญ Pemiga Suksamran อินถา ศิริวรรณ Intha Siriwan ระวิง เรืองสังข์ Rawing Rueangsang	88
การพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยใช้เกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 THE DEVELOPMENT OF GRADE 6 STUDENTS' YCT1 CHINESE VOCABULARY LISTENING AND READING SKILL USING GAMES ฉัตรทริกา ยุทธิวัฒน์ Chatarika Yuttiwat ชิดชไม วิสุตกุล Chidchamai Visuttakul	103
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู THE PRE-SERVICE TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE TEACHER SPIRITUALITY FOR TEACHER STUDENTS ฐิตารีย์ ยะโสธรธา Thitaree Yasothara มณฑิธร ชมดอกลมัย Montien Chomdokmai ปริญญา ทองสอน Pharinya Tongson	114

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน LEARNING MANAGEMENT THROUGH BRAIN-BASED LEARNING IN CONJUNCTION WITH THINK-PAIR-SHARE STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF VOCABULARY LISTENING AND READING SKILLS AS REQUIRED BY HSK LEVEL 2 FOR GRADE 5 STUDENTS AT A PRIVATE SCHOOL WITH CHINESE CURRICULUMS จิรัชญาดา ช้างจันทร์ Jiratchayada Changchan ชิตชไม วิสูตรกุล Chidchamai Visuttakul	130
แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF FACTORS AFFECTING MOTIVATION OF TEACHERS UNDER THE OFFICE OF ANG THONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA กมลฉัตร กลัดแก้ว Kamonchat Kludkaew พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐริปญโญ Phrakhrusangkharak Chakkit Bhuripaño ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai	140
ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม THE PRIORITY NEEDS OF SCHOOLS UNDER BANGKOK SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREAS 1 BASED ON THE CONCEPT OF INNOVATION ECOSYSTEMS วิพุธ บางขาม Viput Bangkham สุกัญญา แซ่ม้อย Sukanya Chaemchay	153
แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING SKILL IN THE 21ST CENTURY FOR PHRAPARIYATIDHAM WAT PHRADHAMMAKAYA SCHOOL PATHUM THANI PROVINCE พระไพฑูรย์ พุทธิธโร (วงศ์แหวน) Phra Paiboon Buddhitharō (Wongvaen) อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan พระครูโสภาสนนทกิตติ Phrakru Opasnantakit	162

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ THE EFFECT OF ACTIVE LEARNING WITH PROJECT-BASED LEARNING ON LEARNING ACHIEVEMENT AND PROBLEM SOLVING ABILITIES ON DESIGN AND TECHNOLOGY FOR EIGHTH GRADE STUDENT ศักรินทร์ ยอดมณี Sakkarin Yodmanee กิตติมา พันธุ์พุกษา Kittima Phanpruksa เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thammawattana	174
ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ THE EFFECTS PROBLEM-BASED LEARNING WITH JIGSAW TECHNIQUE OF THAILAND GEOGRAPHY ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL THINKING ABILITIES OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS กนกรัตน์ ณะชัย Kanokrat Tanachai ปริญญญา ทองสอน Parinya Thongsorn สมศิริ สิงห์หลพ Somsiri Singlop	186
รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT MODEL OF USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY FOR LEARNING MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOLS IN ANGTHONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ชรินทร์ จิตตสุโก Charinrat Jittasupo	197
การศึกษาพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูที่มีผลต่อเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร THE STUDY OF TEACHER IMMEDIACY BEHAVIORS AND ITS IMPACT ON STUDENTS' ATTITUDE IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL) SECONDARY CLASS พิชญอร ผลดี Pitchaya-on Phondee สิทธิกร สุมาลี Sitthikorn Sumalee อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ Udomluk Koolsriroj	210

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN SCIENCE SUBJECT USING 4 MAT LEARNING MANAGEMENT FOR GRADE 8 STUDENTS นฤกร แจ้จอรุณ Naruekorn Jangarun เตชาเมธ เพียรชนะ Techameth Pianchana	221
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE PROFESSIONAL COMMUNITY AT SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PHRA NAKRON SI AYUTTHAYA วรรณภา หมวกอิม Wannapa Mougim สุภาวดี วงษ์สกุล Supawadee Wongsakul สกวรัตน์ จรุงนันทกาล Skowrat Jarunghanthaka	231
ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรม THE PRIORITY NEEDS OF TEACHER DEVELOPMENT OF HORWANG SCHOOL BASED ON THE CHARACTERISTICS OF INNOVATORS พิมพ์ชนก หงสาวดี Pimchanok Hongsawadee เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati	243
แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี GUIDELINES FOR TISIKKHA APPLICATION IN FOOTBALL ACADEMIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS IN NONTABURI PROVINCE นิภาวรรณ กำลั้งดี Nipawan Kamlangdee พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathammakhun พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano	253

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์ THE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT AND GROUP WORKING BEHAVIORS OF TENTH GRADE STUDENTS BY USING INQUIRY LEARNING METHOD (5E) WITH COOPERATIVE LEARNING JIGSAW I TECHNIQUE ON CELLS AND CELL FUNCTIONS ศศิวิมล ขอนดอก Sasiwimon Khondok กิตติมา พันธุ์พุกษา Kittima Panprueksa สมศิริ สิงห์หลพ Somsiri Singlop	265
รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ MODEL OF ADMINISTRATION PAK PANANG RIVER BASIN BUDDHIST INTEGRATION สุภชัย หนูแก้ว Supachai Hnukaeo พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อบอูน) PhraSutheerattanabundit (Suthit Ob-Aun) วสันต์ ลิ้มรัตน์ภักทรกุล Wason Limrattanaphattarakun	278
ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย DIGITAL LEADERSHIP OF THAI COMMERCIAL BANKS ธงชัย ยางสวาย Thonghai Yangsuay กมลพร กัลยาณมิตร Kamolporn Kalyanamitra สถิตย์ นิยมญาติ Satit Niyomyaht ทศนีย์ ลักขณาภิชนัช Tassanee Lakkanapichonchat	290
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO USING TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL INNOVATION COMPETENCIES IN 21 ST CENTURY FOR SCIENCE AND TECHNOLOGY TEACHERS พัทตร์จิรา ปรารมภ์ Pakjira Prarom เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana	301

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดตรงมาตรา โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 THE DEVELOPMENT OF PRONUNCIATION SKILL IN FINAL CONSONANT SOUNDS USING GAMES WITH THINK-PAIR-SHARE TECHNIQUE OF GRADE 1 STUDENTS ปิยธิป ไทยเสน Piyathip Thaisen ชิดชไม วิสูตรกุล Chidchamai Visuttakul	314
การพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา TEACHER DEVELOPMENT FOR EXCELLENCE IN THE DIGITAL AGE, BAN SANG MUNICIPALITY KINDERGARTEN, TAMBON BAN SANG PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE มานิช หัตถยามาตย์ Manote Hathayamat สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon	326
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL LEADERSHIP ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES OF BHAVANA OF THE ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER OFFICE OF CHONBURI EDUCATIONAL SERVICE AREA 2 ภูษณิศา วรสายัณห์ Phusanisa Worasayan พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathamkhun พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano,	335
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ A NEEDS ASSESSMENT OF DEVELOPING ADMINISTRATIVE STAFFS OF CHULALONGKORN UNIVERSITY'S INTERNATIONAL PROGRAMS ACCORDING TO THE CONCEPT OF EXCELLENCE SERVICE สุนิสา ยาไทย Sunisa Yathai ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas	346

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (MONTESSORI) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๓ DEVELOPING A MODEL OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO DEVELOP LEARNING MANAGEMENT SKILLS BASED ON THE MONTESSORI CONCEPT OF TEACHERS AT WATDANCHANG SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 วชิรา แสนโกศิก Wachira Saenkosik	356
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก THE NEEDS FOR DEVELOPING STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF RAJAVINIT MATHAYOM SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF GLOBAL CITIZENSHIP ณัฐฤทัย สุชาติล้ำพงศ์ Natruithai Suchartlampong ธีรภัทร กุลโสภาส Dhirapat Kulophas	370
ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรากการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม THE PRIORITY NEEDS OF ACADEMIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS IN SUARNABHUMI PRAKAN CONSORTIUM BASED ON THE CONCEPT OF SOCIAL ENTREPRENEUR CHARACTERISTICS เตชินี สุขสำราญ Techinee Suksamran นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul	381
พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียนในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม THE STUDY OF TOURISM BEHAVIOR OF STUDENTS IN LEARNING RESOURCE OF THE ROYAL FOUNDATION PROJECT FOR DEVELOPING CURRICULUM FOR PROMOTING NATURAL AND ENVIRONMENTAL CONSERVATION สลิลทิพย์ เนื่อนุ่ม Salilthip Nueanum ปริญญา ทองสอน Parinya Thongsorn จันทร์ชลี มาพุดธ Chanchalee Mapudh	394

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิชาการ Academic Articles :	
แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา GUIDELINES FOR PROMOTING THE AUTONOMOUS SCHOOL สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ Somsak Donprasit	407
กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา THE PROCESS OF LEARNER DEVELOPMENT IN PHRAPARIYATTHAM SCHOOL DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION พระมหาพวงศกร สิมพา Phramaha Pongsakorn Simpa	421
กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน PROCESS OF COACH DEVELOPMENT TOWARDS WAY OF LIFE FOLLOWING THE THREE WISDOM PRINCIPLE สุภาณี สิ้นไชย Supanee Sinchai	431
พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัย DIGITAL CITIZEN IN YOUNG CHILDREN วันศิริ นิลสุขชา Wansiri Ninsukka สุภาวดี โสภาวัจน์ Suppawadee Sopawat	441
นโยบายการพัฒนาประเทศที่ส่งผลต่อช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทและการอพยพย้ายถิ่น THE DEVELOPMENT POLICY PLAN INFLUENCING ON GAP BETWEEN RURAL AND URBAN AREA LEADING TO PEOPLE MIGRATION วัลย์พร ชินศรี Walaiporn Chinnasri	451
ภาคผนวก	465
- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ	466
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ	468
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ	469
- จริยธรรมการตีพิมพ์	474

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย*
GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS
OF TEACHER-MONKS IN THAI SOCIETY

¹พระมหากัมพล อตถปาโล (ชำนาญ) Phramaha Kamphol Atthapalo (Chamnan),

²เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont,

³พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ Prakrusangkarak Chakkit Bhuripanno,

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: freemonk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย และ 3) เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 310 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วินัยดี มีคุณธรรม บุคลิกภาพดี สอนดี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13 ตัวแปร ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มีจำนวน 78 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง -0.026 ถึง 0.905 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ 3) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย พบว่า สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 72.47$, $df = 56$, $p = .068$, $GFI = .965$, $AGFI = .943$, $RMSEA = .031$) เมื่อพิจารณา ตัวแปรส่งผ่านพบว่าภาวนา 4 มีอิทธิพลทางอ้อมสูงกว่าอิทธิพลทางตรง หมายความว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น มีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่านที่ดี

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, พระสอนศีลธรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the desirable characteristics of teacher-monks in Thai society, 2) to study the correlation of factors affecting the development of desirable characteristics of teacher-monks in Thai society, and 3) to propose the factors affecting the development guideline of desirable characteristics of teacher-monks in Thai society. The qualitative and quantitative data were collected for this descriptive research. The quantitative research method was used to extend the results of qualitative research. The data were collected from 310 samples and research tools were interview form and questionnaires. Data were analyzed by descriptive statistics, Pearson's correlation and confirmatory factor analysis. The results of the study showed that: 1) the desirable characteristics of teacher-monks in Thai society consisted of 4 significant factors; discipline, virtue, good personality, good teaching and self-improvement. 2) The correlation of 13 observable variables indicated that there were 78 pairs of variables with statistically significant value at 0 ($p < .01$) and with range, correlation coefficient at -0.026 to 0.905. In considering the correlation of observable variables, it was found that the majority of variables had correlation with statistical significance and in a positive correlation, and 3) the results of model validity assessment of factors affecting the development guideline of desirable characteristics of teacher-monks in Thai society with the Bhavana IV as a mediator found that the model was fit with empirical data ($\chi^2 = 72.47$, $df = 56$, $p = .068$, $GFI = .965$, $AGFI = .943$, $RMSEA = .031$). When considering the mediator, it was found that Bhavana IV had a higher indirect effect than the direct effect. This means that the developed causal relationship model has Bhavana IV as a good mediator.

Keywords: Guidelines for Development, Desirable Characteristics, Teacher-Monks

บทนำ

ด้วยการสอนศีลธรรมและการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในฐานะการเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น นับว่าเป็นความสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับสังคมด้านจิตใจอันเป็นผลต่อการปฏิบัติต่อกันในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป็นไปตามหลักการพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นการช่วยครูในโรงเรียนเรื่องการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในหมวดสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ถือว่าเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมติมหาเถรสมาคมด้านการศึกษาระดับสูง ในการช่วยสอนธรรมศึกษาทุกระดับชั้นโดยมีศูนย์กลางการทำงานของพระสอนศีลธรรม ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2550, หน้า 5)

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 เป็นต้นมา เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อันพึงประสงค์ คือ นักเรียนได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระสอนศีลธรรมโดยตรง และคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับจึงได้เตรียมแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมอย่างเป็นระบบ และได้ดำเนินการประสานงานกับคณะสงฆ์ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชาสัมพันธ์โครงการพระสอนศีลธรรมและจัดอบรมถวายความรู้เพิ่มประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง พร้อมกับมีความประพฤติที่ดีงามอย่างเป็นระบบ โดยจัดแผนการดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2558, หน้า 5)

เมื่อเราได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมแล้วจะต้องเป็นต้นแบบและแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและนักเรียน ในขณะที่เข้าไปทำการเรียนการสอน ทั้งในด้านกิริยามารยาท บุคลิกภาพ รวมไปถึงคุณสมบัติของความเป็นครูที่พึงประสงค์อันจะนำมาซึ่งความเคารพ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ทั้งยังเป็นอุปการะในการได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนต่างๆ ได้โดยง่าย อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีงามแก่โครงการพระสอนศีลธรรม ซึ่งจะส่งผลให้โครงการนี้สืบต่อไปอีกยาวนานในอนาคตซึ่งในคู่มือพระสอนศีลธรรมนั้น ได้มีการกำหนดลักษณะของพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ไว้หลายประการ อาทิ กัลยาณมิตรธรรม 7 อธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่อยู่ภายในตัวของบุคคล แต่สิ่งที่ควรแสดงออกมามีภายนอกนั้นยังมิได้ระบุกำหนดไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงปรารถนาที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมโดยบูรณาการให้เข้ากับหลักพุทธธรรมคืออวสาน 4 เพื่อให้เป็นโมเดลต้นแบบของพระสอนศีลธรรมทั่วประเทศ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะพระสอนศีลธรรมได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ รวมไปถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศจึงได้ทำวิจัยในหัวข้อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย เพื่อศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมและนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทยเพื่อเป็นข้อมูล

สารสนเทศให้แก่สำนักงานพระสอนศีลธรรมในการนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อสร้างความแข็งแกร่งและความเชื่อมั่นให้แก่หน่วยงานทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการดูแลและกำกับ รวมไปถึงการอบรมและพัฒนาครูพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย และในระยะที่ 2 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสร้างรูปแบบและตรวจสอบความตรงของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทยที่พัฒนาขึ้นดังรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Design) ในระยะนี้จะเป็นการออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์และแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษาในระยะที่ 1 ในส่วนของการศึกษาให้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมและพัฒนาพระสอนศีลธรรม 3 รูป และผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวม 5 รูป/คน

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ในระยะนี้จะนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในระยะที่ 1 มาศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทยที่มีตัวแปรส่งผ่านและตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น แสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นพระสอนศีลธรรมจังหวัดปทุมธานีครูในโรงเรียนจังหวัดปทุมธานีและนักเรียนจังหวัดปทุมธานีตัวอย่างในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิด ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 13 พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด 31 เส้นทาง ดังนั้น

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 310 คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ปัจจัย/ ตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในโมเดล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยนำวิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนารอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีก่อนนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ดังนี้คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทยโดยมีภาวणा 4 เป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรภายในแฝง 2 ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัวแปร

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

คุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วินัยดี มีคุณธรรม บุคลิกภาพดี สอนดี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีรายละเอียดดังนี้คือ 1) วินัยดี คือ พระสอนศีลธรรมสามารถควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความรับผิดชอบต่องานและสังคม ตรงต่อเวลา ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อตนเองและผู้อื่นได้ 2) มีคุณธรรม คือ พระสอนศีลธรรมต้องมีความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ และมีเมตตา เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว เมื่อจิตเกิดคุณธรรมขึ้นแล้ว จะทำให้เป็นผู้มีจิตใจดี และคิดแต่สิ่งที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 3) บุคลิกภาพดี คือ พระสอนศีลธรรมจะต้องมีบุคลิกภาพหรือจรรยาวัตรอันงดงามเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา เครื่องนุ่งห่มก็ต้องสะอาด หมั่นครองผ้าต้องเรียบร้อย กล่าวถ้อยคำวาจาที่ดีมีศิลปะในการพูด 4) สอนดี คือ พระสอนศีลธรรมสามารถนำเทคนิควิธีในการสอนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมที่เรียกว่า Active Learning มาใช้ในห้องเรียนได้ เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้หรือ Facilitator ได้ สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงชั้นได้ 5) พัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ พระสอนศีลธรรมในยุคนี้จะต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้าน Hard Skills และ Soft Skills ควบคู่กันไป Hard Skills ก็คือทักษะด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ การมีเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กนักเรียน ความมีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อหน้าที่ ตรงเวลา มีบุคลิกภาพที่ดีน่าศรัทธา เป็นต้น ส่วน Soft Skills ก็หมายถึง ทักษะทางด้านอารมณ์ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รวมถึงคุณธรรมที่อยู่ภายในจิตใจ ทศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันซึ่งกันและกัน

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 78 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง -0.026 ถึง 0.905 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ

ศีลภาวนา (bh2) และกายภาวนา (bh1) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.905 แสดงว่า ศีลภาวนาเพิ่มขึ้น กายภาวนาก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมา คือ ปัญญาภาวนา (bh4) และศีลภาวนา (bh2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.880 แสดงว่า ปัญญาภาวนาเพิ่มขึ้น ศีลภาวนาจะเพิ่มมากขึ้นด้วย ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบเท่ากับ 4495.801 ($p = .000$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าดัชนีไกเซอร์ - ไมเยอร์ - ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy : KMO) มีค่าเท่ากับ .939 โดยมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลลิสเรลต่อไป

3. ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ที่มีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า เป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยมีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 3 ตัว แบ่งเป็นตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร ตัวแปรภายในแฝง 2 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัวแปร

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ที่มีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนา สรุปได้ว่า ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 72.47$, $df = 56$, $p = .068$, $GFI = .965$, $AGFI = .943$, $RMSEA = .031$ เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยง อยู่ระหว่าง .57 ถึง .93 โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุด คือ ศีลภาวนา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .93 รองลงมาคือ กายภาวนา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92 และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุด คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .57 ในภาพรวมค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ส่วนมากมีค่าสูงและสูงมาก ยกเว้นจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่มีความเที่ยงมีค่าต่ำ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝง พบว่า ตัวแปรภายในโมเดล คือ คุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ สามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวนา 4 ได้ร้อยละ 95 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย สามารถอธิบายความแปรปรวนของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ได้ร้อยละ 1

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ในช่วง .04 ถึง .98 โดยตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ และภาวนา 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .98 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง แสดงว่า เมื่อคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น ภาวนา 4 ก็เพิ่มมากขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมา มี 2 คู่สหสัมพันธ์ คือ 1) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ และภาวนา 4 และ 2) คุณลักษณะพระ

สอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .06 และ .04 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย พบว่าอิทธิพลทางตรงไม่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ โดยมีขนาด -.43 แต่อิทธิพลทางอ้อมส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ โดยมีขนาด .47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) พบว่า ภาวนา 4 มีอิทธิพลสูงกว่าอิทธิพลตรงหมายความว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทยที่พัฒนาขึ้น มีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่านที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

คุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ วินัยดี มีคุณธรรม บุคลิกภาพดี สอนดี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัศน์ จอกสธิต (2547) ที่ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของครูกลุ่มเขตศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบด้านความเป็นครูประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยคือ มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่เป็นครู มีบุคลิกภาพ เช่น รักษาดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยนเรียบร้อย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รู้จักควบคุมตัวเอง มีธำมศยไมตรีที่ดีกับนักเรียนและเพื่อนครู มีความเป็นกันเอง เป็นต้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ คือ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร โดยการใช้ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา สนิทพณนบุตร (2548) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอาจารย์โรงเรียนฝึกอาชีพในทรรณะของศิษย์เก่า โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามรายด้าน ครูจะต้องมีความรู้ด้านอาชีพ ความสนใจค้นคว้า มีความรู้ความชำนาญเทคนิคและความสามารถในการประยุกต์ด้านความสามารถในการสอน ได้แก่เอาใจใส่แนะนำในขณะให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้านคุณธรรมและความประพฤติ ได้แก่ถ่ายทอดความรู้โดยไม่ปิดบัง มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนวทาง ได้แก่ ให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียนเป็นที่ปรึกษาด้วยความหวังดี จริงใจ และสามารถให้คำปรึกษาด้านวิชาชีพได้ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพบว่า ศิษย์เก่าที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน มีทรรณะแตกต่างกันในด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางด้านความรู้ทางวิชาชีพแตกต่างกัน

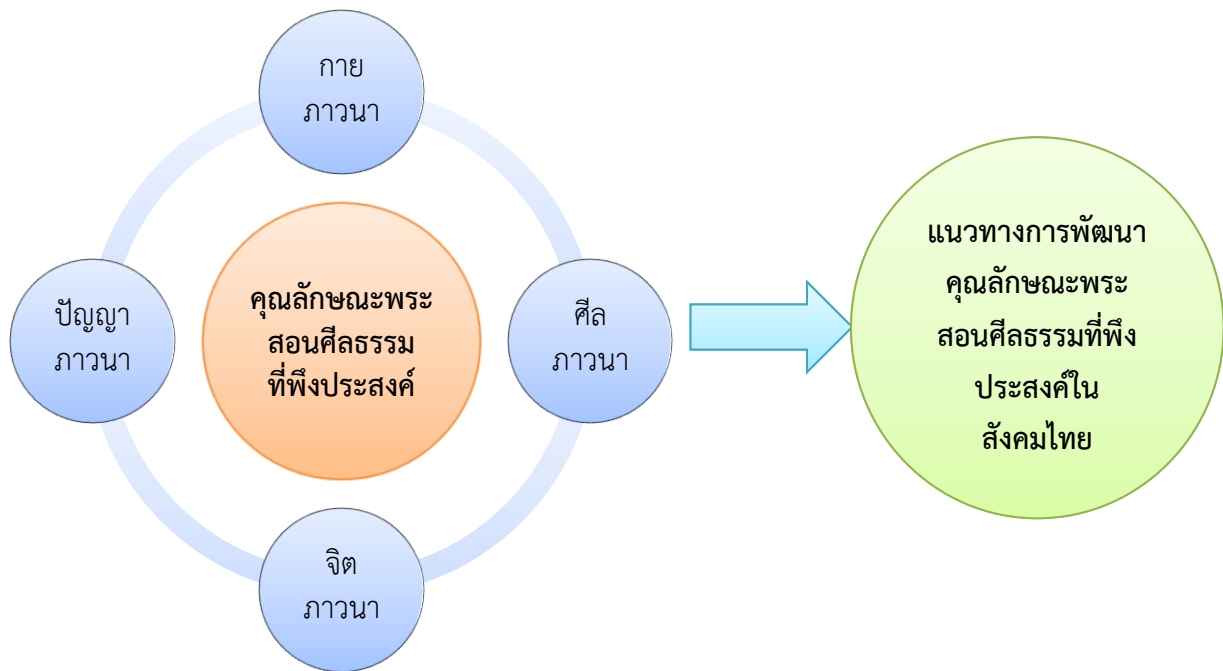
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ที่มีภาวนา 4 เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนา สรุปได้ว่า ค่าไค-สแควร์ $\chi^2=72.47$, $df = 56$, $p = .068$, $GFI = .965$, $AGFI = .943$, $RMSEA = .031$ ซึ่งเป็นการบูรณาการโดยใช้หลักภาวนา 4 ได้แก่ กายภาวนา จิตภาวนา ศีลภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยมีแนวทางในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) เรียนรู้จาก

พระต้นแบบ 3) สร้างแรงจูงใจ และ 4) ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้พระสอนศีลธรรมที่สังคมต้องการสามารถนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปแทรกการสอนในสถานศึกษาและวิถีดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ บุคลิกภาพ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้และมีการพัฒนาตน มีจิตสำนึกต่อหน้าที่และบทบาททางสังคมและประเทศชาติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดปรีชา นนทโก (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง มีสภาพปัญหาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง มี 4 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านหลักสูตร พระสอนศีลธรรมไม่เข้าใจเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่โครงการพระสอนศีลธรรมกำหนดให้ ไม่สามารถกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างความสนใจให้นักเรียน ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดีเท่าที่ควร 3) ด้านการผลิตและใช้สื่อ พระสอนศีลธรรมยังใช้สื่อการสอนที่ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และไม่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียน 4) ด้านการวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรมยังขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล ความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง และความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์คะแนน แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่า หน่วยงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรมีนโยบายในด้านการส่งเสริมความรู้ พระสอนศีลธรรมในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการกระจายงานออกไปตามภูมิภาคต่างๆ ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการอย่างน้อย 1 สัปดาห์หรือมากกว่า และแบ่งการอบรมออกเป็นประเด็นปัญหาที่ค้นพบ ได้แก่ ปัญหาด้านหลักสูตร ปัญหาทางด้านการเรียนการสอน ปัญหาทางด้านการผลิตและการใช้สื่อ และการวัดและประเมินผล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย อันประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์คือ KRUPHRA MODEL ซึ่งเป็นการบูรณาการโดยใช้หลักทฤษฎี 4 ได้แก่ กายทฤษฎี จิตทฤษฎี ศีลทฤษฎี และปัญญาทฤษฎี เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยมีแนวทางในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) เรียนรู้จากพระต้นแบบ 3) สร้างแรงจูงใจ และ 4) ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้พระสอนศีลธรรมที่สังคมต้องการและสามารถตอบสนองทางด้านสังคมได้ สามารถนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปแทรกการสอนในสถานศึกษาและวิถีดำเนินชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ บุคลิกภาพ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้และมีการพัฒนาตน มีจิตสำนึกต่อหน้าที่และบทบาททางสังคมและประเทศชาติได้ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ไปพัฒนาเป็นคู่มือประกอบการฝึกอบรมการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาเชิงวิถีพุทธในโลกยุคใหม่
 - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้ทักษะต่างๆ และการพัฒนาตนเองให้แก่พระสอนศีลธรรม ผ่านช่องทางสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ
 - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บูรณาการหลักภavana 4 ในกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม
 - 1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณหรือสวัสดิการต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำหน้าที่พระสอนศีลธรรม
 - 1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมและพัฒนาพระสอนศีลธรรมในหลายด้านทั้งในด้าน Hard Skills และ Soft Skills
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม
 - 2.2 ควรศึกษาตัวแปรส่งผ่านอื่น นอกเหนือจากภavana 4 ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา สีนพชนบุตร. (2548). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอาจารย์โรงเรียนฝึกอາชีพในทรรคนะของศิษย์เก่า**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระปลัดปรีชา นนทโก. (2560). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลำพอง กลมกุล. (2554). **อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ จอกสสิต. (2547). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของครูกลุ่มเขตศรีนครินทร์สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2550). **คู่มือพระสอนศีลธรรม ประจำปีงบประมาณ 2560**. นนทบุรี: เชนปรี้นติ้ง.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2558). **แผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรม ในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพมหานคร: เชนปรี้นติ้ง.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2559). **แผนแม่บทสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: เชนปรี้นติ้ง.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20*
DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING MODELS ACCORDING TO THE
TRISIKHA PRINCIPLE OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
UDON THANI PROVINCIAL SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 20

¹พระชาญชัย อินทผาโณ (ยันต์ฉิมพลี) Phra Chanchai Indanano (Yanchimplee),

²พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapañño,

³ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6201102046@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับ 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 360 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ มีการเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบการเรียนการสอน, ไตรสิกขา, ครู

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the condition of teaching and learning management of secondary school teachers; 2) to develop a model of teaching and learning management according to the Trisikkha principles of teachers at level, 3) to propose the development of a learning management model of teaching according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20, using integrated research method by quantitative research and data were collected from a sample of 360 people, and qualitative research with interviews with 10 key informants and focus group discussions by 10 qualified experts with statistics used for quantitative data analysis, i.e. percentage, mean, standard deviation whereas qualitative data analysis with content analysis. The results of the research were as follows: 1) The condition of teaching and learning management of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20, in overall was at a high level. 2) The development of teaching-learning management model according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20 consists of 5 parts: Part 1 Principles, Part 2 Objectives, Part 3 Processes: 1) the components of the teacher's instructional management, 2) the process of developing teachers' teaching and learning management, and 3) the learning management model based on Trisikkha teaching, part 4, implementation, preparation, implementation, and evaluation; part 5, conditions for success by adapting to the context of the educational institution and the cooperation of administrators, teachers, parents, and students; 3) a learning management model of teaching according to the Trisikkha principles of secondary school teachers under Udon Thani Provincial Secondary Educational Service Area 20 is appropriate and feasible for practical use.

Keywords: Development, Teaching and Learning Models, Trisikkha, Teachers

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะในด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคือกลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษาดังตรง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ผู้สอน โดยที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อมมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาในแต่ละด้านจึงจะทำให้มีศักยภาพในการพัฒนา สามารถเป็นผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อครูอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม และเรียนรู้ในแต่ละด้านได้อีกด้วย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ประเวศ วะสี, 2544) ได้ให้การสนับสนุนคณะนักวิจัยหลักจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัยเพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพชื่อว่า รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนา เป็นโครงการที่อยู่ในความสนใจของผู้บริหารทั้งหลายที่ต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทในการดำเนินงาน กระบวนการรูปแบบดังกล่าวใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาที่สามารถสร้างพัฒนาการเรียนการสอนทั้งโรงเรียน (ทิศนา ขัมมณี, 2549) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาด้านการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล อนึ่ง การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึดแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ในการบริหารงานของสถานศึกษาดำเนินไปโดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการสนับสนุนจากผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนศาสนาอื่นๆ ในพื้นที่พื้นที่การศึกษา

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญมากในการที่จะดูแลอบรมสั่งสอนนักเรียนรวมไปถึงการพัฒนาองค์ความรู้เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีสติปัญญามีความสามารถเฉลียวฉลาดทันคนและสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมานำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทั้งหลายได้ด้วยตนเองอีกทั้งโรงเรียนยังเป็นสถาบันที่คอยฝึกสอนฝึกรบการเรียนการสอนไม่ว่าจะในด้านรายวิชาการในแต่ละแขนงวิชารวมทั้งวิธีฝึกหัดวิธีคิดวิธีอยู่ร่วมกับสังคม โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนการเข้าถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นยังด้อยอยู่ เพราะประสบกับปัญหาด้านเทคโนโลยีและความเจริญทางด้านวัตถุไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและเยาวชนในชาติเพราะยังขาดการมีจิตสำนึกร่วมกันจึงเป็นจึงเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาไม่ถูกหลักไม่ตรงประเด็น การศึกษาการเรียนการสอนจึงมีประสิทธิผลค่อนข้างน้อยต่ำกว่ามาตรฐานสากลเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนเพื่อนบ้านต่างประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน ประเทศไทยจึงจัดว่ายังด้อยในเรื่องของการจัดวางระเบียบแบบแผนในการจัดการ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำหลักของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูโดยนำวิธีการนำหลัก

พุทธธรรมเข้าสู่กระบวนการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลักไตรสิกขานั้นก็เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนและฝึกอบรมให้เป็นคนโดยสมบูรณ์แบบด้วยวิธีการโดยการปฏิบัติตามคุณธรรม 3 ประการ คือ ศีล สมาธิและปัญญา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนาก็คือการเรียนการสอนให้รู้จักการฝึกสอนตัวเองให้พ้นทุกข์ได้ด้วยสติและปัญญาของตนเอง ปัญญาคือการรู้รอบ ความรู้แจ้ง รอบรู้ รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริงการเป็นผู้มีปัญญาเห็นจริง ผู้มีปัญญาเท่านั้นที่จะขจัดรากเหง้าของความทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง และพระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาญาณสามารถเลือกใช้หลักการ วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้เข้าใจให้เหมาะสมกับบุคคล นอกจากนี้ พระพุทธองค์ทรงมีกลไกวิธีการในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจได้ง่ายในการอธิบาย ในการตอบปัญหาอย่างชาญฉลาดชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และพระพุทธองค์ยังมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในตนเอง เรียนด้วยความสบายใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียน กระตือรือร้นที่จะเรียน จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในการสอนและพุทธวิธีต่างๆ ในการที่ทรงใช้สอนนั้นล้วนทะลอมไปสู่ปัญญาให้บุคคลประจักษ์แจ้งด้วยตนเองจนสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552)

แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา การศึกษาที่ถูกทางควรใช้ไตรสิกขาและอริยมรรคซึ่งจะทำให้แนวทางการศึกษาบรรลุเป้าหมายและเกิดความสำเร็จได้” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) และสาโรช บัวศรี (2544) ได้ให้ทัศนะว่า ควรนำแนวทางสู่ความสำเร็จ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้เป็นยุทธศาสตร์การศึกษาโดยรวมซึ่งครอบคลุมการพูด การกระทำและการคิด และเมื่อไตรสิกขาเป็นหลักการการศึกษาที่สำคัญ ดังนั้น พระราชวรมณี (ป. อ. ปยุตโต) (2525) จึงย้ำว่า ภารกิจของสถานศึกษาก็คือการฝึกบุคคลครบทั้ง 3 ระดับ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูให้ประสบความสำเร็จสูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้คือการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป ซึ่งหลักไตรสิกขา หมายถึง หลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนของการฝึกอบรมที่มีลำดับของความเจริญงอกงามขึ้นตามลำดับตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตและปัญญาซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมให้นักเรียนเยาวชนของชาติให้สามารถค้นพบความจริงและสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ให้ยิ่งขึ้นไปตามลำดับ โดยศีลข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติทางกายและวาจา เช่น ศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น สมาธิ คือข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมจิตอันยิ่ง เพื่อให้เกิดคุณธรรมทางใจ เช่นให้เกิดสมาธิสูงมี สติสัมปชัญญะตั้งมั่นได้ดี เป็นต้น และปัญญาคือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดเพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2543)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 20 ซึ่งนอกจากจะเกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู อาจารย์ ตลอดจนนักเรียนแล้วยังเป็นดัชนีชี้วัดอย่างหนึ่งในการประเมินคุณภาพและผลงานผู้บริหาร คณาจารย์ ครู และนักเรียนอีกด้วย เพราะหลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สำคัญและทรงคุณค่าเป็นอันมากเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างปลูกฝังอุปนิสัยะ พฤติกรรม และสติปัญญาของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีปัญญาเป็นที่น่ายกย่องสรรเสริญชื่นชมแก่ผู้ได้ใกล้ชิดพบเห็นเป็นเอกลักษณ์เพื่อให้เป็นสมบัติติดตัวเยาวชนนักเรียนไทยอย่างยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ได้ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนจากหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website โดยอาศัยแบบศึกษาเอกสาร ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบตามตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% โดยกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 360 คน วิเคราะห์ข้อมูล: ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ผู้วิจัยได้อาศัยผลลัพธ์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วร่างการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ทำการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา โดยอาศัยคู่มือที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 (ฉบับร่าง) มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 โดยปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอร่วมกับคณาจารย์ที่ปรึกษา ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 (ฉบับสมบูรณ์)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (4.28) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มากเป็นอันดับหนึ่งมีค่าเฉลี่ย (4.42) รองลงมาคือด้านการประเมินผลการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย (4.28, 4.27 และ 4.26) ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (4.20) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20

	ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้สอน	4.20	0.57	มาก
2	เนื้อหา	4.27	0.48	มาก
3	กิจกรรมการเรียนการสอน	4.42	0.52	มาก
4	สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.26	0.52	มาก
5	การประเมินผลการเรียน	4.28	0.55	มาก
	รวม	4.28	0.39	มาก

โดยมีรายละเอียดของสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ในแต่ละด้านดังนี้

1.1 กิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเห็นการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความสุขกับการได้เรียนรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาตนเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ระดับความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง และรองลงมาตามลำดับได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยกระตุ้นให้กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าซักถามในสิ่งที่ตนกระหายใคร่รู้ และช่วยเปิดโลกทัศน์นักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สร้างความทันสมัยในเรื่องข่าวสารข้อมูล ทำให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บุคลากรความรู้ที่เรียนในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ สู่กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการยกระดับทักษะการเรียนรู้สร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเห็นการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความสุขกับการได้เรียนรู้

1.2 การประเมินผลการเรียน ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน มีสื่อสารให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และข้อที่มความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งการประเมินผลตลอดเวลา โดยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของครูตรงตามจุดประสงค์มากที่สุด การวัดผล มีการป้อนกลับ การเสริมใช้การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน รู้จักออกข้อสอบที่ดี ให้คะแนนยุติธรรม การวัดผลการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนและการสอบให้ชัดเจน โดยจัดทำแผนการสอนและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้นกับจุดประสงค์ในคู่มือครู

1.3 เนื้อหา การกำหนดสื่อวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือก จัดหาและจัดทำสื่อแหล่งการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำตารางวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา หรือวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำกำหนดการสอนหรือโครงการสอน และมีการวิเคราะห์ผู้เรียน โดยการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด แล้วจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนเพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมและ มีการบูรณาการ เน้นการคิด การฝึกทักษะ การปฏิบัติจริง และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผลการสัมภาษณ์ คือ มีความสัมพันธ์กันระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี

การสอนแบบบูรณาการ มีการวิเคราะห์หลักสูตร มีการกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ศักยภาพของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งการบูรณาการระหว่างวิชา มีการกำหนดการวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวัดผลตามสภาพจริง ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน การเตรียมเนื้อหาสื่อการสอน ผลิตสื่อการเรียนการสอนคุณภาพในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ และมีสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เพียงพอในห้องเรียนและใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เป็นต้น โดยผลการสัมภาษณ์ คือ การใช้สื่อการสอน จำพวกโสตทัศนวัสดุ เพื่อสร้างความสนใจ ช่วยผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เนื้อหาของสื่อการสอน การฝึกทักษะ การปฏิบัติจริง และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการกำหนดสื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างและลักษณะสื่อการสอนคุณภาพของสื่อการสอน และการนำสื่อการสอนไปใช้ประโยชน์ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลากหลาย เพราะผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันและรวมกันอยู่ในห้องเดียวกัน

1.5 ด้านผู้สอน จัดการเรียนการสอนต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน มีจัดการเรียนการสอนโดยมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และได้เรียนรู้เทคนิค/วิธีการใหม่ๆ ในการเชื่อมโยงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ จัดการเรียนการสอนและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการสัมภาษณ์คือ ครูผู้สอนนั้นสอนหนังสือตามเนื้อหาหรือเรื่องราวที่มีให้ในตำรา ในขั้นนี้เป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์พื้นฐาน ควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ เน้นการวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีหน้าที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับวัย

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ คือ การจัดการเรียนการสอนของครูต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน 3) กระบวนการ ประกอบด้วย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 4) การนำไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการ การประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

3. ผลการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมอง ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู ได้แก่ 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ด้านผู้สอน (2) ด้านเนื้อหาการสอน (3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และ (5) ด้านการประเมินผลการเรียน 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเดิมที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ (1) กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม (2) กำหนดแผนกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 2) การดำเนินการ (1) ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย (2) ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม 3) การประเมินผล (1) ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินการ (2) ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม (3) ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านผู้สอนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา พลอยประไพ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบของครูอนุบาล เนื้อหาคือวิธีคิดและการใช้วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ขั้นตอน การเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นพื้นฐาน การฝึกใช้ความสามารถคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบในสถานการณ์ที่จัดให้ และการติดตามการใช้ความสามารถคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบเผชิญสถานการณ์ใหม่

2. ผลพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ การจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน (2) รูปแบบการเรียนการสอน แบบ FL3D Model 3) การนำไปใช้ 4) ผลที่เกิดกับผู้เรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพ

3. ผลการเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ คือ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ในการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมองส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดตามหลักไตรสิกขา และเน้นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ด้านผู้สอน (2) ด้านเนื้อหาการสอน (3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และ (5) ด้านการประเมินผลการเรียน 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบใหม่ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเดิมที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม กำหนดแผนกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 2) การดำเนินการ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย และครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม และ 3) การประเมินผล โดยประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม และประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 สรุปองค์ความรู้เป็น PMK Model ได้แก่

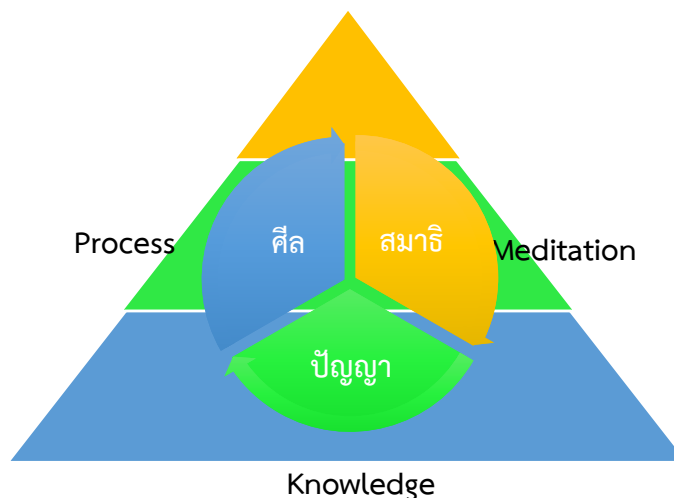
P (Process) หมายถึง ศิล การฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านกาย และวาจา ให้การดำรงตนด้วยดีในสังคม การรักษาระเบียบวินัย การปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบทางสังคมได้ถูกต้อง การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ การรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปใช้ในโรงเรียนหรือห้องเรียนของตนเองได้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ การพูดจา ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน รู้จักกาลเทศะ สอนเรื่องเหตุผลให้ได้รู้จักคิด แยกแยะ และให้เห็นสถานการณ์จริงตามหลักความจริง ให้มากขึ้น

M (Meditation) หมายถึง สมาธิ การฝึกฝนการพัฒนาจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตน ได้ด้วยดี มีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน สมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจร่าเริง ผ่องใสและ สงบสุข ปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง

K (Knowledge) หมายถึง ปัญญา (ความรู้) การฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของสิ่งทั้งหลาย การพัฒนา ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ คือ การเข้าถึง ความหมายเนื้อหา ความรู้ตามความเป็นจริง การ กระตุ้นคุณครูทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การสร้างศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตให้เป็นอิสระ สามารถ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา คือ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ดับทุกข์เป็น ครูได้มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปัญญาศึกษา คือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์รอบด้านทั้งกาย ความประพฤติ จิตใจ ปัญญา ด้วยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นกัลยาณมิตร ให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาของ ตนเองจากการฟัง พูด ถาม อย่างมีปัญญา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย PMK Model

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน
 - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนและสามารถถ่ายทอด องค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของครูระดับ มัธยมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการเรียนการสอนตามหลักพุทธธรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรศึกษากระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมสำหรับครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.

ทิตนา แคมมณี. (2549). ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เรื่องยากที่ทำได้จริง. กรุงเทพมหานคร: อัลฟ่ามิเลเนียม.

ประไพ เอกอุ้น. (2542). การศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมนี (ป. อ. ปยุตโต). (2525). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: ผลิธรรม.

พัฒนา พลอยประไพ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบตามหลักพุทธธรรมทฤษฎีปัญญาสังคมและแนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำหรับการอบรมครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สาโรช บัวศรี. (2544). ปรัชญาการศึกษาสำหรับประเทศไทย: จุดบรรจบระหว่างพุทธศาสนากับประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). พุทธธรรมนการศึกษาได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม
ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร*

GUIDELINES OF PERSONAL MANAGEMENT DEVELOPMENT IN ACCORDANCE
WITH BUDDHADHAMMA PRINCIPLES FOR PRIMARY SCHOOL
IN BANG KHO LAEM DISTRICT, BANGKOK

¹พระมหาจักรพันธ์ ฐานสมปนโน (แก้วก่ำ) PhramahaChakkaphan Thanasampanno (Kaewkam),

²เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont, ³สมศักดิ์ บุญปู้ Somsak Boonpoo,

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Mahathanasampanno@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการ ครูและนักเรียน 199 คน และใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านวัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการวางแผนงานบุคลากร ด้านดำรงรักษาบุคลากร และด้านการจัดบุคลากรเข้าทำงาน 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน อันก่อให้เกิดความสำเร็จในองค์กรและความก้าวหน้าในการบริหารสถานศึกษา 2) ปิยวาจา ผู้บริหาร มีอัธยาศัยดี รู้จักใช้คำพูดในการบริหารงาน 3) อตถจริยา ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย มีการช่วยเหลืองานของบุคลากรของครูได้บังคับบัญชาและมีน้ำใจ 4) สมานัตตตา ผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน เป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารงานบุคคล, โรงเรียนประถมศึกษา, หลักพุทธธรรม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the state of personnel management in primary schools in Bang Kho Laem District of Bangkok, 2) to propose the guidelines for personnel management development according to Buddhadhamma principles for primary schools in Bang Kho Laem of Bangkok. Mixed methods research between quantitative research and qualitative research was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 199 samples. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 8 experts. Quantitative data were analyzed by mean, standard deviation whereas qualitative data was analyzed by content analysis. Results were found that 1) the state of personnel management in primary schools in Bang Kho Laem District of Bangkok in 4 aspects was at a high level in overall. In details, the highest was on personnel performance evaluation, followed by personnel planning, personnel maintaining, and personnel recruitment, respectively. 2) The guidelines for personnel management development according to Buddhadhamma principles for primary schools in Bang Kho Laem of Bangkok based on the 4 principles of Sangkhavavathu IV are as follows: 1) Dana: the budget is allocated for materials and equipment used in operations for the success in the organization and advancement in the school administration; 2) Piyavaca: the executives are hospitable and know how to use words in management; 3) Atthacariya: the executives act as role models in maintaining discipline, give assistance to subordinates and their relatives; 4) Samanattata: the executives treat subordinates evenly and equally. They behave themselves as good role of model and suitable to their position and duty including being friendly with subordinates.

Keywords: Development Guidelines, Personal Management, Primary School, Buddhadhamma

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติ ถ้าการจัดการศึกษาของชาติมีคุณภาพ หมายถึง ประชาชนในชาติมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดและผู้บริหารโรงเรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้บริหารจะบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานให้โรงเรียน มีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และวิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเกิดความสำเร็จ ตลอดจนมีผลสัมฤทธิ์สูง เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใดๆ แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รัฐเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (บุญศรี ไพรัตน์, 2560)

สถานศึกษามีฐานะทางสังคมมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกทางสังคมโดยการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ ทรัพยากรในการบริหารดังกล่าวถือว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด แม้แต่ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจจะกำหนดแผนงานโครงการ หรือระบบงานไว้ดีอย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงาน ไม่มีความรู้ ไม่มีวิสัยทัศน์กับงานที่ทำอยู่ก็จะทำให้แผนงานโครงการของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษ เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 8)

การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนต้องถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนมีองค์ประกอบอยู่ 2 ประการ คือ คนและงาน นั้นหมายความว่า การบริหารคนอย่างไรจะไดมา ซึ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ คนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะคนเป็นผู้กระทำให้เกิดปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะงานก็คนเป็นผู้ทำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้งทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่นๆ อีกนานัปการ เมื่อวัตถุและวัฒนธรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป คนไทยในสังคมจึงต้องมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาและได้รับการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน เพราะจะทำให้เกิดความสมดุลในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าหากสิ่งหนึ่งเปลี่ยนไปแต่อีกสิ่งหนึ่งนิ่งหยุดอยู่กับที่ย่อมไม่เกิดผลดีแน่นอน ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนในระดับรากหญ้าให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน บุคคลส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานองค์กรหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาดังนั้นหากปฏิบัติงานร่วมกันโดยไม่อาศัยหลักธรรมเป็นที่ตั้งแล้ว การบริหารงานอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะบุคคลทำงานมุ่งแต่

ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ได้ เกิดความโลภ โกรธ หลง เห็นแก่ตัว เกิดการ เอาเปรียบ ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งผู้บริหารและปฏิบัติงานปฏิบัติหน้าที่อย่างทุ่มเททั้งกายแรงใจ ทำให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเร็วขึ้น ผู้บริหารจึงควรนำหลักธรรมไปใช้บริหารงานบุคคล หลักสังฆัตถุ 4 อันเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ประสานใจทุกคนที่อยู่ในองค์กรเดียวกันให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสามัคคี ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ทาน คือการอนุเคราะห์หรือสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามฐานานุรูป 2) ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดในสิ่งที่ เป็น ประโยชน์ และจริงใจ 3) อตถจริยา คือการสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพาสในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและ 4) สมานัตตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอ ดันเสมอปลาย ปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างเสมอภาควางตัวเหมาะสมกับสถานภาพที่เป็นอยู่ (พระเทพวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2539, หน้า 21)

เหตุนี้ การบริหารบุคคลให้มีคุณภาพในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักพุทธธรรมในการบริหาร เพราะถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดหลักพุทธธรรมในการบริหารจะทำให้การบริหารประสบปัญหา เช่น ขาดความร่วมมือจากบุคคลในองค์กร ขาดความยอมรับนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น การบริหารงานบุคคลจึงจำเป็นต้องมีหลักพุทธธรรมที่จะส่งเสริมให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักสังฆัตถุ 4 จึงเป็นอีกหนึ่งด้านของหลักพุทธธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้ในการบริหารได้

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักสังฆัตถุ 4 และจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถช่วยให้การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชสิงห์ โรงเรียนวัดไทร โรงเรียนวัดโรงเรียนไผ่เงินโชตนาราม โรงเรียนวัดราชบัวขาว โรงเรียนวัดจันทร์ในโรงเรียนวัดจันทร์นอก และโรงเรียนวัดบางโคล่นอกมีประชากรผู้บริหารและครูทั้งหมด 199 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรทั้งหมด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในเขต บางคอแหลม กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 199 คน 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน โดยการเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเลือกจาก สถานศึกษาดีเด่นและติดอันดับต้นๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ ปลายปิดให้เลือกตอบ โดยจำแนกเป็นตำแหน่งการทำงาน วุฒิการศึกษาและอายุ โดยใช้แบบสอบถามแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานบุคลากร 2) ด้านการจัดบุคลากรเข้าทำงาน 3) ด้านดำรงรักษาบุคลากร และ 4) ด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียน ประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ ประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Question) ให้ผู้ตอบ แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลใน โรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

2.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interviews) เกี่ยวกับ แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา ในเขต บางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 8 คน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูล ทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3.2 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ บริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร และแนวคิดต่างๆ ที่นักวิชาการด้านการศึกษาได้กล่าวไว้

3.3 ศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือขึ้นเองโดยการสังเคราะห์จาก 3.2 และ 3.3

3.5 เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

4. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

4.1. การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ในการทดสอบความเที่ยงตรงของ เนื้อหาผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษาในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อขอคำแนะนำและทำการปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาการคำนวณหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ทำการประเมินให้คะแนนความเหมาะสมของเนื้อหาแล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของเนื้อหา ก่อนซึ่งข้อคำถามใดมีค่าออกมาต่ำกว่า 0.20 หรือ ค่าเป็นลบ ได้ทำการตัดข้อคำถามนั้นออกไปแล้วจึงมาคำนวณค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสำนวนภาษาอีกครั้งหนึ่งถ้าเฉลี่ยออกมาต่ำกว่า 0.20 หรือค่าเป็นลบได้ทำการปรับปรุงสำนวนภาษาใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ไว้

4.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-Test) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Cronbach's Alpha ซึ่งหากความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูงจะต้องมีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า 0.78 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษาใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ในการหาค่าความน่าเชื่อถือผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาทำการคำนวณ และจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเชื่อถือแล้วและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

5.2 ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรในโรงเรียน ช่วยแจกและเก็บแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยรองรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5.3 ประสานงานไปยังในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

5.4 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

5.5 รวบรวมข้อมูลตรวจนับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 199 ฉบับ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-30

กันยายน พ.ศ. 2563 รวมเวลาทั้งสิ้น 30 วัน ผู้ศึกษาวิจัยนำไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

5.6 เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.7 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายและรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบูรณาการต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 3) ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนากิจการงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 4) ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนากิจการงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

6.2 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6.3 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนากิจการงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร สรุปรวมทั้ง 4 ด้าน

ด้านที่	สภาพการพัฒนากิจการงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความเห็น (n = 199)			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	การวางแผนงานบุคลากร	4.36	0.50	มาก	2
2	การจัดบุคลากรเข้าทำงาน	4.23	0.47	มาก	4
3	ดำรงรักษาบุคลากร	4.29	0.39	มาก	3
4	วัดผลการปฏิบัติของบุคลากร	4.40	0.44	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม		4.32	0.40	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และในรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา ด้านการวางแผนงานบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.36 และด้านดำรงรักษาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ และสภาพการบริหารงานบุคคลที่มีระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดบุคลากรเข้าทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า ทศนคติเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

2.1 การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักทาน คือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอันก่อให้เกิดความสำเร็จในองค์กรและความก้าวหน้าในการบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้หลักทานเข้ากับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2.2 การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักปิยวาจา คือ ผู้บริหารมีอัธยาศัยดี รู้จักใช้คำพูดในการบริหารงาน มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ตามความเหมาะสม ยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานวางนโยบายแผนการบริหารตรงไปตรงมา เป็นที่ยอมรับนับถือ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้อื่นเป็นอย่างมาก

2.3 การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักอหัตถจริยา คือ ผู้บริหารมีการสงเคราะห์ หรือการทำประโยชน์ให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย มีการช่วยเหลืองานฌาปนกิจสงเคราะห์ของผู้ได้บังคับบัญชาและญาติของผู้ได้บังคับบัญชา มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูดาย เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาขอความช่วยเหลือ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีความพึงพอใจที่ได้ช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา มีการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เช่น กีฬา คอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีการปรับใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการบริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2.4 การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักสมานัตตตา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้น เสมอปลายกับผู้ได้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชา ไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ได้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารได้วางกฎระเบียบการบริหารงานทางการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ไว้อย่างเหมาะสมที่สุด มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง ตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ วัดผลการปฏิบัติของบุคลากร การวางแผนงานบุคลากร ดำรงรักษาบุคลากร และการจัดบุคลากรเข้าทำงาน ตามลำดับสามารถสรุปในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานบุคลากร ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพเป็นอย่างดีสามารถใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ มีใจตั้งมั่น ด้วยอารมณ์ที่แน่วแน่ในการแก้ไขปัญหาภายในและภายนอกโรงเรียน มีจิตสาธารณะกุล คิดทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม 2) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ได้แก่ เป็นผู้มีความสามารถ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมในสาขาวิชาชีพเข้ามาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรในโรงเรียนอย่างรอบครอบ และมีการไตร่ตรอง คิดหาเหตุผลที่จะนำมาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง 3) ดำรงรักษาบุคลากร ได้แก่ แสดงความชื่นชมแก่ครูอาจารย์ และบุคลากรที่ได้รับความสำเร็จ สามารถชี้แนะตักเตือน สั่งสอนด้วยความหวังดี และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ อาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียนได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน 4) วัดผลการปฏิบัติของบุคลากร ได้แก่ ต้องมีความรอบรู้ ความคิดที่เป็นระบบถูกต้องรอบครอบ สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในศีลธรรมอย่างถูกต้อง มีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล ดีชั่ว ถูกผิด คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ รู้จักคิดพิจารณา และมีการประชุมแก้ไขปัญหาาร่วมกันเมื่อมีปัญหาการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคลากรมีการวางแผนใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีการใช้แผนปฏิบัติงานควบคู่กับการทำงาน มีการแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนโดยทำเป็นคำสั่ง มีการประชุมชี้แจงแก่บุคลากรก่อนเริ่มปฏิบัติงานส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้อย่างอิสระ มีการพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรมเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม ส่วนปัญหาที่พบ คือบุคลากรไม่เพียงพอ จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ ไม่ได้วางแผนพัฒนาบุคลากรไว้ล่วงหน้า การจัดสวัสดิการมีน้อยและไม่ทั่วถึง และขาดการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหา คือควรเสนอข้อมูลจำนวนบุคลากรที่ต้องการต่อหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอ ควรสร้างขวัญ และกำลังใจตามโอกาสอันสมควร และควรมีการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรไว้ล่วงหน้า

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักทาน ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เป็นไปอย่างเหมาะสม 2) การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารมีอัธยาศัยดี รู้จักใช้คำพูดในการบริหารงาน มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ตามความเหมาะสม 3) การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักอภิตถจริยา ผู้บริหารมีการสงเคราะห์ผู้ได้บังคับบัญชา และผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย 4) การบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสนับสนุนงานบริหารบุคคลในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

เพราะมีการบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประภัศร์ธรรมมาภิรักษ์ (ปภสฺสโร) (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ควรส่งเสริมบุคลากรโดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆ อย่างพึงพอใจ 2) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ 3) การบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา ควรบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร 4) การบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา ควรมีการกำหนด ปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร สรุปเป็นภาพองค์ความรู้จากการวิจัย ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาด้านการวางแผนงานบริหารตามหลักทาน ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นการใช้หลักทานเข้ากับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาด้านการจัดหาตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารมีการรู้จักใช้คำพูดในการจัดหาบุคคล มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ตามความเหมาะสม ยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาด้านการดำรงรักษาบุคคลตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารมีการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือ มีน้ำใจ ส่งบุคลากรไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้าน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาด้านการวัดผลการบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน เป็นแบบอย่างที่ดี วางตนเหมาะสมและเป็นกลางในการวัดผลการปฏิบัติงานของการบริหารงานบุคคลตามกฎหมายระเบียบการบริหารงานทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ควรดำเนินงานดังนี้

1.1 การบริหารงานบุคคลด้านการใช้หลักทาน ควรส่งเสริมให้บุคลากร รู้จักการให้ด้วยการแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งการบริจาค การสละทิ้งความคิดหรืออารมณ์อันไม่ดีและทำให้ความรู้ ต่อผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น

1.2 การบริหารงานบุคคลด้านการใช้หลักปิยวาจา ควรรักษาและส่งเสริมให้บุคลากรมีการใช้คำพูดด้วยความปรารถนาดีมีน้ำใจไมตรี ด้วยคำสุภาพกรุณาเห็นใจรอบใจ แนะนำ ให้คำปรึกษาชี้แนะทางแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้อื่นได้ยินได้ฟังแล้วเกิดมีกำลังใจสบายใจเมื่อได้ปฏิบัติงาน

1.3 การบริหารงานบุคคลด้านการใช้หลักอรรถจริยา ควรรักษาและสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรบำเพ็ญประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ เห็นอกเห็นใจและพร้อมช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในการปฏิบัติงานต่างๆ ของกันและกัน โดยมุ่งหวังช่วยให้ผู้อื่นสำเร็จกิจการหรือกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี ความสันติสุข และเจริญก้าวหน้าทั้งทางสังคมและบ้านเมือง

1.4 การบริหารงานบุคคลด้านการใช้หลักสมานัตตตา ควรรักษามาตรฐานไว้ ซึ่งจะทำให้องค์กรในการบริหารงานประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารมีความประพฤติตนเสมอต้น เสมอปลาย จริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความเสมอภาค ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ตลอดจนการวางตนอย่างเหมาะสมในการบริหารงานอย่างเท่าเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมในหัวข้อธรรมอื่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายในการนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละสถานศึกษา

2.2 ควรขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญศรี ไพรัตน์. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา.
- พระครูประภัสร์ธรรมาภิรักษ์ (ปภสฺสโร). (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2539). ธรรมนูญชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ฤกษ์ชัย ใจคำปัน. (2549). การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา อำเภอจอมทอง เขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง
ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา^{*}
GUIDELINES FOR PARIYATTIDHAMMA TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT
IN DHAMMA STUDY DIVISION OF CHACHOENGSAO PROVINCE ACCORDING
TO THE FOURTH CHAKRA PRINCIPLES

¹พระมหาชนะชัย มงคลโธ Phramaha Chanachai Monkalo,

²พระครูโอภาสณนทกิตติ Phrakruophatnonthakit,

³พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jobzaza70@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุและสามเณร 186 รูป และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอนอย่างสูงสุด โดยนำหลักจักร 4 มาบูรณาการ 4 ด้าน คือ หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน 3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการนำหลักการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ทั้ง 4 ด้าน นำมาบูรณาการกับหลักจักร 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, พระปริยัติธรรม, หลักจักร 4

Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study the condition of Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma Study Division of Chachoengsao province, 2) to analyze development process of Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma Study Division according to the Fourth Chakra principles in new normal, and 3) to propose guidelines for Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma study division according to the fourth chakra principles in new normal of Chachoengsao province. Mixed methods research was used combines the methods of quantitative and qualitative research. The questionnaire was used as a quantitative data collection tool from a sample of 186 monks and novices. An interview questionnaire was used to collect qualitative data from five experts. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics consisted of mean and standard deviation whereas qualitative data was analyzed by content analysis. Results found that 1) the condition of Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma study division of Chachoengsao province in four aspects was at a high level overall. 2) The development process of Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma study division according to the fourth Chakra principles in the new normal consisted of teaching and learning management suitable for the new normal era and enabling teachers and students to develop in various fields of teaching management at the highest by bringing the Four Chakra principles to integrate 4 aspects , namely curriculum, teaching and learning management, instructional media, and measurement and evaluation. 3) guidelines for Pariyattidhamma teaching and learning management in Dhamma study division according to the fourth Chakra principles in new normal of Chachoengsao province is integration of the four aspects with the Four Chakra Principles in order to achieve proficiency and effectiveness in Pariyattidhamma teaching and learning management.

Keywords: Teaching and Learning Management, Pariyattidhamma, Fourth Chakra Principles

บทนำ

พระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยถึงปัจจุบัน ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นองค์อุปถัมภ์ ทรงมีพระราชศรัทธาอย่างแรงกล้าและทรงส่งเสริมการเรียนรู้ พระปรีดีธรรม บางพระองค์ทรงผนวชในบวรพุทธศาสนาและทรงเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในภาษาบาลี เช่น พระมหาธรรมราชาลิไทยแห่งกรุงสุโขทัย และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การที่พระมหากษัตริย์ทรงสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร ศึกษาเล่าเรียนพระปรีดีธรรมถือได้ว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

การศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วยการศึกษาสามชั้นตอน คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติและชั้นปฏิเวธ การศึกษาชั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธวจนะ และพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต การศึกษาพระปรีดีธรรมมิได้จัดเป็นรูปแบบของโรงเรียนแต่จัดการเรียนการสอนภายในวัด ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาปริยัติธรรมและถือเป็นศาสนกิจอย่างหนึ่งที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษาและนำความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับประชาชน (มานพ พลไพรินทร์, 2555)

การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารในฐานะตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการดำเนินงานเพื่อเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การบริหารโรงเรียนโดยหลักพุทธศาสนานับเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความลุ่มลึกที่ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่าได้สอนคนให้เป็นคนดี ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอนให้คนดำเนินชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว การงาน การดำเนินชีวิต และความสุขทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล

สำหรับการบริหารงานโรงเรียนพระปรีดีธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ดังที่ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2546) ได้แสดงรูปแบบการบริหารโรงเรียนไว้ว่า ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งหมด โดยอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่โรงเรียนพระปรีดีธรรมโดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการศึกษา ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาวิชาพุทธศาสนาได้กล่าวถึงทางต้นทางการศึกษาของโรงเรียนพระปรีดีธรรม เฉพาะที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริม

การศึกษาเอกชนนั้นโดยมากมักไม่ค่อยจะมีปัญหามากนัก เพราะมีความพร้อมหลายประการในการอำนวยการจัดการศึกษา แต่โรงเรียนพระปรีดีธรรมที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินั้น มีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพราะงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจ้างครู ต้องหางบมาเสริมเป็นรายเดือน บางแห่งต้องพึ่งพาความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่เป็นพระสงฆ์จึงมีงบประมาณดำเนินการต่อไปได้ สภาพการบริหารงานในเชิงวิชาการของโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษามีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร การบรรจุแต่งตั้งครู การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการวางแผนการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการ จำนวนนักเรียนที่ไม่มีความแน่นอน มีการย้ายเข้า ย้ายออกตลอดเวลา จึงเป็นปัญหาทางการบริหารงานและมีผลสะท้อนถึงการที่จะมุ่งพัฒนาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้

ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม คือเพื่อปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถนำ ความรู้นั้นไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม เกิดความมั่นคงแห่งพระศาสนาและประเทศชาติโดยส่วนรวมต่อไป การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจำแนกเป็นสามระดับคือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก ในปี พ.ศ. 2559 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ทั่วประเทศ จำนวน 8,068 โรง จำนวนนักเรียนแผนกธรรม จำแนกตามระดับ คือ นักธรรมชั้นตรี จำนวน 93,628 รูป นักธรรมชั้นโท จำนวน 41,539 รูป นักธรรมชั้นเอก จำนวน 19,951 รูป รวม จำนวน 155,118 รูป (สำนักงานแม่กลองธรรมสนามหลวง, 2559)

สถานการณ์ของโรคระบาดที่มีชื่ออยู่โลกลอนไลน์ตลอดทุกวัน และยังไม่มีทีท่าว่าจะดีขึ้นอย่าง “ไวรัสโคโรนา” หรือ “โควิด-19” ทำให้ใครหลายคนเป็นกังวล และคอยติดตามข่าวสารกันอยู่ตลอดถึงจำนวนผู้ติดเชื้อ อัตราการเสียชีวิต รวมไปถึงการป้องกันตัวเองให้รอดพ้นจากการติดเชื้ออันตราย ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต กิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมด้วย

ขณะนี้สังคมไทยกำลังสนใจเรื่องโครงสร้างการบริหารองค์กรต่างๆ และสังคมการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น กำหนดให้ครูอาจารย์เป็นผู้บริหารมีอาชีพในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดจริยธรรม คุณธรรม และวัดคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ในการประกันคุณภาพทางการศึกษา ส่วนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เมื่อการศึกษาทางโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีความตระหนักที่จะนำศีลธรรมเข้าไปแก้ปัญหาของสังคม เช่น รัฐบาลได้สนับสนุนให้พระเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้าเป็นระบบเพื่อจะได้รองรับเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถเข้ามาศึกษาในคณะสงฆ์ และสามารถเทียบโอนกันได้ก็จะทำให้เด็กที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วได้ศึกษาทั้งฝ่ายธรรมและฝ่ายโลกควบคู่กันไป และเป็นการสร้างศาสนทายาทและเปิดโอกาสให้เป็นทางเลือกใหม่ในการศึกษาของชาติ เพราะเหตุว่าการเรียนในโรงเรียนทั่วไปนั้นจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ถ้าเข้ามาบวชเรียนในวัดพระจัดการดูแลให้ คือ จัดศาสนศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ต้องการให้ลูกของตนเองมีคุณธรรมและจริยธรรม เข้ามาบวชเรียนเพื่อที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ และรัฐจะต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเหมือนโรงเรียนทั่วไป

สิ่งสำคัญผู้บริหารคณะสงฆ์จะต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ที่สามารถรักษาสาระหลักสูตรเดิมไว้และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับการจัดการศึกษาสามัญทั่วไปของรัฐ มิฉะนั้นในทศวรรษหน้าคณะสงฆ์จะเกิดวิกฤติขาดแคลนผู้เข้ามาบวชเรียนและสืบต่อพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง ดังนั้นผู้บริหารภายในองค์กรหรือสถานศึกษาจึงต้องมีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จตามหลักจักร 4 ประการ ได้แก่ 1) ปฏิรูปเทสวาสะ การอยู่ในถิ่นที่ตมมีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม 2) สปัปฐุสัปปสยะ การสมาคมกับคนดี 3) อัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ 4) ปุพเพกตปุญญตา ความเป็นผู้ได้ทำบุญไว้ก่อนแล้ว (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2534)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวงให้มีความเหมาะสมกับยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 356 รูป
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน
 - 1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารการศึกษา และหลักพุทธธรรม
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
 - 2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามหลักจักร 4 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวม

สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา	n = 186			
	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. หลักสูตรการเรียนการสอน	3.88	0.85	มาก	2
2. การจัดการเรียนการสอน	4.02	0.84	มาก	1
3. สื่อการเรียนการสอน	3.81	0.86	มาก	4
4. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.82	0.83	มาก	3
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.88	0.85	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85) ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่

2.1 ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

2.2 จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

2.3 ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

2.4 ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.5 ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.1 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) จัดหลักสูตรเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบัน 2) ประชุมบุคคลากรวางแผนจัดการเรียนการสอนให้เกิดผล

สำเร็จตามหลักสูตร 3) จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการจัดทำหลักสูตรให้กับครูโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันและซื่อตรง 5) ปรับปรุงพัฒนาจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด 6) ผู้บริหารและครูวิชาการ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ 7) ผู้บริหารและครูวิชาการและครูผู้สอนร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร 8) นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) จัดหาครูที่มีใจรักในการจัดการเรียนการสอน 2) จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกเพื่อลดปัญหาและความลำบากในการสอน 3) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้อีกเพื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้สอนและผู้เรียน 4) สนับสนุนครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน 5) ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาผลลัพธ์การเรียนการสอน 6) ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) จัดหาครูผู้สอนที่มีความรักในการสอนเข้าอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อต่างๆ 2) บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค 3) มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน 4) มีความพากเพียรในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอยู่ประจำ 5) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน 6) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้

3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) ครูวางตัวเป็นกลางในการวัดผลและประเมินผล 2) ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล 3) วางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา 4) จัดครูให้สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 5) ครูนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน 6) พิจารณาให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล 7) หมั่นติดตามและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง คุณภาพหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ครูสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนจัดกิจกรรม ส่งเสริมความรู้ให้ผู้เรียนอยู่เสมอ มีสื่อที่เหมาะสมและทันสมัย มีการวัดประเมินผลการเรียนการสอน โดยอาศัย การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยของรวิ จันทะนาม (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงาน วิชาการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ

สอดคล้องกับการวิจัยของคัมภีร์ สุตแท้ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีองค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 2) การวางแผนด้านวิชาการ 3) การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหนังสือ สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดผลประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรี สงค์ประเสริฐ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมมีภารกิจขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามหลักจักร 4 ยุทธนาวิธีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจัดหลักสูตรเนื้อหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการอบรม วางแผนงาน ปรับปรุงการกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดหาครูให้ตรงตามวิชา สนับสนุนครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน จัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดทำสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาหลักสูตร พัฒนาสื่ออย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบและติดตามประเมินผล สนับสนุนจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูทำหน้าที่ในการวัดผลและประเมินผลด้วยความยุติธรรม เข้าใจละเอียด เน้นผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม โดยนำมาบูรณาการกับหลักจักร 4 ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ มีกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดพัฒนาการเป็นไปตามเป้าหมายสูงสุดตามที่ตั้งไว้ เนื่องจากหลักจักร 4 เป็นหลักธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูปลัดสวญ ฐิตธมโม (บัวแก้ว) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ควรที่จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยให้หลักธรรมเข้าถึงสังคมได้ง่าย ควรประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง ในรูปแบบสื่อการสอนที่ทันสมัยที่เป็นระบบ แอปพลิเคชัน การ์ตูนแอนิเมชัน ควรมีสื่อการสอนต่างๆ ควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือศูนย์ข้อมูลกลางยังไม่มี ความทันสมัยและเข้าถึงได้ยาก ตลอดจนการหาข้อมูลต่างๆ เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับชั้นต่างได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของพระอดิคุณ ฐิตวโร (เอี่ยมดี) (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรควรมีการปรับปรุงเนื้อหาใหม่ให้กระชับขึ้นอ่านแล้วเข้าใจง่าย ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารครูผู้สอนควรนำวิทยาการความรู้ใหม่ๆ ไปใช้ในการสอนให้มากขึ้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูควรเข้าอบรมด้านการทำสื่อการเรียนการสอนบ้างเพื่อจะได้ผลิตที่ทันสมัยและมีความหลากหลายออกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมใหม่ๆ มาประกอบการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนให้มาก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไปในทางที่ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนมากขึ้น ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้กับครู เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ในเรื่องของการวัดผลและประเมินผลมากขึ้นจะได้ออกแบบหาวิธีการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสารกิจไพศาล (ณัฐภูมิ ธรรมจินดา) (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านหลักสูตร ควรมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและครูสอนควรทำความเข้าใจหลักสูตรให้มีความชัดเจน มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มี

เนื้อหาสาระเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนตามที่ภารกิจที่มีที่มอบหมาย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีแหล่งการเรียนรู้หลักธรรมแก่นักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดแก่นักเรียน 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีความทันสมัย เช่น สื่อการเรียนรู้การเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อนำผลการวัดและประเมินผลไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุทธศาสตร์วิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปลองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือแนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ตามหลักจักร 4 ยุทธศาสตร์วิถีชีวิตใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา อธิบายดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอน กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างมีแบบแผนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหารในการจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกด้าน

2. การจัดการเรียนการสอน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

3. สื่อการเรียนการสอน จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด

4. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน แสดงถึงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ หลักสูตรมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้เหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสม

1.2 สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์หาคำ

1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ใช้สื่อ e-learning มาช่วยเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.4 สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ มีการทบทวนเนื้อหาหรือเฉลยข้อสอบเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ทบทวนความรู้กับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยโดยเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น อิทธิบาท 4 อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 อปริหานิยธรรม 7 เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. ดุษฎีนิพนธ์
ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระครูปลัดสวຍ ฐิตธมฺโม (บัวแก้ว). (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสารกิจไพศาล (ณัฐวุฒิ ธรรมจินดา). (2558). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2534). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระอดิคุณ ฐิตวโร (เอี่ยมดี). (2558). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มานพ พลไพรินทร์. (2555). หลักการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์การศาสนา.
- รวี จันทะนาม. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาด
กลาง. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2546). ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. (2559). จำนวนนักเรียนแผนกธรรม ปี 2559. แหล่งที่มา
<http://www.gongtham.net/> สืบค้นเมื่อ 7 ก.ค. 2564.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร^{*}
GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING ACTIVITIES IN
BUDDHISM IN THAILAND 4.0 FOR SECONDARY SCHOOLS,
YANNAWA DISTRICT, BANGKOK

¹พระมหาไกรสร อรุณ (ตรงดี) PhramahaKraisorn Aruno (Trongdee),

²พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrukittiyanawisit, ³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo,

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: kraisorntrongdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการ ครูและนักเรียน 345 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านหลักสูตร 2) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ วางแผนและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามความถนัดของผู้เรียนและสถานการณ์ต่างๆ มีการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การเรียนการสอน, วิชาพระพุทธศาสนา, ไทยแลนด์ 4.0, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the state of teaching and learning activities of Buddhism in secondary schools, 2) to propose guidelines for the development of teaching and learning activities of Buddhism in Thailand 4.0 in secondary schools in Yannawa district of Bangkok. Mixed methods research was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 345 samples. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 experts. The data were analyzed by mean, standard deviation and content analysis. The research results were found that 1) the state of teaching and learning activities of Buddhism in secondary schools was at a high level in overall. In descending order, the highest was on learning activities, followed by media, learning processes, measurement and evaluation, and curriculum, respectively. 2) The guidelines for the development of teaching and learning activities of Buddhism in Thailand 4.0 in secondary schools in Yannawa district of Bangkok were that curriculum development for learners to acquire analytical thinking skills, planning and problem solving systematically. The curriculum and learning process can be adjusted according to situations and conditions of learners. The application of e-Learning may be implemented. The learners' parents and community should be allowed to participate and share in teaching and learning activities.

Keywords: Development Guidelines, Teaching and Learning, Buddhism, Thailand 4.0, Secondary Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาทรัพยากรของมนุษย์เป็นพื้นฐานของการศึกษาของการพัฒนาเป็นเครื่องมือชั้นนำทางสังคมดังที่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 11 (2555-2559) ระบุไว้ว่า ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปมากและส่งผลกระทบรุนแรงในช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศซึ่งได้มีส่วนร่วมในการสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสังคมไทยส่วนใหญ่เห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศเพื่อพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืนคนเป็นจุดศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายในการพัฒนาโดยเน้นให้คนไทยมีทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะเป็นคนมีศีลธรรม มีจิตใจสำนึกมีความรับผิดชอบมีสติปัญญา มีสุขภาพอนามัยที่ดีมีทักษะในการประกอบอาชีพ (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2553, หน้า 25) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่ต้องการให้คนไทยมีลักษณะอันพึงประสงค์โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ในการจัดการศึกษาของคนไทยในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับเป็นผู้มีความรู้ในการจัดการศึกษาของคนไทย เพราะนำหลักธรรมมาใช้ชีวิตประจำวันย่อมเกิดผลดี

ชีวิตความเป็นอยู่ ความคิดสภาพจิตใจและสังคมโดยส่วนร่วม โดยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือมีโครงสร้างการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำเป็นหรือเป็นคนเก่งอยู่ดีมีสุขนอกจากนั้น นอกจากนั้น ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการสอนตัวอย่าง เช่น การใช้สื่อการสอนวิชาพุทธประวัติอาจใช้เป็นภาพ หรือแผ่นพับ พระพุทธรูปศาสนสถาน เป็นต้น ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการเป็นผู้มีความรู้และมีความสุขเพราะการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิดสภาพจิตใจ และสังคม (สุมน อมรวิวัฒน์, 2547)

การจัดการศึกษาอบรมที่ผดุงสังคมไว้ได้ คือ การจัดการศึกษาที่มีจริยศึกษาเป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด้วยคนไร้ศีลธรรม สังคมนั้นย่อมเข้าสู่กลียุค ดังนั้น การที่บุคคลแต่ละคนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในหลักศาสนาตามความศรัทธาที่พอเหมาะพอดี มีการฝึกตนตามหลักสัจจะธรรมย่อมช่วยให้บุคคลเกิดปัญญาจนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข การศึกษา 4.0 จึงเป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงห่างไกลในหลายๆ มิติ เช่น ไม่เคยสอนให้ผู้เรียนได้คิดเองทำเอง ส่วนใหญ่ยังคงสอนให้ทำโจทย์แบบเดิมๆ ผู้เรียนเริ่มไม่รู้จักสังคม ส่วนใหญ่จะใช้เวลาในโลกออนไลน์ ซึ่งเทคโนโลยีไม่ได้ผิด แต่เหรียญมีสองด้าน เทคโนโลยีก็เช่นกันจะนำไปใช้ในด้านใดให้เกิดประโยชน์ถือเป็นความยากและความท้าทายของผู้ที่ต้องทำหน้าที่ในการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

กระบวนการพัฒนาประเทศไทยได้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัย และการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรทั้งในและระดับโลก เป็นแนวคิดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เพื่อให้หลุดพ้นจาก “ประเทศกำลังพัฒนา” กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” และเพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) การเตรียมการศึกษาจะต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่แน่ชัด จัดหลักสูตรให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม พร้อมทั้งการปรับปรุงตารางให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งยังมีครูเพียงแค่ 2% เท่านั้นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น สิ่งที่ควรดำเนินการ คือ การปรับปรุงตำราเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรต้องเปลี่ยนแปลงระบบการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะการคิดเป็น การวิเคราะห์เป็น ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 และการปรับปรุงครูให้ตรงกับความต้องการในการนำความรู้ไปใช้ และการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ควบคู่ไปด้วยกัน (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลจากการวิจัยในครั้งนี้มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามและวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) ประชากรในการวิจัย ที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียนโรงเรียน ในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 2,045 คน ได้แก่ โรงเรียนนนทรีวิทยา จำนวนครู 123 คน จำนวนนักเรียน 1,648 คน รวม 1,671 คน และโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน จำนวนครู 33 คน จำนวนนักเรียน 341 คน รวม 374 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ได้มาอ้างอิงตามตารางเปรียบเทียบสำเร็จรูปของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสัมภาษณ์ เพื่อแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือเป็นครูผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0

2.3 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อ 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา 2) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร และแนวคิดต่าง ๆ ที่นักวิชาการด้านการศึกษากล่าวไว้ 3) ศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือขึ้นเองโดยการสังเคราะห์จาก 3.2 และ 3.3 5) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

4. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

4.1 การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการทดสอบความเที่ยงตรงของ เนื้อหาผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อขอคำแนะนำ และทำการปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจว่าเนื้อหานั้นมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การคำนวณหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ทำการประเมินให้คะแนนความเหมาะสมของเนื้อหาแล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของเนื้อหา ก่อน ซึ่งข้อคำถามใดมีค่าออกมาต่ำกว่า 0.20 หรือ ค่าเป็นลบ ได้ทำการตัดข้อคำถามนั้นออกไปแล้ว จึงมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสำนวนภาษาอีกครั้งหนึ่งถ้าเฉลี่ยออกมาต่ำกว่า 0.20 หรือค่าเป็นลบได้ทำการปรับปรุงสำนวนภาษาใหม่ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ไว้

4.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-Test) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Cronbach's Alpha ซึ่งหากความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูงจะต้องมีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า 0.78 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ในการหาค่าความน่าเชื่อถือผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาทำการคำนวณ และจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

5.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการ

พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 3) ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.2 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.3 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

ข้อที่	สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	หลักสูตร	4.14	0.52	มาก	5
2	กระบวนการเรียนรู้	4.21	0.47	มาก	3
3	สื่อ	4.33	0.53	มาก	2
4	กิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.37	มาก	1
5	การวัดและประเมินผล	4.17	0.59	มาก	4
ภาพรวม		4.25	0.65	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.41 รองลงมา คือ ด้านสื่อ มีค่าเฉลี่ย 4.33 ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.17 และน้อยที่สุด คือ ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 4.14 ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

2.1 ด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการขับเคลื่อนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้โดยใช้ปัญญา

และสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างหลากหลายช่องทาง เป็นไปเพื่อการค้นคว้าและหาข้อมูลที่ต้องการตามกระบวนการแล้วมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมวางแผนหลักสูตรที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ในหลายๆ ด้าน เช่น การคิดวิเคราะห์การทำงานเป็นทีม ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะในการแก้ปัญหา เป็นต้น รวมถึงการสามารถต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ได้ ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ ไม่เน้นการสอนหรือการเรียนรู้แบบท่องจำ ไม่เน้นการสอบเพื่อให้ได้คะแนนสูงๆ ครูผู้สอนควรเลิกการบรรยายเป็นสำคัญ แต่ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้การจำลองสถานการณ์ต่างๆ มาเป็นโจทย์หรือประเด็น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะคิดวางแผนและแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือเป็นรูปเล่มรายงานอาจจะผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ นอกจากนี้ ครูต้องสอนน้อย แต่ให้ผู้เรียนเรียนมาก และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเลือกเรียนและกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตน โดยครูผู้สอนต้องเชื่อมั่นในตัวผู้เรียนว่ามีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ในขณะเดียวกัน หลักสูตรทุกระดับควรมีการสอนเรื่องความดีและคุณธรรมควบคู่ไปกับการสอนเรื่องขององค์ความรู้ที่มีอยู่แต่ในตำราเพียงอย่างเดียว

2.2 ด้านกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรต้องเป็นไปในการทำนองเดียวกัน โดยมีความทันสมัย ไม่กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว แต่ควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามความถนัดของผู้เรียนและสถานการณ์ต่างๆ มีกระบวนการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง และผู้เรียนทุกคนต้องร่วมมือกันในการเรียนรู้ มีเทคนิคในการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เกิดความสงสัย เกิดคำถาม และอยากค้นคว้าหาคำตอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนหรือตามเว็บไซต์สื่อออนไลน์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดการคิดและเรียนรู้รอบด้าน มองปัญหาหรือสิ่งต่างๆ ให้ชัดและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในหลายๆ มิติ ใช้สติในการคิดพิจารณาในหลักเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการพัฒนาและยกระดับการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนด้วยสื่อนวัตกรรมในสถานศึกษา โดยการจัดการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เป็นนวัตกรรมการสอนซึ่งใช้การถ่ายทอดเนื้อหาผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้มากขึ้น เพราะเทคโนโลยีทุกวันนี้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งยังใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ บนคอมพิวเตอร์ในการช่วยสอน การสอนบนเว็บไซต์ การเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันมือถือหรือแท็บเล็ต การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น การจัดระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองผ่านช่องทางออนไลน์ ตามเนื้อหาที่จัดแบ่งไว้เป็นส่วนย่อยๆ นักเรียนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะเลือกเรียนได้ตามความสนใจและเรียนได้ตามความสามารถของแต่ละคน

2.4 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยภูมิปัญญาช่วยสอนเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือชุมชน ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นการเรียนจากการปฏิบัติจริงที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในสถานศึกษาเพียงแหล่งเดียว แต่สามารถไปเรียนในแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อจะได้สังเกตนักเรียนและจะได้เลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมและพัฒนาจุดเด่นแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะ เช่น ทักษะการหาความรู้ด้วยตนเองได้ ทักษะการใช้เหตุผลและ

ความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ ทักษะการทำงานเป็นทีมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทักษะในการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดใช้เวลาที่กระชับต่อเนื้อหาความรู้ที่ได้และหลังจากทำกิจกรรมแล้วควรสรุปผลการทำกิจกรรมในครั้งนั้นด้วย

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล ในการวัดผลประเมินผลนั้นควรแจ้งนักเรียนให้ทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนนั้นๆ เพื่อให้ได้ทำการวัดผลประเมินผลและพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถประเมินตัวเองได้ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น การจัดการเรียนการสอนโดยการยึดหลักการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ไปตามความสามารถได้อย่างเต็มที่ เป็นการสอนตอบสนองความต้องการของนักเรียนตามลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และดึงจุดเด่นของตัวเองออกมาได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตร ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ หลักสูตรช่วยให้ครูมีการฝึกการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน หลักสูตรมีการพัฒนาประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับด้านต่างๆ หลักสูตรสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ การออกแบบการจัดทำหลักสูตรได้เหมาะสมกับประสบการณ์ด้านต่างๆ ของผู้เรียน

1.2 ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการผสมผสานทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น หายใจ ผู้สอนเกิดความพึงพอใจในทักษะการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหลักการเรียนรู้ ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

1.3 ด้านสื่อ พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้สอนมีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย อาทิ แบบจำลอง สื่อวีดิทัศน์ เพลงฯ

1.4 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนเป็นการสร้างกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนต่อนักเรียน ผู้สอนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นอย่างดี ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์จากกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ได้

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เป็นการประเมินคุณภาพทักษะความรู้ความเข้าใจของนักเรียนแต่ละบุคคลเพื่อนำไป

พัฒนาต่อ มีเกณฑ์การวัดอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมินออกมาในรูปแบบตัวเลข ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ มีการนำผลการวัดประเมินผลที่ได้ ไปชี้แจงและพัฒนาในส่วนที่ด้อยของนักเรียน

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายช่องทาง โดยหลักสูตรมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติจนเกิดทักษะต่างๆ เป็นการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยไม่จำกัดแหล่งเรียนรู้ โดยให้มีการจัดกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนหรือเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย ทั้งนี้ต้องมีการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยพระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร (แยมเดช) (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ส่วนแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานครโดยส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนควรจัดให้มีคณะกรรมการบริหารที่ชัดเจนและควรมีการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมที่ประกอบการเรียนรู้และน่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัย ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ต้องเริ่มจากวางแผนหลักสูตรที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ในหลายๆ ด้าน เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะในการแก้ปัญหา เป็นต้น รวมถึงการสามารถต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ได้ ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ ไม่เน้นการสอนหรือการเรียนรู้แบบท่องจำ สามารถใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์มาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ สีพาย และคณะ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การศึกษา 4.0 เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่เป็นการปรับตัวจากการศึกษา 3.0 ไปสู่การศึกษา 4.0 ซึ่งการศึกษายุค 1.0 เป็นการศึกษาในยุคเกษตรกรรม ทักษะที่ใช้คือทักษะเพื่อการยังชีพ การศึกษายุค 2.0 เป็นการศึกษาเพื่อระบบอุตสาหกรรมเบาทักษะที่ใช้เป็นทักษะทางอุตสาหกรรมตามความถนัดของแต่ละคน ส่วนการศึกษายุค 3.0 เป็นการศึกษาในยุคเทคโนโลยี เน้นทักษะการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีเป็นหลัก และยุคการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาที่เน้นการพัฒนาคนเพื่อไปสร้างผลผลิต เป็นการศึกษาเพื่อสนองต่อนโยบายของประเทศ ยุค 4.0 ซึ่งการปรับตัวทางการศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนในระดับอุดมศึกษาพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา และการเปลี่ยนผ่านการครุศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปลองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ด้านหลักสูตร	พัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดการขับเคลื่อนเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้การจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ มาเพื่อเป็นประเด็นศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ วางแผนและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
ด้านกระบวนการเรียนรู้	ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย ไม่กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว แต่ควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามความถนัดของผู้เรียนและสถานการณ์ต่างๆ
ด้านสื่อ	มีการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ซึ่งใช้การถ่ายทอดเนื้อหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้หลากหลายและง่ายยิ่งขึ้นในทุกที่ทุกเวลา
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นการเรียนจากการปฏิบัติจริง
ด้านการวัดและประเมินผล	วิธีการวัดประเมินผลที่นักเรียนได้แสดงออกซึ่งผลงาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิต และแฟ้มสะสมงาน ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงความต้องการของแต่ละบุคคลและพัฒนาตัวเองขึ้นไปได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีขั้นตอนหรือการใช้วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระตามที่มีกำหนดจุดมุ่งหมายโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ
 - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

1.3 ผู้สอนมีขั้นตอนหรือใช้วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระตามที่มอบและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

1.4 มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดการขับเคลื่อนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้โดยการใช้ปัญญาและสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างหลากหลายช่องทาง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากิจการจัดการเรียนการสอนในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม

2.2 ควรมีการศึกษาเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนให้หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). **การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ.

พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร (แยมเดช). (2555). **การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2553). **การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด**. นครปฐม: เจริญอินเตอร์พรีน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุนันท์ สี่พาย และคณะ. (2561). **เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่ การศึกษา 4.0**. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 24(2). 13-27.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). **การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). **ประเทศไทย 4.0**. แหล่งที่มา <http://www.drborworn.com/articledetail.asp?id=16223> สืบค้นเมื่อ 10 มิ.ย. 2563.

การพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม*

THE DEVELOPMENT OF RAJASITHARM TECHICAL COLLEGE, VOCATIONAL
COMMUNICATIVE ENGLISH SPEAKING SKILLS THROUGH
A ROLE-PLAY ACTIVITY PACKAGE

¹วิไลวรรณ สันป่าแก้ว Wilaiwan Sanpakaew, ²วีระ วงศ์สรรค์ Weera Wongsan,

³ธนาตล สมบูรณ์ Thanadol Somboon

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author E-mail: playgirl200922@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม กับ การเรียนรู้แบบปกติ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชารามมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.17/86.22 นักเรียนที่เรียนโดยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การพัฒนา, การสอน, ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ, บทบาทสมมติ, นักเรียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop Rajasitharam Technical College, Vocational communicative English speaking skills through a role-play activity package for 2nd year vocational students to meet the set efficiency standard at 75/75; and 2) to compare students' English learning achievement and their satisfaction between the learning package and the normal class instruction. This study was the quasi-experimental research. The population and the sample of this research were 47 students who studied 2nd year vocational certificate at Rajasitharam Technical College. Tools for this research were: 1) lesson plans; 2) Rajasitharam Technical College, Vocational communicative English speaking skills through a role-play activity package; 3) an achievement test; and 4) students' satisfaction toward learning package questionnaire. Statistics used for this study were percentage, average, standard deviation, and t-test (pair sample test). The findings revealed that the effectiveness and the efficiency of the communicative English speaking skills through a role play activities package for 2nd year vocational students was at $(E1/E2) = 80.17/86.22$. The English learning achievement of the target group was considered higher than those who did not use the package as well as the satisfaction after developing the package through class which means there is a significant difference at .01 level.

Keywords: Development, Teaching, English Speaking Skills, Role-Play Activity, Student

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ เพราะการศึกษานั้นเป็นการให้ความรู้ สติปัญญา ทักษะความชำนาญ และทัศนคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ (ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์, 2547) จากหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นหลักสูตรหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพของบุคคลให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาในหลักสูตร โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง เพื่อการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพและการเข้าสู่สังคมโลก มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออก (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบันของวิทยาลัยเทคนิคราชสีห์ธาราม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์เรียนอ่อน ปรับปรุง วิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น การแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ทักษะการฟังและการพูด เป็นทักษะที่ใช้ใน

ชีวิตประจำวันที่มีปัญหามากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จะต้องจัดประสบการณ์ตรงที่มีความเป็นธรรมชาติให้กับผู้เรียนเป็นประสบการณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพและความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน (พรวุฒิ คำแก้ว, 2546) กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการละครประเภทหนึ่ง ที่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษา เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้บุคลิกภาพของตนเองในการเรียนภาษาด้วยการเลียนแบบและแสดงท่าทางจินตนาการ รวมทั้งความจำ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารการอย่างมีความหมายมากกว่าการเน้นไวยากรณ์และโครงสร้าง นอกจากนี้ กิจกรรมบทบาทสมมติยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด และสามารถใช้ภาษาสื่อสารความหมายได้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม เพราะนักเรียนได้สวมบทบาทต่างๆ ที่นักเรียนมีโอกาสนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

จากเหตุผลและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ รายวิชา 20000-1201 ภาษาอังกฤษในชีวิตจริง (Real Life English) เพราะชุดการสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีสื่อหลายอย่างประกอบกันซึ่งจะช่วยพัฒนาการเรียนวิชาต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ผู้เรียนได้ใช้บุคลิกภาพของตนเองในการเรียนภาษาด้วยการเลียนแบบและแสดงท่าทาง จินตนาการ รวมทั้งความจำ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม กับการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว แล้ววัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดการสอนและกลุ่มเรียนแบบปกติ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Design) ชนิดสุ่ม โดยมีกลุ่มทดลอง (E) และกลุ่มควบคุม (C)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 3 ห้องเรียน จากห้องเรียนที่คณะนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถเท่าๆ กัน รวมนักเรียนจำนวน 47 คน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2

2. ชุดการสอน ทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

1.2 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้บทบาทสมมติ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน ประกอบด้วย 1) Stay in good shape : 1 2) Stay in good shape : 2 3) What do you study? : 1 4) What do you study? : 2 5) Media & New Updates: 1 6) Media & New Updates : 2 7) Let's celebrate

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ด้านการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล แล้วเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านเนื้อหา 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินคุณภาพมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แล้วนำผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ต่อจากนั้นจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแล้วนำไปใช้จริงต่อไป

2. สร้างชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2

2.1 ศึกษารายละเอียด หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างชุด การสอน วิเคราะห์ จุดประสงค์ เนื้อหา หลักสูตร และเทคนิคการสอน และศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

2.2 สร้างชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ประกอบด้วย เนื้อหา แบบฝึกทักษะ และแบบทดสอบ จำนวน 4 ชุดการสอน

2.3 นำชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความ

เหมาะสมของชุดการสอนให้ครอบคลุม เป้าหมาย จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาปรับแก้ไข

2.4 นำชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่ปรับแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาษาอังกฤษ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 วิธีการหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

2.5.1 นำชุดการสอน ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence ; IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า 0.67 ขึ้นไปทุกข้อ

2.5.2 นำชุดการสอน ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่ประชากรของการวิจัย จำนวน 27 คน โดยทดสอบ 3 ขั้นตอน (1) การทดลองหาประสิทธิภาพเชิงเดี่ยว (1:1) ใช้นักเรียน 3 คน (2) การทดลองหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (1:10) ใช้นักเรียน 9 คน (3) การทดลองหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มใหญ่ ใช้นักเรียน 15 คน

2.5.3 จัดทำชุดการสอน ให้เป็นฉบับสมบูรณ์และนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

2.6 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.6.1 ศึกษาแนวทาง ทฤษฎี และหลักการ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ และการวัดผลและประเมินผล และวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหารายวิชา

2.6.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข

2.6.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านเนื้อหา 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ ต่อจากนั้นนำผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ

2.6.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 30 คน

2.6.5 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) และค่าหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson-20 ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และอำนาจจำแนกมากกว่า 0.2 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

2.6.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปใช้กับกลุ่มทดลอง

2.7 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน

2.7.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และวิธีการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.7.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย ด้านคำชี้แจง ด้านเนื้อหาการนำเสนอ ด้านภาพและภาษา เวลา แบบทดสอบ ด้านการประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมินตามการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

2.7.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจ ให้ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านเนื้อหา 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ตรวจสอบลักษณะของข้อความ ความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ

2.7.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจ มาปรับแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธีการเรียนและข้อตกลงต่างๆ ในการใช้ชุดการสอน และแจกคู่มือการใช้งานชุดการสอน

2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน จำนวน 30 ข้อ ก่อนใช้ชุดการสอน

3. ให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้ใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 และกลุ่มการจัดการเรียนรู้แบบปกติตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

4. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน หลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ และแบบปกติ

5. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน และนำผลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

6. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติและแบบปกติ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย การหาระดับความยาก ค่าอำนาจจำแนก การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 3) สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนโดยบทบาทสมมติ กับ กลุ่มปกติ ได้การทดสอบค่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน t-test แบบ Independent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาม ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของคะแนนการสอบก่อนเรียน ร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดการสอน (E₁) และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดการสอนทั้งทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ (E₂)

[illegible]

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 80.17 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 86.22 (E_2) ดังนั้นชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ $80.17/86.22$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชามกับการเรียนรู้แบบปกติ

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาม ดังในตารางที่ 2 - 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง โดยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติ

ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ		การเรียนรู้แบบปกติ	
คนที่	คะแนน (30 คะแนน)	คนที่	คะแนน (30 คะแนน)
1	27	1	22
2	28	2	20
3	26	3	22
4	27	4	21
5	25	5	19
6	25	6	21
7	27	7	23
8	26	8	22
9	27	9	20
10	25	10	19
11	24	11	21
12	25	12	18
13	26	13	19
14	25	14	20
15	25	15	21
รวม	388		308
ค่าเฉลี่ย	25.87		20.53
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.13		1.41

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13 สำหรับนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง โดยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2

รายการ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ	15	25.87	1.13	13.81**	0.000
การเรียนรู้แบบปกติ	15	20.53	1.41		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง โดยชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาม ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติ

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติ ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติกับการเรียนรู้แบบปกติ

รายการประเมิน	ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ		การเรียนรู้แบบปกติ		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านคำชี้แจง	4.65	0.48	4.15	0.63	5.96**	.000
2. ด้านเนื้อหาการนำเสนอ	4.56	0.55	4.12	0.56	3.28**	.000
3. ด้านสื่อการสอน	4.64	0.48	3.87	0.62	3.57**	.000

4. ด้านระยะเวลา	4.82	0.38	3.98	0.68	1.77**	.000
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.76	0.43	4.28	0.58	4.85**	.000
รวมเฉลี่ย	4.69	0.46	4.08	0.61	3.88**	.000

**มีนัยสำคัญระดับทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ มีความพึงพอใจโดยรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งใจ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติ มีความพึงพอใจโดยรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.17/86.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของยัมรมย์ พลศรี และอภิราตี จันทรแสง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวงล้อแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมทักษะการพูด ภาษาอังกฤษ และทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.71/80.52

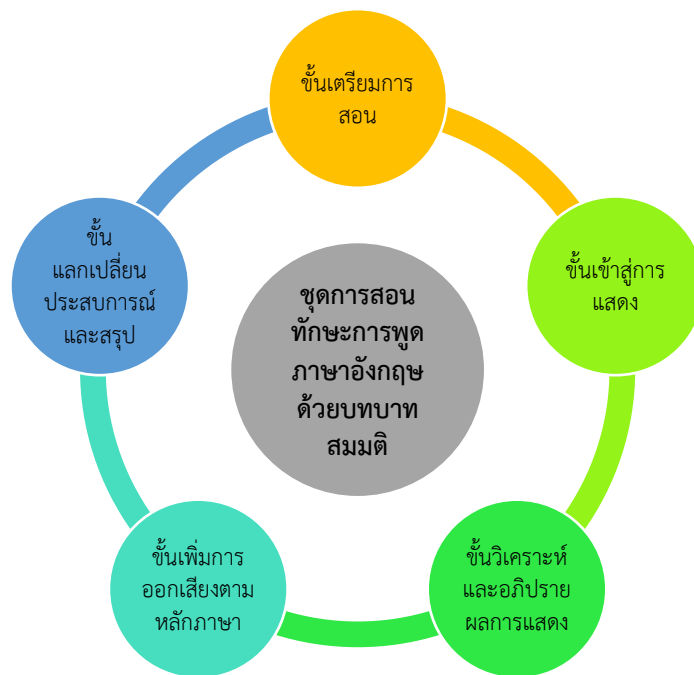
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม โดยใช้บทบาทสมมติสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของคันสนะ มูลทาคี, ทวีศักดิ์ ชันยศ และชนม์ชกรณ วรอินทร์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติสมมติ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะในการพูดภาษาอังกฤษด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติมีความพึงพอใจสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลำพวน ฤทธิ์แก้ว (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนภาษาอังกฤษการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน การอ่านเพื่อความเข้าใจมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ดีและถูกต้องตามหลักภาษา รวมถึงมีการกล้าพูด กล้าแสดงออก โดยนักเรียนได้ฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจการพูดออกเสียง การแสดงเพื่อสื่อให้ผู้สนทนา มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างเป็นลำดับ ซึ่งสามารถสรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกมาแสดงความสามารถทุกคน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะด้านภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความมั่นใจรู้จักกล้าแสดงออก

1.2 ชุดการสอนที่ช่วยในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาจะต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรจัดเวลาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติในหน่วยการเรียนรู้หรือในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยบทบาทสมมติวิธีการเรียนรู้แบบอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สีนสกุล. (2521). ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปากร ศึกษาศาสตร์. 5(3). 7-20.
- พรุฒิ คำแก้ว. (2546). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 3 รูปแบบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และเจตคติต่อบทเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถต่างกัน 3 ระดับ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัทธนี เอี่ยมวัฒน์. (2559). การใช้ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง คำศัพท์ Family Relationship กับ นักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1. แหล่งที่มา <http://www.rcc.ac.th/data62/49.pdf> สืบค้นเมื่อ 30 เม.ย. 2564.
- ยัมรมย์ พลศรี และอภิราตี จันทรแสง. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวงล้อแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมทักษะการพูด ภาษาอังกฤษ และทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการแพรวา กาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 5(1).
- ลำพวน ฤทธิแก้ว. (2559). การพัฒนาชุดการสอนภาษาอังกฤษการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน. (2547). การศึกษาเครื่องมือพัฒนามนุษย์ยาหม้อแก้ปัญหาสังคม. แหล่งที่มา <https://jopac.rmu.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber> สืบค้นเมื่อ 30 เม.ย. 2564.
- คันสนะ มุลทาคี, ทวีศักดิ์ ชันยศ และชนม์ชกรณ วรอินทร์. (2559). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 10(1). 68-83.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา. (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. แหล่งที่มา <http://bsq.vec.go.th/> สืบค้นเมื่อ 30 เม.ย. 2564.
- สุวิทย์ มุลคำ และอรทัย มุลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนา
สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2*
A STUDY OF THE CURRENT STATE, DESIRABLE STATE AND NEED ANALYSIS FOR
APPROACHES FOR DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY
OF TEACHERS OF NONTHABURI SCHOOL CLUSTER 2

¹เตือนตา สุพรรณทอง Tuentha Suphanthong ²นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: tawtei@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากร คือ โรงเรียนสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 มีตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล รวม 64 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 19 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น และฐานนิยม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research was to study the priority need of the approaches for Developing Learning Management Competency of Teachers of Nonthaburi School Cluster 2. The population were Nonthaburi School Cluster 2. This study was descriptive research. There were 64 informants. Administrators were the school director, deputy directors, assistant directors, 8 heads of subjects. The research instruments were rating-scaled questionnaires and rating-scaled appropriability and possibility evaluation forms. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, PN Imodified and mode. The results were as follows. 1) the current state of the approaches for Developing Learning Management Competency of Teachers of Nonthaburi School Cluster 2, overall, was at the moderate level, with the highest mean on using and development of innovative media technology for learning management. As for the desirable state of the approaches for Developing Learning Management Competency of Teachers of Nonthaburi School Cluster 2, overall, was at the high level, with the highest mean on using and development of innovative media technology for learning management. 2) The first priority needs index was Knowledge and competence in learning design; the second priority needs index was learning management that is student-centered; and the last priority needs index was measurement and evaluation.

Keywords: Developing Competency, Competency of Teachers, Learning Management

บทนำ

“การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งที่มนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดา อันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์ สั่งสอนให้ได้รับความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมเพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป งานของครูจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่ง ท่านทั้งหลายซึ่งจะออกไปทำหน้าที่ครูจะต้องยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมและพยายามถ่ายทอดวิชาความรู้แก่เด็กให้ดีที่สุดที่จะทำได้ นอกจากนี้จึงวางตนให้สมกับที่เป็นครูให้นักเรียนมีความเคารพนับถือและเป็นที่เลื่อมใสไว้วางใจของผู้ปกครองนักเรียนด้วย...” ความตอนหนึ่งจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2505 (อ้างใน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2558)

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ที่ประกอบ “อาชีพครู” ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกระบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า แต่จากผลการทดสอบระดับชาติในวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษาไม่ถึงร้อยละ 50 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552) ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เปิดเผยผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม ทั้งระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองผล คิดเป็นร้อยละ 19.59 เนื่องจาก ไม่ผ่านการประเมินในตัวบ่งชี้พื้นฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ มีคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) อยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552) ไม่ต่างจากผลการประเมิน PISA 2018 (Programme for International Student Assessment) ที่เป็นการประเมินความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาที่จำเป็นในการดำรงชีวิต กลุ่มตัวอย่างของ PISA เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 15 ปี 3 เดือน จนถึง 16 ปี 2 เดือน ณ เดือนที่เก็บข้อมูล สำหรับ PISA 2018 ประเทศไทยเก็บข้อมูลในเดือนสิงหาคม 2561 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นนักเรียนที่เกิดตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2545 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2546 และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไป หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1 – ปวช. 3) จากสถานศึกษาทุกสังกัด โดยการสุ่มตัวอย่างมีการดำเนินการเป็นสองระดับ คือ การสุ่มตัวอย่างระดับโรงเรียน และการสุ่มตัวอย่างระดับนักเรียน ซึ่งโรงเรียนและนักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดเป็นหนึ่งในโรงเรียนที่สุ่มให้เข้ารับการประเมินดังกล่าวด้วย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 487 คะแนน) คณิตศาสตร์ 419 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489) ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ทั้งสามด้าน ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนไทยยังมีความรู้และทักษะที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่านที่มีผลการประเมินน้อยที่สุดในสามด้าน ทั้งที่การอ่านเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทุกประเภท (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาของชาติ ดังแสดงให้เห็นจากผลลัพธ์ของผู้เรียน และจากคำกล่าวของบาร์เบอร์ (Barber, 2009) ที่ว่า “คุณภาพการศึกษาไม่สูงเกินไปกว่าคุณภาพของครู” (The quality of an education system cannot exceed the quality of its teachers.) นั่นคือ คุณภาพของการศึกษาแปรผันโดยตรงกับคุณภาพของครู หากครูทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการันตีว่าการศึกษาของชาติจะมีคุณภาพไปด้วย ซึ่งการที่คุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุผลที่คาดหวังดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สาเหตุหลักที่เป็นปัจจัยสำคัญก็คือ ครูผู้ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแปรผันตามคุณภาพการสอนของครู กล่าวคือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์เท่ากัน เมื่อเรียนกับครูที่มีผลการปฏิบัติงานสูงจะมีคะแนนสูง ส่วนนักเรียนที่เรียนกับครูที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำจะมีคะแนนต่ำ (Barber Michael, 2009) จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา ดังข้อเสนอที่ว่า “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นหนทางสู่การพัฒนาผู้เรียน” (The only way to improve outcomes is to improve instruction) โดยเริ่มจากการพัฒนาครูคุณภาพที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จิตติมา วรณศรี, 2552)

การพัฒนาครูเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ที่สามารถตอบสนองการดำเนินงานตามบทบาทของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) จึงได้จัดให้มีระบบการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรขึ้น เพื่อใช้ ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ โดยกำหนดสมรรถนะของบุคลากร ประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมี เพราะเป็น

สมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่ประสบผลสำเร็จ มีจำนวน 5 สมรรถนะ 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) หมายถึง สมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง เช่น ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ ทำให้สามารถปฏิบัติงานในสายงานนั้นๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งสมรรถนะประจำสายงานของครูนั้นประกอบด้วย 6 สมรรถนะ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาสู่มาตรฐานระดับชาติให้ความสำคัญต่อครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงฯ ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของประเทศไทยที่ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม การจัดการศึกษายุคใหม่จึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากครูมีคุณภาพและสมรรถนะสูงจะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้บังเกิดผล ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553)พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ (มาตรา 8) และอำนาจหน้าที่ของคุรุสภา (มาตรา 9) ต้องการให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา มีมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ สัมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำหนดให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรา 9(1) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรา 9(5) รวมทั้งกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพและจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะและประเมิน ระดับคุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ และความชำนาญ การตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ มาตรา 49 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สหวิทยาเขตนนทบุรี 2 เป็นเครือข่ายทางการศึกษาในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามวิสัยทัศน์ของสหวิทยาเขตที่มุ่งเป็นองค์กรชั้นนำทางการศึกษา ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล พันธกิจในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มืออาชีพ และกลยุทธ์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี, 2563)

จากความสำคัญของปัญหาวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2

1.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 จำนวน 6 โรงเรียน ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลรวม 64 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 19 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม สาระ 45 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ

1.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการ การเรียนรู้ของครูในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3.3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence)

1.3.4 ปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาให้พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถนำไปวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้การจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางออนไลน์

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ของสถานภาพผู้ให้ข้อมูล ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2

2. วิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งมีสูตรการคำนวณ $PNI_{Modified}$ (อ้างใน สุวิมล ว่องวานิช, 2548) ดังนี้

ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) = $\frac{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์} - \text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน}}$

ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 โดยทำการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้านของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ดังในตารางที่ 1

2. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ด้วยการนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ในภาพรวม

ข้อ	สมรรถนะด้านการบริหาร หลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1.	ความรู้ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนรู้	3.510	0.576	มาก	4.390	0.454	มาก	0.250	1
2.	การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.600	0.583	มาก	4.439	0.457	มาก	0.233	2
3.	การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้	4.000	0.563	มาก	4.656	0.470	มากที่สุด	0.164	4
4.	การวัดและประเมินผลการ เรียนรู้	3.784	0.571	มาก	4.565	0.458	มากที่สุด	0.206	3
เฉลี่ยรวม		3.723	0.573	มาก	4.512	0.459	มากที่สุด	0.213	

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.723$, S.D. = 0.573) โดยตัวชี้วัดที่มีสภาพปัจจุบันสูงที่สุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.000$, S.D. = 0.563) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.784$, S.D. = 0.571) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.600$, S.D. = 0.583) และด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.510$, S.D. = 0.576)

ส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.512$, S.D. = 0.459) โดยตัวชี้วัดที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.656$, S.D. = 0.470) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.565$, S.D. = 0.458) ด้าน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.439, S.D. = 0.457) และด้าน ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.390, S.D. = 0.454)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ในภาพรวม พบว่า ตัวชี้วัดด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็น มากที่สุด (PNI = 0.250) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNI = 0.233) ด้าน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (PNI = 0.206) และการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.164)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบผลที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ด้วยการนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ครูสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 มีความต้องการจำเป็นด้าน ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เป็นลำดับที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครูมีสภาพปัจจุบันด้าน ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ต่ำที่สุด และมีความต้องการจำเป็นสูงสุด การออกแบบการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การนำความคิดที่จะจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ จากนามธรรมสู่รูปธรรมในรูปแบบของแผนการสอนซึ่งเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการสร้างบ้านของสถาปนิก สอดคล้องกับข้อค้นพบของภูษิมา ภูัญญ์สินวัฒน์ (2563) ที่พบว่า หากครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในอนาคต

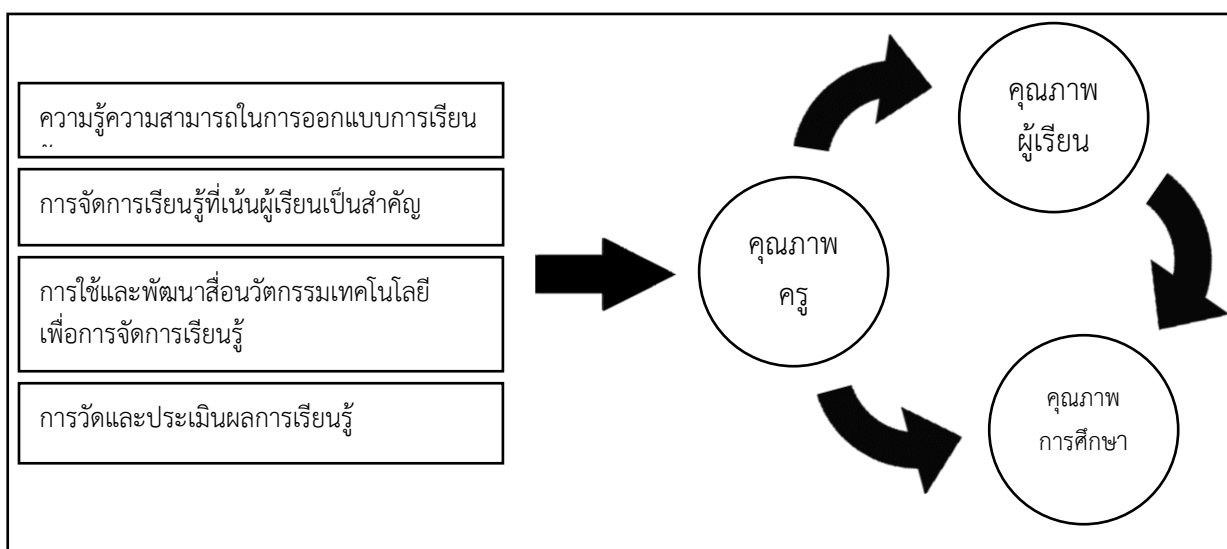
2. ผลการวิจัยพบว่า ครูสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 มีความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งการปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนจะเป็นผลมาจากการปรับปรุงการเรียน การสอนเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) จึงต้องมีการพัฒนาความรู้จัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมมาร สยามวาลา, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2555) ที่พบว่า คุณภาพครูช่วยให้นักเรียน มีผลการเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการวิจัยพบว่า ครูสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 มีความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นลำดับที่ 3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งของการ จัดการเรียนการสอน นอกจากการตัดสินคุณภาพของผู้เรียนแล้วยังเป็นการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนรู้ เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งปัญหาที่พบส่วนมาก คือ การวัดและประเมินผลที่ไม่หลากหลาย สอดคล้องกับ งานวิจัยของอินตอง ศรีอุดม (2552) ที่พบว่า ปัญหาของการวัดและการประเมินผลของครู คือ ไม่ได้ออกแบบ การวัดที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียนและตามสภาพจริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณภาพครูในการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายของการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะด้าน ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ให้เป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้มีค่าสูงสุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาติดตามผลลัพธ์ของการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูไปใช้ ได้ผลอย่างไรบ้าง และมีปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้าน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในขอบข่ายประชากรขนาดใหญ่ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จิตติมา วรณศรี. (2552). คุณภาพการศึกษากับสมรรถนะของครูที่พึงประสงค์. วารสารศึกษาศาสตร์. 32(1). 1-5.
- ภูษิมา ภิญญินันท์. (2563). จัดการเรียนรู้การสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย. แหล่งที่มา <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2564.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA 2018. แหล่งที่มา <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-12/> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2564.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2558). 69 คำสอนของในหลวง 'ครองแผ่นดินโดยธรรม'. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี. (2563). นโยบายและยุทธศาสตร์. แหล่งที่มา <https://www.spmnonthaburi.go.th/main/news/5084.html> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2564.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง. แหล่งที่มา <https://www.komchadluek.net/news/edu-health/6038> สืบค้นเมื่อ 8 ส.ค. 2563.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมมาร สยามวาลา, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2555). การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่: สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง. แหล่งที่มา <http://goo.gl/1DKoAe> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2564.
- อินตอง ศรีอุดม. (2552). รูปแบบการพัฒนาการวัดผลและการประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544: กรณีโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 96 (ชุมชนบ้านธาตุ). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Barber, Michael. (2009). The Challenge of Achieving World Class Performance: Education in the 21 st Century. Minneapolis: n.p.

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*

DEVELOPING THE SPEAKING ABILITY FOR CAREER OF STUDENTS AT HIGH
VOCATIONAL CERTIFICATE THROUGH ACTIVE LEARNING

¹ชุตินา ฟุ้งสุข Chutima Fungsuk, ²จิตชไม วิสตุกุล Chidchamai Visuttakul

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College, Rungsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chutuma180740@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 วิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test for dependent samples ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถด้านการพูด, การพูดในงานอาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, บทบาทสมมุติ

Abstract

The purposes of this research articles were 1) to compare the speaking ability for career of students at high vocational certificate before and after learning through active learning and 2) to study the satisfaction of students at high vocational certificate towards active learning to develop the speaking ability for career. The sample used in the study was the students at high vocational certificate currently studying in the first semester of academic year 2020. 30 students in one classroom at a vocational college in Nakhon Sawan province were selected using cluster random sampling. The research instruments consisted of 1) four lesson plans of Thai skill for career course 2) a test on the speaking ability for career, and 3) a questionnaire on the satisfaction of students at high vocational certificate towards active learning to develop the speaking ability for career. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t – test for dependent samples. The findings showed that 1) the students' speaking ability for career after the lesson was significantly higher than before the lesson at the .01 level and 2) the students were satisfied with learning using the study arrangement Know proactive at the most level Has a mean of 4.60 2) the students' satisfactory on active learning was at highest level.

Keywords: Speaking Ability, Speaking for Career, Active Learning, Role-play

บทนำ

ภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารแล้วยังเป็นเครื่องมือในการใช้ถ่ายทอดความรู้สึกรและการประกอบอาชีพได้ ในการใช้ภาษาจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนในด้านทักษะต่างๆ ที่จำเป็นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การสื่อสารที่ดีเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายด้าน เช่น ทัศนคติและพัฒนาตนเองต่อทักษะต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่น เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง หากมนุษย์ไม่มีความสามารถในการสื่อสาร ไม่สามารถพูดคุยกันหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง จะเกิดความวุ่นวายและไม่สามารถดำเนินชีวิตไปในทิศทางเดียวกันได้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อการดำเนินชีวิตเนื่องจากทุกคนล้วนแต่อยากพูด อยากสื่อสารในสิ่งที่ตนเองต้องการทั้งสิ้น การสื่อสารจึงมีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการสื่อสารด้วยการพูด (นพรัตน์ ใจในษา, 2555)

ทักษะการพูดเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทักษะหนึ่ง เพราะจะต้องใช้ในการสื่อสารทั้งในการศึกษาและในชีวิตประจำวัน แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มนุษย์นั้นสร้างขึ้นมาเพื่อการสื่อสารของมวลมนุษยชาติให้เชื่อมต่อทั่วถึงกันมากขึ้นเพียงใดก็ตาม การพูดยังคงเป็นการสื่อสารที่เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด (ไชยวัฒน์ อารีโรจน์ และสมพร ร่วมสุข, 2558) สอดคล้องกับกมล การกุศล (2529) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพูดว่า “ยิ่งโลกเจริญมากขึ้นเท่าใด สังคมสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นเท่าใด การพูดยิ่งสำคัญและจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น” การพูดจึงมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องหมั่นฝึกฝนให้เกิดความชำนาญเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน

ในหมวดวิชาภาษาไทย สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในหมวดวิชาภาษาไทย ในภาคเรียนที่ 1 นักศึกษาต้องเรียนวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ มีจุดประสงค์รายวิชาที่เน้นเรื่องการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเชิงวิชาชีพ มีทักษะการพูดที่นักเรียนจะต้องได้เรียน คือ การพูดในงานอาชีพและการพูดในโอกาสต่างๆ ของสังคม เป็นทักษะการพูดที่นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต้องได้เรียนและปฏิบัติได้เพื่อนำไปใช้ในสังคมหรืองานอาชีพของตนเองในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

จากที่ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูดของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถด้านการพูด ดังที่ปรากฏในรายงานการประชุมสัมมนาครูฝึกในสถานประกอบการ นักศึกษาที่ออกฝึกงานโดยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่ต้องแก้ไขปรับปรุง คือ นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ทำให้ส่งผลต่อการฝึกประกอบวิชาชีพในหลายด้าน เช่น ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริการ ช่อมบารุง พนักงานขาย พนักงานด้านการตลาด พนักงานด้านประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเป็นผู้ควบคุมงานเป็นนายช่าง (นพรัตน์ ใจกาษา, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของชารีนา สว่างวงศ์ (2560) ที่พบปัญหานักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเกี่ยวกับความสามารถในการพูด โดยนักศึกษามีคุณลักษณะที่ต้องแก้ไขปรับปรุง คือ นักศึกษาจะมีความกลัว ขี้อาย ไม่กล้าพูดแสดงความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออก ประหม่า พูดเสียงเบา ตื่นเต้นมาก ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ปัญหาการพูดเกิดจากนักศึกษาขาด ความเชื่อมั่นในตนเองในการออกเสียงควบกล้ำเสียง ร, ล ไม่ชัดเจน ไม่มีห้องปฏิบัติการในการพูด นักศึกษามีเวลาน้อยในการร่วมกิจกรรม จำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นเรียนมีมากเกินไป และนักศึกษาไม่เกิดความกระตือรือร้นในการค้นคว้าทำให้ขาดข้อมูลในการพูด สอดคล้องกับประสบการณ์การสอนของผู้วิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่ต้องปรับปรุงคือ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเขินอาย พูดเสียงเบา ตื่นเต้น ไม่กล้าแสดงออก เมื่อผู้เรียนต้องแสดงความสามารถด้านการพูดหน้าชั้นเรียนปรากฏว่ามีการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ พูดติดตลกและไม่สามารถเลือกใช้คำหรือน้ำเสียงที่ถูกต้องได้ โดยผู้เรียนคิดว่าสิ่งที่ตนแสดงออกมาคือสิ่งที่ถูกต้องแล้ว นอกจากนั้นการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นการบรรยายในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถฝึกฝนความสามารถได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นผู้ฟังและเขียนตามเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเท่าที่ควร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถด้านการพูดของผู้เรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดของผู้เรียนได้ โดยใช้การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการพูดในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดโดยใช้การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพของผู้เรียน สูงกว่าก่อนเรียนและผู้เรียนมีการพัฒนาความด้านการพูด ทั้งในด้านการใช้ภาษา ความถูกต้อง น้ำเสียงและท่าทาง ที่ดีมากยิ่งขึ้น (ดวงหทัย เรืองนนท์, 2560) โดยที่การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้นและผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรวบรวมข้อมูลและสรุปความเห็น โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายมาจัดการเรียนรู้และเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเอง

เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่ จากการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559) โดยผู้สอนลดบทบาทตนเองมาเป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นมีหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) วิธีการสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม 2) การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ 3) การสอนด้วยการโต้เถียง 4) การสอนโดยใช้คำถาม 5) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 6) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (เยาวเรศ รักดีจิตร, 2557)

จากผลการวิจัยและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในด้านการพูด ของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้พัฒนาความสามารถด้านการพูด สร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย อีกทั้งยังเป็นการสืบสานการใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาแม่ได้อย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 วิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 30 คน มีอายุระหว่าง 18-20 ปี ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ รหัสวิชา 30000-1101 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 จำนวน 1 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การพูดในงานอาชีพ จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 4 เรื่อง ดังนี้ 1) การพูดโทรศัพท์ในงานอาชีพ 2) การสัมภาษณ์งาน 3) การพูดสาธิตและ 4) การพูดนำเสนอ จัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 2 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ วิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ 1 ฉบับ สำหรับใช้วัดความสามารถด้านการพูดทั้งก่อนและหลังเรียน มีลักษณะเป็นการกำหนดสถานการณ์ จำนวน 2 หัวข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านเนื้อหา/ระยะเวลา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งแสดงรายละเอียด ดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดฉบับก่อนเรียน

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 แผน

3.4 เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการพูดฉบับหลังเรียน

3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ เพื่อหาความสอดคล้องของผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ผลต่างคะแนนและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (Dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 30 คน ซึ่งมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 20 คะแนน โดยนำคะแนนก่อนเรียนเปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียนของนักศึกษาเป็นรายบุคคลและทั้งชั้นเรียน ซึ่งผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคล

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (เต็ม 20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (เต็ม 20 คะแนน)	ความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ
			เพิ่ม
1	10	18	8
2	7	15	8
3	9	18	9
4	11	18	7
5	10	17	7
6	11	19	8
7	7	18	11

8	7	18	11
9	9	19	10
10	8	17	9
11	12	20	8
12	10	20	10
13	10	19	10
14	9	18	9
15	11	18	7
16	10	20	10
17	10	18	9
18	8	17	9
19	9	19	10
20	8	19	11
21	7	17	10
22	8	18	10
23	10	18	8
24	12	20	8
25	10	19	9
26	10	19	9
27	11	20	9
28	10	17	7
29	8	17	9
30	12	20	8
รวม	ค่าเฉลี่ย 9.47 (S.D. =1.53)	ค่าเฉลี่ย 18.33 (S.D. = 1.21)	ค่าเฉลี่ย 8.93 (S.D. = 1.20)

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผลการศึกษา ดังนี้

1.1 คะแนนก่อนเรียน (Pre-test) ของนักศึกษามีค่าของคะแนนสูงสุดที่นักศึกษาได้คือ 12 คะแนน และคะแนนต่ำสุดคือ 7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยภาพรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งหมด 30 คน มีค่าเฉลี่ย 9.47 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.53)

1.2 คะแนนหลังเรียน (Post-test) ของนักศึกษามีค่าของคะแนนสูงสุดที่นักศึกษาได้คือ 20 คะแนน และคะแนนต่ำสุดคือ 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยภาพรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งหมด 30 คน มีค่าเฉลี่ย 18.33 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21)

1.3 นักศึกษามีคะแนนความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพหลังเรียนเพิ่มขึ้นทุกคน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีค่าเฉลี่ย 8.93 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.20)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาทั้งชั้น (N =30)

ความสามารถด้านการพูด ในงานอาชีพ	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig (one-tailed test)
ก่อนเรียน	20	9.47	1.53	8.93**	.000
หลังเรียน	20	18.33	1.21		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาทั้งชั้น จำนวน 30 คน มีความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา/ระยะเวลา	4.65	0.42	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.39	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.53	0.5	มากที่สุด
สรุป	4.60	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย หลังได้รับการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาและระยะเวลาอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.60) ด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.53) เมื่อพิจารณาในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.60)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สามารถอภิปรายผลได้ประเด็นต่างๆ ตามข้อค้นพบจากการวิจัยดังนี้

1. การที่นักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทุกคน มีผลคะแนนความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้พบได้จากการ

เพิ่มขึ้นของคะแนนการพูดในงานอาชีพในทิศทางบวกรายบุคคลจากการทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 100 อภิปรายผลได้ว่า อาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบบทบาทสมมุติโดยการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนแสดงออกตามบทบาทที่ตนเองได้รับ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะการพูดในงานอาชีพ และประสบการณ์ใหม่ๆ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมทางสติปัญญาและแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีความสามารถในการพูดที่ดีขึ้น ในขณะที่ครูผู้สอน ได้ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ สนใจ และอยากปฏิบัติกิจกรรม โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) เน้นการเรียนรู้ได้จริงมากกว่าเนื้อหาตามวิชาการ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริงผ่านสื่อต่างๆ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง คือ ผู้เรียนมีการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2555) ทำให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเองส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการพูดในงานอาชีพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงหทัย เรืองนนท์ (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการพูด โดยใช้การสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ ในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ สาขางานธุรกิจค้าปลีกร้านสะดวกซื้อ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 พบว่า การทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดของผู้เรียนมีระดับความสามารถด้านการพูดดีมาก ร้อยละ 7.5 ระดับความสามารถด้านการพูดดี ร้อยละ 67.5 และระดับความสามารถด้านการพูดพอใช้ ร้อยละ 25 เมื่อ เปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบความสามารถด้านการพูดก่อนการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ พบว่า ผู้เรียนมีระดับความสามารถด้านการพูด โดยการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ ในระดับดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ ใจกาษา (2555) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอนแบบบทบาทสมมุติวิชาศิลปะการพูดของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ความสามารถในการพูดในโอกาสต่างๆ มีประสิทธิภาพ 81.69/86.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5870 แสดงว่านักศึกษามี ความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 58.70 นักศึกษาที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมุติมีความสามารถในการพูดในโอกาสต่างๆ เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน โดยสรุปการพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้นักศึกษามีความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพมากขึ้นและช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการเลือกใช้ภาษาใน สถานการณ์จริง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดคือ ข้อที่ 12 บรรยายภาคในห้องเรียน มีความสนุกสนานทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรุ่นนี้มีหลากหลายรูปแบบเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำงานกลุ่ม (Group Work) อภิปราย (Discuss) เทคนิค Think-Pair-Share และการนำเสนอ (Presentation) และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Design) ผู้สอนให้แบ่งกลุ่มตามแผนก โดยให้กำหนดเนื้อหาที่จะสอนและให้ร่วมกันคิดกิจกรรมวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาและออกไปทดลอง

หน้าชั้นเรียน สามารถช่วยกันสอนได้ (เยาเวรศ ภัคดีจิตร, 2557) ทำให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้ฝึกทักษะการพูดทำให้นักเรียนมีทักษะการพูดเพิ่มขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของชมพูปราว มิ่งมงคล (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่องการพูดในงานอาชีพ บุรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้เรื่องการพูดในงานอาชีพบุรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของซารินา สว่างวงศ์ (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอนแบบบทบาทสมมติ วิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า นักศึกษามีความ พึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอนแบบ บทบาทสมมติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุดจากรายการประเมิน 20 ข้อ คือ ข้อที่ 13 สื่อที่ใช้ในการเรียนช่วยให้เรียนอย่างสนุกและเกิดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนมีสื่อไม่เพียงพอเนื่องจากเป็นวิทยาลัยขนาดเล็กซึ่งเป็นข้อจำกัดใน ด้านสถานที่และสื่อการสอนต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในข้อนี้น้อยที่สุด

องค์ความรู้วิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบบทบาท สมมติโดยการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนแสดงออกตามบทบาทที่ตนเองได้รับ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ การพูดในงานอาชีพ และประสบการณ์ใหม่ๆ ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาและแก้ปัญหา เฉพาะหน้า ทำให้มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีความสามารถในการพูดที่ดีขึ้น ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมี ความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก โดยใช้บทบาทสมมติ ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน และกระตุ้นความสนใจของ ผู้เรียนโดยใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหา

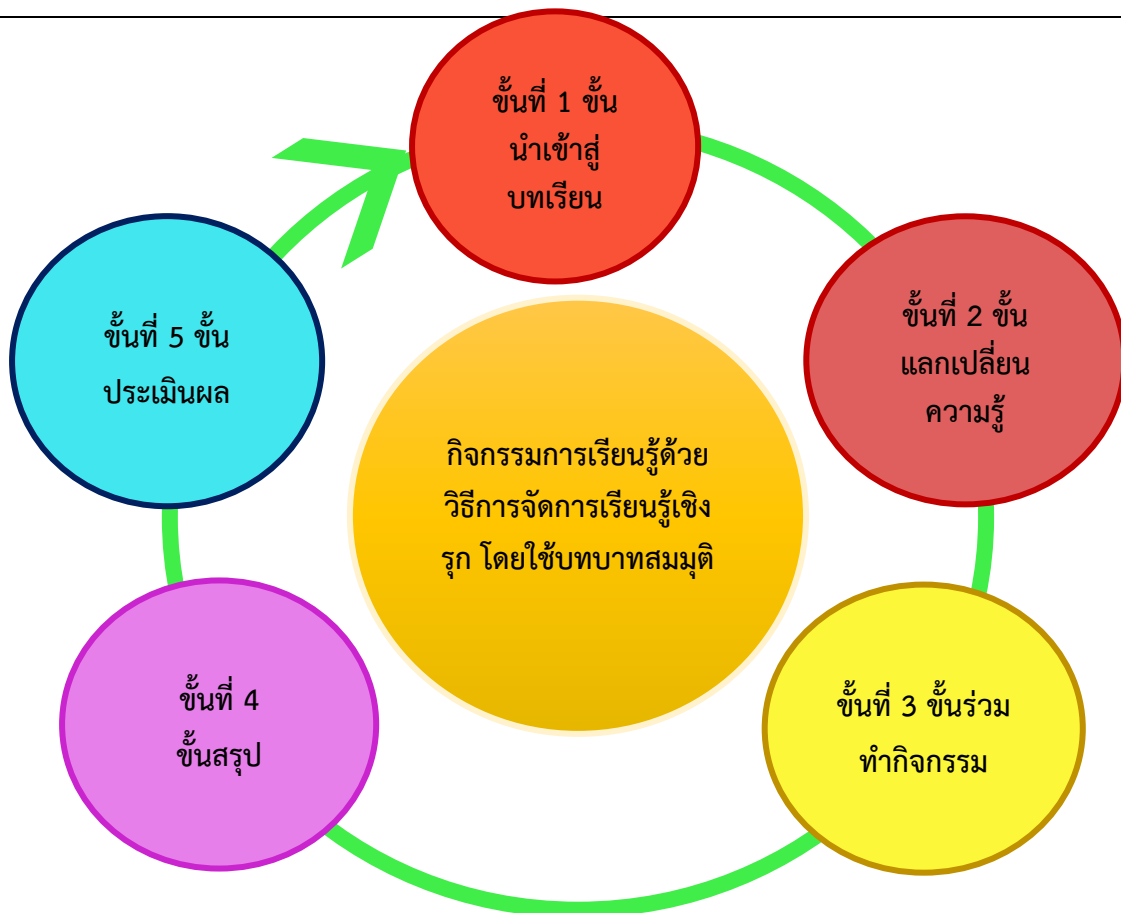
ขั้นที่ 2 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ ครูผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายในเนื้อหา

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกิจกรรม ครูผู้สอนเสนอหัวข้อสถานการณ์จำลองตามบทเรียน ให้ตัวแทนมาสุ่ม จับหัวข้อและระดมความคิดช่วยกันร่างบทสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองตามหัวข้อที่ได้รับ เพื่อให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติเหมือนสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป เมื่อผู้เรียนแสดงสถานการณ์จำลองเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนสรุปความเข้าใจและ อธิบายเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประเมินผล ครูผู้สอนแจกใบประเมินผลแต่ละกลุ่มให้ผู้เรียนได้ร่วมประเมินด้วยตนเอง เพื่อที่จะเข้าใจปัญหาและสามารถนำไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ต่างๆ

ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในงานอาชีพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบงานและสามารถดูแลตนเองได้ เนื่องจากกิจกรรมเป็นการลงมือปฏิบัติเป็นวิธีหลัก ดังนั้น ผู้สอนควรวิเคราะห์บริบทของนักศึกษาของตนเองและจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

1.2 ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพูด ควรเผื่อเวลาเพื่อให้นักศึกษาได้เตรียมตัวและไม่เกิดความกดดันตนเองมากเกินไปจะทำให้นักศึกษามีความสามารถด้านการพูดที่ดีขึ้น

1.3 ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรอธิบายกิจกรรมและวิธีการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้นักศึกษาเข้าใจอย่างละเอียดเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

1.4 ห้องเรียน หรือสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านการพูดที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

2.2 ควรพัฒนาการฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การอ่าน การฟัง หรือการเขียนร่วมด้วย

2.3 ควรขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กมล การกุศล. (2529). **ทักษะและความรู้ทางภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2559). การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning).

สารแพทยศาสตร์ศึกษา มอ. 2(1). 2-4.

ชมพูพราว มิ่งมงคล. (2559). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่องการพูดในงานอาชีพบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 2(1). 1-10.

ไชยวัฒน์ อารีโรจน์ และสมพร ร่วมสุข. (2558). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการพูดรายงานการศึกษาค้นคว้าสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 8(2). 1824-1841.

ชาร์นา สว่างวงศ์. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอนแบบบทบาทสมมติวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการราชดำเนิน.

ดวงหทัย เรืองนนท์. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการพูด โดยใช้การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ สาขางานธุรกิจค้าปลีกร้านสะดวกซื้อ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์.

นพรัตน์ ใจกาษา. (2555). การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอนแบบบทบาทสมมติ วิชาศิลปะการพูด ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.

เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2557). **Active Learning** กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา http://edu.nsrp.ac.th/2011/files/knowledge/17-15-12_22-07-2014_2-3.pdf สืบค้นเมื่อ 8 เม.ย. 2564.

สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**. 6(2). 1-3.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563**. แหล่งที่มา [http://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง\(ปวส\)/หลักสูตรพศ2563/bspx](http://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส)/หลักสูตรพศ2563/bspx) สืบค้นเมื่อ 2 เม.ย. 2564.

รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A MODEL OF STUDENT'S AGGRESSIVE BEHAVIORS PROMOTING ADJUSTMENT
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION AREA

¹เปมิกา สุขสำราญ Pemiga Suksamran, ²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan,

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Rueangsang

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Ploy_Pemiga2533@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม 2) สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม และ 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 372 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 362 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย (1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว (3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว (4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา และ (5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ส่วนที่ 5 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 3) รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ, พฤติกรรมความก้าวร้าว, นักเรียน, หลักพุทธธรรม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the state and problem of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles, 2) create a model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles, and 3) propose the model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles. Mixed methods research was used in the study. The qualitative data were collected from documents, in-depth interviews with 5 school administrators and focus group discussions with 10 experts and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected through questionnaires from 372 teachers and 362 school administrators obtained by multi-stage random sampling. The data were analyzed by percentage, frequency, mean and standard deviation. Results found that 1) the overall of state and problem of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles was at a moderate level. 2) Model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles consisted of 5 components; Part 1 Principle, Part 2 Objective, Part 3 The process of promoting the reduction of aggressive behavior among students consisted of (1) the student care system, (2) factors affecting the aggression behavior, (3) the process of reducing aggression behavior, (4) Buddhist principles (Tri-Sikkha) such as Sila, Samadhi and Panya, and (5) a project for reducing aggressive behavior, Part 4 Practice guidelines, and Part 5 Achievement condition. 3) A model of student's aggressive behaviors promoting adjustment according to Buddhist principles was of the greatest benefit whereas accuracy, suitability and the possibilities were at high level, respectively.

Keywords: Model, Aggressive Behaviors, Student, Buddhist Principles

บทนำ

สภาพสังคมไทยในยุคของความล้ำสมัยทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม กลุ่มคนหรือบุคคลในสังคมจะต้องมีวิถีชีวิตยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย หากเยาวชนไม่สามารถปรับการดำเนินชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างเหมาะสมได้จะเกิดปัญหาในสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ได้แก่ ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านการปรับตัว ปัญหาจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ส่วนมากมีการดำเนินชีวิตอย่างยากลำบากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม นักเรียน ส่วนมากแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาพฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัว และสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เมื่อนักเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจเป็นคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ มีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ทำให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตต่ำขาดภูมิคุ้มกัน (นฐมล สาดบางเคียน, 2557) ซึ่งพฤติกรรมหนึ่งที่เด็กกระทำผิดนั้นก็คือพฤติกรรมความก้าวร้าว ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อบุคคลทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา คนที่มีพฤติกรรมความก้าวร้าวสูงเป็นคนที่ขาดการควบคุมตนเองและทำลายล้างสิทธิคนอื่นย่อมเกิดอันตรายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะความก้าวร้าวนำไปสู่การทำลายล้างชีวิต (วลัยกรณ์ แพร์กิจธรรมชัย, 2555)

พฤติกรรมความก้าวร้าวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสายสามัญในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะพบพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งแกล้งรังแกเพื่อน หรือรุ่มร่ามในโรงเรียน การพูดจา ส่อเสียด ล้อเลียน ข่มขู่คุกคามเด็กที่อ่อนแอกว่า แต่ถ้าบุคคลสามารถควบคุมอารมณ์โกรธของตนได้ก็จะทำให้เข้าอกเข้าใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงได้อีก โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งพบว่านักเรียนบางคนมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ของตน โดยจะเห็นได้จากการแสดงออกในรูปของพฤติกรรมก้าวร้าวหลายรูปแบบ จนเป็นสาเหตุให้เกิดการแกล้งเพื่อน การข่มขู่เอาเงิน พูดจาหยาบคาย ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมาล้วนส่งผลเสียต่อระบบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนทั้งสิ้น และยังเป็นการทำให้เสียสุขภาพจิตทั้งครูและนักเรียนร่วมชั้น อีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนสำคัญทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมความก้าวร้าวมากหรือน้อยได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละครอบครัวด้วย ซึ่งจะพบว่าจากภาวะในสังคมปัจจุบันพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อมาเลี้ยงดูครอบครัว อาจทำให้ไม่สามารถหาหน้าที่ของการเป็นสมาชิกครอบครัวที่ดีได้เต็มที่ เมื่อกลับมาถึงบ้านอย่างเหน็ดเหนื่อย คำพูดจาอาจจะมีกระทบกระทั่งกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นถ้าขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาทั้งด้านความคิด การแสดงออกในหลายๆ แบบที่รุนแรงแตกต่างกันไป ถ้าภายในครอบครัวเกิดปัญหาทะเลาะกันสิ่งที่จะตามมาหลังจากนั้นก็คือปัญหาที่เก็บกดไว้ในใจ เกิดความคับข้องใจ เดือดร้อนใจ และจะไม่มีการระบายให้ใครฟัง ในแต่ละครอบครัวจะมีทักษะการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน สมาชิกของครอบครัวที่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสมนั้นจะมีความรักความผูกพัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน ก็จะทำให้สามารถคิดวิธีจัดการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสังคมปัจจุบันพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น เมื่อเด็กกระทำผิด เด็กได้รับการลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับความผิดนั้นๆ เมื่อเด็กกระทำความผิดแต่ได้รับการลงโทษในสถานเบาเด็กก็อาจจะยอมเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีกครั้ง เพื่อจะได้ของที่ต้องการ (มิสชนัญญา เงินเมือง, 2553)

พฤติกรรมความรุนแรงของเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นนั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งคุณภาพชีวิตของเด็ก ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวให้ลดน้อยลงซึ่งการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาสอดแทรกไว้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำ ในมิติทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “กรรม” ซึ่งมีความหมายเป็นกลางๆ ใช้ได้ทั้งในทางดีและไม่ดี ถ้าประพฤติปฏิบัติดีเรียกว่า กุศลกรรม ถ้าประพฤติปฏิบัติไม่ดี เรียกว่า อकुศลกรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 ลักษณะ คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม เพราะพระพุทธศาสนาถือว่าการแสดงออกของมนุษย์ทุกอย่างถือว่ากรรม ไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ใจ ในบรรดา กรรมทั้ง 3 นี้ กรรมที่เกิดทางใจถือว่า มีผลมากกว่ากรรมที่เกิดทางกายและทางวาจา เพราะกรรมทางใจเป็นสาเหตุให้บุคคลคนกระทำความกรรมทางกายและพูดออกมาทางวาจา พฤติกรรมหรือการกระทำที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงนั้น เกิดจากการกระทำกรรมทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางวาจา และพฤติกรรมหรือความคิดที่แฝงอยู่ภายใต้จิตใจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ อกุศลมูล พฤติกรรมดังกล่าวเมื่อปฏิบัติหนักไปทางใดทางหนึ่งอันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดานพื้นเพของจิต อุปนิสัย พื้นนิสัย ตัวความประพฤติเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้นๆ เรียกว่า จริต (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2561)

ในการแก้ไขปัญหาความก้าวร้าวโดยอาศัยหลักธรรมนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากพ่อ แม่ ครู และพระสงฆ์ในการช่วยให้เด็กสามารถลดพฤติกรรมความก้าวร้าวซึ่งพ่อแม่จะต้องอบรม สั่งสอน ใช้การออกคำสั่งที่เอาจริง แต่ไม่ใช้อารมณ์โกรธ ให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย ซึ่งเป็นสิ่งดีๆ ที่เราจะให้กับเด็ก การควบคุมต้องไม่เข้มงวดเกินไป และไม่ยอมตามใจเด็กมากเกินไป บางครั้งการควบคุมเด็กขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและอารมณ์ของพ่อแม่ด้วย พ่อแม่บางคนอาจควบคุมลูกไม่เป็น รู้สึกสงสารลูกไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ การที่เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น ไปพร้อมกับการควบคุมกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยที่เหมาะสม ฝึกให้ช่วยเหลือตนเองได้ตามพัฒนาการที่ควรจะเป็น จะทำให้เด็กมีการควบคุมอารมณ์ตนเองที่ดี รู้จักกฎเกณฑ์ปรับตัวให้เข้ากับสังคมและผู้อื่นได้ง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ดี กล้าคิดกล้าแสดงออก เมื่อโตขึ้นก็สามารถร่วมงานร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้ดี มีเป้าหมายในชีวิตและพยายามไปให้ถึงจุดหมาย ไม่ย่อท้อ รู้จักสร้างกำลังใจให้ตนเอง ซึ่งเป็นความปรารถนาของพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กทุกคน หมั่นพาบุตรหลานเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศ ฟังธรรมเพื่อให้เด็กมีอารมณ์ที่สงบ ครูผู้สอนควรกำหนดกติกาให้ชัดเจนเอาจริงกับกฎเกณฑ์ ไม่ปล่อยให้มีการละเมิดกันใช้เทคนิค “ขอเวลานอก” เมื่อเด็กละเมิดคนอื่น “แจ้งข้อหา” อย่างรวบรัด ฟังเหตุการณ์รอบด้านอย่างสงบ เปิดโอกาสให้พูดพอควร แต่อย่าให้เป็นการแก้ตัวเกินไป ตัดสินด้วยความสงบ ตามข้อตกลงของการจัดการเมื่อมีการละเมิดกัน ใช้การลงโทษ ที่ไม่ก้าวร้าวรุนแรง เช่น การตัดรางวัล บำเพ็ญประโยชน์ ออกกำลังกาย ขวนขวายหาวิธีการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ เช่น เวลาเพื่อนล้อเลียน จะมีทางออกอื่นๆ อย่างไรอีก เช่น ฟ้องครู บอกเพื่อนตรงๆ ให้เพื่อนช่วย ไม่สนใจ เปลี่ยนความคิดใหม่ เพื่อนล้อเท่ากับเพื่อนสนใจ อยากเล่นด้วย ล้อกลับชวนเพื่อนเล่นอย่างอื่น ทำให้เพื่อนรักเสียเลย ชูกลับ หากิจกรรมเบนความสนใจ ใช้กิจกรรมที่ระบายความโกรธ ความก้าวร้าว เช่นเตะฟุตบอล ชกกระสอบทราย เครื่องปั้นดินเผา แกะสลัก แต่กิจกรรมนั้นต้องมีกติกาควบคุมให้ทำงานที่เป็นประโยชน์ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและครู ฝึกนั่งสมาธิ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือการเข้าค่ายคุณธรรมนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาเป็นพระอาจารย์ในการสอนหลักคุณธรรม เทศก์สอนเด็กตั้งวิธีการพ้ออุ้ม แม่ชู้ ครูพาเดิน พระพาไป วินัยเข้ากำกับ (พระสรวิชัย อภิปัญญา และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2553)

ดังนั้น กระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับเบื้องต้นว่าสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจได้ โดยเฉพาะการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น เช่น การกระทำความรุนแรงต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน สังคมประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา เป็นต้น โดยในปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบที่สามารถส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวในโรงเรียนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มักจะมีการแก้ไขพฤติกรรมความก้าวร้าวที่ปลายเหตุ ขาดแบบแผนและการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เด็กซึ่งลดค่อยๆ ลดพฤติกรรมความก้าวร้าวลง ต้องมีรูปแบบในการปฏิบัติที่สามารถส่งผลถึงพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งพ่อ แม่ ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดผลดีกับเด็กมากที่สุด ซึ่งหากมีการสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นที่ใช้กระบวนการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขามาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวัยรุ่นให้มีความเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต มีจิตที่ประกอบด้วยเมตตากรุณาต่อกัน ไม่คิด อิจฉาริษยา ซึ่งกันและกัน ถือได้ว่าเป็นความต้องการของคนทุกคนในสังคม

เพราะฉะนั้น ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของบุคคลโดยใช้กระบวนการพัฒนาตามแนวพุทธแล้วทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ, ตำรา, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, เว็บไซต์ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้สภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรอบแนวคิดในการวิจัย และเครื่องมือ
2. ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 400 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 364,068 คน โดยการเปิดตารางของทาโรยามาเน่ Taro Yamane (อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้

หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก กลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,386 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง ที่ขนาดประชากรเกิน 30,000 ขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยกำหนดจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก นำกลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

2.3 เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาของรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องเหมาะสม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (Cronbach. 1984: 126) พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนนั้นไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) โรงเรียนได้รับรางวัลคุณธรรมจริยธรรมระดับ สพฐ. 3) มีผลงานรางวัลเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการบริหารงานและผลงานนักเรียน

3.1 เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Interview) ที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องเหมาะสม

3.2 รวบรวมผลการสัมภาษณ์ที่ได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ 1)

2. พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน แบบเจาะจง ที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ 2)

3. ประเมินรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการแจกแบบประเมินให้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน จากประชากร 27,386 คน โดยเปิดตารางของทาโรยามาเน

4. เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบบประเมินนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ

5. นำแบบประเมินที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) พบว่า แบบประเมินทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องเหมาะสม นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของ Cronbach พบว่า ความเป็นประโยชน์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.90 ด้านความเป็นไปได้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88 ด้านความเหมาะสม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.84 และด้านความถูกต้อง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าแบบประเมินมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการแก้ไข ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้วิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังในตารางที่ 1

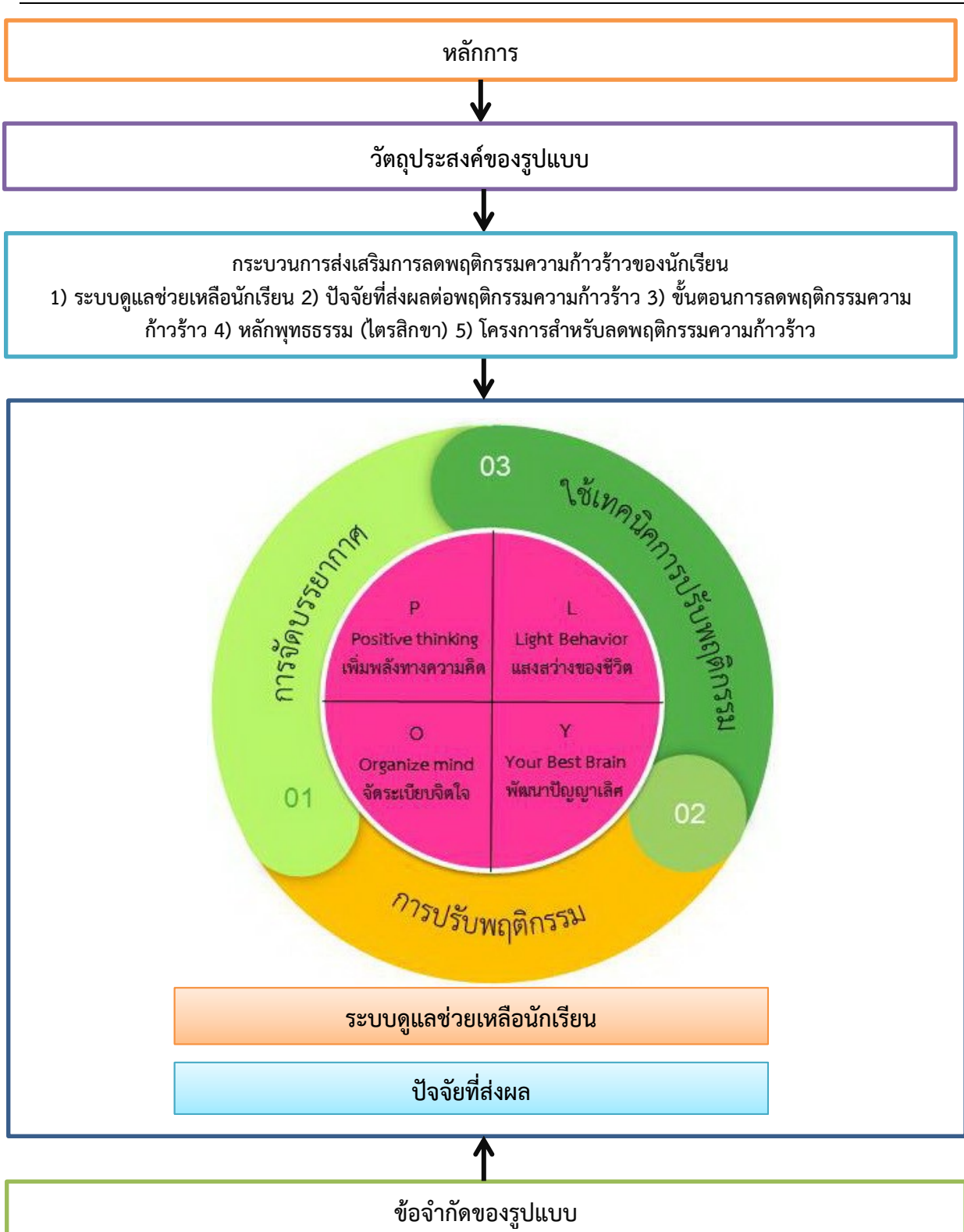
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา		สภาพปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านศีล	3.22	0.84	ปานกลาง
2	ด้านสมาธิ	3.01	0.77	ปานกลาง
3	ด้านปัญญา	3.41	0.78	ปานกลาง
รวม		3.21	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญญา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.78) ด้านศีล ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.84) และด้านสมาธิ ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การสร้างรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดในดังสรุปเป็นภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ด้านความถูกต้องด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้

3. รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนลดพฤติกรรมความก้าวร้าวโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อนักเรียน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนในสถานศึกษา และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย 1) ระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 5) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ประกอบด้วย 4 โครงการ (PLOY Project) ได้แก่ 1) โครงการเพิ่มพลังทางความคิด Positive thinking (P) : (ศีล) 2) โครงการแสงสว่างของชีวิต Light Behavior (L) : (ศีล) 3) โครงการจัดระเบียบจิตใจ Organize mind (O) : (สมาธิ) 4) โครงการพัฒนาปัญญาเลิศ Your Best Brain (Y) : (ปัญญา)

ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1. การเตรียมการ 2. การดำเนินการ 3. การประเมินผล

ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดของรูปแบบ ได้แก่ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากข้อมูลทั่วไปของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าครูเป็นเพศหญิงมากที่สุด มีอายุในช่วง 41-50 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในภาพรวมว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านศีล และด้านสมาธิ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ เมื่อเด็กทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม ดื้อหรือไม่เชื่อฟังกฎระเบียบ พ่อแม่ก็ไม่ได้จัดการตั้งแต่ต้นอย่างจริงจัง ไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ครูอาจารย์มอบหมายงานให้ นักเรียนมีความต้องการต่อสู้เพื่อชนะ (Master) หรือเพื่อให้ได้อิสรภาพ และข้อที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดกับนักเรียนน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ ชอบพูดขัดจังหวะเวลาครูสอน ครูชอบใช้อำนาจเกินเหตุกับนักเรียน เพื่อนชักจูงไปก่อเหตุอาชญากรรม มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของวลัยกรณ์ แพร่กิจธรรมชัย (2555) ได้ศึกษาเรื่องผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง มีผลการวิจัยปรากฏว่า วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับปานกลาง และใกล้เคียงกับงานวิจัยของพระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรุนแรงทางกายที่ได้รับจากผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ความรุนแรงทางวาจาที่ได้รับจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกิดจากการคบเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกิดจากบริบทโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่เกิดจากการบริโภคสื่ออยู่ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน ประกอบด้วย 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ส่วนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติ ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับพระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีผลการวิจัยปรากฏว่า รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กนักเรียนด้านกาย วาจา และใจ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบจากกรอบของการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมความก้าวร้าวบูรณาการกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา และการที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การสอบถาม โดยออกแบบกิจกรรมอบรมภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อปรับเปลี่ยนความก้าวร้าวให้ลดลง

3. การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบด้วยการใช้แบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ โดยการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนผ่านโครงการ กิจกรรม ที่นำหลักไตรสิกขา 3 มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน และโครงการ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว 3) ขั้นตอนการลดพฤติกรรมความก้าวร้าว 4) หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา 5) โครงการสำหรับลดพฤติกรรมความก้าวร้าว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับมาก ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า ขั้นตอนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการส่งเสริมการลด

พฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั้งกระบวนการ การป้องกัน และการแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศิweiseน ญาณเมธ (2561) ได้ศึกษาหลักไตรสิกขาสำหรับการบริหารจัดการความขัดแย้งเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ซึ่งสรุปได้ว่า วิธีการในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งจำเป็นต้องแก้ไขปัญหที่พฤติกรรมของบุคคลให้มีพฤติกรรม ความก้าวร้าวลดลงตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนการจัดการ ความขัดแย้ง เพราะการอบรมกาย วาจา ใจ และสติปัญญาให้บริบูรณ์ มีความเกื้อกูล สนับสนุนซึ่งกันและกัน ตามกระบวนการ การป้องกัน และการแก้ไข ซึ่งจำแนกเป็น 12 กรณี คือ 1) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการลงโทษ 2) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการบัญญัติพระวินัย 3) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการพึ่งพาตนเอง 4) วิธีการแก้ไข ปัญหโดยการใชสติปัญญา 5) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการเผชิญหน้า 6) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการเจรจา 7) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการประนีประนอม 8) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการให้รางวัล 9) วิธีการแก้ไขปัญหโดย การใช้กุศโลบาย 10) วิธีการแก้ไขปัญหโดยการพิสูจน์ความจริง 11) วิธีการแก้ไขปัญหโดยใช้กฎแห่ง ธรรมชาติ 12) วิธีการแก้ไขปัญหโดยใช้หลักศาสนาและวัฒนธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Santor Ingram and Kusumakar (2003) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหกับพฤติกรรม ก้าวร้าวทางวาจา ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มระดับของการยับยั้งผลทำให้ความก้าวร้าวทางวาจาลดลงได้เฉพาะ ในสภาวะที่แพ้เท่านั้น และบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาย่างรุนแรงจะมีการตอบสนองในลักษณะ ความก้าวร้าวทางวาจามากกว่าบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แนวทางการปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ และในระดับ มาก ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้อง ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาอมรับ มีความเหมาะสม คุ่มค่าที่จะนำรูปแบบพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลัก พุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปปรับใช้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของพระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาคิลก) (2560) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การนำไปใช้ การติดตามและประเมินผล ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธจากวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวด้วยโครงการ PLOY Project ซึ่งประกอบด้วย 4 โครงการ คือ 1) โครงการเพิ่มพลังทางความคิด Positive thinking (P) : (ศีล) 2) โครงการแสงสว่างของชีวิต Light Behavior (L) : (ศีล) 3) โครงการจัดระเบียบจิตใจ Organize mind (O) : (สมาธิ) 4) โครงการพัฒนาปัญญาเลิศ Your Best Brain (Y) : (ปัญญา) โดยมีขั้นตอนการลดพฤติกรรม ความก้าวร้าวของนักเรียน 3 ขั้นตอน คือ 1) การจัดบรรยากาศ 2) การปรับพฤติกรรม ๓) ใช้เทคนิคการปรับ พฤติกรรม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง นักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าวมี 10 ปัจจัย คือ 1) กรรมพันธุ์ 2) อารมณ์ 3) จิตใจ 4) สติปัญญา 5) สิ่งแวดล้อม 6) สังคม 7) ครอบครัว 8) พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ 9) ครูผู้สอน 10) การคบเพื่อน และ วัตถุที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงสื่อต่างๆ สรุปดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน คือ นักเรียนมีความต้องการต่อสู้เพื่อชนะ (Master) หรือเพื่อให้ได้อิสรภาพ นักเรียนติดเกมออนไลน์หรือเกมในลักษณะที่มีความรุนแรง นักเรียนเสพสื่อและตัวแบบที่มีเนื้อหา

ความก้าวร้าว เป็นลำดับ ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้รับพัฒนา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความต้องการต่อสู้ เพื่อชะลด พฤติกรรมนักเรียนติดเกมออนไลน์ หรือเกมในลักษณะที่มีความรุนแรง รวมถึงนักเรียนเสเพลและตัวแบบที่มี เนื้อหาความก้าวร้าว

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ยังให้ความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวให้กับนักเรียนไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลัก พุทธธรรม ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมใน การวางแผนการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการส่งเสริมการลดพฤติกรรมความ ก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมแล้วนำไปดำเนินการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อฝึกฝนทักษะการ ส่งเสริมการลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมซึ่งโครงการกิจกรรมที่ได้เสนอไว้ใน งานวิจัยครั้งนี้มีหลายโครงการหลายกิจกรรมตามหลักไตรสิกขา ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเลือกใช้โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทจึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการส่งเสริมการลด พฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนตามหลักพุทธธรรมด้านการแก้ปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษา

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความ ก้าวร้าวสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชชาติกล). (2560). **รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ**. ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศิweiseน ญาณเมธ. (2561). **หลักไตรสิกขาสำหรับการบริหารจัดการการความขัดแย้งเพื่อลด พฤติกรรมความก้าวร้าว**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระสรวิชัย อภิปัญญา และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). **การสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความ รุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ. (2561). **รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ**. **วารสารวิชาการธรรมทศน์**. 18(3). 317-326.
- มิสชนัญญา เงินเมือง. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ การทำหน้าที่ของครอบครัว และพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. รายงานการวิจัย. โรงเรียนอัสสัมชัญ.
- วลัยกรณ์ แพร่กิจธรรมชัย. (2555). **ผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง**. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2561). **พจนานุกรมพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 34. นนทบุรี: เอส อาร์ ปริ้นติ้ง แมส โปรดักชั่น.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้าปริ้นติ้ง.

Cronbach, L. J. (1984). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harper & Row.

Santor, Darcy A. Ingram Adrienne and Vivek Kusumakar, Influence of Executive Functioning Difficulties on Verbal Aggression in Adolescents: Moderating Effects of Winning and Losing and Increasing and Decreasing Levels of Provocation. **Aggressive Behavior**. 29(6). 475-488.

การพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1

โดยใช้เกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF GRADE 6 STUDENTS' YCT1 CHINESE VOCABULARY LISTENING AND READING SKILL USING GAMES

¹ฉัตรทริกา ยุทธิวัฒน์ Chatarika Yuttiwat ²จิตชไม วิสตุกุล Chidchamai Visuttakul

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chatarika50@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 48 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน จำนวน 3 แผน 2) แบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดถูก-ผิด จำนวน 40 ข้อ และ 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test for Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยใช้เกมในการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยใช้เกมในการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 พบว่านักเรียนชอบและเห็นด้วยกับการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: ทักษะการฟัง, ทักษะการอ่าน, คำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1, เกม

Abstract

This research article aimed to: 1) compare grade 6 students' YCT1 vocabulary listening skill before and after learning through games, 2) compare their YCT1 vocabulary reading skill before and after learning through games, and 3) explore their opinions towards the utilization of games in developing YCT1 Chinese vocabulary listening and reading skills. Cluster sampling was employed to recruit a research sample comprising a class of 48 students currently studying in semester 2 of the academic year 2020 in a private school in Surat Thani province. Research instruments consisted of: 1) three Chinese language learning management plans, 2) a 40-item true-false listening and reading test in Chinese vocabulary, and 3) an interview form used for exploring students' opinion towards the utilization of games in developing YCT1 Chinese vocabulary listening and reading skills. Analytical statistics including means, standard deviation, and the dependent sample t-test was used to conduct data analysis. The results revealed that 1) students demonstrated better YCT1 vocabulary listening skill after learning through games with a statistical significance level of .05. 2) Students better YCT1 vocabulary listening skill after learning through games with a statistical significance level of .05. 3) Regarding students' opinions, students were found to prefer learning through games and agree with the utilization of games in developing YCT1 Chinese vocabulary listening and reading skills.

Keywords: Listening Skill, Reading Skill, YCT1 Chinese Vocabulary, Game

บทนำ

ภาครัฐของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นเป้าหมายหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือการพัฒนาประชากรในทุกช่วงอายุและในทุกด้านให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีทักษะสื่อสารภาษาที่ 3 เพิ่มเติมจากภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น และแสวงหาการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะเน้นย้ำให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศรองจากภาษาอังกฤษ ทว่าในปัจจุบันยังมีปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในหลายประการ ทำให้ประเทศไทยล้มเหลวในการผลิตบัณฑิตที่เชี่ยวชาญภาษาจีน สามารถใช้งานภาษาจีนได้จริงจากความรู้และทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ปัจจุบันการสอนทักษะทางภาษานั้นจะเริ่มจากการสอนทักษะการฟังไปสู่ทักษะอื่นๆ ทักษะการฟัง และการพูดถือได้ว่าเป็นทักษะแรกของการเรียนภาษาจีน ถ้าสามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ทักษะอื่นๆ ย่อมมีการพัฒนาตามมาโดยหลักการแล้ว ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ควรจะดำเนินการควบคู่กันไป ซึ่งอยู่ในวิจารณญาณของครูผู้สอนที่จะนำทักษะการฟังและการอ่านมาพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นการปูพื้นฐานนำไปสู่การเรียนภาษาจีนขั้นสูงต่อไป

ในด้านเกณฑ์การวัดความรู้ภาษาจีน โรงเรียนทุกประเภทส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเอง หรือใช้สาระการเรียนรู้และมาตรฐานตัวชี้วัดภาษาจีนเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับความรู้ภาษาจีนของผู้เรียน ทั้งนี้สถานศึกษาบางแห่งใช้เกณฑ์ของ YCT และ HSK ซึ่งเป็นมาตรฐานการทดสอบสากลเป็นเกณฑ์ระดับประถมศึกษาเพื่อวัดระดับความรู้ภาษาจีนของนักเรียนด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) YCT หรือ Youth Chinese Test คือ การทดสอบความรู้ภาษาจีนกลาง สำหรับเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี เพื่อใช้วัดและประเมินระดับภาษาจีนของนักเรียนชาวต่างชาติอย่างเป็นมาตรฐาน การสอบ YCT จัดโดยหน่วยงานของรัฐบาลจีน สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (Hanban) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 Hanban ได้รวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากสาขาการเรียนการสอนภาษาจีน ภาษาศาสตร์ จิตวิทยา และด้านการศึกษา มาทำการศึกษาวิจัยเพื่อออกแบบการเรียนการสอนภาษาจีนในต่างประเทศ ผลที่ได้คือการสอบ YCT ที่ออกแบบโดยอิงอิงการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นการวัดและประเมินผลทักษะภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด YCT นั้นแบ่งออกเป็น 4 ระดับ YCT ระดับ 1 เน้นความเข้าใจ และการสื่อสารโดยใช้คำศัพท์และประโยคพื้นฐานที่ใช้อยู่ได้ เกณฑ์คะแนนผ่านของข้อสอบการฟังและการอ่าน อยู่ที่ 120 คะแนน ใน YCT ระดับ 1-3 จะมีการวัดทักษะที่เหมือนกันคือ ทักษะการฟัง และ ทักษะการอ่าน แต่ใน YCT ระดับ 3 จะมีจำนวนข้อเพิ่มขึ้น สำหรับ YCT ระดับ 4 จะมีทักษะการเขียนเพิ่มเข้ามา โดยผู้เข้ารับการทดสอบจะต้องทำคะแนนทั้ง 2 ทักษะรวมกันให้ได้มากกว่า 60% ของคะแนนเต็มทั้งหมด หรือ 120 คะแนนจาก 200 คะแนน จึงจะถือว่าสอบผ่านในระดับนั้นๆ

ซึ่งตามหลักสูตรสถานศึกษาของทางโรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งที่เน้นการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดมาตรฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาภาษาจีน กล่าวคือ นักเรียนควรมีความรู้ภาษาจีนระดับเยาวชน YCT ระดับ 1 แต่จากผลการทดสอบความสามารถภาษาจีนในปีการศึกษา 2562 ของนักเรียนจำนวน 528 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง มีนักเรียนสอบผ่าน YCT ระดับ 1 เพียง 68 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของนักเรียนทั้งหมด โดยประเด็นปัญหาในด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจและไม่เห็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาจีน รวมไปถึงสัดส่วนของผู้เรียนต่อชั้นเรียนมีมากเกินไปที่จะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดี แต่ไม่ได้รับการปรับพื้นฐานให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปอย่างราบรื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) นอกจากนี้การกำหนดปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอนของนักเรียน และที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาจีนนั้น ก็ไม่เป็นไปตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังพบว่า ต้นเหตุหลักที่ทำให้นักเรียนเรียนภาษาจีนไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร เป็นเพราะครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ซ้ำซาก ไม่รับกับความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะการสอนทักษะการฟังที่ยึดรูปแบบครูแสดงตัวอย่างและนักเรียนทำซ้ำ โดยครูสอนเนื้อหา ไปงาน อธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจึงขาดความกระตือรือร้นและเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน (Zhu และอัญชลี ทองอม, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เป็นครูสอนภาษาจีน พบว่า ผู้เรียนไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาจีนมีความเบื่อหน่ายในรูปแบบการอ่านบทสนทนาพร้อมกันทั้งห้องเรียน อีกทั้งจำนวนนักเรียนค่อนข้างเยอะทำให้ยากต่อการอ่านบทสนทนาเป็นรายบุคคล

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เกิดการตื่นตัวแบบผ่อนคลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พบว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมจะช่วยแรงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น เกิดความพยายามที่จะเรียนรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนมาได้ รวมทั้งการใช้เกมประกอบการสอน มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและ

เกิดความสนุกสนานในเนื้อหามากยิ่งขึ้น เพราะในขณะที่เล่นเกมผู้เรียนจะทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น จากการสอนโดยใช้เกมสามารถพัฒนาทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2554) ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน ได้แก่ เกมบิงโก เกมเรอพูตฉันซี่ และเกมกระซิบ มาพัฒนาทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการฟัง และการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 เนื่องจากเกมทั้ง 3 จะมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือเล่นจริง ทั้งยังช่วยในการพัฒนาทักษะฟังและอ่านอีกด้วย ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาจีนอย่างสนุกสนานและสามารถจดจำคำศัพท์ภาษาจีนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสอบ YCT ระดับ 1 และในระดับที่สูงขึ้นต่อไป รวมไปถึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับครูผู้สอนภาษาจีนทั้งคนไทยและคนจีนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ของการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 12 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 528 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 48 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ซึ่งใช้ในการทดลองจัดการเรียนรู้ และสัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เลือกจากนักเรียนห้องที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เป็นนักเรียนที่มีผลความสามารถในการวิเคราะห์หลังเรียนอยู่ในกลุ่มที่มีคะแนนสูง 4 คน (คะแนนระหว่าง 40-32 คะแนน) กลุ่มที่มีคะแนนปานกลาง 4 คน (คะแนนระหว่าง 31-25 คะแนน) และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ 4 คน 24-20 คะแนน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน จำนวน 3 แผน แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที ใช้การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน รวมจำนวน 6 สัปดาห์

- 2.2 แบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดถูก-ผิด จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อสอบวัดทักษะการฟัง จำนวน 20 ข้อ และข้อสอบวัดทักษะการอ่าน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้วัดก่อนและหลังเรียน

- 2.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือวิจัยที่ 2.1-2.3 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภาษาจีน จำนวน 3 คน โดยการใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ที่ 0.67-1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 2.2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.55-0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25-0.57 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.71

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ปฐมนิเทศนักเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ 2) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนก่อนเรียน 3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน เป็นเวลา 6 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที 4) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนหลังเรียน และเลือกนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง 12 คน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่ม 5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คะแนนทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนทักษะการอ่านและการฟังก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่า ที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ของนักเรียนทั้งชั้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ของนักเรียนทั้งชั้น (N = 48)

ทักษะการฟังคำศัพท์ ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig. (one-tailed test)
ก่อนเรียน	20	13.13	3.50	3.73**	0.0003
หลังเรียน	20	15.15	2.95		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 13.13 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.50 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 15.15 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.95

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลกาวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ของนักเรียนทั้งชั้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 ของนักเรียนทั้งชั้น (N = 48)

ทักษะการอ่านคำศัพท์ ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	T	Sig. (one-tailed test)
ก่อนเรียน	20	12.56	3.43	3.94**	0.0001
หลังเรียน	20	14.85	2.71		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 12.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.43 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 14.85 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.71

3. ผลศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1

ผลกาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 พบว่า นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนจำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พบว่า นักเรียนกลุ่มเก่งมีความเห็นว่า เนื้อหาที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับเกม ทำให้รู้จักคำศัพท์เยอะขึ้น คำศัพท์ที่ใช้เหมาะกับผู้เรียน แต่สำหรับนักเรียนบางคนอยากให้ใช้คำศัพท์ที่ยากขึ้นกว่านี้ ทำให้นักเรียนในห้องไม่เกิดความเบื่อหน่าย และช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้จำศัพท์ได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม ช่วยเพิ่มทักษะการฟังและทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น อีกทั้งทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น ทำให้มีความกล้าหาญในการตอบคำถาม และทำให้จำคำศัพท์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนกลุ่มปานกลางมีความเห็นว่า เนื้อหาที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับเกม คำศัพท์ที่ใช้เหมาะกับผู้เรียน ผู้เรียนรู้สึกสนุกมากกับเกมที่ครูนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้เล่นกับเพื่อนและได้ตอบคำถาม ทำให้ช่วยสร้างบรรยากาศที่

ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้มีทักษะการฟังและทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น เข้าใจง่าย สามารถฟังภาษาจีนได้เข้าใจมากขึ้น และสามารถสื่อสารพูดคุยภาษาจีนได้ นักเรียนกลุ่มอ่อนมีความเห็นว่า เนื้อหาที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเกม ศัพท์ที่ใช้เหมาะกับผู้เล่น ทำให้รู้สึกสนุกมากกับเกมที่ครูนำมาใช้ในการจัดการการเรียนรู้เมื่อเล่นเกมแล้วทำให้เข้าใจเรื่องที่เรียนได้มากขึ้นช่วยให้จำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้มีทักษะการฟังและทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น และได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการเรียนและการเล่นเกม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. คะแนนทดสอบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยใช้เกมในการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาสมรรถภาพการฟัง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยของนิตยา สุวรรณศรี (2540) ที่กล่าวไว้ว่า เกมช่วยในการฝึกทักษะการใช้ภาษาได้ทั้ง 4 ทักษะ ในทุกขั้นตอนของการเรียนการสอนทั้งการเสนอบทเรียน ตลอดจนใช้ได้ในการสนทนาเพื่อการติดต่อสื่อสารอย่างมากมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tang, Z.Y. (2559) ที่ได้บูรณาการเทคนิคเกมเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางตรงในการพัฒนาสมรรถภาพการพูดและฟังภาษาจีนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เกมช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาจีนให้สูงขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน พร้อมได้รับความรู้อย่างสนุกสนาน และบรรลุวัตถุประสงค์ได้ อีกทั้งสอดคล้องกับ Huang, Y. M. (2014) ได้ทำการศึกษาการใช้เกมในการสอนคำศัพท์ภาษาจีนในระดับประถมศึกษาของประเทศไทย พบว่าหลังจากใช้เกมในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีจำนวนมาก และกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ผ่านพอมีจำนวนค่อนข้างน้อย จึงสรุปได้ว่าการบูรณาการเกมกับการสอนคำศัพท์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนได้

2. คะแนนทดสอบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 โดยใช้เกมในการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่าการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการอ่าน สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมเกมที่ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลหลากหลายทิศทางระหว่างนักเรียนแม้จะอยู่ระหว่างการแข่งขันก็ตาม (Hadfiel, J. 1990) ทำให้นักเรียนกลุ่มเก่งได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง หรือกลุ่มอ่อน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านภาษาจีนเพิ่มขึ้นมาก ในที่สุดแล้วนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีทักษะในการอ่านภาษาจีนได้ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Yang, X. L. (2562) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะมีความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ Bao, M. Y. (2018) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนหลังเรียนสูงขึ้นโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของนักเรียนกลุ่มอ่อน และเก่งปานกลาง หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกม เป็นไปในทิศทางเดียวกับภาพ นำรุงศิลป์ (2560) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาจีนพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้ชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่า

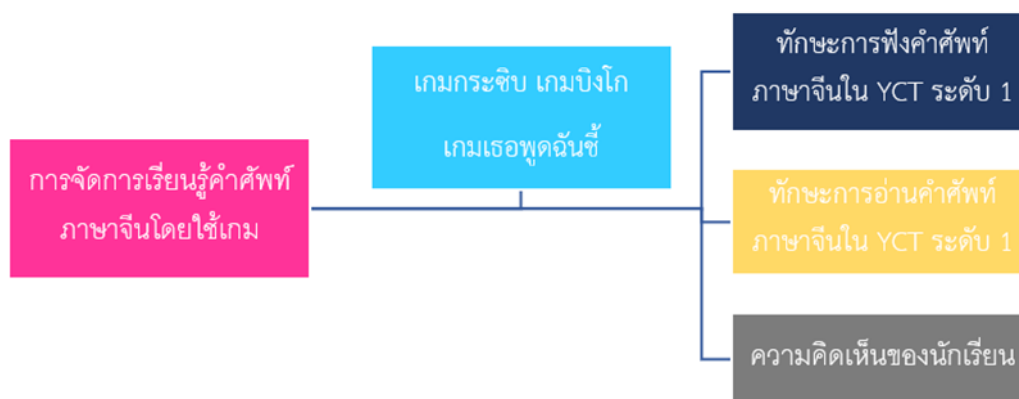
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดาวชเยศ ปัญญาสุรยุทธ (2558) ที่บูรณาการเกมในการเสริมสร้างทักษะการอ่านภาษาจีน และพบว่าเกมช่วยให้ทักษะการอ่านภาษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนจำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการใช้เกมพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และท้าทายความสามารถโดยให้ผู้เรียนเล่นจริง ทำให้ได้ประสบการณ์โดยตรง ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Yang. X. L. (2562) ที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาจีน นักเรียนได้รับความรู้ ประโยชน์ และสามารถฝึกการอ่านออกเสียงภาษาจีน เกมและแบบฝึกทักษะที่ใช้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ซึ่งนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เห็นด้วยกับการบูรณาการเกมมาจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาตามรายด้าน 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านเนื้อหามีความน่าสนใจ คำศัพท์ที่ใช้เหมาะกับผู้เรียน และเหมาะสมกับเกม ทำให้รู้จักคำศัพท์เยอะขึ้น แต่สำหรับผู้เรียนกลุ่มเก่ง อยากให้ใช้คำศัพท์ที่ยากขึ้นกว่านี้ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนกลุ่มเก่งมีความคิดเห็นว่ารู้สึกสนุกมากกับเกม ทำให้นักเรียนในห้องไม่เกิดความเบื่อหน่าย และน่าสนใจกว่าการเรียนรู้แบบปกติ ทำให้สามารถจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนกลุ่มปานกลางมีความคิดเห็นว่ารู้สึกสนุกมากกับเกม เพราะได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนและตอบคำถาม และผู้เรียนกลุ่มอ่อนมีความคิดเห็นว่าการเข้าใจเรื่องที่เรียนได้มากขึ้น เมื่อเล่นเกมแล้ว ช่วยให้จำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันว่ารู้สึกสนุกมากกับเกมที่ครูนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Guo (2011) Yu (2017) Zhuang (2018) และ Zeng (2013) ที่ได้นำเกมหาเพื่อน เกมขับรถไฟ เกมกระชิบ และเกมสะกดคำมาใช้ในการสอนพินอิน พบว่า การใช้เกมในการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาจีนมากยิ่งขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ Chen (1996) ได้ทำการศึกษาการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้พินอินของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่านักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องและเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีความสนใจในการเรียนรู้ภาษาจีนสูงขึ้น และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ผู้เรียนกลุ่มเก่งมีความคิดเห็นว่าการจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น เพิ่มความกล้าหาญ และเพิ่มความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าที่จะตอบคำถาม เข้าใจคำศัพท์ได้มากขึ้น อีกทั้งช่วยพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการอ่าน ทำให้ผู้เรียนสามารถฟังและอ่านภาษาจีนได้เข้าใจมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำคำศัพท์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนกลุ่มปานกลางมีความเห็นว่ามีความรู้ทั้งทักษะการฟังและทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น เข้าใจง่าย สามารถฟังภาษาจีนได้เข้าใจมากขึ้น และสื่อสารพูดคุยภาษาจีนได้ และผู้เรียนกลุ่มอ่อนมีความเห็นว่า ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการเรียนและการเล่นเกม ทำให้สามารถจำคำศัพท์ได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีทักษะการฟังและทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ma (2015) ได้ทำการศึกษาการใช้เกมในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ พบว่าการเล่นเกมสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาจีนในชั้นเรียน เพิ่มความรู้ภาษาจีนทั้งทักษะการอ่านและการฟัง นอกจากนี้ยังสามารถให้บรรยากาศในชั้นเรียนผ่อนคลาย ส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนและเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ภาษาจีนให้นักเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนโดยใช้เกม ช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 สามารถสรุปองค์ความรู้วิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมมาพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน YCT ระดับ 1 สามารถให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม ทั้ง 3 ด้านได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการสังเกตในห้องเรียนขณะจัดกิจกรรมพบว่าเกม 3 เกมที่เลือกมา มีความเหมือนกัน คือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และช่วยพัฒนาทักษะได้ทั้ง 2 ทักษะ คือทักษะการอ่านและการฟัง อีกทั้งเป็นเกมที่สามารถกระตุ้นความสนใจและความสามารถของผู้เรียน และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเข้าเล่นเกมทุกคน ส่วนความแตกต่างของเกมนี้กล่าวคือ ลักษณะการแข่งขัน เนื่องจากเกมกระดานและเกมเธอพุดฉิ้นซี่เป็นการเล่นเกมแบบกลุ่ม และอาศัยทักษะการอ่านและการฟังคำศัพท์ แต่เกมบิงโกผู้เรียนไม่ได้เล่นเป็นกลุ่ม เป็นเกมที่เพียงแค่อ่านและฟังคำศัพท์ได้เท่านั้น แต่ยังคงอาศัยดวงในการเลือกเขียนคำศัพท์ด้วย จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบเกมกระดานและเกมเธอพุดฉิ้นซี่มากกว่าเกมบิงโก แต่เนื่องจากมีเกมที่หลากหลาย และระดับคำศัพท์เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ผู้เรียนทุกคนจึงลงมือปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนการสอนเชิงรุก โดยการนำแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมไปใช้ในสถานศึกษา

1.2 ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับขั้นตอนในการทำกิจกรรมต่างๆ และควรเผื่อเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

1.3 ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับให้เข้าใจโดยละเอียดก่อนจัดกิจกรรม

1.4 ครูผู้สอนควรเลือกเกมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับทักษะและวัยของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยการสอนโดยใช้เกมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเพื่อความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้นและพัฒนาทักษะการพูดและการฟังคำศัพท์ภาษาจีน สำหรับการสอบวัดระดับภาษาจีนในระดับสูงขึ้นได้

2.2 ควรใช้เกมในการพัฒนาการทักษะภาษาจีนด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ทักษะการเขียนและทักษะการพูด

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการสอนภาษาจีนโดยใช้เกมและเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทและตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2.4 ควรมีการวิจัยต่อไปว่าเกมช่วยกลุ่มพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนกลุ่มใดมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ดาวชยศ ปัญญาสุรยุธ. (2558). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบเกมของชุมชนภาษาจีนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นภาพร นารุงศิลป์. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาจีน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นิตยา สุวรรณศรี. (2540). เพลงและเกมประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ระดับประถมศึกษา: การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์ชาติ. แหล่งที่มา <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/09/Sep-full-v2.pdf> สืบค้นเมื่อ 25 ธ.ค. 2563.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2554). พัฒนาทักษะภาษา พัฒนาความคิดด้วยกิจกรรมการเล่นประกอบการสอนภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bao, M.Y. (2561). ผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน ด้วยวิธีสอนโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Chen, D.B. (1996). Application of Games in pinyin Teaching. From <https://wenku.baidu.com/view/0d1e6f8df9c75fbfc77da26925c52cc58bd69034.html> Retrieved November 20, 2020.
- Guo, B.F. (2011). Exploration and analysis on improving Chinese teaching. From <https://wenku.baidu.com/view/9ce02be9a1116c175f0e7cd184254b35eefd1acfh.html?> Retrieved November 20, 2020.

- Hadfiel, J. (1990). **An collection of games and activities for low to midwinter mediate students of English: Intermediate communication games.** Hong Kong: Thomus and Nelson and Sons.
- Huang. Y. M. (2014). **The research on game teaching method of Chinese Vocabulary teaching in primary school of Thailand.** Unpublished Master's thesis. Guangxi Normal University, China.
- Ma, L. (2015). **Analysis of the Application of Game Teaching in Teaching Chinese as a Foreign Language.** Unpublished Master's thesis. Guangxi University for Nationalities, China.
- Tang, Z.Y. (2559). การศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบทางตรงร่วมกับเทคนิคเกม. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัย บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 10(1). 7-12.
- Yang, X.L. (2562). **การพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Yu, Y.H. (2017). **Discussion on teaching strategies of Chinese pinyin.** From [https://wenku.baidu.com/view/2556a5b8ba4cf7ec4afe04a1b0717fd5360cb2b3.html](https://wenku.baidu.com/view/2556a5b8ba4cf7ec4afe04a1b0717fd5360cb2b3.html?from=search) Retrieved November 20, 2020.
- Zeng, Y.X. (2013). **A preliminary study on the teaching of Chinese pinyin.** From https://wenku.baidu.com/view/9938ccba69dc5022aaea00c9.html?rec_flag=default&sxts=1515585187749doi:10.3969/j.iss.1672-8181.2013.10.003 Retrieved November 20, 2020.
- Zhu, Q.L. และ อัญชลี ทองแถม. (2560). **การพัฒนาความสามารถในการฟังและการเขียนระบบพินอินภาษาจีนโดยใช้แนวคิดของกาเย่ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- Zhuang, L.L. (2018). **Exploration and analysis on improving Chinese teaching.** From <https://wenku.baidu.com/view/ff3458c95fbfc77da269b1ec.html?sxts=1558518631224> Retrieved November 20, 2020.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*

THE PRE-SERVICE TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE
TEACHER SPIRITUALITY FOR TEACHER STUDENTS

¹ฐิตารีย์ ยะโสธร Thitaree Yasothara, ²มณฑิร ชมดอไม้ Montien Chomdokmai,

³ปริญญา ทองสอน Pharinya Tongporn

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: oil.yasothara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ขั้นสร้างหลักสูตร 3) ขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) ขั้นการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 8 หลักสูตรสาขาวิชา 16 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินโครงร่างความสอดคล้องของหลักสูตร แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู แบบประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการฝึกอบรม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม แบบประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู และแบบสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีประกอบของหลักสูตร คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ จุดมุ่งหมาย หน่วยงานฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล จำนวนหน่วยงานฝึกอบรม 5 หน่วย กิจกรรมการฝึกอบรมได้แก่ แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และการพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้โดยผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 2) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ คะแนนค่าเฉลี่ยประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู หลังการฝึกอบรม และมีคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านผลลัพธ์ (Results) พบว่า ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพของอาจารย์นิเทศ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ฝึกอบรม, จิตวิญญาณความเป็นครู

Abstract

This research article to Pre-service training curriculum development to enhance teacher spirituality for teacher student and implement and evaluate the results of the developed training program for teacher student. The development research consists of four steps: step 1 fundamentals study, step 2 create a curriculum step 3 curriculum implementation and step 4 the evaluation is to assess the effectiveness of the training course. The sample group used 16 fourth-year teacher students from the Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University. The sample used 8 program by purposive sampling. Tools used curriculum conformity assessment form, opinion interview form, needs related to the teacher spirit, questionnaire on problem and spirit of teachers, Questionnaire and the need to strengthen the spirit of teacher training satisfaction and feedback form training achievement test the spiritual behavior, and the opinion questionnaire of the stakeholders. Data analyzes include mean, standard deviation, and t-test. The research results were found that 1) The training course to strengthen the spirit of teacher for teacher students is the condition, problem, principles, propose, training, training Process, measurement and evaluation. training activities are as follows: Motivation to be a teacher with a spirit of teacher, Experinces, hardships and difficult problems, Model teacher who has spirit of teacher, Teacher-student bond and Development of fundamental psychological traits. The results of assessing were the conformity by the results of the expert curriculum evaluation. Found that the curriculum was appropriate and practical. The consistency index between 0.80-1.00. 2) The results of the training program showed that the training program was carried out and the objectives of the training, the mean score, the mean score for the evaluation of spiritual behavior as a teacher to study behavioral, satisfaction and opinion towards the training course of the trainees found that changes after training. The post-training data was collected significantly higher than the specified criteria at the 0.05 level. The results found that the results of the evaluation of the organization of the trainees to study behavioral changes after training, Overall, the assessment results were at the highest level and the average score of the supervisors interview to study behavioral changes after training. The post-training data was collected statistically significantly higher than the specified criteria at the 0.05 level.

Keywords: Curriculum Development, Training, Teacher Spirituality

บทนำ

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษ เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก สังคมมีความมุ่งหวังว่าผู้ที่จะเป็นครูจะต้องมีลักษณะพิเศษที่เพียบพร้อมด้วยความสามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและประชาชนมากกว่าคนที่อยู่ในอาชีพอื่น ดังพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู ความตอนหนึ่งว่า “อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้นจะต้องพัฒนาคนซึ่งก็ได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อนเพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงจะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้” (อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

คุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 โดยให้ความหมายของ “วิชาชีพ” หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน “ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของความเป็นวิชาชีพ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เป็นผู้มียุทธศาสตร์ที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนวิชาชีพครูให้เป็นแม่พิมพ์ของชาติที่ดี และเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง แต่สำหรับสถานภาพการผลิต และพัฒนาครูในประเทศไทยนั้น ปรากฏว่าคุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐานส่งผลต่อคุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนของประเทศ ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำในทุกภาคการผลิตรวมทั้งธุรกิจบริการ มีข้อเสนอแนะจากรายงานการวิจัยและสังคมต้องการให้พัฒนาระบบการผลิตครูให้เข้มแข็งต้องมีการคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู เน้นจุดเน้นคุณลักษณะคนที่มีใจรักในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการผลิตครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

ในระบบการศึกษาของประเทศไทย พบว่า มีการกล่าวถึงจิตวิญญาณความเป็นครูมาเป็นเวลานาน แต่ก็มีการใช้คำและให้คำนิยามเชิงวิชาการแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับวลีนิภา ฉลากบาง (2559) กล่าวว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะต้องมีคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์และผู้ที่มาประกอบวิชาชีพครูต้องพึงมีและพึงปฏิบัติที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวและการมีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีการตระหนักรู้และการปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู 3) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 5) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของครูที่มีจิตสำนึกในความเป็นครูของตน จัดว่าเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูและการมีจิตวิญญาณความเป็นครูทำให้มีความมุ่งมั่น พยายาม เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นจะต้องเด่นในเรื่องวิชาการ รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง มีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้และมีใจเมตตาต่อศิษย์ รักลูกศิษย์ (พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว), 2553) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยของธรรมนันทิกา แฉ่งสว่าง (2554) ที่ได้ศึกษาประสบการณ์ของการเป็น

ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า โครงสร้างอันเป็นแก่นสาระของประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิต และพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู การมีประสบการณ์ในการเผชิญ และพบเห็นสภาพชีวิตที่ลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การเกิดสภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคล พบว่า การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู การมีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา และ 3) ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งพบว่า ส่วนที่ช่วยค้ำจุนการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย ความสุข ความภาคภูมิใจ ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และความศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นสถาบันการศึกษาของการผลิตครูวิชาชีพ ที่มุ่งผลิตครูรุ่นใหม่ เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เท่าทันวิทยาการในศตวรรษที่ 21 และให้ความสำคัญของการปลูกจิตวิญญาณวิชาชีพครูที่เป็นรากฐานแก่นแท้ด้านจิตใจที่จะนำไปสู่การเป็นครู โดยกระบวนการผลิตครูที่เข้มข้นตั้งแต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาชีพและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะของการเป็นครูวิชาชีพ จากการศึกษาหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ได้มีการปรับปรุงหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2559 สาขาวิชาต่างๆ มีการปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์การรับรองตามประกาศของคุรุสภา พ.ศ. 2557 ลักษณะเฉพาะของหมวดวิชาเฉพาะวิชาชีพครู มีจุดเน้นที่การใช้ความรู้ในวิชาชีพมาประกอบการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และมีความสามารถในการทำหน้าที่ในฐานะนักวิชาชีพทางการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต ประกอบคุณงามความดีเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการในการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งมีความยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด มีความรู้และสมรรถนะที่เป็นไปตามมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดไว้ในประกาศคุรุสภา พ.ศ. 2557 ซึ่งรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1) ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1 และ 2) ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนตามโครงสร้างหลักสูตร หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู) ที่นักศึกษาวิชาชีพ ชั้นปีที่ 4 ต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนปฏิบัติการสอนอีกในชั้นปีที่ 5 (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2559)

จากความสำเร็จและความเป็นมาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเสริมสร้างจิตวิญญาณครูให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครูอย่างชัดเจน หากมีการได้ฝึกให้นักศึกษาวิชาชีพครูก่อนไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งในระหว่างการลงทะเบียนในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษามีความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณความเป็นครู มีความพร้อมในการก้าวสู่วิชาชีพครู (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2559) ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ที่จะเป็นครูในอนาคตให้มีความตระหนักในจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแม่พิมพ์ หรือเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ศิษย์จดจำรูปแบบความเป็นครูที่ดีตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นตอนการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูศึกษางานองค์ประกอบของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตร และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศึกษางานองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู และแนวทางการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) สํารวจปัญหา และวิเคราะห์ความต้องการ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยนัดหมายนักศึกษา คณะครุศาสตร์ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมขององค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครู แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยพิจารณาข้อมูลจากคณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ให้ความเห็นสอดคล้องกัน และทิศทางเดียวกันมาสร้างข้อสรุป เพื่อสรุปปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู และแนวทางการเสริมสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัย ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในตอนที 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินงานในขั้นนี้เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลมากำหนดเป็นรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรฉบับร่าง และตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ส่วน คือ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การประเมินโครงสร้างหลักสูตร และการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่ได้จากการประเมิน และปรับปรุงร่างหลักสูตรแล้วไปทดลองใช้ภาคสนาม โดยนำไปทดลองปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม (One – Group Pretest – Posttest Design) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ การทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง และการทดลองใช้หลักสูตร ตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2561 โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จาก 8 หลักสูตรสาขาวิชา โดยเลือกสาขาวิชาละ 2 คน รวมจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง ประกอบด้วย หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แผนการการฝึกอบรม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการฝึกอบรม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม แบบประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู และแบบสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยปริมาณโดยนำมาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยทดสอบที (Dependent t-test)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินผลจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากข้อมูลที่ได้รับ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. การประเมินผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

2. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้ดังกล่าว ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และข้อคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตร ให้เป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) หน่วยการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล จำนวนหน่วยการฝึกอบรม 5 หน่วยกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้ 1) แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก 3) ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ 5) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา และกระบวนการฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู เน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ด้วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ระยะเวลาการฝึกอบรม 3 วัน ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้

โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่าทุกรายการประเมินความสอดคล้องซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 โดยรวมเท่ากับ 1.00

2. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามหลักสูตร ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูจำแนกตามแผนการฝึกอบรม

ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับที่
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 1	4.75	0.19	5
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 2	4.73	0.19	6
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 3	4.83	0.19	1
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 4	4.79	0.20	2
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 5	4.79	0.22	2
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 6	4.78	0.20	4
สรุปความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมโดยรวม	4.78	0.90	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยรวม เท่ากับ 4.78 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนการอบรมและหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (30 คะแนน)	24.00	3.18	12.67*	.00
คะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (30 คะแนน)	17.56	4.83		

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการฝึกอบรมและก่อนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามหลักสูตร สรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านปฏิกิริยา (Reaction) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ คุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่สองและวันที่สามของการฝึกอบรม และคุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่หนึ่งของการฝึกอบรม และพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่า จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูกับเกณฑ์ที่กำหนดพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ด้านพฤติกรรม (Behavior) พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ตอนที่ 1 ผลการประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมโดยครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษาที่นักศึกษาฝึกสอน โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความเป็นมิตรด้านความร่วมมือ ด้านลักษณะนิสัยและคุณธรรม ด้านรูปร่างท่าทาง ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และสุขภาพจิต ด้านด้านสุขภาพและความกระปรี้กระเปร่า และด้านการปรับตัว และมีผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านด้านน้ำเสียงและคำพูด และ ด้านความเป็นผู้นำ และพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา เมื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ด้านผลลัพธ์ (Results) ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรม ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศ ขณะที่นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับสูงกว่าร้อยละ 70 เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ด้านการเรียนรู้ (Learning) ด้านพฤติกรรม (Behavior) และด้านผลลัพธ์ (Results) สอดคล้องกับผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเชิงคุณภาพ ซึ่งพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนเริ่มฝึกอบรมนักศึกษาส่วนใหญ่แสดงความเบื่อหน่ายต่อการเข้ารับการฝึกอบรม พอเริ่มกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น นักศึกษาเกือบ

ทั้งหมดมีท่าทีเปลี่ยนไป สนใจร่วมกิจกรรมดีมาก สนุกสนานกับการฝึกอบรม โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่ม มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่น และการฝึกประสบการณ์ตรงที่ต้องเดินไปในโรงเรียนพื้นที่ที่ห่างไกลเพื่อพบเจอสภาพที่ยากลำบาก มีบรรยากาศการฝึกอบรมดีขึ้นมา นักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง นักศึกษาเข้าร่วมทุกกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานกันเป็นกลุ่ม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเมื่อกลับไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษามีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี ตระหนักในหน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้ร่วมงาน ได้อย่างเต็มที่ ยึดมั่นแจ่มใส และปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้เร็ว ไม่เงินอายกล้าแสดงออก มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมากขึ้นทุ่มเทในการทำงานได้อย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอน โดยยึดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá H. (1962) พิจารณาร่วมกับแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรท่านอื่น อีกทั้งผู้วิจัยยังศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จากผลงานวิจัยอื่น อาทิเช่น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน (ชูศรี สุวรรณ, 2552) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ชัยวัฒน์ วารี, 2553) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง (สุขุม คำแหง, 2553) ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาโดยอัลเบิร์ต บันดูรา ทฤษฎีวงจรการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ของโคลป์ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

และผลการศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย

1) การสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพ 2) การมีตัวแบบจิตวิญญาณ 3) การมีประสบการณ์ในการได้เผชิญ และพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ 5) คุณลักษณะพื้นฐานจิตวิทยาจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามพัฒนาตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงจนได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม คือ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้ศึกษาความเป็นมาของการผลิตครูในอดีตจนถึงปัจจุบันรวมถึงแนวทางการผลิตครูในอนาคตทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ 2) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู (2) ความรักเมตตาต่อศิษย์และเพื่อนมนุษย์ (3) ความรับผิดชอบและเสียสละต่อหน้าที่ (4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และ (5) การอยู่ร่วมกันด้วยความสุข เน้นการมีส่วนร่วม โดยผู้เข้ารับการอบรมเน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ฝึกประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักรู้หน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้อื่น การมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 4) หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยการฝึกอบรมเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (1) แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (2) ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก (3) ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ (5) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา รวม 18 ชั่วโมง 5) กระบวนการฝึกอบรมเป็นการฝึกอบรมแบบเน้นการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นหลักไม่เน้นเนื้อหา

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มากำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้พยายามพัฒนาตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงหลักสูตร จนได้โครงสร้างหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า โครงสร้างหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเป็นหลักสูตรที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกอบรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับชุดวิธี สวรรณ (2552) มีแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่จะมีการใช้หลักสูตรจริงๆ ซึ่งการกระทำโดยไปนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหลักสูตรเบื้องต้นประกอบคร่าวๆ ชัดเจนหรือไม่ และมีส่วนประกอบที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับสุขุม คำแหง (2553) มีแนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรเพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ จะปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง จะดำเนินไปในช่วงการพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบหลักสูตรของหลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย เช่น สภาพปัญหา และความจำเป็นหลักการและเหตุผล เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผล แผนการฝึกอบรม พร้อมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมได้แก่ คู่มือสำหรับวิทยากร คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบหลักสูตร ค่าครองชีพของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำไปทดลองใช้หรือในขณะที่ใช้หลักสูตร มีปัญหาอุปสรรคอะไรที่จะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 16 คน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร จากนั้นจึงเสนอขออนุมัติโครงการฝึกอบรม และดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรทำ

ให้ผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ด้านปฏิกิริยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ คุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่สองและวันที่สามของการฝึกอบรม และคุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่หนึ่งของการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับหลักสูตรและเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และได้ศึกษานำร่องเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคก่อนการเข้าฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบกิจกรรมฝึกอบรมที่หลากหลายเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตร ที่ได้รับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาระบวนการฝึกอบรมซึ่งเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ทักษะหรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการกำหนดเทคนิคหรือกิจกรรมในการฝึกอบรมถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็น ซึ่งมีกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ 1) แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพ 2) การมีตัวแบบจิตวิญญาณ 3) มีประสบการณ์ในการได้เผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และ 5) คุณลักษณะพื้นฐานจิตวิทยา และสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แก้วจินดา (2556) มีแนวคิดว่า รูปแบบพัฒนาความรู้ให้ผู้เข้ารับการอบรมที่หลากหลาย การเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อน แฝงความสนุกสนานจากกิจกรรมเกม การใช้กิจกรรมสะท้อนแง่คิดในหลายๆ ด้าน การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน แต่มีบางกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ทำให้ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นการตามปฏิกิริยาผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงมีปฏิกิริยาตอบสนองดีเรื่อยๆ ทำให้การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปได้อย่างเหมาะสมในทุกๆ ด้านในภาพรวม

2.2 ด้านการเรียนรู้ จากผลการเทียบคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอบรมในด้านพุทธิพิสัยว่า หลังจากเข้าร่วมอบรมแล้วมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมอบรมโดยใช้แบบทดสอบความรู้และเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตวิญญาณครู และใบงานประจำหน่วยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชญา โคทวิ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยจิตตปัญญาศึกษา ส่วนด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสัจจิวรรณ ทรพรพสุ (2560) พบว่า วิธีการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูและแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดกลยุทธ์ และประเมินกลยุทธ์ รวมทั้งวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลงศาสตร์ติดตามความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) มีแนวคิดที่ว่า โครงสร้างอันเป็นแก่นสาระของประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคือ ระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิตและพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู มีประสบการณ์ในการเผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคือ การเกิดสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคล พบว่า การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วยการที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู การมีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา และ 3) ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคงอยู่ในตัวบุคคล

2.3 ด้านพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาตามความเห็นของครูพี่เลี้ยง เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม มีการส่งเสริมในเรื่องของการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมินพฤติกรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสัจจิวรรณ ทรพรพสุ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก นักศึกษาที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรม มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นในการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษา ซึ่งการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการสอนโดยครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของการเป็นครูด้วยจิตวิญญาณครู ได้แก่ ต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู มีความอดทนและรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความรักเมตตาและปรารถนาดีต่อศิษย์และยังสอดคล้องกับบัญญัติธรรม หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครู จะต้องประกอบด้วย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรักในอาชีพครู ความเสียสละตน ความอดทน ความยุติธรรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ เทคนิคในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยจิตปัญญาศึกษา พบว่า วิธีการ และเทคนิคในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

เป็นครูด้วยจิตปัญญาศึกษา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ส่วนด้านกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การทำสมาธิ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง การนั่งสมาธิอย่างไคร่ครวญ และการสะท้อนการเรียนรู้

2.4 ด้านผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับ การอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่ นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติการสอนสถานศึกษาในชั้นปีที่ 5 ทำให้ผลลัพธ์ จากการสัมพันธภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการสัมพันธภาพจากอาจารย์นิเทศ ผลการศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์นิเทศที่นักศึกษาไปฝึกสอนต่อผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู มีความคิดเห็นว่าการ เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม การประเมินผลลัพธ์ที่ เกิดขึ้นต่อองค์การในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลใช้แบบสัมพันธภาพอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองไปสู่การ เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา ที่มีลักษณะเป็นคำถามและคำตอบ และ การให้น้ำหนักคะแนน นักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูสอดคล้องทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 2) มีความรักเมตตาต่อศิษย์และเพื่อนมนุษย์ 3) มีความรับผิดชอบ และเสียสละต่อหน้าที่ 4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 5) การอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ผลการ ประเมินที่เกิดขึ้นต่อองค์การซึ่งสอดคล้องกับ Plamer C. (2003) มีแนวคิดที่ว่า จิตวิญญาณครู หมายถึง การไม่ล้มเหลวช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่เรียน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้จัก ค้นพบตนเอง เขาเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนหรือพัฒนาจิตวิญญาณได้ ดังนั้น พบว่า ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน สามารถสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันและมีพลังกับเพื่อนร่วมงาน และ สอดคล้องกับนรินทร์ สังข์รักษา (2554) มีแนวคิดว่าการสังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตวิญญาณจาก เรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษา สร้างจิตปัญญา ในการเรียนรู้สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ วิธีในการพัฒนาตนเอง มีตัวตนของความเป็นครูที่บ่มเพาะลูกศิษย์ ด้วยหัวใจ มีการทบทวนตนเองเพื่อการเรียนรู้ หลักในการพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย การเป็นครูของลูก การเป็นครูของลูกศิษย์ การเป็นครูของชุมชน การรู้เท่าทันตนเอง กล้าเปลี่ยนแปลง การสร้างศรัทธาและความ ไว้วางใจ การรู้ในคุณค่า การสร้างแรงบันดาลใจ/กำลังใจ ความมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง ความภูมิใจในตนเอง การเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การเป็นตัวแทนทางสุขภาพ ความศรัทธา ความเสียสละ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) หน่วยการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวนหน่วยการฝึกอบรม 5 หน่วยกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้ หน่วยที่ 1 แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู 1) ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู หน่วยที่ 2 ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไข ยาก 2) การเผชิญความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก หน่วยที่ 3 ครูต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 3) การปฏิบัติงานของครูต้นแบบของโรงเรียนในชนบท 4) การปฏิบัติงานของครูต้นแบบของโรงเรียนในเมือง หน่วยที่ 4 ความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ 5) ความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ หน่วยที่ 5 การพัฒนา

คุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 6) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อก้าวไปสู่ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

องค์ความรู้ด้านคุณค่าและข้อจำกัดในการวิจัยในการออกแบบการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอการวิจัยคุณลักษณะของตัวแปรที่ศึกษาทำให้การดำเนินการวิจัยมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาขึ้น การทดลองมีการลงพื้นที่จริงในสถานศึกษา การได้เข้าไปศึกษาบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการลงพื้นที่เพื่อทดลองใช้เครื่องมือ โดยเฉพาะการทดลองใช้ที่เป็นหน่วยการศึกษาระดับโรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนร่วมกิจกรรมที่กระจายตามโรงเรียนหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาและความเป็นไปได้ในการขอความร่วมมือโรงเรียน ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้รับโอกาสจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีให้นักศึกษามีการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ไปฝึกปฏิบัติการในชั้นปีที่ 5

ที่กำลังจะจบและไปประกอบอาชีพครูต่อไปจึงเป็นโอกาสในการเผยแพร่ ตามเอกสารประกอบหลักสูตร ตามการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งผลการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีโดยเฉพาะหน่วยที่ 2 ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก และหน่วยที่ 3 ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ครู สอดคล้องกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาพร้อมกันทั้งโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนเวลาในการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้นักศึกษาได้รับรู้ปัญหาในการปฏิบัติการสอน และสามารถนำปัญหาที่พบมาสะท้อนวิเคราะห์ปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละสถาบัน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่พบ ขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มมีนักศึกษาบางคนในกลุ่มไม่ครบทำให้การเรียนรู้บางหน่วยกิจกรรมติดตามความรู้ความเข้าใจและการทำงานร่วมกับเพื่อนไม่ทันบางกิจกรรมจึงนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรม เช่น การนำความรู้จากกิจกรรมสู่ห้องเรียน การเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง ในช่วงฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และการปรับตัวในการปฏิบัติการในสถานศึกษาจริงได้ตามบริบทที่ไปฝึกสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบระดับปัญหาการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในหลักสูตรครู 5 ปีกับหลักสูตรครู 4 ปี เพื่อนำผลมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูกับสมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครู

2.2 ศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่พัฒนาในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในยุคปัจจุบัน

2.3 ศึกษาแผนการจัดอบรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปี

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2559). คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. กาญจนบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ชัยวัฒน์ วารี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการใช้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ชูศรี สุวรรณ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิต
แบบเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณัฐกรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู.
วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 23(1). 25
- ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง. (2554). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิง
ปรากฏการณ์วิทยา. ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2554). การสังเคราะห์ความรู้ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ จากเรื่องเล่าความสำเร็จของครู
และนักเรียนในระบบการศึกษา: การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษา สร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่
ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 2(2). 21-30.
- พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว). (2553). ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556. เล่ม 130 ตอนพิเศษ
130 ง. วันที่ 4 ต.ค. 2556.
- วลนิภา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. วารสารวิทยาลัย
นครพนม. 6(2). 123-128.
- วิไลลักษณ์ จินดา. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สจิวรรณ ทรรพสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารราชพฤกษ์. 15(1). 1-10.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ปัญจมรัชและฉัฐราชกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวาน กราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุขุม คำแหง. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(1). 62-73.
- สุพิชญา โคทวี. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้
แนวคิดจิตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา
ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Plamer, C. (2003). The physical and economic accounts for UK fisheries. Report prepared
For the UK Office for National Statistics (ONS). From
[www.nationalstatistics.gov.uk/download/theme_environment/UKfisheries_accoun
ts.pdf](http://www.nationalstatistics.gov.uk/download/theme_environment/UKfisheries_accounts.pdf). Retrieved August 1, 2020.
- Taba, H. (1962). Curriculum development: Theory and practice. New York: Harcourt, Brace.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง
และการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน*

LEARNING MANAGEMENT THROUGH BRAIN-BASED LEARNING IN CONJUNCTION
WITH THINK-PAIR-SHARE STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF
VOCABULARY LISTENING AND READING SKILLS AS REQUIRED BY HSK LEVEL 2
FOR GRADE 5 STUDENTS AT A PRIVATE SCHOOL WITH CHINESE CURRICULUMS

¹จิรัชญาดา ช้างจันทร์ Jiratchayada Changchan ²จิตชไม วิสตุกุล Chidchamai Visuttakul

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand
Corresponding Author E-mail: jiiii111000@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ฯ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 3) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 4) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนมีทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ชอบและสนุกกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ และมีทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนดีขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน, เทคนิคเพื่อนคู่คิด, การสอบวัดระดับ HSK

Abstract

This research article aimed to 1) compare students' HSK 2 vocabulary listening skills before and after treated with brain-based learning and think-pair-share strategies, 2) compare students' HSK 2 vocabulary reading skills before and after treated with brain-based learning and think-pair-share strategies, and 3) explore students' opinions towards the learning management methods. The participants were a Grade 5 classroom of 32 students studying in semester 1/2021 at a private school with Chinese curriculums in Bangkok, Thailand. The instruments included 1) 4 learning management plans, 2) an HSK level 2 vocabulary listening test, 3) an HSK level 2 vocabulary reading test, and 4) an interview for exploring students' opinions towards the learning management methods. Data were analyzed using mean and standard deviation. The results revealed that 1) students' HSK level 2 vocabulary listening skills improved after treated with brain-based learning and think-pair-share strategies. 2) Their HSK level 2 vocabulary reading skills improved after treated with brain-based learning and think-pair-share strategies. 3) Most students liked then learning management method, having fun and better Chinese listening and reading skills.

Keywords: Brain-Based Learning, Think-Pair-Share Techniques, Chinese Proficiency Test (HSK)

บทนำ

นโยบายการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้มุ่งเน้นการพัฒนาการส่งเสริมและการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีทักษะด้านการใช้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันระดับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) อีกทั้งในปัจจุบันและอนาคตนักเรียนไทยจำเป็นต้องมีความรู้ภาษาจีนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งภาษา การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพียงภาษาเดียวไม่เพียงพอในการทำงานอีกต่อไป ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับประถมศึกษาจึงเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนภาษาจีนในระดับสูงขึ้นโดยเน้นการเรียนรู้คำศัพท์พื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาและการเขียนตัวอักษรจีน (กรมวิชาการ, 2556) องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนภาษาจีน คือ การเรียนรู้คำศัพท์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ได้รับฟังและสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ดังที่ พรสวรรค์ สีป้อ (2550) กล่าวว่า การเรียนรู้คำศัพท์ในการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเพราะคำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทุกทักษะของการเรียนภาษา คำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้และเพิ่มพูนอยู่เสมอ ดังนั้น การพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน

ในด้านเกณฑ์การวัดความรู้ภาษาจีน โรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเองหรือใช้มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับความรู้ภาษาจีนของนักเรียน ทั้งนี้ยังพบว่าโรงเรียนบางส่วนได้ใช้เกณฑ์วัดระดับความรู้ภาษาจีน YCT และ HSK ซึ่งเป็นการวัดระดับสากลเป็นเกณฑ์วัดระดับความรู้ภาษาจีนของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วย ซึ่งการสอบวัดระดับภาษาจีน HSK หรือ Chinese

Proficiency Test เป็นการทดสอบความสามารถทางภาษาจีนตามมาตรฐานสากล สำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาแม่ เพื่อทำการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน ด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพ ซึ่งจะมีการจัดสอบวัดระดับภาษาจีนทั้งภายในและต่างประเทศเป็นประจำทุกปี หน่วยงานที่จัดสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีนเกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานส่งเสริมการสอนภาษาจีนนานาชาติ (Hanban) กับกระทรวงศึกษาธิการจีน (ศูนย์บริการการสอบภาษาจีนแห่งอาเซียนประเทศไทย, 2560)

จากประสบการณ์การสอนภาษาจีนของผู้วิจัย พบว่า อุปสรรคสำคัญในการสื่อสารของนักเรียนคือ ความรู้และคลังคำศัพท์ไม่เพียงพอ นักเรียนมักจะเรียนคำศัพท์แบบแปลและพยายามท่องจำ ซึ่งการเรียนแบบนี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำมาสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับการวิจัยของ Qian (1999) พบว่า ปริมาณคำศัพท์และความลึกซึ้งในความหมายคำศัพท์ของนักเรียนมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับความเข้าใจในการอ่าน การเรียนรู้คำศัพท์เป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาจีนให้ประสบความสำเร็จ หากขาดคลังคำศัพท์ที่เพียงพอก็จะไม่สามารถสื่อสารเป็นประโยคได้ ในขณะที่ โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งที่เน้นหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนได้กำหนดเกณฑ์ในรายวิชาภาษาจีนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรมีความรู้ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 แต่จากผลการสอบวัดระดับภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนแห่งนี้ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว พบปัญหาในด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาภาษาจีน อีกทั้งยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาจีนและผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานภาษาจีนที่แตกต่างกันอยู่มาก อีกทั้ง ครูผู้สอนขาดความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาภาษาจีน ยังยึดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจึงส่งผลให้ความสามารถทักษะทางภาษาจีนของนักเรียนไม่พัฒนาขึ้นไปในระดับสูง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning : BBL) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ที่ถือสมองเป็นฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การทำงานของสมอง 2) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเปิดกว้าง ให้เด็กเรียนรู้ได้ทุกเรื่อง เนื่องจากสมองเรียนรู้ตลอดเวลา ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือและแบบบูรณาการ (ประเสริฐ บุญเกิด, 2550) ในขณะเดียวกันการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ก็เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่มีรูปแบบและวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษา ซึ่งเทคนิคนี้มีเป้าหมายขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสอดคล้องกับสติปัญญาของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลายรูปแบบบนพื้นฐานแนวคิดของความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งยังใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาจีนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสติปัญญาของผู้เรียนและสามารถจดจำคำศัพท์ภาษาจีนเพื่อเตรียมพร้อม

สำหรับการสอบวัดระดับภาษาจีน HSK ระดับ 2 และในระดับที่สูงขึ้นต่อไป รวมไปถึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับครูผู้สอนภาษาจีนทั้งคนไทยและคนจีนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experiment Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้กับนักเรียนทั้งชั้นเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน และสัมภาษณ์กลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้ เป็นนักเรียนจำนวน 12 คน ซึ่งเป็นนักเรียนจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ 4 คน ซึ่งได้มาจากการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบผลของการสอบหลังเรียน จำนวน 12 คน กลุ่มๆ ละ 4 คน โดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน จำนวน 4 แผน แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที ใช้การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน รวมจำนวน 4 สัปดาห์
 - 2.2 แบบทดสอบวัดทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดถูก-ผิด จำนวน 35 ข้อ
 - 2.3 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกคำตอบ จำนวน 25 ข้อ
 - 2.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านการวัดและประเมินผล
3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
เครื่องมือวิจัยที่ 2.1-2.4 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภาษาจีน จำนวน 3 คน โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ที่

0.67-1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 2.2-2.3 ซึ่งเป็นแบบทดสอบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.67 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 – 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.92

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 และระยะที่ 2 คือ การสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่ม ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้ 1) ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) นำแบบทดสอบวัดทักษะการฟังและการอ่านไปทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เวลาประมาณ 50 นาที 3) ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ คาบเรียนละ 50 นาที 4) ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักเรียนจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 12 คน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่ม โดยเลือกนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนที่มีคะแนนสอบหลังเรียนสูง 4 คน คะแนนระดับปานกลาง 4 คน และคะแนนระดับต่ำ 4 คน 5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เปรียบเทียบทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและทั้งชั้น โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนทั้งชั้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนทั้งชั้น (N = 32)

ทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ก่อนเรียน	35	20.31	4.38	หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน
หลังเรียน	35	27.65	3.80	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 20.31 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.38) คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 27.65 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.80) โดยภาพรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งหมด 32 คน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนทั้งชั้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ของนักเรียนทั้งชั้น (N = 32)

ทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ก่อนเรียน	25	11.78	4.42	หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน
หลังเรียน	25	20.00	3.33	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 20.00 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.33) คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 11.78 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.42) โดยภาพรวมของคะแนนของนักเรียนทั้งหมด 32 คน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนที่เน้นหลักสูตรภาษาจีน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนจำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้ทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะการเรียนแบบจับคู่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้ คำศัพท์ใดที่ไม่แน่ใจสามารถสอบถาม และแลกเปลี่ยนความรู้กับคู่ของตนได้ นอกจากนี้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อนบางครั้งยังจำคำศัพท์ได้ไม่มาก จึงไม่กล้าถามครูผู้สอน การเรียนแบบจับคู่ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้สามารถปรึกษาเพื่อนที่จับคู่กัน และตอบคำถามครูผู้สอนได้อย่างมั่นใจ นักเรียนบางคนขาดความมั่นใจในการยกมือถามในข้อสงสัยเพื่อนที่จับคู่กันนั้นสามารถช่วยอธิบายทำให้เข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในการจัดการเรียนรู้ อธิบายได้ว่านักเรียนมีผลคะแนนในทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้พบได้จากการเพิ่มขึ้นของคะแนนการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 เป็นรายบุคคลในทางที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อภิปรายผลได้ว่าอาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้ผู้เรียนได้รับทักษะในการฟังคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ช่วยให้นักเรียนพัฒนาสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมที่ตนเองได้จากการเรียนภาษาจีนหลายปี ช่วยให้นักเรียนกระตุ้นให้สนใจในกิจกรรมด้านทักษะการฟัง หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการฟัง เช่น การเขียนตามคำบอก การฟังคำศัพท์แล้วตอบความหมาย ด้วยทักษะการฟังมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาต่างประเทศอย่างมาก สอดคล้องกับพรพิไล เลิศวิชา (2550) ที่กล่าวว่าการสอนภาษาระดับประถมศึกษาต้องเน้นกระบวนการฟังและกระบวนการอ่านก่อน ซึ่งนักเรียนกลุ่มเก่งที่มีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนอยู่ในระดับดีมาก ได้ช่วยเหลือเพื่อนที่จับคู่จากกลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อน ทำให้นักเรียนกลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อนได้มีทักษะการฟังคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น และยังได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการจัดการเรียนสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

2. การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีผลคะแนนในทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้พบได้จากการเพิ่มขึ้นของคะแนนการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 เป็นรายบุคคลในทางที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อภิปรายผลได้ว่าอาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน โดยขั้นที่ 1 : อุ่นเครื่อง (ร่วมกับเพื่อนคู่คิด ขั้นที่ 1 Think) ครูทำกิจกรรมนำก่อนเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 : เรียนรู้ ครูนำเสนอคำศัพท์ วิธีการอ่าน และความหมาย ขั้นที่ 3 : ฝึก (ร่วมกับเพื่อนคู่คิด ขั้นที่ 2 Pair) นักเรียนจับคู่ลงมือทำกิจกรรมหรือใบงาน ขั้นที่ 4 : สรุป นักเรียนทบทวนหลังจากฝึกทำกิจกรรม และขั้นที่ 5 : นำไปใช้ (ร่วมกับเพื่อนคู่คิด ขั้นที่ 3 Share) นักเรียนนำเสนอชิ้นงานหรือกิจกรรมที่ทำ ซึ่งยังได้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในกิจกรรมด้านทักษะการอ่าน และส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lyman (1987 อ้างใน ชลธิชา ทับทวี, 2554) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นเทคนิคที่ช่วยให้นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออก ไม่มั่นใจในตนเองสามารถตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนได้โดยไม่ต้องรู้สึกเขินอายต่อหน้าเพื่อนทั้งชั้นเรียน

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่มของนักเรียนจำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า นักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พบว่า นักเรียนรู้สึกชอบและเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ดังที่ พรพิไล เลิศวิชา (2550) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของสมองนั้น ไม่ได้เริ่มต้นจากความว่างเปล่า เด็กมีความคิด ความรู้เดิมอยู่แล้วในเกือบจะทุกสิ่งที่เราสอน แต่ความรู้เดิมอาจมีอยู่แบบกระจัดกระจาย อาจมีน้อยหรือมาก รวมทั้งอาจมีผิดหรือถูก ซึ่งนักเรียนกลุ่มเก่งได้แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนแบบจับคู่กันสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตนโดยได้ใช้ความรู้เดิมที่ตนเองมีช่วยเหลือเพื่อน ส่วนนักเรียนกลุ่มปานกลาง

ชอบในการเรียนแบบเป็นคู่ อีกทั้งยังสนุกจากการทำกิจกรรมเล่นเกม ทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น สำหรับนักเรียนกลุ่มอ่อนรู้สึกชอบในการจัดการเรียนรู้วิธีนี้ เพราะรู้สึกมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้นจากความช่วยเหลือของเพื่อนที่จับคู่ด้วย ทำให้กล้าอ่านคำศัพท์หน้าชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจ กล้าออกเสียง แม้จะไม่ถูกต้องตามหลักการออกเสียงภาษาจีนก็ตาม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนใน HSK ระดับ 2 สามารถสรุปองค์ความรู้วิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 อุ่นเครื่อง (BBL) และขั้นที่ 1 Think (เพื่อนคู่คิด) ครูใช้กิจกรรมกระตุ้นสมองนักเรียนและใช้กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดประเด็นต่างๆ ในบทเรียน
2. ขั้นที่ 2 เรียนรู้ (BBL) ครูนำเสนอความรู้โดยให้นักเรียนใช้ความคิดของตนเอง
3. ขั้นที่ 3 ผูก (BBL) และขั้นที่ 2 Pair (เพื่อนคู่คิด) นักเรียนนำความรู้ที่เรียนรู้และผู้เรียนจับคู่ (เก่งและอ่อน) นำความรู้ที่ได้มาลงมือทำกิจกรรมต่างๆ
4. ขั้นที่ 4 สรุป (BBL) ผู้เรียนที่จับคู่เชื่อมโยงความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้และรู้ทำกิจกรรมต่างๆ นำมาสรุปหรืออภิปราย
5. ขั้นที่ 5 นำไปใช้ (BBL) และขั้นที่ 3 Share (เพื่อนคู่คิด) นักเรียนนำเสนอชิ้นงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ลงมือทำให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้รับฟังและวิเคราะห์หรือวิจารณ์ผลร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนในการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดให้ชัดเจนก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาจีนมากขึ้น

1.2 ครูผู้สอนควรวิเคราะห์ความยากง่ายของคำศัพท์ภาษาจีน แล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

1.3 ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา จะช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างเต็มที่

1.4 ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เกม การฝึกการฟังจากสถานการณ์จริง การแสดงบทบาทสมมติ ให้เหมาะสมกับความสามารถทางภาษาจีนของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดทำวิจัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านภาษาจีนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรจัดทำวิจัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการอ่านภาษาจีนใน HSK ระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.3 ควรนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านอื่นๆ เช่น การพูด และการเขียน

2.4 ควรมีการวิจัยต่อไปว่าเกมช่วยกลุ่มพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน กลุ่มใดมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ ขวี พันธุศรี. (2564). สมองกับการเรียนรู้ (Learning and the Brain). แหล่งที่มา <http://advisor.anamai.moph.go.th/tamra/child/brain01.htm>. สืบค้นเมื่อ 20 เม.ย. 2564.
- กรมวิชาการ. (2556). การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- เขียน อธิวิทย์ และคณะ. (2551). การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย: ระดับประถมและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา ทับทวี. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ บุญเกิด. (2550). สมองเรียนรู้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.
- พรพิไล เลิศวิชา. (2552). สอนภาษาไทยตามแนวคิด (Brain Based Learning). กรุงเทพมหานคร: อักษร.
- พรสวรรค์ สืบอ. (2550). สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วิทย์ มูลคา และอรทัย มูลคา. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ศูนย์บริการการสอบภาษาจีนแห่งอาเซียนประเทศไทย. (2560). การสอบวัดระดับภาษาจีน HSK. แหล่งที่มา <http://www.chinesetest.cn/gosign.do?id=1&lid=0#> สืบค้นเมื่อ 20 เม.ย. 2564.
- สถาบันวิทยาการการเรียนรู้. (2548). หลักสูตรการเรียนรู้แบบ Brain-Based Learning ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.

-
- สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2553). **ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาจีนในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ระดับประถมศึกษา: การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2546). **คู่มือปฏิบัติการเรียนการสอนยุคใหม่: การวิจัยเกี่ยวกับสมองแบบการเรียนรู้และมาตรฐานตัวบ่งชี้ความสามารถในการสอนของครู**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- อัศรภูมิ จารุภากร. (2551). **สมองเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้.
- Confucius Institute Headquarters (Hanban). (2015). **HSK Test Syllabus**. Beijing: People's Education.
- Qian. (1999). Assessing the Roles of Depth and Breadth of Vocabulary Knowledge in Reading Comprehension. **Canadian Modern Language Review**. 56 (2).

**แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง***
**GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF FACTORS AFFECTING MOTIVATION
OF TEACHERS UNDER THE OFFICE OF ANG THONG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA**

¹กมลฉัตร กลัดแก้ว Kamonchat Kludkaew,

²พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐริปญโญ Phrakhrusangkharak Chakkit Bhuripaño,

³ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: khunoil22@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง 2) เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 285 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยภาพรวมทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) หลักการ แนวคิด วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกันส่งผลต่อการปฏิบัติงานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถตอบสนองนโยบายการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เป็นการบริหารงานโดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครู โดยบูรณาการกับหลักสัจพจน์ 4 ให้มีความสุขและเกิดแรงผลักดันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, แรงจูงใจ, การปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study the factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area, 2) to study principles, concepts, and methods of enhancement and development of factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area, and 3) to propose guidelines for the development of factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area. Mixed methods research was used combines the methods of quantitative and qualitative research. The questionnaire was used as a quantitative data collection tool from a sample of 285 teachers. An interview questionnaire was used to collect qualitative data from five experts. Quantitative data were analyzed using basic statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Correlation. Qualitative data was analyzed by content analysis. Results found that: 1) the factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area in ten aspects was at a high level overall, 2) principles, concepts, and methods of enhancement and development of factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area is the success of work together resulting to work performance, relationship between teachers and administrators, and responsibility to administrative policy effectively, and 3) guidelines for the development of factors affecting motivation of teacher performance under the office of Ang Thong Primary Educational Service Area is administration by building relationships between administrators and teachers integrating with Sangahavatthu IV principles to be happy and driven to work more efficiently.

Keywords: Development, Motivation, Teacher Performance

บทนำ

จากวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีคิพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทำให้ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาต่างๆ ให้เป็นไปตามกรอบดังกล่าว การศึกษาไทยถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาคือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

เป้าหมายหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร บุคคลที่มีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนก็คือ ครูผู้สอน การที่ครูจะพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาตินโยบายการศึกษาและหลักสูตรได้นั้น สิ่งสำคัญคือครูต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดกำลังใจ มีความมุ่งมั่น พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ เพราะการทำงานอันจะเกิดผลดีได้นั้นต้องเริ่มจากผู้ปฏิบัติงานที่มีแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต้องการทำงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นส่วนเชื่อมและส่งต่อนโยบายการจัดการศึกษาจากรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ดำเนินการขับเคลื่อน นโยบายสู่การปฏิบัติ จากรายงานผลการจัดการศึกษา ประจำปี 2561 พบว่า ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงทำให้ครูขาดทักษะในการผลิตและใช้สื่อการสอนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ขาดทักษะการวัดและประเมินผลและทักษะทางการใช้ภาษาอังกฤษตลอดจนการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา เช่น นักการภารโรง ครูธุรการโรงเรียน จึงทำให้ครูทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร ครูขาดทักษะในการผลิตและใช้สื่อการสอนนับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยพัฒนาครูให้มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง, 2561)

แรงจูงใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ ความปรารถนา แรงกระตุ้น จุดมุ่งหมายและสถานการณ์เฉพาะอย่างที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แรงจูงใจจึงเป็นตัวที่คอยกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา และแรงจูงใจเป็นสิ่งเร้าเพื่อให้ได้ผลลัพธ์คือ ความพึงพอใจแรงจูงใจจึงเป็นสาเหตุสำหรับที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาในเชิงบวกสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Maslow ที่ให้แนวคิดว่ามนุษย์มีความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะเป็นสิ่งกระตุ้นจูงใจพฤติกรรมให้เกิดความต้องการ

เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว (สุรงค์ ไคว้ตระกูล, 2554) ดังนั้น แรงจูงใจจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างมากหรือกล่าวได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรจะส่งผลต่อความสำเร็จของงานและองค์กร ดังนั้น การศึกษาแรงจูงใจของบุคคลจึงมีคุณประโยชน์ที่ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตปัญญาชนอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานอย่างสมานฉันท์ (พนิดา จริสธิตถาวร, 2550)

จากการศึกษาของ Herzberg (1959) ปัจจัยในการปฏิบัติงานประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย แรงจูงใจถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติงานของครูให้มีความทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผู้บริหารจึงต้องมีความเข้าใจว่าลักษณะพฤติกรรมของครูมีผลต่อการปฏิบัติงานจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ โดยมีส่วนร่วมในการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงานและแสดงความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การความรู้สึกรับผิดชอบโดยการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลสำเร็จมีความตั้งใจทำงานด้วยความเสียสละและเต็มใจ ความรู้สึกประสบความสำเร็จโดยการที่สามารถสร้างผลงานที่เกิดประโยชน์ต่อองค์การ มีเป้าหมายในการทำงาน ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยโดยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ความรู้สึก ความพึงพอใจในการทำงาน โดยมีความกระตือรือร้นตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายและความสัมพันธ์ในหน่วยงาน โดยความร่วมมือช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่างๆ รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน (วิจิตร อวระกุล, 2538) เห็นได้ว่า การสร้างแรงจูงใจมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางการปรับปรุง พัฒนา และเสริมสร้างแรงจูงใจของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ปีการศึกษา 2563 จำนวน 144 โรงเรียน จำนวน 1,068 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง, 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 285 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหากรอบความคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง 3) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ จำนวน 5 ท่าน โดยหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) 5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach, Lee J, (1971) ซึ่งมีค่าความค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.806 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหากรอบความคิดของการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรแรงจูงใจโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะงานที่ทำ ด้านความรับผิดชอบ ด้านสภาพการทำงานในองค์กร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านคุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร และด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง	n = กลุ่มตัวอย่าง 285 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ความสำเร็จ	4.45	0.367	มาก	2
2. การยอมรับนับถือ	4.48	0.279	มาก	1
3. ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	3.85	0.602	มาก	10
4. ลักษณะงานที่ทำ	4.16	0.574	มาก	6
5. ความรับผิดชอบ	3.97	0.506	มาก	9
6. สภาพการทำงานในองค์กร	4.11	0.501	มาก	8
7. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.30	0.434	มาก	5
8. คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา	4.13	0.456	มาก	7
9. นโยบายและการบริหารขององค์กร	4.41	0.614	มาก	4
10. เงินเดือนหรือค่าจ้าง	4.43	0.620	มาก	3
ภาพรวม	4.23	0.240	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมพบว่าอยู่ระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24) รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จ ด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน

ร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ทำ ด้านคุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงานในองค์กร ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 10 ด้าน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้ ความสำเร็จ (Sum A) การยอมรับนับถือ (Sum B) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (Sum C) ลักษณะงานที่ทำ (Sum D) ความรับผิดชอบ (Sum E) สภาพการทำงานในองค์กร (Sum F) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Sum G) คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา (Sum H) นโยบายและการบริหารขององค์กร (Sum I) และเงินเดือนหรือค่าจ้าง (Sum J) สรุปผลดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

	Sum A	Sum B	Sum C	Sum D	Sum E	Sum F	Sum G	Sum H	Sum I	Sum J
Sum A	1.000	0.226**	0.410**	0.221**	0.073	0.015	0.011	-0.025	-0.054	-0.023
Sum B	0.226**	1.000	0.111	0.636**	0.142*	-0.040	-0.037	-0.096	-0.100	-0.075
Sum C	0.410**	0.111	1.000	0.408**	-0.042	0.021	-0.060	-0.015	0.060	0.051
Sum D	0.221**	0.636**	0.408**	1.000	0.031	-0.004	-0.008	-0.049	-0.085	-0.062
Sum E	0.073	0.142*	-0.042	0.031	1.000	0.364**	0.179**	0.241**	0.392**	0.413**
Sum F	0.015	-0.040	0.021	-0.004	0.364**	1.000	0.631**	0.077	0.003	0.052
Sum G	0.011	-0.037	-0.060	-0.008	0.179**	0.631**	1.000	0.411**	0.055	0.122*
Sum H	-0.025	-0.096	-0.015	-0.049	0.241**	0.077	0.411**	1.000	0.292**	0.336**
Sum I	-0.054	-0.100	0.060	-0.085	0.392**	0.003	0.055	0.292**	1.000	0.902**
Sum J	-0.023	-0.075	0.051	-0.062	0.413**	0.052	0.122*	0.336**	0.902**	1.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ปัจจัยทุกข้อนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 มีพิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.762 ยกเว้น ปัจจัยด้านคุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร และด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง สูงที่สุด คือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (Sum C) มีค่าเท่ากับ 0.410 รองลงมาคือด้านการยอมรับนับถือ (Sum B) มีค่าเท่ากับ 0.226 และด้านลักษณะงานที่ทำ (Sum D) มีค่าเท่ากับ 0.221 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง (Sum J) มีค่าเท่ากับ -0.023

2. หลักการ แนวคิด วิธีการเสริมสร้าง และพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2.1 การพัฒนาปัจจัยที่มีส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่เอื้ออำนวยต่อความพึงพอใจคือ ด้านความสำเร็จในการทำงานเป็นการสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือทำให้เกิดความพอใจและเกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน การมีโอกาสดำเนินงานในการปฏิบัติงานคือ การมีโอกาสดำเนินงานความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างพอเพียงและมีโอกาสดำเนินงานในสายงาน ด้านลักษณะงานที่ทำมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติ หากได้ทำงานตามความถนัดจะทำให้เกิดความพอใจในงาน ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าให้รับผิดชอบงานและมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ด้านสภาพการทำงานในองค์กร มีลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ได้รับความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน มีการประสานงานที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ก็จะเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คุณภาพการปกครองของผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารองค์กร มีการจัดการและการบริหารขององค์กร นโยบายการบริหารงานอย่างชัดเจนและเป็นระบบ การได้เงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนที่เป็นรายได้ประจำหรือรายได้ตอบแทนพิเศษ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารโดยใช้หลักการบริหารงานบุคคล คือ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การคัดเลือกบุคลากร ส่งเสริมบุคลากร การรักษาวินัย โดยสร้างความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สร้างบรรยากาศที่ดีทางกายภาพและจิตภาพทางกายภาพคือ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เช่น ห้องปฏิบัติการ ที่มีความสะอาด โปร่ง โล่ง มีแสงสว่างเพียงพอ ทางจิตภาพ คือ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีหลักสังเกต 4 ได้แก่ 1) ทาน ให้ปันสิ่งของ 2) ปิยวาจา พูดจาอ่อนหวาน 3) อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม 4) สมานัตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย สร้างความสัมพันธ์ในองค์กรโดยการกระตุ้นการสื่อสารที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร มีการสื่อสารภายในองค์กรที่ชัดเจนส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดการร่วมมือและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรโดยการให้สวัสดิการต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การรักษาพยาบาล ค่าขึ้นชม รางวัลต่างๆ เป็นต้น และผู้บริหารยึดหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา รักใคร่เอ็นดูผู้ใต้บังคับบัญชา 2) กรุณา ให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาตามความจำเป็น 3) มุทิตา พลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ไม่อิจฉาริษยา 4) อุเบกขา วางใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ ความล้มเหลว การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรโดยมีแผนพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น แผนพัฒนาการฝึกอบรม การบริการสุขภาพประจำปี เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ประกอบด้วย 1) การผลักดันครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน 2) ให้คำชมเชยและความไว้วางใจอยู่เสมอ 3) ส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามลำดับอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้มีการทุ่มเทกับรายวิชาที่สอน 5) ส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ส่งเสริม

ให้มีการพัฒนาสายงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง 7) สร้างความสัมพันธ์ในองค์กรโดยการกระตุ้นการสื่อสารที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร ทำงานโดยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 8) การสร้างความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตร สามารถให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาได้ 9) ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารโดยใช้หลักการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการกำหนดนโยบายสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง 10) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรโดยการให้สวัสดิการต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ระดับมาก ได้แก่ การยอมรับนับถือความสำเร็จ เงินเดือนหรือค่าจ้าง นโยบายและการบริหารขององค์กร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ลักษณะงานที่ทำ คุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา สภาพการทำงานในองค์กร ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองสูงที่สุด คือ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือการยอมรับนับถือและลักษณะงานที่ทำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจเป็นสิ่งที่กระตุ้นพฤติกรรมการทำงานของครู หรือสิ่งโน้มน้าวให้ครูแสดงพฤติกรรมการทำงานในเชิงบวก ครูเป็นอาชีพที่น่ายอมรับนับถือไว้วางใจต้องใช้ความชำนาญและความสามารถในการทำงานจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งความก้าวหน้าในอาชีพรางวัลค่าชมเชยทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สอดคล้องกับการวิจัยของชลิล ปาลเดชพงศ์ (2548) ที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในกลุ่มโรงเรียนเลิศหล้ามีระดับแรงจูงใจในการทำงานโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ แรงจูงใจอยู่ในระดับมากจำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับ สถานภาพหน่วยงาน ภาวะเงื่อนไขในการทำงาน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา และแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายและการบริหาร ความรู้สึกในหน้าที่การงาน ชีวิตส่วนตัว และเงินเดือนหรือค่าจ้าง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตติกาญจน์ คงชัย (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของอัญชลี สนพลาย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ประกอบด้วย การสนับสนุนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครู สร้างความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหาร ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ บริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงโดย เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร ทำงานโดยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมขวัญกำลังใจ ให้คำชมเชย จัดสวัสดิการอย่าง

เหมาะสม สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในองค์กรช่วยกันผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ การได้รับรางวัลหรือคำชมเชยเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ส่งให้มีแรงกระตุ้นในการพัฒนาตนเองเกิดความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการวิจัยของชลดา สมักรเกษตรการ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดบุคลากรปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ สนับสนุนให้ครูที่ปฏิบัติงานดีและมีผลงานดีเด่น ตลอดจนสนับสนุนให้ครูที่มีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานดีได้ติดต่อประสานงานและทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ชุมชน สังคม ตลอดจนองค์กรภาครัฐและเอกชน และสอดคล้องกับการวิจัยของธนพรธ อนุเวช (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเสริมแรงจูงใจด้านด้านเงินเดือนสวัสดิการและการให้รางวัล และปฏิบัติงานให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้การประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส สถานศึกษาควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานที่อุทิศตนให้กับทางราชการอย่างเต็มที่โดยเพิ่มเงินค่าตอบแทนตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายและผลสำเร็จของงานนั้นๆ ผู้บริหารควรให้คำชมเชยเมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จบรรลุผล มีของขวัญพิเศษในวันสำคัญต่างๆ การสร้างเสริมแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน การสร้างความเชื่อมั่นให้ครูว่าเป็นผู้มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การสร้างเสริมแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และสถานศึกษาจะต้องมีความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น FMS Model อธิบายดังนี้

F (Factor) ปัจจัย แนวทางการพัฒนาปัจจัย 10 ด้าน ที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจของครู ได้แก่ การผลักดันครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน ให้คำชมเชยและความไว้วางใจอยู่เสมอ ส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการทุ่มเทกับรายวิชาที่สอน ส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสายงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ในองค์กรโดยการกระตุ้นการสื่อสารที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร ทำงานโดยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสร้างความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหาร สามารถให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาได้ ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารโดยใช้หลักการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการกำหนดนโยบาย สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง และการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรโดยการให้สวัสดิการต่างๆ

M (Motivation) แรงจูงใจ จากแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จะช่วยส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน

S (Sangaha Vattu 4) สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่ผู้บริหารนำไปปรับใช้ในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ 1) ทาน ให้ปันสิ่งของโดยการให้รางวัล 2) ปิยวาจา พูดจาอ่อนหวาน โดยการให้คำ

ชมเชย 3) อัตรจรียา บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือ 4) สมานัตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น FMS Model ได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางทั้ง 10 ด้าน พบว่า

1.1 ด้านความสำเร็จ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงานได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง

1.2 ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ได้รับคำชมเชยความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บริหารควรมอบหมายงานสำคัญให้ทำ และควรกล่าวคำชมเชยเมื่อทำงานสำเร็จ

1.3 ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ติดตามและส่งขอการมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้โอกาสครูพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงกว่าเดิมตามความสามารถ

1.4 ด้านลักษณะงานที่ทำ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารมีหลักการพิจารณาในการใช้คนให้เหมาะสมกับงานควรมอบหมายงานใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถให้เกิดความมุ่งมั่นภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

1.5 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีความพร้อมปรับปรุง แก้ไขงานเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้คำแนะนำด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนเมื่อพบปัญหา

1.6 ด้านสภาพการทำงานในองค์กร พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ สภาพแวดล้อมในที่ทำงานเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครูให้เหมาะสม

1.7 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ สามารถเป็นที่พึ่งพาของเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมมอบหมายงานเป็นกลุ่มให้ทุกคนช่วยกันทำงานเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์

1.8 ด้านคุณภาพการควบคุมบังคับบัญชา พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารของท่านมีความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความเป็นกลาง มีความยุติธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด

1.9 ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ การวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารควรปรับปรุงกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง

1.10 ด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมสวัสดิการของบุคลากรในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานที่ทำงานอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของครูเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

เอกสารอ้างอิง

- ชลดา สมัครเกษตรการ. (2558). แนวทางส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชลิล ปาลเดชพงศ์. (2548). แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนเลิศหล้า. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐิติกาญจน์ คงชัย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 10(2). 351-364.
- ธนพรธ อนุเวช. (2564). แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 8(7). 185-198.
- พนิดา จริสฤติถาวร. (2550). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประภัสสรวินยา อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

-
- วิจิตร อวาระกุล. (2538). **บุคลิกภาพ เทคนิคและหลักการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. (2561). **รายงานประจำปี 2561**. อ่างทอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2554). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สนพลาย. (2564). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1**. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Herzberg, F. et al. (1959). **The Motivation to work**. New York: John Wiley and Sons.
- Maslow. (1970). **Motivation and personality**. 2nd ed. New York: Harper & Row Publisher.

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม*

THE PRIORITY NEEDS OF SCHOOLS UNDER BANGKOK SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREAS 1 BASED ON THE CONCEPT OF INNOVATION ECOSYSTEMS

¹วิพุธ บางขาม Viput Bangkham ²สุกัญญา แชมช้อย Sukanya Chaemchoy

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: bviput@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยบรรยาย (Descriptive) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 จำนวน 14 โรงเรียน จำนวน 285 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมในภาพรวม คือ 0.324 ($PNI_{modified} = 0.324$) โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียน 3 ด้านจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดพบว่า ด้านที่ 1 การวางแผน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.327$) รองลงมา คือ ด้านที่ 3 การประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.324$) และด้านที่ 2 การนำไปปฏิบัติ มีความจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.321$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารโรงเรียน, ระบบนิเวศนวัตกรรม

Abstract

The objectives of this research paper were 1) study the desirable current condition and circumstance of the secondary school administration under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 based on the Innovation Ecosystems concept 2) study the priority needs of secondary school administration under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 based on the Innovative Ecosystems concept, using descriptive analysis. The research population consists of the administrators, teachers, and educational personnel under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 Group 2 from 14 schools 285 persons in total. The analysis tool is a questionnaire. The analytic statistics consist of the average, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation parameters, and modified priority needs index ($PNI_{modified}$). The research result reveals that 1) the current condition of the administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 based on the Innovation Ecosystems concept is at a medium level The desired condition of the administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 based on the Innovation Ecosystems concept is at the highest level 2) The need of the administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 based on the Innovation Ecosystems concept overall is at 0.324 ($PNI_{modified} = 0.324$) in 3 aspects sorted by highest-lowest 1) the planning having the highest need ($PNI_{modified} = 0.327$) followed by 3) the assessment ($PNI_{modified} = 0.324$) and 2) the implementation ($PNI_{modified} = 0.321$).

Keywords: Priority Needs, School Administration, Innovation Ecosystems

บทนำ

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศด้านเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรืองกระบวนการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ โดยการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนาการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ความสำเร็จของการสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นอยู่กับการจัดการระบบนิเวศในองค์การ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการกำหนดลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอกตามโครงสร้างของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การจัดสรรทรัพยากรเหมาะสมกับบริบทขององค์การ (Adner and Kapoor, 2010)

ปัจจุบันดัชนีชี้วัดความสามารถการแข่งขันด้านนวัตกรรมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในปี ค.ศ. 2016 - 2017 โดยสถาบันจัดอันดับนานาชาติ พบว่า ในภาพรวมความสามารถการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในอันดับคงที่ค่อนข้างต่ำ โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ปรับตัวลดลง 1 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 48 จาก อันดับที่ 47 โดยตัววัดอันดับที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนสิทธิบัตรที่ยื่นขอภายในประเทศ (Patent Applications) ลดลง 13 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 52 จาก อันดับที่ 39 และจำนวนสิทธิบัตรต่อประชากร 100,000 คน (Number of Patents in Force) ลดลง 9 อันดับ โดยอยู่ในอันดับที่ 59 จาก อันดับที่

50 (จากทั้งหมด 63 ประเทศ) แม้ว่าปัจจัยย่อยด้านการลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่อันดับด้านนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรมยังดำเนินการไปได้ช้า (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ, 2561) ส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (พ.ศ. 2563 – 2565) เนื่องจากเห็นความสำคัญในประเด็น เรื่อง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “จัดการศึกษาวิถีใหม่ บนพื้นฐานความหลากหลาย สู่เป้าหมายความเป็นหนึ่ง” การศึกษาวิถีใหม่ หมายถึง การจัดการศึกษาแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม เทคนิค วิธีการต่างๆ มาใช้ในการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ มีเป้าประสงค์มุ่งเน้นผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกร มีสมรรถนะและทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เมื่อพิจารณาการบริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน แต่ภาพการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมยังไม่ชัดเจนเท่ากับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษา ดังนั้น ศาสตร์การบริหารโรงเรียนด้วยรูปแบบ PIE Model ประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล (Newby, T. J., Stepich, D. A., James. D., Rusell, J. D., 2000) เพื่อการบริหารระบบนิเวศนวัตกรรมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม ตามเป้าหมายของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เรื่อง การสร้างความเข้มแข็งระบบนวัตกรรม (Strong Innovation System) สร้างความเข้มแข็งระบบนวัตกรรมผ่านการเชื่อมโยงภาคเอกชน ภาครัฐ การศึกษา และสังคม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งเร่งพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรมเพื่อสร้างระบบนวัตกรรมที่เข้มแข็งจากพื้นฐานนวัตกรรม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2563) จำนวน 1,044 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2563) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) จากจำนวนครูทั้งหมด กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 และระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 285 คน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์พัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรม เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมารวบรวมเพื่อจัดทำเป็นข้อคำถาม 2) การสร้างแบบสอบถามโดยการกำหนดนิยามของตัวแปร และออกแบบข้อคำถามทั้ง 3 ตอน 3) การตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน 4) การปรับปรุงเครื่องมือ ด้วยการพิจารณาค่า IOC ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยพิจารณาข้อที่มีค่า $IOC > 0.50$ และในส่วนข้อคำถามที่มีค่า $IOC \leq 0.50$ ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) การนำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์โดยผ่านการนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และทำหนังสือเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Indem: PNI_{modified}) โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรม

สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.41$, $SD = 0.898$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.52$, $SD = 0.743$) (รายละเอียดในตารางที่ 1)

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรม ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ($M = 3.41$) ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำแผนไปปฏิบัติ ($M = 3.43$) โดยการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.48$) ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การประเมินผล ($M = 3.41$) โดยการประเมินผล ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.44$) และขอบข่ายการบริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวางแผน ($M = 3.40$) โดยการวางแผน ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.49$)

1. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัตรกรรม ในภาพรวม อยู่ระดับมากที่สุด ($M = 4.52$) ขอบข่ายการ

บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำแผนไปปฏิบัติ ($M = 4.53$) โดยการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.58$) ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาและมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การวางแผนและการประเมินผล ($M = 3.41$) โดยการวางแผน ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.55$) และการประเมินผล ด้านทุนการเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.56$)

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม ลำดับที่ 1 คือ การวางแผน ($PNI_{Modified} = 0.326$) โดยการวางแผน ด้านทุนการเงิน มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.351$) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.323$) โดยการประเมินผล ด้านทุนการเงิน มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.339$) และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การนำแผนไปปฏิบัติ ($PNI_{Modified} = 0.41$) โดยการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านทุนการเงินมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.333$) รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

การบริหาร โรงเรียน	ประเด็น	องค์ประกอบระบบนิเวศนวัตกรรม					เฉลี่ยรวม	แปลผล	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		1 บุคลากร	2 ทุน การเงิน	3 พื้นที่และ อุปกรณ์	4 เทคโนโลยี	5 ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง			
1. การ วางแผน	D	3.49	3.36	3.39	3.44	3.32	3.40	ปานกลาง	1
	I	4.55	4.54	4.50	4.47	4.48	4.51	มากที่สุด	
	$PNI_{modified}$	0.302	0.351	0.327	0.301	0.350	0.326		
2.การนำ แผนไป ปฏิบัติ	D	3.45	3.37	3.43	3.48	3.42	3.43	ปานกลาง	3
	I	4.54	4.50	4.52	4.58	4.51	4.53	มากที่สุด	
	$PNI_{modified}$	0.316	0.333	0.320	0.315	0.320	0.321		
3. การ ประเมินผล	D	3.41	3.41	3.41	3.44	3.39	3.41	ปานกลาง	2
	I	4.49	4.56	4.51	4.54	4.47	4.51	มากที่สุด	
	$PNI_{modified}$	0.319	0.339	0.325	0.317	0.317	0.323		
เฉลี่ยรวม	D	3.45	3.38	3.41	3.45	3.38	3.41	ปานกลาง	
	I	4.53	4.53	4.51	4.53	4.49	4.52	มากที่สุด	
	$PNI_{modified}$	0.313	0.340	0.323	0.313	0.328	0.326		

หมายเหตุ: D = Degree of Success (สภาพปัจจุบัน), I = Importance (สภาพที่พึงประสงค์)

$PNI_{modified}$ = Modified Priority Needs Indem (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์นวัตกรรม

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์นวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยการบริหารโรงเรียนสูงสุดเท่ากัน ดังนี้ ในภาพรวมของสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอบข่ายการบริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การนำแผนไปปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานแผนปฏิบัติการประจำปี ตามนโยบายภายใต้มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งระบุว่า โรงเรียนต้องวางแผน ดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผลโครงการ สร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่ครูผู้สอนในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ เป็นผู้แสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองและสร้างนวัตกรรมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของยูทรีนา พรหมณี (2558) กล่าวว่า การนำแผนไปปฏิบัติ คือ การดำเนินการตามนโยบายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการนำโครงการหรือกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผนไปดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยต้องกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบและวิธีการดำเนินการชัดเจน

ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดระบบนิเวศน์นวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นขอบข่ายองค์ประกอบระบบนิเวศน์นวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ความสำคัญการบริหารโรงเรียน ด้านเทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นช่องทางถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือดำเนินกิจกรรมและอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการให้บุคคลเข้าถึงองค์ความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์นวัตกรรม พบว่า ขอบข่ายระบบนิเวศน์นวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนการเงิน ซึ่งเป็นขอบข่ายระบบนิเวศน์นวัตกรรมที่สูงที่สุดของการบริหารโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด 1) การวางแผน 2) การประเมินผล และ 3) การนำแผนไปปฏิบัติ จากลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า ขอบข่ายระบบนิเวศน์นวัตกรรม ด้านทุนการเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทุนการเงินเป็นปัจจัยสำคัญของการวางแผน เพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่ตอบสนองนโยบายระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน ทุนการเงิน คือ การจัดซื้อ จัดจ้าง จัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในการบริหารโรงเรียนที่เอื้อให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) กล่าวว่า ทุนทางการเงิน คือ สินทรัพย์ที่สามารถใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ หรือใช้เงินทุนนี้เพื่อรักษาความปลอดภัยของทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจและจัดหาผลิตภัณฑ์และบริการ

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียน ลำดับที่ 1 คือ การวางแผน พบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญเรื่อง การวางแผน หลังจากที่โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ และการจัดหารายได้โดยโรงเรียนแล้ว โรงเรียนจะดำเนินการวางแผนการใช้ทุนการเงินเพื่อดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ของโดยการกำหนดเป้าหมาย กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้โครงการ/ กิจกรรมของโรงเรียนดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน และประสบความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์

บันโนะ สุนีย์ บันโนะ และวลัยพร ศิริภิรมย์ (2561) กล่าวว่า การวางแผนงานโรงเรียน ทำให้การกำหนดเป้าหมาย กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดผู้รับผิดชอบและมอบหมายงานมีความชัดเจน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารระบบนิเวศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนลำดับที่ 2 คือ การวัดประเมินผล พบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญการบริหารโรงเรียน ขอบข่ายการประเมินผล ด้านทุนการเงิน ในลำดับที่ 2 หลังจากวางแผนการดำเนินงานทุนการเงินของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนต้องกำกับติดตามการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ให้ตรงตามตัวชี้วัดงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรต้องใช้วัตถุประสงค์กับวัตถุประสงค์โครงการ/ กิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรหมจรรย์ (2550) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงาน การประเมินผลเป็นกระบวนการที่ชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/แผนงาน ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ/แผนงานหรือไม่ ทั้งการประเมินก่อนโครงการ ประเมินขณะกำลังดำเนินโครงการ และประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุด และสรุปยอดเงินที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อนำมาพิจารณาการดำเนินโครงการในปีการศึกษาต่อไป

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนลำดับที่ 3 คือ การนำแผนไปปฏิบัติ พบว่าการดำเนินการตามแผนของโรงเรียนแม้จะมีการวางแผน การประเมินที่ถี่เพียงใด หากไม่ลงมือปฏิบัติ โครงการต่างๆ ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการบริหารของโรงเรียนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานทุนการเงิน ตามจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับ ตามปัจจัยความสำเร็จ และตามตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPIs) โดยเฉพาะตัวชี้วัดระดับผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักของโครงการในการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของเอกชัย กี่สุขพันธุ์ (2554) กล่าวว่า การนำแผนสู่การปฏิบัติ โรงเรียนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรม มีการควบคุมงานในแต่ละกิจกรรม มีการประชุมสร้างความเข้าใจในการทำงาน มีการจัดสรรทรัพยากร มีการกำหนดรูปแบบความร่วมมือในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ

องค์ความรู้การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัฒนธรรมและนำมากำหนดสร้างองค์ความรู้การวิจัย คือ การบริหารโรงเรียนตามแนวคิดระบบนิเวศน์วัฒนธรรมอธิบายได้ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนด้วยรูปแบบ PIE Model ประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อการบริหารระบบนิเวศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน ได้แก่

1.1 การวางแผน (Plan) การกำหนดเป้าหมาย กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดผู้รับผิดชอบและมอบหมายงาน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารระบบนิเวศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน

1.2 การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) การกำหนดรูปแบบความร่วมมือการดำเนินงานตามเป้าหมายในการสร้างระบบนิเวศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน

1.3 การประเมินผล (Evaluation) การกำกับติดตามการจัดกิจกรรม การประเมินผลกิจกรรมตามตัวชี้วัด และการนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารระบบนิเวศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน

2. ระบบนิเวศน์วัฒนธรรม การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านบุคลากร ทุนการเงิน พื้นที่ และอุปกรณ์ เทคโนโลยี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม ได้แก่

2.1 บุคลากร (People) ครุมีความรู้ ความสามารถ ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา ส่งเสริมผู้เรียนสร้างนวัตกรรม

2.2 ทุนการเงิน (Fund) งบประมาณที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม

2.3 พื้นที่และอุปกรณ์ (Space and Fab) พื้นที่หรือห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนผู้เรียนให้สร้างนวัตกรรม

2.4 เทคโนโลยี (Technology) เทคโนโลยีให้เป็นเครื่องมือสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่ผลงานนวัตกรรม

2.5 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Partner) การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และชุมชน ในการใช้ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ การทำกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารโรงเรียนตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนทุนการเงินในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียนเกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม

1.2 ผู้บริหารควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานทุนการเงิน มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และตรงตามเป้าหมายของการบริหารโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลลำดับความต้องการจำเป็นไปศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรม

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- ยุทธนา พรหมมณี. (2563). การนำแผนสู่การปฏิบัติ. แหล่งที่มา www.pncc.ac.th/pncc/word/plan.doc. สืบค้นเมื่อ 9 ก.ย. 2563.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. กรุงเทพมหานคร: จตุพรดีไซน์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2563). **ข้อมูลสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. แหล่งที่มา <https://eservice.sesao1.go.th/info/maps/student>. สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ. (2561). **รายงานประจำปี 2561 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). **ระบบนิเวศนวัตกรรม**. แหล่งที่มา <https://mis.nia.or.th/nia>. สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2563.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ บันโนะ และวลัยพร ศิริภิรมย์. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนในการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนตามแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน. **วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา**. 1(1). 1-22.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2554). **การบริหารทักษะและการปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- Adner Kapoor. (2010). Value creation in innovation ecosystems: how the structure of technological interdependence affects firm performance in new technology generation. **Strategic Management Journal**. 31(3).
- Durst and Poutanen. (2 0 1 3). **Success factors of innovation ecosystems**. From <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/success-factors-of-innovation-ecosystems-a-literature-review>. Retrieved February 12, 2020.
- Newby, T. J., Stepich, D. A., James. D., Rusell, J. D. (2000). **Instruction technology for teaching learning**. From <http://www.forbes.com/sites/jacobmorgan/> 2015/08/12/innovation-ecosystem-future-of-work/. Retrieved February 12, 2020.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications.

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี*
GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING
SKILL IN THE 21ST CENTURY FOR PHRAPARIYATIDHAM WAT
PHRADHAMMAKAYA SCHOOL PATHUM THANI PROVINCE

¹พระไพศาลย์ พุทธิธโร (วงศ์แหวน) Phra Paiboon Buddhitharô (Wongvaen),

²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan, ³พระครูโสภาสนนทกิตติ Phrakru Opasnontakiti

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Wongboon2528@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสามเณร 136 รูป และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ โดยการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียน สื่อ การนิเทศ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยบูรณาการกับหลักหัวใจนักปราชญ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะด้านการพูด ด้านการเขียน ด้านการฟัง และด้านการอ่าน 3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาโดยรวมทั้ง 4 ด้าน นำมาบูรณาการกับหลักหัวใจนักปราชญ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการฟัง อ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, ทักษะการเรียนรู้, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study the condition of foreign language learning in the 21st century, 2) to study management methods in foreign language learning in the 21st century, and 3) to propose guidelines for learning management of foreign language learning skills in the 21st century for Phrapariyattidhamma School, Wat Phradhammakaya, Pathum Thani province. Mixed methods research was used combines the methods of quantitative and qualitative research. The questionnaire was used as a quantitative data collection tool from a sample of 136 novices. An interview questionnaire was used to collect qualitative data from five experts. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics consisted of mean and standard deviation whereas qualitative data was analyzed by content analysis. Results found that 1) the condition of foreign language learning in four aspects was at a high level overall. 2) The management methods in foreign language learning skills consists of teaching and learning to enhance learning skills, improving and developing teaching and learning processes, curriculum, learning processe, evaluation of learning, learning media, and supervision to provide learners with standard quality, integrated with the philosopher's heart in all 4 areas, namely speaking, writing, listening and reading skills. 3) Guidelines for management of foreign language learning skills in the 21st century for Phrapariyattidhamma School, Wat Phradhammakaya, Pathum Thani province is teaching and learning management to enhance learning skills with the overall development process in 4 aspects, integrated with philosopher's heart to provide learners with the ability to listen, read, critical thinking and write foreign languages more effectively.

Keywords: Teaching and Learning Management, Learning Skill, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อสารเทคโนโลยีและทรัพยากรต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้ และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต ในอดีตช่วงอายุของคนคนหนึ่งอาจมีเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงให้พบเห็นน้อยต่างจากในปัจจุบันที่ในช่วงอายุคนคนหนึ่งมีเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย วิถีชีวิต และการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีต มีความเปิดกว้างยอมรับและให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้ จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีพให้กับผู้คนนั่นเอง (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ได้แก่ สามารถค้นคว้าใฝ่หาความรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้และ

แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น 2) ทักษะการคิด ได้แก่ สามารถใช้เหตุผลและความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี เป็นต้น 3) ทักษะการทำงาน ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และแสดงภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงานและดูแลตนเองได้อดทนและขยันทำงานหนัก สร้างหุ้นส่วนธุรกิจ เป็นต้น 4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถรับรู้ เข้าใจการใช้และการจัดการสื่อสารสนเทศเปิดใจรับสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่ากัน สามารถบริหารจัดการเทคโนโลยี เรียนรู้เทคนิควิทยาการต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น 5) ทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ สามารถแสวงหาความรู้ นำตนเองในการเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นในความรู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นเป็นพลเมืองที่ดี รู้และเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม คิดถึงภาพรวมโลก มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรม มีความเป็นธรรม เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การศึกษาและการเรียนรู้ถือเป็นเรื่องที่ควรได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคม ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมและการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพพึ่งพาตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคม โดยรวมจัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริงและการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายเกิดขึ้นด้วยปณิธานอันแน่วแน่ของพระไชยบูลย์ ธมฺมชโย (หลวงพ่อดมฺมชโย) ที่จะสร้างวัดให้เป็นวัด สร้างพระให้เป็นพระ สร้างคนให้เป็นคนดี และด้วยเจตจำนงมั่นในการอุทิศชีวิตเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันจะน้อมนำพระธรรมไปสู่มวลมนุษยชาติ ดังนั้นนอกเหนือจากการเน้นในการเจริญสมาธิภาวนาวิชาธรรมกายแล้ว หลวงพ่อยังได้ตระหนักในคุณค่าของการศึกษา พระปริยัติธรรมเป็นอย่างยิ่งนับตั้งแต่ได้เริ่มเข้ามาอุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. 2512 เริ่มต้นจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดปากน้ำภาษีเจริญปีต่อมา มีการก่อสร้างศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมที่จังหวัดปทุมธานี คณะผู้บุกเบิกในการสร้างวัดก็ได้ทยอยอุปสมบทมาเป็นลำดับๆ อาทิ เช่น พระพิพัฒน์ ฐิตสุโท พระเผด็จ ทตฺตชีโว แต่ยังคงเดินทางไปเรียนกันที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2528 มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

เปิดรับสามเณรเข้ามาอยู่ในวัดพระธรรมกายเป็นครั้งแรก จำนวน 5 รูป และให้เรียนบาลีไวยากรณ์ควบคู่ไปด้วย นับเป็นจุดเริ่มต้นการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดพระธรรมกายอย่างจริงจัง เพื่อให้สามเณรทุกรูปเข้าใจภาษาวัฒนธรรมต่างๆ และเตรียมความพร้อมเพื่อไปเผยแผ่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปให้แก่ชาวโลกต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) นอกจากนี้ทางวัดพระธรรมกายได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนภาษาต่างประเทศจึงได้ส่งเสริมให้สามเณรนอกจากเรียนนักธรรมและบาลีแล้ว ยังให้ศึกษาภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน อีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้เยาวชนไทยที่บรรพชาเป็นสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาภาษาต่างประเทศเกิดทักษะในการสื่อสาร น้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่และทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 210 รูป
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน
 - 1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาการรอบความคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี 3) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ จำนวน 5 ท่าน โดยหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) 5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach, Lee J. (1971) ซึ่งมีค่าความค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.882 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี โดยใช้คำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษากำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนสภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการฟัง (Listening) ทักษะด้านการพูด (Speaking) ทักษะด้านการอ่าน (Reading) ทักษะด้านการเขียน (Writing) สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของสามเณรที่มีต่อสภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม

สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี	n = 136			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ทักษะด้านการฟัง (Listening)	3.65	0.82	มาก	3
2. ทักษะด้านการพูด (Speaking)	3.79	0.77	มาก	1
3. ทักษะด้านการอ่าน (Reading)	3.56	0.71	มาก	4
4. ทักษะด้านการเขียน (Writing)	3.66	0.72	มาก	2
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.66	0.66	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมพบว่าอยู่ระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66) รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะด้านการพูด รองลงมาคือ ทักษะด้านการเขียน ทักษะด้านการฟัง และทักษะด้านการอ่าน ตามลำดับ

2. วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

2.1 ด้านการฟัง (Listening) ภาษาต่างประเทศ ควรฝึกทักษะการฟังด้วยเทคนิคการฟังแบบธรรมชาติ คือ ฟังจากผู้สอนที่หลากหลายในโลก Online และเป็นคำที่ง่ายก่อนตามความสนใจของผู้เรียน

2.2 ด้านการพูด (Speaking) ภาษาต่างประเทศ ควรฝึกทักษะการพูดด้วยเทคนิค Copy ประโยคและเปลี่ยนคำศัพท์เป็นทักษะการเรียนรู้ที่เร็วที่สุด

2.3 ด้านการอ่าน (Reading) ภาษาต่างประเทศ ควรฝึกทักษะการอ่านโดยเริ่มจากการอ่านบทความ นิทานที่น่าสนใจ พยายามอ่านแบบมีเสียง ฟังจากซ้ำๆ และเริ่มอ่านเร็วขึ้น จับใจความจนสามารถอ่านได้คล่องแคล่ว

2.4 ด้านการเขียน (Writing) ภาษาต่างประเทศ ควรฝึกทักษะการเขียน คือให้เริ่มเขียนจากสิ่งที่มี โดย Copy ประโยคสำเร็จที่เขียนไว้ในหนังสือและฝึกซ้ำๆ จนกระทั่ง ฟัง + พูด = สื่อสารได้ อ่าน + เขียน = เขียนงานวิชาการได้

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

3.1 ทักษะด้านการฟัง (Listening) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้การฟังภาษาต่างประเทศโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานทางด้านการฟังวิชาการภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ด้านการฟัง จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการฟังภาษาต่างประเทศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 ทักษะด้านการพูด (Speaking) ผู้บริหารอธิบายงานวิชาการด้านการพูดภาษาต่างประเทศด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง กล่าวคำ “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดในงานวิชาการด้านการพูดภาษาต่างประเทศ อธิบายงานวิชาการด้านการพูดภาษาต่างประเทศด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานชวนฟัง ยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในผลงานทางวิชาการด้านการพูดภาษาต่างประเทศ

3.3 ทักษะด้านการอ่าน (Reading) ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้แหล่งการเรียนรู้การอ่านภาษาต่างประเทศทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการอ่านภาษาต่างประเทศวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีการประเมินตามความเป็นจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงานให้ครูได้ศึกษา อบรม สัมมนา พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการอ่านการทำวิจัยเชิงวิชาการภาษาต่างประเทศ จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ทักษะด้านการอ่านภาษาต่างประเทศ ประสพการณ์ และผลการเรียนจากโรงเรียนอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.4 ทักษะด้านการเขียน (Writing) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนภาษาต่างประเทศภายในโรงเรียน ติดตาม ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบกระบวนการนิเทศวิชาการด้านการเขียนภาษา ต่างประเทศและการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้บริหารนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการใช้หลักสูตรด้านการเขียนภาษาต่างประเทศให้เหมาะสม มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรด้านการเขียนภาษาต่างประเทศตามความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี พบว่าในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะด้านการพูด รองลงมาคือ ทักษะด้านการเขียน ทักษะด้านการฟัง และทักษะด้านการอ่าน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ มุ่งเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม หมั่นเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับการวิจัยของวาริณี ไกรศรี และคณะ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนได้เรียนและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมจากการจัดการเรียนการสอนแบบ 2W3P ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความจำเกี่ยวกับคำศัพท์ และสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ 2W3P และจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รายทักษะทั้ง 4 ทักษะ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยทักษะที่มีการพัฒนาสูงสุด คือ ทักษะการพูด และสอดคล้องกับการวิจัยของวาสนา สิงห์ทองลา (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ ชื่อนำเสนอเนื้อหา เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทบทวน ความรู้เดิม เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ฝึกอ่านประโยคที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสถานการณ์ต่างๆ โดยฟังจากครูและมีการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บัตรคำ บัตรภาพ แอปพลิเคชันเกมและใบความรู้ ขั้นฝึกทักษะ เป็นขั้นการฝึกทักษะการฟัง โดยการฟังจากครูและเทปบันทึกเสียงมีการฝึกการสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน โดยการฝึกร่วมกันทั้งชั้นเรียน ฝึกเป็นคู่และฝึกทีละคนโดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ชื่อนำไปใช้ เป็นขั้นที่ได้นำความรู้และทักษะการฟังที่ได้จากการฝึกฝนมาใช้ในการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น เล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติและการทำใบงาน ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริงส่งผลให้นักเรียนได้รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสนุกสนาน มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง 2) นักเรียนมีคะแนนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ เฉลี่ย 24.20 คิดเป็นร้อยละ 80.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการฟัง (Listening) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้การฟังโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานทางด้านการฟังวิชาการภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะการฟังเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน หากผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอและมีสื่อที่ทันสมัยจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถโต้ตอบกับสิ่งที่ฟังได้ สอดคล้องกับการวิจัยของพรทิพา ชีเดนท์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารอธิบายงานวิชาการด้านการพูด ภาษาต่างประเทศด้วยความจริงใจ มีวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานชวนฟัง เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดมีการกล่าวคำขอโทษ ยกย่อง และชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในผลงานทางวิชาการด้านการพูดภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทักษะการพูดเป็นการถ่ายทอดความคิดให้สื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งการให้กำลังใจ หรือชมเชยครูเป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเอง เพิ่มขึ้นและยังทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับในตัวครูด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของบัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านการอ่าน (Reading) ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา อบรม สัมมนา พัฒนาการเอง เกี่ยวกับการทำวิจัยเชิงวิชาการ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีการประเมินตามความเป็นจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาอบรม พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจอยู่เสมอ มีกิจกรรมเสริมสร้างการอ่านให้แก่ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการวิจัยของฐิตียา เขาวนชื่น (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านการเขียน (Writing) จัดนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนภาษาต่างประเทศภายในโรงเรียน จัดทำหลักสูตรให้เหมาะสม ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะการเขียนเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดออกมาเป็นอักษรที่จะต้องเรียบเรียงให้ถูกต้องตามโครงสร้างและไวยากรณ์ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ การจัดกิจกรรมเสริมทักษะการเขียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียบเรียงข้อความ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี สรุปลงองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี อธิบายดังนี้

การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ เป็นวิธีการการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ได้ผลตามเป้าหมาย โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ การจัดหาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตรมาใช้ การติดตามการประเมินการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผลประเมินผลการเรียน กำหนดระเบียบแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลประเมินผล การเรียนรู้โดยเน้นสภาพจริงการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. การนิเทศการศึกษา จัดระบบการติดตามสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูในด้านงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบกระบวนการนิเทศ การประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ทักษะด้านการฟัง พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารควรจัดนิเทศให้ครูในโรงเรียนโดยเน้นด้านการฟังภาษาต่างประเทศ

1.2 สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ทักษะด้านการพูด พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารชี้แจงนโยบายในงานวิชาการต่างๆ ด้านการพูดภาษาต่างประเทศแก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวย ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องบริหารงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตร มีความมุ่งมั่นปรารถนาดี เต็มใจที่จะช่วยเหลือบุคลากรอย่างเต็มความสามารถ

1.3 สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ทักษะด้านการอ่าน พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ทักษะด้านการอ่านภาษาต่างประเทศ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากโรงเรียนอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรปรับปรุงระบบการเทียบโอนให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.4 สภาพการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ทักษะด้านการเขียน พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายด้านการเขียนภาษาต่างประเทศ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนภาษาต่างประเทศภายในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมอื่นๆ เพื่อการพัฒนาเป็นองค์รวม

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมภาวะผู้นำและผู้เรียนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม

2.3 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). การศึกษาพระปริยัติธรรม. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ทักษะชีวิต รหัสศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ฐิตยา เชาวน์ชื่น. (2560). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากเอกสารจริง โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี. (2560). ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องนาฏยศัพท์ภาษาอังกฤษและภาษานาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ปนัดดา ประพันธ์กุล. (2561). การใช้การเรียนรู้ภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการฟังพูดภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พรทิพา ชีเดนท์รัมย์. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วาริณี ไกรศรี และคณะ. (2562). การศึกษาผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง Number โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชธานี.

วาสนา สิงห์ทองลา. (2555). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 35(3). 56-64.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). แหล่งที่มา <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaartteaarttea> สืบค้นเมื่อ 22 ก.ค. 2563.

-
- อนุชา แข่งขัน. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีการสอนแบบปกติในสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุไรวรรณ อินทยรัตน์. (2559). ผลของการสอนวิธีบทบาทสมมติ และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษา. รายงานการวิจัย. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต.
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of psychological testing*. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*

THE EFFECT OF ACTIVE LEARNING WITH PROJECT-BASED LEARNING ON
LEARNING ACHIEVEMENT AND PROBLEM SOLVING ABILITIES ON
DESIGN AND TECHNOLOGY FOR EIGHTH GRADE STUDENT

¹ศักรินทร์ ยอดมณีย์ Sakkarin Yodmanee, ²กิตติมา พันธุ์พุกษา Kittima Phanpruksa

³เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thammawattana

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Paysakkarin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การเรียนรู้แบบโครงงาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

This research article the purposes of this research were to compare learning achievement and problem solving abilities of eighth grade students before learning with active learning with project – based learning with after learning. The participants were eighth grade students on second semester of 2020 academic year at a school in Chon buri Province. They were selected by cluster random sampling. The research instruments were active learning with project - based learning lesson plans, learning achievement test and problem solving abilities test. The data were analyzed by Mean, Standard Deviation and Dependent sample t-test. The results were summarized as follows: 1) The learning achievement of students after learning with active learning with project - based learning were statistically significant higher than before learning at the .05 level 2) The problem solving abilities of students after learning with active learning with project - based learning were statistically significant higher than before learning at the .05 level.

Keywords: Active Learning, Project-Based Learning, Learning Achievement, Problem Solving Abilities

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคโนโลยี อันเป็นพื้นฐานของการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม สามารถสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐานประกอบไปด้วย ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขร่วมมือและแข่งขันในระดับสากลในบริบทของสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปทำให้ทราบถึงปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะเนื้อหาบางอย่างเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ครูสอนแบบบรรยายหรือการท่องจำหนังสือ ไม่มีสื่อการสอนทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจในการเรียน และไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างแท้จริง (นิภา จันทระอ้อ, 2555, หน้า 3) การคิดแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการคิดทั้งหลาย การคิดแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ ซึ่งจะต้องใช้การคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ตลอด ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาได้ดีจะสามารถเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง การคิดแก้ปัญหา จึงเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นในภาวะปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรหาวิธีการสอนแบบใหม่ที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและสนใจการเรียนมากขึ้นมาใช้ในการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะในการแก้ปัญหา สารที่ 4.1 การออกแบบและเทคโนโลยีเป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นสาระที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่อง กระบวนการเทคโนโลยีการออกแบบและสร้าง สิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน การจัดการเรียนรู้สาระที่ 4.1 การออกแบบและเทคโนโลยี ที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุหลายประการ เช่น ตัวครูผู้สอน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ ตัวนักเรียน และผู้ปกครอง เป็นต้น แต่องค์ประกอบที่สำคัญคือตัวครูผู้สอน อาจจะขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างถ่องแท้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการสอนแบบบรรยายให้นักเรียนจดและท่องจำแล้วนำมาสอบ ซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและยังไม่เข้าใจจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพัฒนาการสอนที่ทันสมัยและมีความหลากหลาย (นิภา จันทรละออ, 2555)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำลงไป และยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้ทักษะการคิดและทักษะด้านอื่นๆ สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้น ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องมี โอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียวจะต้องเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ การแสดง ความคิดเห็นและการแก้ปัญหา อีกทั้งผู้เรียนยังได้ใช้ทักษะการคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอีกด้วย ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเน้นวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยจะต้องวางแผนการสอนมาเป็นอย่างดี เพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชาวัตถุประสงค์การเรียนรู้และ ลักษณะของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา ” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ผู้เรียนต้องเรียนเอง ซึ่งผู้สอนจะต้องเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจ และสมองของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้มีความสุขกับการเรียนรู้และอยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นอีกวิธีของการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำ โครงงานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ การให้เด็กใช้ความคิดต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนจัดเป็นกระบวนการคิด จึงกล่าวได้ว่าการทำโครงงานเป็นการช่วยพัฒนาการคิดต่างๆ หรือการใช้วิธีการสอนโครงงานนั้นเป็นสิ่งที่ช่วย พัฒนาการคิด นักเรียนจะได้รับการพัฒนาการคิดมากขึ้นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้สอนฝึกให้นักเรียนทำโครงงาน ประเภทใดระดับใดยิ่งทำโครงงานระดับสูงยิ่งพัฒนาให้เด็กเป็นนักคิด การสอนด้วยโครงงานนั้นผู้ทำโครงงานจะ ได้ค้นพบความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ตัวเองไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, เพียวร์ ยินดีสุข และราชน มีศรี, 2551)

เนื่องจากพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้พบกับ ความสำเร็จ เพราะรูปแบบของการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลง มือทำปฏิบัติจริง โดยเกิดจากการที่นักเรียนต้องการหาคำตอบเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดความสงสัยในเรื่องใดเรื่อง

หนึ่ง และอยากรู้คำตอบให้ชัดเจนหรือลึกซึ้งมากกว่าเดิม โดยใช้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาหาความรู้ (กมลวรรณ มั่นสติ, 2550) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานจะเน้นการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่ต้องพบเจอในโลกภายนอก (พระมหาพงษ์เจริญ เชื้อตาโคตร, 2554) โดยการศึกษาค้นคว้าสืบค้นจากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามระดับความสามารถ มีการวางแผนพร้อมลงมือปฏิบัติ ตามแผนที่กำหนด

เพราะฉะนั้น จากการที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานมาใช้ในงานวิจัย ซึ่งมีหลักการและวิธีการสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ในลักษณะ โครงงานศึกษา ค้นคว้า ทดลองซึ่งเป็นโครงงานตามสาระการเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และเลือกหัวข้อที่สนใจศึกษาจากหน่วยที่เรียนมากำหนดเป็นหัวข้อโครงงานและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ลงมือปฏิบัติ และรู้จักหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถในการแก้ปัญหาให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group Pretest-posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้การจับสลาก

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสนใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นสร้างประสบการณ์ 3) ขั้นสรุปและสะท้อนความรู้และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ โดยนำการเรียนรู้แบบโครงงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกำหนดปัญหาหรือหัวข้อโครงงาน 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นดำเนินงาน 4) ขั้นสรุปผล และ 5) ขั้นนำเสนอ มาแทรกในขั้นสร้างประสบการณ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหา

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเนื้อหาการออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1) เทคโนโลยีกับชีวิต 2) กระบวนการเชิงวิศวกรรม 3) วัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี 4) การคิดเชิงออกแบบ 5) โครงการตามความสนใจ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ประกอบด้วย การทดสอบก่อนเรียน 2 ชั่วโมงโดยดำเนินการสอน 14 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียน 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ให้แก่ผู้เรียน

5.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

5.3 ดำเนินการสอนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยีจำนวน 5 แผน รวม 14 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง และเมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละหน่วยแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายหน่วย

5.4 เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้ง 5 แผนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียน จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการสอบมาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติ

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.1 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี จำนวน 5 แผนรวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง

6.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.2 – 0.8 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.23 – 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

6.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.27 – 0.66 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 – 0.52 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแต่ละบทเรียนจะมีแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

7.1 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อศึกษาพื้นฐานความรู้เดิม

7.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาการออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วย 5 เรื่อง ตามเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1) เทคโนโลยีกับชีวิต 2) กระบวนการเชิงวิศวกรรม 3) วัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี 4) การคิดเชิงออกแบบ 5) โครงการตามความสนใจ

7.3 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิม

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หาค่าความสอดคล้องในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี 2) หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson formula)

8.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน (Dependent sample t-test)

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้ การทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน (Dependent sample t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

9.2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้ การทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน (Dependent sample t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี

คะแนนได้จาก	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
แบบทดสอบหลังการเรียน (Post-test)	30	40	34.87	7.31	14.51*	.000
แบบทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test)	30	40	16.80	3.35		

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.80 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 34.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี

คะแนนได้จาก	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
แบบทดสอบหลังการเรียน (Post-test)	30	20	15.87	2.10	13.68*	.000
แบบทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test)	30	20	5.53	3.18		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 5.53 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 15.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองได้ นักเรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า ทบทวนและลงมือปฏิบัติตามได้จริง ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเรียนและการใช้งานได้มากขึ้น บทเรียนมีสีสันและรูปแบบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน บทเรียนมีลักษณะเหมือนเกม มีความ เร้าใจ สร้างสรรค์และสามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้เนื้อหาในแต่ละบทเรียนได้อย่างไม่น่าเบื่อ และรวบรวมเนื้อหาในบทเรียนไว้ครบถ้วนมีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสันเพื่อดึงดูดความสนใจทำให้นักเรียนเกิดความอยากเรียนรู้และสนุกไปกับบทเรียน (สุระ บรรจงจิตร, 2551) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนที่เน้นความมีส่วนร่วมและบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการของวิทยาศาสตร์การรู้คิด ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการทำงานของสมองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านความรู้คิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ ทำให้ได้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง และยังเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อนำมารวมกับการเรียนรู้แบบโครงงานทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน ผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ทำไมผู้เรียนจึงสนใจอยากเรียนเรื่องนี้ (แนวคิด/แรงจูงใจ) ผู้เรียนสนใจเกี่ยวกับอะไรบ้าง (กำหนดเนื้อหา) ผู้เรียนอยากเรียนรู้เรื่องนี้เพื่ออะไร (กำหนดจุดประสงค์) ผู้เรียนจะอย่างไรจึงจะเรียนรู้ได้ในเรื่องนี้ (กำหนดวิธีศึกษา/กิจกรรม) ผู้เรียนจะใช้เครื่องมืออะไรบ้างในการศึกษาครั้งนี้ (กำหนดสื่ออุปกรณ์) ผู้เรียนจะไปศึกษาที่ใดบ้าง (กำหนดแหล่งความรู้แหล่งข้อมูล) ผลที่ผู้เรียนคาดว่าจะได้รับคืออะไรบ้าง (สรุปความรู้/สมมติฐาน) ผู้เรียนจะอย่างไรจึงจะรู้ว่าผลงานของผู้เรียนดีหรือไม่ดีอย่างไรจะให้ใครเป็นผู้ประเมิน (กำหนดการวัดและ

ประเมินผล) ผู้เรียนจะเผยแพร่ผลงานให้ผู้อื่นรู้ได้อย่างไร (นำเสนอผลงาน และรายงาน) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ประกอบไปด้วย 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นสนใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียนโดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำทายความรู้ความสามารถและกระตุ้นความคิดเพื่อให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน หลังจากนั้นครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี หลักการหรือข้อสรุปต่างๆ เพื่อเป็นต้นทุนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. ขั้นสร้างประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างมวลประสบการณ์ ข้อมูล หรือความเห็น และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระในการค้นหาคำตอบ เพื่อเป็นการฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และ นักเรียนกับครูผู้สอน เป็นกระบวนการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลาย และทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือสำหรับนักเรียนที่ต้องการตรวจสอบความคิด แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นกำหนดปัญหาหรือหัวข้อโครงงาน หมายถึง ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่สนใจหรือต้องการจะศึกษา
- 2) ขั้นวางแผน หมายถึง การวางแผนที่จะทำโครงงาน เพื่อให้ดำเนินงานมีระบบและเป็นไปอย่างราบรื่น
- 3) ขั้นดำเนินงาน หมายถึง การดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนที่ได้วางไว้
- 4) ขั้นสรุปผล หมายถึง เมื่อผู้เรียนทำงานตามแผนและเก็บข้อมูลแล้วต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลที่ได้จากการศึกษาเขียนเป็นรายงานออกมา
- 5) ขั้นนำเสนอ หมายถึง การนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจถึงผลงานนั้น

3. ขั้นสรุปและสะท้อนความรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดที่ได้จากการศึกษา โดยนำเสนอผลที่ได้จากการลงมือทำในรูปแบบต่างๆ โดยมีเพื่อนและครูผู้สอนร่วมตรวจสอบทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดและซักถามข้อสงสัย จากนั้น ครูจะเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดในเรื่องดังกล่าวอีกหนึ่งรอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

4. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อขยายความรู้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับวารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู (2562) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ จุฑาภรณ์ หวังกุหลาบ และคณะ (2556) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนแบบโครงงานกับวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบโครงงานสูงกว่าการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการออกแบบและเทคโนโลยี พบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

โดยขั้นตอนของการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน ครอบคลุมอยู่ในแบบทดสอบ ได้แก่ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นเสนอวิธีแก้ปัญหา และขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับดวงพร อิ่มแสงจันทร์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ผู้เรียนจะได้คิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางวิธีแก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์ที่กำหนดว่าอะไร คือปัญหาในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นๆ แล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะได้ใช้ความคิดและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนำไปแก้ปัญหาที่เป็นกระบวนการ โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเลือกวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาได้

จากผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูง แสดงว่า ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้ดีและมีประสิทธิภาพกับเนื้อหาบทเรียนที่เป็นทฤษฎีหรือบทเรียนที่มีลักษณะเป็นความรู้ความจำ ซึ่งสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยีสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นผลการจัดกิจกรรมผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การจัดกิจกรรมผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ควรมีขั้นตอนอย่างน้อย 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. เราความสนใจ กระตุ้นหรือเราให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกับบทเรียนและเนื้อหาที่จะเรียน
2. แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาเนื้อหาที่ตนยังขาดความเข้าใจ ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์
3. ทบทวนความรู้เดิม ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
4. นำเสนอความรู้ใหม่ การนำเสนอด้วยข้อความรูปภาพ เสียง หรือแม้กระทั่ง วิดีทัศน์ ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การนำเสนอบทเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด
5. ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ ชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ใหม่ไปผสมผสานกับความรู้เก่าที่เคยได้เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น
6. กระตุ้นการตอบสนอง ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรง สามารถติดตามก้าวหน้า และสามารถให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนได้
8. ทดสอบความรู้ใหม่ ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีต่อเนื้อหาในบทเรียนนั้นๆ
9. สรุปและนำไปใช้ เป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายที่บทเรียนจะต้องสรุปมโนคติของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเอง หลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้ว แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาหรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

จากผลการวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงเนื่องจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้ดีและมีประสิทธิภาพกับเนื้อหาบทเรียนที่เป็นทฤษฎีหรือบทเรียนที่มีลักษณะเป็นความรู้ความจำ ซึ่งสรุปได้ว่าผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างดี ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้นักเรียนสนุกสนานไปกับการทำกิจกรรมจนลืมเวลาที่ครูให้ในการทำกิจกรรม

ดังนั้น ครูควรเน้นย้ำเรื่องเวลากับนักเรียน และควรศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานในช่วงแผนที่ 2 และแผนที่ 4 พบว่า นักเรียนแต่ละคนอาจประสบปัญหาในการเรียงลำดับกระบวนการออกแบบและวิธีคิดในการแก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์ได้ไม่ถูกต้องครูควรแสดงตัวอย่างการเรียงลำดับความคิดและเรียบเรียงสถานการณ์ว่าควรทำอะไรก่อนหลังให้นักเรียนได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจเพิ่มเติมอย่างละเอียด เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ในการทำแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่านักเรียนบางส่วนอาจจะไม่ยอมดำเนินการแก้ปัญหาสถานการณ์ที่กำหนดไว้หรือไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ครูควรอธิบายให้นักเรียนเห็นถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์แก้ไขสถานการณ์ไปที่ละขั้นตอนหาสาเหตุและวิธีแก้ไข ว่าสามารถช่วยลดโอกาสที่อาจจะเกิดความผิดพลาดในระหว่างการแก้ปัญหาได้ และช่วยให้เกิดความมั่นใจในคำตอบที่ได้ด้วยการตรวจสอบคำตอบ เป็นต้น

1.4 การหาค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยควรนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองนำข้อสอบไปบอกกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการให้เหตุผล เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระหว่างที่ได้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติทดลอง ได้ทำการสรุป อภิปรายผล และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียน แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการให้เหตุผล น่าจะมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจนำไปเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปได้

2.2 ควรมีการพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาคารออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ มั่นสติ. (2550). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฑาภรณ์ หวังกุหลาบ และคณะ. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนแบบโครงงานกับวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดวงพร อิมแสงจันทร์. (2554). การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภา จันทร์ละออ. (2555). การพัฒนาผลการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ที่นี้ประเทศไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบ 4 MAT .การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาพงษ์เจริญ เชื้อตาโคตร. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องความกตัญญูกตเวที วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราษฎร์เจริญ (สรกิจพิจารย์อุปถัมภ์). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, เพียว ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2556). การสอนคิดด้วยโครงงานการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 9(1). 135-145.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุระ บรรจงจิต. (2551). “Active Learning” ดาบสองคม. วารสารโรงเรียนนายเรือ. 8(1). 37-38.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์
เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการ
การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE EFFECTS PROBLEM-BASED LEARNING WITH JIGSAW TECHNIQUE
OF THAILAND GEOGRAPHY ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL
THINKING ABILITIES OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS

¹กนกรัตน์ ณะชัย Kanokrat Tanachai, ²ปริญญา ทองสอน Parinya Thongsorn,

³สมศิริ สิงห์ลพ Somsiri Singlop

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: modzkanok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 3) เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเมธีอิมมาคุเลตคอนแวนต์ จังหวัดชลบุรี จำนวน 49 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 4) แบบวัดเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-group pretest-posttest design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบ Dependent sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน, การเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา

Abstract

This research article is research about study about the effects problem-based learning with jigsaw technique of Thailand geography achievement and analytical thinking abilities of prathomsuksa 6 students. The purposes of this research were 1) to compare learning achievements 2) to compare analytical thinking abilities 3) to study student attitude toward social subject by learning problem-based learning with jigsaw technique of Thailand geography from Prathomsuksa 6 students. The sample consisted of 49 students in Prathomsuksa 6 of Mary Immaculate Convent School, Chonburi who studied, in the second semester of academic year 2020, they were selected of cluster random sampling. The research instruments were 1) plans by leaning problem-based learning with jigsaw technique 2) achievements test 3) analytical thinking abilities test in Thailand geography and 4) attitudes towards social subject. The design of this research was using one-group pretest-posttest design. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and t-test (dependent). The results of the research were the following findings. 1) The post-test mean scores of problem-based learning with jigsaw technique achievements were significantly higher than pre-test mean scores at the .05 level. 2) The post-test mean scores of problem-based learning with jigsaw technique analytical thinking abilities were significantly higher than pre-test mean scores at the .05 level. and 3) The attitude toward social subject learning problem-based learning with jigsaw technique were at higher level.

Keywords: Problem-Based Learning, Jigsaw Technique, Analytical Thinking Abilities, Attitudes Toward Social Subject

บทนำ

ระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันได้เริ่มให้ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิด เริ่มส่งเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) โดยหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการ การศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะการใช้ชีวิต รวมทั้งได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด ได้แก่ การคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552) นอกจากนี้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการคิด ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานหรือมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในไว้ในมาตรฐาน 4 ของการประกันคุณภาพสถานศึกษา โดยกำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549) จะเห็นได้ว่า ระบบการศึกษา

ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญการคิดทั้งสิ้น ดังนั้น คุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาที่ดีต้องมีการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งผู้เรียนทุกคนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาจะต้องเรียนรู้ ถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียน มีความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก นอกจากนี้ยังว่าด้วยเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความ เชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ภูมิศาสตร์เป็นสาระความรู้หนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของพื้นผิวโลก ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสังคมที่ปรากฏในดินแดนต่างๆ ของโลก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่ตั้ง สถานที่บนผิวโลก สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ภัยธรรมชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของมนุษย์ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิค และวิธีการสอนแบบใหม่เพื่อให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน (สุกัญญา อิ่มใจ, 2548)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมธีอิมมาคุเลตคอนแวนต์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะรายเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ เกิดจากเนื้อหาที่ค่อนข้างยากและซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย เนื่องจากไม่เข้าใจในเนื้อหาอย่างชัดเจน ทำให้บริบทในห้องเรียนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวทางหนึ่งในหลายๆ แนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการเรียนที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมมือกันทำงาน มีทักษะการทำงานกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน เมื่อมีการนำมาบูรณาการกับสื่อการสอนที่เหมาะสมก็ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning หรือ PBL) ก็เป็นอีกรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโลกความเป็นจริงเป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นและผลการวิจัยต่างๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งคิดว่าเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมและทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การคิดระดับสูง อีกทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมธีอมมาคุเลตคอนแวนต์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 199 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเมธีอมมาคุเลตคอนแวนต์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน จำนวน 49 คน โดยสุ่มนักเรียนมา 1 ห้องเรียน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าความเหมาะสมอยู่ที่ 4.74 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ พบว่ามีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 -1.00 นำไปทดสอบใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 29 คน ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและได้เรียนเนื้อเรื่อง ภูมิศาสตร์ไทยแล้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.31-0.69 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.47 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เพื่อวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ทั้งหมด 3 ด้าน คือ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ จำนวน 20 ข้อ พบว่ามีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 -1.00 นำไปทดสอบใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 29 คน ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและได้เรียนเนื้อเรื่อง ภูมิศาสตร์ไทยแล้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.48-0.76 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.67 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 4) แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อวิชาสังคมศึกษา จำนวน 20 ข้อ พบว่ามีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 -1.00 นำไปทดสอบใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและได้เรียนเนื้อเรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย

แล้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าระหว่าง 0.31-79 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

5. การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยได้อธิบาย ชี้แจง ทำความเข้าใจและข้อตกลงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องการเรียน เวลาเรียน และวิธีการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre – Test) โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา บันทึกผลการสอบของนักเรียนแต่ละคนไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ผล 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 49 คน ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง ด้วยตนเอง 4) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post – test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับเดิม) แล้วบันทึกผลการสอบได้เป็นคะแนนหลังเรียนสำหรับการวิเคราะห์ผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบค่าที (Dependent sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	49	30	10.43	2.52	48	32.36*	.000
หลังเรียน	49	30	22.61	2.64			

*p < .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 10.43 คะแนน และค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 22.61 คะแนน จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลังเรียนด้วยคะแนนที่ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=32.36, p=.000$) แสดงว่า

คะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

2. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	49	20	7.37	1.73	48	29.70*	.000
หลังเรียน	49	20	15.10	1.37			

*p < .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 7.37 คะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 15.10 คะแนน จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยคะแนนที่ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=29.70, p=.000$) แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์คะแนนเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์

ที่	เนื้อหาองค์ประกอบของเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา	$\bar{x}$	SD
1.	ด้านกิจกรรม	4.54	0.61
2.	ด้านเนื้อหา	4.65	0.50
3.	ด้านเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา	4.74	0.44
4.	ด้านการนำไปใช้	4.81	0.40

จากตารางที่ 3 พบว่า การศึกษาเนื้อหาองค์ประกอบของเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษารายด้านของแบบวัดเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เจตคติด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 คะแนน ซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความสนใจในด้านการนำไปใช้ของวิชาสังคมศึกษามากที่สุดและมีเจตคติอยู่ใน

ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 คะแนน ถือว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ถือว่า นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านกิจกรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ในการศึกษาคะแนนทางการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.43 คะแนน และคะแนนหลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.61 คะแนน จากคะแนนเฉลี่ยแสดงให้เห็นว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อนำคะแนนไปทดสอบ t-test ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นขั้นตอนตามรูปแบบของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังที่ อุดม รัตนอมพรโสภณ (2544) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน ผลที่ได้เกิดจากการทำงานทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการการแก้ปัญหาเป็นอย่างดีใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น เพื่อให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาและรู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีมและมีการเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับเพื่อนร่วมกลุ่มและผู้สอนอีกด้วย เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบกับการทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างกัน ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่ผู้สอนกำหนดให้จึงทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สรุปองค์ความรู้และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่คอยกระตุ้นส่งเสริมและแนะแนวทางสถานการณ์ปัญหาทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานแล้ว รูปแบบการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ยังเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เช่น มณีนารถ ผลประเสริฐ (2555) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชากระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ 1 โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคการสอนแบบจิ๊กซอว์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ และผู้เรียนมีความพึงพอใจในทุกๆ ด้านในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.37 คะแนน และคะแนนหลัง

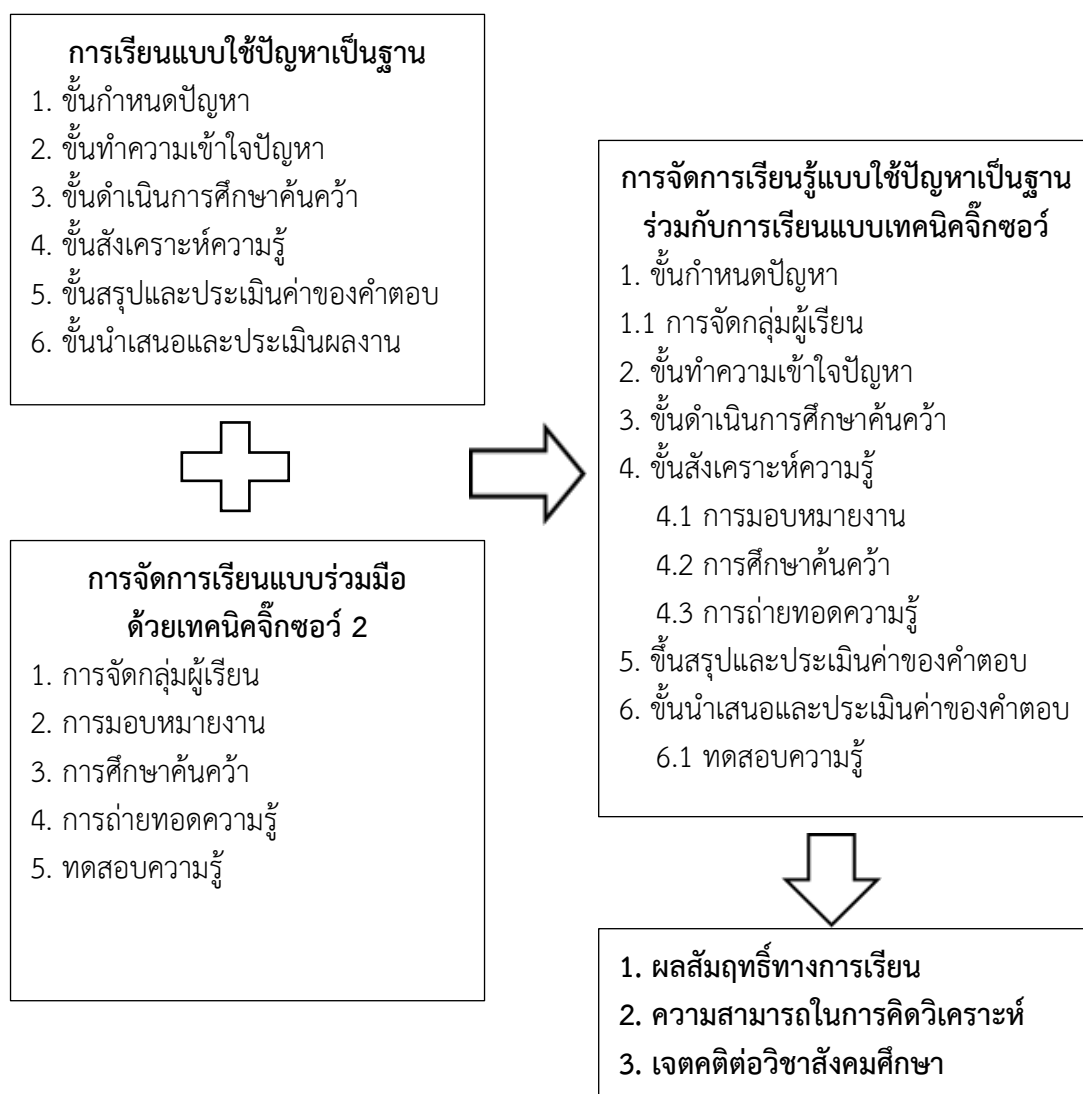
เรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.10 คะแนน จากคะแนนเฉลี่ยแสดงให้เห็นว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อนำคะแนนไปทดสอบ t-test ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เรียนได้รับการเรียนการสอนจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาและระบุปัญหา พร้อมทั้งวางแผนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความเข้าใจ สอดคล้องกับที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539) ได้กล่าวว่าการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้น เป็นการแยกแยะส่วนย่อยของสถานการณ์ต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายสำคัญอะไรจึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้มาประกอบการพิจารณาด้วย และข้อเสนอของกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองและผู้สอนมีส่วนร่วมช่วยในการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำและชี้แนะข้อบกพร่องของผู้เรียน ในขั้นตอนเหล่านั้นทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดในการสืบค้นข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีคุณภาพตรงกับการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่ระบุไว้ มีการอภิปรายและสรุปผลการเรียนรู้ เป็นผลทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของประกายมาศ ทองหมื่น (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมระหว่างเรียนเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ในการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัย พบว่า พฤติกรรมขณะเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีเป็นส่วนมากและทักษะการคิดวิเคราะห์ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ในการอ่าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เรียนได้รับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ปัญหาที่สร้างขึ้นเป็นปัญหาที่ผู้เรียนพบได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นและอยากแสวงหาความรู้เพื่อจะนำไปสู่ขั้นตอนการแก้ปัญหา ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นก็สนุกกับการทำกิจกรรมกลุ่มตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและมีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ มีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและลงข้อสรุปแล้วนำเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง ดังนั้นนักเรียนจึงมีเจตคติที่ดีต่อการแสดงออกและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดุลย์ คิตรีมย์ (2548) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบร่วมมือแบบ STAD กับการเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ไทย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์นั้นถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนต่อไปได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากปัญหา หรือสถานการณ์ที่สนใจ ผ่านทางกระบวนการการทำงานกลุ่ม การสืบค้น กระบวนการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ซึ่งตัวปัญหานั้นจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และลงมือทำในกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนอาจไม่คุ้นเคยกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้มาก่อน ครูจึงต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์ให้นักเรียนลงมือทำ ค้นหาคำตอบของปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเสนอแนะการเรียนรู้ให้นักเรียนเท่านั้น ซึ่งกิจกรรมนี้ได้พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดมากยิ่งขึ้น

1.2 แนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เน้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.3 แนวทางการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นควรจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิด การแก้ไขปัญหา ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ

1.4 การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการทำกิจกรรมเข้ามาในการจัดการเรียนการสอนทำให้มีความหลากหลาย เกิดความสนใจในการเรียนและทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ จำแนกเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีผลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเข้าใจน้อยกว่าด้านอื่นๆ ผู้วิจัยควรศึกษาว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดสภาพดังกล่าว

2.2 ผลจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ จำแนกเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีผลคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านการวิเคราะห์หลักการน้อยกว่าด้านอื่นๆ ผู้วิจัยควรศึกษาว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดสภาพดังกล่าว

2.3 ผลจากการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา พบว่า เจตคติด้านกิจกรรมและด้านเนื้อหาค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ครูควรที่จะพัฒนาด้านกิจกรรมและด้านเนื้อหาเพื่อสร้างเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประกายมาศ ทองหมื่น. (2554). **การใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ในการอ่าน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด**. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์.
- มณีนรัตน์ ผลประเสริฐ. (2555). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชากระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ 1 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (เทคนิคการสอนแบบ Jigsaw)**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มันตรา ธรรมบุศย์. (2545). **การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning)**. วารสารวิชาการ. 5(2). 11-17.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงใหญ่. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน (มิติใหม่)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). **แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549** ปะแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- สุกัญญา อิมใจ. (2548). **การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยกลุ่มแบบ STAD กับแบบ Jigsaw**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดุลสิทธิ์ คิธรรมย์. (2548). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบร่วมมือแบบ STAD กับการเรียนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุดม รัตนอัมพรโสภณ. (2544). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง*

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT MODEL OF USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY FOR LEARNING MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOLS IN ANGTHONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ชรินทร์ จิตตสุโก Charinrat Jittasupo

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

Angthong primary educational service area office, Thailand

Corresponding Author E-mail: Krucharinrat2516@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีกลุ่มตัวอย่างคือครู 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบ โดยครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มพระตำหนัก 36 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ระบบงานและกลไก (4) วิธีดำเนินงาน ตามรูปแบบ Perfrom Model และ (5) แนวการประเมิน และตรวจสอบรูปแบบพบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกข้อ 3) ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบฯ พบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

คำสำคัญ: รูปแบบ, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current situation and the need for personnel development in information and communication technology for learning management in the 21st century, 2) to create and validate the quality of the model. 3) to tryout and evaluate human resource development model of using information and communication technology for learning management in the 21st century of schools in Angthong Primary educational service area office. The research consisted of 3 steps, Step 1: to study the current situation and the need for personnel development in information and communication technology for learning management in the 21st century. The sample group was 313 teachers. The research instruments were questionnaire. The data were analyzed by statistical analysis of frequency, percentage, mean, standard deviation. Step 2: Create and validate the quality of the model by 12 experts. The research instruments were questionnaires and interview forms. The data were analyzed by descriptive statistics and content analysis, and Step 3: Tryout and evaluate the model by 36 teachers in Pratumnak group schools. The research instruments were assessment form. Data were analyzed by descriptive statistics. The results of the research were as follows: 1) the overall level of opinion towards the current situation and the need for personnel development in information and communication technology as overall is at the highest level. 2) The creation and validation of human resource development model of using information and communication technology for learning management in the 21st century of schools in Angthong primary educational service area office consists of 5 components: (1) Principle, (2) Objectives, (3) working systems and mechanisms, (4) operating methods according to the Perfrom Model, and (5) assessment guidelines and examined the model, found that it was correct, appropriate, feasible and the usefulness is at a very high level in every item. 3) The results of using and evaluating the model were found to be correct, appropriate, feasible, and usefulness at a high level in every item.

Keywords: Model, Information and Communication Technology, Learning Management in the 21st Century

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ถูกขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจร่างกายความรู้และทักษะความสามารถเพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ พัฒนาระบบการเรียนรู้การสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ค้นหาศักยภาพเด็กและพัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดสู่ความเป็นเลิศเชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบการศึกษา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการปฏิบัติจริงตั้งแต่ชั้นปฐมวัยให้ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่และผู้รู้ด้านภูมิปัญญาไทยมีส่วนร่วมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรา 52 ส่งเสริมระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง และในหมวด 9 มาตรา 65 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2550) กระทรวงศึกษาธิการเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาและประยุกต์ใช้กับผู้เรียนจึงกำหนดนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาโดยให้ผู้เรียน ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนได้ใช้ประโยชน์และเข้าถึงบริการเทคโนโลยีตามความเหมาะสม มีนโยบายและมาตรฐานการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา จัดให้มีระบบสารสนเทศข้อมูลข่าวสารและระบบป้องกันภัยทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการรวมทั้งประโยชน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น จัดให้ผู้สอนบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย (อรรถพร ป้อมดำ, 2558)

ในยุคศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการศึกษาทำให้การบริหารและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของความรู้และแหล่งความรู้ในสังคม จำเป็นต้องมีทักษะเพื่อการดำรงชีวิต 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงพยายามเปลี่ยนบทบาทผู้สอนจากผู้บรรยายมาเป็นการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้เป็น

เครื่องมือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเสนอแนะเครื่องมือ การเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียนเรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า การเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) (ทศนา แคมมณี, 2560)

การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (learning skills) ที่มุ่งเน้นความสามารถและทักษะที่จำเป็นซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับจากเดิมจากที่เน้นการเรียนรู้จากชุดความรู้ที่มีความชัดเจนสามารถพิสูจน์ได้เป็นการเรียนรู้อีกชุดหนึ่งคือความรู้ที่ไม่ชัดเจนอาจจะไม่แม่นยำและคลุมเครือเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ ต้องเปลี่ยนวิธีการของการศึกษาเปลี่ยนเป้าหมายจากให้ความรู้ไปสู่ให้ทักษะ เปลี่ยนจากครูเป็นหลักเป็นผู้เรียนเป็นหลัก (วิจารณ์ พานิช, 2556) หน้าที่ของครูต้องเปลี่ยนจากเน้นสอนหน้าชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวหรือสั่งสอนไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) และเกิดการต่อยอดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จากการลงมือปฏิบัติตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อนนักเรียน เน้นในการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้การพัฒนาคุณภาพครูซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ (วัจนรัตน์ ควรดี, 2558) ดังนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอนและต้องมีเทคนิควิธีให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ให้เป็นครูในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์การปฏิรูปการศึกษาในด้านการพัฒนาครูยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ปัจจุบันมีการบรรจุแต่งตั้งครูผู้ช่วยเป็นจำนวนมาก บางส่วนมีประสบการณ์สอนน้อยกว่า 2 ปี และขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน บางส่วนที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 2 ปี ขึ้นไป แต่ยังคงขาดความรู้ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการส่งเสริมทักษะผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขตพื้นที่การศึกษาอำเภอวังทอง จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขตพื้นที่การศึกษาอำเภอวังทอง

2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีแหล่งข้อมูลเป็นหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website มีเครื่องมือเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง จำนวน 313 คน มีเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ มีแหล่งข้อมูลเป็นหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website มีเครื่องมือเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง โดยนำผลจากขั้นตอนที่ 1 และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวทางในการยกร่างรูปแบบฯ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมการใช้ภาษาและนำเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. ตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง เพื่อประเมินความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 12 คน ได้จากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive sampling) เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

1. สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยจะนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มพระตำหนัก จำนวน 36 คน

2. ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มพระตำหนัก จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม และทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวม

การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	n = 313					
	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา	3.36	0.26	ปานกลาง	4.31	0.27	มาก
2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.38	0.27	ปานกลาง	4.23	0.36	มาก
3. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.43	0.27	ปานกลาง	3.59	0.37	มาก
รวม	3.39	0.15	ปานกลาง	4.54	0.20	มากที่สุด

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) วัตถุประสงค์ คือ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากรที่สร้างการเปลี่ยนแปลงและเห็นผลถึงคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ เป็นแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้และส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ 3) ระบบงานและกลไก คือ การดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นข้อกำหนดของสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขต่างๆ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ เน้นการทำงานร่วมกันทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) วิธีดำเนินงาน คือ ขั้นตอนหรือลำดับของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ Perfrom Model ประกอบด้วย P = Planning for Success Together, E = Empower Teachers, R = Rising Skills, F = Facilitator of learning, R = Refection for Leaning, O = Observational for Information, M = Mentroring for Development และ 5) แนวการประเมินรูปแบบคือ วิธีการวัดและประเมินผลที่จัดขึ้นชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบฯ

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยทดลองใช้กับครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มพระตำหนัก จำนวน 36 คน จากพบว่า ครูสามารถนำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนโดยการบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูมีความสามารถในการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ครูสามารถผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูผู้สอนควรเข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะจะเกิดประโยชน์มากที่สุด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อการสอนน้อย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น จัดทำแผนพัฒนาความรู้และทักษะของครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อ ซ่อมบำรุง อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีมากขึ้น ได้เทคนิคและวิธีการจากโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วจะนำไปเขียนลงในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความมั่นใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มขึ้น มีความรู้ความเข้าใจรับทราบวิธีการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกิดขึ้นพร้อมที่จะใช้ Google Site นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม

3.2 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มพระตำหนัก จำนวน 36 คน พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาอ่างทอง อุปกรณ์และงบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริม

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองมีการจัดการสนับสนุนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการวิจัยของสาอีดี แวดอเลาะ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้สอนระดับมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของณัทธิดา บุตรดีวงศ์ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของวรลักษณ์ คำหว่าง (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ประเด็นทักษะการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมมีแนวทางคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมควรสนับสนุนการสร้างสรรคและเผยแพร่ นวัตกรรมการสอน ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา ควรเน้นทักษะการคิดเพื่อสร้างรูปแบบ อบรม/สร้างเครื่องมือเน้นทักษะกระบวนการคิด ประเด็นทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี มีแนวทางคือ ด้านเทคโนโลยี ควรสัมมนา/อบรม/จัดกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายด้านสื่อ ควรจัดสรรงบประมาณ กำหนดแนวทางการพัฒนาฝึกฝนทักษะในการผลิตสื่อ ประเด็นทักษะชีวิตและอาชีพ มีแนวทางคือ ด้านการเป็นผู้สร้าง และผู้ผลิตควรตระหนักในบทบาทครู ฝึกฝนการพัฒนาตนเอง ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ควรสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อพัฒนาทักษะ และเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ พระครูสารกิจไพศาล (ณัฐวุฒิ ปิยปุโต) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะครู คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาต่อ 5) การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ 6) การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกอบรมกับสถานศึกษาและการประเมินรูปแบบการพัฒนา ทักษะของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบตามรูปแบบ Perfrom Model และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ สอดคล้องกับการวิจัยของธนา ฤๅศิริวรรณ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการชี้แนะ 4) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหาร ทักษะผู้ชี้แนะ ครูผู้รับการชี้แนะ และสภาพแวดล้อมด้าน ICT และตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เป็นเพราะรูปแบบการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการวิจัยที่สมบูรณ์ ถูกต้อง

3. การทดลองใช้รูปแบบและประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

3.1 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ครูนำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนโดยการบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูมีความสามารถในการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ครูผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำรูปแบบไปทดลองใช้ทำให้ครูมีความสามารถปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธนา ฤๅชวีวรรณ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบการชี้แนะครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทุกคน และสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การอบรมครูทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ครูมีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีความต้องการให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ครูมีการใช้ Google Site ในการจัดการเรียนการสอน

3.2 การประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเทวา คำปาเชื้อ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การประเมินกรอบแนวทางการประเมินสมรรถนะแบบต่อเนื่องโดยผู้เชี่ยวชาญสะท้อนให้เห็นว่ากรอบที่นำเสนอมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี สำหรับใช้เพื่อการวางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศรายบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง สรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น “Perfrom Model” อธิบายได้ดังนี้

P = Planning for Success Together การวางแผนเพื่อดำเนินการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ประสบความสำเร็จร่วมกัน

E = Empower Teachers การสร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้สอนเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

R = Rising Skills ทักษะการปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

F = Facilitator of learning การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

R = Refection for Learning การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

O = Observational for Information การสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

M = Mentoring for Development การให้คำปรึกษาเพื่อต่อยอดการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ

ครูสามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น ควรจัดอบรมพัฒนาเพิ่มทักษะครูในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา

1.2 สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ดังนั้น ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์เชื่อมโยงองค์ความรู้ในชั้นเรียน

1.3 สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ครูมีความสามารถในการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้สามารถนำโปรแกรมที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในด้านอื่นๆ ที่สำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนรู้

2.2 ควรนำรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านอื่นๆ มาใช้บูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความหลากหลายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์. (2563). การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ณัฏฐลิตา บุตรติวงศ์. (2561). ศึกษาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนแสนสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทวา คำปาเชื้อ. (2561). การประเมินสมรรถนะแบบต่อเนื่องในระหว่างวงจรชีวิตการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบออนไลน์เพื่อการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รายบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ธนา ฤทธิวรรณ. (2563). การพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระครูสารกิจไพศาล (ณัฐวุฒิ ปิยบุตโต). (2561). รูปแบบการพัฒนาทักษะของครูในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ คำหาวง. (2559). แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 6(1). 129-138.
- วัจนรัตน์ ควรดี. (2558). การปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. พัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 27(93). 12-20.
- วิจารณ์ พาณิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพับลิเคชั่น.
- สาอีดี แวดอลาะ. (2559). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้สอนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ.2563 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2550). หนึ่งปีแห่งการเร่งรัดพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรวรรณ ป้อมดำ. (2558). การจัดการสารสนเทศการสื่อสารและเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 5(3). 120-132.

การศึกษาพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูที่มีผลต่อเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร*

THE STUDY OF TEACHER IMMEDIACY BEHAVIORS AND ITS IMPACT ON
STUDENTS' ATTITUDE IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL) SECONDARY CLASS

¹พิชญอร ผลดี Pitchaya-on Phondee, ²สิทธิกร สุมาลี Sitthikorn Sumalee,

³อุดมลักษณ์ กูลศรีโรจน์ Udomluk Koolsriroj

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: opal.pholdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ของครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูในการเรียนภาษาอังกฤษของครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนและครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เขต 2 และสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,700 คน และ 330 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามออนไลน์สำหรับนักเรียน ซึ่งมีคำถาม 72 ข้อ และแบบสอบถามออนไลน์สำหรับครู ซึ่งมีคำถาม 42 ข้อ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพื้นฐาน การหาค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบที การทดสอบรายคู่ของเชฟเฟย์ และแอลเอสดี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมความใกล้ชิด ในขณะที่เจตคติของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานภาพที่แตกต่างกันของนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น ผลการเรียน ขนาดและสังกัดของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนแตกต่างกัน ในขณะที่ เพศ อายุ ผลการเรียน ขนาดและสังกัดของโรงเรียน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษให้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นแล้ว สถานภาพที่แตกต่างกันของครู ได้แก่ ขนาด และสังกัดของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นความคิดเห็นและเจตคติของนักเรียน พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน และบรรยากาศในชั้นเรียน ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงกัน

คำสำคัญ: การเรียนภาษาอังกฤษ, การเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ, ความใกล้ชิด, เจตคติ, พฤติกรรมความใกล้ชิดของครู

Abstract

This study aimed to compare the relation between teacher immediacy behaviors and students' attitude toward learning English. Study students' and English teachers' opinions toward teacher immediacy behaviors and also students' attitude toward learning English by classifying related factors. The samples were 1,700 students and 330 English teachers in schools under the Bangkok Metropolitan, the Office of Secondary Educational Service Area 1 and Area 2. Multi-stage Sampling was used. Research tools for this study were online questionnaires for the students with 72 items and for the teachers with 42 items. The data were analyzed by mean, standard deviation, percentage, frequency, Pearson's product moment correlation, one-way analysis of variance, T-test (Independent), Scheffe's test and LSD test. The results showed that students' opinion as well as English teachers' opinion toward teacher immediacy behaviors were at 'high' level. While only students' attitude toward learning English is at 'moderate' level. It is to say that there was significant positive correlation between teacher immediacy behaviors and students' attitude in learning English at a .05 significance level. Gender, age, and school size are factors that affected students' opinion toward teacher immediacy behaviors while gender, age, English grade point average, school size, and school cluster affected students' attitude toward learning English. Meanwhile, factors that affected teachers' opinion included gender, and school size.

Keywords: English Learning, EFL Context, Immediacy, Attitude, Teacher Immediacy Behaviors

บทนำ

ในการเรียนการสอนที่มีครูถือว่าการติดต่อสื่อสารกันอีกรูปแบบหนึ่ง ครูเปรียบเสมือนผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่ง (Sender) สาร (Information) ไปยังผู้รับ (Receiver) ซึ่งข้อมูลหรือสารที่ส่งผ่านกันก็คือเนื้อหาความรู้ (Knowledge) จึงสามารถเรียกได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการศึกษา (Educational Communication หรือบางทีก็ใช้ Instructional Communication) ต่อมานิยามของหน้าที่ของการสื่อสารทางการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงการส่งผ่านข้อมูลเท่านั้นอีกต่อไป แต่เป็นการนิยามครอบคลุมไปถึงธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้สัญลักษณ์ที่มีความผูกพันระหว่างกัน (Hawes, 1973) เพราะถือว่ามีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูผู้สอน นักเรียน และตัวเนื้อหาสาระ กล่าวคือ ครูคือผู้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารสัญลักษณ์ไปยังผู้รับซึ่งก็คือนักเรียนผ่านทางวิธีการสอนนั่นเอง การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตัวเอง (L1) นั้นย่อมมีความยากลำบากในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบริบทของการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) และ/หรือการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (ESL) การที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาโดยตรงจึงเป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียน อาจมาจากความวิตกกังวลของนักเรียนเอง การใช้อำนาจของครูในชั้นเรียน หรือบรรยากาศการเรียนในชั้นเรียนที่เคร่งเครียด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้เจตคติและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนลดลง (Kirova et al., 2012) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประสบการณ์ในการ

ทำงานเป็นครูสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษที่ต่ำ มีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีความรู้สึกหวาดกลัวต่อครูผู้สอน เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ไม่ดีจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาจนทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงมองว่า ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

นักวิจัยหลายท่านในวงการศึกษาริเริ่มหันมาให้ความสนใจกับเรื่องพฤติกรรมความใกล้ชิดของครู เพราะมีหลายงานวิจัยค้นพบว่าพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูเป็นเสมือนตัวแปรหนึ่งที่นอกจากสามารถช่วยเพิ่มผลการเรียนรู้ทางพุทธิพิสัยของนักเรียนได้แล้ว ยังมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจเชิงบวกในการเรียนรู้ของนักเรียน และยังช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และต่อตัวครูผู้สอนที่มีพฤติกรรมความใกล้ชิดอีกด้วย นักเรียนจะไม่เกิดพฤติกรรมต่อต้าน ส่งผลให้มีบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีตามมา (Richmond and Gorham and McCrosky, 1987; McLemore and Cunningham, 1994; Baker, 2010; LeFebvre and Allen, 2014; Rebecca, 2014) แนวคิดเรื่องความใกล้ชิดของครูเริ่มมีขึ้นเมื่อ Albert Mehrabian เป็นคนแรกที่เริ่มให้ความสนใจศึกษาและให้นิยามของคำว่า “ความใกล้ชิด (Immediacy) หมายถึงพฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่มีส่วนช่วยให้บุคคลมีความสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น เป็นการกระตุ้นความรู้สึกให้มีร่วมกันระหว่างสองบุคคล โดยหัวใจหลักของขอบข่ายแนวคิดของความใกล้ชิดคือการสื่อสารทางพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความสนิทสนมขึ้นและลดความห่างเหินทางจิตใจในการสื่อสารระหว่างผู้รับ-ส่งสาร พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนจำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนที่แสดงออกทางวาจา (Teacher Verbal Immediacy Behaviors) เช่น การเรียกชื่อ การใช้อารมณ์ขัน การกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนที่ไม่แสดงออกทางวาจา (Teacher Nonverbal Immediacy Behaviors) ได้แก่ การมีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม การสบตาผู้เรียน ท่าทางในขณะยืน การใช้ภาษากายที่ดูผ่อนคลาย เป็นต้น

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญมากต่อการเกิดการรับรู้ทางภาษาของผู้เรียน จากเดิมที่ครูคือผู้ให้ความรู้ก็เปลี่ยนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนมีสภาพจิตใจที่ดี และเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจ สนใจ ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน นำไปสู่พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนที่จะปฏิบัติต่อผู้เรียน แต่ถึงกระนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความใกล้ชิดของครูผู้สอนเป็นงานวิจัยกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นนักศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างไปจากผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา และในบริบทชั้นเรียนก็มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นจำนวนผู้เรียนต่อชั้นเรียน ความสมัครใจในการลงทะเบียนเรียน อีกทั้งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาในต่างประเทศ แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษาเรื่องนี้ในบริบทการเรียนการสอนของไทย ผู้วิจัยต้องการที่จะต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูกับเจตคติในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาภายใต้บริบทชั้นเรียนแบบการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) ของไทย โดยมีขอบเขตของการศึกษาที่มุ่งประเด็นไปที่ปัญหาด้านเจตคติที่มักพบในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนและการศึกษาพฤติกรรมของครูที่อาจจะส่งผลต่อเจตคติของนักเรียนในการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทของประเทศไทย และวัฒนธรรมไทย เพราะครูผู้สอนคือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนา

ศักยภาพได้และครูคือบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนที่สุดรองจากผู้ปกครอง พฤติกรรมการปฏิบัติตนของครูจึงอาจเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ของนักเรียนและครูระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูโดยจำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกันในโรงเรียนรัฐบาลระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน
6. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนในพฤติกรรมความใกล้ชิดของครู

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
3. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร
4. นักเรียนและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน แตกต่างกัน
5. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ แตกต่างกัน
6. ความคิดเห็นและเจตคติของนักเรียน พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน และบรรยากาศในชั้นเรียนมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 107,019 คน โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 120,827 คน และโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 109 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 39,017 คน รวมทั้งสิ้น 228 โรงเรียน มีจำนวน นักเรียนรวมทั้งสิ้น 266,863 คน 2) ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลใน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย ครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 700 คน ครูในโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 707 คน และครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน มีจำนวนครูรวมทั้งสิ้น 1,807 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียน รัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนตัวอย่างนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,700 คน 2) ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนตัวอย่างครูรวมทั้งสิ้น 330 คน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนและครูในโรงเรียนรัฐบาลระดับชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 1,700 คน และครู สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 330 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลาย ขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยเริ่มจากในขั้นแรกจะทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีสังกัดของโรงเรียนเป็นชั้นภูมิ ประกอบด้วย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และสังกัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นในแต่ละชั้นภูมิ ผู้วิจัยได้ ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณ และในขั้น สุดท้ายผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตาม สัดส่วนของประชากรที่ต้องการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีส่วนประกอบ ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพภาพ (สำหรับนักเรียนและครู) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรม ความใกล้ชิดของครูผู้สอน (สำหรับนักเรียนและครู) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติในการเรียน ภาษาอังกฤษ (สำหรับนักเรียน)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการ วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้สถิติต่างๆ ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน การหาค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของ ค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) การทดสอบรายคู่ของ เชฟเฟย์ (Scheffe's test) และแอลเอสดี (Least Significant Difference test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ของนักเรียนและครูระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนโดยภาพรวมและความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาของครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด การพบกันในชั้นเรียนระหว่างนักเรียนกับครูน้อยลง จึงส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูได้

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดโดยภาพรวม ความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทั้งทางวาจาและที่ไม่ใช่ทางวาจา อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์จากครูผู้สอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนกับนักเรียน ครูจึงให้ความสำคัญและมีพฤติกรรมความใกล้ชิดให้มากนั่นเอง

2. ผลการศึกษาเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน นักเรียนจึงไม่เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษและอีกสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษคือ การที่ครูแสดงบทบาทของตนออกมาผ่านการใช้อำนาจในชั้นเรียน อาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไม่ดีหรือเกิดความฝังใจต่อพฤติกรรมการใช้อำนาจในชั้นเรียนของครู เกิดเป็นเจตคติด้านลบในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rahimi and Karkami (2015)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยในด้านตัวผู้เรียนที่สามารถพยากรณ์ระดับความคิดเห็นที่ผู้เรียนมีต่อครูผู้สอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมรกตศรียาสน (2545) ที่พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูโดยจำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกันในโรงเรียนรัฐบาลระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษภาคเรียนล่าสุด ขนาดของโรงเรียน และสังกัดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะธรรมชาติของการเรียน

ภาษาอังกฤษต้องอาศัยความละเอียดอ่อนและความเข้าใจอารมณ์ทางภาษาซึ่งน่าจะมีมากในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (บรรเจิด พุฒารัตน์, สัมภาษณ์ 2564) ขนาดและสังกัดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ในขณะที่เพศ อายุ ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์ในการสอน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของครูไม่มีผลต่อความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญ

5. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ ผลการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษภาคเรียนล่าสุด ขนาดและสังกัดของโรงเรียนที่แตกต่างกันของนักเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อเจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากในวัยเรียนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความคิด ความรู้สึกของนักเรียนจึงส่งผลให้เจตคติในการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ ในขณะที่ระดับชั้นที่กำลังศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญ สืบเนื่องมาจากผลการวิจัยที่พบว่าระดับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับใกล้เคียงกันแม้ว่าระดับชั้นของนักเรียนแตกต่างกัน

6. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนในพฤติกรรมความใกล้ชิดของครู

จากผลการรวบรวมปัญหา อุปสรรค ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียน ครู และบรรยากาศในชั้นเรียนต่างส่งผลต่อกันและเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนนั้นเรียนไม่เข้าใจ ภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่เข้าใจยาก ต้องใช้การท่องจำด้วย จึงไม่สนใจหรือไม่มีความตั้งใจที่จะเรียน นักเรียนไม่มีความมั่นใจที่จะตอบเนื่องจากกลัวว่าตนจะตอบหรือพูดผิด นอกจากนั้นยังพบว่า นักเรียนจะตำหนิครูผู้สอนที่จัดการเรียนการสอนไม่สนุก ครูให้งานเยอะเกินไป หรือแม้แต่การที่ครูว่ากล่าวนักเรียนต่อหน้าเพื่อนนักเรียนในห้องเมื่อนักเรียนตอบผิดในส่วนสุดท้าย นักเรียนคิดว่านักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตจริง บรรยากาศและบริบทโดยรอบตัวของนักเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนจึงมีความต้องการให้ครูเพิ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดบรรยากาศที่สนุกสนานในชั้นเรียนเสริมไวยากรณ์และทักษะการพูดสนทนา ไม่ดุด่าหรือกดดันนักเรียนต่อหน้าเพื่อนนักเรียน สำหรับครูผู้สอน พบว่า ครูมีความเห็นว่าจากสถานการณ์โควิด 19 การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบออนไลน์จึงทำให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนลดลง นักเรียนมีความพร้อมในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่ไม่เท่ากันจึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการเข้าร่วมชั้นเรียนเท่าที่ควร นอกจากนี้พื้นฐานทางภาษาของนักเรียนที่แตกต่างกันก็มีส่วนทำให้นักเรียนเรียนไม่เข้าใจและไม่สนใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ครูจึงมีความต้องการให้นักเรียนปรับตัวให้มีความเท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ความสำคัญ สนใจ เอาใจใส่ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เพื่อจะได้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูที่มีผลต่อเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของทั้งนักเรียนและครูโดยภาพรวมต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนอยู่ในระดับ มาก ซึ่งมีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาของครูผู้สอนสูงกว่าระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาของครูผู้สอน หมายความว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษควรเพิ่มการแสดงออกของพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาให้มากขึ้นเพื่อให้ทั้งนักเรียนและครูเกิดระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูสูงขึ้น

2. ความคิดเห็นของนักเรียนและครูโดยภาพรวมต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาของครูผู้สอนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การพยายามบรรยายให้นักเรียนเห็นภาพ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การสนทนากับนักเรียนในประเด็นอื่นที่นักเรียนถามขึ้นมา (ที่ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังสอนอยู่หรืออยู่ในบทเรียน) เนื่องจากพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาของครูผู้สอนข้างต้นเป็นพฤติกรรมในเชิงบวก ดังนั้นหมายความว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษควรมีการพยายามบรรยายให้นักเรียนเห็นภาพต่อไป และควรเพิ่มพฤติกรรมการสนทนากับนักเรียนในประเด็นอื่นที่นักเรียนถามขึ้นมาที่ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังสอนอยู่หรืออยู่ในบทเรียนด้วย จะช่วยให้นักเรียนและครูเกิดระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาที่สูงขึ้น

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนและครูมีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาโดยภาพรวมสูงที่สุด คือ ไม่มีการมองสบตากับนักเรียนในชั้นเรียนเลย มองแต่กระดานหรือเอกสารการสอนเท่านั้น และข้อที่ระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการแตะหรือสัมผัสที่หัวไหล่/แขนของนักเรียนแบบเบาๆ ขณะกำลังสอน หมายความว่า ครูผู้สอนควรระมัดระวังในการแสดงพฤติกรรมนี้ขณะสอน เนื่องจากพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาในข้างต้นนั้นเป็นพฤติกรรมในเชิงลบ ดังนั้นครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการมองสบตากับนักเรียนในขณะที่สอนมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดที่ไม่ใช่ทางวาจาในเชิงบวกนั่นเอง ส่วนพฤติกรรมความใกล้ชิดที่มีการแตะหรือสัมผัสที่หัวไหล่/แขนของนักเรียนแบบเบาๆ เพื่อให้นักเรียนรับรู้ถึงความใส่ใจความใกล้ชิดที่ครูมอบให้ เป็นการช่วยเพิ่มระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนได้อย่างไรก็ตามการแตะหรือสัมผัสที่หัวไหล่/แขนของนักเรียนแบบเบาๆ ครูผู้สอนจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดแก่นักเรียน การจับหรือสัมผัสตัวนักเรียนไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามกับครูผู้สอน จะต้องแตะหรือสัมผัสที่อย่างเหมาะสม ไม่ควรแตะบริเวณอื่นนอกจากหัวไหล่หรือแขนหรือใช้การสัมผัสในลักษณะอื่น เช่น การลูบ การกอด เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมรวมทั้งน้ำหนักในการวางมือควรทำด้วยความพอประมาณและระยะเวลาในการแตะก็ไม่ควรจะทำในเวลาที่ยาวนานด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการแสดงถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ใจของครูผู้สอน

4. เจตคติของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน โดยเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนควรหาวิธีการเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มองว่าการเรียนภาษาอังกฤษนั้นเปล่าประโยชน์ให้เกิดเป็นความรู้สึกที่ดีและเกิดความชอบในการเรียนภาษาอังกฤษ และเปลี่ยนความรู้สึกของนักเรียนให้รู้สึกอยากให้อีกคาบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

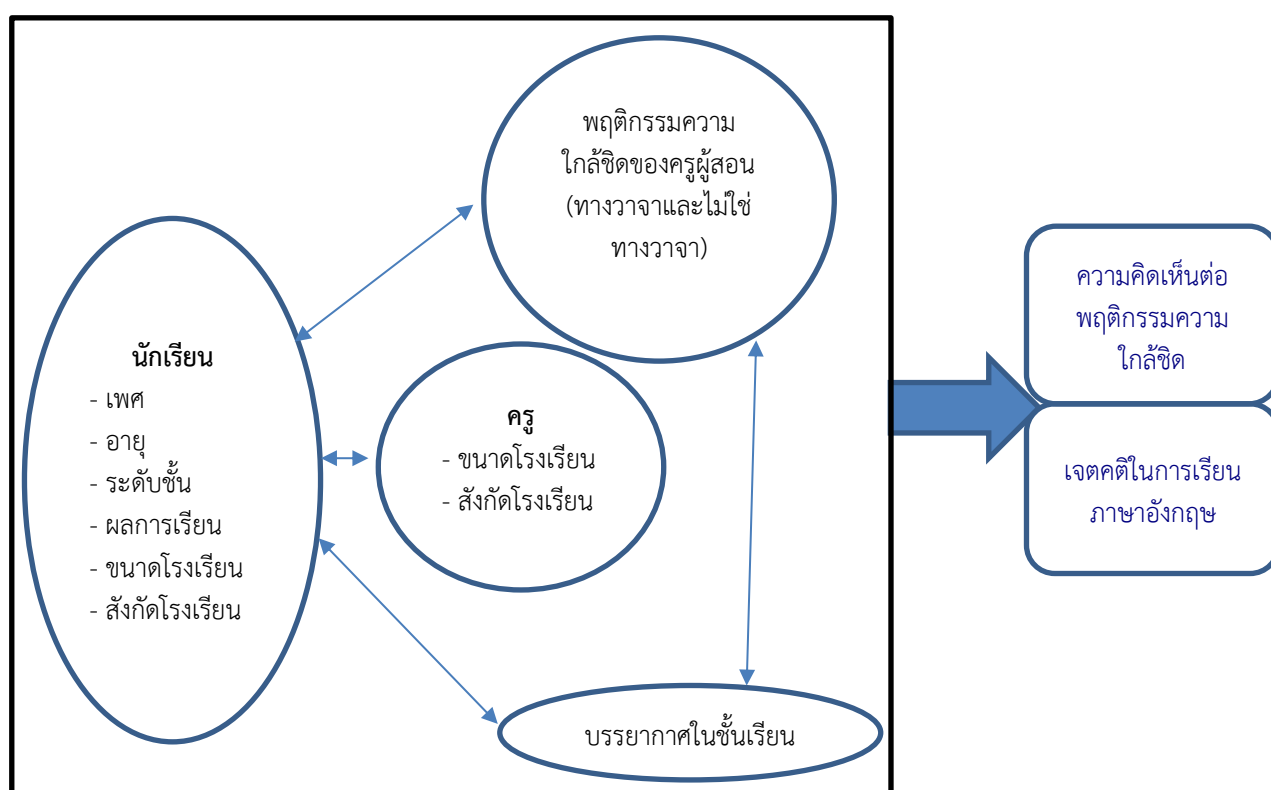
5. พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หมายความว่ายิ่งครูผู้สอนมีพฤติกรรมความใกล้ชิดทางวาจาและที่ไม่ใช่ทางวาจามากเท่าใด นักเรียนก็ย่อมมีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น

พฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษควรให้ความสำคัญและไม่ละเลยที่จะนำมาวางแผนสำหรับใช้ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในบริบทของประเทศไทยต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวการสร้างและพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนต่อผู้เรียน เพื่อเพิ่มระดับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน มี 3 ด้าน 1) ด้านปัจจัยที่มีผลต่อนักเรียน 2) ด้านปัจจัยที่มีผลต่อครู 3) ด้านพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ผู้วิจัยได้สรุปดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศควรคำนึงถึงซึ่งมีผลต่อระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนคือ เพศ อายุ ระดับชั้น ผลการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ ขนาดของโรงเรียนและสังกัดของโรงเรียน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ เพศ อายุ ผลการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ขนาดของโรงเรียนและสังกัดของโรงเรียน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ครูจึงควรเข้าใจถึงความแตกต่างเพื่อนำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง

2. สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อระดับความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนคือ ขนาดและสังกัดของโรงเรียนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเท่าเทียมในด้านการจัดสรรอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและพัฒนาอบรบบุคลากรทางการศึกษาให้เท่าทันยุคสมัยปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะจากนักเรียนเป็นสิ่งที่สะท้อนได้ว่าต้องการให้ครูมีพฤติกรรมความใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นทางวาจาและที่ไม่ใช่ทางวาจา ในขณะเดียวกันครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเองก็มีข้อเสนอแนะที่ต้องการให้นักเรียนมีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษที่มากขึ้นและมีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของตนเพิ่มขึ้น ดังนั้นทั้งนักเรียนและครูผู้สอนจึงควรร่วมมือกันสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้เกิดพฤติกรรมความใกล้ชิดเชิงบวก อันจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมความใกล้ชิดทั้งทางวาจาและไม่ใช่วาจาต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า นักเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูในระดับ มาก นักเรียนมีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ ปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูกับเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสัมพันธ์กันในทางบวก แสดงถึงความสำคัญของพฤติกรรมความใกล้ชิดของครู เมื่อครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษมีพฤติกรรมความใกล้ชิดทั้งทางวาจาและไม่ใช่วาจาต่อนักเรียนมากเท่าใด นักเรียนก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วย ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจึงควรมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมความใกล้ชิดและให้ความสำคัญอยู่เสมอ จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีสิ่งต่อไปนี้

1.1 ควรจัดให้มีการนิเทศติดตามเกี่ยวกับการสอดแทรกพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.2 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน ควรจะมีการอบรมเชิงปฏิบัติการและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้มีการแสดงออกถึงพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอน สร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับการประเมินด้านเจตคติของผู้เรียน

1.3 โรงเรียนควรจัดทำสื่อสำเร็จ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นแนวทางหรือตัวอย่างปฏิบัติแก่ครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีความเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกัน สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ควรจะได้มีการศึกษาในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตอื่นๆ จังหวัดอื่นๆ เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 เนื่องจากเกิดสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 จึงทำให้การเก็บข้อมูลวิจัยเป็นไปอย่างยากลำบาก การเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์จึงมีความสะดวกมากกว่ารูปแบบการส่งเป็นเอกสารในการ

ขอเก็บข้อมูลวิจัย แต่ทว่าการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์มักไม่ค่อยได้รับความร่วมมือในการตอบกลับแบบสำรวจเท่าที่ควร จึงควรศึกษาและวิจัยเป็นรายกลุ่มที่เล็กและเจาะจงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสร้างและพัฒนาให้มีการแสดงออกถึงพฤติกรรมความใกล้ชิดของครูผู้สอนแก่นักเรียนในบริบทการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บรรเจิด พงษ์รัตน์. (2564). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาอังกฤษจากประสบการณ์ในการทำอาชีพครู**. (พิชญอร ผลดี, ผู้สัมภาษณ์). (20 ส.ค. 2564).
- มรกต ศรียาสิน. (2545). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- Baker M. (2010). Understanding Motivation: A Review of Relevant Literature. **Carleton Papers in Applied Language Studies**. 21(22). 71-116.
- Hawes, L. C. (1973). Elements of a model for communication processes. **Quarterly Journal of Speech**. 59(1). 11-21.
- Kirova et al. (2012). Investigation of Motivation and Anxiety in Macedonia While Learning English as a Second/Foreign Language. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**. 46. 3477-3481.
- LeFebvre, L. and Allen, M. (2014). Teacher immediacy and student learning: An examination of lecture/laboratory and self-contained course sections. **Journal of the Scholarship of Teaching and Learning**. 14(2). 29-45.
- McLemore, M. and Cunningham, J. (1994). **Teacher Immediacy Behavior: Student Learning Outcomes and Evaluation**. Second Annual College of Continuing Education Faculty Symposium on Teaching Effectiveness.
- Mehrabian, A. (1969). Some referents and measures of nonverbal behavior. **Behavioral Research Methods and Instrumentation**. 1. 213-217.
- Mullane, R. Rebecca. (2014). **Student's Perception of Teacher Immediacy Behaviors on Student Success and Retention**. Doctor of Philosophy in Communication. Wisconsin: University of Wisconsin-Milwaukee.
- Rahimi, M. and F. H. Karkami. (2015). The role of teachers' classroom discipline in their teaching effectiveness and students' language learning motivation and achievement: A path method. **Iranian Journal of Language Teaching Research**. 3(1). 57-82.
- Richmond, V. P., Gorham, J. S., & McCroskey, C. (1987). **The relationship between selected immediacy behaviors and cognitive learning**. M. L. McLaughlin (Ed.). Newbury Park, CA: SAGE.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN SCIENCE SUBJECT USING 4
MAT LEARNING MANAGEMENT FOR GRADE 8 STUDENTS

¹นฤกร แจ้งอรุณ Naruekorn Jangarun ²เตชาเมธ เพียรชนะ Techameth Pianchana

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Naruekorn.j62@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวน 40 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบสถิติ t (t – test for dependent sample) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชาวิทยาศาสตร์, การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

Abstract

This research article has the objectives to compare learning achievement of the students before and after using 4 MAT learning management; and to study the satisfaction of the students taught by 4 MAT learning management. The sample selected was 40 grade eight students from a classroom, collected using Cluster Random Sampling. The research instruments used consisted of a lesson plan using 4 MAT; a learning achievement test; and a questionnaire on the student satisfaction towards the learning management. The data were analyzed using data analysis for the purpose of the research. According to the first objective, t-test for dependent samples was used while mean and standard deviation were used for finding the results of the second objective. The results revealed that the learning achievement of the grade eight students after learning through 4 MAT learning management was higher than the learning achievement prior to learning through 4 MAT with statistical significance at the .05 level. Besides, the results showed that the grade eight students were satisfied with learning through 4 MAT learning management at the highest level with an average of 4.61 and standard deviation of 0.03.

Keywords: Learning Achievement, Science, 4 MAT Learning Management

บทนำ

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนมากขึ้นโดยจะเห็นได้จากการที่คนเรารู้จักใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหาในการทำงานและการดำเนินชีวิต มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการศึกษาก็จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัสหรือ COVID-19 ครูยังต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ดังกล่าวโดยต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ต่างไปจากเดิมโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเป็นการสอนผ่านระบบออนไลน์ การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการและมีจิตวิทยาศาสตร์อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในด้านต่างๆต่อไป

หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ทั้งความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยวิธีการสังเกต การสำรวจ ตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน โดยการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ คิดแบบเหตุผลเชิงนามธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาหรือสรุปผลอย่างเป็นระบบ (ศศิธร เวียงวะลัย, 2556) จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.91

คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับรายวิชาอื่นๆ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การสอนตามแนวการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือ Constructivism เป็นรูปแบบวิธีสอนที่ได้รับ การยอมรับเป็นอย่างมากในปัจจุบันว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้อุทยานศาสตร์ ดังที่ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2555) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มี กระบวนการเกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยเหตุผลจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับ ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับศศิธร เวียงวะลัย (2556) ที่กล่าวว่า ความรู้เกิดขึ้นสร้างขึ้นโดยผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปสร้างเป็น โครงสร้างของความรู้ภายในสมอง และยังสามารถเอาความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ถ้าหากเราเชื่อว่าความรู้เกิดจากผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การศึกษาจะต้อง ดึงเอาความรู้ที่ออกมาจากผู้เรียนด้วยการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่างๆ หรือตอบคำถามที่จะใช้ความรู้ นั้น ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสมองซีกซ้ายและซีกขวา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่าง ในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยสุวิทย์ และอรทัย มูลคำ (2545) มีความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองตามความชอบและสิ่งที่ตนเองถนัด ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้เหมาะสม กับวิธีการเรียนของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ในการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาสลับกัน ไป และ ศิริธัญญา ดาจง (2557) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT คือ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตการไตร่ตรอง การคิดรวบยอด และการลงมือปฏิบัติ โดย ชญานา เหมือนสุวรรณ (2554) ได้จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอประสบการณ์ ที่สัมพันธ์กับผู้เรียน (Experience) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องที่จะเรียน ค้นพบเหตุผลว่า ทำไมต้องเรียนเรื่องนี้ (Why) 2) ขั้นเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียน (Presentation) คือการเชื่อมโยงการเรียนรู้มาสู่การ คิดรวบยอด ตอบคำถามได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร (What) 3) ขั้นการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด (Practice) เพื่อหาคำตอบให้ได้ว่าทำได้อย่างไร (How) และ 4) ขั้นนำความคิดรวบยอดไปสู่การประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตรได้ ซึ่งสอดคล้องกับศศิธร เวียงวะลัย (2556) ที่จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้ 1) สร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน 2) วิเคราะห์ไตร่ตรองประสบการณ์การเรียนรู้ 3) สะท้อนประสบการณ์ 4) พัฒนาทฤษฎีและแนวคิด การเรียนรู้ 5) ดำเนินการตามแนวคิด 6) ต่อเติมเสริมแต่งและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 7) วิเคราะห์แนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และ 8) ลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และรมิตา จิตติวัฒนากร (2560) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องปฏิกิริยาเคมี สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปฏิกิริยาเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สามารถตอบสนองความถนัดแต่ละด้านของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานสะท้อนความถนัดของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งทิพย์ จันทรอ่อน (2557) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลัง

เรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 4 MAT อยู่ในระดับมาก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการศึกษาจากประสบการณ์เดิม โดยการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาสลับกันไป เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม 2) ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ 3) ขั้นเปลี่ยนประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด 4) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด 5) ขั้นลงมือปฏิบัติ 6) ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน 7) ขั้นการนำความรู้จากประสบการณ์เดิมไปประยุกต์ใช้ 8) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ โดยจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมกับความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความถนัดแตกต่างสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย 10 ห้องเรียน ประกอบด้วยนักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 446 คน โดยในแต่ละห้องจัดแบบคละความสามารถ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน ประกอบด้วยนักเรียน เพศชายจำนวน 20 คน และเพศหญิงจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สารละลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง สารละลาย เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารละลาย โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ประกอบด้วย 4 ด้าน ด้านละ 3 ข้อ รวม 12 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ดังนี้ 1) ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ แบบสอบถามความพึงพอใจก่อนการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT จำนวน 4 แผน ที่สร้างขึ้นโดยใช้ระยะเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ 4) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนการจัดการเรียนรู้อีกครั้ง 5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t – test for dependent Samples) (ที่ระดับนัยสำคัญ .05)

4.2 การวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

สรุปผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน และนำแผนจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเวลา 4 สัปดาห์ จากนั้นทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกัน โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t – test for dependent Samples) (ที่ระดับนัยสำคัญ .05) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t – test for dependent Samples) (ที่ระดับนัยสำคัญ .05)

รายการประเมิน	Pre - test		Post - test		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์						
- ความรู้ความจำ	1.68	0.42	4.95	0.04	19.97*	0.00
- ความเข้าใจ	2.53	0.49	4.50	0.10	9.58*	0.00
- การนำไปใช้	0.95	0.38	5.00	0.00	28.56*	0.00
- ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	1.48	0.44	3.98	0.20	12.97*	0.00
รวมผลการวิเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน	6.64	1.73	18.43	0.34	29.35*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 6.64 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.73 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 18.43 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.34

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับคะแนนพัฒนาการระหว่างคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำไปใช้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น 4.05 คะแนน ด้านความรู้ความจำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น 3.27 คะแนน ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น 2.50 คะแนน และด้านความเข้าใจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น 1.97 ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชุดเดียวกัน ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านครูผู้สอน	4.63	0.48	มากที่สุด
ด้านการเรียนการสอน	4.63	0.45	มากที่สุด
ด้านพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน	4.58	0.46	มากที่สุด
ด้านการได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.58	0.49	มากที่สุด
สรุป	4.61	0.03	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ทั้ง 4 ด้าน มีระดับคะแนนความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.61 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถเรียงลำดับคะแนนความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านครูผู้สอน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนน ด้านการเรียนการสอน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนน ด้านพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 คะแนน และด้านการได้ลงมือปฏิบัติจริง มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 คะแนน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลที่ได้จากการทำการศึกษารวบรวมข้อมูลในการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำไปใช้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 4.05 คะแนน ด้านความรู้ความจำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 3.27 คะแนน ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2.50 คะแนน และด้านความเข้าใจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 1.97 คะแนน ตามลำดับ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมด้านการนำไปใช้มีคะแนนหลังเรียนสูงมากที่สุด คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 4.05 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 0.95 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยรวมหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 5.00 คะแนน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาสมองซีกซ้ายและซีกขวาสลับกันไป เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ ซึ่งในระหว่างจัดการเรียนการสอนมีการเรียนภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการทดลองวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการลงมือปฏิบัติกับเพื่อนร่วมกลุ่ม ทำให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะด้านการนำไปใช้ได้สูงที่สุด สำหรับคะแนนพฤติกรรมด้านความรู้ความจำ มีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นเป็นลำดับถัดมา คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 3.27 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.68 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยรวมหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.95 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารละลาย ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมในด้านความรู้ความจำได้มากขึ้น เนื่องจากนักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้แม่นยำ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริญา ดาจง (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับการฝึกฝนความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้งานวิจัยของรณิดา จิตติวัฒนกร (2560) ยังมีผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีระดับคะแนนความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาคะแนนความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ดังนี้ ด้านครูผู้สอน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนน ด้านการเรียนการสอน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนน ด้านพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 คะแนน และด้านการได้ลงมือปฏิบัติจริง มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 คะแนนและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อ มีระดับคะแนนความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งในด้านการเรียนการสอน มีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ

และหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าตอบคำถาม และยังส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้คะแนนความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุรมา อาลี (2558) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้มากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาสมองซีกซ้ายและซีกขวาสลับกันไป เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ความจำ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ซึ่งสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

- จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน อธิบายได้ดังนี้
- ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม ครูกระตุ้นนักเรียนโดยใช้คำถาม เพื่อให้ นักเรียนเกิดการทบทวนความรู้จากเกิดขึ้นจากประสบการณ์เดิม
- ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ครูสาธิตการทดลอง โดยให้นักเรียนร่วมกันสังเกตและตอบ คำถามระหว่างการทำกิจกรรม โดยครูช่วยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง
- ขั้นที่ 3 ขั้นเปลี่ยนประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ครูให้สถานการณ์จำลองแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความจำ การสังเกต และเกิดกระบวนการเรียนรู้
- ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างความคิดรวบยอด นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน นักเรียนสืบค้นข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อหาคำตอบในการทำกิจกรรมเรื่องนั้นๆ
- ขั้นที่ 5 ขั้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนร่วมกันออกแบบและลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่นักเรียนศึกษา โดยครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ
- ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน ครูให้นักเรียนสร้างสรรค์ชิ้นงาน ตามความสามารถและความถนัด ของนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มระหว่างทำกิจกรรม
- ขั้นที่ 7 ขั้นนำความรู้จากประสบการณ์เดิมไปประยุกต์ใช้ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ผลงานและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- ขั้นที่ 8 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง โดยนำเสนอ ขั้นตอนวิธีการพร้อมปัญหาและอุปสรรคในการทำทดลอง และเปิดโอกาสให้เพื่อนๆ ได้ซักถามด้วย ครูและ นักเรียนร่วมกับประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจใน การเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ครูจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาวิทยาศาสตร์ในเรื่องอื่นๆ หรือระดับชั้นอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ มีระยะเวลาเก็บข้อมูลการวิจัย ทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 8 คาบ ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมต่อการเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงควรเพิ่มระยะเวลาในการเก็บข้อมูล การวิจัยให้มากขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีเวลาในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้มากขึ้นจนเกิด ความชำนาญ

2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่มเท่านั้น สำหรับการวิจัย ในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาค้นคว้าหรือทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชญาภา เหมือนสุวรรณ. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการสอนแบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นุรมา อาลี. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคงทนในการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รมิดา จิตติวัฒนากร. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง ปฏิกริยาเคมี ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- รุ่งทิพย์ จันทร์อ่อน. (2557). การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง พลังงานความร้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2555). นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). หนังสือการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ศิริกัญญา ดาจง. (2557). การศึกษาจิตวิทยาและผลการเรียนรู้ เรื่อง อาหารและสารอาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562. แหล่งที่มา http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM3_2562. สืบค้น 26 พ.ค. 2564.
- สุวิทย์ และอรัญญ์ มูลคำ. (2545). 21 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา***

**THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE PROFESSIONAL
COMMUNITY AT SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE PHRA NAKRON SI AYUTTHAYA**

¹วรรณภา หมวกอิม Wannapa Mougim, ²สุภาวดี วงษ์สกุล Supawadee Wongsakul,

³สกวรัตน์ จรุงนนทกาล Skowrat Jarungnanthakal

^{1,2,3}สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ Panyapiwat Institute of Management, Thailand

Corresponding Author E-mail: wannapa1992.m@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาระดับการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และ 3) วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 315 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) สภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนมี 4 ด้าน โดยด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือ ด้านผู้ให้คำปรึกษา รองลงมา คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ด้านผู้อำนวยความสะดวก และด้านผู้คาดการณ์ ตามลำดับ ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This research article is for 1) study roles of school administrators working under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya, 2) study the conditions of PLC implemented at schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya, and 3) to analyze the role of school administrator affecting the professional community at schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya. A sample group consisted of 315 administrators and teachers working at the secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya. The data were analyzed using Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Multiple Regression Coefficient. Findings revealed that 1) the roles of school administrators working at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya were found in a high level, 2) overall conditions of the PLC implementation at the secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya were found in a high level, 3) the roles of school administrators working at the secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Phra Nakhon Si Ayutthaya on PLC implementation were found in 4 aspects. The highest effect showed on consultation, followed by facilitation support, and expectants, respectively. They affected the PLC implementation at a statistically significant level of .05.

Keywords: Roles, Administrators, Professional Learning Community

บทนำ

การวางรากฐานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือเป็นภารกิจสำคัญของประเทศที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เนื่องจากการศึกษาถือเป็นต้นทุนและอาวุธสำคัญของพลเมืองในประเทศที่จะพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าในด้านวิชาการ ศิลธรรม รวมถึงทักษะชีวิตในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามความก้าวหน้าของสังคมโลกอย่างทันทั่วถึง เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพและคุณลักษณะที่ดี ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกนี้ การศึกษาจากเดิมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงการอ่านออกเขียนได้นั้นไม่เพียงพอในการอยู่ในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการคิด เทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันได้ เหตุนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติและสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน ผู้เรียนจะไม่เป็นผู้รับอีกต่อไป แต่ต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นครูผู้ฝึก (Coach) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียน เน้นออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเกิดการพัฒนาการเรียนรู้และฝึกทักษะเพื่อการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและรูปแบบการเรียนการสอนของครูจึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในองค์กร หรือสถานศึกษาที่มีบุคลากรหลากหลาย แต่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้น แนวคิดการร่วมมือกัน

ในวิชาชีพเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมั่นคงจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาไปทั้งในระดับจิตสำนึก ระดับรากฐาน และระดับโครงสร้างอย่างจริงจังและเป็นระบบ หาหนทางร่วมกันกับเพื่อนร่วมวิชาชีพในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผู้เรียน รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติในการทำงานร่วมการในเชิงบวก (ขวลิต ชูกำแพง, 2560)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการผสมผสานแนวคิดของความเป็นมืออาชีพ (professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) เข้าด้วยกันถือเป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้สอนและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนเป็นความร่วมมือร่วมใจกันทางวิชาการของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความสุขในการทำงานร่วมกันเป็นสำคัญ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์โดยอธิบายว่า การอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็น “ชุมชน” มากกว่าความเป็น “องค์กร” เพราะความเป็นชุมชนจะมีความเชื่อมโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบผืนกกำลังกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่พัฒนาการเรียนรู้อันมีความสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) เปลี่ยน “วัฒนธรรมการทำงานแบบโดดเดี่ยว” มาเป็น “วัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” โดยทุกคนยอมรับและเคารพในคุณค่าความสำคัญที่แตกต่างของกันและกัน และเห็นคุณค่าความสำคัญของการร่วมมือรวมพลังในการเรียนรู้เพื่อร่วมเข้าใจ แก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันมีความสำคัญอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 2562) นอกจากนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ยังเป็นภาระงานประจำตำแหน่งของครู ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดำรงตำแหน่งครูมีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะ ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ. 0206.3/ว 21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นกระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี บนพื้นฐานแห่งความสุขในการทำงานร่วมกันของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษานั้น จะดำเนินงานผ่านรวมตัวของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน 5 กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอน ครูเพื่อนร่วมเรียนรู้ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มย่อมมีบทบาทและภารกิจต่างกันตามบริบทหน้าที่การปฏิบัติงานในสถานศึกษา (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 2562) ซึ่งการนำแนวคิดและหลักการของ PLC ลงสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น บทบาทและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่ง นอกเหนือจากครูผู้นำ (teacher leader) ที่ต้องรับผิดชอบในการช่วยให้ PLC ลงสู่การปฏิบัติได้จริง โดยเงื่อนไขด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Professional community culture) เพื่อให้ประสบความสำเร็จในกระบวนการ PLC นั้น ประการสำคัญกล่าวไว้ คือต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้นำ (Supportive leadership) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการ

แสดงออกถึงภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างบารมีทางวิชาการ สร้างแรงจูงใจภายในของผู้สอน ให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ ชี้แนะประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ โค้ชกระบวนการเรียนรู้และการคิด ประสานเครือข่ายทุนทางสังคม และยกย่องในความสำเร็จ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) จึงเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นผู้นำในการดำเนินงานว่าจะสามารถนำ “ชุมชน” พัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากน้อยเพียงใด

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา การขับเคลื่อนนโยบายกลยุทธ์ หรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียนในการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพผู้เรียนและศักยภาพของครูอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 29 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,485 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรของ Yamane (อ้างถึงใน ธีระดา ภิญโญ, 2556) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน กำหนดชั้นภูมิตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 4 กลุ่ม (โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ) ตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น 315 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ตัวแปรตาม คือ สภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามองค์ประกอบ
4. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีรายละเอียดแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการ 2) ผู้ประเมิน นิเทศ ติดตาม 3) ผู้ส่งเสริมสนับสนุน 4) ผู้คาดการณ์ 5) ผู้ให้คำปรึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 6 ด้าน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

โดยในตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์วัดระดับการปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท โดยได้ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการประเมิน แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.975 แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 2) ผู้วิจัยนำหนังสือพร้อมทั้งแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ และ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทางออนไลน์ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2564 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear regression) แบบ Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้อำนวยการความสะอาด	4.27	0.45	มาก
2. ด้านผู้ประเมิน นิเทศ ติดตาม	4.23	0.44	มาก
3. ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน	4.25	0.45	มาก
4. ด้านผู้คาดการณ์	4.19	0.50	มาก
5. ด้านผู้ให้คำปรึกษา	4.21	0.53	มาก
ภาพรวม	4.23	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผู้คาดการณ์ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.50)

2. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.29	0.49	มาก
2. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.22	0.48	มาก
3. ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.25	0.47	มาก
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.16	0.43	มาก
5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.21	0.50	มาก
6. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.28	0.47	มาก
ภาพรวม	4.24	0.43	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.43)

3. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตัวแปรบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวม

Variable	B	SE _b	β	t	Sig.	Zero order Correlation	Collinearity Statistics	
							Tolerance	VIF
(Constant)	.327	.106		3.086	.002			
X ₅	.424	.030	.519	14.308	.000	.853	.405	2.467
X ₃	.231	.037	.236	6.230	.000	.773	.371	2.698
X ₁	.171	.031	.178	5.557	.000	.686	.521	1.921
X ₄	.098	.035	.113	2.816	.005	.778	.332	3.010
R = .914		R ² = .835		F = 391.917		Sig. = .000*		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า R² เท่ากับ .835 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลในการกำหนดความแปรปรวนของการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) (Y) ได้ประมาณร้อยละ 83.50 โดยตัวแปรบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านผู้ให้คำปรึกษา (X₅) รองลงมา คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน (X₃) ด้านผู้อำนวยความสะดวก (X₁) และด้านผู้คาดการณ์ (X₄) ตามลำดับ ส่วนบทบาทด้านผู้ประเมิน นิเทศ ติดตาม ไม่ส่งผลต่อส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.40) แสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการวางแผน จัดระบบการบริหารการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายหลักของสถานศึกษาโดยรวม การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

เพื่อนำไปสู่การเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามบทบาทหน้าที่ในหลากหลายลักษณะที่ต้องใช้ตามสภาพบริบทและความเหมาะสมของสถานศึกษานั้นๆ โดยต้องอาศัยความรู้และทักษะในการบริหารและแสดงบทบาทในด้านต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของประพนธ์ บุญรักษา (2555) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกิจในการบริหารตามมาตรฐานตำแหน่งให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทตามแต่สภาพการณ์หรือในบางสถานการณ์อาจแสดงหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน แต่บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา คือ บทบาทตามภาระหน้าที่ของความเป็นผู้บริหาร ความเป็นนักประสานงานและความเป็นนักปฏิรูปการศึกษาถือเป็นการใช้ทั้งความรู้และทักษะในการบริหาร ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของวาสนา เต่าพาฬ (2557) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงถือเป็นผู้มีมีความสำคัญสูงสุดในสถานศึกษานั้นๆ จากความเชื่อข้อนี้จึงเป็นตัวชี้วัดว่าคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้นควรมองไปที่บทบาทของผู้บริหารตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อมุ่งไปสู่คุณภาพการศึกษาว่าควรมีบทบาทอย่างไร และในด้านใดแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีบทบาทในการบริหารที่หลากหลายตามภารกิจของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ถือเป็นเรื่องที่ผู้บริหารคำนึงถึงและพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งบทบาทของที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความเป็นผู้อำนวยการความสะดวก โดยประเด็นสำคัญคือการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Farren & Kaye (อ้างใน ชาติชาย ศรีจันทร์, 2556) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกจะสามารถผลักดันให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนางานได้อย่างดี ช่วยให้รู้คุณค่าในอาชีพและความสนใจ ตระหนักถึงการวางแผนในอนาคต รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของประวิทย์ มั่นปาน (2556) พบว่า บทบาทผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับบทบาทผู้บริหารด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้อำนวยการความสะดวก ผู้คาดการณ์ ผู้ประเมิน และผู้ส่งเสริมสนับสนุน

2. สภาพการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.43) ที่แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีความพร้อมและให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน PLC ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการร่วมมือทางวิชาชีพของครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการร่วมมือและวางแผนจากการระดมทักษะ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ถือเป็นรูปแบบนวัตกรรมความร่วมมือกันทางวิชาชีพที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านความร่วมมือร่วมใจในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนร่วมกันของครู สอดคล้องกับแนวคิดของวรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของยุคที่รวดเร็ว จึงเป็นเหตุให้องค์กรโรงเรียนระดมสรรพกำลังร่วมกันในองค์กรเพื่อปรับเปลี่ยน พัฒนาคุณภาพให้ทันและสอดคล้องกับความเป็นจริงของยุค วิธีการเรียนรู้บนพื้นฐานการปฏิบัติงานจริงร่วมกันของวิชาชีพครู

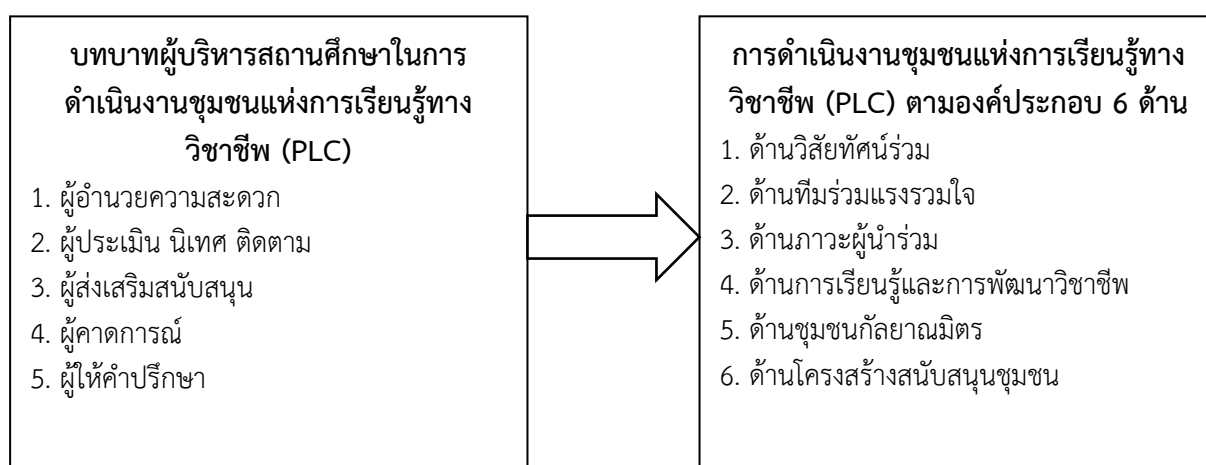
หรือ PLC จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทั้งระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียน ระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน จนถึงระดับชาติ ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนา หรือปฏิรูปการจัดการศึกษาในชุมชนของตนเองและสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นนวัตกรรมพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้สอนและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนผ่านการร่วมมือกันทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สอนมีความรู้ในสิ่งที่สอน ได้รับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดจนสมรรถนะอื่นๆ ส่งผลไปยังคุณภาพผู้เรียนคือ ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะและสมรรถนะด้านต่างๆ ตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายในการพัฒนาไว้

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน ได้แก่ ด้านผู้ให้คำปรึกษา ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ด้านผู้อำนวยการความสะอาด และด้านผู้คาดการณ์ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักในการวางโครงสร้างและกำหนดนโยบายขององค์กร กระบวนการ PLC จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหนึ่งในสมาชิกสำคัญในการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุน อำนาจความสะอาด และคาดการณ์แนวโน้มที่เกิดขึ้นกับครูและครูผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2562) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ PLC ในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารต้องมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปฏิบัติงาน มีสมรรถนะในการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ความรู้สึกเป็นทีมให้กับครู เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนให้คำแนะนำ สนับสนุนการทำงานของครูทุกคนในทุกด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ กลสินธรา (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนซึ่งมีแนวทางด้านการบริหารจัดการและบทบาทสำหรับผู้บริหารในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ รูปแบบของ 9S Model ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน จนถึงการนิเทศติดตามและรายงานผล ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ พิมพ์ (2562) พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายลาดใหญ่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนางานวิชาการ และด้านการกำหนดทิศทาง ส่วนประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้ประเมิน นิเทศ ติดตาม มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) มีค่าเท่ากับ -.133 ซึ่งส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรองค์ประกอบด้านชุมชนกัลยาณมิตรของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทผู้บริหารในการเป็นผู้ประเมิน นิเทศและติดตามการทำงานนั้นส่งผลให้บรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรในชุมชนถดถอยลง เนื่องจากการสร้างความคิดในการทำงานให้กับครูที่อาจเกิดความกังวลกับการถูกผู้บริหารประเมิน นิเทศ หรือตรวจสอบการทำงาน สอดคล้องกับที่ธีระวัฒน์ วรรณสุข (2561) ได้วิเคราะห์ปัญหาในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา) องค์ประกอบด้านชุมชนกัลยาณมิตร พบว่า สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนมากยังห่วงการทำงานที่ต้องถูกประเมินจากทั้งภายในและหน่วยงานอื่น ส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายเป็นเพื่อรับการประเมินมากกว่าการเรียนการสอน และทำให้บรรยากาศแห่งความเป็นชุมชนกัลยาณมิตรลดลง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการ 2) ผู้ประเมิน นิเทศ ติดตาม 3) ผู้ส่งเสริมสนับสนุน 4) ผู้คาดการณ์ 5) ผู้ให้คำปรึกษา และสภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรจัดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมการพัฒนาภาวะและบทบาทความเป็นผู้นำให้กับผู้บริหารใหม่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาภาวะผู้นำในตนเอง อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และองค์กรในอนาคตต่อไป

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อให้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญ มีความรู้และทักษะในการร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้เกิดประสิทธิภาพในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาองค์ประกอบด้านด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพให้แก่บุคลากรมากยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างเข้มแข็ง

1.3 ผู้บริหารแสดงบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามองค์ประกอบต่างๆ อย่างเต็มที่ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนผ่านการพัฒนาศักยภาพครู และร่วมกันสร้างองค์กรให้เป็นชุมชนทางวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และเป็นองค์กรแห่งความสุขที่เกื้อกูลกันอย่างกัลยาณมิตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กับกลุ่มงานฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษา ที่เน้นการทำงานแบบระดมความคิดและการสร้างองค์การแบบชุมชนแห่งความสุข สร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับองค์กรและวิชาชีพ

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ดังนั้น ควรมีการศึกษาในเชิงลึกด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือการสำรวจร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ กลสินธรา. (2562). แนวทางสำหรับผู้บริหารในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/user/kasinthara> สืบค้นเมื่อ 9 ต.ค. 2563.
- ชลิต ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 23(2). 1-6.
- ชาติชาย ศรีจันทร์ดี. (2556). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระดา ภิฏโญ. (2556). สถิติธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: เพ็ชรน้ำหลวงพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- ธีระวัฒน์ วรรณนุช. (2561). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (นนทบุรี –พระนครศรีอยุธยา). รายงานการวิจัย. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ประทวน บุญรักษา. (2555). บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ. แหล่งที่มา <https://www.academia.edu/> สืบค้นเมื่อ 9 ต.ค. 2563.
- ประวิทย์ มั่นปาน. (2556). บทบาทผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรพรรณ พิมพ์า. (2562). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายลาดใหญ่จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- วรลักษณ์ ชูกำเนต. (2556). ถึงเวลาเปลี่ยนผ่านจาก “โรงเรียน”สู่“ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” เพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่การทำงานร่วมกันของครู คือ พลังสำคัญ. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/539976> สืบค้นเมื่อ 12 ธ.ค. 2563.
- วรลักษณ์ ชูกำเนต. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วาสนา เต่าพาลี. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยในการทำผลงานทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือประกอบการอบรม การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ”สู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา. (2561). คู่มือการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2562). เอกสารประกอบการเรียนชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษา และภาวะผู้นำ ชุดที่ 6 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรม*
THE PRIORITY NEEDS OF TEACHER DEVELOPMENT OF HORWANG SCHOOL
BASED ON THE CHARACTERISTICS OF INNOVATORS

¹พิมพ์ชนก หงสาวดี Pimchanok Hongsawadee ²เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: hongsawadee@horwang.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรม และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยบรรยาย (Descriptive) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนหอวัง จำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรมในภาพรวม คือ 0.138 ($PNI_{modified} = 0.138$) โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ด้านการมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.175$) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน ($PNI_{modified} = 0.156$) ด้านความสามารถคิดแก้ปัญหา ($PNI_{modified} = 0.147$) ด้านกล้าเสี่ยง ($PNI_{modified} = 0.145$) ด้านมีความยืดหยุ่นและอดทน ($PNI_{modified} = 0.142$) ด้านมีความมั่นใจในตนเอง ($PNI_{modified} = 0.112$) และด้านนักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.099$)

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, คุณลักษณะนวัตกรรม, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions of Horwang School teacher development in accordance with the Concept of Characteristics of Innovators and 2) to study the needs of Horwang School teacher development in accordance with the Concept of Characteristics of Innovators. This study used a descriptive research methodology. The population of this research was 145 administrators and teachers of Horwang School. The questionnaire was used as a research instrument for data collection. Data were analyzed using statistics to determine frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The results of this research were as follows: 1) The overall current condition of teacher development at Horwang School in accordance with the Concept of Characteristics of Innovators was at a high level. The overall desirable condition of teacher development at Horwang School in accordance with the Concept of Characteristics of Innovators was at the highest level. The overall need score for teacher development at Horwang School in accordance with the Concept of Characteristics of Innovators was 0.138 ($PNI_{modified} = 0.138$). When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was Inspiration ($PNI_{modified} = 0.175$), followed by Vision and Leadership ($PNI_{modified} = 0.156$), Problem-solving ability ($PNI_{modified} = 0.147$), Risk-taking ($PNI_{modified} = 0.145$), Flexibility and patience ($PNI_{modified} = 0.142$), Self-confidence ($PNI_{modified} = 0.112$), and Competent practitioners and teamwork ($PNI_{modified} = 0.099$).

Keywords: Teacher Development, Characteristics of Innovators, Priority Needs

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันส่งผลให้องค์กรและสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัต การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้ผู้นำยากที่จะใช้แนวทางการบริหารแบบเดิมๆ ให้ประสบความสำเร็จเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีแนวทางการบริหารที่ตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ แนวคิดใหม่ ที่มุ่งเน้นให้องค์กรหรือสถานศึกษามีความยืดหยุ่นที่ยังคงไว้ซึ่งความมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่มีความซับซ้อน ซึ่งวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อยกระดับความสามารถของคนไทยให้มีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศ “ครู” เป็นบุคคลสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพของคนไทย โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมเพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถ เจตคติที่ดีของตนไปยังนักเรียนที่อยู่ในการดูแลเพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ในอนาคต (พุทธี ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ, 2561) จากการศึกษาพบว่า การนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมขึ้นในองค์กรได้นั้นต้องมีการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับบุคคล กลุ่มงานและองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลนั้นเป็นผลของพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและ

ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญได้แก่การสร้างความคิด (Idea Generation) การสนับสนุนความคิด (Idea Promotion) และการทำให้ความคิดเป็นจริง (Idea Realization and Innovation) โดยการเกิดนวัตกรรมจะเริ่มจากการตระหนักปัญหาแสวงหาสิ่งที่จะมาสนับสนุนความคิดสร้างสิ่งสนับสนุนและผลิตตัวต้นแบบ (Prototype) นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ (Kanter, 1988) นอกจากนี้ การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงยังรวมถึงการเสริมสร้างแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างคนนวัตกรรมหรือเรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovator)

ครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ระบบการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า วิชาชีพครูเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นวิชาชีพที่จะต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิทยาการและฝึกฝนให้มีความชำนาญ มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมีองค์กรมาตรฐานวิชาชีพรับรอง ดังที่ Goodson and Hargreaves (2006) กล่าวว่า การที่ครูช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นหนึ่งในความรับผิดชอบต่างๆ ที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการมีภาวะผู้นำของครู และจากการยืนยันของเอกสารงานวิจัยพบว่า การกระจายอำนาจผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีความสามารถทางภาวะผู้นำส่งผลทางบวกต่อการปฏิรูปการจัดการของสถานศึกษา และภาวะผู้นำของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทำให้ครูเห็นคุณค่าของตนเอง และมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น (จตุรงค์ ณะสีลังกูร, 2559)

มหกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูครั้งที่ 12 หรือ EDUCA2019 นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลนับเป็นเรื่องที่ครูจากทั่วประเทศให้ความสนใจ ส่วนหนึ่งเกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยี มีการสร้างนวัตกรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา ประกอบกับนโยบายของรัฐที่ผลักดันประเทศไทย 4.0 ฉะนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องพัฒนาให้เด็กคิดเชิงนวัตกรรมและต่อยอดเป็นนวัตกรรม ซึ่งการจะเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องมีทีมครูที่เชี่ยวชาญสร้างแรงบันดาลใจและเป็นตัวแบบให้แก่นักเรียน (พิรุณ ศิริศักดิ์, 2562)

รายงานผลการปฏิบัติงานโรงเรียนหอวัง กรุงเทพมหานคร (เลิศศิลป์ รัตนมุสิก และคณะ, 2562) พบว่า มีกระบวนการส่งเสริมผู้เรียนตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 621/2554 ทิศทางการพัฒนาคุณภาพมัธยมศึกษายุคใหม่ ที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานระดับสากล โรงเรียนหอวังเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงเน้นให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพส่งเสริมบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ในด้านของคุณลักษณะการเป็นผู้ริเริ่มความเป็นนวัตกรรมพบว่ายังไม่มีแนวทางการปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาทั้งในด้านความสามารถด้านพฤติกรรม และด้านทัศนคติ คุณภาพของผู้เรียนเป็นผลมาจากคุณภาพของครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสร้างสรรค์และนวัตกรรมจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาหาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะนวัตกร เพราะนวัตกรรมเกิดจากนวัตกรรมที่มีแรงบันดาลใจ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยง ทดลอง และลงมือปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เมื่อมีครูนวัตกรรมแล้วครูจะสร้างและหล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็น “นวัตกร” ด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตาม แนวคิดคุณลักษณะนวัตกร
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียน หอวัง จำนวน 225 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหอวัง จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่ม บริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และ ครู โรงเรียนหอวัง ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 143 คน ได้มาจากการเทียบสัดส่วนจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) รวม ทั้งสิ้น 145 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ พัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร เป็นแบบตอบสองคู่ (Duel- response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมมีลักษณะเป็นการเขียนคำตอบ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร 2) กำหนดกรอบ แนวคิดในการวิจัย เพื่อนำไปกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และสร้างข้อคำถามที่ใช้ในการสอบถามทั้ง 3 ตอน ให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) การตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบ ความครอบคลุมโครงสร้างเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน 4) การปรับปรุง เครื่องมือ ด้วยการพิจารณาค่า IOC ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยพิจารณาข้อที่มีค่า IOC > 0.50 และในส่วนของ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ≤ 0.50 ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) นำแบบสอบถามไป จัดพิมพ์โดยผ่านการนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตาม แนวคิด คุณลักษณะนวัตกร ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิด คุณลักษณะนวัตกร

การพัฒนาครูตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน	3.94	0.809	มาก	4.56	0.716	มากที่สุด	0.156	2
2. มีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์	3.96	0.759	มาก	4.65	0.577	มากที่สุด	0.175	1
3. สามารถคิดแก้ปัญหา	4.08	0.690	มาก	4.67	0.540	มากที่สุด	0.147	3
4. มีความยืดหยุ่นและอดทน	4.13	0.850	มาก	4.72	0.490	มากที่สุด	0.142	5
5. กล้าเสี่ยง	4.07	0.817	มาก	4.66	0.522	มากที่สุด	0.145	4
6. มีความมั่นใจในตนเอง	4.32	0.817	มาก	4.80	0.442	มากที่สุด	0.112	6
7. นักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.36	0.783	มาก	4.79	0.504	มากที่สุด	0.099	7
ภาพรวม	4.12	0.789	มาก	4.69	0.542	มากที่สุด	0.138	-

หมายเหตุ: D = Degree of Success (สภาพปัจจุบัน), I = Importance (สภาพที่พึงประสงค์) PNI_{modified} = Modified Priority Needs Indem (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น)

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.36$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน ($\bar{X} = 3.94$) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 4.80$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน ($\bar{X} = 4.56$)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร (ดังในตารางที่ 1) พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ (PNI_{modified} = 0.175) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน (PNI_{modified} = 0.156) ด้านความสามารถคิดแก้ปัญหา (PNI_{modified} = 0.147) ด้านกล้าเสี่ยง (PNI_{modified} = 0.145) ด้านมีความยืดหยุ่นและอดทน (PNI_{modified} = 0.142) ด้านการมีความมั่นใจในตนเอง (PNI_{modified} = 0.112) ตามลำดับ และด้านที่มี

ลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านนักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($PNI_{modified} = 0.099$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะ นวัตกรรม

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะ นวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ดังนี้ ในภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ ด้านนักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สะท้อนให้เห็นว่าครูโรงเรียนหวังในปัจจุบันเป็นนักปฏิบัติคือการได้ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งอีกทั้งยังสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของประการณ์ พลเยี่ยม (2560) กล่าวว่า การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนพึงมี โดยครูผู้สอนควรที่จะส่งเสริมด้านการเรียนการสอนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้มีการสื่อสารหรือยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเดียวกันจึงจะทำให้การทำงานเป็นกลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ ดังนั้น หากครูผู้สอนมีคุณลักษณะด้านการเป็นนักปฏิบัติที่มีความสามารถและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวได้เช่นกัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ คือ ด้านการมีความมั่นใจในตนเอง สะท้อนให้เห็นว่า ครูโรงเรียนหวังเห็นความสำคัญของคุณลักษณะนวัตกรรมด้านการมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับลำดับความต้องการจำเป็นด้านการมีความมั่นใจในตนเองอยู่ในลำดับที่ 6 ในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน หากครูไม่เห็นความสำคัญของคุณลักษณะด้านการมีความมั่นใจในตนเองงานที่ออกมาจะไม่มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนโดยตรง เพราะหากครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญด้านความมั่นใจในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลไปยังความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนด้วย สอดคล้องกับพินดา มารุ่งเรือง (2552) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้บุคคลตระหนักในคุณค่าและความสามารถของตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง มีความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้มีขึ้น

ส่วนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการวางแผน สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของครูในโรงเรียนหวังจะได้รับบทบาทหน้าที่ตามคำสั่งที่มีความหลากหลายแต่ยังขาดการมีวิสัยทัศน์และการเป็นผู้นำในการวางแผน เนื่องจากการออกคำสั่งปฏิบัติงานในแต่ละครั้งนั้นผู้ที่เป็นประธานในการทำงานและคณะกรรมการโดยส่วนมากจะเป็นคณะกรรมการชุดเดิม และใช้คำสั่งเดิมเหล่านี้ต่อเนื่องจึงทำให้ยังมีครูในโรงเรียนที่ยังขาดความสามารถด้านการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการวางแผนซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา และพบว่าสอดคล้องกับภรณ์ธรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ (2563) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำไว้ว่า ผู้นำคือบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวหน้าอาจเป็นบุคคลที่ได้รับการมอบหมายโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อสมาชิกและกิจกรรม

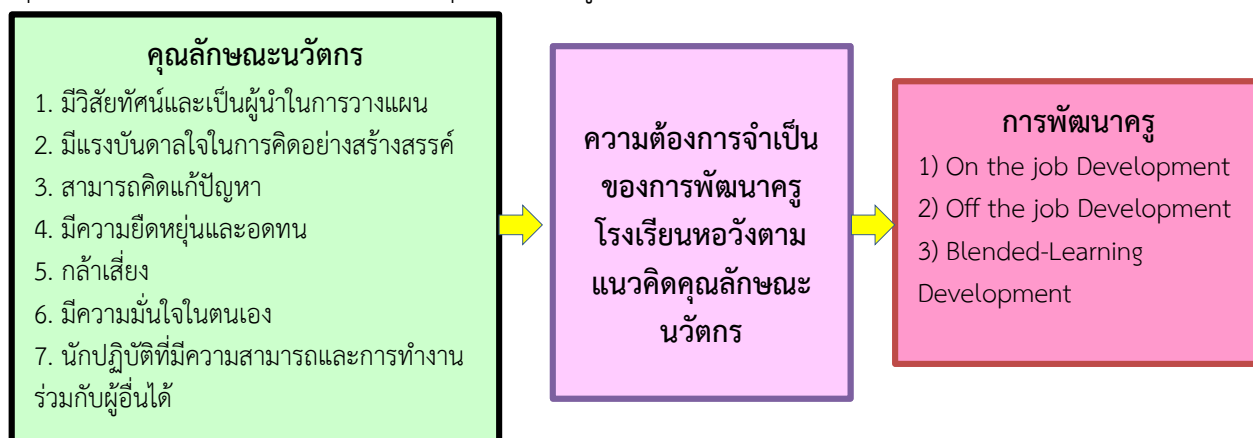

ต่างๆของกลุ่ม มีบทบาทสำคัญในการนำกลุ่มให้ดำเนินงานจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ

2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นว่า ครูโรงเรียนหอวังมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในความต้องการการพัฒนาตนเองในด้านการมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ เพราะการมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์นั้น หมายถึง ครูจะต้องมีลักษณะความคิดแบบอเนกนัย คือ การคิดหลายๆ แง่ หลากๆ ทาง มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม คือ มีความคิดที่แปลกใหม่ต่างจากความคิดธรรมดา เช่น สร้างกลวิธีการสอนที่แตกต่างจากเดิม เมื่อครูเกิดแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ การทำงานจะเกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะนวัตกรที่สำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรในด้านอื่นๆ สอดคล้องกับวสันต์ สุธาวาส และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2558) ได้ทำการศึกษาความเป็นนวัตกรทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ นั้นจะเป็นผู้ที่ริเริ่ม ประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ และสนับสนุนให้เกิดเทคนิควิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ กระบวนการ หรือผลงาน ที่เป็นนวัตกรรม สำหรับใช้ ในการปฏิบัติงานของตนเอง องค์กร และส่งมอบไปยังระบบการจัดการศึกษา ซึ่งมีประโยชน์ มีคุณค่า และเหมาะสมต่อการพัฒนา และแก้ปัญหาทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ และสอดคล้องกับตรีทิพย์ บุญแย้ม (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลและระดับกลุ่มงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในบริษัทเอกชนของไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในระดับบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในระดับบุคคลมากที่สุดคือลักษณะการคิดริเริ่ม รองลงมาคือลักษณะเปิดกว้างทางความคิดและผลการวิจัยได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะทางทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดกับสภาพแวดล้อมขององค์กรว่าเมื่อผลต่อความสร้างสรรค์ของบุคคลในองค์กรอย่างยิ่งในทางปฏิบัติ โดยควรมีการคัดเลือกบุคคลที่มีลักษณะความคิดริเริ่มและเปิดกว้างทางความคิดเข้ามาทำงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรและนำมากำหนด สรุปลองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้คุณลักษณะนวัตกร

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะนวัตกร เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นข้อดีที่พบได้จากครูที่เป็นนวัตกร นั่นคือ ครูผู้ริเริ่ม ประดิษฐ์ คิดค้น ผู้สร้างสรรค์และสนับสนุนผู้เรียน มีเทคนิคการสอน วิธีการรูปแบบเครื่องมือการจัดการเรียนการสอน กระบวนการหรือผลงานที่เป็นนวัตกรรมสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและส่งมอบไปยังระบบการจัดการศึกษาซึ่งมีประโยชน์มีคุณค่าและเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรเพื่อสร้างนวัตกรรมจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดคุณลักษณะนวัตกรได้ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่

1. มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการวางแผน ครูผู้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน ทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงานเป็นผู้ตัดสินใจให้กับผู้ร่วมงานว่าควรนำวิธีการอะไรมาใช้และทำอย่างไรงานจึงจะบรรลุผลสำเร็จ

2. มีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูผู้ที่มีลักษณะความคิดแบบอเนกนัย คือ การคิดหลายๆ แง่ หลายๆ ทาง มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม คือ มีความคิดที่แปลกใหม่ต่างจากความคิดธรรมดา สร้างกลวิธีการสอนที่แตกต่างจากเดิม มีความคิดคล่องแคล่ว สามารถคิดหาคำตอบได้อย่างว่องไว รวดเร็ว ในเวลาที่จำกัด มีความคิดละเอียดลออ คิดลงรายละเอียดปลีกย่อยได้ดี

3. สามารถคิดแก้ปัญหา ครูผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติต่อปัญหาในบริบทที่แตกต่างกัน สามารถค้นพบข้อมูลจากกรณีศึกษาหรือประสบการณ์การแก้ปัญหาที่หลากหลาย

4. มีความยืดหยุ่นและอดทน ครูผู้ที่มีความสามารถปรับตัวได้เร็วกับทุกสถานการณ์ พร้อมเปิดใจรับคำวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา สามารถเผชิญกับความความเครียดและจัดการกับความกดดันในการทำงาน รักษาภาวะอารมณ์ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกระทบกระแทกด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม และมีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพปกติเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด

5. กล้าเสี่ยง ครูผู้มีความกล้าที่จะเสี่ยงทดลองทำสิ่งใหม่ ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน วิธีการคิด หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ที่สามารถก่อประโยชน์ทั้งกับตนเอง ผู้เรียน และสถานศึกษา

6. มีความมั่นใจในตนเอง ครูผู้ที่กล้าตัดสินใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออกที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผล สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง โดยไม่ต้องมีการกำกับดูแล เต็มที่กับงานที่มีความท้าทาย กล้าแสดงจุดยืนในการทำงานของตนเอง

7. นักปฏิบัติที่มีความสามารถและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูผู้มีความสนใจใฝ่รู้ สังสมความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานด้วยการศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาตนเองสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีให้เข้ากับการปฏิบัติงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถแบ่งปันแนวคิด แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อนำไปสู่ความคิดที่ดีกว่าและใหม่กว่าและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร หลังจากนั้นจะนำไปสู่การหาแนวทางการพัฒนาครูซึ่ง มีทั้งหมด 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การพัฒนาในเวลาปฏิบัติงาน (On the job training) วิธีการพัฒนาครูในขณะที่ครูกำลังปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ การสอนงาน การใช้ระบบพี่เลี้ยง และการทำกรณีศึกษา การหมุนเวียนงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง

2. การพัฒนานอกเวลาปฏิบัติงาน (Off the job training) การพัฒนาครูด้วยรูปแบบหรือวิธีการที่เน้นความรู้นอกเหนือจากการปฏิบัติงานหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3. การเรียนรู้ผสมผสาน (Blended-Learning Development) เป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการพัฒนาบุคลากรในระหว่างการทำงาน (On-The-Job Development) และการพัฒนาบุคลากรนอกเวลาการทำงาน (Off-The-Job Development)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะนวัตกร โดยเฉพาะด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยการหาแนวทางการพัฒนาครูให้เหมาะสมกับบริบทของครูในโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรด้านการมีความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากมีสภาพพึงประสงค์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาครูตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรกับโรงเรียนในสภาวะการณ์ที่แตกต่างกันทั้งบริบทโรงเรียน และขนาดโรงเรียนเพื่อให้เห็นความแตกต่างและนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัย

2.1 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกรให้เห็นบริบททางวิชาการและนำผลการวิจัยมาพัฒนาร่วมกันกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความครอบคลุมรอบด้านในการพัฒนาผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. (2559). อัตลักษณ์ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน : การปฏิบัติแห่งความเป็นเอกัตบุคล. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 3(2). 19-30.
- ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2563). ภาวะผู้นำทางการบริหารการพัฒนา. แหล่งที่มา <https://pubhtml5.com/egty/odwe/basic>. สืบค้นเมื่อ 17 พ.ค. 2564.
- ตรีทิพย์ บุญเยี่ยม. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลและระดับกลุ่มงานเพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในบริษัทเอกชนของไทย. ดุษฎีนิพนธ์ วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาภรณ์ พลเยี่ยม. (2560). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พนิดา มารุ่งเรือง. (2552). ความเชื่อมั่นในตนเองของบัณฑิตมหาวิทยาลัยธนบุรีก่อนเข้าสู่สถานประกอบการ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). การบริหารการศึกษาใหม่: New Education Governance. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

-
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2562). มหกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูครั้งที่ 12 ชูหลักสูตร เทคโนโลยีดิจิทัล “ครู” เป็นต้นแบบสร้างนวัตกรรม. แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/education/news-389049>. สืบค้นเมื่อ 18 ม.ค. 2564.
- เลิศศิลป์ รัตนมุสิก และคณะ. (2562). รายงานผลการปฏิบัติงานโรงเรียนหอวัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนหอวัง.
- วสันต์ สุทธาวาส และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2558). ความเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ: การศึกษา ทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 8(2). 281-300.
- วสันต์ สุทธาวาสและพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 8(1).
- Goodson and Hargreaves. (2005). **Educational Change Over Time? The Sustainability and Nonsustainability of Three Decades of Secondary School Change and Continuity.** Research Article. Spencer Foundation-funded project of long-term educational.
- Kanter, R. M. (1988). When a Thousand Flowers Bloom: Structural, Collective, and Social Conditions for Innovation in Organization. **Research in Organizational Behaviour.** 10. 169-221.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607-610.

แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดนนทบุรี*

GUIDELINES FOR TISIKKHA APPLICATION IN FOOTBALL ACADEMIC MANAGEMENT
OF SECONDARY SCHOOLS IN NONTHABURI PROVINCE

¹นิภาวรรณ กำลังดี Nipawan Kamlangdee,

²พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathamkhun,

³พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nipawanoiw2536@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 103 คน และการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ หลักสูตร รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา 2) วิธีการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยกระบวนการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกิดการพัฒนาร่างกายและจิตใจ มีวิถีปฏิบัติตามหลักของไตรสิกขา 3) แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เป็นข้อปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการวิชาฟุตบอลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4 ด้าน โดยบูรณาการกับหลักไตรสิกขา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, วิชาฟุตบอล, หลักไตรสิกขา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study the condition of football academic management of secondary schools in Nonthaburi Province, 2) to study the methods of football academic management according to the Trisikkha principles of secondary schools in Nonthaburi Province, and 3) to propose guidelines for academic management in football according to the Trisikkha principles of secondary schools in Nonthaburi Province. Mixed methods research was used combines the methods of quantitative and qualitative research. The questionnaire was used as a quantitative data collection tool from a sample of 103 teachers and an interview form was used to collect qualitative data from five experts. Quantitative data were analyzed using basic statistics consisted of mean and standard deviation and qualitative data was analyzed by content analysis. Results found that 1) the condition of football academic management of secondary schools in Nonthaburi Province in all 4 aspects was at a high level, all each aspect was also at a high level such as curriculum, learning management, teaching materials, assessment, respectively. 2) The methods of football academic management according to the Trisikkha principles of secondary schools in Nonthaburi Province, comprising of academic management processes related to the curriculum, learning management, teaching materials, and assessment, results for administrators, teachers, and students to develop both physically and mentally. There is a method to follow Trisikkha principles, and 3) The guidelines for academic management in football according to the Trisikkha principles of secondary schools in Nonthaburi Province is a practice in the administration of football academics to achieve efficiency and effectiveness in 4 areas by integrating with the Trisikkha principles to increase efficiency and quality in educational management.

Keywords: Academic Management, Football, Trisikkha Principles, Secondary Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาชีวิตและคุณภาพของคน ดังนั้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมาก กระบวนการพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ ของคนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 2 กล่าวว่าสิทธิและหน้าที่การจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ โดยจะต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในมาตรา 10 ยังกล่าวว่า โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ตามกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพนอกจากนั้นการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มีการพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในส่วนที่เป็นแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยึดหยุ่น กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม เมื่อผู้เรียนเรียนจบ 12 ปี มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นละ 3 ปี มี 8 กลุ่มสาระ คือ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นคนไทย ความเป็นพลเมืองดีของประเทศ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อในลักษณะรอบความคิดและหลักการกว้างๆ เพื่อสถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดของหลักสูตรต่อไปในการจัดการศึกษา สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการที่จะนำนโยบายหลักสูตรแนวปฏิบัติหรืออื่นๆ ไปสู่การปฏิบัติซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน คือ บุคคลที่เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในระดับโรงเรียนภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขของทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการเป็นสำคัญ และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยแบ่งระบบการบริหารเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญที่สุดในโรงเรียน เนื่องจากการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจสถานศึกษา จึงเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการมีทีมงานร่วมกับคณะครูให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ งานวิชาการยังได้รวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยาและความประพฤติ

ของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีของสังคม ช่วยเหลือพ่อแม่แก่เพื่อนบ้าน และสังคมตามสมควรด้วย ดังนั้นภารกิจที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ เพราะส่งผลดีผลเสียต่อประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล (ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์, 2550)

วิชาฟุตบอล เป็นหนึ่งวิชาในวิชากลุ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นวิชาที่ส่งเสริมสุขภาพหรือสุขภาวะคือภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญาหรือจิตวิญญาณ สุขภาพหรือสุขภาวะจึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับทุกมิติของชีวิต ซึ่งทุกคนควรจะได้เรียนรู้เรื่องสุขภาพ เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม รวมทั้งมีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพจนเป็นกิจนิสัยอันจะส่งผลให้สังคมโดยรวมมีคุณภาพ โดยสุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) สุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน 2) พลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) (2541) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไตรสิกขาไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขานอกจากจะบูรณาการพุทธธรรมกับบทเรียนแล้วยังต้องบูรณาการสถานศึกษากับชุมชนอีกด้วย” ในขณะที่ สมุน อมรวิวัฒน์ (2542) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ว่า “พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักการพัฒนามนุษย์และหลักเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ ครบกระบวนการมีองค์ประกอบและขั้นตอนตามลำดับต่อเนื่องสมบูรณ์” ซึ่งในการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลนั้น หากมีการบูรณาการหลักไตรสิกขากับกีฬาฟุตบอลได้ ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนทั้งสามด้าน คือ คนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/10/49) คือ เน้นให้ผู้เรียนมีศีล สมาธิ และปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งหากมีการนำมาบูรณาการกับหลักไตรสิกขาอันหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารวิชาการกีฬาฟุตบอลได้ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนทั้งสามด้าน คือ คนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงาน โรงเรียน และผู้ที่สนใจในกีฬาฟุตบอลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี 10 โรงเรียน จำนวน 103 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 103 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของการบริหารวิชาการวิชาวุฒิบอลลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิสถิตทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารวิชาการวิชาวุฒิบอลลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการวิชาวุฒิบอลลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการวิชาวุฒิบอลลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารวิชาการวิชาวุฒิบอลลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารวิชาการวิชาวุฒิบอลลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

สภาพการบริหารวิชาการวิชาวุฒิบอลลของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. หลักสูตร	3.54	0.53	มาก	1
2. การจัดการเรียนรู้	3.52	0.48	มาก	2
3. สื่อการเรียนการสอน	3.51	0.53	มาก	3
4. วัดผลและประเมินผลการศึกษา	3.51	0.45	มาก	4
ภาพรวม	3.51	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49) รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ หลักสูตร รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา ตามลำดับ

2. วิธีการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้แก่

2.1 ด้านหลักสูตร ได้แก่ 1) การประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 2) การจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร 3) การจัดอบรมการจัดทำหลักสูตรที่ทันสมัยอยู่เสมอ 4) การวางแผนเพื่อการดำเนินการพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้และความสามารถในการกีฬาฟุตบอล การกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ 5) การร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร 6) การฝึกการจัดการทีมกีฬาฟุตบอลเกี่ยวกับการเรียนรู้บุคลากร อุปกรณ์ สนาม งบประมาณฝึกการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในกีฬาฟุตบอล

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การฝึกทักษะและเทคนิคต่างๆ เพื่อนำไปใช้จริงอย่างหลากหลายสถานการณ์และสถานการณ์การแข่งขันจริง 2) การอธิบายเทคนิคการดูแลร่างกายและจิตใจในนักกีฬาฟุตบอล 3) การนำรูปแบบการเล่นของทีมชาติมาใช้ในการฝึกซ้อมและการแข่งขัน 4) สนับสนุนครูให้เอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ 5) การเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ 6) การรู้จักเลือกแสดงทักษะและเทคนิคในสถานการณ์เกมการเล่นและแข่งขันได้เหมาะสม 7) นำความรู้จากการเรียนรู้รูปแบบและระบบการเล่นของทีมชาติ และโอลิมปิกมาประยุกต์ใช้ในการเล่นและการแข่งขันได้ 8) การฝึกให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการเป็นนักกีฬาฟุตบอลที่ดีและเหมาะสม 9) การนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเล่นและการแข่งขันกีฬาฟุตบอลได้ 10) การฝึกปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย แต่งกายเหมาะสม มีความตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบ 11) การจัดเนื้อหาการสอนสอดคล้องกับสถานการณ์สังคมและชุมชนให้กำลังใจในการเรียน

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การรู้จักเลือกและใช้อุปกรณ์การฝึกซ้อมได้อย่างเหมาะสม 2) การบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี การนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน การจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ประจำ 3) การตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ 5) การเล่นและดูกีฬาฟุตบอลให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยการฝึกป้องกันการบาดเจ็บ 6) การฝึกการออกแบบและการจัดทำรายงาน หรือโครงการกีฬาฟุตบอลในสถานการณ์จริงในรูปแบบเดี่ยว คู่หรือกลุ่ม โดยประยุกต์ใช้ความรู้และความสามารถทั้งหมดที่ได้เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่อกีฬาฟุตบอล 7) การแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากรในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 8) การผลิตสื่อนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2.4 ด้านวัดผลและประเมินผล ได้แก่ 1) การดูแลร่างกายและจิตใจในการเล่นกีฬาฟุตบอล การฝึกและปฏิบัติกิจกรรมด้วยหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาในกีฬาฟุตบอล 2) การเล่นและรูปแบบการฝึกแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและชำนาญ 3) การสร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) การนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน 5) การจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลและตัดสินให้คะแนนได้อย่างเหมาะสม 6) การวัดผลจากการนำประสบการณ์จากการเล่นกีฬาไปใช้ในชีวิตประจำวัน 7) การวัดผลจากการปฏิบัติตามในเรื่องมารยาทในการดูการเล่น การแข่งขัน ความมีน้ำใจ

นักกีฬา 8) การจัดกิจกรรมการฝึกซ้อมและการทดสอบประเมินผลฝึกซ้อมตามลำดับขั้นตอนเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางที่ถูกต้อง

3. แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การวางแผนการบริหารวิชาการของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอล 2) การฝึกการจัดการทีมกีฬาฟุตบอลเกี่ยวกับการเรียนรู้บุคลากร อุปกรณ์ สนาม งบประมาณฝึกการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในกีฬาฟุตบอล 3) การนิเทศติดตามและให้คำแนะนำในการใช้หลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอล 4) การจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอล 5) การดำเนินการตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอลด้วยความขยันหมั่นเพียร 6) การจัดการเรียนการสอนด้วยความมุ่งมั่นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอล 7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอลเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน 8) การจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร 9) การวางแผนเพื่อการดำเนินการพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้และความสามารถในกีฬาฟุตบอล

3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การฝึกให้ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของการเป็นนักกีฬาฟุตบอลที่ดีและเหมาะสม 2) การฝึกทักษะและเทคนิคต่างๆ เพื่อนำไปใช้จริงอย่างหลากหลายสถานการณ์และเสมือนการแข่งขันจริง 3) การฝึกปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย แต่งกายเหมาะสม มีความตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบ 4) การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาระบบการเล่นและการฝึกทักษะและเทคนิคโดยใช้กระบวนการฝึกเป็นนักฟุตบอลภายใต้กฎกติกาที่ถูกต้อง ในหน้าที่ของนักฟุตบอล 5) การนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเล่นและการแข่งขันกีฬาฟุตบอลได้ 6) การรู้จักเลือกแสดงทักษะและเทคนิคในสถานการณ์เกมการเล่นและแข่งขันได้เหมาะสม 7) การอธิบายเทคนิคการดูแลร่างกายและจิตใจในนักกีฬาฟุตบอล 8) การนำความรู้จากการเรียนรู้รูปแบบและระบบการเล่นของทีมชาติและโอลิมปิกมาประยุกต์ใช้ในการเล่นและการแข่งขันได้ 9) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาฟุตบอล

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักเลือกและใช้อุปกรณ์การฝึกซ้อมได้อย่างเหมาะสม 2) การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ 3) การจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ประจำ 4) การแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากรในห้องเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 5) การผลิตสื่อนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน 6) การเล่นและดูกีฬาฟุตบอลให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยการฝึกป้องกันการบาดเจ็บ 7) การฝึกการออกแบบและการจัดทำรายงาน หรือโครงการกีฬาฟุตบอลในสถานการณ์จริง ในรูปแบบเดี่ยว คู่หรือกลุ่ม โดยประยุกต์ใช้ความรู้และความสามารถทั้งหมดที่ได้เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่อกีฬาฟุตบอล 8) การนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน 9) การตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

3.4 ด้านวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย 1) การวัดผลจากการนำประสบการณ์จากการเล่นกีฬาไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2) การวัดผลจากการปฏิบัติตนในเรื่องมารยาทในการดูการเล่น การแข่งขัน ความมีน้ำใจนักกีฬา 3) การจัดกิจกรรมการฝึกซ้อม และการทดสอบประเมินผลฝึกซ้อมตามลำดับขั้นตอนเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางที่ถูกต้อง 4) การจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลและตัดสินให้คะแนนได้อย่างเหมาะสม

5) การดูแลร่างกายและจิตใจในการเล่นกีฬาฟุตบอล 6) การฝึกและปฏิบัติกิจกรรมด้วยหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาในกีฬาฟุตบอล 7) การนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน 8) การเล่นและรูปแบบการฝึกแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและชำนาญ 9) การสร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หลักสูตร รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนโครงสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสามารถของครูผู้สอนเป็นหลัก มีการจัดสรรสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการประเมินผลการเรียนการสอนให้แก่ครูผู้สอน สอดคล้องกับการวิจัยของรวิ จันทะนาม (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารการเรียนการสอน 4) การวัดผลและประเมินผล และสอดคล้องกับการวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม มีการกิจขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา และสอดคล้องกับการวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 2) การวางแผนด้านวิชาการ 3) การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหนังสือ สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน 6) การนิเทศการศึกษา 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การแนะแนว 9) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 10) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และ 11) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาบุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรอื่นที่จัดการศึกษา

2. แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1) หลักสูตร จัดให้มีการวางแผนการบริหารวิชาการของหลักสูตร การจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดำเนินการตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอลด้วยความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น และพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน 2) การจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของการเป็นนักกีฬาฟุตบอล มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีกระบวนการฝึกเป็นนักฟุตบอลภายใต้กฎกติกาที่ถูกต้อง โดยนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เรียนรู้รูปแบบและระบบการเล่นระดับชาติ 3) สื่อการเรียนการสอน รู้จักเลือกและใช้อุปกรณ์ จัดสรร

งบประมาณสนับสนุนด้วยความโปร่งใส สุจริต แสวงหาการเรียนรู้จากท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

4) วัดผลและประเมินผล วัดผลจากการนำประสบการณ์จากการเล่น มารยาท การแข่งขัน น้ำใจนักกีฬา และการทดสอบประเมินผลฝึกซ้อม นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารวิชาการโดยใช้หลักไตรสิกขาจะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาโดยรวมทั้ง ร่างกายและจิตใจ การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายคือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของนวลจันทร์ ตั้งประภัสสร (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการงานวิชาการ ได้แก่ 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร คือ มีมาตรการเพื่อเสนอพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการ จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ใช้รูปแบบหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ มีการวิเคราะห์หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตามบริบทของโรงเรียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายและปรัชญาของโรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องติดตาม 2) การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมการใช้สื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญตระหนัก ประยุกต์ใช้ แสวงหาความรู้ พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนต่างๆ 3) การจัดการเรียนการสอน มีมาตรการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการ วางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การวัดและประเมินผลการศึกษา ยึดหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักในการวัดและการประเมินผล อ้างอิงวิธีการวัดและการประเมินผลของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดการวัดและการประเมินผลที่มีมาตรฐาน เกณฑ์ วิธีการ วัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินผลอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับการวิจัยพนม วิลัยหล้า (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 คือ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนงานด้านวิชาการให้ครอบคลุมการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครู ผู้บริหารมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การนิเทศภายในโดยผู้บริหารและคณะครูอย่างสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกอย่างเพียงพอและมีแผนงานการดำเนินโครงการต่างๆ ของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสารินทร์ เอี่ยมครอง (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนควรศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของอดิพงษ์ สุขนาถ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ผ่านตัวแปรองค์ประกอบด้านคุณสมบัติของนักเรียน อธิบายได้ว่า สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในการพัฒนาตัวผู้เรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สรุปลองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

แนวทางการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังนี้

1. การบริหารวิชาการของวิชาฟุตบอล กระบวนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาฟุตบอล 4 ด้าน ได้แก่

1.1 หลักสูตร ที่นำมาใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จะยึดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลัก และมีรายวิชาอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความรู้ความสามารถของแต่ละคนซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้แก่ผู้เรียนวิชาฟุตบอล

1.2 การจัดการเรียนรู้ ดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้วิชาฟุตบอล

1.3 สื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้วิชาฟุตบอล

1.4 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนและตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. หลักไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจอารมณ์ และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมด้วยหลักศีล สมาธิ ปัญญา วิธีปฏิบัติฝึกหัดตนตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญานั้น ผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคมงคลแปด ได้แก่

2.1 ศีล (Morality) เป็นการฝึกหัดอบรมตนให้มีศีลด้วยสัมมาวาจา เจริญชอบ สัมมาสัมมนะ การกระทำชอบ และสัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีพชอบ เจริญองกามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางความประพฤติ วินัยและความสัมพันธ์ทางสังคมถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตใจ

2.2 สมาธิ (Concentration) เป็นการฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิด้วยสัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ การระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ เจริญองกามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพจิตพัฒนาถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญา

2.3 ปัญญา (Wisdom) เป็นการฝึกอบรมตนให้มีปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ การเห็นชอบ และสัมมาสังกัปปะ การดำริชอบ เจริญองกามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญาถึงมาตรฐานของอารยชน สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิตใจผ่องใส เบิกบาน เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน ดังนั้น ควรเพิ่มการส่งเสริมการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน

1.2 สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารายวิชาฟุตบอลก่อนทำการสอน ดังนั้น ควรส่งเสริมแรงจูงใจให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการเตรียมแผนการสอน เช่น การมอบรางวัล การเลื่อนขั้น เป็นต้น

1.3 สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ จัดให้มีศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา รายวิชาฟุตบอล ดังนั้น ควรจัดศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อต่างๆ ที่ช่วยในการเรียนการสอน

1.4 สภาพการบริหารวิชาการวิชาฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบเพื่อความสะดวกในการวัดและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการวิชาฟุตบอลตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 อปริหานิยธรรม 7 เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาการบริหารงานเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. คุษณินพนธ์
ครุศาสตร์ดุขณินพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์. (2550). การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

นวลจันทร์ ตั้งประภัสสร. (2561). แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน
ในกรุงเทพมหานคร. วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย
สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 11(1). 540-560.

พนม วิลัยหล้า. (2560). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2541). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษณินพนธ์ปริญญาคุษณินพนธ์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รวี จันทะนาม. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาด
กลาง. คุษณินพนธ์ครุศาสตร์ดุขณินพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง เล่ม 3
กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะการเผชิญสถานการณ์. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อดิพงษ์ สุขนาค. (2560). การสังเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นขององค์ประกอบเชิงสาเหตุที่ส่งผล
ต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษณินพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขณินพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้
แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์*
THE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT AND GROUP WORKING BEHAVIORS
OF TENTH GRADE STUDENTS BY USING INQUIRY LEARNING METHOD (5E)
WITH COOPERATIVE LEARNING JIGSAW I TECHNIQUE
ON CELLS AND CELL FUNCTIONS

¹ศศิวิมล ขอนดอก Sasiwimon Khondok, ²กิตติมา พันธุ์พุกษา Kittima Panprueksa,

³สมศิริ สิงห์หลพ Somsiri Singlop

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: krujoy2204@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค จิ๊กซอว์ I โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และมีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระกันและการทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I หลังเรียนอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E), การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

Abstract

The purpose of this research were to study students' learning achievement and group working behaviors by using an inquiry learning method (5E) with a cooperative learning jigsaw I technique. The participants of this research were forty-five tenth grade students in the second semester of 2019 academic year at a school in Chonburi province. They were selected through the cluster random sampling. The research instruments consisted of 1) inquiry learning method (5E) with a cooperative learning jigsaw I technique lesson plans 2) learning achievement test 3) group working behaviors evaluation form. Also, the statistics used in this study were dependent sample t-test and one sample t-test. The research findings showed that; the posttest scores of students' learning achievement after using the inquiry learning method (5E) with the cooperative learning jigsaw I technique were statistically significant higher than the pretest scores at the .05 level and the students' group working behaviors after using the inquiry learning method (5E) with the cooperative learning jigsaw I technique were in a good level.

Keywords: Inquiry Learning Method (5E), Cooperative Learning Jigsaw I Technique, Learning Achievement, Group Working Behaviors.

บทนำ

ในปัจจุบันเรากำลังเข้าสู่การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นผู้เรียนให้ลงมือปฏิบัติมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรับจากครูผู้สอน ดังนั้น ครูจึงต้องลดบทบาทในการสอนลงและเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองให้มากที่สุดซึ่งจะมีครูเป็นผู้จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน มีกรอบแนวคิดของการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนต้องเรียนรู้เนื่องมาจากโลกเปลี่ยนแปลงกระแสสังคมที่รวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น หัวใจของทักษะนี้คือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration) และความริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งต้องใช้ทักษะเหล่านี้ในการดำรงชีวิตเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนพร้อมกับสอดแทรกทักษะต่างๆ เหล่านี้ที่กล่าวมาข้างต้นเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนมากที่สุด

จากการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์โดยดูจากผลคะแนนสอบ o-net พบว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาวิทยาศาสตร์รวมถึงวิชาชีววิทยาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยคะแนน o-net เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่บอกคุณภาพของผู้เรียน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้สำรวจพบว่า เด็กไทยมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ดี แต่มีปัญหาเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม และจะเห็นได้ว่า ปัญหาคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ อีกทั้ง ครูผู้สอนยังขาดทักษะในการหาเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบได้ด้วยตัวเอง ขาดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ขาดทักษะการทำงานเป็นทีม ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับปัญหาในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ จากประสบการณ์การสอนในรายวิชาชีววิทยาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าในขณะที่เรียนผู้เรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและผู้เรียนกับผู้สอน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการทำงานร่วมมือกันภายในกลุ่มเป็นลักษณะต่างคนต่างทำงาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะต่างๆ พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ คือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยครูเป็นผู้กำกับควบคุมดำเนินการให้คำปรึกษาชี้แนะ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) สามารถพัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้งกล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) สอดคล้องกับงานวิจัยวีระพร ลาทอง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือดกับการรักษาคุณภาพของร่างกาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้ง ผู้วิจัยยังอยากให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการทำงานกลุ่ม ได้มีการช่วยเหลือกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองในระหว่างเรียน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพราะยึดตามแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม (สุคนธ์ สินธพานนท์, พงษ์จันทร์ สุขยง, จินตนา วีระเกียรติสุนทร และพิวสสา นภารัตน์, 2554) ซึ่งเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสนใจ คือ การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 1 นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนมากขึ้น โดยมีวิธีในการจัดกิจกรรมการสอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนประมาณ 4-6 คน โดยสมาชิกของนักเรียนต้องมีความแตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มแบ่งกันศึกษาหัวข้อย่อยๆ โดยสมาชิกในกลุ่มไปศึกษาร่วมกับกลุ่มอื่นที่ได้หัวข้อเดียวกัน จากนั้นมีการอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มทุกคนถูกกระตุ้นด้วยการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดความเข้าใจแล้วนำผลจากการศึกษามาอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟังและนำหัวข้อย่อยๆ มาต่อเป็นเรื่องราวเป็นหนึ่งเรื่อง (สมบัติ กาญจนารักพงศ์, 2547) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนริศรา เจมมูสา (2556) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะทางสังคมมากกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

จากสภาพการณ์ข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีแบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถทางการเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I จำนวน 3 แผน รวมใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 13 คาบ ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อพิจารณาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ยคุณภาพของแผนการเรียนรู้เท่ากับ 4.41 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตรวจให้คะแนนแบบตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน สร้างข้อสอบแบ่งตามระดับพฤติกรรม 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.0 นำไปหาค่าอำนาจจำแนกคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) 20 ขึ้นไป และความยาก (p) .20 - .80 ซึ่ง มีค่า r อยู่ระหว่าง .24 - .43 และค่า p อยู่ระหว่าง .26 - .80 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรของโลเวท (Lovett) ได้เท่ากับ .80

3.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมิน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำกลุ่ม ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกลุ่ม ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ

พิจารณา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง IOC และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แบบประเมินพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มมีค่าเฉลี่ยคุณภาพเท่ากับ 4.13 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยดำเนินการดังนี้

4.1 แนะนำขั้นตอนในการทำกิจกรรมและชี้แจงบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน

4.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.3 ดำเนินสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่ | เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ จำนวน 3 แผนใช้เวลาสอน 13 คาบ โดยผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้วยตัวผู้เรียนเอง

4.4 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ฉบับเดิม)

4.5 นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที กรณีสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระกัน (Dependent samples t-test) 2) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่ | เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่ | เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์

ระดับพฤติกรรม	กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$ (N = 45)	SD	t	p (1-tailed)
ความรู้ความจำ (18 คะแนน)	ก่อนเรียน	5.04	1.69	20.18	.000*
	หลังเรียน	11.40	1.41		
ความเข้าใจ (11 คะแนน)	ก่อนเรียน	2.27	1.51	14.9	.000*
	หลังเรียน	5.58	1.34		
การนำไปใช้ (3 คะแนน)	ก่อนเรียน	0.49	0.73	10.0	.000*
	หลังเรียน	1.62	0.72		
การวิเคราะห์ (6 คะแนน)	ก่อนเรียน	1.64	1.17	7.56	.000*
	หลังเรียน	2.96	0.98		
การสังเคราะห์	ก่อนเรียน	0.11	0.32	5.93	.000*
	หลังเรียน				

(1 คะแนน)	หลังเรียน	0.56	0.50		
การประเมินค่า	ก่อนเรียน	0.13	0.34		
(1 คะแนน)	หลังเรียน	0.36	0.48	3.16	.002*
ภาพรวม	ก่อนเรียน	9.76	2.690		
	หลังเรียน	22.47	2.693	23.30	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 9.76 และหลังเรียนเท่ากับ 22.47 เมื่อเปรียบเทียบพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแยกตามระดับพฤติกรรม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเช่นกัน

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์

องค์ประกอบ ของพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	รายการประเมิน	$\bar{X}$ (n=45)	S.D.	แปลผล
1. บทบาทการ เป็นผู้นำกลุ่ม	1. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำด้วยความรับผิดชอบ	4.20	.82	ดี
	2. การดูแลให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึง	4.11	.80	ดี
	3. การแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มได้ทำงานทั่วทุกคน	3.98	.78	ดี
	4. การให้กำลังใจเพื่อนสมาชิกในการทำงาน	4.07	.86	ดี
	5. การพูดทบทวนและสรุปให้ตรงประเด็น	3.98	.81	ดี
	รวม	4.07	.09	ดี
2. บทบาทการ เป็นสมาชิกกลุ่ม	6. กระตือรือร้นที่จะร่วมทำงานกับผู้อื่น	4.09	.67	ดี
	7. สนใจและตั้งใจฟังขณะที่มีการแสดงความคิดเห็น	4.24	.74	ดี
	8. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม	4.40	.72	ดี
	9. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม	4.36	.71	ดี
	10. สามารถอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.91	.95	ดี
	รวม	4.20	.20	ดี

3. กระบวนการทำงานกลุ่ม	11. มีประชุมการวางแผนการทำงาน	4.16	.80	ดี
	12. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานตามแผน	4.24	.77	ดี
	13. งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามเป้าหมายและเวลาที่กำหนด	4.09	.90	ดี
	14. มีการหลอมรวมแนวคิดและแนวทางการทำงานเป็นหนึ่งเดียว	4.20	.82	ดี
	15. มีการสรุปงานร่วมกันหลังจากที่ทำงานสำเร็จ	3.96	.98	ดี
	16. ไม่ทำเสียงดังรบกวนผู้อื่น	3.80	1.10	ดี
	17. มีมารยาทในการฟังและการพูด	3.98	.72	ดี
	18. มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม	3.96	.85	ดี
	19. เคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในกลุ่ม	4.27	.69	ดี
	20. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่ม	4.53	.63	ดีมาก
รวม		4.12	.29	ดี
รวมทั้งหมด		4.13	.18	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .18) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .20) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .11) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .29) และด้านบทบาทการเป็นผู้นำกลุ่ม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .09) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .63) อยู่ในระดับดีมาก และไม่ทำเสียงดังรบกวนผู้อื่นมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.10) อยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จนสามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบ (จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพฤษ, 2551) อีกทั้ง ครูยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันและมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่ม (สุคนธ์ สินธพานนท์ สุคนธ์ สินธพานนท์, พongจันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วิสเกียรติสุนทร และพิวัสสา นภารัตน์, 2554) ซึ่งในการจัดกลุ่มนั้นจะมีการจัดแบบคละความสามารถ คือ มีทั้งผู้เรียนเก่ง

ปานกลาง และอ่อน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนที่เก่งได้ช่วยเหลือผู้เรียนที่อ่อนกว่าและทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ตระหนักถึงหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย อีกทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่มอีกด้วย เพราะความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม (วัฒนาพร กระจับทุกซ์, 2545) จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 1 ในขั้น ที่ 1 การสร้างความสนใจ (Engagement) ครูจะใช้คำถามหรือยกตัวอย่างสถานการณ์ที่น่าสนใจในขณะนั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากเรียนในเรื่องนั้นๆ มากยิ่งขึ้น และครูจะแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม เรียกแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มบ้านและทำการแบ่งหัวข้อที่จะให้นักเรียนในกลุ่มบ้านศึกษาคนละ 1 หัวข้อ โดยจะเรียกนักเรียนที่ได้รับมอบหมายแต่ละหัวข้อว่าผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มบ้านจะต้องรับผิดชอบทำกิจกรรมตามที่ครูกำหนด ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) ครูทำการแจกกิจกรรมหัวข้อเรื่องที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มศึกษา และมอบหมายภารกิจให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกที่ได้หัวข้อเดียวกันจะมาปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะลงมือทำการทดลอง หรือทำกิจกรรมที่ครูกำหนดให้ โดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ตลอดจนเขียนสรุปสาระสำคัญลงในกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความสงสัยนำไปสู่การค้นหาคำตอบ (จิรนนท์ วงศ์ก้อม, 2552) ซึ่งเหมาะสมกับวิชาวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) สมาชิกในกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเดิมของตนที่เรียกว่ากลุ่มบ้านโดยนำเสนอความรู้ที่ตนไปศึกษามาอธิบาย อภิปราย ภายในกลุ่ม และนำความรู้แต่ละส่วนมาต่อกันเป็นเรื่องราวแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียนและผู้เรียนร่วมกันสรุป สาระสำคัญของบทเรียนจากขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนนั้นได้ฝึกฝนตนเองจนสามารถค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (ปราสาท อิศรปริดา, 2543) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์เลือกจะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery learning) ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ (Elaboration) ครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยยกสถานการณ์ตัวอย่าง อธิบายเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปใช้ในเรื่องอื่นหรือสถานการณ์อื่นๆ รวบรวมเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) ครูประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคล จากนั้นนำคะแนนสมาชิกในกลุ่มเดิมมารวมกันให้ถือว่าเป็นคะแนนกลุ่ม จากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองทั้งหมด โดยอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยผู้เรียนเก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนที่อ่อนกว่า ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นและการเรียนรู้แบบร่วมมือยังทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายาม เพื่อจะทำให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามมาอีกด้วย (ทีศนา แคมมณี, 2550) โดยการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธิพงษ์ ศุภมัสดุองกูร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ผลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์ พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือมีคะแนนอยู่ในช่วง 3-16 คะแนนจากคะแนนเต็ม 40 คะแนน แต่หลังจากนักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับสูงขึ้นซึ่งอยู่ระหว่าง 18-28 คะแนน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยืนยันได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ที่นำมาใช้ครั้งนี้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้

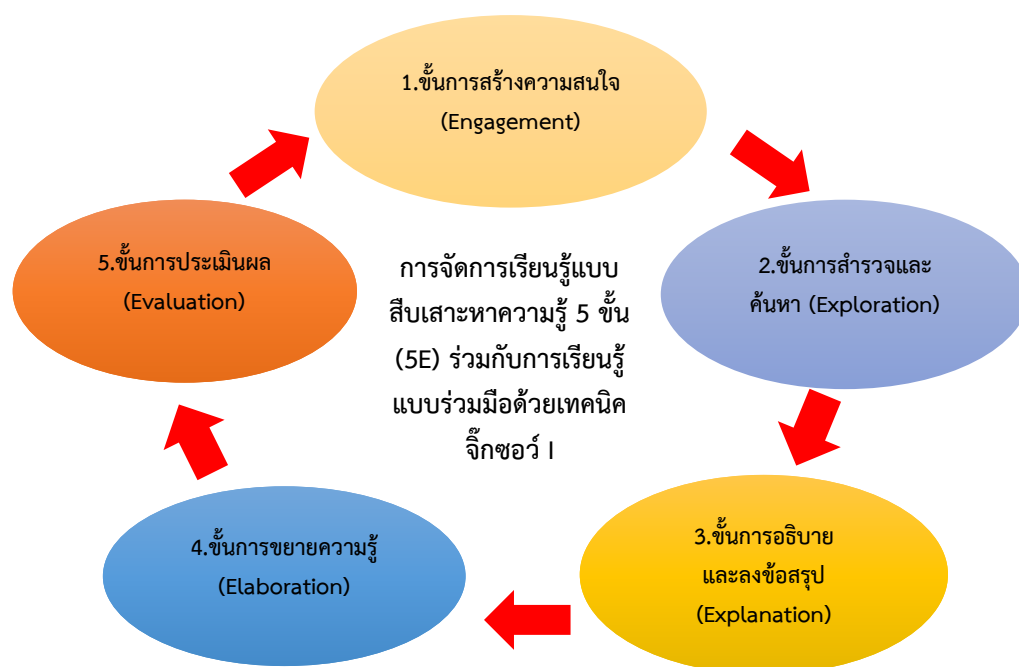
2. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ อยู่ในระดับดี เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่มว่าเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันและมีการดำเนินการร่วมกัน โดยผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่างก็ทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการทำงานที่ดีเพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคมและขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น (ทิตานา แคมมณี, 2550) อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยครูจะแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง ทั้งนี้ในการทำงานกลุ่มจะต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มไม่ว่าจะเป็นความเสียสละ ความรับผิดชอบ ตลอดจนให้การช่วยเหลือและยอมรับซึ่งกันและกัน (ศุภวรรณ เล็กวิไล, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือของ Spenser Kagan (1994) กล่าวคือ การเรียนรู้แบบร่วมมือสมาชิกจะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ในการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการพูดคุย ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม (สุคนธ์ สินธพานนท์, พองจันทร์ สุขยง, จินตนา วีรเกียรติสุนทร และพิวัสสา นภารัตน์, 2554) ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก สมาชิกทุกคนมีหน้าที่และความสำคัญเท่าเทียมกันหมด สมาชิกแต่ละคนรู้หน้าที่ของตนเองว่าต้องการกิจกรรมอะไรบ้างในการเรียนครั้งนั้นๆ รวมถึงต้องรับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ เสมอ และสมาชิกทุกคนตระหนักดีว่าความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในกลุ่ม ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและจะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจเสมอ หลังจากที่มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ระยะหนึ่ง สมาชิกแต่ละคนจะต้องประเมินผลการทำงานของตนเองและผลงานกลุ่มเพื่อที่จะรู้ถึงข้อบกพร่อง รวมถึงสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อวางเป้าหมายในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไปให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม สิ่งสำคัญต้องมีทักษะทางสังคมซึ่งนักเรียนบางคนไม่มีทักษะในการทำงานกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากไม่ได้รับการพัฒนาเรื่องนี้มาก่อน อาจทำให้มีปัญหาบ้างในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ดังนั้น ก่อนที่จะใช้การเรียนการสอนแบบร่วมมือ ครูควรปูพื้นฐานให้มีทักษะในการทำงานกลุ่มและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม โดยในช่วงแรกมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อที่จะได้ซักถาม ตอบปัญหา อธิบาย ได้ตอบ

ซึ่งกันและกัน และเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานยอมรับเหตุผลของผู้อื่น รู้จัก สนับสนุนและกล่าว คำชมเชยผู้อื่น เป็นการฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม (โกวิทย์ เวชศาสตร์ และคณะ, 2541) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมใจ เพ็ชรสุกใส (2548) ที่ทำวิจัยเรื่องผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำงานร่วมกันสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอุมา คำประกอบ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเรียนร่วมกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเรียนร่วมกันมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ I เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานอย่างเป็นระบบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้าน พฤติกรรมทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ I เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์

จากภาพที่ 1 เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ I แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นการสร้างความสนใจ (Engagement) ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์กระตุ้นผู้เรียน เช่น กระตุ้นด้วยคำถาม รูปภาพ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสนใจ สงสัย และนำเข้าสู่หัวข้อที่ครูเตรียมให้ผู้เรียน หลังจากนั้นครู แบ่งกลุ่มผู้เรียน 4 คน ซึ่งสมาชิกกลุ่มผู้เรียนมีความแตกต่างกันในระดับสติปัญญาทุกคนต้องช่วยเหลือกัน เรียกว่า กลุ่มบ้าน (Home group)

2. ขั้นการสำรวจและค้นหา (Exploration) นักเรียนร่วมกันการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องทำการทดลอง ทำกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้หรืออ่านจับใจความสำคัญ มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้กัน มีปฏิสัมพันธ์กัน และเขียนสรุปสาระสำคัญ โดยครูแจกกิจกรรมหัวข้อเรื่องที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มศึกษา และมอบหมายภารกิจ โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องเลือกศึกษากิจกรรมคนละ 1 กิจกรรมและต้องไม่ซ้ำกัน ให้สมาชิกแต่ละคนที่เลือกศึกษากิจกรรมเดียวกันของทุกกลุ่มมานั่งด้วยกัน เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) ต้องทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่กิจกรรมกำหนดให้

3. ขั้นการอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) สมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) กลับไปยังกลุ่มเดิมของตนที่เรียกว่ากลุ่มบ้านโดยนำเสนอความรู้ที่ตนไปศึกษามาอธิบาย อภิปรายภายในกลุ่ม และนำความรู้แต่ละส่วนมาต่อกันเป็นเรื่องราวแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียนและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของบทเรียน

4. ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) ครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยยกสถานการณ์ตัวอย่าง อธิบายเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปใช้ในเรื่องอื่นหรือสถานการณ์อื่นๆ รวบรวมเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ครู ประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบย่อย เป็นรายบุคคล จากนั้นนำคะแนนสมาชิกในกลุ่มเดิมมารวมกัน ให้ถือว่าเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด อันดับ 1, 2 และ 3 จะได้รับรางวัลหรือนำผลงานไปตีพิมพ์ประกาศที่บอร์ดและควรให้คำชมเชยกลุ่มอื่นๆ ที่สามารถทำกิจกรรมนี้ได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรมีการกระตุ้นนักเรียนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม เนื่องจากในช่วงแรกนักเรียนยังไม่มี ความคุ้นเคยกัน จึงยังไม่เกิดการปฏิสัมพันธ์และพูดคุยกันมากเท่าที่ควร ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการทำงานกลุ่มจนเกิดเป็นพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้เวลาเพื่อให้ นักเรียนได้มีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ

1.2 ครูผู้สอนควรมีการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนตระหนักเห็นความสำคัญของตนเองอยู่เสมอว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

1.3 ก่อนทำการเรียนการสอนครูควรมีการชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนในการทำกิจกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่เกิดปัญหา ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือช่วยเหลือ รวมถึงให้กำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ พบว่า นักเรียนได้พูดคุย อธิบาย และสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้สมาชิกในกลุ่มบ้านเข้าใจ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาทักษะการสื่อสารเพิ่มเติม

2.2 ควรมีการสอดแทรกแบบฝึกทักษะการวัดพฤติกรรมทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนเรียนรู้ และเกิดความคุ้นชินกับแบบทดสอบ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ เวชศาสตร์ และคณะ. (2541). การเรียนแบบร่วมมือ: เอกสารอบรมครูวิทยาศาสตร์ของ SeamCORCsam. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์.
- จิรนนท์ วงศ์ก้อม. (2552). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง สมบัติและการจำแนกสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพุกษ์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตินา แชนมณี. (2550). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรา เจมมูสา. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคบิกซอว์ ที่มีต่อทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2543). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นวัตกรรมการพิมพ์.
- พุทธิพงษ์ ศุภมัสอดังกูร. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E). วารสารวิชาการ. 9(1). 1349-1365.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตาตาพับลิเคชัน.
- วีระพร ลาทอง. (2555). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นเรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือดกับการรักษาดุลยภาพของร่างกาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2548). นวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์พริ้นต์แมสโปรดักส์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). **ผลสอบ O-Net**. แหล่งที่มา <https://www.niets.or.th/th/> สืบค้นเมื่อ 22 เม.ย. 2563.
- สมใจ เพ็ชรสุกใส. (2548). การศึกษาผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมบัติ กาญจนารักพงศ์. (2547). **นวัตกรรมการศึกษาชุด 29 เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย**. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **โครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน (พ.ศ. 2557-2560) “สะท้อนปัญหาและทางออกต่อโจทย์ปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: 21เซ็นจูรี่.
- สุคนธ์ สันทพานนท์, พองจันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วิธเกียรติสุนทร และพิวัสสา นภารัตน์. (2554). **วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินต์.
- อรอุมา คำประกอบ. (2550). **ผลการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเรียนร่วมกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Kagan, Spencer. (1994). **Cooperative Learning and Mathematics**. San Clemente, CA: Kagan Publishing.

รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ^{*} MODEL OF ADMINISTRATION PAK PANANG RIVER BASIN BUDDHIST INTEGRATION

¹สุภชัย หนูแก้ว Supachai Hnukaeo,

²พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิพย์ อบอูน) PhraSutheerattanabundit (Suthit Ob-Aun),

³วสันต์ ลิ้มรัตนภักทรกุล Wason Limrattanaphattarakun

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phetkit123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานของรัฐ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร ตัวแทนหน่วยงานเอกชน/ส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังและ พระสงฆ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง คือ ลักษณะของแม่น้ำปากพนังมีระดับตื้นน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลและมีความลาดชันน้อย เมื่อน้ำจืดทางด่านตงน้ำมีปริมาณน้อยทำให้น้ำเค็มสามารถรุกเข้าไปในแม่น้ำปากพนัง ทางตอนใต้ มีน้ำท่วมขังตลอดปีและดินมีสภาพเป็นกรด และน้ำเปรี้ยว รวมทั้งน้ำเน่าเสียจากการทำนาุ้งได้ไหลลงลำน้ำจนไม่สามารถนำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกได้และปัญหาอุทกภัย 2) การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผนงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่นเปิดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประชุมปรึกษาหารือกันตกลงร่วมกันว่าจะเปิด - ปิดประตูระบายน้ำให้เหมาะสม มีการจัดระบบโครงสร้างทางด้านการเกษตรและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ 3) รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) แนวคิดหลักการของรูปแบบ การบริหารจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และสัพพริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการและวิถีเชิงพุทธ (2) วัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมการความสามัคคีของประชาชนกระจายรายได้สู่ชุมชน การสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจชุมชนสังคมโดยรวม (3) โครงสร้างของรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมมีการประชุมต้องอาศัยกฎ ระเบียบ และการสร้างกติการ่วมกัน (4) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การประสานพัฒนาการเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและชุมชน (5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีระบบและแผนงานที่ชัดเจน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการ, ลุ่มน้ำปากพนัง, พุทธบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the management of the Pak Phanang River Basin, 2) to study the participatory management of local network partners, and 3) to propose a model of the Pak Phanang River Basin management with an integrated Buddhist approach. This is a qualitative research by in-depth interviews with key informants, namely government agencies, community leaders representative, farmer representative, representatives of private agencies/ economic promotion and tourism in the Pak Phanang River Basin area and 25 monks in total. Data were analyzed by content analysis. Results of the research were as follows: 1) the problems of the Pak Phanang River Basin were the characteristics of the Pak Phanang River Basin where the water level was lower than the sea level and the slope was low. When fresh water on the upstream side is low, saltwater can invade the Pak Phanang River in the south, flooding all year round and the soil is acidic, and sour water including sewage from shrimp farming that flows into the river until it cannot be used for cultivation and flooding problems. 2) Pak Phanang River Basin management with participation from local networks, a project to develop the Pak Phanang River Basin under the Royal Initiative has been carried out. There is support to promote the implementation of the plan with government agencies. The local community is open to the community to participate in training to educate and understand the principles of sufficiency economy, meeting to discuss and agree to open and close the floodgates appropriately. There is a system of agricultural and technological structures for management. 3) A model of the Pak Phanang River Basin management with an integrated Buddhist approach consisted of 5 components: (1) Concepts and principles of the model; Water management through participation of network partners to reduce conflicts and jointly resolve problems. Apply the principles of Sangahavattthu IV and Sappurisdhamma VII in management and Buddhist way; (2) Objectives for sustainable development promote the unity of the people distributing income to the community creating a balance for the economy, community, society as a whole; (3) the structure of the model, the process of community participation in meeting activities requires rules, regulations and the creation of common rules; (4) operational strategies, coordinating developments with the framework of the National Development Strategic Plan at the local and community level; and (5) conditions for the success of a model of participation from all sectors which there was a clear system and plan.

Keywords: Model, Administration, Pak Panang River Basin, Buddhist Integration

บทนำ

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิต มนุษย์ให้ความสำคัญกับน้ำมาอย่างยาวนาน เพราะมนุษย์นั้นใช้น้ำในทุกช่วงเวลาของชีวิตน้ำมีความสำคัญยิ่ง ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า “หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ไม่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้” (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539)

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลกในปัจจุบันรวมทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกเป็นแรงขับเคลื่อนต่อการเพิ่มปริมาณความต้องการใช้น้ำในทุกภาคส่วนส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อวิกฤตน้ำในโลกที่มีความเป็นไปได้สูงในอนาคตนอกจากนี้สภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันอุณหภูมิเฉลี่ยของพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้นและระดับน้ำทะเลเฉลี่ยทั่วโลกเพิ่มขึ้นจากการละลายของธารน้ำแข็งบนแผ่นดินและปริมาตรน้ำในมหาสมุทรขยายตัวสภาวะโลกร้อนยังส่งผลกระทบต่อวัฏจักรของน้ำบนโลกเกิดความผันแปรของพายุหมุนเขตร้อนเกิดภัยพิบัติต่างๆ สภาวะฝนแล้งฝนทิ้งช่วงยาวนานหรือภาวะน้ำท่วมหนักซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของโลกจากปัญหาขาดแคลนน้ำของโลกทำให้องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญและรณรงค์ให้นานาชาติช่วยกันอนุรักษ์น้ำโดยกำหนดให้วันที่ 22 มีนาคมของทุกปีเป็นวันอนุรักษ์น้ำของโลก (World Day for Water) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 เป็นต้นมามีรายงานสถานการณ์น้ำของโลกชี้ให้เห็นว่าประชากรโลก 1 ใน 5 คนไม่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาดขาดแคลนน้ำดื่มและประชากรครึ่งหนึ่งของโลกขาดแคลนน้ำสะอาดตามหลักสุขาภิบาลประชากรมากกว่า 5 ล้านคนตายด้วยโรคที่เกิดจากน้ำไม่สะอาดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาสถาบันจัดการน้ำระหว่างประเทศ(IWMI) ประมาณการว่าในราวปี ค.ศ. 2025 ประชากร 4,000 ล้านคนใน 48 ประเทศ (2 ใน 3 ของประชากรโลก) จะเผชิญกับปัญหาความขาดแคลนน้ำในขณะที่ธนาคารโลกประมาณการว่า 30 ปีข้างหน้าประชากรครึ่งหนึ่งของโลกจะประสบกับภาวะขาดแคลนน้ำหากยังคงมีการใช้น้ำที่ฟุ่มเฟือยอย่างเช่นในปัจจุบัน (WWF-ประเทศไทย, 2564)

สำหรับประเทศไทยในระยะเวลาลหลายสิบปีที่ผ่านมาได้เผชิญปัญหาเกี่ยวกับน้ำอย่างต่อเนื่องอาทิสถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรงปริมาณน้ำสำรองในเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ไม่เพียงพอปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรมและปนเปื้อนสารพิษอันมีสาเหตุมาจากชุมชนเมืองภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมรวมทั้งอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นซึ่งวิกฤตน้ำดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมหาศาลและมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้นโดยสาเหตุดังกล่าวนี้เกิดจากหลายปัจจัยร่วมกันทั้งขาดการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นพฤติกรรมการใช้น้ำรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน (WWF-ประเทศไทย, 2564)

ลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุมพื้นที่รวม 13 อำเภอ คือพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอจุฬาภรณ์ พื้นที่บางส่วนของอำเภอลานสกา อำเภอพระพรหม และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของอำเภอควนขนุน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา รวมพื้นที่ประมาณ 1.9 ล้านไร่ เป็นพื้นที่มากกว่า 500,000 ไร่ มีประชากรประมาณ 600,000 คน อดีตชลอุ่มน้ำแห่งนี้เคยเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก มีการทำนามากที่สุดโดยอาศัยน้ำจากแม่น้ำปากพนังซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของ

ลุ่มน้ำปากพนัง จึงเป็นแหล่งปลูกข้าวของภาคใต้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองทุกๆ ด้าน จนเป็นที่รู้จักกันของผู้คนอย่างกว้างขวาง ในนาม “เมืองแห่งอูข้าวอันน้ำ”

เมื่อเวลาผ่านไป “ลุ่มน้ำปากพนัง” ที่เคยอุดมสมบูรณ์กลับมีปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้น้ำย่อมมีปริมาณมากขึ้นด้วย แต่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารกลับลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณน้ำจืดที่เคยดูดซับไว้แล้วทยอยปล่อยลงแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาในช่วงฤดูแล้งลดลงด้วย น้ำจืดที่เคยมีใช้ปีละ 8-9 เดือน ลดลงเหลือปีละ 3 เดือนเท่านั้น และเนื่องจากลักษณะของแม่น้ำปากพนังมีระดับท้องน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลและมีความลาดชันน้อย เมื่อน้ำจืดทางด้านต้นน้ำมีปริมาณน้อย ทำให้น้ำเค็มสามารถรุกเข้าไปในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาเป็นระยะทางเกือบ 100 นอกจากนี้ ตอนใต้ของลุ่มน้ำปากพนังยังมี “พรุควนเคร็ง” ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มขนาดใหญ่ ประมาณ 200,000 ไร่ มีน้ำท่วมขังตลอดปี มีสารไฟโรที่อยู่ในชั้นดิน ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด และมีปัญหาน้ำเปรี้ยว ราษฎรไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้ รวมทั้งน้ำเน่าเสียจากการทำนากุ้งได้ไหลลงลำน้ำต่างๆ จนไม่สามารถนำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกได้ กลายเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างชาวนาข้าวและชาวนากุ้งอีกด้วย ปัญหาอุทกภัยในช่วงฤดูฝนเนื่องจากมีปริมาณฝนตกมาก แต่พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ลุ่มราบแบน มีความลาดชันน้อย อุทกภัยมักจะเกิดในช่วงน้ำทะเลหนุนสูง ระบายน้ำออกสู่ทะเลได้ยาก จึงทำความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นบริเวณกว้าง นอกจากนี้ น้ำจืดขาดแคลน-น้ำเค็ม-น้ำเปรี้ยวและน้ำเสีย จึงเป็นปัญหาที่ชาวลุ่มน้ำปากพนังต้องเผชิญ การทำนาไม่ได้ผล ผลผลิตต่ำ ราษฎรมีฐานะยากจน การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามแนวพระราชดำริจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ให้กลับคืนสู่ลุ่มน้ำปากพนังดังเช่นในอดีต (กรมชลประทาน, 2552)

จากผลงานวิจัยของปรกรณ์ ดิษฐกิจ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช: มุมมองด้านทรัพยากรน้ำ จากการศึกษา พบว่า ก่อนมีการก่อสร้าง ปตร. อุทกวิทยาประสิทธิ พื้นที่ชลประทานยังได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมภายหลังการก่อสร้างจนถึงปัจจุบันพบว่าสามารถเก็บกักน้ำจืดที่มีปริมาณมากในช่วงฤดูฝนไว้ใช้เป็นปริมาณน้ำสำรองในฤดูแล้งและสร้างความมั่นใจกับเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังว่ามีปริมาณน้ำจืดสำรองไว้ให้ทำการเพาะปลูกในฤดูแล้งได้อีกทั้งยังสามารถป้องกันการรุกคืบของน้ำเค็มเข้ามาในลำน้ำสายหลักของพื้นที่โครงการได้อีกด้วย ถึงแม้การดำเนินงานโครงการจะประสบความสำเร็จแต่ยังคงต้องมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงการพัฒนาต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และการผันแปรของสภาพภูมิสังคมโดยรวมต่อไป

ดังนั้นจากเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา นโยบาย และยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำปากพนัง
2. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น และรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา นโยบายและยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำปากพนังการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง เป็นการศึกษาสภาพปัญหา นโยบายและยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำปากพนัง ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย และการศึกษาสภาพปัญหา นโยบายและยุทธศาสตร์ ลุ่มน้ำปากพนังการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง โดยผู้วิจัยประมวลความรู้จากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง หลักพุทธเชิงบูรณาการ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน และ แผนแม่บทพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สำหรับการศึกษาสภาพปัญหานโยบายและยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำปากพนัง การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง โดยวิธีการสัมภาษณ์ทั่วไป ประกอบด้วยได้แก่ 1) หน่วยงานของรัฐ 2) ตัวแทนผู้นำชุมชน 3) ตัวแทนเกษตรกร และ 4) ตัวแทนหน่วยงานเอกชน/ส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จำนวน 2 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 25 คน จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อจัดทำและกำหนดเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) หน่วยงานของรัฐ 2) ตัวแทนผู้นำชุมชน 3) ตัวแทนเกษตรกร และ 4) ตัวแทนหน่วยงานเอกชน/ส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 25 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด และกำหนดประเด็นคำถามหลักและประเด็นคำถามย่อย ที่มีผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น จากนั้นดำเนินการสังเคราะห์การตอบของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำผลไปประกอบการนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหา นโยบาย และยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำปากพนัง

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัญหา นโยบาย และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังจากการสังเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะของแม่น้ำปากพนังมีระดับท้องน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล และมีความลาดชันน้อย เมื่อน้ำจืดทางด่านต้นน้ำมีปริมาณน้อย ทำให้น้ำเค็มสามารถรุกเข้าไปในแม่น้ำปากพนัง นอกจากนี้ทางตอนใต้ของลุ่มน้ำปากพนัง มีน้ำท่วมขังตลอดปี และมีสภาพเป็นดินกรด และน้ำเปรี้ยว ราษฎรไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้ รวมทั้งน้ำเน่าเสียจากการทำนากุ้งได้ไหลลงในลำน้ำ

ต่างๆ จนไม่สามารถนำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกได้กลายเป็นปัญหาระหว่างชาวนาข้าวและชาวนากุ้ง และปัญหาอุทกภัยลุ่มน้ำปากพนังที่จะเกิดในช่วงฤดูฝน การใช้ที่ดินและทรัพยากรในพื้นที่อย่างรัดเค้น บุกรุกทำลายก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ระบบนิเวศเสียสมดุล ราษฎรในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถประกอบอาชีพเกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำจืด

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัญหา นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ พบว่า 1) ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนของทุกปี (ตุลาคม-ธันวาคม) และในช่วงน้ำทะเลหนุนเนื่องจากสภาพพื้นที่เดิมราบเรียบเป็นท้องกระทะ มีระดับใกล้เคียงกับระดับน้ำทะเล ช่องทางการระบายน้ำออกมีน้อยและมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำเพิ่มขึ้นทุกปีทำให้การระบายน้ำเป็นไปได้ช้า 2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากป่าต้นน้ำถูกทำลาย ไม่มีแหล่งที่ทำหน้าที่เก็บน้ำต้นทุน ประกอบกับความต้องการใช้น้ำจืดเพิ่มสูงขึ้นทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดจึงยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ 3) ปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่ในช่วงฤดูแล้ง แพร่กระจายในพื้นที่เป็นบริเวณกว้างขึ้น

2. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น

ผลการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังแบบมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีการนำการจัดระบบโครงสร้างทางด้านการเกษตร เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของชุมชน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานร่วมกับหน่วยงาน เปิดให้ชุมชนได้ อบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประชุมปรึกษาหารือกัน ตกลงร่วมกันว่าจะเปิด-ปิดประตูระบายน้ำอย่างไรให้เหมาะสมโดยไม่เกิดความขัดแย้งเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน

3. รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพหุบูรณาการ

การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพหุบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพหุบูรณาการ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบคือการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การดำเนินการในการบริหารจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหาใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และสัปปริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการและวิถีเชิงพุทธ การอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างพอดีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการผลตอบแทนของประชาชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมการความสามัคคีของประชาชนกระจายรายได้สู่ชุมชน การสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจชุมชน สังคมโดยรวม 3) โครงสร้างการดำเนินงานคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรม มีการประชุมปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ ต้องอาศัยกฎ ระเบียบและการสร้างกติการ่วมกัน 4) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ประกอบด้วย การประสานพัฒนาการดำเนินงานเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และชุมชน การฝึกทักษะทางการเกษตรประยุกต์ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีระบบและแผนงานที่ชัดเจน การสร้างจิตสาธารณะและสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินการพัฒนาในขอบเขตความเป็นธรรมชาติของชุมชน สังคม การใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย

1. หลักการของรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ พบว่าเป็นการดำเนินการในการบริหารจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหาใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และสัปปริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการและวิถีเชิงพุทธ การอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างพอดีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการผลตอบแทนของประชาชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนครินทร์ แก้วโชติรุ่ง (2556) ที่ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หลักการของการปกครองแบบราชาธิปไตย ได้แก่ หลักธรรมต่างๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองแบบราชาธิปไตยมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว และหลักการของการปกครองแบบสามัคคีธรรม มีหลักการปกครองที่สำคัญคืออปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีภายใต้กรอบพระธรรมวินัย

2. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน พบว่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กระจายรายได้สู่ชุมชน การสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจชุมชน สังคมโดยรวม และสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณรงค์ บุญสวขัญญ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวชี้วัดทางสังคม: การศึกษาสถานะทางสังคมเศรษฐกิจเพื่อการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง ผลการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านลุ่มน้ำปากพนังเป็นช่วงเวลาที่สำคัญๆ แบ่งได้ตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ หรือทางการผลิต บทบาทของรัฐหรือราชการ และสภาพดินฟ้าอากาศ ช่วงเวลาที่เป็นจุดเปลี่ยน คือ ก่อน พ.ศ. 2500 กับช่วงหลัง พ.ศ. 2500 ผลจากที่มีอาชีพทำนาข้าวเป็นผลให้เกิดวัฒนธรรมการผลิตข้าว ก่อให้เกิดคุณลักษณะของปัจเจกบุคคลและสังคม นาข้าวเป็นวัฒนธรรมที่มากกว่าอาชีพและอาหาร พื้นที่แห่งนี้มีค่านิยมการเรียนรู้ ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ส่วนทรัพยากรธรรมชาติที่จำกัดและความมั่นคงที่มีจำกัดส่งผลให้มีการสร้างกลุ่มทางสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญมาก ส่วนความรู้ภูมิปัญญาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีทักษะในการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และภูมิปัญญาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตทางสังคมได้เป็นอย่างดีมาชุมชนหนึ่ง เช่น 1) การใช้ความรู้และภูมิปัญญาในการรักษาฐานะอำนาจผ่านสร้างและจัดการเครือข่ายทางสังคมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) มีภูมิปัญญาในการปรับใช้ในวิทยาการแผนใหม่ ความรู้ในระบบโรงเรียนเพื่อการเพิ่มคุณค่ามูลค่า 3) การปรับตัวของอาชีพบางคราวนำไปสู่การลดทอนคุณค่าภูมิปัญญาและคุณค่าในเชิงนามธรรมจึงขาดสายใยทางสังคม 4) พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีการพัฒนาโดยรัฐมีตลอด นอกจากนี้ ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไปทั้งจากธรรมชาติและนโยบายการพัฒนาของรัฐ ส่งผลต่อสังคมและกระบวนการผลิต จนเกิดเป็นเครือข่ายซึ่งมีลักษณะ 1) ในอดีตนั้นการมีเครือข่ายเป็นกลุ่มญาติสนิทมิตรสหาย หรือวงศ์าคณาญาติ มีการเริ่มสร้างขึ้นเองในรูปแบบการผูกสัมพันธ์ เครือข่ายแบบนี้เริ่มต้นมาจากเหตุผลความมั่นคงปลอดภัยและความมั่งคั่ง หรือความสมบูรณ์ 2) ประชาชนใช้ความรู้ประสบการณ์จากราชการปรับกระบวนการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มองค์กรที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น 3) การพัฒนาแบบใหม่ที่รัฐดำเนินการอย่างเต็มที่เกิดประเด็นปัญหาความต้องการร่วมกัน

3. โครงสร้างการดำเนินงาน พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรม มีการประชุมปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ ต้องอาศัยกฎ ระเบียบ และการสร้างกติการ่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณพวงศ จันจุฬา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการบริหารจัดการประตุน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ กรณีศึกษา: ชุมชนประมงพื้นบ้านในลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรบูรณาการการทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน รวมทั้งควรจัดหน่วยเคลื่อนที่พบปะและบริการชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน พบว่า การประสานการพัฒนาทั้งกรอบแผนกลยุทธ์ แผนการพัฒนา ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย การประสานพัฒนาการเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และชุมชน การฝึกทักษะทางด้านการเกษตรประยุกต์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิ่นเพชร ภักดีณรงค์ และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการ และเชื่อมโยงข้อค้นพบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันให้สามารถเรียกใช้และแสดงผลร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทางโครงการได้บูรณาการข้อมูลดังกล่าวด้วยการสร้างเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่ ชื่อว่า ระบบสนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง หรือ รสทก. ลุ่มน้ำปากพนัง รสทก. ลุ่มน้ำปากพนังมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ระบบเรียกใช้และแสดงผล รสทก. และฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศซึ่งบรรจุข้อมูลสภาพภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เส้นทางคมนาคม ทรัพยากรดิน ระบบชลประทาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน คุณภาพน้ำและทรัพยากรประมง พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ รวมทั้งข้อมูลบรรณานุกรมประวัติศาสตร์ชุมชน ศักยภาพการปรับตัวด้านอาชีพของชุมชนศึกษา ตัวบ่งชี้ด้านเศรษฐกิจสังคมของชุมชนศึกษา และข้อมูลการจัดการป่าต้นน้ำ โดยข้อมูลเหล่านี้อยู่ในรูปแบบหน่วยข้อมูลที่มีความเป็นลำดับชั้น (hierarchy) ที่สามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจบริหารจัดการพื้นที่ได้เชื่อมโยงทั้งในระดับครัวเรือนและระดับผู้บริหารพื้นที่ในภาพรวมทั้งนี้โครงการวิจัยได้เผยแพร่และอบรมใช้งานระบบ รสทก. ลุ่มน้ำปากพนังให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพหุบูรณาการ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ชุมชน ท้องถิ่น มีระบบและแผนงานที่ชัดเจนการสร้างจิตสาธารณะ และสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐควรมีนโยบายที่ส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาในขอบเขตความเป็นธรรมชาติของชุมชน สังคม การใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิหวัธ พราหมณ์โชติ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตงอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การแบ่งปันผลประโยชน์ หรือจะได้ประโยชน์ แก่ตนจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

องค์ความรู้การวิจัย

หลักการของรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพหุบูรณาการ พบว่าเป็นการดำเนินการในการบริหารจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์การที่เกี่ยวข้องเพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหาให้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการและวิถีเชิงพหุ

การอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างพอดีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ

จากภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ อธิบายได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4

1.1 ทาน คือ การให้ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการส่งเสริมสังคมแห่งการให้ ระหว่างองค์กรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ การส่งเสริมให้ความรู้ทางวิชาการ แนวพระราชดำรินี้ให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วม ให้ความรู้และปลูกสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูต่อไป ช่วยเหลือในด้านเทคโนโลยีและความรู้ต่างๆ ไปศึกษาดูงานการทำสวนผลไม้ตามจังหวัดต่างๆ ส่งเสริมให้ความรู้ เพื่อพัฒนาผลผลิตให้ดีและมีคุณภาพ

1.2 ปิยวาจา คือ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เป็นการส่งเสริมด้านการสื่อสารเชิงบวกระหว่าง ผู้ให้บริการกับผู้รับบริการตกลงร่วมกันว่าจะเปิด-ปิดประตูระบายน้ำอย่างไรให้เหมาะสมโดยไม่เกิดความ ขัดแย้ง เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน จัดเวทีให้กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจัดและน้ำเค็มได้ ปกษาหารือกันเพื่อหา ข้อสรุปร่วมกันในการบริหารจัดการการเปิด-ปิดประตู ให้สอดคล้องกับความต้องการน้ำในแต่ละช่วงเวลา เพื่อ ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน

1.3 อัตตจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน เป็นการส่งเสริมด้านความมี มนุษยสัมพันธ์ด้วยการกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น พบว่า มีการประชุมปรึกษาหารือกัน ตกลงร่วมกันว่า

จะเปิด-ปิดประตูระบายน้ำอย่างไรให้เหมาะสมโดยไม่เกิด ความขัดแย้ง เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน เปิดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม คิดว่าจะหาวิธีส่งน้ำจัดให้ใช้อย่างพอเพียงได้อย่างไร

1.4 สมานัตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นการส่งเสริมด้านการวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะของตนในสังคม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีแผนแม่บท การมีความมั่นคงในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ความมั่งคั่ง แสดงถึงการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยกกระดับเป็นประเทศในกลุ่มรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง และความยั่งยืน และยึดกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป้าหมายที่จะรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ

2. การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนังเชิงพุทธบูรณาการ ตามหลักสัปปริสธรรม 7

2.1 อัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งกรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล หรือบรรลุผลสำเร็จของงานนั้นๆ การพัฒนาและฟื้นฟูอาชีพจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับทรัพยากร สภาพพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของประชาชน โดยได้มีการกำหนดเป็นเขตส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร จัดแบ่งตามศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินรวม 6 เขต ได้แก่ เขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า เขตปลูกปาล์มน้ำมัน เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค เขตทำสวนผลไม้และยางพารา และเขตอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพและรายได้อย่างครบวงจร ทั้งการส่งเสริมและพัฒนา

2.2 อัตตัญญตา รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย เป้าหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น การมีแผนงานที่ดี การวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ มีแผนงานด้านระบบชลประทานและโครงสร้างพื้นฐาน แผนงานด้านพัฒนาการประมง แผนงานด้านพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร แผนงานด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อม แผนการด้านการบริหารจัดการโครงการ มีการส่งเสริมและการพัฒนาการผลิตการเกษตร ส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี และจัดทำศูนย์ส่งเสริมการผลิตข้าวชุมชน

2.3 อัตถัญญตา รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ ความสามารถ รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและส่งเสริมโครงการศิลปาชีพ เพื่อสร้างโอกาส สร้างทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริยังมุ่งเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความสุขได้อย่างยั่งยืน

2.4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ การบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กรมีการส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามาลงทุนสร้างงานในพื้นที่ จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและส่งเสริมโครงการศิลปาชีพ เพื่อสร้างโอกาส สร้างทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริยังมุ่งเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 กาลัญญตา รู้จักกาล เวลา อันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจ การบริหารจัดการจะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงานนั้นๆ การพัฒนาและฟื้นฟูอาชีพจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับทรัพยากร สภาพพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของประชาชน ปัญหาดังกล่าว

ต้องอาศัยความซับซ้อนในการบริหารจัดการสูง การแก้ปัญหาจึงต้องดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป การแก้ปัญหาด้านหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อด้านอื่น การแก้ปัญหาจึงต้องวางแนวทางการพัฒนาอย่างรอบด้าน เป็นระบบครบวงจร ร่วมกับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ปรัชญา รู้จักชุมชน กริยาที่จะประพจน์ต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ การเปิดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม จัดเวทีให้กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจัดและน้ำเค็มได้หันหน้าเข้าหากัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการบริหารจัดการการเปิด - ปิดประตู หรือปรับระดับบานประตู ให้สอดคล้องกับความต้องการน้ำในแต่ละช่วงเวลาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน โดยมุ่งเน้นพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อม สมดุล ประชาชนมีความสุข ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

2.7 บุคคลัญตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล มีการส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามาลงทุนสร้างงานในพื้นที่ จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและส่งเสริมโครงการศิลปาชีพ เพื่อสร้างโอกาส สร้างทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโครงการพัฒนาพื้นที่ ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริยังมุ่งเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำสภาพปัญหาการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง มาเป็นข้อมูล ในการกำหนดแผนและนโยบายในการดำเนินโครงการต่างๆ

1.2 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดเวทีประชุมรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วน ควรมีการสนับสนุนการศึกษาวิจัย โครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการใช้น้ำอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษารูปแบบแผนยุทธศาสตร์ชาติเรื่องการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง โดยนำผลที่ได้จากรูปแบบไปศึกษาทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อความยั่งยืนในการใช้น้ำว่ามี ผลสัมฤทธิ์อย่างไร

2.2 ควรศึกษาวิธีการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการรูปแบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำปาก พนัง โดยมีการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาประเมินความรู้ความเข้าใจในภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2552). โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. แหล่งที่มา https://www.rid.go.th/royalproject/index.php?option=com_content&view=article&id=137%3A2009-05-24-07-10-36&catid=66%3A2009-05-04-07-29-58&Itemid=7 สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2564.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2539). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ. แหล่งที่มา <https://www.moac.go.th/king-water> สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2564.
- ณชพงศ จันจุฬา. (2557). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการบริหารจัดการประตุน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประมงพื้นบ้านในลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณรงค์ บุญสายขวัญ และคณะ. (2551). ตัวชี้วัดทางสังคม: การศึกษาสถานะทางสังคมเศรษฐกิจเพื่อการบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2556). รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ดิษฐกิจ และคณะ. (2559). การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช: มุมมองด้านทรัพยากรน้ำ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ปิ่นเพชร ภักดีณรงค์ และคณะ. (2557). การบูรณาการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทวัส พรหมณโชติ. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตงอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- WWF-ประเทศไทย. (2564). สถานการณ์ น้ำจืดของโลกและประเทศไทย. แหล่งที่มา https://www.wwf.or.th/what_we_do/wetlands_and_production_landscape/freshwater/ สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2564.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย*

DIGITAL LEADERSHIP OF THAI COMMERCIAL BANKS

¹ธงชัย ยางสวย Thonghai Yangsuay, ²กมลพร กัลยาณมิตร Kamolporn Kalyanamitra,
³สถิตย์ นิยมญาติ Satit Niyomyaht, ⁴ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช Tassanee Lakkanapichonchat
^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Bangkokthonburi University, Thailand
Corresponding Author E-mail: chunratanakul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย และ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางของธนาคารพาณิชย์ไทยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน) ที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์ และนักธุรกิจ รวมจำนวน 18 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย แยกเป็นแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัล คือ ผู้นำต้องทำให้คนทั้งองค์กรขับเคลื่อนไปสู่การทำงานรูปแบบใหม่ได้ทั้งหมด ด้านความรู้และทักษะดิจิทัลคือ (1) มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี (2) มีทักษะด้านความเข้าใจและการจัดการข้อมูล (3) มีทักษะด้านการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล (4) มีทักษะการคิด การใช้เหตุผล และการตัดสินใจ (5) มีทักษะการบริหารและการจัดระบบเทคโนโลยี (6) มีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการสร้างเครือข่าย ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล คือ ผู้นำต้องต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้พร้อมรับมือกับยุคดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัล ด้านการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ดิจิทัล คือ ผู้นำต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ของบุคลากร ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ คือ ผู้นำต้องรู้จักใช้ “ข้อมูล” ให้เป็น “พลัง” ในการขับเคลื่อนองค์กร และ 2) ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย คือ ผู้นำต้องเผชิญกับแรงกดดันจากเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องรู้จักวิธีปรับตัวและพัฒนาองค์กรตลอดเวลา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, ธนาคารพาณิชย์ไทย, เทคโนโลยี

Abstract

The purpose of this research objectives were : 1) to study the digital leadership of Thai commercial banks; and 2) to study the problems and the obstacles affected the digital leadership of Thai commercial banks. This research was qualitative. The study selected from the senior bank executives, the middle and upper levels of 6 Thai commercial banks in Bangkok, namely: Government Savings Bank, Krungthai Bank, Siam Commercial Bank Public Company Limited, Bangkok Bank Public Company Limited, Kasikorn Bank Limited (Public); and Bank of Ayudhya Public Company Limited, the bank consultants and the businessmen, totaling of 18 key informants by in-depth interview. The results found that 1) the digital leadership in digital age management of Thai commercial banks concluded that: personnel management in the digital age was that leaders must enable the entire organization to move towards a whole new type of work. Digital knowledge and skills were: (1) to have knowledge and skills in the use of technology, (2) to comprehensive and informative management skills, (3) to communicate skills. through digital media, (4) to think, reason and decision - making skills, (5) to manage the technology organization skills; and (6) to live with others and networking skills. In creating a digital culture, leaders changed the organizational culture to be ready for the digital age, building a digital learning culture. The creation of digital learning innovation was that leaders must drive learning for people. Ability to use information was how to use “data” as “power” to drive the organization; and 2) the problems and the obstacles affected the digital leadership of Thai commercial banks were leaders face the pressure of rapidly changing technology, therefore needed to know how to adapt and develop the organization all the time.

Keywords: Digital Leadership, Thai Commercial Banks, Technology

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัลที่มีการแข่งขันสูง ทำให้องค์กรพาณิชย์แต่ละแห่งก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์องค์กร การให้บริการลูกค้าอย่างประทับใจ ความทันสมัยในการให้บริการกับรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับเทคโนโลยี ความรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนต้องมาจากภาวะผู้นำองค์กรที่ต้องมีวิสัยทัศน์ ความทันสมัย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ภาวะผู้นำของธนาคารพาณิชย์จึงมีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการแข่งขันมากขึ้น ความสำคัญของดิจิทัลมีผลกับการขับเคลื่อนองค์กรอย่างมหาศาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของต้นทุน ความเร็วในการบริหารจัดการ ในโลกยุคดิจิทัล ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงต้องมีความเข้าใจต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อช่วยทำงานให้รวดเร็วขึ้น มีความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องต่างๆ โดยไม่ต้องพึ่งผู้ช่วยต้องมีความรู้ความเข้าใจอุปกรณ์และขีดความสามารถการใช้งานทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์

การขับเคลื่อนการบริหารในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของบุคลากรซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ขององค์กรเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับองค์กร (Sheninger, 2014) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหาร ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับเป้าหมายและทิศทางทางเปลี่ยนแปลง (จันทนา จิตตระกอง, 2559) จากการประเมินทักษะภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรมี ได้แก่ 1) การรู้ดิจิทัล โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการค้นหา การประเมิน การใช้ การแบ่งปัน และการสร้างสรรค์เนื้อหา 2) วิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน 3) การประชาสัมพันธ์ โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลสามารถเจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล 4) การแสดงตนเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสนับสนุน บุคลากรอย่างจริงจัง 5) การสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้บุคลากรนำไปปฏิบัติ 6) การปรับตัว การพัฒนา เทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน 7) ความตระหนักในตนเอง สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และ 8) การรับรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลทั้งสิ้น

นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Sullivan, 2017) ของผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่จำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าที่แท้จริง (เอกชัย มาจิตติ, 2559) และสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้าน Digital Literacy, Digital Pedagogy และทักษะสื่อสาร ทั้งยังส่งเสริมการใช้ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้าสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสามารถสื่อสารและประชาสัมพันธ์องค์กรให้เป็นที่รู้จักผ่านโซเชียลมีเดีย กระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและสามารถร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างมีคุณภาพ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนากรพาณิชย์ไทย ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการทำให้เกิดประโยชน์ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพธนากรพาณิชย์ไทยให้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของธนากรพาณิชย์ไทย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของธนากรของรัฐและเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษารั้งนี้ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive random sampling) จากผู้บริหารระดับสูง และระดับกลาง ของธนาคารพาณิชย์ไทยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1) ธนาคารออมสิน 2) ธนาคารกรุงไทย 3) ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) 4) ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) 5) ธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) 6) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์และนักธุรกิจ รวมจำนวน 18 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ทำการศึกษาจากเอกสาร บทความทางวิชาการ ข่าวสาร วิทยานิพนธ์วารสาร งานวิจัย และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

3.2 การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้คัดเลือกไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) การนัดหมายและกำหนดวันสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดสัมภาษณ์ 2) การแนะนำตัวและการสร้างความสัมพันธ์ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และชี้แจงก่อนสัมภาษณ์ถึงข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยรายบุคคล โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้ทำการวิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ (Rapport) กับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบ เพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30-60 นาที 3) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะถามคำถามที่ละข้อตามแบบสัมภาษณ์ครบทุกด้าน และผู้วิจัยจะใช้คำถามเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังขาดอยู่ 4) การยุติสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และอำจนัดหมายสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์เพื่อให้ครอบคลุมตามประเด็นที่ศึกษา

4. การตรวจสอบข้อมูล สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) คือ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน (สุรางค์ จันทวานิช, 2547) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ด้านข้อมูล (Data) ได้แก่ 1) ด้านเอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน 2) ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคน

4.2 ด้านทฤษฎี ได้ใช้ทฤษฎีที่ศึกษาไว้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

4.3 ด้านผู้วิจัย ใช้ข้อมูลจากผู้วิจัยที่ได้ศึกษาไว้แล้ว

5. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญมากในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นเครื่องมือของการวิจัยที่ต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจทำให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด จะเห็นได้ว่าตลอดกระบวนการวิจัยมีทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกเข้าไปในเรื่องส่วนตัว ความรู้สึกนึกคิด และการสังเกตซึ่งบางครั้งอาจจะเกิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการเก็บรักษาความลับ ความปลอดภัย คำถามที่ใช้ต้องไม่คุกคามอารมณ์ ความรู้สึก และเคารพสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ รวมทั้งขั้นตอน และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และขออนุญาตจดบันทึกเทปไว้ เพื่อความถูกต้องในการบันทึกข้อมูล
- 2) อธิบายให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้และถ้าหากตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยสามารถถอนจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด
- 3) เมื่อผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล
- 4) ตลอดการวิจัยผู้ให้ข้อมูลสามารถซักถามข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ได้
- 5) ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะปกปิดข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผย
- 6) ขณะที่สัมภาษณ์หากผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถพูดคุยต่อไปได้ ผู้วิจัยจะยุติการสนทนาและรอนกว่าผู้ให้ข้อมูลพร้อมที่จะพูดคุยต่อถ้าผู้ให้ข้อมูลไม่พร้อมหรือประสงค์ที่จะยุติการสนทนาผู้วิจัยจะยุติการสนทนาลงทันที
- 7) ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ ที่จะรับรู้ข้อมูลตลอดจนสามารถตรวจสอบข้อมูล ของตัวเองได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย
- 8) ในการนำเสนอข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ให้ออกนาม ผู้วิจัยจึงได้ใช้ข้อความและลำดับหมายเลขของผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลโดยไม่เปิดเผยชื่อและนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เฉพาะเจาะจงชื่อผู้ให้ข้อมูลตามความประสงค์ของผู้ให้ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การลดทอนข้อมูล การแสดงข้อมูล และการสร้างข้อสรุป ดังนี้

6.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปและการจดบันทึกมาอ่านหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้อ่าน และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ การตีความซึ่งใช้การแยกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) โดยการดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องจากประเด็นการสัมภาษณ์

6.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) หลังจากลดทอนข้อมูลตามประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้แสดงข้อมูลโดยใช้ตาราง (Table) ในลักษณะเชิงพรรณนา

6.3 การสร้างข้อสรุป (Conclusion) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยกำหนดรหัสข้อมูล (Code) กำกับทุกข้อความหรือทุกประโยค แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญ ซึ่งจะจัดเป็นทั้งกลุ่มประเด็นหลัก (Themes) และ กลุ่มคำหลัก (Sub-theme) ที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งเป็นการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) จากข้อสรุปย่อยไปหาข้อสรุปใหญ่ ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรและผล

6.4 นำข้อสรุปที่สร้างได้มาทำการวิเคราะห์โดยการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย แยกการนำเสนอเป็นแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัล คือ ผู้นำต้องเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการบุคลากรใหม่ ผู้นำต้องทำให้คน (คนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่) ทั้งองค์กรขับเคลื่อนไปสู่การทำงานรูปแบบใหม่ให้หมด และต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตน การสรรหาพนักงานต้องสรรหาให้ตรงกับทักษะที่จำเป็น พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพพนักงานเดิมให้รองรับกับงานใหม่ เช่นการฝึกอบรมด้านต่างๆ ให้พนักงานมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จำเป็นเพื่อทำงานในอนาคต ใช้วิธีการโยกย้ายพนักงานข้ามสาย ข้ามองค์กรในเครือ ไม่ใช่เน้นเรื่องการลดจำนวนคน แต่ต้องเพิ่มขีดความสามารถของคนให้เพิ่มมากขึ้น

1.2 ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล คือ 1) ต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ 2) ทักษะด้านความเข้าใจและการจัดการข้อมูล เพื่อนำมาบริหารจัดการ วิเคราะห์ ประเมินผล และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 3) ทักษะด้านการสื่อสาร การพูดคุย รวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลด้วย 4) ทักษะการคิด การใช้เหตุผล และการตัดสินใจ ต้องรู้จักการใช้ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ในการตัดสินใจ 5) ทักษะการจัดการ (ตน คน งาน และเงิน) การจัดระบบ การใช้เทคโนโลยี และการประกอบการ 6) ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการสร้างเครือข่าย

1.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล คือ ผู้นำต้องต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้พร้อมรับมือกับยุคดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร สร้างระบบการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม สร้างทัศนคติคนในองค์กรให้เข้าใจและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการทำงานให้พนักงานมีความกล้าที่จะเรียนรู้ กล้าลองทำสิ่งใหม่ๆ เน้นการทำงานด้วยวิธีการหรือรูปแบบใหม่ๆ เน้นสปีด เพื่อจะได้ตามสปีดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้ทัน สร้างวัฒนธรรมข้อมูล (Data Culture) เพื่อช่วยทำให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้อย่างเข้าใจ

1.4 ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล คือ ผู้นำต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ของบุคลากร อาทิ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย มีห้องเรียนที่มีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย การเปิดพื้นที่ co-working space ใช้เป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยนไอเดียใหม่ๆ รวมถึงการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับ Future Banking และการสร้าง platform ที่เข้ากับ lifestyle ในการเรียนรู้ เช่นการใช้ learning platform บนระบบ Cloud เพื่อเอื้อให้พนักงานสามารถเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ผู้นำที่ดีต้องสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานตัดสินใจเลือกได้อย่างสร้างสรรค์ ต้องเข้าใจว่าความล้มเหลวของการทดลองเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรม อย่ายึดติดกับผลลัพธ์เป็นหลัก

1.5 ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ คือ ผู้นำในยุคดิจิทัลด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล คือ ในด้านการนำองค์กร ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องรู้จักใช้ข้อมูลให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กร กล่าวคือ การอาศัยข้อมูลระบบ Big Data ที่มีอยู่มหาศาลมาวิเคราะห์และศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขัน แสวงหาโอกาสทางธุรกิจ สร้างรายได้ให้แก่ธนาคาร ในด้านความรู้ ความสามารถ ผู้นำต้องมีทักษะในการเสาะหาข้อมูล และทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่ดี เพื่อจะได้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการทำงานและธุรกิจให้มากที่สุด

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย

2.1 ผู้นำต้องเผชิญกับแรงกดดันจากเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องรู้จักวิธีปรับตัว พัฒนาองค์กรตลอดเวลา

2.2 ผู้นำต้องเผชิญกับรูปแบบธุรกิจที่ถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจำนวนมาก ผู้นำต้องสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าข้อมูลส่วนตัวนั้นจะไม่ถูกละเมิดสิทธิ

2.3 ผู้นำต้องเผชิญกับปัญหาการตัดสินใจ เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การตัดสินใจอาจจะมีผิดพลาด

2.4 ผู้นำต้องเผชิญกับทักษะในการใช้เทคโนโลยี และอุปกรณ์ทันสมัยรูปแบบใหม่ๆ

2.5 ผู้นำต้องเผชิญกับปัญหาการขาดวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายในระยะยาว ที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัล คือ ผู้นำต้องเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการบุคลากรใหม่ ผู้นำต้องทำให้คน (คนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่) ทั้งองค์กรขับเคลื่อนไปสู่การทำงานรูปแบบใหม่ให้หมด และต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตน การสรรหาพนักงานต้องสรรหาให้ตรงกับทักษะที่จำเป็น พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพพนักงานเดิมให้รองรับกับงานใหม่ เช่นการฝึกอบรมด้านต่างๆ ให้พนักงานมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จำเป็นเพื่อทำงานในอนาคต ใช้วิธีการโยกย้ายพนักงานข้ามสายข้ามองค์กรในเครือ ไม่ใช่เน้นเรื่องการลดจำนวนคน แต่ต้องเพิ่มขีดความสามารถของคนให้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของชิรยุตน์ วงศ์ยุทธรัตน์(2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก มี 9 องค์ประกอบ 88 ตัวบ่งชี้ คือ ดังนี้ 1) การติดต่อสื่อสาร 2) คุณธรรมจริยธรรม 3) วิสัยทัศน์ 4) การปฏิสัมพันธ์ 5) ความยั่งยืน 6) ความรอบรู้ 7) การสร้างคน 8) การตัดสินใจ 9) การเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้องค์ประกอบใหม่ 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเป็นนักวางแผน 2) ทักษะทางสังคม 3) การสร้างคน 4) ความรอบรู้ 5) การประพฤติปฏิบัติตน 6) การพัฒนาตนเอง 7) การตัดสินใจ 8) ความยืดหยุ่น 9) การเปลี่ยนแปลง 10) การบริหารเชิงสถานการณ์ 11) วิสัยทัศน์ 12) การแก้ไขปัญหา

1.2 ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล คือ 1) ต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ 2) ทักษะด้านความเข้าใจและการจัดการข้อมูล เพื่อนำมาบริหารจัดการ วิเคราะห์ ประเมินผล และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 3) ทักษะด้านการสื่อสาร การพูดคุย รวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลด้วย 4) ทักษะการคิด การใช้เหตุผล และการตัดสินใจ ต้องรู้จักการใช้ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ในการตัดสินใจ 5) ทักษะการจัดการ (ตน คน งาน และเงิน) การจัดระบบ การใช้เทคโนโลยี และการประกอบการ 6) ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับการวิจัยของทวิสันต์ วิชัยวงศ์ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ไปอย่างรวดเร็วตามลำดับ ผู้บริหารต่างก็มีเทคนิคในการบริหารงานที่เก่ง ดูทันสมัยขึ้น และเพื่อให้ งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นจุดประกายก่อให้เกิดการประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้านในการบริหารองค์กรภาวะผู้นำยุคใหม่ และทักษะในการบริหารงานในองค์กรจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ส่งผลทั้งทางตรง และทางอ้อมสำหรับประเทศไทย ทั้งในระดับองค์กร ทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ซึ่งในความเป็นภาวะผู้นำยุคใหม่เป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆ หน้าที่ของผู้บริหาร มีอำนาจโดยตำแหน่ง และเป็นผู้บริหารจะต้องมีลักษณะที่ดีครบ องค์ประกอบของผู้นำองค์กรทุกๆ

ด้าน สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำยุคใหม่และทักษะในการบริหารงานในองค์กรคือศาสตร์และศิลป์ในการ บริหารงาน ของผู้นำหรือผู้บริหาร ควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ รวมทั้ง ปรับปรุงตัวเองและ องค์กรให้ดียิ่งขึ้น ทักษะผู้นำที่ดีต้องสามารถโน้มน้าวผู้ตามให้ลงมือทำงานจนบรรลุ ผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ที่ได้ตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจ ซึ่งอาศัยเทคนิคการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรเป็นสำคัญ

1.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล คือ ผู้นำต้องต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้พร้อมรับมือกับ ยุคดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร สร้างระบบการทำงานที่สนับสนุนการสร้าง นวัตกรรม สร้างทัศนคติคนในองค์กรให้เข้าใจและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการทำงานให้พนักงานมี ความกล้าที่จะเรียนรู้ กล้าลองทำสิ่งใหม่ๆ เน้นการทำงานด้วยวิธีการหรือรูปแบบใหม่ๆ เน้นสปีด เพื่อจะได้ตามสปีดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้ทันกับการสร้างวัฒนธรรมข้อมูล (Data Culture) เพื่อช่วยทำให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับการวิจัยของจิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นผู้นำยุคดิจิทัล คือ 1) มิตวิสัยทัศน์ (Vision) 2) มิตการ สื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational communication) 3) มิตกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) 4) มิตภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) 5) มิตการให้ความสำคัญแก่พนักงาน (Personal recognition) โดยจากการศึกษาทำให้พบกับมิติเพิ่มเติมคือ การบริหารคนในองค์กรที่ต่างยุคสมัย ผลจากการวิจัยสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางของผู้บริหารองค์กรในยุคดิจิทัลให้กับองค์กรไอที องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ไอทีหรือองค์กรที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป

1.4 ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล คือ ผู้นำต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ของบุคลากร อาทิจ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย มีห้องเรียนที่มีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย การเปิดพื้นที่ co-working space ใช้เป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยนไอเดียใหม่ๆ รวมถึงการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับ Future Banking และการสร้าง platform ที่เข้ากับ lifestyle ในการเรียนรู้ เช่นการใช้ learning platform บนระบบ Cloud เพื่อเอื้อให้พนักงานสามารถเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ผู้นำที่ดีต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ พนักงานตัดสินใจเลือกได้อย่างสร้างสรรค์ ต้องเข้าใจว่าความล้มเหลวของการทดลองเป็นส่วนหนึ่งของ นวัตกรรม อย่ายึดติดกับผลลัพธ์เป็นหลัก สอดคล้องกับการวิจัยของทรงยศ อริญญากานนท์ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำกับการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อนวัตกรรมบริการขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทั้งโดยภาพรวมและทุกด้าน ได้แก่ การสร้างทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน การสร้างพฤติกรรมเชิงบวก และผลลัพธ์เชิงบวก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก 2) ปัญหาในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการที่พบมากที่สุด ได้แก่ (1) มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการ (2) บุคลากรทั้งฝ่าย บริการและฝ่ายปฏิบัติยังขาดความพร้อมหรือขาดความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญในการนำนวัตกรรมมา ประยุกต์ใช้ภายในองค์กรและสร้าง หรือพัฒนานวัตกรรมบริการ (3) ประชาชนผู้รับบริการขาดความรู้ความ เข้าใจในเรื่องนวัตกรรมใหม่ๆ 3) แนวทางการดำเนินงานสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการ ควรดำเนินการ ได้แก่ (1) ศึกษาความต้องการหรือความเดือดร้อนของประชาชนผู้รับบริการด้วยรูปแบบต่างๆ (2) รวบรวม ปัญหาและความต้องการของประชาชน จัดลำดับความสำคัญ จัดทำแผนงาน/โครงการ พร้อมจัดสร รงบประมาณสนับสนุนการสร้างและพัฒนานวัตกรรมบริการ (3) นำเทคโนโลยีและแนวความคิดใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับประชาชน ผู้รับบริการ

1.5 ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ คือ ผู้นำในยุคดิจิทัลด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล คือ ในด้านการนำองค์กร ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องรู้จักใช้ข้อมูลให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กร กล่าวคือการอาศัยข้อมูลระบบ Big Data ที่มีอยู่มากมาวิเคราะห์และศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขัน แสวงหาโอกาสทางธุรกิจ สร้างรายได้ให้แก่ธนาคาร ในด้านความรู้ความสามารถ ผู้นำต้องมีทักษะในการเสาะหาข้อมูลและทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่ดี เพื่อจะได้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการทำงานและธุรกิจให้มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของสิริกร อุทัยพัฒน์ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคใหม่ของกลุ่มสหกรณ์ชุมชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่จะต้องมีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ต้องมุ่งให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการชุมชนโดยชุมชนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนได้ รวมถึงเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกชุมชนได้ในระดับสูง การมีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถกำหนดเป้าหมายให้สมาชิกในชุมชนมีความสุขมากขึ้นควบคู่ไปกับการมีฐานที่มั่นด้วยผลประโยชน์ มีรูปแบบของการพึ่งตนเองเชิงเศรษฐกิจสังคมและการเมืองแบบประชาธิปไตยใหม่ที่สามารถต่อต้านการแผ่ขยายอิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยมตะวันตกได้ ทั้งหมดนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่า บทบาททางยุทธศาสตร์ในอนาคตด้านภาวะผู้นำของกลุ่มสหกรณ์ชุมชนดังกล่าว จำเป็นต้องทุ่มเทความพยายามในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้มากขึ้น และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกในชุมชนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมทั้งหลักการพึ่งตนเองควบคู่ไปด้วย ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงสามารถสรุปรูปแบบ (Model) ได้ดังนี้จากผู้วางแผนเชิงต้นทุนแห่งผลประโยชน์สู่การเป็นผู้ชนะแบบร่วมมือด้วยกันทุกๆ ฝ่าย หรือ from the cost benefits planners to the mutual winners

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทย คือ 1) ผู้นำต้องเผชิญกับแรงกดดันจากเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องรู้จักวิธีปรับตัว พัฒนานวัตกรรมตลอดเวลา 2) ผู้นำต้องเผชิญกับรูปแบบธุรกิจที่ถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจำนวนมาก ผู้นำต้องสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าข้อมูลส่วนตัวนั้นจะไม่ถูกละเมิดสิทธิ 3) ผู้นำต้องเผชิญกับปัญหาการตัดสินใจ เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การตัดสินใจอาจจะผิดพลาด 4) ผู้นำต้องเผชิญกับทักษะในการใช้เทคโนโลยี และอุปกรณ์ทันสมัยรูปแบบใหม่ๆ 5) ผู้นำต้องเผชิญกับปัญหาการขาดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายในระยะยาว ที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของทรงยศ อริญญานนท์ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการที่พบมากที่สุดได้แก่ 1) มีข้อจำกัดในเรื่อง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมบริการ 2) บุคลากรทั้งฝ่ายบริการและฝ่ายปฏิบัติยัง ขาดความพร้อมหรือขาดความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญในการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ภายในองค์กรและสร้าง หรือพัฒนานวัตกรรมบริการ และ 3) ประชาชนผู้รับบริการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนวัตกรรมใหม่ๆ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารของรัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการเปลี่ยนแปลง โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 มีอธิบายดังนี้

ภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการทำให้เกิดประโยชน์ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพธนาคารพาณิชย์ไทยให้ดียิ่งขึ้น 5 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัล การบริหารบุคลากรโดยใช้ดิจิทัลเป็นสื่อในการทำงาน รวมถึงโปรแกรมประยุกต์สื่อสารสังคมอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการจ้างงาน รูปแบบการทำงาน และเกิดอาชีพใหม่ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องปรับบทบาทในการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสูงและเป็นแรงงานที่มีความรู้และความสามารถทางด้านดิจิทัล

2. ความรู้และทักษะดิจิทัล ความรู้และทักษะดิจิทัลซึ่งครอบคลุมความสามารถในเรื่องดิจิทัล การรู้วิธีการที่จะค้นหาสารสนเทศที่ต้องการทางออนไลน์ การใช้สารสนเทศที่สืบค้นได้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลได้โดยง่าย

3. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมด้านดิจิทัลให้บุคลากรในองค์กรมีค่านิยมด้านดิจิทัลจนเป็นวัฒนธรรมในการทำงาน

4. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างความรู้ด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากรในองค์กรให้มีความทันสมัยและสถานการณ์ในยุคดิจิทัล

5. ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ในองค์กรเป็นรากฐานสำหรับการคิด การจัดการ และการเชื่อมต่อกับคนอื่น ๆ ในสังคมเครือข่ายบูรณาการความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น เพลง วิดีโอ ฐานข้อมูลออนไลน์ และสื่ออื่นๆ รู้วิธีการใช้แหล่งสารสนเทศเหล่านั้นเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของธนาการ ดังนี้ 1) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัย ไม่ยึดติดกับสิ่งเดิมๆ 2) ผู้นำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง 3) ผู้นำต้องมีทักษะในการสื่อสารสารการถ่ายทอดที่ชัดเจน ตรงประเด็น และทันต่อเวลา 4) ผู้นำต้องมีความสามารถในการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ 5) ผู้นำต้องมีทักษะในการเชื่อมโยงสำหรับการคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ 6) ผู้นำต้องมีทักษะในการตั้งคำถาม และตั้งคำถามต่อสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ 7) ผู้นำต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัลขององค์กรภาครัฐที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหาร

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาผู้นำให้มีความเป็นเลิศทางดิจิทัล

2.3 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่มีทักษะและความสามารถทางดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัล กรณีศึกษา: องค์กรไอทีและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชิรยุตน์ วงศ์ยุทธรัตน์. (2560). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ทรงยศ อรัญญากานนท์. (2557). ภาวะผู้นำกับการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อนวัตกรรมการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวีสันต์ วิชัยวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำยุคใหม่และทักษะในการบริหารงานในองค์กร. วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน. 16(2). 667-680.
- สิริกร อุทัยพัฒน์. (2557). ภาวะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่และยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอาชีพ โดย ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ชุมชน จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 10(1). 51-58.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*

DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO USING TECHNOLOGY AND
EDUCATIONAL INNOVATION COMPETENCIES IN 21 ST CENTURY
FOR SCIENCE AND TECHNOLOGY TEACHERS

¹พัทธจิรา ประมมภ์ Pakjira Prarom, ²เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat,

³เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: mspakjira.pr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มประชากรในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นกลุ่มประชากร คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนมัธยมตากสินระยอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) แบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า หัวข้อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 2) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ชื่อหลักสูตร (2) ความเป็นมา (3) หลักการของหลักสูตร (4) วัตถุประสงค์ (5) เนื้อหาและระยะเวลา (6) แนวทางการจัดกิจกรรม (7) สื่อประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร (8) การประเมินผลหลักสูตร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 0.94 3) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม และผลประเมินความพึงพอใจการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรฝึกอบรม, สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21, ครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the problems and needs of science and technology teachers for the development of 21st century educational technology and innovation competencies, 2) to develop a training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies of science and technology teachers, and 3) to evaluate the training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies of science and technology teachers. The sample of this study consisted of 53 teachers in science and technology learning area of Matthayom Taksin Rayong School under the Rayong Provincial Administrative Organization. The research instruments were 1) a questionnaire on problems and needs of science and technology teachers for the development of 21st century educational technology and innovation competencies, 2) a cognitive test on 21st century educational technology and innovation competencies, and 3) satisfaction questionnaire on training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies. According to the results of the study of problems and needs of science and technology teachers for the development of 21st century educational technology and innovation competencies, the application of technology and educational innovation that are consistent and appropriate to the subject content and learners was at a highest level with an average score of 4.75. The results showed that the training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies of science and technology teachers consisted of the following elements: (1) course title, (2) background, (3) course principles, (4) objectives, (5) content and duration, (6) guidelines for organizing activities, (7) media for curricular activities and (8) course evaluation. In this study, the objectives and content of the course were evaluated by the experts and found to have an IOC of 0.94. 3) After using the training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies of science and technology teachers, the teachers had higher comprehension and the satisfaction survey on the training course for the development of 21st century educational technology and innovation competencies of science and technology teachers revealed a high level.

Keywords: Development of Training Curriculum, Training Course, Technology and Educational Innovation Competencies in 21 st Century, Science and Technology Teachers

บทนำ

การสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากโรงเรียนที่มีห้องเรียนหรือการสอนแบบดั้งเดิม เป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้นมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศสร้างความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดบางสิ่งขึ้นมา อย่างที่ไม่อาจคาดถึงกันได้ ในอดีต ทั้งนี้สาเหตุมาจากการเพิ่มของประชากร อัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่มากเกินไป ทำให้เริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมและทักษะทางวิชาการของนักเรียน ในทางที่กลับกันเทคโนโลยีทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งสิ่งที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าตื่นเต้นเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับศตวรรษที่ 21 มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้ วิจารณ์ พานิช (2554, หน้า 16) ระบุว่า โลกเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นและไม่แน่นอนความรู้เปลี่ยนชุด องค์กร เสริมเติมแบบระเบิด คนถูกระเบิดรอบทิศ ในขณะที่วัตถุมูลค่าสูง จิตวิญญาณจาก นอกจากนี้ โลกยังเชื่อมโยงถึงกันหมด คนเปลี่ยน ชีวิตเปลี่ยนงานเปลี่ยน ประเด็นที่สำคัญที่เป็นพัฒนาการของเทคโนโลยี คือ การใช้คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่พกพาไปไหน มาไหนได้ ซึ่งนักเรียนสามารถพกติดตัวแทนหนังสือหรืออุปกรณ์ หนักๆ แบบเก่า ดังนั้น ในอนาคต ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 จะมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นแต่การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล ในฐานะที่เป็นพี่เลี้ยงยังเป็นหน้าที่ของครู ดังแนวคิดเรื่องทักษะแห่งอนาคตใหม่ หรือ ทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา จากกลุ่มบุคคลที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของคนรุ่นใหม่ ซึ่งอยู่ในช่วงรอยต่อของยุคสมัย จากยุคอนุโลมเข้าสู่ยุคดิจิทัล กลุ่มนี้ พัฒนารวมตัวกันของบุคคลในหน่วยงานนอกวงการศึกษารวมทั้งบริษัทเอกชน องค์กร วิชาชีพอิสระระดับประเทศและสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ รวมตัวกันก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skill) เรียกย่อๆ ว่า เครือข่าย P21 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่างมีความตระหนักถึงการก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในศตวรรษที่ 21 และกังวลคุณภาพของประชากรยุคใหม่ ซึ่งบ่มเพาะโดยระบบการศึกษา บุคคลกลุ่มนี้ได้ระดมสภาพปัญหาและอุปสรรคที่พบและร่วมกันพัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้นซึ่งมีการคิดต่อยอดอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในวงการการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคนรุ่นใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2556)

ดังนั้น การจัดศึกษาในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต การพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาด้านการศึกษาจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะครูถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาของระบบการศึกษาของไทยประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพื่อสร้างให้ครูยุคใหม่มีบทบาทในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน และในขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจากการศึกษางานวิจัยของพงษ์เอก สุขใส (2561) ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเองในเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยควรมีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ แสวงหาความรู้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของตนสู่ผู้เรียนโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเสาะหา และคัดเลือกเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนผ่านทางสื่อเทคโนโลยีเป็นผู้ที่ใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่าและใช้อย่างหลากหลาย สามารถใช้เทคโนโลยีสร้าง

บทเรียนได้ และที่สำคัญ ครูพลศึกษาจะต้องร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อเทคโนโลยีจนสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาพบว่า ปัญหาในด้านครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อประกอบการจัดกิจกรรม ครูขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ไม่เข้าใจและรู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ขาดความชำนาญในการใช้นวัตกรรม ขาดสื่อประกอบการเรียน ครูส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการใช้นวัตกรรม แต่ขาดความต่อเนื่อง (โยธธารา ศิริภาพระภากร 2563) และงานวิจัยของวรลักษณ์ คำหว่าง (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก และพบประเด็นสำคัญคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า 1) ประเด็นทักษะการจัดเรียนรู้และนวัตกรรม มีแนวทางการพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (1) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมควรสนับสนุนการสร้างสรรคและเผยแพร่ นวัตกรรม การสอน โดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบ Bench marking มาปรับใช้อบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูสร้างสรรคผลงาน Best Practice เพิ่มผลผลิตทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ (2) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ควรเน้นทักษะการคิดเพื่อสร้างรูปแบบ อบรม/สร้างเครื่องมือเน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อพัฒนาทักษะการคิดด้วยกระบวนการวิจัย และกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน ฝึกปฏิบัติโดยใช้กรณีศึกษา (Case study) เพื่อส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตามรูปแบบและขั้นตอนของทักษะการคิดที่เป็นระบบ มีเครื่องมือวัดและประเมินผล 2) ประเด็นทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (1) ด้านเทคโนโลยี ควรสัมมนา/อบรม/จัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมต่อระบบเครือข่าย ให้ครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ประเมินผลจากพฤติกรรมการใช้และผลงาน โดยตั้งเกณฑ์การเปรียบเทียบที่ยอมรับได้เพื่อให้ครูได้เรียนรู้และใช้อย่างอิง เพื่อเทียบระดับ (Bench marking) (2) ด้านสื่อ ควรจัดสรรงบประมาณ กำหนดแนวทางการพัฒนา ฝึกฝนทักษะในการผลิตสื่อ ออกแบบและใช้สื่อได้ตรงกับตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเก็บสื่อได้อย่างเป็นระบบส่งเสริมต่อกระบวนการเรียนรู้ ประเมินผลจากคุณภาพของสื่อและวัตถุประสงค์การใช้

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการพัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในโลกของศตวรรษที่ 21 หรือโลกแห่งยุคดิจิทัล เนื่องจากพบว่า ครูในศตวรรษที่ 21 นี้ เน้นแบ่งปันองค์ความรู้เสริมสร้างประสบการณ์ พัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ รับผิดชอบองค์ความรู้สร้างคุณค่าให้ตนเองส่งต่อให้ผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ควรเกิดขึ้นนั้นนอกจากวิธีการสอนแล้ว สื่อการสอนที่ใช้ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในการวิจัยนั้นเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้กับครู ซึ่งมีวิธีการสร้างที่หลากหลาย แต่ละวิธีก็มีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของการปฏิรูปครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่เหมาะสมซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนั้น วรณัฐ สายทอง (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรีเขต 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการติดตามและประเมินผลความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพี่เลี้ยง ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาเป็นฐานในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินงานวิจัย ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับกลุ่มประชากรที่เป็นครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 53 คน โดยมีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมตากสินระยอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มประชากร
2. ขอความอนุเคราะห์ การให้ความร่วมมือจากผู้วิจัยถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนฯ และคณะครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโรงเรียนฯ และชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย ได้เลือกใช้กลุ่มประชากรครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนมัธยมตากสินระยอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้ประสานกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนฯ ในการแจกแบบสอบถาม และต้องการรับแบบสอบถามคืนทันที จำนวน 53 ฉบับ
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage), การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ระยะที่ 2 ออกแบบและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่ได้ศึกษา

การดำเนินการในระยะนี้ สืบเนื่องมาจากระยะที่ 1 โดยการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาให้ครอบคลุมกับสภาพปัญหา และความต้องการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.70 – 1.00

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การดำเนินการในระยะนี้เป็นการศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับกลุ่มประชากรที่เป็นครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 53 คน โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การทดสอบก่อนฝึกอบรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรม

2. การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. เมื่อสิ้นสุดการอบรม ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังฝึกอบรม และให้ผู้เข้าอบรมประเมินผลหลักสูตรด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. วิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage), การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- 4.2 วิเคราะห์คุณภาพ โดยการค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson โดยแบบทดสอบที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่า 0.70 ขึ้นไป แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สรุปผลการวิจัย

1. ผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

คำถาม	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์	3.23	.50	ปานกลาง
2. ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา	3.19	.44	ปานกลาง
3. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน	4.75	.55	มากที่สุด
4. เป็นสมาชิกเครือข่ายครูในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาของครูผู้สอน สถานศึกษา และสถาบันอื่น ๆ	3.51	.77	มาก
5. ได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดทำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา	3.21	.45	ปานกลาง
ภาพรวม	3.58	.12	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังจากสรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม สภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้ความเข้าใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ซึ่งในหัวข้อที่ 3 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 รองลงมาเป็นสมาชิกเครือข่ายครูในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาของครูผู้สอน สถานศึกษา และสถาบันอื่นๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดทำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และน้อยที่สุด คือ ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หลังจากทราบผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ หลังจากทราบผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้อง

และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน และการพัฒนาหลักสูตร เพื่อออกแบบ จัดทำ ปรับปรุงหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อหลักสูตร 2) ความเป็นมา 3) หลักการของหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์ 5) เนื้อหาและระยะเวลา 6) แนวทางการจัดกิจกรรม 7) สื่อประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร 8) การประเมินผลหลักสูตร จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเป็นการเบื้องต้น ซึ่งผลการประเมินคุณภาพด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 0.94

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อนและหลังฝึกอบรม

ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	จำนวนครู (N)	คะแนนเต็ม (คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
ก่อนการฝึกอบรม	53	20	8.91	3.73
หลังการฝึกอบรม	53	20	19.02	1.19

จากตารางที่ 2 พบว่า คณะครูที่เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.11 และมีการกระจายของคะแนนก่อนฝึกอบรมสูงกว่าหลังฝึกอบรม

3. ผลการแบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการแบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาพรวมทุกด้าน

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.24	.49	มาก
2. ด้านวิทยากร/ผู้บรรยาย	4.22	.68	มาก
3. ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.14	.65	มาก
4. ด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร	4.05	.61	มาก
ภาพรวม	4.16	.60	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 โดยมีด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ด้านวิทยากร/ผู้บรรยาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหารน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า หัวข้อที่ 3 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียนอยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 เนื่องจากมีความสำคัญและในปัจจุบันที่ต้องจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับอมรรัตน์ เหล็กกล้า (2554) ได้วิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามากที่สุด และงานวิจัยของสุขฤทัย มาสาซ้าย และมานิตย์ อาษานอก (2559) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นสำหรับสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นสำหรับสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบสามด้านได้แก่ ด้านความรู้ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะ การวิเคราะห์สมรรถนะ มีดังนี้ 1) ด้านความรู้ พบว่า บุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรไม่มีความพร้อม แต่ต้องการที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 2) ด้านทักษะ พบว่า บุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรมีความพร้อมและสอดคล้องกับความต้องการที่จะพัฒนา 3) ด้านคุณลักษณะ พบว่า บุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรไม่มีความพร้อม แต่ต้องการที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้องค์ประกอบของหลักสูตร มีดังนี้ 1) ชื่อหลักสูตร 2) ความเป็นมา 3) หลักการของหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์ 5) เนื้อหาและระยะเวลา 6) แนวทางการจัดกิจกรรม 7) สื่อประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร 8) การประเมินผลหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ระยะที่ 2 ออกแบบและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการที่ได้ศึกษา ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน ตามที่ได้จัดทำแบบสอบถามในระยะที่ 1 ไปแล้วนั้น สอดคล้องกับไสว พักขาว (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็นขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 3 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เหมาะสมดังที่มีการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูเบศ เลื่อมใส (2559) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบจำลองการฝึกอบรมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชลบุรี การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชลบุรี การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้แบบจำลอง สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และงานวิจัยของสุพรรณษา สุวรรณชาติ (2560) ซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู ระยะที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู เป็นระยะของการดำเนินการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึกลึกซึ้งของครู

3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งออกเป็น 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากผลงานวิจัยพบว่า มีความรู้ความเข้าใจ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม เนื่องจากได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพมีการลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระ มีสื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของภูเบศ เลื่อนใส (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติสูงกว่า ก่อนการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับวรรณขุ สายทอง (2560) ที่พบว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญ คือ ช่วยให้ผู้บุคลากรเพิ่มทักษะความชำนาญ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ลดความสูญเสียสิ้นเปลืองวัสดุและเวลาทำงาน ช่วยให้มีการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่างๆ สร้างขวัญและกำลังใจทำให้มีความมั่นคงในอาชีพและมีโอกาสก้าวหน้า สร้างเจตคติที่ดีและความผูกพันต่อองค์การ และ 2) ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมผลการสอบถามความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เนื่องมาจากการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ มีโอกาสพัฒนาความรู้ใหม่ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ นำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพัฒนาตามแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการสร้างและออกแบบการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธ ธรรมสุนา (2558) ที่ได้ศึกษางานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการ ออกแบบการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะสำหรับรายวิชาชีว พบว่า ครูผู้สอนได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม ไปใช้ในการออกแบบและจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะสำหรับรายวิชาชีว อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะสำหรับรายวิชาชีวที่มีประสิทธิภาพ และนำไปประยุกต์ใช้ โดยได้ออกแบบแผนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผ่านการพัฒนาตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพจึงทำให้ผู้บังคับบัญชา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

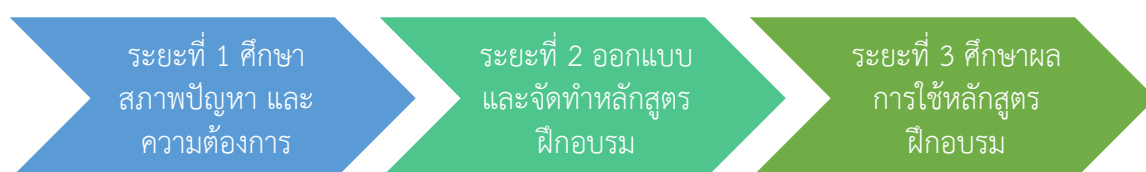
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ เริ่มกระบวนการด้วยการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ ก่อนการสร้างหลักสูตร เพื่อให้ได้ไว้ซึ่งการวางแผน ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

ระยะที่ 2 ออกแบบและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยมีการกำหนดเป้าประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการจะพัฒนา

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการหาผลสัมฤทธิ์และสอบถามความพึงพอใจ ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังสรุปในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3 ระยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นหลักสูตรที่ใช้ได้ผลกับครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสามารถนำไปใช้ให้ได้ผลการครูกุ่มสาระการเรียนรู้อีก 8 กลุ่มสาระฯ ได้ แต่ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2 ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ควรศึกษาจากสภาพปัญหาและความต้องการก่อน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.3 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับครูผู้สอนเพื่อให้สามารถนำระบบประเมินคุณภาพและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง

1.4 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ให้ทันสมัยมากขึ้น เช่น ในรูปแบบออนไลน์ให้เหมาะสมกับครูยุคในศตวรรษที่

1.5 ควรสื่อสารให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เข้าใจกระบวนการอบรมเรียนรู้และขั้นตอนในการประเมินก่อน-หลังการอบรม และภายหลังสิ้นสุดการอบรม

1.6 ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า หลังจากได้รับการอบรมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีความพึงพอใจในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการนำความรู้เข้าใจไปใช้ในการสอน ณ สถานศึกษา

2.2 จากผลการวิจัยควรมีผลการทดสอบสมรรถนะในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา คะโยธา. (2558.). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม บทปฏิบัติการที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงษ์เอก สุขใส. (2561). ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 12. 18
- พุทธ ธรรมสุนา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการออกแบบการเรียนรู้การสอนแบบฐานสมรรถนะสำหรับรายวิชาชีว. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ภูเบศ เลื่อมใส. (2559). การพัฒนาแบบจำลองการฝึกอบรมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร. (2563). วิเคราะห์ปัญหาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน รุ่นที่ 7. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรณัฐ สายทอง. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรลักษณ์ คำหว่าง และนางลักษณ์ ใจฉลาด. (2560). การศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 6(1). 129-138.
- วิจารณ์ พานิช (ผู้บรรยาย). (2554). การศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 6 สมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (ควอท.) ประจำปี 2554 เรื่องการศึกษามุ่งผลลัพธ์: ก้าวสู่บัณฑิตคุณภาพในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). บทวิเคราะห์สถานการณ์ภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

-
- สุขฤทัย มาสาซ้าย, มานิตย์ อาษานอก. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นสำหรับ
สมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษาในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารธรรมศาสตร์*. 32(1). 2.
- สุพรรณษา สุวรรณชาติ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึ
ไของครู. *วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*. 7(14). 9.
- ไสว พักขาว. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ
สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 19(36).
12-13.
- อมรรัตน์ เหล็กกล้า. (2555). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของ
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน อำเภอดาใหญ่ จังหวัดสงขลา. *Veridian E-Journal, SU กลุ่ม
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 5(3). 404-405.

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดตรงมาตรา โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*

THE DEVELOPMENT OF PRONUNCIATION SKILL IN FINAL CONSONANT SOUNDS USING GAMES WITH THINK-PAIR-SHARE TECHNIQUE OF GRADE 1 STUDENTS

¹ปิยธิป ไทยเสน Piyathip Thaisen ²ชิตชไม วิสตุกุล Chidchamai Visuttakul

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: piyathip_icezzi@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงมาตราแม่กนและแม่กด มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 29 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบทักษะการอ่านออกเสียง เรื่อง ตัวสะกดมาตราแม่กน และแม่กด มีลักษณะเป็นข้อสอบถูกผิด จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test for Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กนและแม่กดได้ดีขึ้น ระหว่างเรียนนักเรียนเห็นด้วยกับการเรียนแบบจับคู่และการนำเกมเข้ามาในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: เทคนิคเพื่อนคู่คิด, เกม, ทักษะการอ่านออกเสียง, ตัวสะกดตรงมาตรา

Abstract

This research article aims to 1) compare the pronunciation skill in final consonant sounds of N and D protocols of grade 1 students before and after learning by using games with think-pair-share technique; and 2) explore the opinion of grade 1 students toward learning management using games with think-pair-share technique to develop pronunciation skill in final consonant sounds of N and D protocols. Cluster random sampling was employed to recruit a sample of 29 grade 1 students currently attending semester 2 of academic year 2020 in one classroom of a private school in Nonthaburi province. Research instruments consisted of 1) 4 plans of Thai language learning management plan, 2) 30-item true-false test of pronunciation skill on final consonant sounds of N and D protocols, and 3) Interview form for student opinion toward learning management using games with think-pair-share technique. Analytical statistics were mean, standard deviation, and t-test for dependent samples. Results are as follows. 1) Students demonstrated higher pronunciation skill in final consonant sounds of N and D protocols after the learning by games with think-pair-share technique than before, at a statistical significance level of .01. 2) Most of the interviewed students agreed with using games with think-pair-share technique and can improve the pronunciation skill in final consonant sounds of N and D protocols during the learning. Students agreed with pair learning and using games in learning management.

Keywords: Think-Pair-Share Technique, Games, Pronunciation Skill, Final Consonant Sounds Protocols.

บทนำ

ภาษาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญที่คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษา อันเป็นเครื่องมือสื่อสาร และแสวงหาความรู้ เพราะภาษาไทยเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์ จากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ถ้าหากนักเรียนเรียนวิชาภาษาไทยไม่ได้จึงทำให้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ไม่ได้ตามไปด้วย ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ต้องเรียนรู้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะการอ่าน ถือเป็นทักษะสำคัญในการเรียน (กรมวิชาการ, 2545) สอดคล้อง กับสำลี รักสุทธี (2553) ที่ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการอ่านเป็น เครื่องมือสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทุกกลุ่มวิชา คนเราจะเรียนรู้วิชาต่างๆ ได้ดี ถ้าอ่านหนังสือได้ดี อีกทั้ง กรรณ ปางวิภาส (2556) ยังกล่าวว่า การอ่านมีคุณค่า และมีความสำคัญ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาค้นคว้า การมีทักษะการอ่านที่ดีทำให้ผู้อ่านสามารถแสวงหา ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ คนที่มีทักษะการอ่านที่ดี อ่านได้ถูกต้อง ย่อมได้เปรียบและมีชีวิตที่ สมบูรณ์สมารถที่จะนำทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ปิยธิดา ทรัพย์มาก, 2553)

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้อย่างหลากหลายคือความสามารถในการ

อ่านและการเขียน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีสาระการอ่านและการเขียนเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสาระภาษาไทย อนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนนั้น ความสำคัญอยู่ที่การวางพื้นฐานการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการอ่านในช่วงระยะแรกเริ่มของระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ดูแลในเรื่องการอ่านออกเสียงของนักเรียนให้มากเป็นพิเศษ เพราะต้องปูพื้นฐานในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่คณะกรรมการพัฒนานโยบาย กำหนดนโยบายระยะเร่งด่วนปีการศึกษา 2558 ว่าเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ซึ่งจากผลประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 75.51 แต่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2558 ทั้งนี้ยังมีนักเรียนกลุ่มที่ต้องปรับปรุงร้อยละ 3.94 คิดเป็น 18,034 คน มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 25 แสดงถึงข้อบกพร่องในการอ่านออกเขียนได้ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าด้านการอ่านออกเสียงคำ มีค่าเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุด ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่านออกนั้น จำเป็นต้องเน้นให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีฝึกฝน หรือใช้สื่อเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงมากขึ้น (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ในการสอนอ่านต้องให้ผู้เรียนเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ตัวอักษร ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาความรู้อื่นๆ ต่อไป จึงจะต้องสอนให้รู้ตัวอักษรที่ถูกต้อง อ่านให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น การสอนอ่านในขั้นต้นจึงต้องสอนให้รู้จักลักษณะต่างๆ ของอักษรวิธีไทยต้องให้นักเรียนได้ฝึกอ่านมากๆ อ่านบ่อยๆ จนเกิดทักษะการอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว และถูกต้อง สอดคล้องกับศรีวิไล พลมณี (2545) ที่ได้กล่าวว่าพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนวิชาภาษาไทยคือตัวอักษรซึ่ง ได้แก่ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เป็นเรื่องที่ต้องคิดเป็นอันดับแรกว่าจะสอนให้จำและใช้พื้นฐานเหล่านี้มาสร้างคำในภาษาไทยได้อย่างไร ซึ่งทักษะการอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่ช่วยทำให้การเรียนภาษาไทยของนักเรียนเกิดประสิทธิภาพ หลังจากที่นักเรียนรู้จักพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์แล้วก็ต้องเรียนตัวสะกดเพื่ออ่านออกเสียงเป็นคำได้ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะอื่นๆ ต่อไป ซึ่งปัญหาที่พบในการเรียนอ่านออกเสียง คือ นักเรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรง (2557) ที่พบว่า แบบเรียนภาษาไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นแบบเรียนที่มุ่งสอนให้อ่านคำและเนื้อเรื่อง โดยไม่ได้เริ่มจากการเรียนรู้ตัวอักษรและไม่ให้ความสำคัญกับการสอนอ่านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกด ส่งผลให้นักเรียนจดจำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกดไม่ได้ เพราะไม่ได้เริ่มต้นเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นระบบ

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และพบข้อเท็จจริงว่า นักเรียนมีปัญหาด้านทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กน และแม่กด และผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเรื่องทักษะการอ่านมาตราตัวสะกดนั้นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และคะแนนการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนเกิดความสับสนเกี่ยวกับมาตราตัวสะกด แม่กน และแม่กดในการอ่านออกเสียงเพราะเพิ่งได้เลื่อนชั้นขึ้นมาจากระดับปฐมวัย พื้นฐานด้านการอ่านยังไม่ดี นักเรียนบางคนอ่านออกเสียงไม่ออก เมื่อนักเรียนอ่านไม่ออกก็ไม่พยายามออกเสียง เพราะไม่ให้คุณครูหรือผู้ปกครองได้ยินว่าอ่านออกเสียงไม่ได้ รวมไปถึงขาดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งประเมินได้จากการทดสอบอ่านเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเองได้พยายามหาแนวทางแก้ไขเรื่องทักษะการอ่านออกเสียง พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด สามารถนำมาใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1

ได้เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วในแต่ละห้องเรียนจะมีการละกันระหว่างนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของเทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นอย่างดี

เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) พัฒนาขึ้นโดย Frank Lyman แห่งมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ นับว่าเป็นเทคนิคหนึ่งในการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่ๆ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ได้ในผู้เรียนทุกระดับทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จัดว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับมากอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Lyman F., 1981) ซึ่งลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Think หมายถึง การทำให้ผู้เรียนได้คิดและไตร่ตรองจากคำถามแบบปลายเปิด หรือการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน 2) Pair หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนจับคู่กันเป็นคู่ๆ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้ เพื่อร่วมกันค้นหาข้อสรุป หรือตอบคำถามที่ต้องการ 3) Share หมายถึง การสลายจากการจับคู่กลุ่มกันเป็นคู่ๆ แล้วสรุปผลการค้นหาคำตอบร่วมกันทั้งชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สรุปและอภิปรายผลการค้นพบ (มนต์ชัย เทียนทอง, 2551)

นอกจากเทคนิคเพื่อนคู่คิดแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมในกิจกรรมการเรียนรู้ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่นเกมที่ก่อให้เกิดพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เกมช่วยให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ และมีทักษะด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเพียเจต์ (Jean Piaget) ที่ว่าเกมเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทางสติปัญญา เกมยังเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสาทสัมผัส เมื่อฝึกหัดนานๆ จะเกิดทักษะและก้าวไปสู่การพัฒนา (อภิษฐา สวัสดิ์, 2546)

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดให้แก่ นักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะและความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยดีขึ้นและทำให้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดแม่กน และแม่กด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงมาตราแม่กน และแม่กด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ของการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียน 133 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 29 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

(Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ซึ่งใช้ในการทดลองจัดการเรียนรู้ และสัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เลือกจากนักเรียนห้องที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 12 คน เป็นนักเรียนที่มีผลความสามารถในการวิเคราะห์หลังเรียนอยู่ในกลุ่มที่มีคะแนนสูง 4 คน กลุ่มที่มีคะแนนปานกลาง 4 คน และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ตัวสะกดมาตราแม่กน และแม่กด จำนวน 4 แผน แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมจำนวน 8 คาบเรียน

2.2 แบบทดสอบทักษะการอ่านออกเสียง เรื่อง ตัวสะกดมาตราแม่กน และแม่กด มีลักษณะเป็นข้อสอบถูกผิด จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็นตัวสะกดมาตราแม่กน 15 ข้อ ตัวสะกดมาตราแม่กด 15 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ อ่านออกเสียงถูกต้องได้ 1 คะแนน อ่านออกเสียงผิดได้ 0 คะแนน

2.3 แบบสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยที่ 2.1-2.3 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภาษาไทย จำนวน 3 คน โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ที่ 0.67-1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 2.2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบทักษะการอ่านออกเสียง มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.37-0.73 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27-0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.85

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้ 1) ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ 2) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบทักษะการอ่านออกเสียงก่อนเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่กน และแม่กด 3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 8 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที 4) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบทักษะการอ่านออกเสียง และเลือกนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง 12 คน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่ม 5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คะแนนทักษะการอ่านออกเสียง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

5.2 วิเคราะห์ผลต่างคะแนนและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงก่อนและหลังการสอน โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการทดสอบค่า ที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

5.3 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ผลจากการวิจัยพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง มาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการอ่านออกเสียง ก่อนและหลังการเรียน

ทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกด มาตราแม่กนและแม่กด	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	15.90	2.66	27.39**	.000
หลังเรียน	30	27.86	1.57		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กน และแม่กด โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 15.90 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.66 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน $\bar{X}$ เท่ากับ 27.86 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.57

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงมาตราแม่กน และแม่กด

นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กนและแม่กดได้ดีขึ้น ระหว่างเรียนนักเรียนเห็นด้วยกับการเรียนแบบจับคู่ และการนำเกมเข้ามาในการจัดการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนจำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเรียนแบบจับคู่ หรือการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดในการจัดการเรียนรู้นั้นทำให้อ่านคำในมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กดได้คล่องมากยิ่งขึ้น เพราะการเรียนแบบจับคู่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้ โจทย์ข้อใดที่ไม่แน่ใจสามารถสอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้กับคู่ของตนได้ นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อนบางครั้งไม่กล้ายกมือสอบถามครูผู้สอน การเรียนแบบจับคู่ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้สามารถปรึกษาเพื่อนที่จับคู่กันและตอบคำถามครูผู้สอนได้อย่างมั่นใจ นักเรียนบางคนขาดความมั่นใจในการยกมือถามในข้อสงสัย เพื่อนที่จับคู่กันนั้นสามารถช่วยอธิบายทำให้เข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการนำเกมเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า เกมสามารถทำให้เข้าใจบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น และรู้สึกชอบที่ครูผู้สอนมีเกมมาให้เล่นในระหว่างการเรียนรู้ เพราะเกมทำให้เกิดความสนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในระหว่างเรียน ไม่อยู่ในบทเรียนที่มีแต่เนื้อหาจนเกินไป เกมยังช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ซึ่งกันและกัน อีกทั้ง เกมที่ครูผู้สอนนำมาให้เล่นยังช่วยให้ในกลุ่มเกิดความรักใคร่สามัคคี ทำให้กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในการอ่านคำในมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กดหน้าชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ค้นพบจากผลการวิจัยมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กนและแม่กด โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีผลคะแนนในการอ่านคำในมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้พบได้จากการเพิ่มขึ้นของคะแนนการอ่านคำในมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด เป็นรายบุคคลในทางที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อภิปรายผลได้ว่า อาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้ผู้เรียนได้รับทักษะในการอ่านออกเสียงคำในมาตราตัวสะกดแม่กนและแม่กด จากการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นกับการเรียนแบบเป็นคู่ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเอง ได้ใช้ประสบการณ์เดิมที่มี และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาในการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในทักษะการอ่านออกเสียงที่ดีขึ้น ในขณะที่ครูผู้สอนได้ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ มีความกระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน โดยมีการแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นคิด (Think) ครูกำหนดคำถาม ทำให้นักเรียนแต่ละคนได้คิดคำตอบด้วยตนเอง โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด (แม่กน คืออะไร จงยกตัวอย่างคำ และนำเสนอหน้าชั้นเรียน) ให้อ่านในความคิดเพียงเล็กน้อย ต่อมาขั้นที่ 2 การเรียนแบบเป็นคู่ (Pair) ครูผู้สอนแบ่งนักเรียนตามระดับผลคะแนนทดสอบก่อนเรียน คือ นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยครูผู้สอนจับคู่ให้นักเรียน (เก่ง : อ่อน), (ปานกลาง : อ่อน) เพื่อให้แต่ละคู่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคำถามที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น หาข้อสรุปหรือคำตอบที่ต้องการ ในขั้นนี้นักเรียนสามารถช่วยกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนกันพูด และอ่านคำศัพท์ การเรียนแบบเป็นคู่ นักเรียนจะมีความเป็นกันเองระหว่างเพื่อนในวัยเดียวกัน สามารถกล้าพูด กล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นจะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตัวเอง ขั้นที่ 3 สรุปผล (Share) นักเรียนทุกคนสละจากการจับกันเป็นคู่ ขั้นนี้จะเป็นการสรุปผลคำตอบร่วมกันทั้งชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายผล โดยที่นักเรียนแต่ละคนจะมีอิสระในการตอบและถาม ในขั้นนี้ นอกจากนักเรียนจะได้รับความคิดเห็นจากเพื่อนแล้ว นักเรียนจะได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนด้วย

ดังที่ Lyman F. (1987) ซึ่งเป็นผู้ที่พัฒนาเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pare-Share) กล่าวว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pare-Share) เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือพัฒนาขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะในแต่ละขั้นตอน นักเรียนจะได้ฝึกคิด ฝึกอ่านด้วยตนเอง จากนั้นนำสิ่งที่ตนเองคิดมาแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน จนได้ข้อสรุป ซึ่งสอดคล้องกับ Millis Barbara J. & Cottell Philip G. (1998) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเพื่อนคู่คตินั้น เป็นกิจกรรมการเรียนที่เริ่มจากสถานการณ์ปัญหาหรือโจทย์คำถามแล้วให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองแล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นนำคำตอบมาอภิปรายร่วมกัน ก่อนที่ครูจะให้นักเรียนนำเสนอขึ้น ควรรอเวลาให้นักเรียนคิดคำตอบให้ได้ก่อน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสในการท่องจำก่อนพูดหน้าชั้นเรียน เพื่อเพิ่มพูนทักษะการสื่อสารทางวาจาและความมั่นใจ นักเรียนบางคนขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก กลัวการอ่านผิด เกรงกลัวครูผู้สอน ซึ่งถ้านักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนกันอ่าน

คำศัพท์กับเพื่อนในวัยเดียวกันจะสามารถอ่านได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยากร ช้ายวา (2558) ที่พบว่า นักเรียนที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน มีความสนิทสนมกัน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกันจะเข้าใจดี กล้าซักถามจึงทำให้บรรยากาศการเรียนสนุก ไม่เครียด เป็นกันเอง พร้อมทั้งเป็นการฝึกฝนทักษะทางสังคมด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวรรณ ทองแก้ว (2556) ที่พบว่า เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันได้ แลกเปลี่ยนความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บรรยากาศการเรียนในห้องจะเป็นกันเองจึงส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ยังช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันคิดเป็นคู่ในการสร้างทักษะการแก้ปัญหาด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนที่เป็นคู่ของตนเอง (Mabmoud Kaddoura, 2013) นอกจากนี้ Raba A. (2017) ได้ศึกษาอิทธิพลของเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อการพัฒนาการพูดสื่อสารในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิดมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารของนักเรียน สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น

นอกจากการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดในการจัดการเรียนรู้จะทำให้นักเรียนมีผลคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงดีขึ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำเกมร่วมในการจัดการเรียนรู้กับเทคนิคเพื่อนคู่คิดด้วย เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะด้านการอ่านออกเสียงอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเรียนรู้จากการเล่นเกมได้รับความสนุกสนาน ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ทำให้มีทักษะในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของวันเพ็ญ พวงมะลิ (อ้างใน อัญชลี สุนธธา, 2543) ที่กล่าวว่า การใช้เกมในการจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อีกทั้ง อภิขญา สวัสดิ์ (2546) กล่าวอีกว่า เกมเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทางด้านสติปัญญา การเล่นเกมเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี สวัสดิ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำศัพท์ภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านคำศัพท์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับดี เนื่องจากนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการอ่าน เป็นผลทำให้นักเรียนเข้าใจและจดจำคำศัพท์ได้เป็นการเรียนรู้ที่คงทน สามารถนำคำศัพท์ที่เรียนรู้จากการเล่นเกมมาอ่านคำศัพท์จากแบบฝึกได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กนและแม่กดได้เป็นอย่างดี นักเรียนได้ร่วมกันคิดกันเป็นคู่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนแบบร่วมมือที่ทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าพูด และมีแรงจูงใจในการอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง โดยมีเกมเข้ามาดึงดูดความสนใจทำให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์จากการเล่นเกมได้เป็นอย่างดี

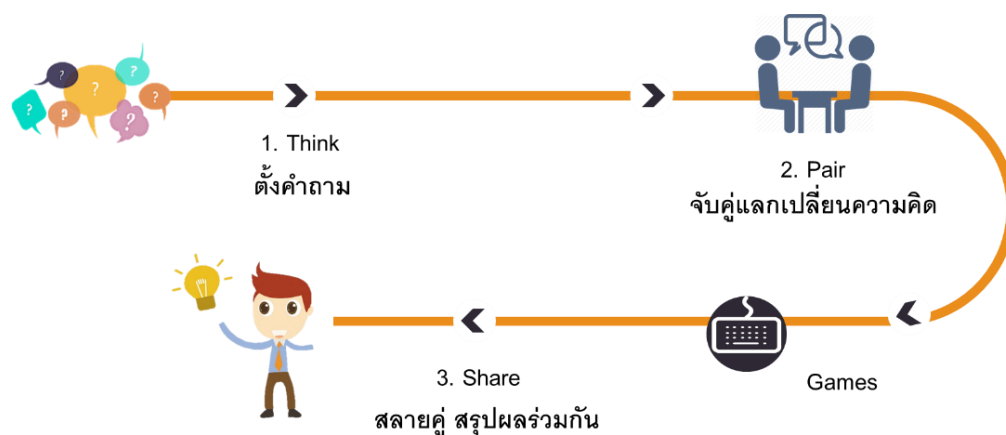
2. จากความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดมาตราแม่กนและแม่กด พบว่า นักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด นักเรียนชอบในการจัดการเรียนรู้แบบเป็นคู่ นักเรียนกลุ่มเก่ง มีความคิดเห็นว่าการเรียนแบบเป็นคู่ นั้นสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียน นำมาอธิบาย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตน ส่วนนักเรียนกลุ่มปานกลางชอบในการนั่งเรียนแบบเป็นคู่ เพราะบรรยากาศเป็นกันเองได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน และการเรียนแบบเป็นคู่สามารถช่วยกันแก้โจทย์คำถามที่ครูผู้สอนกำหนดได้เป็นอย่างดี ส่วนนักเรียนกลุ่มอ่อนรู้สึกประทับใจและชอบในการเรียนแบบจับคู่ เพราะรู้สึกมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น สามารถกล้าอ่านคำศัพท์หน้าชั้นเรียน

ได้อย่างมั่นใจหลังจากได้นั่งเรียนจับคู่กับเพื่อน นักเรียนกลุ่มอ่อนส่วนใหญ่เห็นด้วยในการนำเกมเข้ามาจัดการเรียนรู้ เพราะว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำให้สามารถจดจำคำศัพท์ และอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งเห็นได้จากผลการทดสอบหลังเรียนและการจัดกิจกรรมดังกล่าว นักเรียนเห็นว่า การใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงได้ดีขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับจำเนียร เงามาม (2555) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเทคนิคเพื่อนคู่คิดจากเดิมนั่งฟังครูผู้สอนบรรยายอย่างเดียวทำให้รู้สึกง่วง พอได้มาเรียนกับเพื่อน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เคลื่อนไหวตลอดเวลา ส่งผลให้ไม่ง่วง และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุษยากร ช้ายขาว (2559) ที่พบว่า การเรียนด้วยกิจกรรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการแก้ปัญหาทักษะการพูด เนื่องด้วยทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันแทนที่ครูจะเป็นผู้สอนโดยตรง แต่เป็นการสอนแบบตัวต่อตัวกับเพื่อนแทนโดยเพื่อนสามารถช่วยเหลือแนะนำได้โดยตรง ทำให้ลดความประหม่าและเพิ่มความมั่นใจในการฝึกฝนการพูดมากขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีต่อนักเรียน โดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่ๆ จับคู่ให้นักเรียนเก่งกับอ่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างทักษะการแก้ปัญหาด้วยการพูดคุย นอกจากนี้ การนำเกมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนและดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อีกด้วย สามารถสรุปเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นคิด (Think) ครูกำหนดคำถามให้นักเรียนแต่ละคนได้คิดคำตอบด้วยตนเอง โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด ใช้เวลาในการคิดเพียงเล็กน้อย

2. ขั้นที่ 2 การเรียนแบบเป็นคู่ (Pair) ครูผู้สอนแบ่งนักเรียนตามระดับผลคะแนน คือ นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยครูผู้สอนจับคู่ให้นักเรียนเอง (เก่ง : อ่อน), (ปานกลาง : อ่อน) เพื่อให้นักเรียนแต่ละคู่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคำถามที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น หาข้อสรุปหรือคำตอบที่ต้องการและนำเกมมาร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนเล่นเป็นคู่

3. ขั้นที่ 3 สรุปผล (Share) นักเรียนทุกคนสลายจากการจับกันเป็นคู่ และสรุปผลคำตอบร่วมกันทั้งชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และอภิปรายผล โดยที่นักเรียนแต่ละคนจะมีอิสระในการตอบและถาม ในขั้นนี้ นอกจากนักเรียนจะได้รับความคิดเห็นจากเพื่อนแล้ว นักเรียนจะได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระดับความยากง่ายของเกมให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้สนุกสนาน และพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ได้ดี

1.2 ในการนำคำศัพท์มาใช้ในกิจกรรม ครูผู้สอนควรวิเคราะห์ความยากง่ายของคำศัพท์แล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

1.3 ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา จะช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะได้อย่างเต็มที่

1.4 ในการทำกิจกรรมครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจน เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมและเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปจัดการเรียนการสอนร่วมกับวิธีการสอนแบบอื่น เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

2.2 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปใช้จัดการเรียนรู้กับวิชาอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง เช่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อจะได้จัดการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียน

2.4 ควรใช้เกมและเทคนิคเพื่อนคู่คิดพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ในกลุ่มสาระภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาไทยให้สูงขึ้น เช่น ทักษะการพูด ทักษะการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรุณา ปางวิภาศ. (2556). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาภาษาไทยระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จำเนียร เงามาม. (2555). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้เรื่องพันธะเคมีด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- บุษยากร ช้ายขวา. (2559). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปิยธิดา ทรัพย์มาก. (2553). การส่งเสริมการอ่านการเขียนในวัยเด็ก. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- ภัทรวรรณ ทองแก้ว. (2556). พัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและช่วยเหลืองานผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2551). เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ Mentor Coached Think-Pair-Share เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้ออนไลน์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 18(1). 90-105.
- รุ่งอรุณ ไรจน์รัตนดำรง ไชยศรี. (2557). การศึกษาปัญหาการเรียนอ่านเขียนของนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าวและการแก้ปัญหาด้วยแบบเรียนที่พัฒนาตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีวิไล พลมณี. (2545). **พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **รายงานผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **รายงานผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำลี รักสุทธี. (2553). **คู่มือการจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนและแผนประกอบสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน**. สำนักพิมพ์วัฒนาศึกษา.
- อภิขญา สวัสดิ์. (2546). การศึกษาความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้เกมฝึกทักษะ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

-
- อัญชลี สวัสดิ์โสม. (2557). ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำศัพท์ภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านคำศัพท์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อัญชลี สุคนธา. (2527). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาหลักภาษาไทยโดยใช้เกมประกอบการสอนกับการสอนธรรมดาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Lyman, F. (1981). Think-Pair-Share. An expanding teaching technique: MAA-CIE Cooperative News. 1. 1-2.
- Lyman, F. (1987). Think-Pair-Share. An Ending Teaching Technique. United States of America: MAA-CIE Cooperative News. 6.
- Mabmoud Kaddoura. (2013). Think pair share. A teaching learning strategy to enhance students. Critical Thinking. 36(4). 1-7.
- Millis, Barbara J. & Cottell, Philip G. (1998). Cooperative Learning for Higher Education Faculty. U.S.A. Phoenix: Oryx Press.
- Raba, A. (2017). The Influence of Think-Pair-Share (TPS) on Improving Students' Oral Communication Skills in EFL Classrooms. Master of Education. Department of Curriculum and Teaching, Faculty of Education, An-Najah National University.

การพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
TEACHER DEVELOPMENT FOR EXCELLENCE IN THE DIGITAL AGE, BAN SANG
MUNICIPALITY KINDERGARTEN, TAMBON BAN SANG PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PROVINCE

¹มานิช หัทธยามาศย์ Manote Hathayamat, ²สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo,

³สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัล 2) เพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล 3) เพื่อเสนอการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามอาศัยประชากรทั้งหมด 500 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง ประกอบด้วยคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลใน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ สร้างแรงตอกใจในการเรียนรู้โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อ มาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนและมาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทางดิจิทัลโดยมีขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์การ การวางแผน การสื่อสารสร้างความเข้าใจ การปฏิบัติการ การควบคุม กำกับติดตาม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง กรณีศึกษาโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยี โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติ 3) ผลการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลใน 3 มาตรฐาน ขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ 6 ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติตามโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล 3 โครงการ สรุปเป็นรูปแบบ BANSANG Model

คำสำคัญ : การพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศ, ยุคดิจิทัล, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the present condition and characteristics of teachers in the digital age, 2) to develop teachers towards excellence in the digital age, 3) to propose the development of teachers towards excellence in the digital age, Ban Sang Subdistrict Municipality Kindergarten under the local government organization Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research method was integrated, which was a quantitative research using a questionnaire based on a total population of 500 people. Statistics were used to analyze the data by percentage, mean, standard deviation and a qualitative research by interviewing 10 key informants and a focus group discussion of 10 experts. The results showed that 1) the present condition, the overall characteristics of teachers in the digital age were at a high level; 2) Teacher development towards excellence in the digital age Ban Sang Subdistrict Municipality Kindergarten, it consists of the characteristics of digital teachers in 3 standards: Standard 1, Teachers must guide, assist, and inspire learning through a conducive environment; Standard 2, Teachers must develop and design clear learning, and Standard 3, Teachers must promote a digital citizenship model with a six-step approach to teaching and learning: organizational analysis, planning, communication, understanding Operations, control, supervision, follow-up, continuous improvement by using the project to develop teachers for excellence in the digital age of Ban Sang Subdistrict Municipality Kindergarten School in a case study of teacher development project and educational personnel workshop project to develop teachers in the use of technology, the project to develop teachers and educational personnel's potential to build morale and honor them. 3) Results of teacher development towards excellence in the digital age, Ban Sang Subdistrict Municipality Kindergarten Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It consists of the characteristics of teachers in the digital age in 3 standards, 6-step teaching-learning towards excellence, and guidelines for 3 projects to develop teachers for excellence in the digital age, summarized in the BANSANG Model.

Keywords: Teacher Development Towards Excellence, Digital Age, Ban Sang Subdistrict Municipality Kindergarten School

บทนำ

ครูมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นผู้ให้การศึกษาของชาติ ครูคือผู้ที่กำหนดอนาคตของคนในชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงาน เพื่อประโยชน์ของนักเรียนชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ การพัฒนาการศึกษาจะขาดครูเสียไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน และไม่ว่าจะมีเทคโนโลยีทันสมัยเพียงใดก็ตาม ครูยังต้องมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนเรายังต้องการ ครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพ ครูที่สามารถยกระดับสติปัญญาหรือวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้นได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2553)

ปัจจุบันนี้ วงการการศึกษามีจุดมุ่งหมายเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เทคโนโลยีจึงมีบทบาทที่สำคัญในการตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน หรืออีกนัยหนึ่งคือต้องการให้โรงเรียนทุกโรงจัดการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ เรียกได้ว่าเป็นการบูรณาการวิชากับสื่อเลยก็ว่าได้ การศึกษาในยุคนี้จึงหนีไม่พ้นกับคำเปรียบที่ว่า “การศึกษายุคดิจิทัล” (BANTHITABLOG, 2563) บทบาทและหน้าที่ของครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วย 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ช่วย คือ ครูต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รักการค้นคว้า และการปรับเปลี่ยนความคิดได้ตามเหตุและผล 3) ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4) ครูต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทันกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ครูต้องสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนคือความสามารถด้านไอทีที่จำเป็นให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิตและการทำงาน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม 6) พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมที่จะรับบทบาทใหม่ๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ให้เตรียมตนเองตลอดเวลา ไม่ใช่ถึงเวลาค่อยมาเตรียมการ 7) พัฒนาให้ผู้เรียนรุ่นใหม่เน้นสมรรถนะที่หลากหลายมากกว่ามีความรู้ ให้ปรับแนวทางการเรียนรู้ใหม่ ไม่ใช่เรียนเพื่อให้จบหลักสูตรต้องพัฒนาสู่การเรียนรู้เพื่อสะสมความรู้และประสบการณ์ 8) พัฒนาผู้เรียน สร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มากกว่าภาษาไทย-อังกฤษและให้มีทักษะด้านไอที เพื่อให้เขาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ แม้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก แต่การอบรมสั่งสอนของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมจะต้องมีควบคู่กันไปตลอดเวลาในการช่วยเตรียมให้นักเรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับลักษณะที่เป็นไปในสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็วและล้ำสมัยเร็วเช่นกัน (BANTHITABLOG, 2563) ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้างมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมดีเลิศ เป็นแหล่งกำเนิดของเสื้อผ้ากีฬาชั้นนำ เศรษฐกิจก้าวหน้าผู้นำการศึกษา ชาวประชาภูมิใจใฝ่คุณธรรม ตลอดถึงพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล เพื่อให้ครูได้แสดงสมรรถนะในตนเอง สามารถนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นคง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาล ตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูในยุคดิจิทัลให้เป็นเลิศทางด้านวิชาการควบคู่กับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

โดยการบูรณาการประยุกต์การเรียนการสอนยุคดิจิทัลให้ผู้เรียนเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะศรียุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะศรียุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะศรียุคดิจิทัล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 500 คน โดยผู้วิจัยเลือกเจาะจงใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารครูและผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 10 คน ด้วยวิธีการเจาะจงตามคุณสมบัติ ได้แก่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง 2) ยกร่างพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง 2) พัฒนาโดยการสอนทากลุ่ม 10 รูป/คน ของกลุ่มการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านดิจิทัล/กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงตลใจในการเรียนรู้	4.08	0.78	มาก
2. มาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบ	4.11	0.75	มาก
3. มาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทาง Digital	4.13	0.62	มาก
รวม	4.11	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.72) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านมาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทาง Digital ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.62) ด้านมาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.75) และด้านมาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ สร้างแรงตลใจในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง ประกอบด้วยคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลใน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงตลใจในการเรียนรู้โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อ มาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนและมาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทางดิจิทัลโดยมีขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์การ การวางแผน การสื่อสารสร้างความเข้าใจ การปฏิบัติการ การควบคุม กำกับติดตาม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง กรณีศึกษา โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยี โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3. ผลการเสนอการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง ด้วยคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลใน 3 มาตรฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศได้ 6 ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติตามโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลใน 3 โครงการที่เป็นกรณีศึกษา

ได้รูปแบบ “BANSANG Model” ประกอบไปด้วย Behavior, Ability, Noble, Strategy, Aspiration, Normal and Grow Model

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันคุณลักษณะศรัทธาจิตของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคุณลักษณะศรัทธาจิต การปฏิบัติของครูสู่ความเป็นเลิศ มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สถานศึกษา 2) การวางแผน 3) การสื่อสารสร้างความเข้าใจ 4) การปฏิบัติการ 5) การควบคุม กำกับติดตาม 6) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานสำคัญ 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบ มาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทางดิจิทัล ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านมาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทาง Digital ด้านมาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบ และ ด้านมาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสายสวาท เสาร์ทอง (2562) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเรียนรู้ยุค 4.0 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเรียนรู้ยุค 4.0 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกลยุทธ์ 6 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม ด้านการสอน และด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ดังกล่าวกับผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ครู พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับสูง และทุกกลยุทธ์มีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล (2562) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ตามทัศนะความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญสังเคราะห์ได้ทั้งหมด 11 ประเด็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 91 คุณลักษณะ

2. ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้างประกอบด้วยคุณลักษณะศรัทธาจิตใน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อ มาตรฐานที่ 2 ครูต้องพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนและมาตรฐานที่ 3 ครูต้องส่งเสริม ต้นแบบการเป็นพลเมืองทางดิจิทัลโดยมีขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์การวางแผน การสื่อสารสร้างความเข้าใจ การปฏิบัติการ การควบคุม กำกับติดตาม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง กรณีศึกษา โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยี โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย สุขจิตต์และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่องผลการอบรมเชิงปฏิบัติการการ

พัฒนาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดลำปาง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาจีน ภาษาอังกฤษ การพัฒนาผู้เรียนในด้านสุนทรียภาพความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นลำปาง 2) การบริหารงานบุคคล ควรเปิดโลกทัศน์ใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 ในการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล การดำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ และการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่มุ่งมั่นทำเพื่อศิษย์ 3) การบริหารงานงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้โรงเรียนมีอิสระ มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงบประมาณแบบเบ็ดเสร็จ 4) ด้านการบริหารทั่วไป ควรพัฒนางานประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ระบบงานธุรการ งานสารบรรณที่ทันสมัย การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของบุคลากร ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีจิตบริการ

3. ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับเสนอการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง ด้วยคุณลักษณะครูยุคดิจิทัลใน 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย ขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศได้ 6 ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติตามโครงการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลใน 3 โครงการที่เป็นกรณีศึกษาได้รูปแบบ “BANSANG Model” ประกอบไปด้วย Behavior, Ability, Noble, Strategy, Aspiration, Normal and Grow Model สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาภา ยืนยาว (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลสถาบันอุดมศึกษา ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดองค์กร 2) การติดต่อสื่อสาร 3) ความเชี่ยวชาญในอาชีพ 4) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5) การบริหารความเปลี่ยนแปลง 6) จรรยาบรรณในวิชาชีพ 7) การบริการที่ดี และรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความเชี่ยวชาญในอาชีพการบริหารความเปลี่ยนแปลงจรรยาบรรณในวิชาชีพและการบริการที่ดีกับกลุ่มตัวแปรตามได้แก่การจัดองค์กรและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบ้านสร้าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา “BANSANG Model” อธิบายดังนี้

B หมายถึง Behavior ส่งเสริมต้นแบบการเป็นพลเมืองทาง Digital เป็นแบบอย่างเป็นอย่างดีดีในการปฏิบัติตนแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตัวที่ดีตามกฎหมายลิขสิทธิ์ และเทคโนโลยีประพฤติดีปฏิบัติอย่างเป็นมืออาชีพ

A หมายถึง Ability มีความสามารถและทักษะด้านภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ แสดงตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

N หมายถึง Noble น่ายกย่องมีเกียรติมีความภาคภูมิใจในการทำงาน คือการที่ได้เห็นลูกศิษย์เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง สังคม

S หมายถึง Strategy วางแผนการจัดการเรียนการสอน สอนตามหลักสูตร ครูต้องทำงานให้ได้หลายด้าน ตรวจตราพฤติกรรมของเด็ก และให้ความสนใจเด็กขณะที่สอนในห้องเรียน มีความสามารถต้องทำงานเป็นทีม และทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของทีม

A หมายถึง Aspiration มีศักยภาพพร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม มีความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งประกอบขึ้นด้วยชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูง หรือที่เรียกว่า “ความรู้ดิจิทัล” (Digital Literacy) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกไซเบอร์ รู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยงต่างๆ ในโลกออนไลน์ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญในยุคดิจิทัล

N หมายถึง Normal มีความเป็นปกติ สม่่าเสมอในการแนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

G หมายถึง Grow การพัฒนาให้เจริญด้วยการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรในการเป็นต้นแบบการเป็นพลเมืองที่ดีทาง Digital ปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สถานศึกษา 2) การวางแผน 3) การสื่อสารสร้างความเข้าใจ 4) การปฏิบัติการ 5) การควบคุม กำกับติดตาม 6) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “BANSANG Model”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการสนับสนุนการสร้างชิ้นงานและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ในการเรียนรู้
 - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้กับเด็ก เพื่อนในชั้นเรียน
 - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมครูออกแบบเครื่องมือการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมครูเป็นแบบอย่างเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนแก่ผู้เรียน
 - 1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตนในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการศึกษากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนยุคดิจิทัลในสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ในการเรียนรู้
 - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมชัย สุขจิตต์และคณะ. (2560). ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดลำปาง. การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ Conference Proceedings ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 3 2560 นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้.
- ทิพวรรณ ล้วนปสิทธิสกุล. (2562). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญภา ยืนยาว. (2552). รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2553). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สายสวาท เสาร์ทอง. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเรียนรู้ยุค 4.0 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาจุฬานาครธรรม. 6(9). 4281.
- BANTHITABLOG. (2563). บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล. (2563). แหล่งที่มา <https://banthitablog.wordpress.com/บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยี/> สืบค้นเมื่อ 16 ก.ค. 2563.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL LEADERSHIP ACCORDING TO
THE 4 PRINCIPLES OF BHAVANA OF THE ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER OFFICE OF CHONBURI
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

¹ภุชณิศา วรสายัณห์ Phusanisa Worasayan,

²พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathammakun,

³พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano,

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phusanisa.24@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนขยายโอกาส 234 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 ด้าน โดยบูรณาการตามหลักภาวนา 4 อันหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้บริหารคือกายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น ทำให้ดู อยู่ให้เห็นเป็นตัวอย่าง (2) ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงเป็นคนกล้าและเปิดเผย กล้าเผชิญกับความจริง บุกเบิกกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน (3) ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (4) ภาวะผู้นำด้านแรงบันดาลใจเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน และครองงาน (5) ภาวะผู้นำด้านสนับสนุนเป็นผู้กระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวาในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, ภาวนา 4, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the state of leadership in the digital age of school administrators to expand educational opportunities; 2) to study the guidelines for the development of leadership in the digital age of Bhavana IV by school administrators to expand educational opportunities in elementary, and 3) to propose guidelines for developing leadership in the digital age according to Bhavana IV of school administrators to expand educational opportunities Chonburi Primary Educational Service Area Office 2 is an integrated research method, namely 1) quantitative research, using a questionnaire, a sample group of 234 teachers of the Opportunity Expansion School was used. The data were analyzed by statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and 2) qualitative research. Conducted interviews with 7 key informants. Data were analyzed by content analysis. Results of the research showed that 1) the digital era leadership of school administrators expanded educational opportunities. Office of Chonburi Primary Educational Service Area 2, in overall and in each aspect, it was found that the level of practice was at a high level. 2) Guidelines for developing leadership in the digital era according to Bhavana IV of school administrators to expand educational opportunities in elementary school. It is the development of leadership in the digital age in 5 aspects by integrating Bhavana IV which is the Dharma principles that are suitable for the development of administrators, namely Kayabhavana, Silabhavana, Cittabhavana, and Panyabhavana. 3) Guidelines for developing leadership in the digital era according to Bhavana IV principles of School administrators expand educational opportunities, Chonburi Primary Educational Service Area Office 2 consisted of (1) Visionary leadership as a role model for others, making them look and see as an example; (2) Leadership in change is courageous and open, dare to face the truth Pioneers encourage innovation in schools; (3) Information technology leadership is a role model in the use of information technology and communication with social responsibility; (4) Inspirational leadership is a role model for self-domination, people domination, and dominate the job; (5) Support leadership is the one who keeps the spirit of the team alive in continuous operation.

Keywords: Digital Leadership, Bhavana IV, School Administrator

บทนำ

การจัดการศึกษาที่ดีต้องมีผู้บริหารที่ดี ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นกลไกสำคัญและมีบทบาทในการที่จะบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คนในชุมชน เนื่องจากการบริหารงานในสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายๆ อีกทั้ง ผู้บริหารจะต้องมีวิธีบริหารที่หลากหลาย รวมเอาทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ซึ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากต่อการดำรงชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความจำเป็นนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีศักยภาพยิ่งขึ้นและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสำเร็จของการบริหารงานด้วยการมีมนุษยสัมพันธ์มีคุณธรรมจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือการสร้างศรัทธาในตัวเองให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน (อัครธร สังมณีโชติ, 2550) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถมีทักษะ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญงาน มีมนุษยสัมพันธ์ และมีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาและมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพการจัดการศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในการบริหารกิจการใดๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นการบริหารรัฐกิจ บริหารธุรกิจ ผู้บริหารในฐานะผู้นำขององค์กรจะต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บุคคลที่มีอำนาจในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอิทธิพลเหนือผู้ตาม สามารถจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขาได้มีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติหรือพฤติกรรมของผู้อื่น มีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบตราประสานงาน วินิจฉัยสั่งการโน้มน้าวใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเป็นผู้ชักจูงให้ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องร่วมแรง ร่วมใจทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยความสมัครใจมีความกระตือรือร้นมุ่งให้ได้ผลงานดียิ่งขึ้น

ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะและกรอบความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กร นำพาสมาชิกอื่นในองค์กรให้สามารถอยู่รอดได้ ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยการปรับองค์กรให้สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ตลอดเวลา ผู้นำที่จะบริหารความเปลี่ยนแปลงได้ดีคือผู้นำที่สามารถเข้าใจและพร้อมที่จะลงมือทำเอง หรือลงมือสนับสนุนหรือร่วมมือช่วยพนักงานให้มีความสามารถขับเคลื่อนไปในยุคดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ดังที่ จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการบริหารองค์กรการดิจิทัล: องค์กรไอทีและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ

ไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้นำยุคดิจิทัลการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้นำในองค์กร จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ มิติของวิสัยทัศน์ (Vision) มิติที่สื่อสารสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational communication) มิติกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) มิติภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) มิติความหลากหลายของคนในองค์กร (Diversity)

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริหารและผู้บริหารที่ดีควรปฏิบัติตามมาตรฐานที่คุรุสภาได้กำหนด จากการกล่าวข้างต้นแล้วโรงเรียนเป็นองค์แห่งหนึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาประเทศ การพัฒนาเหล่านี้จะต้องพึ่งพาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานที่เป็นหลักในการบริหารงานเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป นอกจากผู้บริหารจะมีความสามารถในการบริหารที่ดีแล้วยังจะต้องมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารในการปฏิบัติงานคือหลักภavana 4 (ขุ.จ. (ไทย) 30/18/115) คือ 1) กายภavana 2) สีสภavana 3) จิตภavana 4) ปัญญาภavana ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคล ภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา (ผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว) บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นต้นแบบประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานและเป็นผู้บริหารที่สมบูรณ์พร้อมทั้งกาย วาจา ใจ สติปัญญา ก็จะสามารถนำพาสถานศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภavana 4 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและเพื่อสร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจเครื่องมือวิจัย โดยมีประชากรที่ใช้

ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในโรงเรียน 28 โรงเรียน จำนวน 558 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) จำนวน 234 คน แล้วทำการเลือกแบบ บัญญัติไตรยางศ์ และทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำคุณกิจตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ด้วยแบบ สัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำคุณกิจตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้วยการวิเคราะห์ผลจาก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำคุณกิจของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในลำดับ มาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำด้าน สนับสนุน ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาวะผู้นำด้านสร้างแรงบันดาลใจ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำคุณกิจของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวม

ข้อที่	สภาพภาวะผู้นำคุณกิจของผู้บริหารโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์	4.32	0.47	มาก	2
2	ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง	4.32	0.39	มาก	1
3	ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.15	0.55	มาก	4
4	ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.14	0.42	มาก	5
5	ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน	4.21	0.60	มาก	3
	ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	4.23	0.35	มาก	

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำคุณกิจตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา ระดับประถมศึกษา เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำคุณกิจ 5 ด้านคือ 1) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ 2) ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรง บันดาลใจ 5) ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน โดยการบูรณาการตามหลักภาวะ 4 อันหลักธรรมที่มีความเหมาะสม ในการพัฒนาผู้บริหารคือ 1) ภาวะผู้นำ การพัฒนาผู้บริหารด้านกายภาพให้เหมาะสมกับฐานะ 2) ศีลภาวะ

การพัฒนาผู้บริหารให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยเกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจผู้บริหารให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม 4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาผู้บริหารให้รู้เข้าใจตามเป็นจริงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

3.1. ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ (Vision Leadership) คือ มีความต้องการสิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาโรงเรียน มีความกระตือรือร้นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและกระตุ้นคนอื่นให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน และกระจายวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจนถูกต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย สาระตามเป้าหมาย และวิธีการตามเป้าหมายและสาระนั้นและมีความต้องการที่จะบรรลุในสิ่งที่ได้กำหนดไว้ด้วยความตั้งใจ (mind) และหัวใจ (heart) ที่จะทุ่มเทความสามารถกำหนดเป้าหมาย สามารถกระตุ้นให้เกิดการผจญวิสัยทัศน์ เพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์สู่ความเป็นจริง

3.2. ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ เป็นคนกล้าและเปิดเผย เป็นคนที่ต้องเสี่ยงแต่มีความสุขและมีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ใช้คุณค่าเป็นแรงผลักดัน ด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของเป้าหมาย และสร้างแรงผลักดันในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่า มีความเชื่อว่างค์กรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ได้นำองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยจัดสภาพบรรยากาศให้ทุกคนได้ศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ และความไม่แน่นอน ในการเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นคนมองการณ์ไกล มีความสามารถในการมองการณ์ไกลสามารถที่จะนำความหวัง ความฝันมาทำให้เป็นความจริงได้เชื่อมั่นในคนอื่น มีการทำงานโดยมอบอำนาจให้คนอื่นทำโดยเชื่อว่าคนอื่นก็มีความสามารถ

3.3. ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Leadership) คือ ผู้นำที่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสร้างเครือข่ายทรัพยากรการเรียนรู้ให้มีความเข้มแข็งสามารถใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มขยายและพัฒนาความสามารถขององค์กรมีการแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบต่องานอีกทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการชี้ทิศทางการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปบูรณาการกับการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4. ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จลุล่วงเชื่อมโยงและชี้ให้ผู้ร่วมงานเห็นและเข้าใจงานที่ทำว่ามีคุณค่าและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรมีหลักมนุษยสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและไว้วางใจ และสร้างบรรยากาศที่มีความเชื่อถือนัดใจซึ่งกันและกันมีความเชื่อมั่นศรัทธาในผู้ร่วมงานอันจะนำไปสู่ความมุ่งมั่น ความผูกพัน และความภาคภูมิใจเป็นผู้ฟังที่ดี ถามคำถามให้เป็นและตอบสนองอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์เน้นการบริหารงานเชิงสมดุล โดยให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกับบุคลากรทุกคน

3.5. ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน (Support Leadership) คือ การช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เน้นการทำงานเป็นทีม และสนับสนุนช่วยเหลือผู้บังคับบัญชา สนับสนุนด้านสวัสดิการ ดูแลความเป็นอยู่และให้ขวัญกำลังใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ให้ความสนใจ ต่อความต้องการ และความเป็นอยู่ของผู้ร่วมงานให้ความเป็นกันเองและเป็นเพื่อนในการปฏิบัติงานการปฏิบัติงานเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า เพื่อพัฒนางานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและแสดงศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสามารถสร้างเจตคติและการคิดในแง่บวกและกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเด็นจากการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชยา โกมลวานิช (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวคือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัดคือ กำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน และงานใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ 3) การรู้ดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ การออกแบบการจัดการดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจินพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นผู้นำยุคดิจิทัลคือ 1) มิตีวิสัยทัศน์(vision) 2) มิตินำสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational communication) 3) มิติกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) 4) มิตินำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) 5) มิตินำให้ความสำคัญแก่พนักงาน (Personal recognition) โดยจากการศึกษาทำให้พบกับมิติเพิ่มเติมคือ การบริหารคนในองค์กรที่ต่างยุคสมัย ผลจากการวิจัยสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางของผู้บริหารองค์กรในยุคดิจิทัลให้กับองค์กรไอที องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ไอที หรือองค์กรที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา เป็นการนำแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ (Vision Leadership) 2) ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) 3) ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Leadership) 4) ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) 5) ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน (Support Leadership) โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ หลักภาวนา 4 อันหลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน คือ 1) กายภาวนา การพัฒนาฝึกฝนอบรมกาย 2) ด้านศีลภาวนา การพัฒนาด้านศีลความประพฤติเรียบร้อยดีงาม 3) จิตตภาวนา การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง 4) ปัญญาภาวนา การฝึกฝนอบรมตนเองจากการได้ศึกษาเล่าเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2541) ได้กล่าวไว้ว่า

ภาวนา 4 คือ 1) ภาวนา การเจริญภาวนา พัฒนาภาวนา การฝึกอบรมภาวนา ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) สีสภาวนา การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3) จิตภาวนา การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4) ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (technology Leadership) รวมถึงการเห็นผลประโยชน์ของเทคโนโลยีและนำเทคโนโลยีไปบูรณาการให้เข้ากับการจัดการศึกษาโดยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุด

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ตามหลักภาวนา 4 2) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงตามหลักภาวนา 4 3) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักภาวนา 4 4) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านแรงบันดาลใจตามหลักภาวนา 4 และ 5) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านสนับสนุน ตามหลักภาวนา 4 ซึ่งหลักภาวนา 4 ประการนี้นับว่าเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการนำไปพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุทธิวัฒน์ บุญเรือง (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันนั้นเป็นการพัฒนาคนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผล 4 อย่าง คือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ดิจิทัลมาทำให้เกิดประโยชน์กับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านวิสัยทัศน์ หรือการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน โดยนำมาใช้ทั้งในทางปฏิบัติการและการอำนวยการเพื่อบ่มขวัญบรรลุปาหมายที่กำหนดไว้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ (Vision Leadership) 2) ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) 3) ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Leadership) 4) ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) 5) ภาวะผู้นำด้านสนับสนุน (Support Leadership) โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ หลักภาวนา 4 อันหลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวนา การพัฒนา

ฝึกฝนอบรมกาย 2) ด้านศีลภาวนา การพัฒนาด้านศีลความประพฤติเรียบร้อยดีงาม 3) จิตตภาวนา การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง 4) ปัญญาภาวนา การฝึกฝนอบรมตนเองจากการได้ศึกษาเล่าเรียน สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนควรมีการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลัก ภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาดังนี้

1.1 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ตามหลักภาวนา 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู ทำให้ครู ชวนกันทำ สร้างความเชื่อมั่น สร้างกลยุทธ์ในการทำงานเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารเคารพกฎระเบียบในชุมชน โรงเรียน ปฏิบัติตามกฎหมาย การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ผู้บริหารมีจิตใจเบิกบานและมีความสุขในการทำงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และกระตุ้นให้เกิดการผานวิสัยทัศน์ เพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์สู่ความเป็นจริง

1.2 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงตามหลักภาวนา 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารเป็นคนกล้าและเปิดเผย กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ผู้บริหารเป็นผู้สร้างแรงผลักดันในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารมีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่หวั่นไหวเชื่อคนง่าย ผู้บริหารเป็นผู้บุกเบิก กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน

1.3 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักภาวะ 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงกฎหมาย คุณธรรม และ จริยธรรม ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารมีความสามารถในการชี้ทิศทางหรือนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปบูรณาการกับการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านแรงบันดาลใจตามหลักภาวะ 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน และครองงาน ผู้บริหารมีหลักมนุษยสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและไว้วางใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้ ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกอบอุ่นใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการชี้แจงให้เห็นและเข้าใจงานที่ทำว่ามีคุณค่าและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

1.5 การพัฒนาภาวะผู้นำด้านสนับสนุน ตามหลักภาวะ 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารมีการสนับสนุนด้านสวัสดิการในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีความยุติธรรมให้ความยุติธรรมกับเพื่อนร่วมงานทุกระดับ ผู้บริหารมีจิตใจประกอบด้วยเมตตาในการช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ผู้บริหารสามารถสร้างเจตคติและการคิดในแง่บวกและกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม ให้มีชีวิตชีวา และผู้บริหารมีการปฏิบัติงานเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า เพื่อพัฒนางานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น ไตรสิกขา พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 เป็นต้น

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน เพื่อพัฒนาผู้บริหารในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ. (2560). **ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล : องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ. (2560). **ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล: องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21**. แหล่งที่มา https://www.conference.edu.ksu.ac.th/file//20160809_2488101126.pdf สืบค้นเมื่อ 16 ต.ค. 2560.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพมหานคร: พรินต์แมสโปรดักส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2541). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธิจันทร์ บุญเรือง. (2551). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชญา โกมลวานิช. (2563). **องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม. (2561). **การบริหารการศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี**. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. 12(1). 350-363.
- อัคราธร สังมณีโชติ. (2550). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของชุมชน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ*

A NEEDS ASSESSMENT OF DEVELOPING ADMINISTRATIVE STAFFS OF
CHULALONGKORN UNIVERSITY'S INTERNATIONAL PROGRAMS ACCORDING TO
THE CONCEPT OF EXCELLENCE SERVICE

¹สุนิสา ยาไทย Sunisa Yathai ²ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sunisa.y@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้กรอบแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบบรรยายที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 50 คน คือ บุคลากรในหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรสายปฏิบัติการและหัวหน้างานในหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า ประเด็นที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified}=0.30$) รองลงมาคือ การแสวงหาความท้าทายใหม่ๆ ($PNI_{Modified}=0.27$) ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย ($PNI_{Modified}=0.23$) และการมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ($PNI_{Modified}=0.22$) มีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริการที่เป็นเลิศ, หลักสูตรนานาชาติ, การพัฒนาบุคลากร

Abstract

This article aims to analyze the factors needed for capacity development of Chulalongkorn University's administrative staffs in international programs by assessing the current and expected working conditions under the excellence service framework. This research employs quantitative method and collected data from the population of 50 of Chulalongkorn's administrative staffs in international programs through a questionnaire, and analyzing data from 35 usable respondents. The questionnaire surveys the demographic of the respondents and asks the current working conditions and the expected working conditions with open-ended questions. The statistical methods used in this study are frequency, percentage, mean, standard deviation (SD), and PNI modified. The survey shows that the overall engagement level of the respondents on the current working condition is high. On the expected working conditions, the data showed highest level of expectation. The analysis from this data found that the most important factor for capacity development among administrative staffs in international programs is the determination to continuously meet the goals and expectations ($PNI_{Modified} = 0.30$), followed by the urge to seek new challenges ($PNI_{Modified} = 0.27$), the determination to achieve university-level excellence ($PNI_{Modified} = 0.23$), with the determination to improve the end results of their work as the least needed factor ($PNI_{Modified} = 0.22$).

Keyword: Service Excellence, International Programs, Human Resources Development

บทนำ

การจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติในระดับอุดมศึกษามีภาพการณ์แข่งขันสูง และเมื่อการศึกษาถูกทำให้เป็นการค้าบริการเป็นสินค้าเศรษฐกิจ ทำให้ในปัจจุบัน การศึกษาถูกเรียกว่าธุรกิจการศึกษาและเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงมาก สถาบันการศึกษาทุกแห่งทั่วโลกมีนโยบายในการลงทุนโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักศึกษาให้ไปศึกษาต่อยังมหาวิทยาลัยของตนอย่างดุเดือด (ชุดิมา สุตจรรยา และเทียน ทองแก้ว, 2562) คุณภาพการบริการนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญจำเป็นอย่างยิ่งของหลักสูตรนานาชาติที่ผู้รับบริการ ได้แก่ นิสิต ผู้ปกครอง ผู้ใช้บริการกลุ่มต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัยพึงได้รับ ไม่ว่าจะเป็นการบริการที่เป็นชิ้นงาน หรือข้อมูลสำคัญจำเป็นจากผู้ให้บริการคือบุคลากรของหลักสูตรหรือเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาในการให้การบริการและข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน สมบูรณ์ พร้อมส่งมอบผลผลิตการให้บริการ (สุภัสรา วิภาภูล, 2561) ความประทับใจของการบริการที่เป็นเลิศเพื่อสร้างผลลัพธ์จากการบริการที่เป็นเลิศให้ผู้ใช้บริการได้รับความประทับใจ เกิดความทรงจำที่ดีกับธุรกิจ เกิดความพึงพอใจในความทรงจำของผู้ใช้บริการ (พิสิษฐ์ พิพัฒน์โกคากุล, 2553) ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับหลักสูตรไปอย่างยาวนาน และอีกปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างให้บุคลากรมีการบริการที่เป็นเลิศและไม่ควรละเลยคือคุณลักษณะของบุคลากรในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีหรือที่เรียกว่าสมรรถนะ (Competency) เป็นแนวคิดที่มาจากการวิจัยของศาสตราจารย์เดวิด แมคเคลเลน

แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (McClelland, D.C., 1973) ได้ศึกษาคุณสมบัติและคุณลักษณะของนักธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงที่ประสบความสำเร็จในองค์กรขึ้นว่ามีคุณลักษณะอย่างไร จากการวิจัยพบว่า ประวัติและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีเด่นของบุคคลไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะชี้วัดว่าบุคคลนั้นๆ จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเสมอไป หากต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะอื่นๆ อาทิ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นต้นเพื่อให้การดำเนินงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ หรือเรียกอีกแบบว่า บุคลากรในสายสนับสนุน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะหลักของพนักงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) ที่กล่าวถึงการมุ่งมั่นความเป็นเลิศซึ่งเป็นความตั้งใจปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความมานะมุ่งมั่นในการสร้างมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงพัฒนางานให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีเกินกว่ามาตรฐานเป้าหมายและคาดหวังเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาบรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างสม่ำเสมอ มุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงานแสวงหาความท้าทายใหม่ๆ และมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและโลกสัมพันธ์ศึกษา (หลักสูตรนานาชาติ) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยในการจัดทำหลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรสองปริญญาข้ามสถาบัน หรือ Double Degree ร่วมกับ University of Essex และ University of Queensland และเป็นหลักสูตรแรกของหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี ในจำนวน 12 หลักสูตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการจัดให้นิสิตเรียนที่ต่างประเทศอีก 2 ปี และเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ปี เมื่อจบการศึกษาแล้ว นิสิตจะได้รับปริญญา 2 ใบจากมหาวิทยาลัยคู่สัญญาต่างประเทศและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรฯ เปิดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2563 เป็นปีแรก ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรคนแรกที่เริ่มเข้ามาทำงานในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรนานาชาติ) กลุ่มงานการศึกษาและกิจการนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา (วิชาการศึกษา P7) ตั้งแต่มิถุนายน 2562 – ปัจจุบัน ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานด้านการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติซึ่งมีขอบข่ายงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานหลักสูตร งานวางแผน พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร งานการเรียนการสอน งานรับเข้าศึกษา งานทะเบียนนิสิต รวมถึงเป็นผู้ประสานงานด้านการหลักสูตรศึกษาระหว่างคณะรัฐศาสตร์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศคู่สัญญา คือ University of Essex ประเทศสหราชอาณาจักร และ University of Queensland ประเทศออสเตรเลีย กล่าวได้ว่าเป็นงานที่มีขอบข่ายงานที่หลากหลาย และต้องใช้ความละเอียดรอบคอบกับทุกขั้นตอนของการทำงาน และในปีการศึกษา 2665 เป็นต้นไป หลักสูตรมีแผนในการเจรจาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในการจัดทำหลักสูตรสองปริญญาข้ามสถาบัน (Double Degree) เพิ่ม ซึ่งกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมให้การเพิ่มแผนการศึกษากับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศและเพิ่มจำนวนผู้สนใจเข้าศึกษาบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวที่ผู้วิจัยพบคือการพัฒนาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการศึกษาในกลุ่มงานการศึกษาและกิจการนานาชาติ ทั้งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน และที่หลักสูตรมีแผนจะรับสมัครเข้ามาปฏิบัติงานเพิ่มให้มีทักษะ ความรู้ และความเข้าใจในบริบทของงานด้านการศึกษาและกิจการนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรซึ่งเป็นเรื่องท้าทายขององค์กร (Davenport, Thomas, & Cantrell, 2002) และความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการรับเข้านักศึกษาไทยและต่างชาติ กิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษา Visiting

Researcher กระบวนการจัดทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยคู่สัญญา จัดประชุมระดับนานาชาติ จัดจ้างบุคลากรชาวต่างชาติ ให้การรับรองบุคลากรต่างชาติทั้งอาจารย์และนักวิจัย การดูแลงานนวัตกรรมการศึกษา ด้านนานาชาติของคณะ งานประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับนิสิต ผู้ปกครอง และผู้สนใจเข้าศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้การดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก้าวสู่ความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีเล็งเห็นปัญหาวิจัยที่สำคัญในการศึกษาแนวทางพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการ การศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหลักสูตรนานาชาติ ทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา กลุ่มงานการศึกษาและกิจการนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ สอดคล้องกับแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย และเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ หมวดที่ 5 ได้กล่าวถึงการมุ่งเน้นบุคลากร : วิศวกรสร้างและพัฒนาบุคลากร (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2558) เมื่อกล่าวถึงการบริการที่เป็นเลิศ นอกจากสร้างเสริมทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการบริการ การศึกษาแล้ว แนวทางดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมอันดีสำหรับบุคลากรในการทำงานร่วมกันเกิดความ ผูกพันกับองค์กร ลดการหมุนเวียนพนักงาน เนื่องจากพนักงานลาออก เมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาการ บริการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสามารถส่งต่อการบริการที่เป็นเลิศต่อผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรแล้ว กิจกรรมดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความ ประทับใจของผู้ใช้บริการในระยะยาว ตลอดจนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรยิ่งขึ้นด้วย ผู้วิจัยหวังว่า ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคณะรัฐศาสตร์ในการนำข้อมูล ดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการบริการที่เป็นเลิศสำหรับกลุ่มงานต่าง ๆ ของคณะ เพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานสายสนับสนุนการศึกษา สามารถปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยได้อย่างดีและ มีความสุขโดยการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งทักษะการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เป็นสิ่งที่องค์กรต้องดูแล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบบรรยายที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ มีการออกแบบการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชากร คือ เจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 50 คน และผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรสายปฏิบัติการและหัวหน้างานใน หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวน 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน รวมจำนวน 26 ข้อ รายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่งงานปัจจุบันในหลักสูตรนานาชาติ ผู้ได้บังคับบัญชาในหลักสูตร คณะกรรมการทดสอบภาษาอังกฤษในการสมัครเข้าปฏิบัติงาน ระดับคะแนนการทดสอบภาษาอังกฤษ เป็นแบบเลือกตอบ (Check – list) จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 19 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบบสอบถามได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่ากับ 1.0 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความตรงและวัดความเที่ยงจากคนที่ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปเก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาและหัวหน้างานหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรูปแบบออนไลน์รวมทั้งสิ้น 50 ฉบับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้รับแบบสอบถามฯ กลับมา จำนวน 35 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70 ของแบบสอบถามฯ ทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามฯ ที่ได้รับตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) จากนั้น นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง 2) การมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน 3) การแสวงหาความท้าทายใหม่ๆ และ 4) ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ	ความคิดเห็นการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1	การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง	3.51	0.82	มาก	4.54	0.62	มากที่สุด	0.30	1
2	การมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน	3.69	0.78	มาก	4.51	0.71	มากที่สุด	0.22	4

3	การแสวงหาความ ท้าทายใหม่ ๆ	3.59	0.85	มาก	4.56	0.66	มากที่สุด	0.27	2
4	ความมุ่งมั่นสร้างความเป็น เลิศในระดับ มหาวิทยาลัย	3.66	0.92	มาก	4.51	0.78	มากที่สุด	0.23	3
เฉลี่ยรวม		3.61	0.84	มาก	4.53	0.69	มากที่สุด	0.25	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.78) รองลงมาคือ ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.92) การแสวงหาความท้าทายใหม่ ๆ ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.85) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.82)

สภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การแสวงหาความท้าทายใหม่ ๆ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.66) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน 2 ด้านคือ การมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.71) และ ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.78)

ความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า ประเด็นที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified}=0.30$) รองลงมาคือ การแสวงหาความท้าทายใหม่ ๆ ($PNI_{Modified}=0.27$) ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย ($PNI_{Modified}=0.23$) และการมุ่งมั่นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ($PNI_{Modified}=0.22$) มีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องการยกระดับการพัฒนาบุคลากรให้สามารถร่วมนำการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติด้วยหัวใจจุฬาฯ พร้อมสนับสนุนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยให้สามารถตอบสนองนโยบาย ประชญา/ปณิธานของมหาวิทยาลัย ภายใต้ค่านิยมหลัก 4 ประการ คือ น้ำหนึ่งใจเดียวกัน มุ่งมั่นความเป็นเลิศ เชิดชูคุณคุณธรรม คิด และทำเพื่อสังคม ซึ่งเมื่อองค์กรได้คัดเลือกผู้ที่มีความสามารถเข้ามาแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เพื่อคงไว้ซึ่งทักษะ การทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นสิ่งที่องค์กรต้องดูแล (Davenport, Thomas, & Cantrell, 2002) สอดคล้องกับงานวิจัยของอังสุมารินทร์ อนุดิ, ชัยพจน์ รังงาม และภคณัฐ สมพงษ์ธรรม (2563) ที่ได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของพนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาโดยจากการสัมภาษณ์พนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาความถี่สูงสุด คือ ปัจจัยด้านความผูกพันองค์กร

2. การแสวงหาความท้าทายใหม่ๆ มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 2 ทั้งนี้ เนื่องมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้บุคลากรในแต่ละคน มีขั้นตอนและวิธีการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่โดดเด่น และแตกต่างของบุคลากรด้วยการให้บุคลากรได้รับเพิ่มพูนทักษะและความรู้เพื่อปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติด้วยการจัดอบรมทั้งในเวลางานปฏิบัติงานและนอกเวลา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไวยพจน์ กุลาชัย และปฏิพล หอมยามเย็น (2562) กล่าวว่า สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกลายเป็นยุคที่เรียกว่า สังคมปั่นป่วน (social disruption) การที่องค์กรจะเจริญก้าวหน้า สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและมีโอกาสในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรในองค์กรที่มีคุณภาพสูงหรือมีผลสัมฤทธิ์สูง และองค์กรใดมีบุคลากรที่มีคุณภาพย่อมนำมาซึ่งผลการดำเนินงานที่ดี เนื่องจากบุคลากรที่มีคุณภาพสูงจะเป็นผู้ที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว กล้าเสี่ยง มีผลการปฏิบัติงานดีสม่ำเสมอ มีศักยภาพในการเติบโต และมีผลงานเชิงบวกในการทำงาน เป็นต้น (Schumacher, 2009) โดยการพัฒนาศักยภาพให้บุคลากรมีคุณภาพสูง หรือมีผลสัมฤทธิ์สูงจะต้องสร้างโอกาสที่ท้าทายใหม่ๆ เพราะการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการมอบหมายงานที่ท้าทาย มอบหมายงานสำคัญหรือการสนับสนุนให้ทำงานในตำแหน่งที่สูงขึ้น องค์กรต้องให้โอกาสคนเก่งได้ ทำงาน มีโอกาสในการแสดงศักยภาพและสมรรถนะด้วยการหนดตัวชี้วัดผลงาน เพื่อคนเก่งเกิดการพัฒนาทักษะ (skill) ความรู้ (knowledge) ความสามารถ (ability) สมรรถนะ (competence) และผลงานที่ดี (performance) เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายขององค์กร

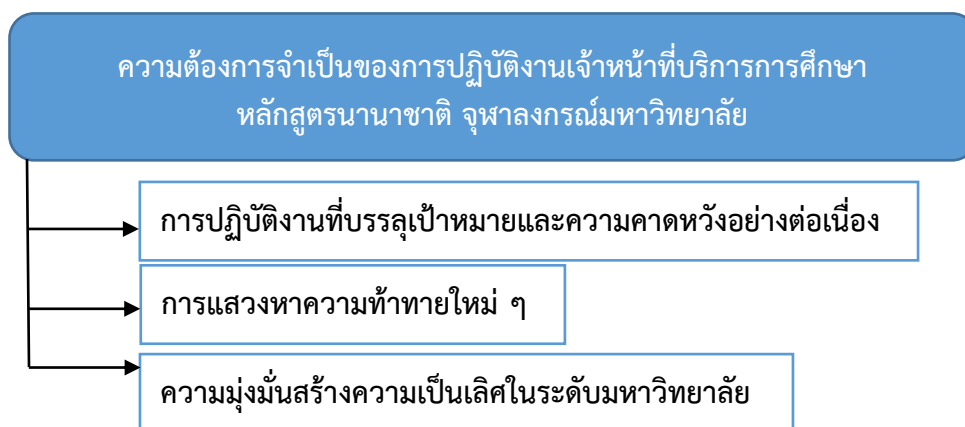
3. ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภารกิจหลักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการพัฒนาการศึกษาส่งเสริมการค้นคว้า วิจัย การบริการทางวิชาการให้แก่สังคมเพื่อให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยและพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ทุกวิถีทางและก้าวสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ผู้นำแห่งการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และครองอันดับ 1 มหาวิทยาลัยไทยจากการจัดอันดับโดย QS World University Rankings ปี 2019 พร้อมปลูกฝังและจูงใจให้บุคลากรมีความทุ่มเททำงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติ เพื่อให้สามารถก้าวผ่านมาตรฐานมหาวิทยาลัยระดับโลก (World Class University) และติดอันดับมหาวิทยาลัยโลก (University Global Ranking) เพื่อเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติได้สำเร็จ (Masron, Ahmad, & Rahim, 2012) มหาวิทยาลัยไทยจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนควบคู่กับงานวิจัยและตีพิมพ์ในระดับสากล ทั้งนี้ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรเป็นหลักที่ต้องมีทั้งศักยภาพในการผลิตองค์ความรู้และความร่วมมือร่วมใจที่จะทุ่มเทในการทำงานเพื่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา สุตจรรยา และเทือน ทองแก้ว (2562) กล่าวว่า การนำสถาบันอุดมศึกษาไทยเข้าสู่การจัดอันดับ World Class University เพื่อแสดงถึงศักยภาพของการบริการจัดการสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพที่นานาชาติยอมรับ ซึ่งการจัดอันดับ (ranking) หรือการให้คะแนน (rating) หลักสูตรหรือสถานศึกษานั้นมีขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือใน

การชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นจุดด้อยของสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพการศึกษา คุณภาพงานวิจัย การยอมรับของผู้จ้างงาน งบประมาณการศึกษา เครือข่ายศิษย์เก่า ความเป็นนานาชาติ และจำนวนผู้ได้รับรางวัลระดับโลก เป็นต้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือกระบวนการวิเคราะห์หาความต้องการที่จำเป็นตามองค์ประกอบของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีหาค่าผลต่างของระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อหาคำตัดสินในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการที่จำเป็น ผลที่ได้จากกระบวนการ ทำให้ทราบถึงความต้องการที่จำเป็นเพื่อให้ออกสนองการปฏิบัติหน้าที่และใช้เป็นเครื่องมือที่แสดงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่า จะสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาในแต่ละด้านด้วยวิธีใด และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาให้มีบริการที่เป็นเลิศต่อไปในอนาคต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย พบว่าความต้องการจำเป็นของการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 ลำดับแรก มีดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง ลำดับที่ 2 คือ การแสวงหาความท้าทายใหม่ๆ และลำดับที่ 3 คือ ความมุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สามารถนำผลจากการศึกษา ไปประยุกต์ใช้วางแผนแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาผลการปฏิบัติงาน แสวงหาความท้าทายใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารหลักสูตรนานาชาติ ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดแผนในการพัฒนาการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา หลักสูตรนานาชาติ เนื่องจากมีความต้องการจำเป็นสูงสุดเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่บริการการศึกษามีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กลุ่มงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละคณะในจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาบุคลากรในสังกัดเพื่อรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลการบริการที่เป็นเลิศขององค์กร และเพื่อสร้างความเป็นเลิศในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นความต้องการจำเป็นที่มีลำดับสูงสุด

2.2 ศึกษาผลของการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและความคาดหวังอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา เพื่อนำมา作为ข้อมูลในการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กรมากยิ่งขึ้น

2.3 หลักจากประเมินความต้องการจำเป็นและบุคลากรได้รับการพัฒนาแล้ว ควรมีการวิจัยติดตามผลการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้ทราบว่ามีการพัฒนาตามสภาพที่ควรจะเป็นหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมา สุตจรรยา และเทือน ทองแก้ว. (2562). ความเป็นนานาชาติ: ความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีระดับนานาชาติ. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*. 32
- พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกคากุล. (2553). *บริการที่เป็นเลิศ : วัฒนธรรมบริการ*. กรุงเทพมหานคร: ดิอิมเพรสชั่นคอนซัลแทนท์.
- ไวพจน์ กุลาชัย และปฏิพล หอมยามเย็น. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ความท้าทายใหม่ในสังคมยุคปั่นป่วน*. ใน หทัยรัตน์ อ่วมน้อย บรรณาธิการ. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนิทรรศการระดับชาติ ครั้งที่ 1 ความสมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุภัทรา วิภากุล. (2561). คุณภาพการให้บริการที่เป็นเลิศกับความประทับใจของผู้ใช้บริการในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 16(2). 20-33.
- อังสุมารินทร์ อนุติ, ชัยพจน์ รังงาม และภคณัฐ์ สมพงษ์ธรรม. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 13(2). 140-149.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)*. แหล่งที่มา <http://www.sci.ubu.ac.th/assets/upload/files/HEPlan-Final.pdf> สืบค้นเมื่อ 1 มิ.ย. 2565.

-
- สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). **การพัฒนาศักยภาพบุคลากร**. แหล่งที่มา <https://www.hrm.chula.ac.th/newhrm/การพัฒนาศักยภาพบุคลากร/> สืบค้นเมื่อ 1 มิ.ย. 2565.
- Davenport, T. H., Thomas, R. J., & Cantrell, S. (2002). The Mysterious Art and Sciences of Knowledge-Worker Performance. **MIT Sloan Management Review**. 39(2). 23-30.
- Flamini, V., McDonald, C. A., and Schumacher, L. B. (2009). The determinants of commercial bank profitability in Sub-Saharan Africa. **IMF Working Papers 09**.
- Masron, T. A., Ahmad, Z., & Rahim, N. B. (2012). Key Performance Indicators vs Key Intangible Performance Among Academic Staff: A Case Study of a Public University in Malaysia. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 56(8). 494-503.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for “intelligence”. **American Psychologist**. 28(1). 1-14.
- Schumacher, S. (2009). High-potential employees. **Rock Products**. 112(1). 30-32.

การพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (MONTESSORI) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3^{*}
DEVELOPING A MODEL OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO DEVELOP
LEARNING MANAGEMENT SKILLS BASED ON THE MONTESSORI CONCEPT OF
TEACHERS AT WATDANCHANG SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

วชิรา แสนโกศิก Wachira Saenkosik

โรงเรียนวัดด่านช้าง Watdanchang School, Thailand

Corresponding Author E-mail: lek2513wachira@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยการวิจัยมีขั้นตอน คือ 1) สร้างและตรวจสอบ รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) สร้างรูปแบบโดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน ตรวจสอบรูปแบบโดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 10 คน 2) ทดลองใช้รูปแบบ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 35 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 781 คน มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่ (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) วิธีดำเนินการและ กระบวนการของรูปแบบ คือ การพัฒนาทีมงานร่วมใจ การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน การจัดสภาพสนับสนุน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน ประกอบด้วยกระบวนการย่อยคือ การวิเคราะห์ การตั้งเป้าหมาย การทบทวนความรู้และสื่ออุปกรณ์ การวางแผนการนำเสนอบทเรียน นำไปปฏิบัติใน ห้องเรียน การสะท้อนผล การแบ่งปันการปฏิบัติ (4) การวัดและประเมินผลรูปแบบ และ (5) เงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบ ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด 2) ผลการประเมินรูปแบบ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, ทักษะการจัดการเรียนรู้, แนวคิดมอนเตสซอรี

Abstract

This research paper aims to create and experiment with a professional learning community model, to develop learning management skills according to the Montessori concept of the teachers of Wat Dan Chang School, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3. The research process was carried out as follows: 1) to create and examine a vocational learning community model to develop learning management skills based on the Montessori concept. The model was created based on a document study and interviews with 6 key informants. The model was examined by connoisseurship of 10 experts. 2) The model was tested with the sample group of 35 teachers in grades 1-6 of Wat Dan Chang School, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3, and 781 students in grades 1-6. The data were analyzed by the content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation, and t-test. Results indicated that 1) Professional learning community model to develop learning management skills according to the Montessori concept of the teachers of Wat Dan Chang School, Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 5 components: (1) Principles, (2) Objectives, (3) Methods, and processes of the model, namely the development of teamwork, setting a vision shared values and goals, support arrangement learning and professional development together. It consisted of sub-processes: analysis, goal setting, Review of knowledge, and equipment media, lesson presentation planning Implemented in the classroom, reflection, sharing of practice, (4) measuring and evaluating the model, and (5) conditions for the success of the model. The results of the model examination revealed that the model was appropriate and feasible at the highest level. 2) Results of model validation on accuracy, suitability, feasibility and overall usefulness were at the highest level.

Keywords: Model, Professional Learning Community, Learning Management Skills, Montessori Concept

บทนำ

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องใช้กระบวนการทัศน์ใหม่โดยการประสานภาคีแนวร่วมและใช้ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community (PLC)” เป็นฐาน เพื่อมุ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนให้เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูมีแนวคิดที่ว่า ครูทำงานเป็นทีมและครูคือนักเรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน ครูเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานโดยตรง ไม่เน้นให้ครูไปเข้ารับการฝึกอบรม และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูเน้นไปที่การเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ช (Coach) ที่คอยออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ผู้เรียนได้บรรลุผล โดยหัวใจที่สำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้คือเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษา โดยกรอบการปฏิรูปการศึกษาน้อมนำพระราชกระแสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ด้านการศึกษาที่จะต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้เด็ก เยาวชนและผู้เรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสถาบันหลักของชาติ สร้างพื้นฐานชีวิตที่เข้มแข็ง สร้างความรู้ ทักษะเพื่อให้มีอาชีพ มีงานทำและได้นำเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยึดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีจุดเน้นจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง กิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาและการลงมือปฏิบัติ สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และเรียนรู้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบ Active Learning ตามความสนใจ ความต้องการ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพ เรียนรู้จากรูปรธรรมสู่นามธรรมด้วยสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain Based Learning: BBL) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม Work-based Learning แบบคล้อยอายุอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เช่น ป.1-3, ป.4-6 หรือ ป.1-6 เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ในลักษณะชีวิตจริงที่การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมีหลากหลายอายุอยู่ร่วมกัน จะเกิดการพึ่งพาอาศัย การช่วยเหลือแบ่งปัน ความเอื้ออาทร มีสัมมาคารวะเป็นวิถีชีวิตตามธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

โรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี Montessori ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบปัญหาในการพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี เนื่องจากในการเข้ารับการอบรมจัดอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (Montessori Diploma) การสอนแบบมอนเตสซอรีในการอบรมพัฒนาในช่วงปิดภาคเรียน เป็นเวลา 4 ครั้งใช้เวลารวมทั้งสิ้น 2 ปีการศึกษา ซึ่งต้องใช้เวลานานและค่าลงทะเบียนและค่าใช้จ่ายอื่น เป็นจำนวนเงินที่สูง (โรงเรียนวัดด่านช้าง, 2562)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาต้องการแก้ปัญหาในการพัฒนาครู โดยนำแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: PLC มาใช้ จึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน เพื่อเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ซึ่งเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานของครูมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานสะท้อนผลลัพธ์ในเชิงนโยบายเชิงปฏิบัติงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการอย่างกว้างขวางต่อผู้เรียน ครู และเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี หรือจัดการเรียนรู้แนวอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์ตอบสนองความต้องการของชุมชนในเขตพื้นที่บริการ เกิดการสร้างสรรค์ต่อชุมชน ท้องถิ่น สังคม ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูผู้สอนจากโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีในระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการบริหาร การนิเทศ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี จำนวน 6 คน และ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 407 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้คือ การสนทนากลุ่ม รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และแบบตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา และ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 781 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) และรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ สถิติทดสอบที (t-test)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน โรงเรียนมีหรือควรมีการตั้งเป้าหมายภาพสำเร็จ ภาพอนาคตขององค์กรร่วมกัน ต้องมีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์ แนวคิด มีการสร้างจุดสนใจร่วมกัน มีอุดมการณ์ร่วมกัน มีการตั้งเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพต้องมีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคและปัจจัย (SWOT Analysis) ของโรงเรียนก่อนที่จะพัฒนาหรือตั้งเป้าหมาย วิสัยทัศน์ร่วมกัน

1.2 ด้านทีมงานร่วมมือร่วมพลัง (Collaborative Teamwork) มีการดำเนินการหรือควรรวมกลุ่มรวมกลุ่มตามความสนใจ สัมผัสใจมีความหลากหลาย เช่น สายชั้น ช่วงชั้น กลุ่มสาระ บางครั้งอาจมีการข้ามระดับชั้นขึ้นอยู่กับการที่เรื่องที่จะร่วมกันแก้ปัญหา ทีมที่เป็นเครือข่ายนอกโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่

ระดับประเทศโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีด้วยกัน ทีมงานมีความหลากหลายตามความสนใจและลักษณะปัญหา ความต้องการของผู้เรียน

1.3 ด้านภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุนกัน โรงเรียนมีการดำเนินการโดย มีการผลัดเปลี่ยนบทบาททั้งเป็นผู้นำและผู้ตาม การสร้างข้อตกลงแนวปฏิบัติร่วมกัน มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

1.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน โรงเรียนมี/ควรดำเนินการโดยมีการสรุปองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์สอน และเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การนำเสนอบทเรียน การทบทวนการใช้สื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การเล้ามหากาลป์ เป็นต้น มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อเพิ่มเติมความรู้ มีการทำกิจกรรมทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ การสะท้อนผลหลังการนิเทศ การจัดสนทนากลุ่ม และการพูดคุยในขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน มีการสนทนาใช้คำพูดเชิงบวก สมาชิกฟังซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ไม่ตัดสิน ไม่แสดงเชิงลบ ทั้งสายตา ท่าทาง คำพูด ไม่พูดแทรก มีการพูดคุยเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรมีการจัดอบรม โดยเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญจากภายนอก เช่น สมาคมมอนเตสซอรีแห่งประเทศไทย วิทยากรของ สพฐ. เครือข่ายโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ การศึกษาดูงาน การสัมมนา และรับการนิเทศ การทำวิจัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก นอกจากนั้น ควรมีการพัฒนาด้านจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อาทิ มีกิจกรรมผ่อนคลายเพื่อให้ความสงบการรวมใจ เช่น การบริหารสมอง กิจกรรมกำกับสติ นั่งสมาธิก่อนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อความผ่อนคลาย สงบ ร่มเย็น จิตว่าง มีสติในการพูด ฟัง ร่วมกัน

1.5 ด้านแบ่งปันการปฏิบัติ โรงเรียนมี/ควรดำเนินการ โดยมีการสังเกตการสอนและแนะนำเทคนิควิธีการร่วมกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน และมีการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติ โดยมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนผลงานภาคเรียนละ 2 ครั้ง ภายในวงเล็ก และวงใหญ่ระดับโรงเรียน และมีวง PLC ระดับเครือข่าย ต้องมีการแลกเปลี่ยน Good Practice ภายในสถานศึกษา อาจจัดเป็นนิทรรศการ หรือในสายชั้น กับเพื่อนครู และมีโรงเรียนอื่นมาร่วมชมศึกษาดูงาน นอกจากนั้น ควรนำเสนอ Best Practice นอกสถานศึกษา ในระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัดและระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ ควรมีการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ โดยใช้หลากหลายช่องทางเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น Line Website Facebook Blog เป็นต้น ด้านสภาพเงื่อนไขสนับสนุน โรงเรียนมี/ควรมีการดำเนินการโดย การกำหนดนโยบาย จัดตาราง กำหนดวันเวลาแน่นอน แต่ละครั้งไม่ควรนาน มีขั้นตอนชัดเจน

1.6 สถานที่ต้องเอื้ออำนวยในการทำกิจกรรม PLC ควรมีห้อง เครื่องเสียง บางครั้งใช้ใน ห้องเรียน เพื่อให้เห็นสื่อ ห้องเรียนจริง สถานที่ต้องสะอาด ผ่อนคลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ต่างๆ ที่นั่ง เครื่องเสียง มีอาหาร สามารถรับประทานได้ ผู้บริหารเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ ทุกคนร่วมกิจกรรมอย่างเห็นความสำคัญ ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแบ่งบทบาทในแต่ละครั้งชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการพูด และเป็นผู้นำวงในการทำกิจกรรม PLC มีเวลาให้สมาชิกได้ทำงานต่อเนื่องจากกิจกรรม PLC เช่น การวางแผน การจัดการเรียนรู้ การผลิตสื่อ การฝึกนำเสนอบทเรียน บรรยากาศสบายๆ ไม่เคร่งเครียด ควรเริ่มด้วยกิจกรรมผ่อนคลาย กิจกรรมฝึกสติ การทำให้สงบ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 องค์ประกอบของรูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการและกระบวนการของรูปแบบ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ เป็นการดำเนินการร่วมกันของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู บนพื้นฐานของความเป็นกัลยาณมิตร การยอมรับนับถือกัน การร่วมมือร่วมพลังมุ่งมั่นดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบองค์รวมตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นระบบที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการและกระบวนการของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 การพัฒนาทีมงานร่วมใจ (Collaborative Teamwork) มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. อบรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ระดับประถมศึกษา จำนวน 7 วัน
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 1 วัน
3. จัดตั้งกลุ่ม PLC โดยมีลักษณะตามกลุ่มอายุที่สอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีจัดการสอนแบบคละอายุ ดังนั้นกลุ่ม PLC จึงเป็น กลุ่มที่สอนช่วงชั้นที่ 1 (อายุ 6-9 ปี) และช่วงชั้นที่ 2 (อายุ 9-12 ปี)
4. สมาชิกร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม PLC และทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่โดยมีการผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ ได้แก่ ผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝ่ายจัดบันทึก จัดระบบข้อมูลและเอกสาร ฝ่ายเทคโนโลยีและบันทึกภาพ ฝ่ายจัดเตรียมอาหาร ฝ่ายจัดสถานที่
5. จัดตั้งกลุ่ม line และ ห้องเรียนทางเทคโนโลยี (Google Classroom) เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพิ่มเติมจากการพบปะสนทนาในสถานศึกษาและจัดระบบข้อมูลและองค์ความรู้ต่างๆ

ขั้นที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน (Shared Vision, Value and Goal) เป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทางและสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงร่วมกัน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตระหนักรู้จนเกิดเป็นพันธะสัญญา แนวปฏิบัติร่วมกันมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้บริหารและครู ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งอุปสรรคและโอกาส (SWOT Analysis) ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี สังเคราะห์นโยบาย หลักสูตรแกนกลาง ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมาย้อนหลัง 2 ปี

2. ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เนื่องจากมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนต่ำ และแนวคิดมอนเตสซอรีระดับประถมศึกษา ที่ใช้หลักสูตรจักรวาลศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กให้รู้จักโลก จักรวาลและการบำรุงรักษา การเป็นพลเมืองที่ดีของโลก จักรวาล

3. ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดค่านิยม ข้อตกลง บรรทัดฐานในการทำงานร่วมกันตามปรัชญาของมอนเตสซอรี คือหลักของการยอมรับนับถือกัน (Respect)

4. ผู้บริหารและครูร่วมกันทำความเข้าใจวิสัยทัศน์ เป้าหมายและบรรทัดฐานในการทำงานร่วมกันเพื่อความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่จะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ขั้นที่ 3 การจัดสภาพสนับสนุน (Supportive Condition) เป็นการจัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมสนับสนุนและเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณสนับสนุน และจัดตารางวันเวลาในการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันทั้งในสถานศึกษาและผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร Google Meet, Zoom และ Google Classroom

2. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสาพาสะอาด และกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์

3. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดหาห้องสำหรับทำกิจกรรม PLC ของแต่ละช่วงชั้นที่เหมาะสมสำหรับทำกิจกรรม

4. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต อาหารเครื่องดื่ม เป็นต้น

5. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดตารางเวลา ลดภาระงาน เพื่อให้ครูมีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

6. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ต่างๆ

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน (Collective Learning and Professional Development) เป็นการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพร่วมกันใน 2 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ องค์ความรู้ต่างๆ การริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การสืบเสาะแสวงหา การปฏิบัติงานวิจัย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน 2) การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อพัฒนาตนเองด้านในหรือคุณภาพความเป็นครูที่สมบูรณ์ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูร่วมกันดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพร่วมกันตามกระบวนการต่อไปนี้ 1) Analyze วิเคราะห์การเรียนรู้ของผู้เรียนจากข้อมูลต่างๆ 2) Set goal ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) Review ทบทวนความรู้และศึกษาวิธีการ ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งความรู้ต่างๆ 4) Plan พัฒนากลยุทธ์และวางแผนการนำเสนอบทเรียนร่วมกัน 5) Act ลงมือปฏิบัตินำไปใช้ในห้องเรียน 6) Reflect สะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงของผู้และผลการนำวิธีการไปใช้สรุปเป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2. ผู้บริหารและครูในวง PLC ร่วมกันทำกิจกรรมฝึกสติ ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระ การบริหารจัดการ บริหารสมอง กิจกรรมโยคะก่อนการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนทุกครั้ง และใช้การพูดคุยแบบสุนทรียะสนทนา การพูดเชิงบวก โดยการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ด้วยความตั้งใจ ไม่ตัดสิน เป็นกลางทุกครั้ง

3. คณะครูมีการสนทนาพบปะกันผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร โดย Google Meet, Zoom และ Google Classroom

ขั้นที่ 5 การแบ่งปันการปฏิบัติ (Shared Practice) เป็นการที่ครูได้มีโอกาสสังเกตการสอนซึ่งกันและกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน หรือการแลกเปลี่ยนวิธีการ เทคนิค สื่อการสอน การปฏิบัติที่ดี ผลงาน การวิจัยในชั้นเรียน ที่นำไปสู่การแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ครูร่วมกันจัดตารางนัดหมายและสังเกตการสอนและสะท้อนผล แลกเปลี่ยนเทคนิคการจัดการเรียนรู้อย่างซึ่งกันและกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน

2. ครูได้รับการนิเทศ การสอนงาน (Coaching) สังเกตการสอนจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

3. ผู้บริหารและครูจัดกิจกรรม Share and Show โดยนำเสนอและแสดงผลงานของผู้เรียน และการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ภายในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และ มีการเผยแพร่ผลงานนอกสถานศึกษาผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผลของรูปแบบ แนวทางในการวัดและประเมินผลที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบและการบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู 2) ประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ได้แก่ 1) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี 2) การได้รับการสนับสนุนนิเทศติดตามจากผู้บริหาร และ 3) ความพร้อมของทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

1) ด้านหลักการมอนเตสซอรี ก่อนการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบเมื่อประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้างโดยครูวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ด้านหลักสูตร ก่อนการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบเมื่อประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้างโดยครูวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ด้านอิสรภาพ ก่อนการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบเมื่อประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้างโดยครูวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านการนำเสนอบทเรียน ก่อนการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบเมื่อประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้างโดยครูวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนำเสนอบทเรียน ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครู ก่อนกับหลังการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่าภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเปรียบเทียบครั้งที่ 1 ($t = 6.61$) และครั้งที่ 2 ($t = 12.04$)

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori)

หลังการใช้รูปแบบฯ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยรวมวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.73 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยรวมวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.20

3.3 ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 หลังการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 หลังการใช้รูปแบบฯ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระของผลการทดสอบพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระโดยวิชาภาษาไทยมีผลต่างค่าเฉลี่ยมากที่สุด

3.4 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 หลังการใช้รูปแบบฯ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2564 ในระดับดีขึ้นไป เพิ่มขึ้นทั้ง 2 ด้าน

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1	ความถูกต้อง	4.72	.30	มากที่สุด
2	ความเหมาะสม	4.70	.52	มากที่สุด
3	ความเป็นไปได้	4.70	.53	มากที่สุด
4	ความเป็นประโยชน์	4.69	.44	มากที่สุด
ภาพรวม		4.70	.45	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการและกระบวนการของรูปแบบ คือ การพัฒนาที่มุ่งงานร่วมกัน การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน การจัดสภาพสนับสนุน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน ประกอบด้วยกระบวนการย่อย (1) วิเคราะห์ Analyze (2) ตั้งเป้าหมาย Set goal (3) ทบทวนความรู้และสื่ออุปกรณ์ Review (4) วางแผนการนำเสนอบทเรียน Plan (5) นำไปปฏิบัติในห้องเรียน Act (6) สะท้อนผล Reflect การแบ่งปันการปฏิบัติ 4) การวัดและประเมินผลรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรชยา ประจักษ์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน ที่พัฒนา STAR-25 Model มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนามี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Share vision) ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ขั้นที่ 3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4) ระบบสนับสนุน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ 6) การวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณากระบวนการในการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน พบว่ามีขั้นตอน 1) วิเคราะห์ Analyze 2) ตั้งเป้าหมาย Set goal 3) ทบทวนความรู้และสื่ออุปกรณ์ Review 4) วางแผนการนำเสนอบทเรียน Plan 5) นำไปปฏิบัติในห้องเรียน Act 6) สะท้อนผล Reflect และผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาพัฒนารูปแบบ พร้อมทั้งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เมื่อพิจารณา ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูก่อนกับหลังการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ในภาพรวมทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีของครูหลังการใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ยังพบว่า หลังการใช้ รูปแบบฯ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยรวมวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.73 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยรวมวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.20 รวมถึงยังมีผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2564 ในระดับดีขึ้นไป เพิ่มขึ้นทั้งด้านความมีวินัย และความใฝ่เรียนรู้ ผลการวิจัยที่ปรากฏมีความสอดคล้องกับสำเนาหมิ่นแถม และคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ มีการใช้กิจกรรม PLC ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูดีขึ้น ครูเกิดความตระหนักในสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูมีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า

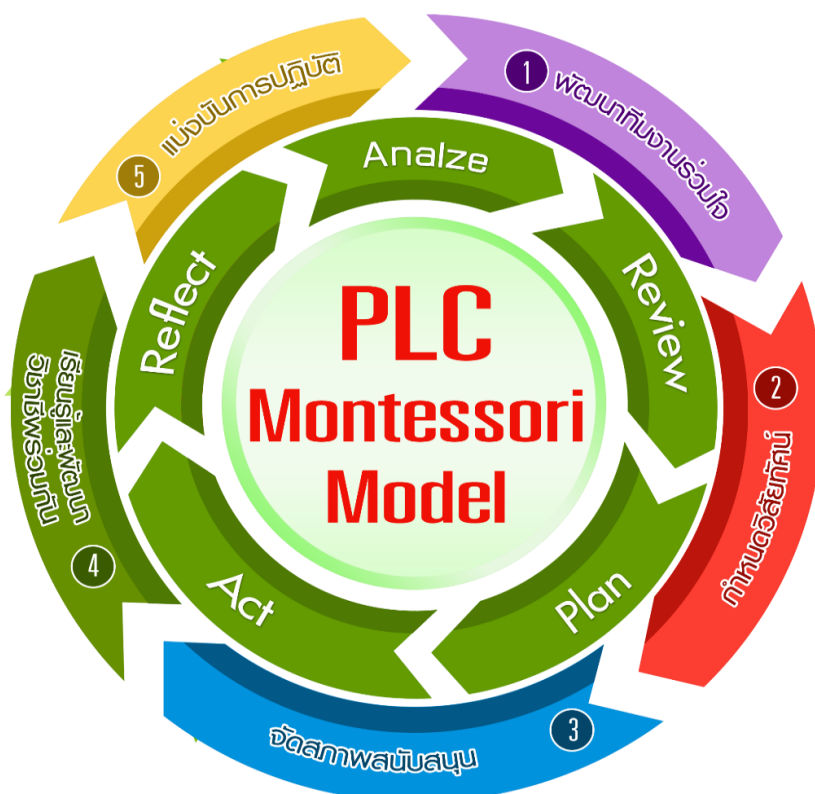
สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ตามกระบวนการทำให้ครูในสถานศึกษาได้วิเคราะห์ผู้เรียนที่ตนรับผิดชอบร่วมกัน แล้วมีการทบทวนความรู้ และการใช้สื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรี แล้ววางแผนการนำเสนอบทเรียนร่วมกันเมื่อนำไปจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งในระดับประถมศึกษาหลักสูตรแบบมอนเตสซอรี มีการนำเสนอบทเรียนเกี่ยวกับจักรวาลศึกษา ความรู้เกี่ยวกับโลก จักรวาล จากนั้นขยายออกนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องต่างๆ ในหมวดชีววิทยา วิทยาศาสตร์ หิน ดิน พืช สัตว์ เป็นต้น ประกอบกับครูร่วมกันนำเสนอเรื่องเล่าซึ่งเป็นเรื่องจริงของธรรมชาติ จนเกิดแรงบันดาลใจให้เด็กเรียนรู้เพิ่มจนมีความสนุกรักการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ส่วนในวิชาคณิตศาสตร์การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีก็มีการนำเสนอบทเรียนคณิตศาสตร์ด้วยสื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปยาก จากรูปธรรมสู่นามธรรมส่งผลให้ผู้เรียนคิดเป็นระบบและทำโจทย์คณิตศาสตร์อย่างเห็นภาพ เมื่อครูได้มาเรียนรู้ร่วมกันทบทวน นำเสนอบทเรียนด้วยความแม่นยำตามที่วางแผนการนำเสนอบทเรียนร่วมกัน ผู้วิจัยเชื่อว่าประเด็นนี้ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นในระดับที่ไม่สูงมากอาจเป็นเพราะว่ามีข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้โรงเรียนต้องหยุดเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) หลักการของรูปแบบ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด

มอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากรที่สร้างการเปลี่ยนแปลงและเห็นผลถึงผู้เรียน 3) วิธีดำเนินการและกระบวนการของรูปแบบ แนวทางและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้บริหารและครูร่วมกันดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน ตามกระบวนการ (1) Analyze วิเคราะห์การเรียนรู้ของผู้เรียนจากข้อมูลต่างๆ 2) Review ทบทวนความรู้และศึกษาวิธีการ ค้นหาหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งความรู้ต่างๆ 3) Plan พัฒนากลยุทธ์และวางแผนการนำเสนอบทเรียนร่วมกัน 4) Act ลงมือปฏิบัตินำไปใช้ในห้องเรียน 5) Reflect สะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงของผู้และผลการนำวิธีการไปใช้ 4) การวัดประเมินผล แนวทางในการวัดและประเมินผลที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบและการบรรลุวัตถุประสงค์ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ปัจจัยสนับสนุนในการขับเคลื่อนรูปแบบในบรรลุตตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ไปใช้ ผู้นำไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

1.2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ครู นักเรียนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี (Montessori) ของครูโรงเรียนวัดด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ส่งผลต่อทักษะการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนวัดด่านช้าง. (2562). รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2562. สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.
- วรรัชยา ประจำ. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์. 16(3). 27-44.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพับลิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรีในบริบท สพฐ. เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำเนา หมิ่นแจ่ม และคณะ. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: กรณีศึกษาโรงเรียนแม่ตะไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 17(2). 149-166.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม
ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก*

THE NEEDS FOR DEVELOPING STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF RAJAVINIT
MATHAYOM SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF GLOBAL CITIZENSHIP

¹ณัฐทัย สุชาติล้ำพงศ์ Natruithai Suchartlampong

²ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: natruithai@rn.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ด้วยวิธีการวิจัยเชิงบรรยายใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 86 คน มีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ความต้องการจำเป็นในภาพรวม คือ 0.594 ($PNI_{modified} = 0.594$) โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม และด้านการรับผิดชอบต่อภาระของตน ผลการวิจัยนี้ทำให้โรงเรียนราชวินิตมัธยมทราบถึงความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกผ่านการจัดกิจกรรมของกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารกิจการนักเรียน, ความเป็นพลเมืองโลก

Abstract

This study has the purpose is to study the Needs for Developing Student Affairs Management of Rajavinit Mathayom School based on the Concept of Global Citizenship framework by using a descriptive research method. The research instrument used in this study was a rating scale questionnaire, which has directors and teachers of Rajavinit Mathayom School consisting of 86 people as the research informants. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and $PNI_{modified}$. The findings showed that the overall of present state were the medium level and desirable state were the highest level in Student Affairs Development of Rajavinit Mathayom School based on the Concept of Global Citizenship. The overall of priority was 0.594 ($PNI_{modified} = 0.594$). The first priority was the participation in the community at a range of levels, from the local to the global. The second priority was being passionately committed to social justice. The third priority was taking responsibility for their actions. The findings will make Rajavinit Mathayom School realize the Needs of Global Citizenship for supporting students to be Global Citizens through activities provided by student affairs.

Keywords: Development, Student Affairs Management, Global Citizenship

บทนำ

การจัดการศึกษามุ่งให้เยาวชนมีความพร้อมทั้งกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้ ผู้คนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย สังคมมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยให้ทำทุกอย่างได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่ในขณะเดียวกันกลับทำให้ผู้คนเหล่านี้กลายเป็นพลเมืองที่ขาดทักษะในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การเข้าใจซึ่งกันและกันเนื่องจากขาดการสื่อสารซึ่งกันและกัน การรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเสียสละหรือการเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เริ่มตั้งแต่ปัญหาเล็กๆ เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การขั้บรลย่อนศร นำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่ขึ้น เช่น การไม่เคารพกฎกติกา ฝ่าฝืนกฎหมาย การใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น สภาพปัญหาความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาในปัจจุบัน มีความรุนแรงและซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ส่วนหนึ่งของปัญหาเหล่านี้มาจากการขาดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ความเป็นพลเมืองโลกของทุกคนจึงจำเป็นต้องถูกปลูกฝัง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

บุคคลที่มีความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง คนที่ตระหนักและเข้าใจถึงโลกที่กว้างขึ้น และมีบทบาทอย่างเข้มแข็งในชุมชน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อทำให้โลกมีความยุติธรรม เท่าเทียม และยั่งยืน จึงต้องส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาความรู้ทักษะและค่านิยมที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมกับโลก ด้วยความเชื่อว่าเราทุกคนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้ (Oxfam, 2015) สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา (2561) กำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ความเชื่อมโยงของโลก สิทธิมนุษยชน ความเป็นไปของโลก ทั้งที่เป็นความรู้ ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และระดับโลก 2) การรู้เท่าทัน (Literacy) ในเรื่องกฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง 3) ทักษะ (Skills) ได้แก่ ทักษะการคิด ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่าง มีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา มีทักษะและรู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย กล้าทำทนายกับความอยู่ดีธรรม และความไม่เท่าเทียมกัน 4) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) อาทิ มีความรู้สึกถึงการเป็น พหุพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความอยากรู้ มีความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล เข้าใจคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์ และการเห็นคุณค่าของตนเอง

การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในประเทศชั้นนำ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฮอลแลนด์ สิงคโปร์ ฯลฯ มีการจัดโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนในโรงเรียนประถมศึกษา กิจกรรมอาสาสมัคร โครงการเรียนรู้ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดังนั้น การพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนการสอนของผู้เรียนที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง การใช้สิทธิเสรีภาพบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎหมาย และแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง ส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันครอบครัวและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองโลก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมควบคู่ไปกับการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีความผันแปร และมีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน (อุ้นเรือน เล็กน้อย, 2560) ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรข้างต้นที่ควรจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกนั้นอยู่ในขอบข่ายงานกิจการนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

งานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) เสริมสร้างให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไปในอนาคต (ผ่องพรรณ ตรีสวรรณ, 2546) ดังนั้น การบริหารงานกิจการนักเรียนจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนานตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลก

โรงเรียนราชวินิต มัธยม มีวิสัยทัศน์ที่ “มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์” เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินนักเรียนด้านพฤติกรรมของฝ่ายกิจการนักเรียนและคะแนนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ถึงแม้ในภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงดีมาก (โรงเรียนราชวินิต มัธยม, 2562) แต่จากสถิติของงานบริหารกิจการนักเรียนพบว่ามึนักเรียนส่วนมากถูกตัดคะแนน

พฤติกรรม แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การมาโรงเรียนสาย การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและเสริมสร้างความตระหนักรู้ในหน้าที่ของความเป็นพลเมืองโลกแก่นักเรียนทุกคน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของวิสัยทัศน์โรงเรียน

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นและปัญหาของการวิจัยในการศึกษาศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยใช้กรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกเป็นฐานในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนราชวินิต มัธยม และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวนทั้งสิ้น 110 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 86 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการสุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 คน และครู 81 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก สำหรับผู้บริหารและครูโรงเรียนราชวินิต มัธยม เป็นผู้ให้ข้อมูล มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist), ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยแบ่งองค์ประกอบความเป็นพลเมืองโลก 7 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก สร้างแบบสอบถามและขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดี ($IOC = 0.95$) นำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ค่าความเที่ยงของชุดคำถามของตัวแปรหลักในการวิจัย อยู่ระหว่าง 0.911 ถึง 0.937 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดี จึงทำการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลา 5 วัน แจกแบบสอบถาม จำนวน 110 ฉบับ ได้รับคืน 91 ฉบับ อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 82.73

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ และวิเคราะห์สภาพในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ด้วยดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI Modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) มีสูตร ดังนี้

$$\text{ความต้องการจำเป็น (PNI)} = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I)} - \text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)}}{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)}}$$

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นของความเป็นพลเมืองโลก โดยพิจารณา 3 อันดับแรก จากนั้นพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างงานบริหารกิจการนักเรียนที่สัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองโลกด้านดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI ของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก	สภาพปัจจุบัน (D)		สภาพที่พึงประสงค์ (I)		ค่า PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	($\bar{X}$)	(S.D.)	($\bar{X}$)	(S.D.)		
1. ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก	2.952	0.647	4.669	0.474	0.582	6
2. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย	2.986	0.654	4.700	0.462	0.574	7
3. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก	2.952	0.635	4.693	0.464	0.590	4
4. มุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม	2.905	0.666	4.671	0.474	0.608	2
5. เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปทั่วโลก	2.826	0.680	4.598	0.499	0.627	1
6. ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อความเท่าเทียมและความยั่งยืนของโลก	2.941	0.642	4.669	0.475	0.588	5
7. รับผิดชอบต่อการกระทำของตน	2.950	0.629	4.692	0.465	0.591	3
รวม	2.930	0.650	4.670	0.473	0.594	

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI_{modified} ของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก โดยภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.930, SD = 0.650) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่างานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การ

เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.986$, $SD = 0.654$) รองลงมา คือ การตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก ($\bar{X} = 2.952$, $SD = 0.647$) และการเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก ($\bar{X} = 2.952$, $SD = 0.635$)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.670$, $SD = 0.473$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปทั่วโลก ($PNI_{modified} = 0.627$) รองลงมา คือ มุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม ($PNI_{modified} = 0.608$) และอันดับสามคือ รับผิดชอบต่อการกระทำของตน ($PNI_{modified} = 0.591$)

ตารางที่ 2 สรุปความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

การบริหารกิจการนักเรียน		แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก							เฉลี่ยรวม
		ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
1.งานส่งเสริมประชาธิปไตย $PNI_{modified} = 0.586$ (ลำดับที่ 3)	1.1 การกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน	0.610 (2)	0.491 (7)	0.511 (6)	0.588 (3)	0.705 (1)	0.565 (5)	0.572 (4)	0.574
	1.2 การดำเนินการเลือกตั้งและจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย	0.523 (6)	0.517 (7)	0.603 (4)	0.598 (5)	0.672 (1)	0.612 (3)	0.631 (2)	0.591
	1.3 การประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย	0.583 (4)	0.612 (2)	0.580 (5)	0.602 (3)	0.632 (1)	0.583 (4)	0.563 (6)	0.593
2. งานคุณธรรมจริยธรรม $PNI_{modified} = 0.582$ (ลำดับที่ 4)	2.1 การจัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	0.542 (6)	0.553 (5)	0.563 (3)	0.572 (2)	0.613 (1)	0.572 (2)	0.556 (4)	0.567
	2.2 การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	0.550 (7)	0.591 (2)	0.583 (5)	0.584 (4)	0.588 (3)	0.552 (6)	0.593 (1)	0.577
	2.3 การประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	0.625 (1)	0.612 (3)	0.569 (7)	0.584 (6)	0.623 (2)	0.610 (4)	0.593 (5)	0.602
3. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน $PNI_{modified} = 0.603$ (ลำดับที่ 2)	3.1 การศึกษาและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล	0.564 (6)	0.558 (7)	0.590 (3)	0.583 (4)	0.608 (1)	0.576 (5)	0.596 (2)	0.582
	3.2 การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหานักเรียน	0.577 (7)	0.594 (4)	0.606 (2)	0.637 (1)	0.597 (3)	0.587 (5)	0.584 (6)	0.597
	3.3 รายงานการแก้ไขปัญหา นักเรียน	0.611 (6)	0.606 (7)	0.630 (4)	0.643 (2)	0.627 (5)	0.652 (1)	0.639 (3)	0.630
4. งานกิจกรรมชมรม $PNI_{modified} = 0.605$ (ลำดับที่ 1)	4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดตั้งกิจกรรมตามความถนัด	0.599 (3)	0.552 (6)	0.604 (2)	0.614 (1)	0.614 (1)	0.585 (4)	0.558 (5)	0.589
	4.2 การจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมชมรม	0.600 (5)	0.579 (6)	0.622 (3)	0.649 (1)	0.611 (4)	0.578 (7)	0.628 (2)	0.609
	4.3 การจัดแสดงผลงานของชมรม	0.605 (5)	0.633 (3)	0.619 (4)	0.650 (1)	0.647 (2)	0.582 (6)	0.581 (7)	0.616
เฉลี่ยรวม		0.582 (ลำดับที่ 6)	0.574 (ลำดับที่ 7)	0.590 (ลำดับที่ 4)	0.608 (ลำดับที่ 2)	0.627 (ลำดับที่ 1)	0.588 (ลำดับที่ 5)	0.591 (ลำดับที่ 3)	

หมายเหตุ: ด้านที่ 1 คือ ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก ด้านที่ 2 คือ เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย ด้านที่ 3 คือ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้านที่ 4 คือ มุ่งมั่นเพื่อความ

ยุทธธรรมทางสังคม ด้านที่ 5 คือ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลก ด้านที่ 6 คือ ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อความเท่าเทียมและความยั่งยืนของโลก ด้านที่ 7 คือ รับผิดชอบต่อการกระทำของตน

จากตารางที่ 2 ได้วิเคราะห์และจัดลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย 1) งานส่งเสริมประชาธิปไตย 2) งานคุณธรรมจริยธรรม 3) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 4) งานกิจกรรมชมรม

สรุปดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งความเป็นพลเมืองโลกที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลก 2) การมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม และ 3) การรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจการนักเรียนและความเป็นพลเมืองโลก พบว่าด้านการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลกมีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับงานส่งเสริมประชาธิปไตย โดยกระบวนการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.705$)

การมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคมมีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับงานกิจกรรมชมรม โดยกระบวนการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การจัดแสดงผลงานของชมรม ($PNI_{modified} = 0.650$)

การรับผิดชอบต่อการกระทำของตนมีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับงานคุณธรรม จริยธรรม โดยกระบวนการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($PNI_{modified} = 0.593$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปประเด็นสำคัญและนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลก ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงทั่วโลกมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับงานส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเฉพาะการกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามส่วนมากเห็นควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยตรงกับงานส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างจริงจัง สอดคล้องกับแนวคิดของทิพย์พพร ตันตีสุนทร (2555) ที่นำเสนอแนวทางการสร้างพลเมืองที่สนับสนุนระบบประชาธิปไตยในการส่งเสริมเสรีภาพและทักษะการคิดและการแสดงออก และต้องได้รับการส่งเสริมจากระบบสังคม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ผู้บริหารควรพัฒนากิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสู่ระดับชุมชนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสังคม โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Christopher Koliba (2000) ที่มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย โดยอาศัยการร่วมมือกันของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดกิจกรรมการบริการสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และดำเนินการติดตามและประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างเป็น

รูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล (2555) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ไม่ได้เกิดจากการฟังบรรยาย แต่ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรม และติดตามประเมินผล

2. การมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดสอดคล้องกับงานกิจกรรมชมรม มีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะด้านการจัดแสดงผลงานชมรม ผู้บริหารควรพัฒนางานกิจกรรมชมรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักเพื่อการยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม สอดคล้องกับที่ Velma Muylea (2019) ได้กล่าวถึงการสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมและแนวปฏิบัติของความเป็นพลเมืองโลกผ่านชมรมและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน นักเรียนสามารถสื่อสารความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคมผ่านการแสดงผลงานของกิจกรรมชมรม ได้แก่ สภานักเรียน ชมรมได้ว่าที่ชมรมการแสดง และกิจกรรมลูกเสือ เป็นต้น ดังนั้นควรส่งเสริมการดำเนินงานของกิจกรรมชมรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของประภาพร สุวรรณสุข (2537) ซึ่งสนับสนุนแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสร้างค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านกิจกรรม และเผยแพร่ผลงานกิจกรรมชมรมที่แสดงถึงความยุติธรรมทางสังคมผ่านการจัดนิทรรศการของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Filiz Keser Hanife Akar and Ali Yildirim (2011) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร (extracurricular) ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน รวมถึงสร้างความตระหนักถึงความแตกต่างและคุณค่าของความหลากหลาย

3. การรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ผลการวิจัยพบว่า การรับผิดชอบต่อการกระทำของตนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดสอดคล้องกับงานคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนควรมีการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน รับรู้บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Wiel Veugelers (2011) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาคุณธรรม เป็นการพัฒนาทัศนคติอันมีรากฐานมาจากศีลธรรม เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนมีความเป็นพลเมือง นำความรู้และทักษะของตนไปใช้จริงปฏิบัติตนอย่างมีศีลธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เด็กนักเรียนมีวุฒิภาวะ และรับผิดชอบต่อการกระทำของตน (พรนิภา จันทน์น้อย, 2559) รวมทั้งออกแบบเกณฑ์การประเมินระดับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารกิจการนักเรียนซึ่งเป็นกระบวนการจัดการภายในสถานศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากการจัดการสอน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพลเมืองดี สามารถอยู่ในสังคมของตนได้อย่างมีความสุข (สันติ นิลหมื่นไวย, 2546; นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2551; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2552) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารกิจการนักเรียน

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้การวิจัย “การบริหารกิจการนักเรียน” อธิบายได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนประกอบด้วย 4 งาน ประกอบด้วย 1) งานส่งเสริมประชาธิปไตย เริ่มจากการกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน การดำเนินการเลือกตั้งและจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และการประเมินผลการจัดกิจกรรม 2) งานคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งครอบคลุมการจัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินการจัดกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม 3) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกี่ยวข้องกับการศึกษาและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาของนักเรียน และการจัดทำรายงานการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน และ 4) งานกิจกรรมชมรม ซึ่งเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดตั้งกิจกรรมตามความถนัด การจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมชมรม และการจัดแสดงผลงานของชมรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในระดับท้องถิ่นไปถึงทั่วโลกมีลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ

เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคม และเคารพในความแตกต่างเหล่านั้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า งานกิจกรรมชมรมเป็นงานบริหารกิจการนักเรียนที่มีลำดับชั้นนี้ ความต้องการจำเป็นสูงสุดและต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเน้นย้ำการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมชมรม ที่มุ่งพัฒนานักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลก สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนางานวิจัยโดยนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมาวิจัยเชิงลึกถึงความสอดคล้องของงานกิจการนักเรียนและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก เพื่อนำมาสร้างแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

2.2 พัฒนาเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดระดับความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน และจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้ได้สาเหตุของปัญหาที่จะนำมาพัฒนางานบริหารกิจการนักเรียนได้อย่างชัดเจน และสนับสนุนผลการวิจัยให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาระบบบริหาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2551). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทมฟ้า.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. (2537). เอกสารการสอนชุดระบบการเรียนการสอน หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปริญญา เทวนฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ. (2546). การศึกษาสภาพการบริหารงาน กิจการนักเรียนโรงเรียนวัดสวนพลูสังกัดสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พรนิภา จันทน์น้อย. (2560). รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โรงเรียนราชวินิต มัธยม. (2562). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนราชวินิต มัธยม. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนราชวินิต มัธยม.
- สันติ นิลหมื่นไวย. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือปฏิบัติการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf สืบค้นเมื่อ 7 ก.ค. 2563.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **รายงานวิจัยการศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7): กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นเรือน เล็กน้อย. (2560). **แผนปฏิบัติการระดับท้องถิ่น 21 (Local Agenda 21) สู่การขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำของประเทศไทย**. แหล่งที่มา <http://www.ericchula.ac.th/ej/v21y2560/no3/ap43.pdf> สืบค้นเมื่อ 7 ก.ค. 2563.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2552). **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Christopher Koliba. (2000). **Democracy and Education Schools and Communities Initiative Conceptual Framework and Preliminary Findings**. From <https://www.uvm.edu/~dewey/articles/Democonchtml> Retrieved January 11, 2021.
- Filiz Keser, Hanife Akar and Ali Yildirim. (2011). **The role of extracurricular activities in active citizenship education**. From https://www.researchgate.net/publication/262005017_Role_of_extracurricular_activities_in_active_citizenship_education Retrieved August 9, 2020.
- Oxfam. (2015). **Education for Global Citizenship A guide for school**. From <http://oxfam.org.uk/education> Retrieved July 3, 2020.
- Velma Muyela. (2019). **Extracurricular Activities: An Essential Component of the Education of Global Citizens**. From <http://ibvmunngo.org/wp-content/uploads/2019/03/Extracurricular-Activities-Msongari.pdf> Retrieved August 9, 2020.
- Wiel Veugelers. (2011). **Education and Humanism: Linking Autonomy and Humanity**. From https://www.researchgate.net/publication/321555776_Education_and_Humanism_Linking_Autonomy_and_Humanity2/2 Retrieved January 11, 2021.

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิ
ปราชญ์ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม*
THE PRIORITY NEEDS OF ACADEMIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS
IN SUVARNABHUMI PRAKAN CONSORTIUM BASED ON THE CONCEPT
OF SOCIAL ENTREPRENEUR CHARACTERISTICS

¹เตชินี สุขสำราญ Techinee Suksamran

²นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: techinee.ssr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราชญ์ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราชญ์ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม โดยมีประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราชญ์ จำนวน 7 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราชญ์ จำนวน 260 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เรื่อง สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราชญ์ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ ส่วนผลการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, คุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the actual state and the desirable state of academic management of secondary schools in suvarnabhumi prakan consortium based on the concept of social entrepreneur characteristics and 2) to analyze the priority needs of academic management of secondary schools in suvarnabhumi prakan consortium based on the concept of social entrepreneur characteristics. The sample population of the research were 7 secondary schools in suvarnabhumi prakan consortium and the informants consisted of 260 people using the tables of Krejcie and Morgan. The research instrument in this study was the 5 - point rating scaled questionnaire of the actual state and the desirable state of academic management of secondary schools in suvarnabhumi prakan consortium based on the concept of social entrepreneur characteristics. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index. The research findings indicated that, overall, the actual state was at the high level and was sorted from the highest to the lowest as follows: the instructional management, the measurement and evaluation, the development and promotion of learning resources and the curriculum development respectively. The desirable state was, overall, at the highest level and was sorted from the highest to the lowest as follows: the instructional management, the development and promotion of learning resources, the measurement and evaluation and the curriculum development respectively. The result of priority need analysis turned out that the first priority need fell on development and promotion of learning resources, followed by measurement and evaluation, curriculum development and instructional management, respectively.

Keywords: The Priority Needs, Academic Management, Social Entrepreneur Characteristics

บทนำ

ผู้ประกอบการทางสังคม (Social Entrepreneur) คือ บุคคลที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะลงทุนลงแรงของตนเองในการทำกิจกรรมใดๆ ทั้งในรูปแบบของธุรกิจหรือกิจการที่แสวงหาผลกำไรเพื่อนำกำไรที่เกิดขึ้นไปใช้สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม และในรูปของธุรกิจหรือกิจการที่ไม่แสวงหาผลกำไร ที่ดำเนินการโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อทำให้สังคมดีขึ้น (เรวัตร์ ตันตยานนท์, 2560) โดยในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมในแต่ละมิติเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและทิศทางใหม่ของการประกอบการจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเร่งปรับตัว พัฒนาตนเองและองค์การให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สถาบันนักลงทุนรุ่นใหม่, 2563)

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) จึงเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษ ที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้นในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

การที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวไกลนั้น นอกจากเนื้อหาวิชาแกนหลักแล้ว เยาวชนควรต้องได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม การจะคิดหรือทำอะไรก็ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง “คุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม” (Social Entrepreneur Characteristics) ถือเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญมากต่อการพัฒนาเยาวชน ประกอบไปด้วย 1) ความมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาทางสังคม 2) ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม 3) การทำงานเชิงรุกตามเป้าหมายเพื่อสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม (Gregory Dees, 1998; Leadbeater, 1997; Morris, 1998; Brooks, 2009; Robert Ashton, 2010; Gandy, 2012; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550; สินี จักรธรานนท์, 2557; สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม, 2562) โดยในสหราชอาณาจักรมีความพยายามในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมผ่านวิธีการที่หลากหลาย เพื่อผลิตผู้นำในการประกอบการทางสังคมรุ่นใหม่ในอนาคต โดยในสกอตแลนด์มีการดำเนินโครงการโรงเรียนกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise School) มาตั้งแต่ปี 2008 โดยมีรัฐบาลให้การสนับสนุนนักเรียนและครูในการก่อตั้งกิจกรรมเพื่อสังคมภายในโรงเรียนที่มีการนำโดยนักเรียน ส่วนในประเทศอังกฤษได้พัฒนาให้นักเรียนสามารถวางแผนในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมและมีการระบุงบรอบแนวทางสำหรับเด็กอายุ 14 – 19 ปี ให้มีการใช้แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคมเป็นแกนหลักในการศึกษา โดยนักเรียนทุกคนต้องมีความรู้และทักษะทางด้านนี้ก่อนเรียนจบออกไป (Mark Richardson, 2015) แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคมจึงอาจเป็นทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน การส่งเสริมคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนจึงควรเป็นภารกิจหลักของงานบริหารวิชาการที่จะมีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความรู้จักตนเองและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

โรงเรียนในสังกัดสภามหาวิทยาลัยสุพรรณภูมิปรกการ ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตรมีคุณธรรม จริยธรรม ทักษะอาชีพ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสนับสนุนการสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับผู้เรียน เพื่อการมีงานทำและรองรับตลาดแรงงาน อีกทั้งยังส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาที่ปลูกจิตสำนึกผู้เรียน ให้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน แต่ด้วยการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพครอบครัวขาดความอบอุ่น พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาดูแลลูกเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหา

นักเรียนขาดการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญ และสถานศึกษาในสังกัดยังมีความขาดแคลนความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2563)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนบางบ่อวิทยา ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนสังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 7 โรงเรียน รวม 870 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Mogan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 260 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 7 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 56 คน และครูผู้สอน 190 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยจัดทำเอกสารขออนุมัติหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นประชากรในการวิจัย โดยกำหนดวันและเวลาในการเก็บแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทศวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขต สุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ด้วยค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI Modified = $(I - D / D)$

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขต สุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

คุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม									ลำดับดัชนี ความต้องการ จำเป็น
การบริหาร วิชาการ	ประเด็น	1. ความมุ่งมั่นแก้ไขปัญหา ทางสังคม	2. ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อสังคม	3. การทำงานเชิงรุกตาม เป้าหมายเพื่อสังคม	4. ความรับผิดชอบต่อ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	5. การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือทางสังคม	เฉลี่ยรวม	แปลผล	
1. การพัฒนา หลักสูตร	D	3.681	3.534	3.565	3.619	3.639	3.608	มาก	3
	I	4.786	4.768	4.786	4.822	4.831	4.799	มากที่สุด	
	PNI _{modified}	0.301	0.349	0.343	0.333	0.328	0.331		
2. การจัดการ เรียนการสอน	D	3.734	3.715	3.715	3.706	3.789	3.732	มาก	4
	I	4.862	4.924	4.898	4.916	4.876	4.895	มากที่สุด	
	PNI _{modified}	0.303	0.325	0.319	0.326	0.287	0.312		
3. การวัดและ ประเมินผล	D	3.672	3.570	3.662	3.658	3.660	3.644	มาก	2
	I	4.909	4.841	4.853	4.902	4.865	4.874	มากที่สุด	
	PNI _{modified}	0.337	0.356	0.326	0.341	0.329	0.338		
4. การพัฒนา และส่งเสริมให้ มีแหล่งเรียนรู้	D	3.636	3.605	3.612	3.642	3.652	3.629	มาก	1
	I	4.851	4.877	4.889	4.890	4.870	4.875	มากที่สุด	
	PNI _{modified}	0.334	0.353	0.354	0.343	0.334	0.344		
เฉลี่ยรวม	D	3.681	3.606	3.639	3.656	3.685	3.653		
	I	4.852	4.841	4.857	4.883	4.873	4.861		
	PNI _{modified}	0.319	0.343	0.336	0.336	0.323			

หมายเหตุ: D = Degree of Success (สภาพปัจจุบัน) I = Importance (สภาพที่พึงประสงค์)

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.653$) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 3.732$) โดยการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.789$) รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล ($M = 3.644$) โดยการวัดและประเมินผล ด้านความมุ่งมั่นแก้ไข ปัญหาทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.672$) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($M = 3.629$) โดยการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.652$) และการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 3.608$) โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านความมุ่งมั่นแก้ไข ปัญหาสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 3.681$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.861$) เมื่อพิจารณาตาม องค์ประกอบของการบริหารวิชาการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.895$) โดยการจัดการเรียนการสอน ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.924$) รองลงมาคือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($M = 4.875$) โดยการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.902$) การวัดและประเมินผล ($M = 4.874$) โดยการวัดและประเมินผล ด้านความมุ่งมั่นแก้ไข ปัญหาทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.909$) และการ พัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 4.799$) โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทาง สังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($M = 4.831$)

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($PNImodified = 0.344$) โดยการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการทำงานเชิงรุกตามเป้าหมายเพื่อสังคม มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNImodified = 0.354$) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การวัดและ ประเมินผล ($PNImodified = 0.338$) โดยการวัดและประเมินผล ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม มีความ ต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNImodified = 0.356$) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNImodified = 0.331$) โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม มีความต้องการจำเป็น สูงกว่าด้านอื่น ($PNImodified = 0.349$) และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ การจัดการเรียนการสอน ($PNImodified = 0.312$) โดยการจัดการเรียนการสอน ด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีความต้องการ จำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNImodified = 0.326$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม พบว่า

สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น สะท้อน

ให้เห็นว่า โรงเรียนใส่ใจกับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นลำดับแรก และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับนริศ (2563) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมผู้เรียนได้โดยการให้สิทธิกับผู้เรียนในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ ภายในโรงเรียน เช่น การประชุมโรงเรียนระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน เพื่อพิจารณาในเรื่องต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมมากกว่าที่จะมองตนเองเป็นแค่ผู้ถูกควบคุม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีหลักการสำคัญคือ ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเชื่อมโยงบุคคล หน่วยงาน สถาบันเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร และสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน โดยสมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา อยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครู ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม เช่น ผลิตภัณฑ์ ชิ้นงาน ผลงาน สอดคล้องกับนริศ (2563) ที่กล่าวว่า ครูควรสอนให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม เพราะกระบวนการคิดดังกล่าวจะช่วยให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยหากเจอสิ่งที่ไม่เหมาะสมในสังคม ผู้เรียนจะไม่รอให้ใครมาสั่งหรือดำเนินการแทน แต่ผู้เรียนจะหาแนวทางเพื่อป้องกัน แก้ไขและปรับปรุง เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ Duening (2008) ที่กล่าวว่า บรรยากาศของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ร่วมมือกันเรียนรู้ มีลักษณะเป็นงาน กิจกรรม โครงการที่น่าสนใจ หรือเป็นปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ซึ่งผู้เรียนจะได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และแก้ไขปัญหาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ Dunne & Martin (2006) ที่ได้กล่าวว่า ข้อดีของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เอง แก้ปัญหาเอง ฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำประสบการณ์ในโรงเรียน และนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาทางสังคมได้ต่อไปในอนาคต

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม พบว่า

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตสุวรรณภูมิปรการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการทำงานเชิงรุกตามเป้าหมายเพื่อสังคม มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ดังนั้น สถานที่และสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อการทำงานเชิงรุกตามเป้าหมายเพื่อสังคมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการดำเนินกิจกรรมใดๆ ก็ตาม จำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการลงมือทำ (Implementation)

สอดคล้องกับ Mark Richardson (2009) ที่ได้กล่าวว่า ในประเทศอังกฤษ Real Ideas Organization (RIO) ได้พัฒนา Social Enterprise Qualification (SEO) ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการเพื่อสังคม โดยนักเรียนหญิง อายุ 15 – 16 ปี จากโรงเรียนมัธยมศึกษา St. Luke ในเขต Barrhead ของสกอตแลนด์ ได้ร่วมกันจัดตั้งกิจการทำเล็บในรูปแบบกิจการเพื่อสังคมขึ้นภายในโรงเรียน โดยจะให้บริการแก่ครู เจ้าหน้าที่โรงเรียน และเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และนำผลกำไรที่ได้ไปบริจาคให้กับมูลนิธิท้องถิ่น โดยปัจจุบันนักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีการขยายกิจการเข้าไปให้บริการในศูนย์ดูแลผู้ป่วยท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ป่วยและกลุ่มคนรุ่นใหม่ และนักเรียนอายุ 7 – 11 ปี โรงเรียนประถม St. Mary ในเขต Larkhall สกอตแลนด์ ที่มีการก่อตั้งกิจการเพื่อสังคมในโรงเรียนมาตั้งแต่ปี 2011 ได้จัดทำโครงการ Polytunnel Project เพื่อกระตุ้นการตระหนักรู้เรื่องความพิการผ่านการขายไม้ดอก ไม้ประดับ ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะได้ทำงานร่วมกับผู้ที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ในการผสมดินและเพาะต้นกล้า โดยต้นที่โตแล้วจะนำไปปลูกในกระถางแขวน และขายให้แก่ผู้ปกครองในโรงเรียน โดยกำไรที่ได้จากการขายจะถูกนำกลับมาใช้กับโครงการในปีถัดไป สอดคล้องกับ White House (2014) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรมีพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม หรือที่เรียกว่าพื้นที่นักประดิษฐ์ (Maker Space) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เนื่องจากจะช่วยจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อสังคมได้ อีกทั้งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เรียนรู้การแก้ปัญหา และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมุ่งเน้นที่การปฏิบัติ สอดคล้องกับ Graves (2014) ที่ศึกษาว่า พื้นที่นักประดิษฐ์เป็นสถานที่ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์จากการลงมือปฏิบัติ ได้ทดลอง สร้างผลิตภัณฑ์ แบบจำลองโปรเจกใหม่ ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อ แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน ทั้งการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประโยชน์ทางสังคมและปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผล โดยการวัดและประเมินผล ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นว่า การวัดและประเมินผลยังไม่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมของผู้เรียนที่มากพอ เนื่องจากรูปแบบการวัดและประเมินผลของโรงเรียนในภาพรวมเน้นการใช้แบบทดสอบมาตรฐานที่มุ่งวัดความรู้ความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาเป็นหลัก สอดคล้องกับ Gallagher A. and Thordarson K. (2018) ที่กล่าวว่า ปกติแล้วครูผู้สอนมักใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นข้อสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการประเมินผลนักเรียน ซึ่งวิธีการนี้ไม่สามารถสะท้อนถึงความสามารถ รวมถึงการมีความคิดริเริ่ม สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม เช่น ผลิตภัณฑ์ ชิ้นงาน ผลงาน ของผู้เรียนได้ จึงควรสนับสนุนการวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยเน้นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ Hawthorne et al. (2014) ได้วัดและประเมินผลผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริงของกระบวนการ Design Thinking เช่น การสังเกต การระดมความคิด การสร้างแบบจำลอง และกระบวนการทดลองซ้ำๆ ซึ่งถูกพัฒนาขึ้น เพื่อสะท้อนถึงความสามารถในการแก้ปัญหา โดยทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในสถานการณ์จริง ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม สถานการณ์จำลอง การประเมินการทำโครงการของผู้เรียน และควรให้ผู้เรียนรับทราบเกณฑ์ดังกล่าวด้วยเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ Royalty, Oishi and Roth (2014) ได้พัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านความคิดริเริ่ม โดยอ้างอิงตาม Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์จริง และได้วิเคราะห์ว่าการดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ ควรพิจารณาที่สมรรถนะหลักของผู้เรียนในด้านต่อไปนี้ ความยืดหยุ่น การยอมรับความไม่แน่นอน การสร้างแบบจำลอง การอดทนต่อความล้มเหลว การสนับสนุนให้

ผู้อื่นมีความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และนำไปพัฒนาต่อยอดในการแก้ไขปัญหาทางสังคมได้ในอนาคต

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อสังคม มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นว่า แม้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรากการจะรับนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) แต่การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าวยังดำเนินการไม่สำเร็จเท่าที่ควรจากผลของการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมนั้น Carroll M. (2014) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Curriculum) โดยสร้างความท้าทายในการเรียนจากการให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้นก็คือการเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม และนอกจากนี้ เป้าหมายของหลักสูตรก็ควรเน้นไปที่การสร้างนวัตกรรม การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Anderson et al. (2017) ที่กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ และดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ได้กล่าวว่า ในสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีหลักสูตรเพื่อสร้างผู้ประกอบการทางสังคมโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถดึงความสนใจของนักศึกษาที่มีความสนใจเรื่องการทำธุรกิจหรืออยากเป็นผู้ประกอบการให้หันมาสนใจถึงการแก้ไขปัญหาสังคมควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับ Mark Richardson (2009) ที่ได้กล่าวว่า ในประเทศอังกฤษ Real Ideas Organization (RIO) ได้พัฒนา Social Enterprise Qualification (SEO) ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการเพื่อสังคม โดยใน Welsh Baccalaureate Qualification ได้ระบุกรอบแนวทางสำหรับเด็กอายุ 14 – 19 ปี ให้มีการใช้แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคมเป็นแกนหลักในการศึกษา และในปี 2013 Higher Education Funding Council of England (HEFCE) ได้ออกโครงการมูลค่า 2 ล้านปอนด์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนการประกอบการทางสังคมและกิจการเพื่อสังคมในสหราชอาณาจักร โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Social Entrepreneurship Education (SEE) Change Initiative ภายใต้โครงการ UnLtd ที่มุ่งเป้าในการส่งเสริมในสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เสมือนศูนย์กลางในการสนับสนุนให้เกิดการประกอบการทางสังคมในเขตพื้นที่ชุมชนของตน โดยในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยกว่า 60 แห่งที่เข้าร่วมโครงการ และหลายแห่งก็มีความก้าวหน้าอย่างมากในการนำหลักคิดเรื่องผู้ประกอบการทางสังคมมาใช้เป็นหัวใจในการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบัน

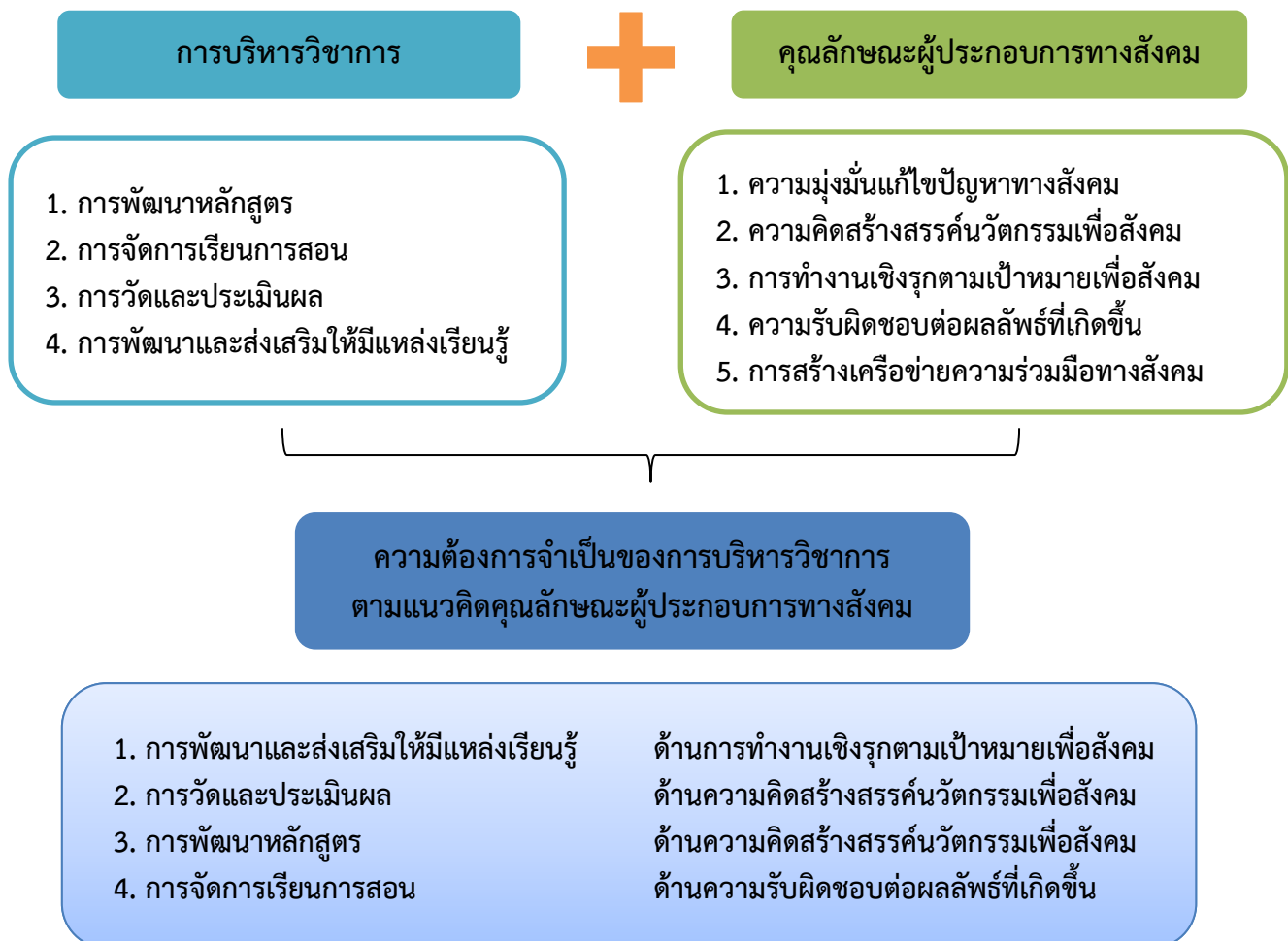
ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ การจัดการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนการสอน ด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปรากการ มีความต้องการที่จะจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมทางสังคมด้วยความโปร่งใส มีคุณธรรมจริยธรรมและตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมหลังการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเรียน เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม สอดคล้องกับบรรลือ ฝันเชียร (2563) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือและดูแลตนเอง เพื่อไม่ให้เป็นการระหรือส่งผลกระทบต่อสังคม ซึ่งกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน เช่น การดูแลทำความสะอาดประจำวัน หรือจัดการเรื่องต่างๆ ภายในชั้นเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย การดูแลตนเอง เช่น การใส่หน้ากากอนามัย เพื่อป้องกันเชื้อโรค โดยหากมีการรณรงค์ในเรื่องเหล่านี้ควบคู่กับการทำปายนิเทศอยู่เป็นประจำ จะช่วยให้ผู้เรียนซึมซับและมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดใคร่ครวญให้ดีกว่าก่อนที่จะลงมือทำหรือแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะสื่อโซเชียลต่างๆ

บนโลกออนไลน์ เพราะการแสดงความคิดเห็นบางอย่างนั้นอาจส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมได้ในอนาคต สอดคล้องกับบรรณพล อนันตวรสกุล (2563) ที่กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทัศนคติถึงหน้าที่ของตนเอง ควรกระทำผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้รู้ บทบาทหน้าที่ของตนเอง และการใช้ข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันต่างๆ มาวิเคราะห์ การสอนหน้าที่พลเมืองต้องสอนให้ผู้เรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของตนเองตามช่วงวัย การเรียนการสอนต้องเน้นบริบทจริง สถานการณ์จริง ไม่ควรเรียนแค่หลักการ ตามทฤษฎี คุณครูผู้สอนต้องมีการเสริมพลังให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าตนเองมีส่วนในการรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้นได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดคุณลักษณะ ผู้ประกอบการทางสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคม ประกอบด้วย

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการทำงานเชิงรุกตามเป้าหมายเพื่อสังคม

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผล ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ การจัดการเรียนการสอน ด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายในการให้สถานศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงแนวทางการวัดและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคมให้กับผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นดังกล่าวมีความต้องการจำเป็นสูงสุด

1.2 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รวมถึงแนวทางการวัดและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคมให้กับผู้เรียน

1.3 ครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประโยชน์ทางสังคม และปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมให้กับผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นดังกล่าวมีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการ หรือแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้ประกอบการทางสังคมของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารวิชาการ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อสังคม เนื่องจากประเด็นดังกล่าวมีความต้องการจำเป็นสูงสุดทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: พรินทิวกราฟฟิค.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **ผู้ประกอบการเพื่อสังคม: ความหวังใหม่ในการพัฒนาสังคมไทย**. แหล่งที่มา <http://oknation.nationtv.tv/blog/kriengsak>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- นรรัชต์ ฝันเขียว. (2563). **สอนนักเรียนให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม**. แหล่งที่มา <https://www.truelookpanya.com/blog/content/82917/-blog-teaartedu/>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- เรวัตร ตันตยานนท์. (2560). **ผู้ประกอบการเพื่อสังคม และนวัตกรรมเพื่อสังคม**. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641032>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- สถาบันนักลงทุนรุ่นใหม่. (2563). **หลักสูตรสุดยอดผู้ประกอบการยุคใหม่เพื่อสังคม สำหรับผู้บริหาร (SEP-S) รุ่นที่ 12**. แหล่งที่มา https://sepsnips.makemoneyclub.com/uploads/1/1/8/2/118212789/project-info_seps12.pdf. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม. (2562). **ธุรกิจเพื่อสังคมคืออะไร**. แหล่งที่มา www.sethailand.org. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรินทิวกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. (2563). **ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2563**. แหล่งที่มา <http://www.prakanedu.go.th>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- สินี จักรธรานนท์. (2557). **‘Ashoka’ องค์กรเปลี่ยนโลกผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อมวลชน**. แหล่งที่มา <https://www.creativemove.com/interview/ashoka/>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2563). **แนวทางและเทคนิคการสอนหน้าที่พลเมือง**. แหล่งที่มา <https://www.educathai.com/videos/186>. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ย. 2563.
- Anderson et al. (2017). Applying Design Thinking to Curriculum Reform. *Academic Medicine*. 427.
- Brooks, A. C. (2009). **Social entrepreneurship: A modern approach to social venture creation**. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Carroll, M. (2014). **Learning from What Doesn't Work: The Power of Embracing a Prototyping Mindset**. From web.stanford.edu/. Retrieved November 24, 2020.

- Duenning, T. N. (2008). **Five Minds for the Entrepreneurial Future: Cognitive Skills as the Intellectual Foundation for Next Generation Entrepreneurship Curricula**. Conference of the USA SBE.
- Dunne, D., & Martin, R.P. (2006). **Design Thinking and How It Will Change Management Education: An Interview and Discussion**.
- Gallagher, A. and Thordarson, K. (2018). **Design Thinking for School Leaders: Five Roles and Mindsets that Ignite positive change**. Alexandria, Virginia USA: ASCD.
- Gandy, J. D. (2012). **The relationship between social entrepreneurship and organizational effectiveness (Doctoral dissertation)**. Texas, US: Dallas Baptist University.
- Graves, C. (2014). What Is a Makerspace. **Knowledge Quest**. 42(4). 8 - 13.
- Gregory Dees. (1998). Social enterprise: Private initiatives for the common good. **Harvard Business Review**. 54 - 58.
- Hawthorne, G. et al. (2014). **Impact and sustainability of creative capacity building: the cognitive, behavioral, and neural correlates of increasing creative capacity**, in H. Plattner et al. [Eds] **Design Thinking Research: Building Innovation Eco-systems**. Cham, Switzerland: Springer. 65 – 77.
- Kwek. D. (2011). **Innovation in the Classroom: Design Thinking for 21st Century Learning**. Stanford EDU. From [http://www.stanford.edu/group/redlab/cgi-bin/materials/Kwek-Innovation In The Classroom.pdf](http://www.stanford.edu/group/redlab/cgi-bin/materials/Kwek-Innovation%20In%20The%20Classroom.pdf). Retrieved November 24, 2020.
- Leadbeater. (1997). **The rise of the social entrepreneur**. London: Great Britain.
- Mark Richardson. (2009). **Global Social Enterprise**. From www.britishcouncil.org/society/social-enterprise/. Retrieved November 24, 2020.
- Morris, M. H. (1998). **Entrepreneurial intensity : Sustainable advantages for individuals, organizations, and societies**. Westport, CT.: Quorum Books.
- Robert Ashton. (2010). **How to be a Social Entrepreneur**. From <http://www.robertashton.co.uk/>. Retrieved November 24, 2020.
- Royalty, A., Oishi, L., & Roth, B. (2014). **Acting with creative confidence: Developing a creative agency assessment tool**. In H. Design thinking research. Building innovation eco systems, Cham: Springer. 79-96.
- White House. (2014). **President Obama to host first-ever White House Maker Faire**. From <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-pressoffice/2014/06/18/fact-sheet-president-obama-host-first-ever-white-house-maker-faire>. Retrieved November 24, 2020.

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียนในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*
THE STUDY OF TOURISM BEHAVIOR OF STUDENTS IN LEARNING RESOURCE OF
THE ROYAL FOUNDATION PROJECT FOR DEVELOPING CURRICULUM FOR
PROMOTING NATURAL AND ENVIRONMENTAL CONSERVATION

¹สลิลทิพย์ เนื่อนุ่ม Salilthip Nueanum, ²ปริญญญา ทองสอน Parinya Thongsorn,

³จันทร์ชลี มาพุท Chanchalee Mapudh

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: The_pattiizz@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียนในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puissance Analysis Technique) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาพฤติกรรม การท่องเที่ยวของนักเรียน 2) จัดทำร่างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) ประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรม 4) ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง 1) นักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน 45 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญ 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ตารางวิเคราะห์ปุยซองค์ โดยนำมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล มีสถิติในการวิจัยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียน พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริม การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมิน หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ใน ระดับสูง และเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์การประเมิน ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรฝึกอบรม, เทคนิคปุยซองค์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study students' tourism behavior in learning resource of the royal foundation project, 2) to develop training curriculum for promoting natural and environmental conservation, 3) to evaluate training curriculum for promoting natural and environmental conservation using Puissance Analysis Technique consisting of 4 operation processes: 1) studying students' tourism behavior, 2) outlining and developing training curriculum, 3) evaluating training curriculum outline, 4) evaluating the quality of training curriculum. The target groups were 1) 45 students participating the study visit, 2) 10 experts. Instruments used to collect data were 1) questionnaires 2) training curriculum for promoting natural and environmental conservation 3) The Puissance Analysis Matrix used to analyze behavioral purposes, training activities and measurement and evaluation. Data were analyzed for percentage, mean and standard deviation. The results found that: 1) The result of students' tourism behavior study found that overall knowledge and understanding about natural and environmental conservation were at the high level. 2) The result of curriculum development found that the suitability of training curriculum for promoting natural and environmental conservation was at the highest level. 3) The result of training curriculum evaluation found that the quality of overall training curriculum for promoting natural and environmental conservation was at the high level. and when considering each side, it was found that behavioral purposes, training activities and measurement and evaluation were at the high level. In conclusion, the quality of training curriculum constructed by the researcher was at the high level the training curriculum can be used for training efficiently.

Keywords: Curriculum Development, Training Curriculum, Puissance Analysis Technique

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ในกระบวนการจัดการศึกษา หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553)

เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้เพื่อนำไปพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ตัวอย่างการทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ การเกิดมลภาวะและปัญหาขยะ การเกิดความเสื่อมโทรม (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557) พฤติกรรมในภาพรวมของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นเพื่อจะช่วยให้ตอบสนองนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและพึงพอใจ และเพื่อจะได้วางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ให้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแนวทางแกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาความเป็นไปได้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนหรือบรรเทาปัญหาต่างๆ ตามสภาพสังคมและภูมิประเทศ เพื่อช่วยให้ประชาชน อยู่ดีกินดี มีรายได้พอเพียงจากการจำหน่ายผลผลิต และเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและความเจริญของประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553) นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำเป็นที่จะต้องมีความตระหนักและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญจึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียนในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puissance Analysis Technique)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยมีประชากร คือ นักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาในงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 200 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่เข้าร่วมศึกษาในงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียน ในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ความเห็นชอบหาความเที่ยงตรงเชิง

เนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน หาค่า IOC นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำร่างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร นำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำร่างหลักสูตร ประกอบด้วยชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การวัดและประเมินผล นำร่างหลักสูตรปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาความเหมาะสมของหลักสูตร เกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แผนฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ใช้เวลาในการฝึกอบรมหลักสูตร 12 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินหลักสูตรและการสอน จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแผนการฝึกอบรมจำนวน 4 หน่วย การประเมินคุณภาพหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) เป็นแนวคิดของกาเย่ (Gagne) จะใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) กิจกรรมการฝึกอบรม (Instructional Activity) และการวัดและประเมินผล (Assessment Tank) โดยพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นกำหนดให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้แบบใดพฤติกรรมการเรียนรู้ กำหนดไว้ 9 ชนิด แบ่งเป็น 3 ระดับ เรียงลำดับจากพฤติกรรมจากง่ายไปยาก ดังนี้ ระดับ 1 (มีน้ำหนัก = 1) ได้แก่ บอกชี้ เลือก และบอกเกณฑ์ ระดับที่ 2 (มีน้ำหนัก = 2) ได้แก่ การจัดลำดับและการสาธิต ระดับที่ 3 (มีน้ำหนัก = 3) ได้แก่ การสร้าง การอธิบาย การแยกแยะ และการประยุกต์ใช้ ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่ แบบลูกโซ่ (น้ำหนักคะแนน = 1) แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด (2) แบบผสมผสาน (3) แบบแนวคิด (4) แบบหลักการ (5) และแบบแก้ปัญหา (6) การใช้ตารางวิเคราะห์ปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของหลักสูตร ดำเนินการโดย

1. ขั้นนำวัตถุประสงค์ กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินแต่ละหัวข้อ มาวิเคราะห์ว่าพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับใดและเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบใด ตัวอย่าง หลักสูตร ก มีวัตถุประสงค์ 10 ข้อ กิจกรรมการเรียนการสอน 10 ข้อ และการวัดผล 10 ข้อ นำ 30 ข้อ มาลงในช่องตารางวิเคราะห์ปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) วัตถุประสงค์ข้อ 1 แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับ 3 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ชนิดที่ 2 เราจะใส่ จ.1 ลงในช่องที่ตารางนั้นมาบรรจบกัน

2. ขั้นคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละช่องตาราง การวิเคราะห์ในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับ 3 รูปแบบการเรียนรู้ชนิดที่ 2 มีอยู่ในช่องนี้ คือ หัวข้อ จ.1, จ.2, จ.8, ก.1, ก.3, ก.7 และ ว.2 รวม 8 ข้อ ดังนั้น น้ำหนักของแต่ละช่อง = น้ำหนักของรูปแบบการเรียนรู้ $\times$ น้ำหนักของพฤติกรรมการเรียนรู้

$$\times \text{จำนวนข้อในช่องนั้น} = 4 \times 3 \times 2 = 24$$

3. ขั้นหาคุณภาพหลักสูตร (The Puissance Measure ใช้ตัวย่อ P.M.)

$$\text{P.M.} = \frac{\text{น้ำหนักของทุกข้อในตารางวิเคราะห์ปัญหของครมกัน}}{\text{จำนวนข้อที่นำมาวิเคราะห์}}$$

$$= \frac{8+24+45+18+12+9+90+54+6+18+45+54+36}{30} = \frac{419}{30} = 13.96$$

4. ขั้นแปลผล ค่า P.M. ตั้งแต่ 1 – 4 แสดงว่าคุณภาพต่ำ

ค่า P.M. ตั้งแต่ 4 – 10 แสดงว่าคุณภาพปานกลาง

ค่า P.M. ตั้งแต่ 10 – 18 แสดงว่าคุณภาพสูง

จากตัวอย่างที่ยกมา หลักสูตร มีค่า P.M. = 13.96 แสดงว่า หลักสูตรนี้มีคุณภาพอยู่ระดับสูง

โดยมีตัวอย่างการวิเคราะห์หลักสูตรตามเทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique)

ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หลักสูตรตามเทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique)

รูปแบบการเรียนรู้ พฤติกรรมกรเรียนรู้	แบบ ลูกโซ่ (1)	แบบ เชื่อมโยงโดย ใช้คำพูด (2)	แบบ ผสมผสาน (3)	แบบ แนวคิด (4)	แบบ หลักการ (5)	แบบ แก้ปัญหา (6)
1. บอกชี้ (1)						
2. เลือก (1)						
3. บอกกฎเกณฑ์ (1)						
4. ลำดับ (2)						
5. สาธิต (2)				ก11		
6. สร้าง (3)				จ5 ก10	ว25 ว28 ว30	ว27
7. อธิบาย (3)		ก18 ว29	ก19		จ1 จ3 จ4 จ6 จ7 จ8	ก16 ก21 ก23
8. แยกแยะ (3)		ว26	ก12 ก20		จ2 ก14 ก24	จ9 ก13 ก22
9. ประยุกต์ใช้ (3)						ก15 ก17

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเรียน ในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

ข้อมูล ทั่วไป	เพศ		อายุ				ระดับ การศึกษา		วัตถุประสงค์ ของการท่องเที่ยว		
	ชาย	หญิง	น้อยกว่า 12 ปี	13 -16 ปี	มากกว่า 16 ปี	มากกว่า 18 ปี	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6	พักผ่อนหย่อนใจ	ศึกษาหาความรู้	นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
จำนวน	30	15	-	4	33	8	-	45	33	5	7
ร้อยละ	66.70	33.30	-	8.90	73.30	17.80	-	100	73.30	11.10	15.60

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 66.7 เพศหญิง ร้อยละ 33.3 เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 16 ปี ร้อยละ 73.30 กลุ่มอายุมากกว่า 18 ปี ร้อยละ 17.80 และกลุ่มที่มีอายุ 13 -16 ปี ร้อยละ 8.90 เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ร้อยละ 100 เป็นกลุ่มที่ไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 73.30 กลุ่มที่ไปท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการชีวิตประจำวัน ร้อยละ 15.06 และเป็นกลุ่มที่ไปท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 11.10

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมมีผลต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน	4.51	0.63	มากที่สุด	6
2. การปลูกป่าส่งผลต่อความเป็นอยู่ของคนและสัตว์	4.60	0.58	มากที่สุด	3
3. ขยะและสิ่งปฏิกูลก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ	4.56	0.55	มากที่สุด	4
4. การตัดไม้ทำลายป่า การเกิดไฟป่า ส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.62	0.61	มากที่สุด	1
5. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้อย่างรวดเร็วทำให้เกิดสภาพแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำในประเทศไทย	4.62	0.61	มากที่สุด	1
6. มนุษย์มีส่วนในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.53	0.59	มากที่สุด	5
7. มีความรู้และความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.20	0.63	มาก	20
8. ประโยชน์ของการใช้พลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์	4.38	0.65	มาก	13
9. การใช้วัสดุทดแทนเป็นวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.42	0.69	มาก	9
10. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ควรใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด	4.44	0.66	มาก	7
11. การปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน	4.44	0.66	มาก	7
12. การขุดสระน้ำเป็นวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	4.40	0.69	มาก	10
13. ป่าชายเลนเป็นการสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ	4.40	0.69	มาก	10
15. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม	4.24	0.71	มาก	17
16. การนำขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์	4.29	0.73	มาก	15
17. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ	4.24	0.83	มาก	17
15. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม	4.24	0.71	มาก	17
16. การนำขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์	4.29	0.73	มาก	15
17. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ	4.24	0.83	มาก	17
18. การนำแนวคิดโครงการพระราชดำริมาใช้ในชีวิตประจำวัน	4.22	0.82	มาก	19
19. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.29	0.73	มาก	15
20. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.40	0.69	มาก	10
รวม	4.44	0.68	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.68$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.63$, $\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.58$, $\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.55$, $\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.61$, $\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.61$ และ $\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.59$) ตามลำดับ ส่วนข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12 ข้อ 13 ข้อ 14 ข้อ 15 ข้อ 16 ข้อ 17 ข้อ 18 ข้อ 19 และข้อ 20 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.63$, $\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.65$, $\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.69$, $\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.66$, $\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.66$, $\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.69$, $\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.69$, $\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.75$, $\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.71$, $\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.73$, $\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.83$, $\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.82$, $\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.73$ และ $\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.69$) ตามลำดับ

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมและตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor, Alexander and Lewis มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหาสาระของหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายการประเมิน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	5	4.53	0.64	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม	5	4.53	0.64	มากที่สุด
3. เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรม	5	4.53	0.52	มากที่สุด
4. กิจกรรมการฝึกอบรม	5	4.67	0.49	มากที่สุด
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม	5	4.40	0.51	มาก
6. การประเมินผล	5	4.70	0.48	มากที่สุด
7. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	5	4.60	0.52	มากที่สุด
รวม	5	4.56	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฉบับร่างโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.54$) และเมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ด้านเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรม ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านการประเมินผล และด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD =$

0.64, $\bar{X}$ = 4.53, SD = 0.64, $\bar{X}$ = 4.53, SD = 0.52, $\bar{X}$ = 4.67, SD = 0.49, $\bar{X}$ = 4.70, SD = 0.48 และ $\bar{X}$ = 4.60, SD = 0.52) ตามลำดับ รองลงมา ได้แก่ สื่อประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, SD = 0.51)

3. การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puissance Analysis Technique)

ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral objective) กิจกรรมการฝึกอบรม (Instructional activity) และการวัดและประเมินผล (Assessment tank) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินหลักสูตรและการสอน จำนวน 10 ท่าน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้เชี่ยวชาญ	ผลการประเมินหลักสูตร		
	น้ำหนักคะแนน	P.M.	แปลผลคุณภาพ
1	354	11.80	สูง
2	354	11.80	สูง
3	441	14.70	สูง
4	335	11.17	สูง
5	350	11.67	สูง
6	419	13.97	สูง
7	234	7.80	ปานกลาง
8	280	9.33	ปานกลาง
9	354	11.80	สูง
10	456	15.20	สูง
ค่า P.M.เฉลี่ย		11.92	สูง

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 10 ท่าน มีความคิดเห็นว่า การประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ โดยภาพรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย P.M.11.92)

ตารางที่ 6 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มีองค์ประกอบ 3 ด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านการวัดและ
ประเมินผล

ผู้เชี่ยวชาญ	ด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม			ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม			ด้านการวัดและประเมินผล		
	น้ำหนัก คะแนน	P.M.	แปลผล คุณภาพ	น้ำหนัก คะแนน	P.M.	แปลผล คุณภาพ	น้ำหนัก คะแนน	P.M.	แปลผล คุณภาพ
1	76	8.44	ปานกลาง	193	12.87	สูง	85	14.17	สูง
2	76	8.44	ปานกลาง	193	12.87	สูง	85	14.17	สูง
3	129	14.33	สูง	232	15.47	สูง	80	13.33	สูง
4	123	13.67	สูง	163	10.87	สูง	49	8.17	ปานกลาง
5	111	12.33	สูง	156	10.40	สูง	83	13.83	สูง
6	135	15.00	สูง	209	13.93	สูง	75	12.50	สูง
7	45	5.00	ปานกลาง	159	10.60	สูง	30	5.00	ปานกลาง
8	85	9.44	ปานกลาง	168	11.20	สูง	27	7.83	ปานกลาง
9	76	8.44	ปานกลาง	193	12.87	สูง	85	14.17	สูง
10	120	13.33	สูง	240	16.00	สูง	96	16.00	สูง
ค่า P.M.เฉลี่ย		10.84	สูง	12.71		สูง	11.92		สูง

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 10 ท่าน มีความคิดเห็นว่า การประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยของค์ โดยพิจารณาเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านกิจกรรม การฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่า P.M. เฉลี่ย 10.84, ค่า P.M. เฉลี่ย 12.71 และค่า P.M. เฉลี่ย 11.92)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวนักเรียนในแหล่งเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของ Likert (1967) ส่วนการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า IOC เท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 เป็นคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถวัดได้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการจริง จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.68$)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้จัดทำร่างเอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วยชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับนิรมลศตวุฒิ (2557) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรม แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ และแนวทางการใช้หลักสูตร นำร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วตรวจคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฉบับร่างโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.54$)

3. ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puissance Analysis Technique) พบว่า การประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิค ปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) โดยภาพรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย P.M.11.92) เนื่องจากการประเมินด้วยวิธีนี้เหมาะสมกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีการประเมินครอบคลุม 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral objective) กิจกรรมการฝึกอบรม (Instructional activity) และการวัดและประเมินผล (Assessment tank) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบด้านต่างๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่า P.M. เฉลี่ย 10.84, ค่า P.M. เฉลี่ย 12.71 และค่า P.M. เฉลี่ย 11.92 ตามลำดับ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักสูตรมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลี้ยง ทุมทอง (2554) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่า หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด และเมื่อนำไปใช้แล้ว บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้มาให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกที่ดีกว่าต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

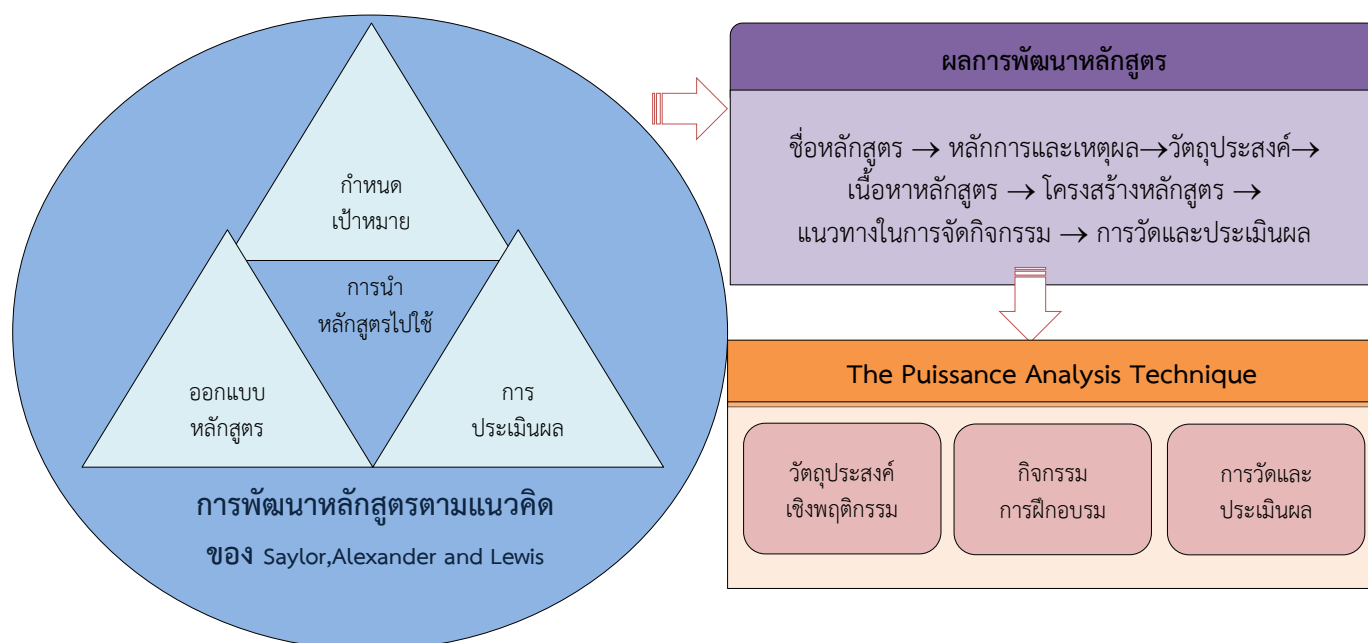
องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ saylor, Alexander and Lewis กล่าวคือ เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการทำหลักสูตร เริ่มการออกแบบหลักสูตร เป็นการตัดสินใจเพื่อการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะกระทำโดยกลุ่มผู้วางแผนหลักสูตร การตัดสินใจหลายอย่างในครั้งก่อนๆ โดยองค์การทางการเมืองและสังคมจะกำหนดการออกแบบในครั้งล่าสุดได้ การใช้หลักสูตร การตัดสินใจเพื่อการจัดการเรียนการสอนกระทำโดยครูที่รับผิดชอบแผนของหลักสูตรประกอบด้วยวิธีการสอนหลายวิธีที่เสนอไว้ให้เลือก พร้อมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งวิทยากร สื่อการสอนและการจัดการสอน การส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ยืดหยุ่นและมีอิสระมากขึ้น การประเมินหลักสูตร การตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินผล เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียนกระทำโดยครูที่รับผิดชอบ การตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร กระทำโดยกลุ่มผู้วางแผนหลักสูตร และข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนครั้งต่อไป

การจัดทำหลักสูตร ประกอบด้วยชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผล เพื่อนำมาใช้เป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการให้

เกิดกับ เนื้อหาหลักสูตร เพื่อให้การจัดลำดับเนื้อหา ความสำคัญของเนื้อหาถูกต้องเหมาะสม ต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลักโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ในลักษณะของของ หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาการฝึกอบรม จำนวนเวลาในการฝึกอบรม แนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จัดทำ แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ การวัดและประเมินผล โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง เพื่อประเมินผลหลักสูตร

การประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยแผนฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ใช้เวลาในการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง ดำเนินการประเมินคุณภาพหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (The Puissance Analysis Technique) โดยเป็นการคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้งาน ประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม (Instructional Activity) และการวัดและประเมินผล (Assessment Tank) สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ ได้ถูกพัฒนาเพื่อใช้ฝึกอบรมบุคคลทั่วไป ถ้าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่าง หลากหลายด้านอายุ ด้านการศึกษา และด้านจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม และความสามารถในการเรียนรู้ของกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มบุคคลหรือองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ควรมีการแยกหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา จุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว และข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งความแตกต่างกันดังกล่าว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อาจจะส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ สูงสุด

2.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ถ้ามีการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละด้าน ตัวอย่างเช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่คุณภาพ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็น มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับความต้องการก่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ในการจัดฝึกอบรมกับกลุ่มอื่นๆ เช่น นักเรียน นักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา หรือในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นว่าสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2552). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2552). การพัฒนาระบบสารสนเทศโครงการเขื่อน
ขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2557). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี: ธรรมสาร.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Saylor, J.G. & Alexander, W.M. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. New York: Holt,
Rinehart and Winston.

แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา^{*}

GUIDELINES FOR PROMOTING THE AUTONOMOUS SCHOOL

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ Somsak Donprasit

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of The Education Council, Thailand

Corresponding Author E-mail: ssdonprasit@gmail.com

บทคัดย่อ

ความเป็นอิสระของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษามาจากแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้สถานศึกษารับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระและคล่องตัว รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบถ่วงดุล มุ่งให้มีการตัดสินใจร่วมกันในระดับโรงเรียน ระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการการศึกษาและกลุ่มผู้รับบริการการศึกษา โดยให้อิสระในการตัดสินใจทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล การเงิน และพัสดุ และการบริหารทั่วไป หลักความเป็นอิสระของสถานศึกษา ต้องมีความยืดหยุ่น ตามสภาพความพร้อมและบริบทของแต่ละสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกัน และต้องมีกลไกการสนับสนุนที่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ คือมีการบริหารโดยองค์คณะบุคคล พัฒนาและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมบริหารงานและมุ่งสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม

แนวทางการดำเนินงานและการปฏิบัติ ระดับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการต้องประกาศนโยบายให้มีการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาโดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐานระดับพื้นที่ เน้นระดับจังหวัดตามแนวคิดการบริหารเชิงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพในการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดและสอดคล้องเหมาะสมกับการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระดับกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานระดับจังหวัดที่จะพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระตาม ระดับสถานศึกษา พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดอบรมหรือพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการจัดการกระบวนการเรียนรู้

คำสำคัญ: ความเป็นอิสระของสถานศึกษา, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, ระบบการบริหารที่ทันสมัย, ระบบบริหารจัดการเรียนรู้

^{*}Received: August 25, 2022, Revised: August 29, 2022, Accepted: August 29, 2022.

Abstract

Autonomous school is part of the decentralization of administration and education management comes from the concept of school-based administration that emphasizes on direct to educational institutions in order to make educational institutions responsible and make decisions independently and proficiently. Responsible for results arising from management under the principle of decentralization, principle of participation, self-management principles, and the principle of checks and balances were set. It aims for collective decision-making at the school level between education providers and education service recipients by giving freedom to make decisions both academically personnel management finance and supplies and general administration. Principles of autonomous school must be flexible according to the readiness and context of each educational institution which is different and must have a support mechanism that meets the needs of educational institutions. Factors contributing to success is to be managed by personnel committee to develop and create an understanding of the roles, duties and responsibilities of those involved participation in management and aiming to create a shared vision and values.

Operational guidelines and practices policy Level, the Ministry of Education must announce a policy to develop the efficiency of education administration and management by promoting and supporting educational institutions to be independent and flexible. Decentralization of administration and educational management was used the province as a base at the area level emphasizing the provincial level according to the concept of spatial administration to strengthen and unity in administration and education at the provincial level. It is consistent with the administration of the state affairs which emphasizes on management at the level of management, defining guidelines for joint operations of provincial departments to develop, promote and support educational institutions to be independent according to school level. Educational institution administrators was developed to have knowledge and understanding of autonomous school administration, participate in the operation of educational institutions by participating in the preparation of action plans and organizing training or development of teachers to have the competencies and skills that necessary to organize the learning process.

Keywords: Autonomous School, School- Based Management, E-Administration, Learning Management System

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีสมรรถนะรอบด้านที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมโลก เป็นคนมีคุณภาพพึ่งตนเองและเป็นที่ยึดของครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกได้ตามศักยภาพที่ได้รับการพัฒนาจากระบบการศึกษา ซึ่งตามบริบทและทิศทางการศึกษาของประเทศไทยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สามารถมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพตามความพร้อม และสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และพัฒนาประเทศ กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกันในทุกระดับ และตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ก็ได้กำหนดให้มีการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนเก่ง ดี และมีคุณภาพ โดยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตลอดช่วงชีวิต มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ ทั้งนี้ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะการเรียนรู้และใฝ่รู้ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการในทุกระดับ ทุกประเภท โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพตามความถนัดและความสามารถ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และมีจุดเน้นในการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพประชากรในทุกช่วงวัย แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาใน 3 ประเด็น คือ สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2569 กำหนดให้มียุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยให้มีการปรับปรุงแก้ไขและบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปรับบทบาทและภารกิจของรัฐ ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบของสถานศึกษาสามารถตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล

สภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีนโยบายปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยเน้นการกระจายอำนาจ และมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส เป็นธรรมและตรวจสอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ได้เสนอให้มีแผนการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจแบบขั้นบันได สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ พัฒนาก้าวหน้าผู้นำผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แต่ก็ยังมีอุปสรรคหลายประการ จากรายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2557) และการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ระยะที่ 1 (พินสุดา สิริธรรังศรีและคณะ, 2549) พบว่ามีปัญหาเชิงกฎหมายเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นส่วนราชการที่ไม่เป็นนิติบุคคลจะใช้รูปแบบการมอบอำนาจผู้รับมอบอำนาจไม่กล้าตัดสินใจการทำงานยังยึดติดกับวัฒนธรรมอำนาจ ขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพตามที่คาดหวังไว้

นอกจากนี้ จากการวิจัยยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2558) ยังได้เสนอยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับสถานศึกษา ได้เสนอให้มีกลไกสร้างความตระหนักและความพร้อมในการรับการกระจายอำนาจ มีแผนและบริหารแผนการกระจายอำนาจที่ชัดเจนและมีกลไกติดตามและประเมินผลเป็นระยะ โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณโดยยึดพื้นที่ (Area based) มีวัตถุประสงค์เฉพาะ (Agenda based) และภายใต้ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ (Function based) ของสถานศึกษาเป็นหลัก

ดังนั้น จากบริบทและสภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีความพยายามผลักดันให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในเชิงนโยบาย กฎหมายและแผนดำเนินงาน แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หากยังมีความเชื่อโดยพื้นฐานว่าการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติได้และควรมีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง การกำหนดนโยบายให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการจึงมีความสำคัญและเป็นจุดเปลี่ยนที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา เหมือนนานาประเทศที่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติการโดยตรงที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีทักษะการเรียนรู้และใฝ่รู้ และมีคุณลักษณะที่ดี รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของสถานศึกษา

ความเป็นอิสระของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา มาจากแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School- Based Management) ที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้สถานศึกษารับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระและคล่องตัว รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเองและหลักการตรวจสอบถ่วงดุล มุ่งให้มีการตัดสินใจร่วมกันในระดับโรงเรียน ระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู และบุคลากรทางการศึกษา และกลุ่มผู้รับบริการการศึกษา ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน และผู้แทนองค์กรประเภทต่างๆ ในชุมชน โดยให้อิสระในการตัดสินใจทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล การเงินและพัสดุ และการบริหารทั่วไป

หลักความเป็นอิสระของสถานศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นตามสภาพความพร้อมและบริบทของแต่ละสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกัน และต้องมีกลไกการสนับสนุนที่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย ความเป็นอิสระและคล่องตัวทั้งด้านวิชาการ ด้านการเงินและพัสดุ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ภายใต้หลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ จำเป็นต้องจำแนกสถานศึกษาและจัดรูปแบบการบริหารจัดการตามความพร้อม เช่น เป็นสถานศึกษาในกำกับรัฐ (อิสระมาก) สถานศึกษานิติบุคคล (อิสระโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้มแข็ง) สถานศึกษาที่ต้องกำกับ สนับสนุนและส่งเสริมให้มีความเข้มแข็ง (อาจจะรวมเป็นกลุ่มสถานศึกษานิติบุคคล) มุ่งสู่เป้าหมายคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 จะหมายถึงโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นไปตามหลักการนิติบุคคลของกฎหมายมหาชนที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ มีวัตถุประสงค์ให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระคล่องตัวสามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จคือมีการบริหารโดยองค์คณะบุคคล พัฒนาและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมบริหารงานและมุ่งสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Share vision & Share value)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา

จากนโยบายรัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับบนพื้นฐานการสนับสนุนที่คำนึงถึงความจำเป็นและศักยภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของ โรงเรียนในทุกระดับ และสร้างระบบวัดผลโรงเรียนและครูที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ที่เกิดกับผู้เรียน คืนครูให้นักเรียนโดยลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ภายใต้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้รัฐดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้

ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สามารถมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพตามความพร้อม และกำหนดให้มีแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประกอบด้วย การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาโดยให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2569 ที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยให้มีการปรับปรุงแก้ไขและบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปรับบทบาทและภารกิจของรัฐ ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบของสถานศึกษา ประกอบกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อกำหนดให้มีระบบบริหารและการจัดการ รวมถึงการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน มีระบบการบริหารงานบุคคลโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

นอกจากนี้ยังมีร่างกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่กำลังเข้าสู่การพิจารณาตามกระบวนการนิติบัญญัติได้กำหนดให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นอิสระในการบริหารสถานศึกษาและการกำหนดวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักชาติ ประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาความถนัดของตนให้เกิดความเชี่ยวชาญได้ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุก พัฒนา ฝึกฝน และบำเพ็ญให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ดีก่อเกิดเป็นสมรรถนะที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการทำงานได้อย่างบูรณาการกันตามระดับช่วงวัย มีมาตรการในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ สำหรับสถานศึกษาแต่ละระดับหรือแต่ละขนาดที่มีความพร้อมแตกต่างกันอาจมีความอิสระที่แตกต่างกันได้ทั้งความเป็นอิสระในการบริหารสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การบริหารการเงินและการใช้จ่ายเงิน และการบริหารงานบุคคล โดยรัฐต้องจัดสรรให้ไม่ต่ำกว่าจำนวนเงินขั้นต่ำในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยให้จัดสรรให้เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปที่ไม่กำหนดวัตถุประสงค์จำนวนเงินขั้นต่ำดังกล่าวไม่รวมถึงงบประมาณสำหรับเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างและค่าที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง การกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐให้กำหนดตามขนาด ที่ตั้ง ประเภท และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และให้พิจารณาทบทวนทุกสามปีและให้จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอีกส่วนหนึ่งตามความจำเป็น ทั้งนี้อาจจัดให้มีระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุที่ใช้จากรายได้ของสถานศึกษาขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับสถานศึกษาก็ได้ โดยระเบียบดังกล่าวต้องมีความยืดหยุ่น คล่องตัว โปร่งใส และก่อให้เกิดความเป็นอิสระ

แก่สถานศึกษาและอาจกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละประเภทและแต่ละพื้นที่มีระเบียบที่แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นหรือให้มีความแตกต่างกันระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างจากรายได้

แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา

จากหลักการ แนวคิด นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดแนวดำเนินงานและการปฏิบัติของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ โดยเริ่มจากระดับนโยบาย ระดับพื้นที่และระดับสถานศึกษารายละเอียดมีดังนี้

1. ระดับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายให้มีการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาโดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน และมอบหมายสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในกำกับจัดทำแผนการดำเนินงานที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง อาจมีคณะกรรมการเป็นการเฉพาะ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระโดยมีโครงการนำร่อง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เสนอคณะกรรมการสภาการศึกษาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายดำเนินการร่างหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ เน้นหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ จัดประเภท ขนาด และระดับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการบริหารจัดการที่ทำให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานระดับพื้นที่ในการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะดำเนินการให้สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการจัดสรรงบประมาณโดยตรงไปยังผู้เรียนและการจัดสรรเงินขั้นต้นหรืองบประมาณของสถานศึกษาแต่ละประเภทที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ในลักษณะของเงินอุดหนุนทั่วไปที่ไม่กำหนดวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะเพื่อให้สถานศึกษาบริหารได้คล่องตัว พร้อมกับการวิเคราะห์กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเพื่อเสนอให้แก้ไขปรับปรุงต่อไป

หน่วยงานส่วนกลางที่มีสถานศึกษาในกำกับได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ยังไม่รวมสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) ดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา โดยจัดประเภท ขนาด ระดับของสถานศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารและการจัดการสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ (ความพร้อมสูง) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค เป็นต้น และคัดสรรหรือคัดเลือกสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้าร่วมโครงการ พร้อมจัดประชุมชี้แจงเตรียมความพร้อมให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติของหน่วยงานระดับพื้นที่ (ระดับจังหวัด) และสถานศึกษาที่พร้อมจะเข้าร่วมดำเนินการ

2. ระดับพื้นที่ เน้นระดับจังหวัดตามแนวคิดการบริหารเชิงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพในการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดและสอดคล้องเหมาะสมกับการบริหารราชการแผ่นดินที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระดับจังหวัด ปัจจุบันคือคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและประธานอาชีวศึกษาจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่จะพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระตามโครงการ อาจให้มีคณะกรรมการบริหารโครงการในระดับจังหวัดเพื่อรับผิดชอบดำเนินการเป็นการเฉพาะก็ได้

คณะกรรมการบริหารโครงการหรือหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ร่วมโครงการ วิเคราะห์และจัดประเภท ขนาดและระดับสถานศึกษาที่มีลักษณะตรงกับรูปแบบที่กำหนดประกาศเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ (นาร่อง) ร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำขอบข่ายงานพร้อมบทบาท หน้าที่และอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษานำไปจัดทำแผนปฏิบัติการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำเพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาต่อไป พร้อมกับการจัดทำแนวทางการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานระดับจังหวัดที่เน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้บริหารโดยอิสระคล่องตัวตามขอบข่ายงานของสถานศึกษาแต่ละรูปแบบ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะและรายงานความก้าวหน้าไปยังหน่วยงานระดับนโยบายต่อไป

3. ระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการคัดสรรเข้าร่วมโครงการหลังจากเข้ารับการพัฒนาและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระแล้ว จัดประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดอบรมหรือพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะครูมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับการเรียนรู้ โดยมีหลักสูตร สื่อ และแหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านหลักสูตร นวัตกรรม การพัฒนาและการใช้ระบบ E-learning และสมรรถนะด้านการสื่อสาร พัฒนาสู่การเป็นมืออาชีพ ครูยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนหนังสือเป็นบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ และเกิดการเรียนรู้ บทบาทเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้นจิตใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจ (Inspiration) มุ่งมั่นสู่เป้าหมายชีวิต และบทบาทของการให้คำแนะนำปรึกษา (Coaching) ช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้นวัตกรรม (Innovation) ที่หลากหลาย และจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจ ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งด้านสาระความรู้ หลักสูตรและเทคนิควิธีสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะและมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 3 ด้าน คือ เป็นผู้เรียนรู้ (Learner Person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) ถ้าเป็นครูระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะบริหารจัดการตนเอง ดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตของตนเอง เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ฝึกการสังเกตและใฝ่รู้ มีทักษะในการเรียนรู้ รู้จักและรู้เท่าทันในการใช้เทคโนโลยีสืบค้นหาความรู้ รู้จักคิดและกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล รู้จักการวางแผนล่วงหน้า รู้จักวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา รักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีทักษะในการอ่าน เขียน และใช้ภาษาไทย มีความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวัน มีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชนชาติไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มีความรู้ในภาพกว้างของโลกและพัฒนาการของเทคโนโลยี รักษามรดกชาติและสิ่งแวดล้อม และเริ่มหาช่องทางในการประกอบอาชีพ

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักพัฒนาสุขภาพกาย ควบคุมอารมณ์ เข้าใจในพัฒนาการของสมองวัยรุ่น รับผิดชอบที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้ความถนัดและเชื่อมั่นในความสามารถของตน เรียนรู้ที่จะตัดสินใจและวางแผนชีวิต ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตที่ซับซ้อนขึ้น ยึดมั่นในจริยธรรม เชื่อมั่นและเข้าใจการอ้างความเป็นไทย สามารถสื่อสารภาษาไทยที่สมบูรณ์ รู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ ซาบซึ้งในความงามของศิลปะและธรรมชาติ เรียนรู้การดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใฝ่รู้และมีทักษะในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของโลก ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ สามารถคิดในเชิงสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนรู้ เข้าใจในพื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงิน มีความรู้ในศาสตร์และมีสมรรถนะ สามารถเลือกเส้นทางการศึกษาต่อหรือเส้นทางอาชีพและการทำงานได้

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาที่รับผิดชอบ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักดูแลตนเอง มีทักษะแสวงหาความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีความรู้พื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ หรือริเริ่มประกอบกิจการของตนเอง รู้หลักต้นทุนและการตลาดเบื้องต้น รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของตน

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาต้องมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาที่รับผิดชอบและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ เป็นพลเมืองที่ทำประโยชน์ให้ประเทศชาติ เคารพกฎกติกา มีความกล้าหาญที่จะแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาของบ้านเมืองและสังคม มีทักษะในการค้นคว้าและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม แก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ มีความรู้ในภาษาต่างประเทศในระดับที่ใช้ประกอบอาชีพได้ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนศึกษา สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้นได้

ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงแล้วยังต้องมีความรู้และทักษะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสามารถทำงานเป็นทีมและสร้างทีมงานได้ มีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์จากการจัดการเรียนการสอนและตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสื่อสาร และความร่วมมือ มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทั้งการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีได้ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้อย่างดีด้านการเรียน (Learning Management System) และด้านการสอนของครูโดยการนำระบบการบริหารที่ทันสมัย(E - Administration)มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา

การดำเนินการตามแนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีอำนาจการตัดสินใจและคล่องตัวบนพื้นฐานความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบาย ระดับพื้นที่และสถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน และมอบหมายสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในกำกับจัดทำแนวทางการดำเนินงานที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ โดยมีโครงการนำร่องสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อให้คณะกรรมการสภาการศึกษาให้ความเห็นชอบ

3. คณะกรรมการเฉพาะกิจดำเนินการร่างหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระโดยยึดหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ เน้นหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ จัดประเภท ขนาด และระดับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการบริหารจัดการที่ทำให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานระดับพื้นที่ในการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะดำเนินการให้สำเร็จ

4. จัดทำแนวทางและวิธีการจัดสรรงบประมาณไปยังผู้เรียนโดยตรงและการจัดสรรเงินขั้นต้นหรืองบพื้นฐานของสถานศึกษาแต่ละประเภทที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ในลักษณะของเงินอุดหนุนทั่วไปที่ไม่กำหนดวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะเพื่อให้สถานศึกษาบริหารได้คล่องตัว พร้อมกับการวิเคราะห์กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเพื่อเสนอให้แก้ไขปรับปรุงต่อไป

5. คณะกรรมการเฉพาะกิจเสนอหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระและแนวทางการจัดสรรงบประมาณไปยังผู้เรียนโดยตรงและการจัดสรรเงินขั้นต้นหรืองบพื้นฐานของสถานศึกษาแต่ละประเภท ในลักษณะของเงินอุดหนุนทั่วไปที่ไม่กำหนดวัตถุประสงค์ พร้อมแนวทางการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้คณะกรรมการสภาการศึกษาเห็นชอบและนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติต่อไป

6. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา โดยจัดประเภท ขนาด ระดับของสถานศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารและการจัดการสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระที่เหมาะสม พร้อมคัดสรรสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้าร่วมโครงการ จัดประชุมชี้แจงเตรียมความพร้อมให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติของหน่วยงานระดับจังหวัดและสถานศึกษาที่พร้อมจะเข้าร่วมโครงการ

7. คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและประธานอาชีวศึกษาจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่จะพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระตามโครงการ โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการในระดับจังหวัดเป็นการเฉพาะเพื่อรับผิดชอบดำเนินการ

8. คณะกรรมการบริหารโครงการร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ร่วมโครงการ วิเคราะห์และจัดประเภท ขนาดและระดับสถานศึกษาที่มีลักษณะตรงกับรูปแบบที่กำหนดประกาศเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ (นาร่อง) พร้อมจัดทำขอบข่ายงานบทบาท หน้าที่และอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา พร้อมจัดทำแนวทางการดำเนินงานตามของหน่วยงานระดับจังหวัดตามบทบาทหน้าที่ เน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้บริหารโดยอิสระคล่องตัวตามขอบข่ายงานของสถานศึกษา แต่ละรูปแบบ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะและรายงานความก้าวหน้าไปยังหน่วยงานระดับนโยบาย

9. สถานศึกษาที่ร่วมโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำเพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีความเป็นอิสระและจัดทำคำของบประมาณพื้นฐานประเภทอุดหนุนทั่วไปที่ไม่กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดอนุมัติ

10. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการคัดสรรเข้าร่วมโครงการเข้ารับการพัฒนาศมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีความเป็นอิสระโดยเฉพาะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทักษะการทำงานเป็นทีมและสร้างทีมงาน และความรู้ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ และจัดประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดอบรมหรือพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการกระบวนการเรียนรู้

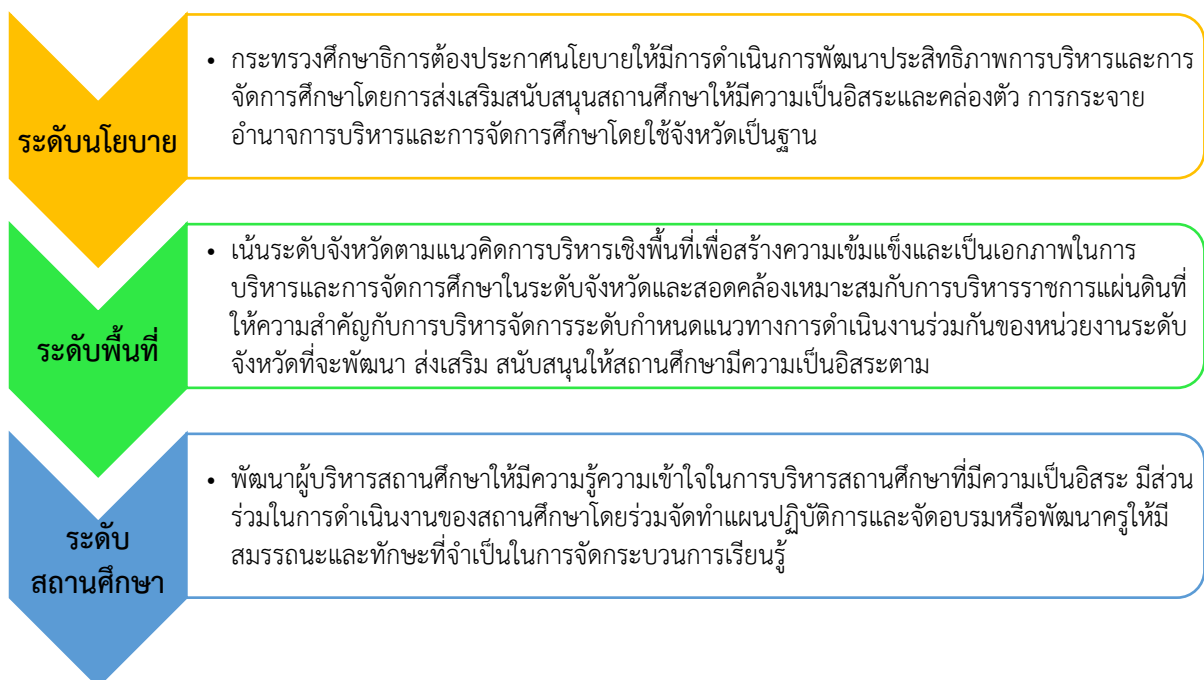
เงื่อนไขความสำเร็จของการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาที่กล่าวมาจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผลเพื่อนำมาวิเคราะห์และขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ และเสนอปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทสรุป

แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา ควรมีการดำเนินงานและการปฏิบัติของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ โดยเริ่มจาก 1) ระดับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายให้มีการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาโดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน และมอบหมายสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในกำกับจัดทำแนวทางการดำเนินงานที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง อาจมีคณะกรรมการเป็นการเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการเป็นสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระโดยมีโครงการนำร่องเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เสนอคณะกรรมการสภาการศึกษาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป 2) ระดับพื้นที่ เน้นระดับจังหวัดตามแนวคิดการบริหารเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพในการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดและสอดคล้องเหมาะสมกับการบริหารราชการแผ่นดินที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระดับจังหวัด ปัจจุบันคือ

คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและประธานอาชีวศึกษาจังหวัด 3) ระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการคัดสรรเข้าร่วมโครงการหลังจากเข้ารับการพัฒนาและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระแล้ว จัดประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดอบรมหรือพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะครูมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับการเรียนรู้ โดยมีหลักสูตร สื่อ และแหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านหลักสูตร นวัตกรรม การพัฒนาและการใช้ระบบ E-learning และสมรรถนะด้านการสื่อสาร พัฒนาสู่การเป็นมืออาชีพ ครูยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนหนังสือเป็นบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ และเกิดการเรียนรู้ บทบาทเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้นจิตใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจ (Inspiration) มุ่งมั่นสู่เป้าหมายชีวิต และบทบาทของการให้คำแนะนำปรึกษา (Coaching) ช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้นวัตกรรม (Innovation) ที่หลากหลาย และจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจ ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งด้านสาระความรู้ หลักสูตร และเทคนิควิธีสอน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **รายงานเฉพาะเรื่องที่ 10 การปรับโครงสร้างในระบบการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **รายงานพันธกิจปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **รายงานพันธกิจปฏิรูปการศึกษาไทย สรุปรายงานสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ดิเรก พรสีมา และคณะ. (2553). **รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 24 ก. วันที่ 6 เม.ย. 2561.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 51 ก. วันที่ 18 เม.ย. 2562.
- พิณสุตา สิริธรรังศรี และคณะ. (2549). **รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82ก 13 ต.ค. 2561. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2557). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา (Thailand Education Reform Model :TERM)**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). **แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21**. (เอกสารอัดสำเนา)
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2557). **รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2558). **รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **บทบัญญัติการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ (OEC Forum) ครั้งที่ 15 เรื่องรัฐธรรมนูญกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา วันที่ 30 ม.ค. 2560.

-
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558-2559: ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). **ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา^{*}
THE PROCESS OF LEARNER DEVELOPMENT IN PHRAPARIYATTHAM SCHOOL
DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION

พระมหาพงศ์กร สิมพา Phramaha Pongsakorn Simpa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Pong2729sim@gmail.com

บทคัดย่อ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดการศึกษาวิชาการทางธรรมและทางโลก แก่พระภิกษุสามเณร โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้อิสระภาพในความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีคุณลักษณะที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 และมีทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้เขียนได้นำเสนอใน รูปแบบ โมเดล KY: BMW มีรายละเอียด คือ K หมายถึง Kanlayanamitra-กัลยาณมิตร, Y หมายถึง Yoniso Mansikarn-โยนิโสมนสิการ, ซึ่ง (KY) เป็นเหตุปัจจัยสู่การพัฒนาผู้เรียน กัลยาณมิตร เป็นองค์ประกอบ ภายนอก ส่วนโยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายใน เหตุปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ เป็นคุณเครื่องหนุนนำสู่การ พัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน คือ B หมายถึง Behavior-การพัฒนาผู้เรียนด้านความประพฤติ, M หมายถึง Mind-การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ, W หมายถึง Wisdom-การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญา เป็นไปตามหลักปัญญา 3 คือ 1) จินตามยปัญญา 2) สุตมยปัญญา และ 3) ภวานามยปัญญา

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาผู้เรียน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ปัญญา

Abstract

Phrapariyattam School Department of General Education has organized academic studies in moral education and general education for monks and novices. The goal of developing learners to be independent and perfect human beings and have the features defined by the Act Education of the Scriptures B.E. 2562 and learning skills in the 21st century

The process of learner development in Phrapariyattam School Department of General Education, the author presents it in the form of a KY: BMW model. In detail, K means Kanlayanamitra, Y means Yoniso Mansikarn, in which (KY) is the reason for the development of learners, friendship is an external component and Yonisomanasikan is an internal component. These two factors are the support for the development of all-round learners: B means Behavior - Behavioral Learners Development, M means Mind - Mental Learners

^{*}Received: June 04, 2022, Revised: August 25, 2022, Accepted: August 25, 2022.

Development, W means Wisdom-Intellectual Learners Development. It follows the three wisdom principles: 1) Jintamayapanya, 2) Suttamayapanya, and 3) Pawanamayapanya.

Keywords: Development Process of Learners, Phrapariyattam School Department of General Education, Panya

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ตรัสไว้ว่า การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป (อ้างในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

ในปีการศึกษา 2564 การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แบ่งเขตการศึกษาทั้งหมด 14 เขต มีสถานศึกษาทั้งหมด 407 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 32,736 รูป โดยได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามความเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบันสมัย

ผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ล้วนแต่เป็นเพศบรรพชิต โดยส่วนมากจะมีสถานะเป็นสามเณร และมีพระภิกษุบ้างเล็กน้อย ด้วยสถานภาพดังกล่าว ทำให้บริบทความเป็นอยู่ และกรอบในการจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่าง จากโรงเรียนสายสามัญทั่วไป อาทิ มีวิชาเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพระภิกษุสามเณร และมีบางวิชาที่ไม่สามารถเรียนรู้ภาคปฏิบัติได้ เช่น พลศึกษา ดนตรีนาฏศิลป์ เป็นต้น แต่ด้วยความเป็นเพศบรรพชิตนี้ การศึกษาจึงไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียน เพราะเพศสภาพเป็นตัวบังคับให้ต้องศึกษาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่แค่พัฒนาความรู้ แต่เป็นการพัฒนาตัวรู้คือสติ และยกระดับจิตวิญญาณ ผ่านวิถีการใช้ชีวิต ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ สอดรับกับแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545) ที่กล่าวว่า ศักยภาพของเด็กกับศักยภาพของความเป็นมนุษย์ บางทีก็ไม่ใช่อันเดียวกัน เราจะต้องพยายามให้เด็กทุกคนเข้าถึงสุดยอดแห่งศักยภาพของมนุษย์ ไม่ใช่เอาแค่ศักยภาพของตัวเองเท่านั้น และกับที่ พระมหาสุวรณ์ สุวณฺโณ (จุลพงษ์) (2563) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนทักษะชีวิตคือ มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นับเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ในบทความนี้จึงได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ จัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรทั้งทางธรรมและทางโลกควบคู่กันไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบวชเรียน

การบวชเรียน หมายถึง การบวชเป็นพระภิกษุและสามเณรในพระพุทธศาสนาซึ่งมีหน้าที่ต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ผ่านรูปแบบการศึกษาทั้งทางตรง คือตามหลักสูตรการจัดการศึกษานักธรรมและบาลี และทางอ้อม คือข้อวัตรปฏิบัติ การดำรงชีวิต การปฏิบัติธรรมกรรมฐาน เป็นต้น

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2560) กล่าวว่า ในสมัยก่อนนั้น เขาก็ให้ลูกหลานรู้จักเข้าสังคมด้วยการบวชเรียน คือพอมาบวชอยู่วัด ชีวิตก็เปลี่ยนไป ไม่เหมือนอยู่บ้านที่มีเฉพาะคนในครอบครัวของตัวเอง แต่พอบวชมาก็ได้พบปะคนทุกชนิต ทุกเพศทุกวัย ได้เจอคนหมดทั้งชุมชน แล้วก็ต้องรู้จักที่จะสังสรรค์พูดจาให้เหมาะให้งามกับคนต่างรุ่น ต่างเพศ ต่างวัย เหล่านั้น ในแนวทางของการที่จะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดความคล่องความชำนาญในการอยู่ร่วมสังคม พร้อมไปกับการพัฒนาชีวิตของตนเองด้วยอย่างดี การบวชที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระพุทธศาสนานั้น เราเรียกกันว่า “บวชเรียน” ไม่ว่าจะบวชพระหรือบวชเณรก็คือเรียน เรียนก็คือศึกษา การบวชจึงเป็นการศึกษา ศึกษาก็คือฝึกฝน แล้วก็ทำให้คุณสมบัตินี้ให้คุณลักษณะ ให้ความดีงาม ความสามารถอะไรต่าง ๆ เกิดมีขึ้นในตัวเรา ในชีวิตของเรา การเรียนจึงมีคำเรียกแยกออกไปเรียกว่า ศึกษา ฝึกหัด พัฒนา ได้ทั้งนั้น มีทั้ง “เรียนรู้” คือเรียนให้รู้ให้เข้าใจ และ “เรียนทำ” คือ ฝึกทำให้ได้ทำให้เป็น

ภาชิต สุวรรณดี (2554) กล่าวว่า พระภิกษุสามเณรมีจุดประสงค์ของการบวชเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง รองลงมาบวชเพื่อตอบแทนคุณบิดามารดา และบวชเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาไว้ และด้านแรงจูงใจในการบวชเรียนคือการบวชเป็นการฝึกตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย รองลงมาคือการบวชทำให้มีโอกาสสร้างความก้าวหน้าทางด้านการศึกษได้ดีกว่า และการบวชทำให้รู้ว่าชีวิตมีคุณค่าและสามารถพัฒนาได้ การบวชเรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่มีโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนผู้ด้อยโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนต่อ ซึ่งเป็นกระบวนการช่วยเหลือและขัดเกลาสังคมให้เป็นคนดี และมีความแข็งแกร่งทางร่างกายและจิตใจ เป็นการสร้างเสริมความรู้ทางสติปัญญา และการปรับด้านอารมณ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม สอดคล้องกับที่ พระมหาวิโรจน์ พรหมสุตา (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบวช: กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ พบว่า ผลของการบวชและกระบวนการขัดเกลา ทำให้ผู้บวชได้ฝึกความอดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมาอยู่ในธรรมวินัยทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ลดโทษในตัวไปได้ ได้เรียนรู้ฝึกฝนสมาธิ การฝึกบังคับจิตของตน ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างพระสงฆ์ การใช้ชีวิตเพื่อผู้อื่นทำให้เห็นคุณค่าของตนและได้รู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่า การบวชเรียน คือ การบวชเป็นพระภิกษุหรือสามเณรในพระพุทธศาสนาซึ่งมีหน้าที่ต้องศึกษาเพื่อพัฒนาขัดเกลาจิตใจของตนเอง ให้ปราศจากหรือเบาบางจากกิเลสทั้งหลาย มี โลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น โดยปัจจุบันได้ใช้คำว่า “บวชเรียน” มาสื่อความหมายถึง การบวชเป็นพระภิกษุหรือสามเณร และเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา

บริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการ

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม (2562) ได้ให้ความหมายการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้ว่าเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา ทั้งแผนกบาลีสนาทมหลวง และแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้เพิ่มหน่วยกิตวิชาภาษาบาลี และวิชาพระพุทธศาสนา (พุทธประวัติ ธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติ) ทั้งนี้ ผู้ที่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ต้องสอบได้นักธรรมชั้นตรีเป็นอย่างต่ำ และจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ต้องสอบได้นักธรรมชั้นโทเป็นอย่างต่ำ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ยังได้ปรับตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยให้ใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามเป้าหมายเฉพาะของสถานศึกษา (หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมคือ วิชาพุทธประวัติและธรรมวินัย วิชาศาสนปฏิบัติ และวิชาภาษาบาลี) นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้วย ในการนี้ เพื่อดำเนินการดังกล่าว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้ร่วมกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ หรือ สทศ. จัดให้มีการสอบวัดผลทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา หรือเรียกย่อว่า B-NET (Buddhism National Educational Test) (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

เสน่ห์ เจริญศักดิ์ กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจัดการงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคลและครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) ฝ่ายบริหารบุคคล ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 3) ฝ่ายบริหารงบประมาณ ได้แก่ การจัดทำและเสนอขอประมาณ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และ 4) ฝ่ายบริหารทั่วไป ได้แก่ การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม การจัดทำสำเนาโน้ตบุ๊กผู้เรียน การรับนักเรียน งานส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา งานบริการสาธารณะ (เสน่ห์ เจริญศักดิ์, 2547)

กล่าวได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นแผนกหนึ่งของการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทย โดยจัดการศึกษาเป็นการเฉพาะแก่พระภิกษุและสามเณร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังคงต้องเรียนแผนกบาลีสนาทมหลวง และแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่ไปด้วย ในด้านการบริหารโรงเรียน ได้แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายบริหารวิชาการ 2) ฝ่ายบริหารบุคคล 3) ฝ่ายบริหารงบประมาณ และ 4) ฝ่ายบริหารทั่วไป

เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ควรมีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนเชิงพระพุทธศาสนา ดังที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2546) กล่าวว่า การศึกษา คือการทำให้มนุษย์ พ้นจากการต้องพึ่ง ต้องขึ้นต่อปัจจัยภายนอก มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากยิ่งขึ้นโดยลำดับ กระบวนการให้การศึกษาของเราจะต้องสร้างคนตามคุณสมบัติที่พึงต้องการ 2 อย่าง คือ 1) อัตตตถสมบัติ หรืออรรถตถสมบัติ คือ ความถึงพร้อมด้วยประโยชน์ของตน หรืออรรถะของตน 2) ปรีตปฏิบัติ หรือปรีตปฏิบัติ คือ การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

การพัฒนาการศึกษาในแนวทางพุทธจริยศาสตร์ที่ต้องมีความสัมพันธ์กันอยู่ 3 ระดับ ทั้งความรู้ ความจริง ความดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของตนเอง และการพัฒนาชีวิตตามสมควรต่อไป (พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ และคณะ, 2560) ในการศึกษาทางพุทธศาสนา ได้กำหนดจุดมุ่งหมายทางพุทธจริยศาสตร์ ออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) จุดหมายระดับพื้นฐาน เป็นระดับที่พระพุทธเจ้าต้องการให้พุทธศาสนิกชน มีศีลเป็น พื้นฐานในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ชีวิตเป็นปกติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เกื้อกูลกันและกัน คือ มี กาย วาจา ใจ ที่สภาพและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อไปยังจุดหมายระดับกลาง 2) จุดหมายระดับกลาง เป็นจุดหมายที่พระพุทธองค์ต้องการให้พุทธศาสนิกชนมีจิตใจที่ เป็นสมาธิ คือ สงบและเยือกเย็นแน่วแน่เด็ดเดี่ยวและเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตซึ่งจะเป็นพื้นฐานพัฒนาความดีให้สูงยิ่งขึ้นไปถึงจุดหมายระดับสูง 3) จุดหมายระดับสูงเป็นจุดหมายที่พระพุทธเจ้าทรงต้องการให้พุทธศาสนิกชน มีปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม ใช้ปัญญาความรู้เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินชีวิตและใช้ปัญญาความรู้เพื่อนำชีวิตไปสู่จุดหมายที่สูงที่สุด คือ พระนิพพาน

2. เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 17 กล่าวว่า สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนสังคม และพระพุทธศาสนา

3. เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

- 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)
- 8Cs ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media)

Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ 8) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

ทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการคำนวณ (Arithmetic) ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นที่จะทำให้รู้และเข้าใจในสาระเนื้อหาของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แสดงความเป็นสาระวิชาหลักของทักษะเพื่อดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ภาษาแม่และภาษาโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และรัฐความเป็นพลเมืองดี ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำสาระเนื้อหาได้ครบถ้วนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว

กล่าวได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากยิ่งขึ้นโดยลำดับ เข้าถึงความรู้ ความจริง และความดี รู้รอบทั้งทางธรรมและทางโลก มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม ประกอบด้วยประโยชน์ตน และการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีแนวทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งทางความประพฤติ จิตใจ และปัญญา สอดคล้องตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีความกลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิตของความเป็นนักบวช ประกอบทั้งเป็นไปตามระบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาร่วมกับรายวิชาที่เรียนสายสามัญศึกษา ทั้งนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2556) กล่าวว่า ไตรสิกขาจะต้องมีองค์ประกอบอื่นๆ ช่วยในการฝึกอบรม ทั้งที่เป็นองค์ประกอบทางสังคม และองค์ประกอบภายในบุคคล คือ 1) กัลยาณมิตร เป็นองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี 2) โยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งควบคู่ไปกับองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การใช้ความคิดถูกวิธี คือ คิดสืบสาวให้ถึงต้นตอ ตามหลักความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบและเหตุปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาผู้เรียนด้านความประพฤติ (Behavior)

การพัฒนาผู้เรียนด้านความประพฤตินี้ ทางพระพุทธศาสนามีเครื่องมือสำคัญในการควบคุม ฝึกหัด และพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและทางวาจานั้นคือ “ศีล” สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2546) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้มีศีลว่าคือ ภาวะของผู้ที่มีหลักความประพฤติถูกต้อง คือมีความประพฤติดีทางกาย วาจา และสัมมาชีพ ศีลไม่ใช่ตัวการให้เกิดปัญญาโดยตรง การกิจของศีลในกระบวนการสร้างปัญญาคือ การสร้างภาวะเกื้อกูลแก่การกำจัดอวิชชา และเป็นปัจจัยสนับสนุนการสร้างปัญญาด้วยระบบความประพฤติและการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาศีล ผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นภิกษุ ต้องรักษาศีล 227 ข้อ เป็นสามเณร ต้องรักษาศีล 10 ข้อ สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น สาธยายพระพุทธมนต์โดยกำหนดบทสวดที่เหมาะสมตามระดับชั้น และสวดมนต์ไหว้พระก่อนจำวัดเป็นประจำทุกวัน ศึกษาปฏิบัติเสขียวัตร และข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติของวัดและโรงเรียน มีความรับผิดชอบ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ด้านร่างกาย มีการณรงก์การรักษากายภาพและการแต่งกายสุภาพ โดยให้มีการประเมินตรวจสอบ และติดตามผลอย่าง

ต่อเนื่อง เช่น มีการตรวจเล็บทุกสัปดาห์ มีการตรวจบริหารเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ด้านวาจา มีการอบรมมารยาทด้านการพูด การใช้คำที่เหมาะสมต่อสมณะสาธูป กรณีพบเห็นสามเณรนักเรียนบกพร่องต่อศีล และข้อวัตรต่างๆ ต้องให้สติต่อสามเณรนักเรียนทันที ด้วยการสอน อบรม ตักเตือน หรือโดยที่สุดหากยังไม่ปรับปรุงพฤติกรรมต้องมีการลงทัณฑ์กรรมตามสมควร ด้วยแนวทางพัฒนาผู้เรียนนี้ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ในข้อ 3, ข้อ 4, และข้อ 5 คือ

(ข้อ 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์

(ข้อ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ

(ข้อ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม

2. การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ (Mind)

การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากขึ้นมากอีกขั้นหนึ่ง ด้วยมีความละเอียดอ่อน มีความซับซ้อนยากลึกหยั่งถึง ทางพระพุทธศาสนามีเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาจิต คือ การฝึกสมาธิ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร ทรงให้ความหมายสมาธิไว้ว่า คือ ความตั้งใจมั่นอยู่ในเรื่องที่ต้องการ ให้ใจตั้งไว้เพียงเรื่องเดียวไม่ให้ออกไปนอกจากเรื่องที่ต้องการจะใจตั้งนั้น ความตั้งใจตั้งนี้เป็นความหมายทั่วไปของสมาธิและก็จะต้องมีในกิจการที่จะทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรียนศึกษา หรือว่าการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

กระบวนการพัฒนาด้านจิตใจของผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ครูเป็นดั่งกัลยาณมิตร มีความเมตตา เข้าใจ เข้าถึง เป็นแบบอย่างด้านคุณงามความดีแก่ผู้เรียน อบรมให้ผู้เรียนมีสัมมาทิฐิ มีทัศนคติที่ดี สอดรับกับแนวคิด สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2546) ว่าในการศึกษาบทบาทของครูนอกจากเป็นสัปทายก (ผู้ให้หรือถ่ายทอดศิลปวิทยา) แล้วจะต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรด้วย ช่วยให้เด็กใช้ความคิดที่ถูกต้อง และช่วยให้รู้จักคิดรู้จักหาเหตุผลก็คือช่วยให้เด็กเกิดโยนิโสมนสิการ ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรช่วยสร้างโยนิโสมนสิการให้เกิดขึ้นแก่เด็ก เด็กจะถูกชักจูงไปในทางไม่ดีได้ง่าย ซึ่งอาจเกิดจากการที่ตนเองไม่รู้จักรักคิดก็ตามหรือปัจจัยภายนอกเหนี่ยวนำก็ตาม ตลอดจนปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และประโยชน์ของการฝึกฝนสมาธิอย่างแท้จริง ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดขัดเกลาจิตใจของตนเอง และเพิ่มพลังสติตื่นรู้ เจริญจิตภาวนาทุกครั้งหลังสวดมนต์ทำวัตร และก่อนทำกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้จดจ่อในกิจกรรม หรือสิ่งที่ทำในขณะนั้นๆ โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสมาธิ กรณีสามเณรนักเรียนผู้ป่วยเป็นโรคสมาธิสั้นหรือมีอาการใกล้เคียง ต้องได้รับการรักษาจากการแพทย์อย่างถูกวิธี และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ด้วยแนวทางพัฒนาผู้เรียนนี้ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ในข้อ 1, ข้อ 4, และข้อ 6 คือ

(ข้อ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม

(ข้อ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ

(ข้อ 6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3. การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญา (Wisdom)

การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาเป็นการพัฒนาขั้นสูงทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกปัญญาไว้ 3 ประการ คือ 1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล 2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ

กระบวนการพัฒนาปัญญาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านจินตตามยปัญญา ปลุกฝังให้ผู้เรียนคิดอย่างละเอียดถี่ถ้วน หรือที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ และคิดเป็นกุศล 2) ด้านสุตมยปัญญา ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะการฟังอย่างตั้งใจ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ พัฒนาสื่อเสริมการเรียนรู้ ในรูปแบบต่างๆ และส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน 3) ด้านภาวนามยปัญญาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยเน้นการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีธรรมะจากการศึกษานักธรรมและบาลีเป็นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัดและความชื่นชอบของบุคคลด้วยแนวทางพัฒนาผู้เรียนนี้ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามพระราชบัญญัติการศึกษา พระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ในข้อ 2, และข้อ 7 คือ

(ข้อ 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา

(ข้อ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา

ตลอดจนส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จะสามารถเจริญงอกงามได้ตามรู้แบบการบ่มเพาะปัญญาดังที่กล่าวมานี้

บทสรุป

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้เขียนได้นำเสนอในรูปแบบ โมเดล KY: BMW มีรายละเอียด คือ K หมายถึง Kanlayanamitra - กัลยาณมิตร, Y หมายถึง Yoniso Mansikarn - โยนิโสมนสิการ เป็นเหตุปัจจัยสู่การพัฒนาผู้เรียนทั้ง 2 ประการ กัลยาณมิตร เป็นองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี โยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งควบคุมกำกับองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การใคร่ครวญคิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดมุ่งในสิ่งที่เป็นกุศล เหตุปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้เป็นคุณเครื่องหนุนนำให้ผู้เรียนเจริญงอกงามขึ้นได้ สู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน คือ B หมายถึง Behavior - การพัฒนาผู้เรียนด้านความประพฤติ, M หมายถึง Mind - การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ, W หมายถึง Wisdom - การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญา

การพัฒนาผู้เรียนด้านความประพฤติ มีเครื่องมือคือ ศีล พระภิกษุมีศีล 227 ข้อ สามเณรมีศีล 10 ข้อ และฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ รวมถึงรู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม

การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ มีเครื่องมือคือ สมาธิ อบรมให้ผู้เรียนมีสมาธิภาวนา มีทัศนคติที่ดี ตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และประโยชน์ของการมีสมาธิอย่างแท้จริง ฝึกฝนสมาธิ และเพิ่มพลังสติตื่นรู้ ผ่านวิถีชีวิต และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาพใจดี เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา

การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาเป็นไปตามหลักปัญญา 3 คือ 1) จินตตามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล 2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ โดยมีธรรมะจากการศึกษานักธรรมและบาลีเป็นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัดและความชื่นชอบของบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความคิดสร้างสรรค์ ให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนสังคม และพระพุทธศาสนา สรุปดังในภาพที่ 1

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). แผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.debsecond.org/แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา.html> สืบค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2565.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564) สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประจำปี การศีกษา 2564 ครั้งที่ 1. แหล่งที่มา <https://deb.onab.go.th/th/content/page/index/id/6681> สืบค้นเมื่อ 3 ม.ค. 2565.

บ้านจอมยุทธ์. (2565). จุดมุ่งหมายของพุทธจริยศาสตร์. แหล่งที่มา https://www.baan.jomyut.com/library_2/extension-3/buddhist_ethics_and_education/03.html สืบค้นเมื่อ 5 ก.พ. 2565.

พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ และคณะ. (2560). พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาการศึกษา เรื่องความจริง ความรู้ ความดี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5(1). 332.

- พระมหาวิโรจน์ พรหมสุต. (2543). การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาสุวรรณ สุวณฺโณ (จุลพงษ์). (2563). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*. 8(2). 297-306.
- พระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา 136. 17. (เม.ย. 2562).
- ภาชิต สุขวรรณดี. (2560). แรงจูงใจในการบวชเรียนของพระภิกษุและสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 8(1).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2545). การศึกษาฉบับง่าย - Education Made Easy, กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว. 2545.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2560). บวชเณร เห็นชีวิตแห่งการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2565). *ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาค พุทธธรรม: แก่นนำการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร. (2565). หลักการทำสมาธิเบื้องต้น. แหล่งที่มา https://sites.google.com/site/smartdhamma/sangaraj_basic_smardhi สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2565.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- เสน่ห์ เจริญศักดิ์. (2547). การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 5. สารนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน*
PROCESS OF COACH DEVELOPMENT TOWARDS WAY OF LIFE FOLLOWING
THE THREE WISDOM PRINCIPLE

สุภาณี สิ้นไชย Supanee Sinchai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author e-mail: daodaosinchai@gmail.com

บทคัดย่อ

กระบวนการพัฒนาครูโค้ชมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยครูยุคใหม่สวมบทบาทเป็นครูโค้ชคือครูผู้สร้างแรงบันดาลใจผ่านการใช้คำถามที่ทรงพลัง มีการสะท้อนคิดระหว่างการโค้ชเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือการนำหลักปัญญา 3 ฐานซึ่งเป็นธรรมะในการพัฒนาปัญญา เพื่อให้มนุษย์เกิดความรู้แจ้ง เห็นจริง เกิดความเข้าใจด้วยเหตุและผล หากครูสามารถนำกระบวนการพัฒนาครูโค้ชด้วยหลักปัญญา 3 ฐานมาบูรณาการกับการเรียนรู้และฝึกกระบวนการโค้ชของ “The GROW Model” อันประกอบด้วย 1) G - เป้าหมาย (Goal) 2) R - ความจริง (Reality) 3) O - ตัวเลือก (Options) 4) W - กำหนดการเดินหน้าต่อ (Way Forward) เป็นการเปิดพื้นที่ให้ครูโค้ชได้ถอดบทเรียนจากกระบวนการพัฒนาการโค้ชของตน สะท้อนคิดโดยใช้หลักปัญญา 3 ฐานมาบูรณาการในกระบวนการพัฒนาครูโค้ช อันได้แก่ ฐานที่ 1 สุตมยปัญญา ฟังให้เกิดปัญญา ฐานที่ 2 จินตามยปัญญา คิดวิเคราะห์ให้เกิดปัญญา และฐานที่ 3 ภาวนามยปัญญา การปฏิบัติจนเกิดปัญญา หากครูผู้สอนได้เรียนรู้และนำเอาแนวคิดกระบวนการพัฒนาครูโค้ชด้วยหลักปัญญา 3 ฐานไปใช้เป็นหลักในการพัฒนาตนเอง สิ่งที่จะได้รับคือ ปัญญาที่เกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเองผ่านการฝึกหัดพัฒนาตนทั้ง 3 ฐานปัญญาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวิถีชีวิตแห่งการโค้ชทั้งในวิชาชีพและวิชาชีวิตของตน

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนา, ครูโค้ช, ปัญญา 3 ฐาน

Abstract

The Process of developing a teacher coach is important to the development of education in the 21st century, which aims to develop learners to have knowledge, skills and desirable characteristics that can be used in a quality life by teachers of the new era who assume the role of teachers. A coach is a teacher who inspires through the use of powerful questions and reflections during coaching to enable learners to learn to their full potential. Therefore, the usefulness of this study is to bring the three wisdom principle which is Dharma in the development of wisdom so that human beings can gain real knowledge and understanding with cause and effect if teachers can apply the process of developing a coach with the three wisdom principle to integrate with the learning and practice of the coaching process of “The GROW Model”. The GROW Model consisting of 1) G-Goal, 2) R-Reality, 3) O-Options, and 4) W-Way Forward. This is an open are for the coach to take lessons from the process of developing their coaches. They reflected their thinking by using the three wisdom principle to development process, which are: Base 1: Suttamayapanya, listens to create wisdom; Base 2: Jintamayapanya, think analytically to create wisdom, and Base 3: Pawanamayapanya, to practice until wisdom arises. If the teacher have learned and applied the concept of the teacher-coach development process with the three bases of wisdom as a basis for self-development. Continuing until becoming a way of life of coaching both in one’s professional and life subjects.

Keywords: Development Processes, Coach, The Three Wisdom Principle

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเป็นการเพิ่มต้นทุนทางสังคมให้แก่ประเทศ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษา โดยเน้นให้เด็กเป็นคนดีคนเก่งมีความสุข มีคุณธรรม อาศัยการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนเกิดการบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการเพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด (ประหยัด พิมพา, 2561) การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายongค์ความรู้ต่างๆ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการศึกษา ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวมีทั้งที่ถูกคิดขึ้นมาใหม่และเป็นองค์ความรู้ที่ถูกนำมาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้จึงจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้านในการนำความรู้ที่มีอยู่และแสวงหาความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทักษะสำคัญของผู้บริหารยุคใหม่คือ “ทักษะการโค้ช” ทักษะดังกล่าวมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนามนุษย์ ซึ่งหน่วยงานการศึกษาให้ความสำคัญกับการนำเอาทักษะการโค้ชมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การโค้ชมีส่วนผลักดันศักยภาพของผู้เรียนให้พัฒนาก้าวหน้าไปข้างหน้าตามเป้าหมายในทางการศึกษามุมมองของการโค้ชสามารถเชื่อมโยงและพัฒนาคนในระบบการศึกษาแบบองค์รวมคือ

ผู้บริหารสามารถใช้การโค้ชเป็นเครื่องมือการพัฒนาคนได้ ครูสามารถนำการโค้ชมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและผู้เรียนก็สามารถเป็นโค้ชให้แก่นักเรียนด้วยกันได้

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills) เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น ครูในฐานะผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันต้องไม่ลืมว่าครูเองก็เป็นผู้มีความสำคัญในบทบาทที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติ ที่ดีในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับยุคสมัย ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ได้รับการพัฒนาจากห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ตามบทบาทต่างๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน้าที่ของครูที่แต่เดิมเป็นเพียงผู้ให้ความรู้จะถูกปรับเปลี่ยนไปสู่กระบวนการให้ทักษะ เปลี่ยนจากครูเป็นหลักเป็นผู้เรียนเป็นหลักแทนสอนให้น้อยแต่ให้เกิดการเรียนรู้ที่มาก

การเปลี่ยนบทบาทของครูจากครูยุคเก่ามือซ้ายถือหนังสือมือขวาถือชอล์ก มีบทบาทเพียงแค่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน แต่มุมมองของโลกการศึกษายุคใหม่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเกิดขึ้นได้กับทุกคนลักษณะการสอนของครูจะต้องมีความหลากหลาย สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น ทำเป็น มีวิจรรณญาณของตนเอง อีกทั้งต้องเปลี่ยนจากการบรรยายและควบคุมกิจกรรม มาเป็นการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจ การชี้แนะ การแนะนำ การช่วยเหลือ การสนับสนุน การเสริมแรงทางบวก ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียน เรียกบทบาทดังกล่าวว่า “การโค้ช (Coaching)” (จรัสอินทลาภพร, 2561) ครูต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนมาเป็นการสอนที่เป็นการโค้ช (Coaching) การสะท้อนคิด (Reflection) และการใช้พลังคำถาม (Power Question) การจะให้ครูและบุคลากรเปิดใจเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการโค้ชได้นั้น ครูควรได้รับประสบการณ์การโค้ชและเชื่อมั่นว่าหลักการดังกล่าวจะช่วยนำพาให้ครูสามารถพัฒนาและดึงศักยภาพของนักเรียนได้จริง ซึ่งการที่จะให้ครูได้รับประสบการณ์ดังกล่าวและเกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพของตนเองได้นั้น ต้องอาศัยการโค้ชโดยผู้บริหารเพื่อดึงศักยภาพของครูและบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้นทักษะการโค้ชจึงควรอยู่ในตัวครูทุกคนในโรงเรียนไม่เฉพาะตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดเท่านั้น การพัฒนาคนอย่างยั่งยืนให้เกิดความเข้าใจ เห็นแจ้งและเกิดเป็นปัญญาของตนเองได้นั้น เปรียบได้กับประเภทของปัญญาในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ จินตมยปัญญา สุตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา เป็นภาวนาที่ถูกพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนจนเกิดเป็นปัญญาที่แท้จริง

กระบวนการพัฒนาครูโค้ชจะเป็นประโยชน์ต่อบทบาทหน้าที่ของครูยุคใหม่ การให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการโค้ชเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอันดับแรกของการเรียนรู้ จากสิ่งที่ไม่เคยรู้เกิดเป็นความรู้แต่หากความรู้นั้นจะเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้ ต้องผ่านการคิดเชื่อมโยงกับตนเอง การตกผลึกวิเคราะห์ความรู้ไปพร้อมกับหัวใจสำคัญของการเรียนรู้นั้นคือการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในบทบาทหน้าที่ของครูที่มีการโค้ชเป็นวิถีชีวิต ในบทความนี้ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการโค้ช

ด้วย “The GROW Model” โดยนำมาบูรณาการกับหลักปัญญา 3 ฐาน เพื่อนำพาครูไปสู่การการพัฒนา กระบวนโค้ชได้อย่างยั่งยืน

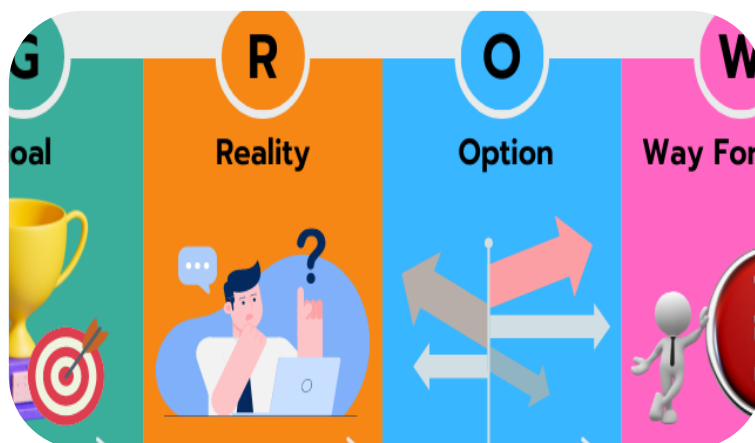
ความสำคัญและความหมายของการโค้ช

คำว่า โค้ช (Coach) มีรากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษยุคกลาง หมายถึง รถม้าหรือการขนส่งจาก จุดหมายหนึ่งไปอีกจุดหมายหนึ่ง ต่อมาประมาณปี ค.ศ. 1830 นักศึกษาในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเริ่มใช้โค้ช เป็นคำแสลงสำหรับครูสอนพิเศษ (Tutor) ที่ช่วยติวให้นักศึกษาสอบผ่าน ซึ่งเปรียบเทียบกับรถม้าที่พานักศึกษาไปจนถึงจุดหมาย (เกรียงศักดิ์ นิธิพัฒน์ และคณะ, 2555) จากนั้นความหมายของคนช่วยติว หรือช่วยสอนกระจายออกไปในวงการกีฬา ในช่วงปี ค.ศ. 1861 คำว่า Coach จึงมีความหมายของโค้ชกีฬา เพิ่มขึ้น การพัฒนาด้วยวิธีการโค้ช (Coaching) ในความหมายของการสอน การติว การฝึกในช่วงแรกที่ พัฒนาขึ้นใช้เป็นกิจกรรมอยู่ในศาสตร์หลายแขนง เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาองค์การ จิตวิทยา อุตสาหกรรม เป็นต้น ในวงการการศึกษา การโค้ชได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเรียกวิธีการสอนชนิดนี้ว่า “Coaching” เป็นครั้งแรก ต่อมาได้แพร่หลายและ ได้นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเทคนิคการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่เน้น ให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง (Joyce and Showers, 1982) ในความสัมพันธ์การโค้ชแต่ละบุคคลสะท้อนคิดให้ เห็นถึงจุดแข็งของตัวเอง ความท้าทาย ประสบการณ์ในการพัฒนาเชิงลึก และการทดลองด้วยความคิดและ พฤติกรรมใหม่ สำหรับทศวรรษที่ผ่านมาการโค้ชมีการใช้ในภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาทักษะของพนักงาน ประสิทธิภาพการทำงานและเพื่อตอบสนองเป้าหมายขององค์กรในด้านการศึกษา การโค้ชได้ใช้ในการ สนับสนุนครูในการเพิ่มเติมความรู้ทักษะและความสามารถที่เป็นเป้าหมาย ในช่วงแรกที่ใช้เป็นการใช้อย่างเป็น ทางการของการโค้ช (Patti et al, 2012) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย มีประเด็นสำคัญคือ เป็นวิธีการกระบวนการพัฒนาบุคลากรในองค์กรในขณะปฏิบัติงานรวมถึงการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้โอกาส เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง หรือกระบวนการที่ใช้โครงสร้างที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยกลยุทธ์ เครื่องมือ และเทคนิคการโค้ชที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่น่าพึงพอใจ ยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน และเกิดผลกระทบทางบวก ต่อองค์กร (University of California, 2013) ซึ่งการร่วมมือกันระหว่างโค้ช (Coach) กับผู้รับการโค้ช (Coachee) จะช่วยให้ผู้รับการโค้ชสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการในเรื่องที่ต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงาน ชีวิตส่วนตัว การพัฒนาความสามารถ ทักษะที่ต้องอาศัยการดึงศักยภาพจากปัญญาภายใน

สรุปได้ว่า การโค้ชเป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้รับการโค้ชใช้ความคิด จนเกิดความตระหนักรู้และ เข้าใจความเป็นจริงจนกระทั่งสามารถนำไปปฏิบัติหรือจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อสร้าง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นการดึงศักยภาพในตัวเองออกมาใช้ในชีวิต การโค้ชช่วยชี้ให้เห็นทางเลือกที่จะ สามารถปิดจุดอ่อนหรือช่องว่างที่จะนำพาพวกเขาไปสู่จุดหมายโดยการก้าวข้ามขีดจำกัดต่างๆ ที่ผู้รับการ โค้ชมักบอกรับตนเองออกไป กำหนดจุดหมายด้วยตนเอง สร้างความเชื่อที่เป็นแรงบันดาลใจและทัศนคติที่ดี

รูปแบบการโค้ชและการพัฒนาครูโค้ช

เครื่องมือการสอนโค้ชที่นิยมใช้ คือรูปแบบการเติบโต คิดค้นขึ้นโดย John Whitmore เครื่องมือดังกล่าวใช้กันอย่างแพร่หลาย นำไปใช้โดยองค์กรและบริษัทมากมายทั่วโลก “The GROW Model” มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) G - เป้าหมาย (Goal) การตั้งเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการรับการโค้ช 2) R - ความจริง (Reality) การสำรวจสถานการณ์ตามความเป็นจริง 3) O - ตัวเลือก (Options) เปิดมุมมองทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ 4) W - การลงมือปฏิบัติ (Way Forward) กำหนดการเดินทางต่อไป (Lasley et al, 2015) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปรับปรุงจาก John Whitmore's GROW Model

สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาเมื่อมีการใช้ “The GROW Model” คือ เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเพิ่มความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เทคนิคการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพจะทำงานได้ดีที่สุด แต่เครื่องมือการโค้ชนี้จะต้องเลือกใช้เมื่อเห็นว่าเหมาะสมกับขั้นตอนโค้ชสุดท้าย โค้ชที่มีประสิทธิภาพจะต้องไม่ถูกจำกัดการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือการสอนนี้ในทุกขั้นตอนโค้ชสามารถใช้เครื่องมือและเทคนิคอื่นๆ เพื่อที่จะทำให้กระบวนการมีประสิทธิภาพมากขึ้น (พนิดา จารย์อุปการะ, 2557)

ผู้สอนพันธุ์ใหม่มีบทบาทเป็นทั้งครูและโค้ชเปรียบเสมือนหางเสือเรือที่ต้องขับเคลื่อนนักกีฬาตลอดระยะเวลาการเดินทางจนถึงจุดหมายปลายทาง ยิ่งโลกพัฒนาไปเร็วเท่าใดครูที่เป็นโค้ชยังมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น การสอนให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่โลกออนไลน์ไม่สามารถทำได้ ผู้สอนพันธุ์ใหม่จึงต้องก้าวพ้นจากกรอบเดิมๆ เห็นประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดในตัวผู้เรียน จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์การสอน ครูโค้ชควรมีความรู้ทางวิชาการที่แม่นยำ มีมุมมองต่อการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นวิถีความคิด (Growth mindset) ต้องฝึกฝนเรียนรู้และพัฒนาทักษะการเป็นครูโค้ชอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด (ดวงทิพย์ สวัสดิ์จันทร์, 2546) จากพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กยุคใหม่ที่กำลังตั้งคำถามและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง บทบาทของครูผู้สอนนั้นมีความสำคัญลดลงแต่ถูกแทนที่ด้วยการเป็นโค้ชในการเรียนการสอน โค้ชที่ไม่ใช่แค่คอยแนะนำวิชาการอย่างเดียวแต่จะต้องถ่ายทอดทักษะด้านอารมณ์ด้วย (สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์, 2562) ดังนั้น โค้ชที่ดีจึงควรมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการโค้ชให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของเขาออกมาใช้ให้มากที่สุด ทักษะที่จำเป็นตามคุณลักษณะของโค้ชในอุดมคติคือเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้อื่น ลดอัตตาของตนเพื่อผู้อื่น ไม่คำนึงถึงประโยชน์

ของตัวเอง ให้ความสำคัญกับผู้อื่นโดยให้เขาเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช้การรับรู้ของตนพิพากษาผู้อื่น ช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้โดยตัวของเขาเอง ไม่จมอยู่กับปัญหาแต่มุ่งหาทางแก้ปัญหา ใช้ทักษะในการฟังและถามแต่ไม่ใช้การสั่งให้ทำตาม ให้ความรักก่อนที่จะให้ความรู้ ใช้กระบวนการนำบริบทเสมอ กระตุ้นความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดปัญญาและเปลี่ยนตนเองก่อนที่จะเปลี่ยนคนอื่น (ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, (2565)

สรุปได้ว่า รูปแบบการโค้ชและการพัฒนาครูโค้ชเป็นกระบวนการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การค้นพบทางเลือกและการลงมือปฏิบัติเพื่อการเติบโต ครูโค้ชจะเป็นผู้คอยสังเกตพฤติกรรมพร้อมให้คำแนะนำ ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะตามเป้าหมายและนำพาผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จ ด้วยกระบวนการ “The GROW Model” เป็นกระบวนการในการพัฒนาบทบาทใหม่ของครูในฐานะโค้ช (Coach) เพื่อนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียนให้เกิดขึ้นเป็นแรงบันดาลใจที่เสริมพลังในการออกไปเรียนรู้และเปิดรับประสบการณ์ ในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยตนเอง

หลักปัญญา 3

ความหมายของปัญญา มีรากศัพท์มาจาก ป+ญา ซ่อน ญ: ป+ญ+ญา=ปัญญา “ป” (ปะ) มีความหมายว่า ทัว ข้างหน้า ก่อน ออก “ญา” แปลว่า “รู้” ภาษาไทยเขียนว่า “ปัญญา” จึงหมายความว่ารู้ ทัวถ้วนทัวถึง รู้ล่วงหน้า รู้ก่อนที่จะทำอะไรจะพูดจะคิด รู้แล้วนำชีวิตออกจากปัญหาพ้นจากทุกข์ (ทองย้อย แสงสินชัย, 2557) นอกจากนี้ “ปัญญา” ยังแปลว่า คนมีปัญญา บัณฑิต นักปราชญ์ (ป.หลงสมบุญ, 2560) หมายถึง ผู้มีปัญญารอบรู้และปราชญ์ยังมีความหมายเดียวกับ “บัณฑิต” ซึ่งแปลว่า “ผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา” แปลว่า ความรู้ทั่วไป ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจยังแยกได้ในเหตุผลดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจงจัดสรรจัดการ ดำเนินการทำให้ผลล่งพ้นปัญหาความรอบรู้ ในกองสังขารมองเห็นตามความเป็นจริง แบ่งปัญญาไว้ 3 ประเภท คือ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2559)

1. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากสุตะ ปัญญาที่คนทั่วไปจะพัฒนาขึ้นได้โดยต้องอาศัย สุตะ คือ เมื่อยังคิดเองไม่เป็นหรือคิดไปไม่ถึงมองอะไรๆ ไม่ออก ไม่เข้าใจ ก็ต้องมีผู้แนะนำสั่งสอนบอกให้ เช่น มีท่านที่เรียกว่ากัลยาณมิตรอย่างพระพุทธเจ้า ท่านผู้รู้ ครูอาจารย์มาแนะนำชี้แจงอธิบาย จึงรู้เข้าใจยังความจริงได้ในระดับหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงวางกฎเกณฑ์ไว้แล้วเป็นอย่างดีถึงจะผ่านกาลเวลามายาวนานก็เป็นหลักความจริงตลอดมาไม่ล้ำสมัยยังมีประสิทธิภาพให้ผลแก่บุคคลที่ต้องการฝึกหัดพัฒนาตน ส่วนในการเรียนรู้แล้ว น้อมนำมาปฏิบัติได้แค่ไหนขึ้นอยู่กับสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล หากมีความสงสัยในการนำไปปฏิบัติอย่างไร ก็ให้ศึกษากับท่านผู้รู้ผู้เข้าใจในเรื่องที่ศึกษาอยู่เสมอเพื่อให้เป็นไปในความถูกต้อง การปฏิบัติก็จะก้าวหน้าไปด้วยดี

2. จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจินตะ การรู้จักคิด คือ เมื่อได้ความรู้เข้าใจในสุตะเกิดมี สุตมยปัญญาจากการเล่าเรียนสดับฟังแล้ว ก็ฝึกโยนิโสมนสิการให้มองเห็นรู้เข้าใจกว้างไกล ลึก รอบทัวตลอด แยกโยงได้ ทำให้ก้าวต่อไปในการเข้าถึงความจริงและใช้ความรู้ได้อย่างได้ผล กระบวนการที่ท้าทายให้บุคคลใช้ การไตร่ตรอง เหตุผลการคิดอย่างมีหลักเพื่อรวบรวม แปลความหมายและประเมินข้อมูลความรู้เพื่อให้สามารถ ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติได้อย่างมั่นใจ การนำปัญญฐานที่ 2 มาใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เข้าใจ

เพื่อให้เกิดปัญหาในการเลือกปฏิบัติอย่างแยกแยะ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการคิดที่ลွ่งเลยไปมากกว่าการให้เหตุผลเพียงอันเดียวสำหรับนำมาใช้ในการตัดสินใจว่าทางเลือกใดเหมาะสมที่สุด

3. กวณามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา การปฏิบัติบำเพ็ญทำให้เป็นในให้มีขึ้นได้จริง โดยลงมือทำกับประสบการณ์ตรง หมายถึง ปัญญาที่พัฒนาต่อจากสุตมยปัญญาและจินตมยปัญญาสองอย่างแรกนั้น คือ อาศัยปัญญาพัฒนาต่อไปด้วยมนสิการตัวสภาวะจนเกิดปัญญารู้จริงที่เป็นมรรคให้บรรลุผล

สรุปได้ว่า หลักปัญญา 3 เป็นแนวทางการปฏิบัติหรือกระบวนการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการ คือ 1) สุตมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดจากการฟังโดยอาศัยอายตนะทั้ง 6 เป็นเครื่องเสริมให้เกิดปัญญา 2) จินตมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาหรือตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ และ 3) กวณามยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจรู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นและสามารถแยกแยะวิเคราะห์นำไปสู่การปฏิบัติได้

กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน

กระบวนการโค้ชเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างโค้ชและผู้ถูกโค้ชที่มุ่งไปข้างหน้าเพื่อค้นพบทางออกจากปัญหาหรือมุ่งไปสู่เป้าหมาย โดยมีหลักการของการเชื่อมั่นในศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของผู้ถูกโค้ชว่าสามารถพัฒนาตนเองได้จากหนทางหรือวิธีการที่มาจากความคิดหรือการค้นพบตนเอง โดยโค้ชจะเป็นผู้ที่ร่วมในกระบวนการค้นหาทางออกและช่วยให้ผู้ถูกโค้ชดึงเอาศักยภาพของตนเองออกมาได้ ตามกระบวนการของ “The GROW Model” คือ 1) G - เป้าหมาย (Goal) การตั้งเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการรับการโค้ช 2) R - ความจริง (Reality) การสำรวจสถานการณ์ตามความเป็นจริง 3) O - ตัวเลือก (Options) เปิดมุมมองทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ 4) W - การลงมือปฏิบัติ (Way Forward) กำหนดการเดินทางต่อ จากการนำหลักการของกระบวนการโค้ชนี้ไปสอดคล้องกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2545) โดยใช้วิธีการด้วยการพิสูจน์และรู้จักการคิดได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดปัญญา การฝึกหัดพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน อันได้แก่

1. กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน ด้านสุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากสุตะ เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญจากการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับศาสตร์การโค้ช การฟังผู้เชี่ยวชาญด้านการโค้ช หรือการซักถามข้อข้องใจจากผู้รู้ด้านการโค้ช โดยนำสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วนั้นมาปฏิบัติ จึงจะเกิดสัมมาทิฐิ ความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรมเมื่อนำมาปฏิบัติก็จะเป็นผลออกมาเป็นปฏิเวธ

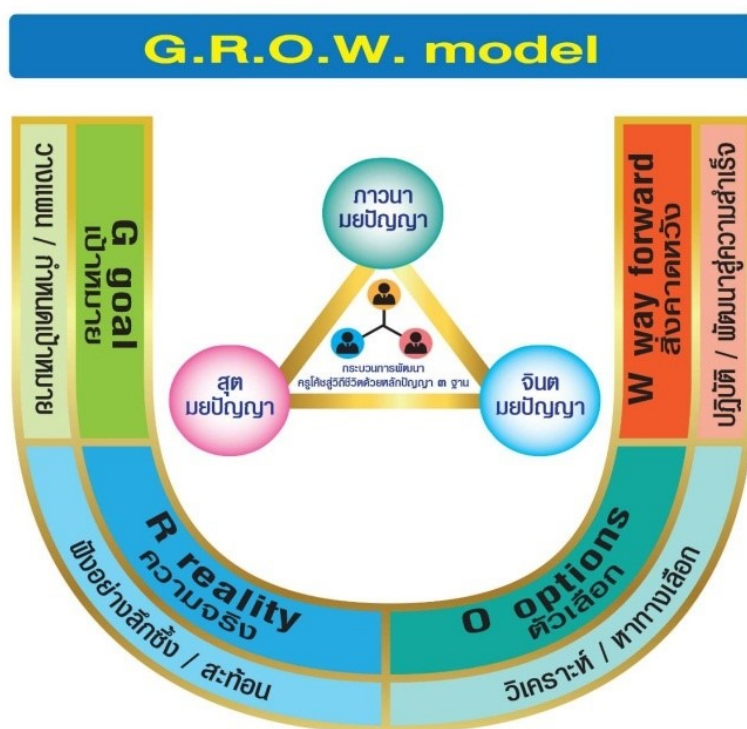
2. กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน ด้านจินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากจินตะ เป็นการรู้คิดจากการได้รับความรู้และเข้าใจในสุตะก็ฝึกโยนิโสมนสิการการให้มองเห็นรู้เข้าใจ การนำความรู้ด้านการโค้ชมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือนำความรู้ที่ได้นั้นมาคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ทำให้เกิดก้าวต่อไปในการเข้าถึงความจริงเพื่อจะนำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้ได้อย่างได้ผล

3. กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน ด้านกวณามยปัญญา ปัญญาเกิดจากภาวนา เกิดจากการลงมือทำกับประสบการณ์ตรง คือการลงมือใช้กระบวนการโค้ชในการโค้ช เพื่อสั่งสมประสบการณ์การโค้ช ทำบ่อยๆ ด้วยความเพียร พัฒนาต่อไปด้วยมนสิการ (หมายถึง โยนิโสมนสิการ) จนเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงในกระบวนการโค้ชและเกิดเป็นวิถีแห่งการโค้ชในชีวิต การลงมือปฏิบัติฝึกฝนการโค้ชอย่างมีสติก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง เกิดเป็นปัญญาที่สามารถนำไปเชื่อมต่อปรับใช้ได้จริงในชีวิต

และยังสามารถนำองค์ความรู้มาพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อเป็นรากฐานในการสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนต่อไป

บทสรุป

องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาครูโค้ชวิถีชีวิตด้วยหลักปัญหา 3 ฐาน คือ การศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ไปอย่างสิ้นเชิง ขณะเดียวกันบทบาทของครูก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย ครูจะไม่เป็นเพียงผู้ให้ความรู้หรือเป็นเพียงผู้สั่งสอนแต่ครูจะพลิกบทบาทของตนเองมาเป็นครูโค้ชเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างต่อเนื่อง หากแต่ครูจะพลิกบทบาทของตนเองมาเป็นครูโค้ชได้นั้นครูควรได้รับประสบการณ์จากการโค้ชหรือมีโอกาสสังเกตการณ์โค้ชในสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเชื่อมั่นในกระบวนการโค้ชผ่านการพิสูจน์หรือเห็นจริงด้วยตนเอง สรุปองค์ความรู้ “The GROW Model” ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาครูโค้ชวิถีชีวิตด้วยหลักปัญหา 3 ฐาน

การนำกระบวนการโค้ช “The GROW Model” มาใช้ในการโค้ชจะช่วยสนับสนุนการโค้ชของครูให้สามารถนำกระบวนการโค้ชไปปรับใช้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ สามารถบูรณาการเข้ากับหลักปัญหา 3 ฐานได้ดังนี้ 1) G - เป้าหมาย (Goal) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับศาสตร์การโค้ช การฟังผู้เชี่ยวชาญด้านการโค้ช หรือการซักถามข้อข้องใจจากผู้รู้ด้านการโค้ช โดยนำสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วนั้นมาปฏิบัติเพื่อบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ 2) R - ความจริง (Reality) เป็นการศึกษาจากการได้รับความรู้และเข้าใจในสภาวะ มองเห็นรู้เข้าใจ การนำความรู้การโค้ชมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์

คิดวิเคราะห์หาเทคนิคการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพจะทำงานได้ดีที่สุด 3) O - ตัวเลือก (Options) เป็นการสร้างความเชื่อมั่น แรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการใช้คำถามที่ทรงพลังและการสะท้อนคิดในการเลือกสรรวิเคราะห์ แยกแยะ 4) W - การลงมือปฏิบัติ (Way Forward) การลงมือใช้กระบวนการโค้ชในการโค้ช เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การโค้ช ทำบ่อยๆ ด้วยความเพียร พัฒนาต่อไปด้วยมนสิการจนเกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงในกระบวนการโค้ชจนเกิดเป็นวิถีแห่งการโค้ชในชีวิต ด้วยการสอดคล้องกับหลักทฤษฎีตัวยู (U theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีของ Otto Scharmer เป็นทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดจากการใคร่ครวญภายในจิตใจเมื่อรับรู้สิ่งใดมาอย่าเพิ่งตัดสินใจให้ขาดความรู้นั้นไว้อ่อน อย่าเพิ่งใจร้อนด่วนตัดสินและนำมาพิจารณา สงบ และมีสติ หากครูโค้ชสามารถดำรงตนได้เช่นนี้ ปัญญาจากกระบวนการโค้ชของครู และปัญญาจากผู้เรียนที่ถูกโค้ชจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กันผ่านกระบวนการโค้ชด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- เกรียงศักดิ์ นิธิพัฒน์ และคณะ. (2555). Untold Story of Executive Coaching in Thailand. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์. (2565). โค้ช...ศาสตร์แห่งการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน. แหล่งที่มา <http://www.smartcoachthailand.com/what-is-coaching> สืบค้นเมื่อ 11 ก.พ. 2565.
- จำรัส อินทลาภาพร. (2561). การโค้ชเพื่อเสริมสร้างทักษะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 8 (1). 260-268.
- ดวงทิพย์ สวัสดิ์จันทร์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการโค้ชกับความสำเร็จในการแข่งขันของนักกีฬาเทควันโดหญิงในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 42. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองย้อย แสงสินชัย. (2557). บาสีวันละคำ. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ป. หลงสมบุญ. (2560). พจนานุกรม มศร-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- ประหยัด พิมพา. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด. 7(1). 242-249.
- พนิดา จารย์อุปการะ. (2557). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ชของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้. คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินพนธ์ิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2545). หลักแม่บทของการพัฒนาตน. พิมพ์ครั้งที่ 13. นครปฐม: ผลิตัมม.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัมม.
- สุชัยวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2562). สจล. เปิด 3 บทบาทใหม่ครูยุคอัลฟา รับวันครูแห่งชาติ 2562. แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/education/news-278682> สืบค้นเมื่อ 11 ก.พ. 2565.
- Joyce, B. and Showers, B. (1982). The coaching of teaching. Educational Leadership. 40(2). 4-10.

-
- Lasley M., Kellogg, V., Michaels R., & Brown S. (2015). **Coaching for transformation: pathways to ignite personal & social change.** 2nd edition. Pennsylvania: Discover Press.
- Patti, J. Hoizer, A., Stern, R. and Brackett, M.A. (2012). Personal, professional coaching: Transforming professional development for teacher and administrative leaders. **Journal of Leadership Education.** 11(1). 263-274.
- University of California. (2013). **The coaching toolkit for child welfare practice.** Davis: University of California.

พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัย* DIGITAL CITIZEN IN YOUNG CHILDREN

¹วันศิริ นิลสุขชา Wansiri Ninsukka ²สุภาวดี โสภาวัจน์ Suppawadee Sopawat

^{1, 2}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University Demonstration School, Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Wansiri.waen@gmail.com

บทคัดย่อ

เด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในยุคแห่งการศึกษาที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไม่หยุดนิ่ง มีรูปแบบการเรียนรู้หลากหลายช่องทาง เด็กวัยนี้จำเป็นต้องมีทักษะชีวิต เพื่อสร้างโอกาสในการเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เนื่องจากปัจจัยและความเสี่ยงในยุคดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัย รวมถึงการสร้างโอกาสให้แก่เด็กปฐมวัยสู่การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลโดยมีครูและผู้ปกครองเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ผ่านบทบาทการเป็นตัวอย่างที่ดี มีความสามารถในการคัดกรองสื่อที่มีคุณภาพ และมีทักษะในการประสานความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของเด็กปฐมวัย เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็ก จึงได้มีการพัฒนาสื่อดิจิทัล เทคโนโลยี เข้ามาปรับใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยซึ่งเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็ก หรืออาจกลายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตของผู้ใหญ่และเด็ก หากเด็กไม่ได้รับการดูแลในการใช้สื่อผลกระทบที่ตามมาคือ เด็กจะเสพสื่อที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศ ความรุนแรง การลอกเลียนแบบ และการบริโภคนิยม

คำสำคัญ: พลเมืองดิจิทัล; ดิจิทัล, ปฐมวัย

Abstract

Early childhood in the 21st century is developing rapidly in the age of education with the advancement of information technology continuously. There are many ways of learning. Children of this era need life skills to create opportunities to become a digital citizen and to be able to know digital media due to the factors and risks in the digital age that influence early childhood development. Including creating opportunities for early childhood to citizenship in the digital age by having teachers and parents to be and important key mechanism for quality of childhood development through the role as a good example. Moreover, have the ability to screen media quality and have coordination skills to promote proper learning for early childhood. In order to reduce the risks that can happen to the children, Therefore, digital media technology has been developed to be used in educational management for early childhood children, which has become more active in the daily lives of children or may become part of the lives of adults and their children. If children are not taken

*Received: December 25, 2021, Revised: February 17, 2022, Accepted: February 17, 2022.

care for using media, the consequences are they will consume media and addicted to inappropriate contents. Especially sexual behaviors, violence, imitations and consumerism.

Keywords: Digital Citizen, Digital, Young Children

บทนำ

ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษามีความก้าวหน้าและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยซึ่งมีเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพร้อมกับนวัตกรรมใหม่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีความซับซ้อน คาดการณ์ได้ยาก สื่อดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไม่หยุดนิ่ง ครู ผู้ปกครองพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หลากหลายช่องทางผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น การเรียนออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านYouTube ผ่านโปรแกรม Zoom ผ่าน Google classroom ผ่าน Facebook เป็นต้น เด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีทักษะชีวิต ต้องก้าวไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เด็กจำเป็นต้องมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทักษะ และความรู้ในการใช้สารสนเทศ เพื่อพัฒนาไปสู่การเกิดเป็นทักษะ สร้างโอกาสในการเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital literacy) สามารถเข้าถึง วิเคราะห์ แยกแยะ ประเมิน และสื่อสารข้อมูลอย่างสร้างสรรค์ได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ซึ่งการเข้าถึงสื่อดิจิทัลในเด็กปฐมวัยนั้น หมายถึง เด็กมีโอกาสใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม (กุลชาติ พันธวรกุล, เมษา นวลศรี, 2562) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีความเจริญเติบโตทางสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในบทเรียนที่มีความหลากหลายปลูกฝังทักษะชีวิตเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เป็นปัจจุบันและอนาคต และสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อความบันเทิงผ่านเกมออนไลน์ การ์ตูน ละคร ข่าวสาร โฆษณา สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เด็กเกิดความตื่นเต้น เมื่อเข้าสู่โลกออนไลน์ ได้พบเจอสิ่งใหม่ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ผ่านสื่อทางเทคโนโลยี ทำให้เด็กใช้เวลาอยู่กับสื่อต่างๆ รอบตัวมากกว่าการเล่น และทำกิจกรรมอื่นๆ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจมากกว่า สื่อจึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงอิทธิพลและยอดเยี่ยมที่สามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆ สู่เด็กโดยตรง และผลกระทบที่ตามมาคือ เด็กจะเสพสื่อที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศ ความรุนแรง การลอกเลียนแบบ และการบริโภคนิยม (พัชร บอนคำ, 2561) ปัจจัยความเสี่ยงในยุคดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กสามารถเรียนรู้สื่อดิจิทัลได้ง่ายด้วยตนเอง สิ่งนี้จะส่งผลเสียต่อเด็ก ครอบครัว ชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต สื่อดิจิทัลเป็นสิ่งที่ช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แต่อย่างไรก็ตามการใช้สื่อดิจิทัลมีทั้งผลดีและผลเสียต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ดังนั้นเพื่อให้เด็กสามารถแยกแยะสื่อ เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม นำไปใช้อย่างสร้างสรรค์ ครู พ่อแม่ควรเป็นต้นแบบในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก และส่งเสริมความตระหนักรู้ในการใช้สื่อให้กับเด็กมากขึ้น สามารถเลือกรับ วิเคราะห์ ประเมิน ถึงความจำเป็นในการใช้สื่อให้เหมาะสมและนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในทางสร้างสรรค์ โดยเริ่มตั้งแต่วัยปฐมวัย (ปณิตา วรรณพิรุณ, นาโชค วัฒนานัน, 2560) การพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด และมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ โดยควรปลูกฝังให้ตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ การพัฒนาการเรียนรู้สื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพส่งผลให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizenship) ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่อเทคโนโลยีได้อย่าง

เหมาะสม เข้าใจ ตระหนักรู้ สามารถใช้วิจารณ์ญาณเลือกใช้ได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมให้มากที่สุด (Rogow, 2002)

บทความนี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัย คือ บุคคลที่มีความสามารถในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลผ่านการวิเคราะห์ แยกแยะ ประเมินสื่อ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลจากการได้ศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนการใช้สื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวันต่อไป

พลเมืองดิจิทัล

พลเมืองดิจิทัล คือ บุคคลที่มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล มีการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีนั้นจะต้องมีทักษะความรู้ความเข้าใจในสื่อเทคโนโลยี และการคิดขั้นสูง เพื่อนำประโยชน์และความรู้ที่ได้รับจากเทคโนโลยีหรือโลกไซเบอร์ รู้จักเลือกใช้ รู้จักป้องกันตนเอง หลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่างๆ ในสังคมออนไลน์ เข้าถึงสิทธิ การนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อตนเอง สังคม ชุมชน และประเทศชาติ ในการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกันและในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (โสภิตา วีระกุลเทวล์, 2561) การใช้สื่อดิจิทัลในเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิต เพื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบที่ตนเองสนใจ รวมถึงเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เด็กสามารถจดจำกวดในเรื่องราวของเนื้อหา เวลาเรียน และสถานที่ แหล่งเรียนรู้ เด็กปฐมวัยควรได้รับการเรียนรู้จากสื่อที่มีลักษณะเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมจินตนาการ สร้างทักษะพื้นฐานให้เด็กสามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะได้ เช่น โปรแกรม แอปพลิเคชันที่สร้างสรรค์ ได้แก่ โปรแกรมวาดภาพ หรือสื่อวิดีโอที่เด็กสามารถโต้ตอบได้ในลักษณะต่างๆ ได้ในคอมพิวเตอร์ มือถือ ไอแพด แท็บเล็ต, โทรทัศน์ เป็นต้น ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครองและครูในบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร เมื่อสื่อเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็กทำให้การใช้ชีวิตในสังคมของเด็กและบุคคลแวดล้อมรอบตัวเด็กมีความสะดวกสบายนำไปสู่พัฒนาความสัมพันธ์เชิงสังคม แต่ต้องตระหนักเกี่ยวกับการใช้สื่อคำนึงถึงความเหมาะสมของการใช้งาน โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังเป็นพิเศษในการใช้สื่อดิจิทัล เนื่องจากเด็กยังขาดวุฒิภาวะและขาดทักษะในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ดังนั้น การใช้สื่อดิจิทัลกับเด็กปฐมวัยจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) และเพื่อเป็นการหล่อหลอมทักษะในการเป็นพลเมืองดิจิทัลให้กับเด็กปฐมวัย เป็นรากฐานสำคัญในการเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี เห็นความสำคัญของการเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ เป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พลเมืองดิจิทัล คือ บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อและรู้จักหลีกเลี่ยง ป้องกันตนเอง จากสื่อที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังนั้นสภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยอิทธิพลสื่อเทคโนโลยีจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัย ในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์ เสริมทักษะและจินตนาการ เลื่อนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ความสำคัญของการเป็นพลเมืองดิจิทัล

การเป็นพลเมืองดิจิทัลไม่ใช่แค่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ แต่ต้องสามารถตรวจสอบตนเองและควบคุมการกระทำ การสร้างปฏิสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น สภาพแวดล้อมของผู้เข้าใช้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างชุมชนทางกายภาพและชุมชนดิจิทัลที่แสดงถึงคุณภาพของการตอบสนองอย่างมีคุณภาพจากการกระทำและรูปแบบของเนื้อหาที่ส่งผลทางกายภาพและชุมชนดิจิทัล (Terry Heick, 2558) การใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพเป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของการเป็นพลเมืองดิจิทัล ต้องมีทักษะและความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์และช่องทางสื่อสารประเภทต่างๆ เช่น Line Facebook Instagram Twitter และบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เป็นต้นการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องใช้เทคโนโลยีในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นและสังคม เช่น การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น การรู้จักเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ รู้จักคิด วิเคราะห์และรู้จักป้องกันตนเองจากการใช้อินเทอร์เน็ต การรักษาความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยจากการใช้สื่อดิจิทัลอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ การเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องมีทักษะ มีความรู้ในการใช้สื่ออย่างเพียงพอ และมีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อเทคโนโลยี (วรลักษณ์ สงวนแก้ว, 2559)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ บุคคลที่มีทักษะในการแยกแยะ คัดกรองเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และโทษก่อนนำไปใช้ มีวิธีการป้องกันและรักษาสติของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น และจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อดิจิทัล

คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดิจิทัล

การสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดนจำเป็นต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence) ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient: DQ) คือ กลุ่มของความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ ที่จะทำให้คนคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทาย บนเส้นทางของชีวิตในยุคดิจิทัล และสามารถปรับตัว ปฏิบัติตนให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของโลกออนไลน์ ครอบคลุม 8 ทักษะ (DQ Institute, 2017) ดังนี้

1. Digital citizen identity ความสามารถในการสร้างและจัดการในการระบุตัวตนด้วยความซื่อสัตย์ทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ego centric) ในการแสดงความต้องการในสิ่งต่างๆ ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยด้านต่างๆ ของเด็ก เช่น ด้านความคิด ความรู้สึก การลงมือปฏิบัติ ในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล และควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กหลีกเลี่ยงการใช้คำพูด หรือแสดงออกพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการดูหมิ่นผู้อื่น

2. Screen time management ความสามารถในการจัดการเวลาในโลกออนไลน์ การจัดการเวลาเพื่อภารกิจที่หลากหลาย และการจัดการเวลาและกำกับตัวเองในการทำกิจกรรมในสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีทุกประเภทรวมกันไม่เกิน 1-2 ชั่วโมงต่อวันสำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ควรสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ชัดเจน สลับกับการทำกิจกรรมอื่นๆ แต่สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ยังไม่เหมาะสม ควรให้เด็กในวัยนี้ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว เพื่อสร้างประสบการณ์ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

3. Cyber bullying management ความสามารถในการตรวจจับสถานการณ์การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตและจัดการกับสถานการณ์อย่างชาญฉลาด แต่เด็กปฐมวัยยังไม่สามารถรู้สึกหรือรับรู้ถึงการถูกคุกคามได้ และยังไม่สามารถจัดการหรือรับมือกับภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู จึงต้องเป็นผู้จัดการป้องกันกับการถูกคุกคามบนโลกไซเบอร์แทนตัวเด็ก ปกป้องสิทธิแทนตัวเด็ก ในการสอดส่องดูแลเพื่อป้องกันภัยร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นควรระมัดระวังในเรื่องของการโพสต์ข้อความ แชร์ภาพถ่าย หรือวิดีโอของเด็กในเชิงล้อเลียน เสียดสี แม้จะได้รับความยินยอมจากเด็ก เพื่อลดความเสี่ยงในการถูกคุกคามในรูปแบบต่างๆ

4. Cyber security management ความสามารถในการปกป้องข้อมูลโดยการสร้างความปลอดภัยของรหัสผ่านและการจัดการการคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความหลากหลาย ซึ่งเด็กปฐมวัยยังไม่มีทักษะหรือวิธีการที่จะปกป้องหรือป้องกันตัวเอง ผู้ปกครองจึงต้องมีบทบาทในการสร้างระบบการเข้าถึงข้อมูลตระหนักรู้ในเรื่องของความปลอดภัยของเด็กปฐมวัยด้วยการตัวค่าความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยของโปรแกรมในการค้นหา ในสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต เพื่อจำกัดทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูลที่มีความเสี่ยง

5. Privacy management ความสามารถในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่เผยแพร่ในโลกออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของทั้งของตนเองและของผู้อื่น ซึ่งทักษะนี้เป็นทักษะที่เด็กปฐมวัยยังไม่สามารถเข้าถึงระบบข้อมูลความเป็นส่วนตัวที่มีความซับซ้อนได้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูระดับปฐมวัย จึงควรตระหนักและให้ความสำคัญในการปฏิบัติเพื่อการรักษาความเป็นส่วนตัวเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็ก เช่น การระวังในการลงรูปภาพหรือคลิปวิดีโอของเด็กบนสื่อออนไลน์ เพื่อป้องกันการถูกขโมยข้อมูลความเป็นส่วนตัว ไปเผยแพร่ในทิศทางที่ไม่เหมาะสม

6. Critical thinking ความสามารถในการจำแนกข้อมูลที่เป็นจริงและข้อมูลที่เป็นเท็จ เนื้อหาที่ดี เนื้อหาที่เป็นอันตราย การติดต่อออนไลน์ที่น่าเชื่อถือและน่าสงสัย การพัฒนาทักษะเด็กปฐมวัยจึงควรเน้นให้เด็กได้ฝึกการจำแนกสื่อที่มีคุณค่า และสื่อที่มีความเสี่ยง โดยใช้กระบวนการปลูกฝังของผู้ปกครอง และครูปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการปฏิบัติและการเป็นแบบอย่าง เช่นการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม รวมถึงการใช้สื่อของพ่อแม่ ครูปฐมวัยเพื่อให้เด็กสามารถเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม สร้างการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านบวกของการใช้สื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำมาประยุกต์ วิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลได้ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

7. Digital footprints ความสามารถในการทำความเข้าใจธรรมชาติของร่องรอยทางดิจิทัลและผลกระทบของร่องรอยทางดิจิทัลที่มีต่อชีวิตจริง เพื่อให้ความสามารถจัดการรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทักษะในด้านนี้ของเด็กปฐมวัยนั้น อาจไม่ได้มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรง เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่ได้มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล หรือทั้งร่องรอยหลักฐานของข้อมูลที่ค้นหาไว้ในสื่อดิจิทัลส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อหรือหน้าจอในเชิงการเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูระดับปฐมวัยควรตระหนักและระมัดระวังในการแชร์ข้อมูล รูปภาพที่สามารถระบุถึงพื้นที่ที่เด็กอาศัยอยู่ รวมถึงการแชร์คลิปวิดีโอที่สามารถทั้งร่องรอยที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเด็กได้

8. Digital empathy ความสามารถในการแสดงออกถึงความใส่ใจในความรู้สึกและความต้องการในโลกออนไลน์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัยอาจเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและต้องอาศัยระยะเวลาใน

การรับรู้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูระดับปฐมวัย มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรู้สึกเห็นอกเห็นใจขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์กับผู้อื่น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลสำหรับเด็กทั้ง 8 ทักษะ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัยมีความเข้าใจกับการใช้สื่อเทคโนโลยีบนโลกไซเบอร์ได้เหมาะสมถึงแม้จะไม่สามารถพัฒนาเด็กได้อย่างลุ่มลึกที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลให้กับเด็กอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในทักษะง่ายๆ เช่น ทักษะการจัดการเวลาในโลกออนไลน์ หรือความสามารถในการตรวจจับสถานการณ์การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตและจัดการกับสถานการณ์อย่างชาญฉลาดที่จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเด็กโดยตรง รวมถึงการตระหนักถึงเรื่องวินัยในการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอมีความสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ จึงเป็นการเสริมสร้างโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาคุณลักษณะสำคัญในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัยต้องมีพฤติกรรมอย่างไร

พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัยมีลักษณะพฤติกรรมอย่างไรดังคำขวัญวันเด็ก ปี 2561 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ว่า “รู้คิด รู้เท่าทัน สร้างสรรค์เทคโนโลยี” คือ ให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองว่า เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศ ขอให้ตั้งใจใฝ่ศึกษาเล่าเรียน หมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งรู้จักการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม และเป็นคนดีของสังคม ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ ครูอาจารย์ มีจิตสาธารณะ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข และพร้อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และคุณธรรมของประเทศชาติต่อไป (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2560)

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่มีความเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ เด็กที่มีความสามารถรู้คิด รู้เท่าทัน มีความสร้างสรรค์ในการเลือกใช้สื่อที่มีประโยชน์ได้ด้วยตนเองในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อการศึกษา เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความตระหนักรู้ในคุณค่าของเทคโนโลยี ความจำเป็นในการใช้ แบ่งเวลาการใช้งานสื่อดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

บทบาทของครูในการส่งเสริมเทคโนโลยีในเด็กปฐมวัย

การนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย ครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้กับเด็กปฐมวัย นอกจากครูนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอนนอกแบบหรือวางให้แก่เด็กปฐมวัยครูมีหน้าที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนปูพื้นฐานการใช้สื่อให้กับเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ครูจะต้องตระหนักว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะทั้งข้อดีข้อเสียสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการใช้สื่อให้เด็กทราบ (พนิดา ขาตยาภา, 2559) การนำสื่อดิจิทัลมาให้กับเด็กปฐมวัย ครูสามารถนำสื่อมาใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อการเรียนรู้การนำสื่อดิจิทัลบนสื่อเทคโนโลยีกล้องถ่ายรูปดิจิทัล มือถือสมาร์ทโฟน ไอแพด แท็บเล็ต ทีวี

เพื่อเปิดสารคดีเกี่ยวกับสัตว์ นิทาน เพลง หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต เช่น สอนเด็กแปรงฟัน การแต่งตัว การทำอาหาร เป็นต้น ซึ่งครูสามารถส่งเสริมการใช้สื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยได้ ดังนี้

1. ใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นทางเลือก ไม่บังคับใช้ เช่น จัดพื้นที่เป็นมุมคอมพิวเตอร์ให้เด็กได้ใช้ร่วมกัน ถ้าต้องการ

2. ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อเสริมสื่อหลัก โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้ และใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือกระทำ ได้สำรวจสืบค้น ได้เล่น ได้ฝึกแก้ปัญหา ได้คิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ เช่น เมื่อเรียนหน่วยต้นไม้ ครูต้องพาเด็กไปดูต้นไม้จริง ใช้กล้องดิจิทัล เพื่อบันทึกรูปภาพต้นไม้ชนิดต่างๆ รอบโรงเรียน ใช้เทปอัดเสียงและจดบันทึกสิ่งที่เด็กสังเกตเกี่ยวกับต้นไม้หรือใช้อินเตอร์เน็ตหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับต้นไม้

3. ใช้สื่อเทคโนโลยีเท่าที่จำเป็น เด็กปฐมวัยเรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว การได้ลงมือกระทำ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ ไม่สามารถทดแทนด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีได้ ครูควรใช้สื่อเทคโนโลยีเมื่อไม่สามารถหาสื่อของจริงได้

4. ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ให้เด็กใช้กล้องดิจิทัล หรือสมาร์ตโฟนบันทึกภาพ อ่านนิทานอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันกับเด็กในมุมหนังสือ

5. ใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับวัยและให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปลายเปิด ซึ่งเป็นสื่อที่เด็กต้องใช้ความคิดต้องแก้ปัญหาและตัดสินใจ

6. ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ชนพรรณ จารเสถียร, 2560)

สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมเทคโนโลยีในเด็กปฐมวัย คือ ผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้กับเด็กปฐมวัยในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมให้กับเด็กผ่านสื่อดิจิทัลต่างๆ เช่น การเปิดสื่อวิดีโอ เพลง นิทานจาก You tube การเรียนการสอนผ่าน Google meet เป็นต้น และบทบาทหน้าที่ของครูในการส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กปฐมวัย ครูจะต้องมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ สื่อที่ดีและมีประโยชน์กับเด็ก ใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปลายเปิด ซึ่งเป็นสื่อที่เด็กต้องใช้ความคิดต้องแก้ปัญหาและตัดสินใจ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน และครูมีหน้าที่ปูพื้นฐานการเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะทั้งข้อดี ข้อเสียสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการใช้สื่อให้กับเด็กใช้สื่อเทคโนโลยีเท่าที่จำเป็น

บทบาทของผู้ปกครองในการดูแลลูกในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

การเลี้ยงดูลูกในยุคของเทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือ ทีวี แท็บเล็ต ไอแพด หรือโซเชียลมีเดีย ส่งผลกระทบต่อสมองในระยะยาว การใช้เทคโนโลยีกับลูกนั้นพ่อแม่ต้องคิดให้รอบคอบเกี่ยวกับบทบาทในชีวิตของเด็ก เพราะเด็กทุกคนที่ความแตกต่างกัน พ่อแม่ควรสอนลูกให้มีความรู้ในการใช้สื่อดิจิทัล และเป็นแบบอย่างที่ดีกับลูกเพราะลูกคอยเฝ้ามองคุณพร้อมที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของคุณอยู่ตลอดเวลา ดังสุภาจิตโบราณที่ว่า “ทำตามที่ฉันพูดไม่ใช่ทำตามแบบที่ฉันทำ” หากคุณสนุกเพลิดเพลินอยู่กับหน้าจอจนลืมไปว่าลูกของคุณกำลังมองคุณอยู่จนขาดปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพราะฉะนั้นแล้วคุณควรพาลูกของคุณออกไปเล่นนอกบ้านได้พบเจอกับธรรมชาติต้นไม้ ใบไม้ แดด ลม สมองของเด็กจะได้รับการบำรุงดีกว่า การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ

เรียนรู้ เพราะฉะนั้นพ่อแม่ควรส่งเสริมลูกในการใช้สื่อให้ถูกวิธี และมีความรับผิดชอบในการใช้สื่อต่างๆ (Hank Pellissier, 2018) พ่อแม่สามารถส่งเสริมการใช้สื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยได้ ดังนี้

1. ในขณะใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัลไม่ควรทิ้งให้เด็กใช้หรืออยู่กับสื่อเทคโนโลยีเพียงลำพัง เช่น ในขณะที่เด็กดูโทรทัศน์ ชีวชนเด็กสังเกต และพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาในโทรทัศน์ขยายความเกี่ยวกับสิ่งที่เห็นบนหน้าจอ

2. เลือกใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อปฏิสัมพันธ์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นสื่อที่เด็กและระบบโปรแกรมสามารถโต้ตอบกันได้ เนื้อหาจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามการเลือกใช้

3. จำกัดเวลาในการใช้งาน สิ่งสำคัญในการเลือกใช้เทคโนโลยี หากใช้มากเกินไปจะส่งผลเสียต่อเด็กในเรื่องของสุขภาพ พัฒนาการและการเรียนรู้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านสมอง เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถที่จะยับยั้งชั่งใจตนเองได้ พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องช่วยกำหนดระยะเวลาการใช้ที่เหมาะสมกับวัย โดยเด็กที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไป ให้ใช้สื่อเทคโนโลยีทุกประเภทร่วมกันแล้วไม่เกิน 1-2 ชั่วโมงต่อวัน สำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี ให้ใช้น้อยสุดเท่าที่จะทำได้ และสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ไม่สนับสนุนให้ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ เช่น โทรทัศน์ สื่อ จอภาพต่างๆ

4. จัดเวลาสำหรับการพักสายตา ให้เด็กได้ทำกิจกรรมอื่นๆ คั่นสลับกับการใช้สื่อ

5. ใช้สื่อเทคโนโลยีให้น้อย หรือหลีกเลี่ยงการใช้มากเกินไป ส่งผลให้เด็กได้เล่นกับสื่อที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การเล่นเกมการศึกษา เล่นกับธรรมชาติ หรือการเล่นของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ การเล่นกับผู้ใหญ่ กับพ่อแม่ และการเล่นแบบเคลื่อนไหว วิ่งเล่นในสนาม เล่นเครื่องเล่นสนาม เนื่องจากเด็กในวันนี้เรียนรู้ได้ดีที่สุดผ่านการเล่น การได้เคลื่อนไหว ได้สำรวจ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว

6. กำหนดข้อตกลงในการใช้สื่อเทคโนโลยี ควรมีการกำหนดว่า เด็กจะใช้สื่อเทคโนโลยีอะไรได้บ้าง ใช้ได้ที่ไหน ใช้ได้อย่างไร และใช้เวลาเท่าใด

7. เลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและส่งเสริมการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยยังไม่สามารถเลือกใช้สื่อหรือคัดกรองได้ว่าสื่อเทคโนโลยีใดที่เหมาะสมกับวัยหรือเหมาะสมกับตนเอง เพราะฉะนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับเด็กมีหน้าที่คัดกรอง เลือกให้เหมาะสมกับเด็ก โดยจะต้องคำนึงถึงวัยและพัฒนาการ และความสนใจของเด็ก เช่น ไม่เลือกเกม หรือการ์ตูนที่ใช้ความรุนแรง ต่อสู้ แต่ควรเลือกแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ รวมทั้งส่งเสริมความคิดของเด็ก

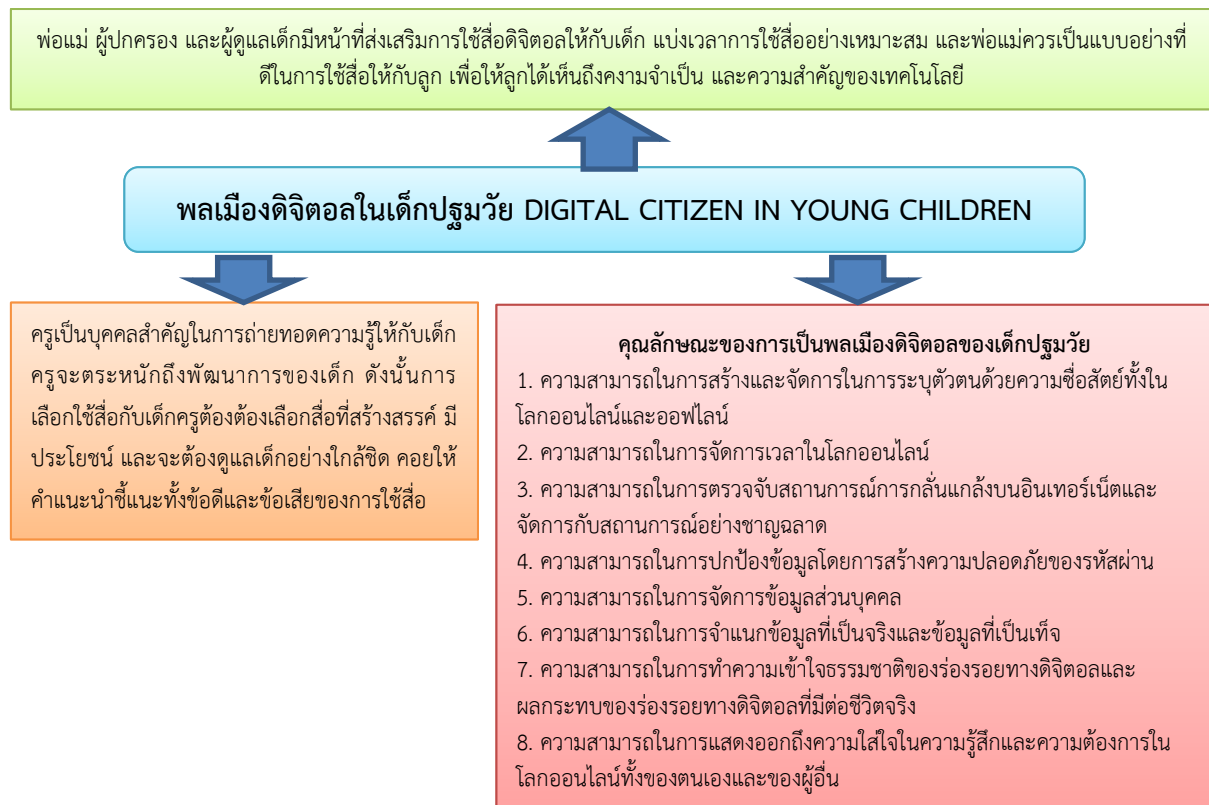
8. พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับลูกเพื่อให้เด็กได้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของเทคโนโลยีเช่น ปิดสื่อเทคโนโลยีระหว่างทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ใช้เทคโนโลยีเพื่อการหาคำตอบ เมื่อเด็กสงสัย หรือการใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเดินทาง การหาเส้นทาง (ชนพรณ จารเสถียร, 2560)

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้ปกครองในการดูแลลูกในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็ก สอนลูกให้มีความรู้ในการใช้สื่อดิจิทัลให้ถูกวิธี และมีความรับผิดชอบในการใช้สื่อต่างๆ ที่เหมาะสมตามวัย เลือกใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อปฏิสัมพันธ์ เป็นสื่อที่สามารถโต้ตอบกันได้ จัดเวลาให้เหมาะสมในการใช้งาน เพื่อเด็กจะได้พักสายตาหลีกเลี่ยงการใช้มากเกินไป ไม่ควรทิ้งให้เด็กใช้หรืออยู่กับสื่อเทคโนโลยีเพียงลำพัง และควรสร้างข้อตกลงในการใช้สื่อเทคโนโลยี มีการคัดกรองสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม นอกจากนั้นพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับลูกเพื่อให้เด็กได้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของเทคโนโลยี

บทสรุป

พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัย ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะในโลกปัจจุบันที่มีการนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียน การทำงาน การสืบค้นหาข้อมูล ดังนั้นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกใช้สื่อให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในการใช้สื่อดิจิทัล หลีกเลี่ยงการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก การนำสื่อดิจิทัลมาใช้กับเด็กปฐมวัยควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้สื่อด้วยตนเอง ตามแนวคิดของ John Dewey เชื่อว่าเด็กเรียนรู้จากการกระทำ เมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเด็กจะเรียนรู้ได้ว่าอะไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มีวิจารณ์ญาณในการเลือกใช้สื่อ การเข้าถึงสื่อ ความปลอดภัยในการใช้สื่อ มีความสามารถในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกข้อมูลที่เป็นจริงและข้อมูลที่เป็นเท็จ ความสามารถในการทำความเข้าใจธรรมชาติของร่องรอยทางดิจิทัล ผลกระทบของร่องรอยทางดิจิทัลที่มีต่อชีวิตจริง และความสามารถในการแสดงออกถึงความใส่ใจในความรู้สึกและความต้องการในโลกออนไลน์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น เพราะฉะนั้นการสอนให้เด็กเป็นพลเมืองดิจิทัลนั้นผู้ใหญ่ควรปลูกฝังให้เด็กได้รู้จักการเลือกใช้สื่อดิจิทัลสามารถแยกแยะได้ว่าสื่อที่กำลังใช้อยู่นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รู้จักการแบ่งเวลาในการใช้สื่อ วิเคราะห์ แยกแยะสื่อที่มีประโยชน์ และสื่อที่ไม่มีประโยชน์ต่อตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อ มีความตระหนักรู้ในการใช้สื่อ และรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล สรุปลองค์ความรู้การศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พลเมืองดิจิทัลในเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กุลชาติ พันธวรกุล, เมษา นวลศรี. (2562). เด็กปฐมวัยกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล : โอกาสหรือความเสี่ยง. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 17(2). 1-23.
- ชนพรรณ จารเสถียร. (2560). **การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย.
- ปณิตา วรรณพิรุณ, นำโชค วัฒนานัน. (2560). บทความวิชาการเรื่อง ความฉลาดทางดิจิทัล. **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา**. 29(102). 12-20.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2560). คำขวัญวันเด็ก "รู้คิด รู้เท่าทัน สร้างสรรค์เทคโนโลยี". แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/politics/617427>. สืบค้นเมื่อ 10 เม.ย. 2563.
- พนิดา ขาตยาภา. (2559). เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 6(2). 151-162.
- พัชรี บอนคำ. (2561). เด็กยุคใหม่รู้เท่าทัน "สื่อดิจิทัล". แหล่งที่มา <http://www.thaihealth.or.th/Content/40229>. สืบค้นเมื่อ 11 มี.ค. 2563.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). **คู่มือพลเมืองดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: ดิวันโอวัน เปอร์เซนต์.
- วรลักษณ์ สงวนแก้ว. (2559). **Digital Citizens: พลเมืองดิจิทัล**. แหล่งที่มา [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59\(500\)/page2-1-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59(500)/page2-1-59(500).html). สืบค้นเมื่อ 11 มี.ค. 2563.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). **การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัย**. แหล่งที่มา <http://www.qlf.or.th>. สืบค้นเมื่อ 10 เม.ย. 2563.
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. (2561). **เท่าทันสื่อ: อำนาจในมือพลเมืองดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.
- DQ Institute. (2017). **Digital intelligence (DQ) A conceptual framework & methodology for teaching and measuring digital citizenship**. Singapore: DQ Institute.
- Pellissier Hank. (2018). **Your child's brain on technology: social media**. From <https://www.greatschools.org/gk/articles/child-brain-development-and-social-media/>. Retrieved Apr 10, 2020.
- Rogow, F. (2002). **ABCs of media literacy: What can pre-schoolers learn?**. From www.medialit.org/reading-room/abcs-media-literacy-what-can-pre-schoolers-learn. Retrieved Apr 10, 2020.

นโยบายการพัฒนาประเทศที่ส่งผลต่อช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทและการอพยพย้ายถิ่น*

THE DEVELOPMENT POLICY PLAN INFLUENCING ON GAP BETWEEN RURAL
AND URBAN AREA LEADING TO PEOPLE MIGRATION

วลัยพร ชินศรี Walaiporn Chinnasri

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด Stamford International University, Thailand

Corresponding Author E-mail: walai11@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ส่งผลต่อการเกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท เพื่อศึกษาถึงช่องว่างระหว่างเมืองและชนบทที่นำไปสู่การอพยพย้ายถิ่นของประชาชน และเพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประเทศที่ไม่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทและการอพยพย้ายถิ่น โดยในบทความนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สถิติต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร และข่าวสาร เป็นต้น สรุปผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาในรูปแบบทุนนิยมกระแสหลัก และใช้หลักการแบบรัฐรวมศูนย์อยู่ที่เมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร จึงทำให้กรุงเทพเป็นเมืองโตเดียว และนำไปสู่ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนในต่างจังหวัดอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือความจะมีการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อลดการกระจุกตัวของทรัพยากร และควรให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นได้มีโอกาสในการใช้ทรัพยากรของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นไม่ใช่อารอรับคำสั่งและการจัดสรรจากส่วนกลาง

คำสำคัญ: นโยบายการพัฒนา, ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท, การอพยพย้ายถิ่น

Abstract

This article has the purpose to study on the development policy of National Economic and Social Development Plan influencing on gap between rural and urban area, to study on gap rural and urban area leading to people migration, and to propose development approach that not leading to gap between rural and urban area and migration. This article used qualitative approach with documentary method by analyzing documents, recorded statistics, related researches, journals and news. This study was found that the past development policy according to National Economic and Social Development Plan was initiated by employing main stream capitalism and state-centralization approach prioritizing Major city like Bangkok and leading Bangkok to be Single-Big City and to extend gap between urban and rural to be wider. This kind of gap causes rural people to migrate into capital city for working. Therefore, solution for solving this problem should be decentralizing power to regions and locality to reduce concentration of resources and should delegate the opportunity for local agency to use its own resources to develop its area without orders and allocation from center.

Keywords: Development Policy, Gap Between Urban and Rural, Migration

บทนำ

จากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในช่วงที่ผ่านมาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นประชาชนมีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น รายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณสุขปลอดภัยอันเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้กว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่างๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมาก และการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ในสังคมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยเนื่องจากรายได้มีความแตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนทำให้สะท้อนถึง ความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง แม้ว่าการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศไทยจะทำให้กลุ่มประชากรที่ยากจนลดลงแต่ยังมีประชากรกลุ่มที่มีความเสี่ยง ที่จะตกอยู่ในภาวะความยากจนได้ง่าย หากเผชิญกับวิกฤติการณ์ด้านเศรษฐกิจและภัยธรรมชาติในขณะเดียวกันการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน รวมถึงการถือครองที่ดินมีการกระจุกตัวในกลุ่มคนจำนวนน้อย สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการขาดโอกาสเชิงเศรษฐกิจและสังคมและการเข้าไม่ถึงทรัพยากรของประชาชนในบางกลุ่มบางพื้นที่ รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านสิทธิและการขาดอำนาจต่อรองของประชาชนบางกลุ่มซึ่งส่งผลต่อการสร้างรายได้ประเภทต่างๆ

ในด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าถึงสาธารณสุขปลอดภัย และบริการสาธารณะ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมและการศึกษาเนื่องจากการพัฒนาที่ยัง กระจุกตัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งเมืองใหญ่อื่นๆ และการรวมศูนย์บริหารจัดการของภาครัฐทำให้

ความก้าวหน้าและโอกาสทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมากในระดับพื้นที่และกลายเป็น ความขัดแย้งทางสังคม การพัฒนาที่กระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ทำให้เกิดความแตกต่างในระหว่างพื้นที่ทั้งในด้านโอกาสในการสร้าง อาชีพและรายได้ คุณภาพบริการทางสังคมและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ นอกจากนี้ ความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจและโอกาสในการสร้างอาชีพและรายได้ที่ดีและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพที่ดีกว่าใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งเมืองใหญ่ก็เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง ในขณะที่ความยากจนในภาคเกษตรและในชนบทนั้น เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงานที่มี การศึกษาน้อยและขาดทักษะมีทางเลือกน้อยจึงเป็นการย้ายถิ่นเข้าสู่การทำงานนอกระบบมีชั่วโมงการทำงาน ต่อวันที่ยาวนาน ขาดความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน และมีความเป็นอยู่ที่แออัดไม่ปลอดภัย กลายเป็นปัญหา ความยากจน ปัญหาอาชญากรรม และความขัดแย้งในสังคมได้ง่าย

ในด้านสิ่งแวดล้อม การเข้าไม่ถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้ชุมชนสูญเสีย ความสามารถในการพึ่งตนเองและการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการขยายตัวเชิงปริมาณมา เป็นเวลายาวนานทำให้กลุ่มทุนตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปขณะที่ชุมชนไม่สามารถ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะคนยากจนที่อาศัยและพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งอาหารสำคัญทำ ให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ลดลงต้องอาศัยแหล่งอาหารจากภายนอกชุมชนที่มีต้นทุนสูง ขณะเดียวกันการ เปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นตัวเร่งให้เกิดความวิตกกังวลในภัยของธรรมชาติอันเกิดขึ้นจากน้ำมือของ มนุษย์

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติหรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาก่อให้เกิดช่องว่าง/ความเหลื่อมล้ำ/ความ ยากจน ฯลฯ หรืออะไรก็ตามแต่ แต่ผลที่ออกมาก็คือ การอพยพย้ายถิ่นเพื่อไปแสวงหา/เสี่ยงโชค /ไปตายเอา ดาบหน้าที่เกิดขึ้นในสังคมไทย กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองฟ้ามรณะที่ชาวต่างจังหวัดมุ่งหน้าเข้ามาเพื่อแสดง หาโชค บางคนก็โชคเข้าข้าง บางคนก็โชคร้ายถึงขั้นไม่เหลือแม้แต่ลมหายใจ การเป็นเมืองโตเดี่ยวของกรุงเทพฯ สะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผิดพลาด เป็นการตอกย้ำความเป็นรัฐรวมศูนย์ที่ทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่กรุงเทพฯ ดังนั้น การอพยพย้ายถิ่นจึงกลายเป็นปัญหาที่ตามมาจากความผิดพลาดของนโยบายเหล่านี้ การกระจุกตัวของเมืองใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหาทั้งเศรษฐกิจและสังคมตามมาอีกมากมาย

ในบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนอถึงนโยบายการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ นโยบายเศรษฐกิจว่ามีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนและเกิดช่องว่างระหว่างเมืองและชนบท เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงสถานการณ์การอพยพย้ายถิ่น ผลกระทบ ปัญหา และนำเสนอทางออก/การแก้ไขในเชิง นโยบาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น

เมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาพัฒนาประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของเมือง เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงาน ในการผลิต โดยมีความต้องการแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการสูงขึ้นมากแต่ความต้องการแรงงานใน ภาคเกษตรกรรมกลับลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นตัวดึงดูดให้แรงงานในชนบทให้เข้ามาสู่ในเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ในช่วง 20 ปีแรกกรุงเทพฯ มีการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยมีขนาดใหญ่กว่าจังหวัด เชียงใหม่ถึง 50 เท่า และช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติใน 5 หลังจากนี้ จึงมีความพยายามที่จะ

กระจายความเจริญสู่ปริมณฑล และในหัวเมืองใหญ่ต่างๆ ในภูมิภาค หลังจากนั้นทำให้หัวเมืองใหญ่กลายเป็นแหล่งรับผู้ย้ายถิ่นจากภาคชนบททั่วประเทศ เกิดปัญหาชุมชนแออัด และแหล่งเสื่อมโทรมเช่นเดียวกับกรุงเทพฯ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป แต่ก่อนอื่นขอเสนอถึงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ว่าสามารถก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทจนเป็นสาเหตุให้มีการอพยพย้ายถิ่นได้อย่างไร

ประเทศไทยเริ่มมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2504 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้เรากำลังใช้แผนที่ 11 ตลอดระยะที่ผ่านมานั้นแต่ละแผนส่งผลต่อนโยบายเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศทั้งในระดับมหภาคและในระดับจุลภาค เริ่มจากแผนฉบับที่ 1-3 (ช่วงเวลาปี 2504 ถึง 2519) นี่คือการเริ่มต้นของความไม่เท่าเทียมกันของการพัฒนาเมืองและชนบท ซึ่งในที่สุดก็ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่น ถึงแม้ในช่วงแรกๆ จะเป็นการเน้นการลงทุนในการสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (infra-structure) ของประเทศ ได้แก่ การสร้างทางหลวงสายประธาน การพัฒนาเส้นทางรถไฟ การปรับปรุงการประปา และการสร้าง เขื่อนเพื่อการชลประทานและการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ เช่น เขื่อนภูมิพล และเขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) แต่ก็มีการลงทุนของเอกชนในด้านอุตสาหกรรม และเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม สินค้าสำเร็จรูป ทั้งๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นปัญหาที่ตามมาคือ ขาดแคลนบุคลากรทางด้านเทคนิค วิชาการ และการบริหาร และต้องพึ่งเงินทุนจากต่างประเทศทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานตามโครงการ ผลกระทบประการสำคัญคือการกระจายรายได้ยังไม่ยุติธรรม เพราะผลจากการพัฒนาตกอยู่กับผู้มีโอกาสทางเศรษฐกิจ ต่อมาในแผนที่ 2-3 จึงได้มีการส่งเสริมการพัฒนาการผลิตด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยสนับสนุนการลงทุนของชาวต่างประเทศ และส่งเสริมให้คนไทยมีการศึกษามากขึ้นเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม อันเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น ทั้งเพื่อมาทำการศึกษา และเพื่อมาทำงานในเขตพื้นที่เศรษฐกิจที่ไม่ได้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคอย่างที่ควรจะเป็น แต่จำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล

ในขณะที่นโยบายเศรษฐกิจโดยเฉพาะในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, มปป.) ที่มีนโยบายการขยายการประกอบการในเชิงพาณิชย์ (commercialization) ด้วยการส่งเสริมให้ภาคการผลิตให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีส่วนเงินไปใช้ในการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม เพื่อจะให้มีการเปลี่ยนไปสู่อุตสาหกรรม (industrialization) โดยการให้สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ แก่ผู้ลงทุนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ภาครัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพิจารณาให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุนในกิจการที่รัฐต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น สิทธิประโยชน์เหล่านี้มีตั้งแต่การลดหรืองดภาษีนำเข้าเครื่องจักร การประกันว่าจะไม่มีคู่แข่งในระยะกี่ปี ความสะดวกในการหาเงินกู้ หรือการรับรองว่าจะช่วยให้วัตถุดิบที่จำเป็นจะมีราคาถูกเช่น ห้ามส่งออกเมล็ดพันธุ์เพื่อประกันให้โรงงานน้ำมันละหุ่งมีวัตถุดิบในราคาถูกอย่างแน่นอน นอกจากนี้ยังมีการขยายอำนาจรัฐในการจัดการทรัพยากร รัฐบาลได้สร้างหรือปรับหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มอำนาจของรัฐในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น หรือออกกฎหมายให้อำนาจแก่รัฐในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีกมาก เช่น ปรับกรมโลหกิจเป็นกรมทรัพยากรธรณี ปรับกรมประมงและออกกฎหมายเกี่ยวกับการประมงเพิ่มเติมให้อำนาจแก่รัฐในการควบคุมเรื่องการประมงเพิ่มขึ้น ออกกฎหมายป่าสงวนและวนอุทยาน ซึ่งทำให้ชาวบ้านและชุมชนหมดอำนาจในการจัดการป่าซึ่งสัมพันธ์กับการผลิตในไร่นาของตนไปโดยสิ้นเชิง ทรัพยากรต่างๆ จึงถูกส่งมาใช้ประโยชน์ในส่วนกลางมากกว่าที่จะถูกใช้ในชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของทรัพยากร

ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-6 (2520-2534) ในช่วงเวลานี้มีโครงการที่เกิดจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ล้วนส่งเสริมให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งนิคมอุตสาหกรรม ทั้งชายฝั่งตะวันตกและชายฝั่งตะวันออก เพื่อเป็นฐานการผลิตให้กับนักลงทุนต่างชาติ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้นเท่าไร การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น และสิ่งที่ตามมาคือต้องการแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวของโรงงาน นอกจากนี้ยังมีการเร่งฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง เช่น การผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า ปรับปรุงนโยบายการควบคุมราคาสินค้าและเร่งรัดการส่งออก (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2552) ประเทศไทยที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตร อย่างเช่น ข้าว ข้าวโพด ยาพารา เป็นอันดับหนึ่งของโลก กลับกลายมาเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม อย่างชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ชิ้นส่วนรถยนต์ มากที่สุดแทนสินค้าเกษตร ถึงแม้ในช่วงของแผนฯ 4-6 นี้ จะมีความพยายามที่ลดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท และมีนโยบายที่จะกระจายความเจริญและกระจายรายได้ไปสู่ชนบทก็ตาม แต่ไม่ได้ขยายเขตอำนาจทางเศรษฐกิจไปด้วย เพราะไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคมนาคมขนส่ง ทำให้ต้องมีการตั้งโรงงานในที่ที่มีการขนส่งสะดวกสบาย นั่นคือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดชายฝั่งทะเล การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมากมายนี้เอง ที่ส่งผลให้พื้นที่ทางการเกษตรในเขตที่ลุ่มภาคกลางต้องสูญเสียไป ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐานกันมากขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเป็นเกษตรกรตามรอยบรรพบุรุษ

จากการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือเสือตัวที่ 5 ในเอเชีย ในช่วงแผนฯ 7-9 สิ่งที่ได้รับคือ การล่มสลายของเศรษฐกิจที่ทำให้ประเทศไทยต้องกลายไปเป็นลูกหนี้ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) นี่คือผลของการเดินทางตามรอยของระบบเศรษฐกิจกระแสหลักอย่างทุนนิยม จนในที่สุดก็ล้มไม่เป็นท่า เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี 2540 หรือที่เรียกกันว่าโรคต้มยำกุ้ง ที่ทำให้ประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียได้รับผลกระทบไปด้วย นโยบายการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงต้องโน้มมาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ อาจจะกล่าวได้ว่านี่คือผลของการพัฒนาที่ลืมหืมสิ่งที่พื้นฐานรากของสังคมดั้งเดิม นั่นคือ สังคมเกษตรกรรมไปมุ่งเน้นแต่อุตสาหกรรม จนทำให้เกิดช่องว่างช่องโหว่ในการพัฒนา และในที่สุดก็ต้องกลับเข้ามาให้ความสนใจกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีสติมากยิ่งขึ้น คำนึงถึงการพัฒนาที่ไม่เบียดเบียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากเกินไป หันมาใส่ใจในการพัฒนาคนมากขึ้น ดังนั้น ในแผนฯ 8 แผนฯ 9 มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมทั้ง ปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลของการพัฒนาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยการมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหายาเสพติดวัตถุประสงค์

วิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเจ้าของทุนมากกว่าเจ้าของแรงงานและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการพัฒนาช้า การมุ่งเน้นการพัฒนาการส่งออกโดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้นนั้นทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีความก้าวหน้ามากกว่าภาคเกษตรสัดส่วนมูลค่าผลผลิตและผลิตภาพสูงกว่าภาคเกษตรมาก กลุ่มทุนโดยเฉพาะกลุ่มทุนอุตสาหกรรมจึงมีอำนาจต่อรองและ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาล ผลประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นหนักในภาคอุตสาหกรรมมากจึงมักเอื้อประโยชน์ต่อเจ้าของทุนมากกว่าแรงงานแรงงานขาดอำนาจการต่อรองทำให้สัดส่วนรายได้ที่เป็นผลตอบแทนของแรงงานต่ำกว่าผลตอบแทนของเจ้าของทุนมากทำให้ผู้ที่มิฐานรายได้จากเงินเดือนและค่าจ้างที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศกลายเป็นช่องว่างระหว่างชนชั้นรายได้และความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการและเจ้าของแรงงานรวมทั้งเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตของแรงงานที่มีรายได้ต่ำ

ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การบังคับใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต การขยายฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและการบริหารงานขององค์กรที่เน้นประสิทธิภาพเป็นหลักประกันว่าประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในระดับชุมชน นอกจากนี้การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เช่น การจัดทำแผนชุมชนโดยมีเวทีแลกเปลี่ยนร่วมกันคิดการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานำไปสู่การสร้างเป้าหมายร่วมกันของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดย

ทุกคนในสังคมไทยต้องมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับโอกาสในการประกอบสัมมาอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมและทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึงเพื่อป้องกันมิให้ตกอยู่ในวงจรความยากจนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การพัฒนาเศรษฐกิจมีฐานกว้างครอบคลุมทั่วถึงและสร้างโอกาสสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสมากขึ้นบนหลักการยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และลดช่องว่างในสังคม ประชาชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นพลังร่วมของสังคมไทยมีการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่และเป็นธรรมโดยที่สามารถปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ชุมชนและสังคมมีค่านิยมร่วมยึดหลักผลประโยชน์ของสังคม มีค่านิยมร่วมในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขระหว่างกลุ่มคนระหว่างพื้นที่และระหว่างวัยพึงพาอาศัยและเกื้อกูลกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เรื่องเศรษฐกิจไทยที่ขึ้นอยู่กับภาคธุรกิจเอกชนและความสัมพันธ์ทางการลงทุนและการค้ากับระบบเศรษฐกิจโลกเติบโตในอัตราปานกลางค่อนข้างสูง แต่ส่วนใหญ่เป็นการเติบโตของภาคการค้าระหว่างประเทศ การผลิตและการบริโภคในภาคอุตสาหกรรม การค้าและบริการมากกว่าภาคเกษตร ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้นมากทำให้เกิดภาวะของแพงควบคู่ไปกับเศรษฐกิจชะลอตัวราคาข้าว ที่สูงขึ้นเป็นประโยชน์กับผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของไทยอยู่บ้าง แต่เกษตรกรขนาดกลางขนาดย่อมที่มีปัญหานี้สินมาก และอยู่ภายใต้โครงสร้าง

การผลิต การกระจายทรัพยากรและรายได้ที่ไม่เป็นธรรมได้ประโยชน์น้อย ปัญหาของแพงมีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในด้านภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาไม่เหมาะสม เพราะแม้การศึกษาระดับพื้นฐานส่วนใหญ่จะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนหรือเสียค่าเล่าเรียนต่ำแต่พ่อแม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเป็นค่าเดินทาง ค่ากินอยู่ ค่าเสื้อผ้า ตำรา และอุปกรณ์การเรียน รวมแล้วสูงโดยเฉพาะสำหรับคนจนและสังคมยังมีปัญหาที่เห็นได้ชัดทั้งในเรื่องปัญหาด้านสุขภาพจะเพิ่มขึ้น ครอบครัวอบอุ่นลดลง ชุมชนเข้มแข็งลดลง การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมและประชาชนเป็นหนี้มากขึ้น คนเข้าไม่ถึงระบบการประกันสังคม สภาพแวดล้อมระบบนิเวศไม่สมดุลเพิ่มขึ้น อาชญากรรมและยาเสพติดเพิ่มขึ้น ปัญหาทุจริตฉ้อฉล การละเมิดสิทธิมนุษยชน การขัดแย้งและ ความรุนแรงเพิ่มขึ้น เด็กเยาวชนมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง เสพเหล้าบุหรี่ ทำผิดเรื่องยาเสพติด ลักทรัพย์ และทำร้ายกันเพิ่มขึ้น ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยคงอยู่ในเกณฑ์ปานกลางต่ำกว่าประเทศพัฒนา โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษาและสาธารณสุข เฉพาะในเรื่องสมรรถนะการศึกษาของไทยมีปัญหาทั้งความไม่เสมอภาคของโอกาสในการได้รับการศึกษาและคุณภาพการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ดีโดยภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูง ภาคเกษตรเป็น แหล่งสร้างรายได้หลักของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจขณะที่การเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประเทศไทยกับเศรษฐกิจต่างประเทศทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนโดยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังคง มีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย แต่จากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลงทำให้บทบาทของการลงทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตามระบบเศรษฐกิจของไทยยังมีความอ่อนแอด้านปัจจัยสนับสนุนในส่วน of วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการบริการของโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย และกฎระเบียบทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการจัดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

สถานะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทรัพยากรธรรมชาติ เสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลซ้ำเติมให้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรงกระทบต่อผลิตภาคเกษตรและความยากจน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขณะที่มีความขัดแย้งทางนโยบายในการบูรณาการ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ประเทศไทยยังมีความมั่นคงด้านอาหารแม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและความต้องการพืชพลังงาน

สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นและผลกระทบ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง โดยเป็นทั้งปัจจัยหลักในพื้นที่ต้นทาง และปัจจัยดึงดูดในพื้นที่ปลายทาง อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง (วสวัตดี สุธิบุญญามณีและคณะ, 2556) จำนวน 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ (Socio-Economic) ที่เป็นผลของความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ ในสังคมชนบทกับ สังคมเมือง โดยปัจจัยผลัก (Push Factor) ในพื้นที่ต้นทาง และเป็นปัจจัยดึงดูด ในพื้นที่ปลายทาง อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันในสภาพเศรษฐกิจ ค่าตอบแทน ความต้องการแรงงาน ในทุก ภูมิภาคไม่ว่าจะ

เป็นเอเชีย (Ulrich, 2012; Erik, 2012; Garip, 2008 และ อารี จำปากลาง 2550) แอฟริกา (Zinkina and Korotayev 2010 และ Emmanuel O., 2013) และ ยุโรป (Walker, 2010) เพื่อสร้างฐานะ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสถานะทางสังคมดีขึ้น

2. ด้านเครือข่ายของการย้ายถิ่น (Migration Networks) เป็นการสร้างเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นที่มาจากพื้นที่เดียวกัน กลุ่มคนที่พูดภาษาเดียวกันหรือมีวิถีชีวิตที่มีรูปแบบที่คล้ายกันอยู่รวมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเครือข่าย ในพื้นที่สังคมเมือง ที่มีความแตกต่างกันทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา วัฒนธรรม ความคิด และค่านิยมเพื่อเป็นการลดแรงกดดันในการอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างและให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการย้ายถิ่น เครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น (อารี จำปากลาง 2550, Gullette, Gregory S., 2014)

สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ (Socio-Economic) และด้านเครือข่ายของการย้ายถิ่น (Migration Networks) โดยเป็นทั้งปัจจัยหลักในพื้นที่ต้นทางและปัจจัยดึงในพื้นที่ปลายทาง อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

ย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองมีผลกระทบอะไรบ้าง?

มีการศึกษามากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่น ทั้งผล กระทบในแง่บวก และแง่ลบ โดยผลกระทบดังกล่าวมีผลกระทบกับผู้ย้ายถิ่น ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่น พื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทาง ในด้านต่างๆ (วสวัตดี สุติญญามณี และคณะ, 2556)

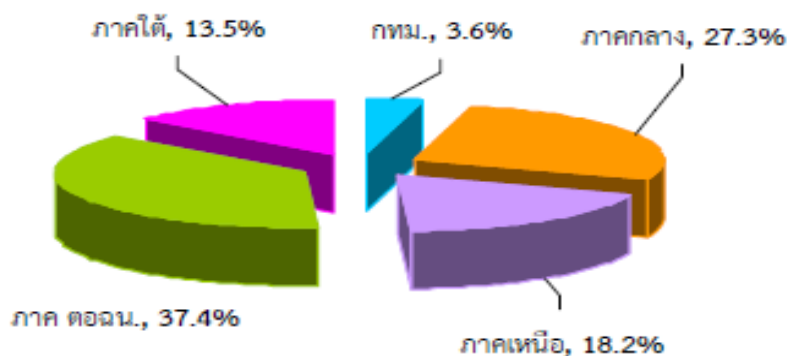
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Socio-Economic Effects) การย้ายถิ่นมีผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบกับเศรษฐกิจในพื้นที่ต้นทาง โดยผ่านเงินส่งกลับ (Remittance) ที่ทำให้พื้นที่ต้นทางมีการบริโภคเพิ่มขึ้น การลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีเงินไหลเวียนในพื้นที่ต้นทางมากขึ้น เศรษฐกิจมีการขยายตัวมากกว่าเดิม ครอบครัวมีเศรษฐกิจดีขึ้น (Ulrich, 2012 และ อารี จำปากลาง, 2555 และ Xing C. 2014) แต่มีการศึกษา ถึงผลกระทบในแง่ลบจากการย้ายถิ่นที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ ทั้งพื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทาง โดยกล่าวถึงช่องว่างระหว่างรายได้ของพื้นที่ต้นทาง และปลายทางที่กว้างมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ปลายทางมีมากกว่า เพราะพื้นที่ปลายทางมีแรงงานเพื่อที่จะขยายเศรษฐกิจน้อยกว่าและถ้ามองถึงต้นทางที่มี ผลกระทบในผลประโยชน์ของต้นทางที่เป็นสังคมเกษตร ต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่าที่เคยเป็นมาอันเนื่องมาจากวัตถุดิบทางการเกษตร มีราคาที่สูงขึ้น (Lili Ma, 2012) และในกรณีที่พื้นที่ปลายทางเป็นสังคมเมือง ที่มีค่าครองชีพที่สูงกว่าพื้นที่ต้นทางที่มีค่าครองชีพต่ำกว่า รายได้ของผู้ย้ายถิ่นจึงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตจึงทำให้มีการส่งเงินมาช่วยเหลือจากครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง (Reverse Remittance) (Erik, 2012)

ผลกระทบด้านสังคม (Social Effects) นอกจากผลกระทบด้านเศรษฐกิจแล้ว ผลกระทบด้านสังคมจึงเป็นผลกระทบหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง การศึกษาด้านผลกระทบด้านสังคมกับการย้ายถิ่นนั้นมีผลกระทบมากมาย เช่น ปัญหาของการย้ายถิ่นของวัยแรงงานที่เป็นผู้เป็นพ่อและแม่ที่ส่งผลต่อลูก ซึ่งอยู่ห่างจากพ่อแม่ที่ย้ายถิ่น ทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่าลูกที่อยู่กับพ่อแม่ (อารี จำปากลาง, 2555) นอกจากปัญหาที่เกิดกับครอบครัวแล้ว ผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ย้ายถิ่นเองก็มีเช่นกัน เนื่องจากการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทางที่มีความแตกต่าง ในด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่กับพื้นที่ต้นทาง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องมีการปรับตัว ผู้ย้ายถิ่น บางรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จึงต้องย้ายถิ่นกลับ (Lili

Ma, 2012, อารี จำปากลาง, 2555) แต่ถ้าผู้ย้ายถิ่นนั้นอาศัย หรือกระจุกตัวอยู่ร่วมกับผู้ย้ายถิ่นมากจากพื้นที่เดียวกัน หรือผู้ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีลักษณะแบบแผนในการดำเนินชีวิตเดียวกัน อยู่รวมกันเป็นเครือข่าย (Networks) ก็จะทำให้ผลกระทบในแง่ปัญหาลดลง แปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (อารี จำปากลาง, 2555, Gullette, Gregory S., 2014 และ Raleigh, Clionadh, 2014)

ผลกระทบด้านสุขภาพ (Health Effects) มีการศึกษาถึงการย้ายถิ่นที่มีผลต่อสุขภาพ โดยการศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นโดยเฉพาะผู้หญิงที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่ ที่มีความแตกต่างในด้านชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลายและแตกต่างจากพื้นที่ต้นทางทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพเกิดขึ้นโดยผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหญิงตั้งครรภ์ มีอัตราการที่เด็กตายขณะคลอดสูง (Sirin, 2011) นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกับผู้ย้ายถิ่นเอง ยังส่งผลถึงปัญหาของคนในครอบครัว และบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่น โดยพบว่า บุตรหลานของผู้ย้ายถิ่นมีสุขภาพที่ไม่ดี โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพจิตจะมีอัตราสูงกว่าบุตรหลานของผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น โดยพบว่าเป็นปัญหาในด้านอารมณ์ ปัญหาด้านพฤติกรรม สมาธิสั้น และปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน (อารี จำปากลาง, 2555)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรเป็นประจำทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2556 เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างตุลาคม-ธันวาคม จากครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือน เพื่อบรรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคมของผู้ย้ายถิ่น สำหรับนำไปใช้ในการติดตามสถานการณ์การย้ายถิ่นของประชากร ซึ่งผลการสำรวจที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้คือ ผู้ย้ายถิ่นมีทั้งสิ้น 1.18 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 ของประชากรทั้งประเทศ โดยจำนวนผู้ย้ายถิ่นกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดคือ 4.42 แสนคน(ร้อยละ 37.4) และอยู่ในกรุงเทพมหานครน้อยที่สุดคือ 4.19 หมื่นคน (ร้อยละ 3.6) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนการติดตามสถานการณ์การย้ายถิ่นของประชากร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

เมื่อพิจารณาระหว่างเพศ พบว่า เพศชายมีอัตราการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 1.9 และ 1.6 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุของผู้ย้ายถิ่นพบว่า กลุ่มที่มีการย้ายถิ่นมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 25 - 59 ปี (วัยผู้ใหญ่) ซึ่งมีร้อยละ 53.2 ของผู้ย้ายถิ่นทั้งสิ้นรองลงมาคือ กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี (วัยเยาวชน) กลุ่มอายุ 0-14 ปี (วัยเด็ก) และน้อยที่สุดในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป (วัยสูงอายุ) ร้อยละ 2.5 สถานภาพสมรสของผู้ย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นอายุ 15 ปีขึ้นไป ประมาณร้อยละ 59.0 เป็นผู้ที่สมรส ประมาณ 1 ใน 3 เป็นผู้ที่ไม่สมรส ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.4 เป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ ได้แก่ ม่าย หย่า และแยกกันอยู่ ระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ของผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้ย้ายถิ่น ส่วนใหญ่สำเร็จ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.5 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 22.3 ประเภทของการย้ายถิ่น เมื่อพิจารณาการย้ายถิ่นตามประเภท การย้ายถิ่น พบว่า ผู้ย้ายถิ่นภายในภาคเดียวกันมีจำนวนมากกว่าผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคเล็กน้อย (ร้อยละ 53.7 และร้อยละ 42.8 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาถิ่นที่อยู่ก่อนย้าย พบว่า ผู้ย้ายถิ่นในแต่ละภาคส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกเว้นภาคเหนือและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ส่วนใหญ่ผู้ย้ายถิ่นจะย้ายมาจากภาคกลาง เหตุผลของการย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นประมาณครึ่งหนึ่งย้ายด้วยเหตุผล ด้านครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลกลับ ภูมิลำเนาสูงเป็นอันดับ 1 และติดตามครอบครัว ด้วยเหตุผลสูงเป็นอันดับ 2 ตามลำดับ (ร้อยละ 26.8 และ 21.4) สำหรับเหตุผลด้านการงาน ส่วนใหญ่ ย้ายเนื่องจากต้องการหางานมากกว่าย้ายเพราะเปลี่ยนงาน

ผลกระทบที่ตามมาจากการอพยพย้ายถิ่น: ปัญหาชุมชนแออัด

ปัญหาที่อยู่อาศัยคนจน หรือผู้มีรายได้น้อยในเมืองใหญ่ ปรากฏชัดเจนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากมีผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่เป็นจำนวนมาก โดยเช่าที่ดินของเอกชน ก่อสร้างบ้านกันเอง แต่ขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทำให้ชุมชนมาสภาพเสื่อมโทรมและกลายเป็นชุมชนแออัด ในเวลาต่อมาปัจจุบันมีชุมชนแออัดทั่วประเทศประมาณ 5,500 ชุมชน 1.5 ล้านครัวเรือน ประชากรประมาณ 6.75 ล้านคน ขณะที่ในกรุงเทพฯ มีสลัมประมาณ 1,000 แห่ง และในต่างจังหวัด เช่น จังหวัดนครสวรรค์ มีชุมชนกว่า 50 แห่ง ยุทธยา มีประมาณ 50 – 60 แห่ง และเมืองใหญ่ทั้งเชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา ก็มีชุมชนแออัดและสลัมมากมายหลายแห่ง ซึ่งในแต่ละเมืองก็จะมีที่ว่างเปล่า แต่ไม่ได้จัดให้คนจนอยู่ เพราะนั้นคนจนก็เลยจัดหาที่กันเอง ซึ่งเรียกว่า “ชุมชนบุกรุก” หรือ ชุมชนบุกเบิก” ซึ่งอยู่เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ที่มาและปัญหาของชุมชนแออัดในเมืองนั้นยังเกิดจากความผิดพลาดเชิงนโยบายรัฐและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม เห็นได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ซึ่งมุ่งเน้นการลงทุนในสิ่งก่อสร้างขนส่ง ระบบเชื่อมชลประทาน พลังงานไฟฟ้า สาธารณูปโภค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รูปแบบการพัฒนาที่ใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalist economies) กว่า 50 ปี หลังจากที่ประเทศไทยใช้รูปแบบการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth oriented economy) ยอมรับการถือครองกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตและให้อิสระเสรีใช้กลไกการตลาดเป็นตัวกำหนด ส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เน้นการผลิตเพื่อแสวงหากำไรและกระตุ้นให้เกิดการบริโภคมากขึ้นเป็นหลัก รูปแบบการพัฒนาดังกล่าวเป็นตัวเร่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ทรัพยากรของประเทศลดลงไปอย่างรวดเร็วและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ไม่สามารถกระจายทรัพยากรสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึงก่อให้เกิดภาวะความยากจน คนรวยรวยมากขึ้น คนจนส่วนใหญ่ยิ่งยากจนลง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น เมื่อการจัดสรรทรัพยากรของรัฐกระจุกตัวอยู่เพียงในเมือง ภาคชนบทเริ่มล่มสลายขาดแคลนปัจจัยการผลิต คนที่ล้มเหลวจากภาคเกษตรจึงอพยพเข้าเมือง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีปัจจัย 2 ส่วนที่ทำให้คนจนอพยพเข้าเมืองคือ 1) ปัจจัยผลัก และ 2) ปัจจัยหนุน สิ่งที่เราเรียกว่าปัจจัยผลักคือสิ่งที่ทำให้คนจนในชนบทอพยพเข้าเมืองคือ ความจน ความทุกข์ยากลำเค็ญ ขาดแคลนปัจจัยการผลิต ต้องพึ่งธรรมชาติ รอฟ้ารอฝน หน้างมวกแล้ว ฝนก็ยังไม่ตก ราคาปุ๋ยและยาฆ่าแมลงราคาแพง แต่ชาวนาขายข้าวได้ราคาแสนถูก ยิ่งทำก็ยิ่งขาดทุน เป็นต้น นอกจากนี้จะจนเงินแล้วยังด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐอีก เช่น ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่มีโรงพยาบาล เป็นต้น

ปัจจัยเกื้อหนุนให้คนจนเข้าเมืองคือคนจนมักจะหวังว่าจะพบโอกาสที่ดีกว่า เพราะในเมืองมีสาธารณูปโภคที่พร้อม โรงพยาบาล น้ำไฟ ถนนหนทาง ที่สำคัญมีงานทำ ณ บริเวณที่มีการจัดงาน คนจนจะรวมกันเป็นกรรมกรรับจ้าง เช่น บริเวณท่าเรือมีกรรมกรไปรับจ้างมากมาย และรวมตัวกันสร้างที่พักอาศัยกันตามยถากรรม กลายเป็นชุมชนแออัดขนาดใหญ่ เช่นบริเวณท่าเรือคลองเตย คนที่พักอาศัยพื้นที่เหล่านั้นมักจะถูกเรียกว่า คนสลัม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วชุมชนแออัดเป็นพื้นที่รวมกันขอผู้ด้อยโอกาสและถูกเอารัดเอาเปรียบซึ่งเป็นผลพวงจากกระบวนการพัฒนาที่ผิดพลาดนั่นเอง

นอกจากที่มีแรงงานจากชนบทย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองใหญ่ อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีชุมชนแออัดและสลัมก็คือ ปัญหารายได้ เพราะคนที่อยู่ในชุมชนแออัด เป็นคนจน รายได้น้อย อาจเกิดมาจากลัทธิทุนนิยมมีการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม คนรวยก็รวยมาก คนจนก็จนมาก และเนื่องจากการทำงานในเมืองใหญ่มีรายได้ที่สูงกว่าในชนบท ทำให้มีคนย้ายเข้ามาทำงานในเมือง ในกรุงเทพฯ มีคนจน ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 9,000 บาทอยู่ร้อยละ 30 และในภูมิภาคอีกร้อยละ 44 คนจนกลุ่มนี้มีความสามารถในการจ่ายค่าที่อยู่อาศัยประมาณเดือนละ 800 – 1,000 บาท สำหรับชุมชนแออัด พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 มีประมาณร้อยละ 56 และในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจร้อยละ 62 แต่ในคนจนบางรายก็ไม่ได้จ่ายค่าที่อยู่อาศัย เพราะเข้าไปสร้างบ้านในที่ดินของผู้อื่น ซึ่งผิดกฎหมาย ปัญหาชุมชนแออัดนั้นเป็นบ่อเกิดของปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความสกปรกตามทางเท้า หรือบริเวณบ้านในชุมชน มีทัศนวิสัยที่ไม่สวยงาม มลภาวะเป็นพิษจากยานพาหนะต่างๆ ทำให้อากาศเสีย มีฝุ่นละอองมาก ไม่มีบำบัดน้ำเสียที่ดีทำให้น้ำในลำคลองเน่าเสีย บวกกับทิ้งขยะในแม่น้ำในแต่ละบ้านเรือน เนื่องจากการไม่มีการกำจัดขยะที่ดัด ส่งผลให้ขยะล้นเมือง ไม่มีที่กำจัดขยะที่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาเป็นเวลากว่าห้าทศวรรษ ผลจากการดำเนินนโยบายตามแผนฯ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาเชิงเดี่ยว ที่แยกส่วนในการพัฒนา โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจและขึ้นชมอยู่กับตัวเลขของ GDP จนทำให้การทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นไปอย่างไม่ครบถ้วน โดยรัฐบาลได้ละเลยในเรื่องของการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่ทุกภูมิภาคอย่างเท่าเทียมกัน หรืออย่างน้อยก็ให้มีความแตกต่างกันให้น้อยที่สุด จากปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจที่กล่าวมาข้างต้นจึงขอเสนอถึงแนวทางในการแก้ไขและข้อเสนอแนะที่คาดว่าจะนำไปปฏิบัติได้จริง

เมื่อพื้นฐานเดิมของสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม รัฐบาลจึงควรส่งเสริมให้สินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่มีความสำคัญอยู่ต่อไป ด้วยการส่งเสริมให้ การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนเรื่องเทคโนโลยีการเกษตร ที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การแปรรูปสินค้าเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนในกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มครัวเรือนในกลุ่มนี้ไม่สามารถลงทุนในเทคโนโลยีใหม่เองได้จึงไม่มีความก้าวหน้าด้านประสิทธิภาพการผลิต และประสบปัญหาจากการที่กลุ่มอาชีพอื่นๆ มีระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วมาก ทำให้เกษตรกรยังมีความยากจนโดยเปรียบเทียบในระยะยาว ซึ่งในประเด็นนี้ รัฐบาลอาจจะจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้โดยตรง หรือทำงานร่วมกันกับบริษัทที่ทำธุรกิจในเรื่องนี้ เพื่อสร้างเทคโนโลยีใหม่ที่

นำไปใช้ได้ ตลอดจนเอื้อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเอกชนที่จะนำไปสู่การดำเนินธุรกิจอย่างใกล้ชิดกับประชาชนผ่าน contract farming เป็นต้น เพื่อช่วยยกระดับรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการมีรายได้ที่สม่ำเสมอและการเพิ่มรายได้ด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายส่งเสริมเรื่องการชลประทาน การบริหารจัดการน้ำ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเกษตรขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่เกินกว่ากำลังที่ครัวเรือนภาคการเกษตรจะทำได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการริเริ่มที่จะช่วยให้มีเครื่องมือการประกันความเสี่ยงเรื่องอากาศ (weather insurance) ที่จะช่วยลดความเสี่ยงเรื่องรายได้ไปได้ระดับหนึ่ง ซึ่งปัญหาความผันผวนในเชิงรายได้เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ครัวเรือนภาคการเกษตรจำนวนมากต้องตกอยู่ในสภาพที่มีหนี้สิน และตกอยู่ในความยากจนซ้ำซ้อน และการส่งเสริมโครงการที่จะสร้างรายได้พิเศษเพิ่มเติมให้กับครัวเรือนเหล่านี้ โดยยกระดับส่งเสริมโครงการ OTOPs ที่ทำมาแล้วขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง เป็นต้น เพื่อที่ว่าสมาชิกในครัวเรือนเหล่านี้จะได้ไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อหางานหาเงินอีกต่อไป

ที่ผ่านมาสินค้าที่ผลิตโดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง ดังนั้นจึงควรมีการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า นั้นหมายความว่า รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องหาตลาด เพื่อรองรับสินค้าแปรรูปเหล่านี้ การบริหารนโยบายแบบบูรณาการระหว่างกระทรวงต่างๆ จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้น โดยเฉพาะกระทรวงหลักๆ อย่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าสินค้าเกษตรมีราคาดี ประชาชนมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ การอพยพย้ายถิ่นก็จะเกิดขึ้นน้อยลง

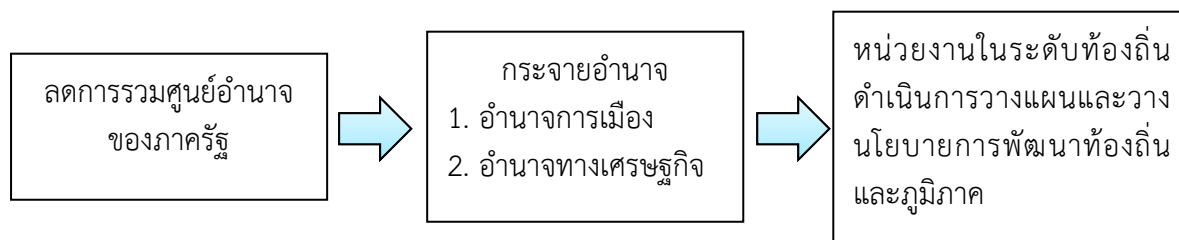
นโยบายกระจายความเจริญไปยังต่างจังหวัดและหน่วยงานในท้องถิ่น โดยเฉพาะจังหวัดที่และท้องถิ่นที่อยู่รอบนอก ชายตะเข็บ อยู่ในภาคเหนือ ภาคอีสาน ซึ่งพบว่า กลไกการสร้าง income convergence ในระดับจังหวัดมีการทำงานได้ในระดับหนึ่ง โดยในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้จังหวัดในภาคใต้ส่วนมาก สามารถยกระดับรายได้ขึ้นมาได้อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตามยังคงมีหลายจังหวัด เช่น ศรีสะเกษ แม่ฮ่องสอน เลย นราธิวาส ที่ยังไม่สามารถออกจากวงเวียนของความยากจนได้ และยังคงยากจนโดยเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ กลายเป็นถิ่นที่อยู่ของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท และก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นในที่สุด

บทสรุป

การที่รัฐบาลดำเนินนโยบายเศรษฐกิจตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจกระแสหลักอย่างทุนนิยม ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศถูกพุ่งเป้าไปที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ นโยบายการพัฒนาประเทศแบบรวมศูนย์อำนาจ เป็นบ่อเกิดของการกระจุกตัวของความเจริญอยู่ที่ใดที่หนึ่งมากจนกลายเป็นเมืองโตเดี่ยวอย่างกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นจึงเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นตามกันมาเป็นลูกโซ่ ทั้งปัญหาช่องว่างระหว่างรายได้ ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท เพื่อเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามามาก็เกิดปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่นตามมาอีกมากมาย เมื่อมองเห็นความเชื่อมโยงของปัญหาที่เกิดขึ้น รัฐบาลควรตระหนักถึงต้นตอของปัญหาและควรแก้ไขไม่ใช่ปล่อยให้ลูกหลานบานปลาย จนในที่สุดก็เรื้อรังยากต่อการแก้ไขในที่สุด โดยสรุปการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและถาวรตลอดไปต้องแก้ที่ต้นเหตุแห่งปัญหา นั่นคือ ลดการรวมศูนย์อำนาจแล้วกระจายทั้งอำนาจการเมือง อำนาจทางเศรษฐกิจ ไปสู่หน่วยงานในระดับท้องถิ่นได้ดำเนินการวางแผนและวางนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นและภูมิภาคด้วยคนในท้องถิ่นเอง

เพราะไม่มีนโยบายใดที่เป็นนโยบายแบบเดียวกันและใช้ด้วยกันได้ทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพราะบริบทของแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกัน สรุปดังองค์ความรู้ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาประเทศเพื่อลดช่องว่างของเมืองกับชนบทอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue สืบค้นเมื่อ 3 พ.ย. 2564.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2556**. แหล่งที่มา <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries11.html>. สืบค้นเมื่อ 22 พ.ค. 2558.
- อารี จำปาปลาย และอารี พรหมไม้. (2550) **จากหมู่บ้านสู่เมืองกรุง**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารี จำปาปลาย. (2555). **การย้ายถิ่นของแรงงานกับผลกระทบต่อครอบครัวและเด็กในสังคมอาเซียน: สิ่งที่ได้กับสิ่งที่ต้องสูญเสีย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Ahsen Sirin. (2011). The effects of Internal Migration on Women's Health in Turkey. **International Journal of Human Sciences**. 8(1).
- Barcus, Holly R. (2004). Urban-Rural Migration in the USA: An Analysis of Residential Satisfaction. **Regional Studies**. 38(6). 643-657.
- Charles Walker. (2010). Space, Kinship Networks and Youth Transition in Provincial Russia: Negotiating Urban-Rural and Inter-Regional Migration. **Europe-Asia Studies Journal**. 62(4).
- Filiz Garip. (2008). Social Capital and Migration: How do similar resources lead to divergent outcomes. **Demography Journal**. 45(3).
- Lili Ma. (2012). Critical Evaluation of the New Rural-Urban Labor Mobility in China: Reasons and effects of Rural-Urban Labor Migration on Urban and Rural Labor Market. **Asian Social Science**. 8(3).
- Ronald C. Y. Ng. (1968). **Recent Internal Population Movement in Thailand**. School of Oriental and African Studies, University of London.

-
- Xing C. (2014). Migration, self-selection and income distributions. **Economics of Transition**. 22(3). 539-576.
- Young, Alwyn. (2013). Inequality, the Urban-Rural Gap, and Migration. **Quarterly Journal of Economics**. 128(4). 1727-1785.
- Zinkina and Korotayev. (2010). Urbanization Dynamics in Egypt: Factors, Trends, Perspectives. **Pluto Journals**. ASQ35. 1

ภาคผนวก

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมิน ต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

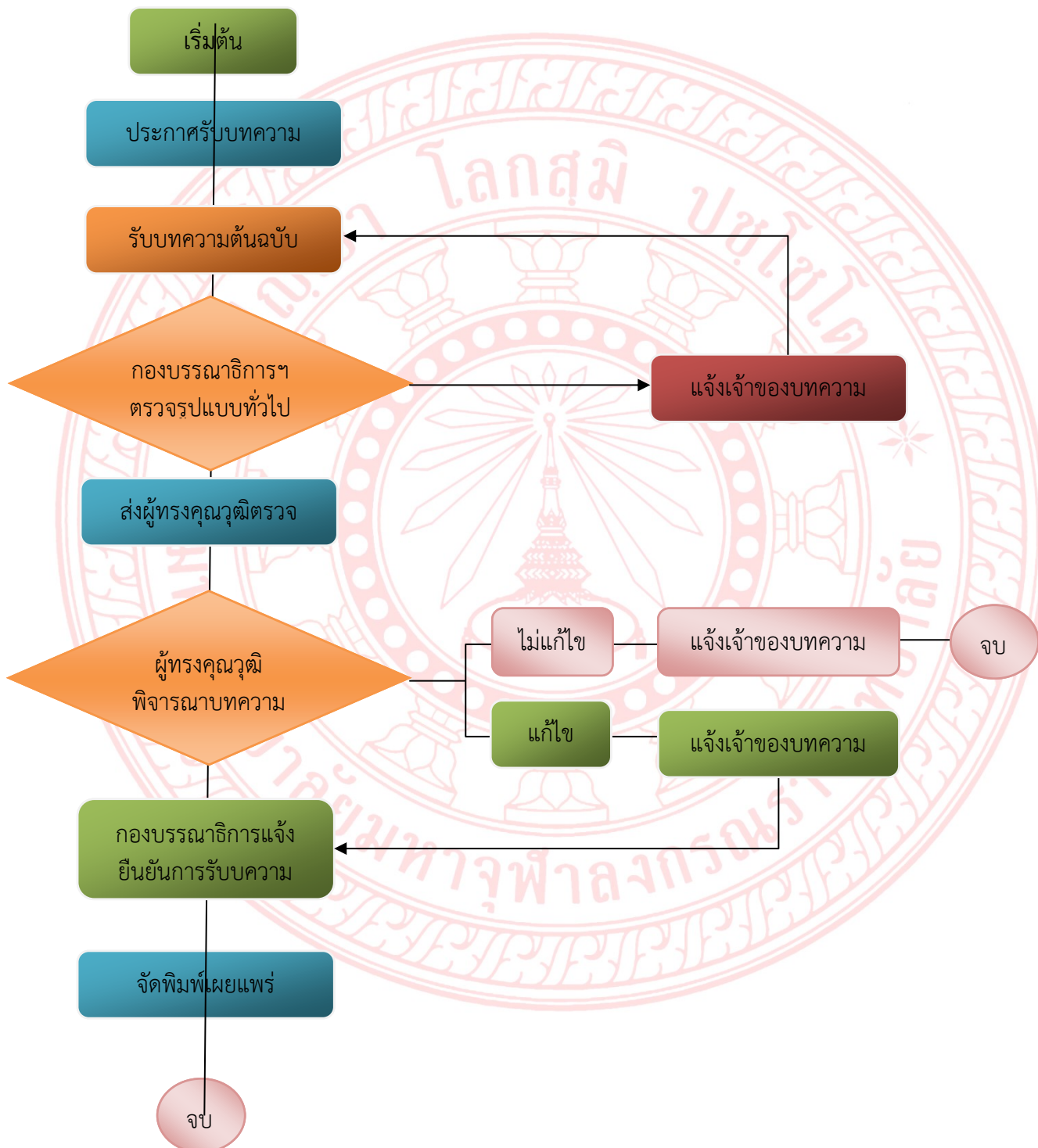
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่าน ประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
7. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 300-350 คำต่อบทคัดย่อ
- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- 13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

- 1) **ชื่อเรื่อง** ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ตช์ได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหาได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย**.
ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.
ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตดาวงษ์). (2558). **การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณา
ภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง.
ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(3). 26-27

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ใน **ชื่อบรรณาธิการ**. **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. (เลข
หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2542). **ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) : วิเคราะห์
จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. ใน **มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. **ชีวิต
และผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
(40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).
ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). **ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)**. แหล่งที่มา
http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). **เริ่มนำร่องการเรียนรู้สู่สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62**. เดลินิวส์.แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5
ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035-24800 ต่อ 8284, 095-542-6695
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และ

ติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

โดยวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แปลและปรับปรุงจาก <https://publicationethics.org/>

